

અકાશક : શ્રી રાજેન્દ્રસૂરિ જૈન જ્ઞાન મંદિર

હાથીખાના રતનપોળ અમદાવાદ

અત -૧૦૦૦ ઇશ્વીસન -૧૯૮૫

સવત -૨૦૪૧ રાજેન્દ્ર સવત-૭૮

: પ્રાપ્તિ સ્થાન :

(૧) સોમચંદ ડી. શાહ, જીવન નિવાસ સમાજે
પાલીતાણા

(૨) સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર હાથીખાના
અમદાવાદ

(૩) શ્રી પાર્શ્વનાથ જૈન પુસ્તક ભંડાર
શ્રીજેશ્વર, (વાયા હારીજ)

કિંમત રૂ. ૫૧ (૪) રાજેન્દ્રસૂરિ જૈન જ્ઞાન મંદિર
રતનપોળ, હાથીખાના અમદાવાદ

(૫) પૂનમચંદ નાગરકાસ દોશી, સદર બબર
દીસા (બ. કા)

આવશ્યક સુધારો :

પેજ નં. ૧ થી ૨૬૪ પેજ નીચે શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃર્ત પ્રભા-
કર છપાયેલ છે તેના બદલે શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃર્ત કર્પણ વાંચવું.

મંગલ વચ્ચળ

જ્યોતિષ માનવ જીવનમાં હંમેશાં પગલે ફરેકને કોઈ પણ રીતે સહાયક બને છે. કારણ જ્યોતિષનું એક ફિરજ બની વિસમ સ્થિતિના માનસને ઘડીભર વિશ્રામ આપે છે.

ગણિત અને ફલિત, બે વિભાગમાં વિવિધ પ્રકારી સમજણ આપતું આ જ્યોતિષ પોતાનામાં ખૂબજ મહત્વપૂર્ણ છે.

તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, યોગ અને કરણના સંયોગ વિયોગથી થતા અનેક શુભાશુભ યોગો માનવીને સફળતા અને વિક્ષણતાનો સંકેત પણ કરી શકે છે એટલું જ નહિ ઘણીવાર સચોટ પરિણામોનો નિર્દેશ, સૂચન પણ કરે છે.

નવગ્રહોની જુદી જુદી પ્રકૃતિ અને સ્થાનલેહ, દૃષ્ટિલેહ, શત્રુમિત્રાદિના ભાવોને જાણીને ભૂત ભવિષ્યનું દર્શન પણ એથી થઈ શકે છે.

કર્મ રેખા ક્યારેય ટળતી નથી આ વાત સંપૂર્ણ સાચી હોવા છતાં પણ ફલિત પ્રકરણ સર્વથા અનુપયોગી નથી. પ્રત્યુત ઉપયોગી છે

એ સિવાય સામુદ્રિક, શિલ્પ શાસ્ત્ર પણ પોતાનું આગવું સ્થાન ધરાવે છે વિશ્વના પ્રાણમાં.

આમ ભારતીય વિવિધ વિદ્યાઓ નિરૂત્સાહી માનવને ઉત્સાહની અનુપમ લેટ પણ આપી શકે છે. જે પરંપરાથી મળતાં અનેક દૃષ્ટાન્તોથી અમજ શકાય છે.

જાતિય સંસ્કૃતિ સંસ્થા

પ્રસ્તુત શ્રી ચતુર્થીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ સંકલન જ્યોતિર્વિદ્ય
પ્ર મુનિરાજ શ્રી મુનિરાજ સુહૃત્ દર્પણ કરીને સુદર કામ કર્યું છે,
જેમાં ગણિત, કવિત્વ, જ્યોતિર્વિદ્યા અને શિલ્પ શાસ્ત્રને
આવરી લઈને એક સ્થાન પર બધું જ ભેગું કર્યું છે, તે પ્રશંસનીય છે,

જુદા જુદા પુસ્તકો અને ગ્રંથોમાંથી આમાં જુદા જુદા વિષયો
લેવામાં આવ્યા છે. જે પુસ્તક દેખતાં સહેજે દેખાઈ આવે છે.

પ્રકાશનની વેળામાં ક્યાંક ક્યાંક થયેલ પુનરુક્ત દોષને ટાળ
વાનો પ્રયત્ન પ્રશંસનીય ગણી શકાત.

મુનિશ્રીના પ્રયત્નનો સહુ કોઈ લાભ ઉઠાવે અને આમાં
પ્રત્યક્ષ થા પરોક્ષ રીતે સહયોગી બનનારનો પ્રયત્ન સફળ બનાવે
એજ અભ્યર્થના

નેનાવા

જયન્તસેનસુદિ

અષાઠ સુ. ૧૪ ૨૦૪૧

प्रातः स्मरणीय
गुरुदेव श्रीमद्विजयराजेन्द्रसूरीश्वरजी म. सा.

श्री नेवावा जैन संघ तरफ श्री दर्शनार्थ भेट

પ્રાક-કથા

પ્રાચીન કાલસે ભારતવર્ષ ગણિત વિદ્યાકા ગુરુ રહ્યા હે ।
 વેદાંગમે ઇસકી ગણના હે । જ્યોતિષ શાસ્ત્ર ઇનકા અધુ કહ્યા ગયા
 હે । અધુકે વિના જૈસે કુછ નહીં દીખતા વૈસે હી જ્યોતિષ અંધ-
 કારકો મીટાકર ભવિષ્યદષ્ટા પથપ્રદર્શક હે । જૈન અંથાગમ ઇસ
 વિદ્યામે પરિપૂર્ણ હે । સૂર્યપ્રગ્લ્ભિ, ચંદ્રપ્રગ્લ્ભિ, મહાવીર ગણિતસાર
 સઅહ, ભદ્રબાહુ સહિતા, કેવળજ્ઞાન પ્રશ્નચૂડામણી નારાયણ જ્યોતિષ
 હીરકદ્રશ, આરંભત્રિવિદિ વાસ્તુસાર, બૃહત્સહિતા વરાહમિહિરાચાર્ય
 દ્વૃત, ભુવન દીપક, હસ્તસંભવની ઉત્કૃષ્ટ રચના ઉપલબ્ધ હોતી હે ।
 ભારતીય જ્યોતિષ ગેડાખતક, ગર્ભપાશાકેતલી ઉપલબ્ધ હે । હોરા
 ખતક, તાજક પ્ર'ન, રમલ, છાયા શુકન હસ્તરેખા, કૃષ્ટ વિજ્ઞાન વાસુ
 વિજ્ઞાન, શુકન વિજ્ઞાન, સ્વપ્નશાસ્ત્ર તેજમદી, લગ્નાનયન, કેરલ જ્યો
 તિષ, અન્નમજ્યોતિષ મહારાષ્ટ્ર જ્યોતિષ, જૈન જ્યોતિષ, યત્ર તત્ર
 પ્રકીર્ણ વિખરી હુઈ સામગ્રી તાડપત્રોં, લોખપત્રોં, પાંડુલિપિયો
 ભડારોમેં ચતિઓમેં સાધુ સંન્યાસીઓમેં જૈન મુનિવરોના ઉપાશ્રયોમેં
 જિનમંદિર જ્ઞાન ભડાર ગૃહોમેં પ્રચુરમાત્રા મે સંગ્રહિત યત્ર તત્ર
 વિખરીહુઓ સામગ્રી પ્રાપ્ત હોતી હે । જૈન સાધુ મુનિવર યત્ર
 તત્ર પદ્યાત્રા આતુર્ભાસ તીર્થયાત્રા કરતે વિહરતે રહતે હે । સખસે
 સંપર્ક બનાયે રહતે હે । અનુભવ સિદ્ધ યોગિ ચતિયો સાધુ સંન્યા-
 સીયોં, સદ્ગુહરોં શ્રાવક સાધ્વિયોં ગ્રાહ્યણુ વિદ્વત્જનો સે સંપર્ક રખકર
 અનેક કષ્ટ ઉઠાકર ભી ઇસ વિદ્યા થાતી કે સજોયે હુઓ હે । ઇન્દ્રીકે
 પ્રબલ પરિશ્રમ, અતૂટ લગન આહિત્ય સેવા સાધના, સરસ્વતી કી
 પ્રબલ આરાધના ઉત્કટ અભિરૂચી કે હી પરિણામ સ્વસ્તુપકર્ષેસેકે
 સાધ્ય પરિણામ ફલ સ્વરૂપ યહ અંથરન પ્રકાશમેં આયા
 । મુનિરાજ પૂણ્યવિજયજી મહારાજ જ્યોતિષચાર્ય, યત્ર
 તત્ર મત્રા કે ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાની, જીવનભરમાં ભારતી કી આરાધના
 કરનેવાલે, ઔર વિદ્વત્જનોકી સમ્માન બઠાને વાલે, સદ્દા
 સર્વદા આશ્રય દેનેવાલે જ્યોતિષ શાસ્ત્ર કે તપોપૂત, ઉજ્જવલ રત્ન
 હે । ઉન્દ્રીકે પ્રયામ સે યહ અંથ પૂણ્ય રૂપ પ્રકાશિત ક્રિયા જા રહ્યા

હે ! સંસ્કૃત ભાષામે' હોરાચક્રમ, શીઘ્રબોધ, મુહુર્ત ચિંતામણી, મુહુર્ત પ્રકાશ. મુહુર્તગણપતિ, મુહુર્ત સંગ્રહ દર્પણ, મુહુર્ત માર્તંદક. મુહુર્ત પારિજાત જ્યોતિષસર્વ સંગ્રહ, વિવિધ મુહુર્તવિધાયક ગ્રંથ, પ્રકાશિત ઉપલબ્ધ હે. પરંતુ ફિર ભી ઇસ ગ્રંથ મેં જો સામગ્રી પ્રકાશિત કી જા રહી હે. વહ સામગ્રી ઇન ગ્રંથોમે' ઉપલબ્ધ નહિ હે. અતઃ ઇસ ગ્રંથકો પ્રકાશિત કરનેકી મહત્તી આવશ્યકતા પ્રતીત હુઇ. દુર્લભ પાંડુલિપિ-યોસે મુનિસે રાજસ્થાન, ગુજરાત, મહારાષ્ટ્રમે' યત્ર તત્ર પ્રકીર્ણ જ્યોતિષ વિદ્યાકા પ્રચુર માત્રામે' ઇસકા એકત્ર સંગ્રહ ક્રિયા ગયા હે.

અતઃ મુનિરાજ પુણ્યવિજયજી મહારાજ જ્યોતિષાચાર્યકા યહ પ્રયત્ન સર્વથા પ્રશંસનીય, સલાહનીય, સ્તુત્ય હે. આશા હે ઇસી પ્રકાર દુર્લભ જ્યોતિષ વિદ્યા કી પ્રકાશન મુદ્રણ હોતા રહે તો ભારતીય વિદ્યા કા પુનરુદ્ધાર પ્રચાર પ્રસાર હોતા રહેગા. ઇસસે ભારતીય સાહિત્ય સંસ્કૃતિ, જ્યોતિષ વિજ્ઞાન કી બલવૃદ્ધિ હોગી !

તપોપુત્ર મુનિરાજ પુણ્યવિજયજી મહારાજને વિ સં. ૨૦૩૮ મેં આકોલી જિં બલોર (રાજસ્થાન) મેં ચાતુર્માસ કાર્તિક માસમાં પ્રજ્ઞા ક્રિયા. ઇસ અવધિકાલમે' પુણ્ય પ્રભાકર, વિશાચ કાયગ્રંથ, હિન્દી, સંસ્કૃત, રાજસ્થાની સાહિત્ય મેં ઉત્કૃષ્ટ કાવ્યગ્રંથ સંજન ક્રિયા ગયા.

મુહુર્ત દર્પણ(જ્યોતિષ ગ્રંથ) સંજિત ક્રિયા ગયા. જીવનભર સ્વાધ્યાય કરકે સ્થાન સ્થાનમે' ભ્રમણ કરતે હુએ જો જ્યોતિષશાસ્ત્ર વિદ્યાકી ઉપલબ્ધિ હુઇ. ઉન સબકો યુન યુન કર ઇસ ગ્રંથરત્ન મચમન ક્રિયા ગયા હે. જો કે પ્રાપ્ત પ્રકાશિત ગ્રંથો મેં યહ સામગ્રી હે હી નહીં. અનેકોં વિવિધ વિદ્યન ભારકો વહન કરતે હુએ યહ સામગ્રી એકત્રિત કી ગઈ ઔર સમય મિલને પર પ્રકાશ-નાર્થ યહ પાંડુલિપિ તૈયાર કી ગઈ. ઇસમે જ્યોતિ વિજ્ઞાન કી અલભ્ય પ્રાપ્ત જ્ઞાન ભંડાર ઉપલબ્ધ હે. અત ઇસ દુષ્કર પરિશ્રમ

યતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

: ૬

આધ્ય કાર્ય' કે સિથે દૈવજ ન્યોતિવિદ્ ન્યોતિધાત્યાર્ય મુનિરાજ
પુણ્ય પુરયાત્મા શુદ્ધાત્મા શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ સર્વથી
બધાર્થ કે પાત્ર હે ।

ઈન્હોને વેદ બ્યાસકે તરફ પ્રવક્તા કા રૂપ ધારણ ક્રિયા ।
મુજે ગણેશ દી તરફ લેખન કાર્ય કા ભાગ સોંપા ગયા । ઈનકી વાણી
રૂકી નહીં ચેરી લેખની બી રૂકી નહીં । અરુપ સમય મે હી બૃહત્
કાર્ય પૂર્ણ રૂપેણ સંપાદિત ક્રિયા ગયા હે । ઇસકી કે પરિણામ
સ્વરૂપ ચક્ર ન્યોતિ વિજ્ઞાન આપકે અમલ 'મુદ્ધત' દર્પણ કે રૂપમે
પ્રસ્તુત હે ઓર આપ સળ સ્વચ્છ હમે આદ્યોપાન્ત પદિ ઓર
સમજિએ ઓર ઉપયોગ મે લાઈએ ચક્રી મનોકામના મુનિવરપુણ્ય
વિજયજી મહારાજ આહેન કો હે । ધર્મલાભ કે સાથ જ્ઞાનલાભ,
બી પ્રાપ્ત કરના આદિએ । તબી ઈહલોક ઓર પરલોક કા માર્ગ
પ્રશસ્ત હો શક્તા હે ।

વિદ્વત્ જનઃ જિ જ્ઞાનિનિ, વિદ્વજ્જન પશ્ચિમમ્ ।
તદિ વધ્યા વિજ્ઞાનિનિ, ગુર્વો પ્રસન્ન વેદનામ્ ॥

વિદ્વાન ભાણુસોજ વિદ્વાન જનતા પરિશ્રમ કો જનને હે' ।
મૂઠ મહત્ત નહીં જન શક્તી, ભ્રમ પ્રકાર પ્રગત પીડા પુત્રવતી
માના હી જનતી હે । વધ્યા સ્ત્રી કયા જનને પ્રસવકી પીડાકો ।

અન્નમતિ વિસ્તરેણ વૃદ્ધિમદ્ વર્યેષુ ।

વિદુષાવ ગવદ્

દેવજ દેવકરણ ગામ્ત્રો નાગ્મ્યતા ય્યોનિષાન્તાર્ય

તેહ જિન્ નાગોગ (રાજસ્થાન)

નોંધ-પાંડુલિપિની મૂળ નોંધ પરની ગુજરાતી લિપિમાં આ
લખવામાં આવી છે ભાષા હિન્દી-રાજસ્થાની મૂળ રૂપે જ રાખી છે
જેથી ગુજરાત રાજસ્થાન બધા સમજી વાંચી શકે.

વિભાગ પહેલો પાંડુલિપિમાં લખેલ નોંધ પરથી ગુજરાતીમાં
અનુવાદ કરી છપાવામાં આવ્યો છે.

મતીન્દ્ર મુદ્ધત્ દર્પણ .

જ્યોતિષાચાર્ય જ્યોતિષ માતૃગૃહ મુનિરાજ શ્રી પૂણ્યવિ. મ.નું સંક્ષિપ્ત જીવન

(અસલ હિન્દી પરથી ગુજરાતી અનુવાદ)

પ્રાતઃ સ્મરણીય સદા સર્વદા વંદનીય, મુનિરાજ શ્રી પૂણ્ય વિજયભ મહારાજની જન્મ ભૂમિ થરાદ (થીરપુર) જિલ્લો (બના-સકાંડા) ઉત્તર ગુજરાત છે. તેમની માતાનું શુભ નામ મેનાબહેન એમના પિતાજીનું નામ શ્રી ભાઈચંદ્રભાઈ એમની અટક ધ્રુવ અપભ્રંશ ધરૂનામે જોળખાય. ધરૂ કટુંબ મૂળ સંવત ૧૦૧ની સાલમાં બીન-માલથી આવેલ અને તેમના વડવા એવા થીરપાળ ધરૂના હાથે થીરપુરની સ્થાપના થયેલી. આજ વીશ સદીથી પૃથ્વી પડલ પર અનેક ચડતી પડતીના પવનને ઝીલતું અણનમ આજે ખડું રહેલ છે. તેજ ગામમાં આપણા જ્યોતિષાર્યશ્રીને શુભ જન્મ થયો છે.

બચપણમાં ગામડી શાળામાં થોડોક ગુજરાતી અભ્યાસ કર્યો હતો અને પોતાના ભાવના ગામડાઓમાં ધીર ધારના ધધામાં તેઓ પણ જોડાયા હતા. થરાદ પાસેના પીપરાળ ગામમાં તેમના ધધા માટે તેમના વડવાઓનું રહેઠાણ હતું ત્યાં તેઓશ્રી ઉછરીને મોટા થયા.

તેમના નજીકના કુટુંબી સ્વરૂપચંદ્રભાઈના સુપુત્ર પુનમચંદ્રભાઈએ પૂજ્યઆચાર્ય દેવશ્રી યતીન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબ પાસે બાળક-વયમાં જ સંવત ૨૦૧૦ માં શિયાણા મુકામે દીક્ષા લીધી હતી. ત્યારથી તેમને પણ આ સારની સ્થિતિ આજખંપાળ જેવી જણાવા લાગી. પૂજ્ય આચાર્યશ્રીના સદુપદેશને લાઠો પ્રભાવ તેમના પર પણ હળી પડ્યો અને એમના આશીર્વાદથી બીજા જ વરસે સંવત ૨૦૧૧ ની સાલમાં માગશર માસની કૃષ્ણ અગ્યારસના દિવસે મગજવાર હસ્ત નક્ષત્રમાં ગુરૂવરના ચરણકમલમાં પોતાનું શિશ,

સમર્પણ કરી દીધું' ભાગવતી પ્રવળયા ધારણ કરી લીધી અને તેઓ
માધવલાલ ધરૂમાંથી પૂણ્યવિજયજી બની ગયા.

પછી તો આખાય જીવનનું પરિવર્તન થઈ ગયું. પંચ-
મહાવ્રતોનું પાલન કરવું નમસ્કાર મત્રનો અખંડ જાપ કરવો. વ્રત
તપ કરવા સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, દેવવંદન, શુરૂવંદન વિદ્યાભ્યાસ યોગ
જપ તપ સયમ શીલ સાધન, સ્વાધ્યાય, જિનમંદિરમાં પ્રભુ દર્શન,
તીર્થોની યાત્રા માટેના વિહાર કરવા વગેરે જીવનમાં વણાઈ ગયું.
શ્રદ્ધાળુ શ્રાવક શ્રાવિકા ગણને ધર્મોપદેશ આપીને ધર્માંભ્રમુખ
બનાવીને ધર્મમાં દઢ બનાવવાની દરજ નિત્યની થઈ ગઈ. કષ્ટમય
સાધુ જીવનમાં સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યગ્દર્શન સમ્યગ્ચારિત્રને તપથી પુષ્ટ
કરતા પૂર્ણપણે પાવત્ર બની જઈ મેલક માર્ગના યાત્રિ બની ગયા.

પોતાના જીવનમાં જે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું એનું સદા સર્વકા
વિતરણ કરતા રહ્યા ઇશ્વર-પ્રભુ ભક્તિમાં એમની અતૂટ શ્રદ્ધા છે.
શ્રાવકજનોના એ સાચા વિદ્યાસપાત્ર સાધુ-સાચા શુરૂ છે અત્યંત
નિરાભિમાની ! સ્પષ્ટવક્તા, વિદ્યા, વિનય વિવેકની તપોમૂર્તિ,
સાક્ષાત્ પ્રભુભક્ત છે. સદાસર્વદા નિષ્કપટી, મધુર મૃદુ ને પ્રિયભાષી
સ્વાધ્યાય સાહિત્ય પ્રેમી, આશુકવિ, હિન્દી શુજરાતી સંસ્કૃતને
જ્યેતિષ પર પ્રભુત્વ રાખનાર પ્રબલ પ્રચારક છે.

એમનું ધર્મ પ્રચાર ક્ષેત્ર એટલે મારવાડ રાજસ્થાન બલોર
જિલ્લો. શુજરાત અમદાવાદ, આણંદ, પાલીતાણા, સિદ્ધપુર મધ્ય
ભારત રતલામ મોહનગેડા-મેવાડ ચિતોડ ઉદયપુર સિરોહી જિલ્લો
વગેરે છે. પ્રધાનતઃ હિન્દી શુજરાતી મિશ્રીત ભાષામાં પ્રભાવોત્પાદક
પ્રવચન તેઓ આપે છે એમનું વ્યક્તિત્વ ચારિત્ર ઘણા જિંયા
પ્રકારનું છે જે એકવાર એમના સંપર્કમાં આવનારો જીવનભર
એમને છોડી જવાનું ઇચ્છતો નથી. એમની વાણીમાં જોજ-તેજસૂ
સ્વરની અસર છે. એમની ભાષા પણ ઘણી જ ભાવોત્પાદક છે
મધ્ય પ્રદેશમાં ઉજ્જન, ઇન્દોર, બનાસકાંઠા (શુજરાત) માં એઓ
વિશેષ રૂપે પ્રચાર કાર્ય કરી રહેલા છે. ઇ.સ. ૧૯૮૨.

લી. વિનિત : પંડિત રામપ્રસાદ રામનિવાસ જાવઓકા
બી. એ. સાહિત્યચાર્ય આયુર્વેદરત્ન, વિદ્યાવાચસ્પતિ, વિદ્યારત્ન,
સાહિત્યરત્ન પો. નોખામંડી જિલ્લો બિકાનેર (રાજસ્થાન)

નોંધ : સં.૨૦૧૦માં શ્રી પૂનમચંદભાઈએ દીક્ષા લીધી હતી તેવર્તમાન
આચાર્ય શ્રી જયંતસેનસૂરીશ્વરજી 'મધુકર'ના નામે બહુતા છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત કર્પણ :

દિવ્ય ચૈતન્ય

પૃથ્વીના પાટલે પરમાત્માના સાકાર પ્રતિનિધિઓ !

આ પૃથ્વી ઉપર પરમાત્માના પ્રતિનિધિ તરીકે સાક્ષાત્ કર્શન આ પી રહેલા ભગવાન સૂર્યનારાયણ છે. તેમ આ દેહની અંદર પરમાત્માના પ્રતિનિધિ તરીકે આત્મા છે.

સસારમાં પરમાત્માના પ્રતિનિધિ તરીકે માતા પિતા છે. સાધના માટે પરમાત્માના પ્રતિનિધિ તરીકે સદ્ગુરુ (સિદ્ધાત્મા) છે. વૈદિક સંસ્કૃતિની પરંપરામાં ગુરુવાદનું ઘણું મહત્વ માનેલું છે. પશ્ચિમી લોકશાહીમાં બહુમતી કહે તે ખરું મનાય છે જ્યારે વૈદિક પરંપરામાં સિદ્ધગુરુ કહે તે ખરું એ માન્યતા છે કેમકે સિદ્ધ થયેલો ગુરુ એ પરમાત્માનો પ્રતિનિધિ છે.

કેઇ પણ ઘર સમાજ કે દેશમાં માણસોની શાણાઓની સંખ્યા જુજ હોય છે મૂર્ખાઓની પ્રચંડ બહુમતી હોય છે. ઘરમાં અર્ધો ઢંઢન સભ્યો હોય અને દરેકનો મત લઈ બહુમતીના આધારે નિર્ણયો લેવાય તો ઘરનો વહીવટ 'થપ' થઈ જાય. એના બદલે અનુભવી વડિલ કે સુચોગ્ય એક વ્યક્તિના હાથમાં વહીવટ હોય તો ઘરનો વહીવટ બરાબર ચાલે.

જે ઘરોમા પશ્ચિમી લોકશાહી ધૂસી ગઈ છે ત્યાં વિખવાદ કુસ પ અને અશાંતિ નજરે પડે છે. લોકશાહી એટલે ટોળાશાહી જેનાથી કદી શ્રેય નજ થાય. ભારતીય સંયુક્ત કુટુંબની પ્રથા હજી ગામડાઓમાં યથાવત્ છે કેમકે આર્ય સંસ્કાર પ્રમાણે માતા-પિતા અથવા વડિલને પરમાત્માના પ્રતિનિધિ ગણીને તેમની આજ્ઞા શિરો-માન્ય ગણવામાં આવે છે.

ભારત દેશ ૮૦ ટકા ગામડાઓનો બનેલ છે. અને તેવા ગામડા ઓમાં બધે ઠગન સભ્યો ધરાવતા એક જ રસોડે પ્રેમથી ભોજન દેતાં હોય એવાં કુટુંબો છે. સ્નેહ અને શાંતિની દૃષ્ટિએ એ સંયુક્ત કુટુંબની પ્રથા જેટલી ઉત્તમ પરિવાર થઈ છે, એટલીજ આર્થિક દૃષ્ટિએ પણ લાભકારક નીવડી છે.

વેદોના ત્રિકાલજ્ઞાની ઋષિઓએ પ્રજોધેલી સંયુક્ત કુટુંબની પ્રથા ત્રણે કાળ માટે સરખી ઉપકારક છે. જે કુટુંબને લાશુ પડે છે એજ સનાતન સત્યો સંમાજ તથા રાષ્ટ્રને પણ લાશુ પડે છે. વેદોનો આદેશ છે કે સમાજે સત્ય પુરૂષો અને સતીઓએ ચી ધેત્રા - માર્ગે ચાલવું જોઈએ.

કેશના શાસન માટે વેદોમાં વિધાન છે કે ‘એક ચાલક અનુવર્તતે’ એકજ સુયોગ્ય ચાલકના હાથમાંજ સત્તાનાં સૂત્રો હોવાં જોઈએ. આ ચાલક બધાનું સાંભળે પણ તે પોતાને ચેત્ય લાગે તે નિર્બુધ લઈ શાસન કરે.

‘સુયોગ્ય ચાલક’ કોને કહેવો ? આ બાબતમાં પણ વેદો સ્પષ્ટ છે, જેનામાં વીર અને યોગીનો સમન્વય થયો હોય તથા સુયોગ્ય ચાલક અથવા શાસન બને જ્યાં આવે સમન્વય ન હોય ત્યાં યોગી હોય તે શુદ્ધ બને અને વીર હોય તે શાસક બને. યોગીની આજ્ઞામાં વીર રહે.

ઉપર્યુકત પરંપરાના જવલંત ઉદાહરણો આપણા ઇતિહાસમાં જ મોજુદ છે. શ્રી કૃષ્ણ અને ઝગ્ગુન મહર્ષિ યાજ્ઞ વત્કય અને રાજર્ષિ વિશ્વામિત્ર થયા છે. જનકશુર ચાલુક્ય અને સમ્રાટ ચદ્ર-શુપ્ત મૌર્ય, સમર્થ સ્વામી રામદાસ અને વીર છત્રપતિ શિવાઈ વગેરે થઈ ગયા છે.

શીખ શુર ગોવિંદસિંહમાં યોગી અને વીરના ગુણોનો સમ-

ન્વય હતો. તે શુરુ હતા અને શાસક પણ હતા. એમને વહીવટ નમુનેદાર ગણાતો હતો.

ઈ. સ. ૧૯૧૧માં મહાયોગી અરવિંદે કહેલ છે કે-‘ભારત સ્વતંત્ર થશે ત્યારે બ્રિટીશરોનું અનુકરણ કરીને આપણે પશ્ચિમી લોકશાહી ભારતમાં લાદીશું. તે દેખાવમાં સુંદર હશે, પરંતુ વાસ્તવમાં તે ભારતને અનુકુળ નહિ જ પડે. અનુભવે પ્રજાને ખાતરી થશે કે પશ્ચિમી લોકશાહીથી ભારતમાં કદી રામરાજ્ય નહીં આવે.

શુભાચાર્ય સ્વામી પ્રજાવાનંદજીએ ઈ. સ. ૧૯૧૫માં કહ્યું છે કે-‘પશ્ચિમી લોકશાહીની બડી બડી વાતો નિરર્થક પુનરાવરણ થશે. આ દેશની આધ્યાત્મિક આબોહવાને વેદોક્ત શાસન પદ્ધતિજ અનુકુળ છે અને એજ પદ્ધતિ વહેલી મોડી આખ્યા વિના રહેવાની નથી. ભાવિમાં વીર અને યોગી સત્તાનાં સૂત્રો ગ્રહણ કરશે અને પુનઃ રામરાજ્યની સ્થાપના થશે તેની મને સંપૂર્ણ ખાતરી છે !

-સંપ્રદિત

સંપ્રદિત-‘જ્યોતિષાચાર્ય’

શ્રી પુણ્યવિજયજી મહારાજ.

જયોતિષ દર્શકો છ

માણસો-પ્રાણી માત્ર કર્માનુસાર સુખ દુઃખને ભોક્તા થાય છે એમ જૈન ધર્મની દિલસૂઝી કહે છે. છતાં ય એ ભાવિ ગર્ભમાં છુપાએલાં સુખ દુઃખ પ્રાપ્ત કરવા માટેના ઉપાય પહેલેથી જાણી શકાય તો પાણી પહેલા પાળ જાંઘવા રૂપ બુદ્ધિમાન માનવ તેને હળવાં ભારે બનાવીને પોતાના જીવનને તેના સહારે ઢોરી સરળ માર્ગે જોછામાં જોછું દુઃખ ને વધુ સુખ પ્રાપ્ત કરવાની સહા ઝંખના સેવે છે. એવો સરળ માર્ગ દર્શાવનારા જયોતિષ ગ્રંથો છે. તેના અભ્યાસીઓ મારફત અથવા તેનો સ્વાતુકાવે અભ્યાસ કરીને માનવ જીવન ધન્ય બનાવી શકે છે.

વ્યવહારમાં રૂગલે ને પગલે કરવાનો કાર્યોમાં ભાવિ કાળના સંકેતો સમાએલા હોય છે. એ પ્રત્યક્ષ થતા નથી. કેવળજ્ઞાની પરમાત્મા તે પ્રત્યક્ષ જોઈ શકે છે. કહી શકે છે. પણ એ જ્ઞાનનો તો આજે ભારતક્ષેત્રમાંથી વિચ્છેદ થયો છે. એટલે એવી અપેક્ષા જ અસ્થાને છે જ્યારે કર્મ ઉદ્યોતમાં આવી પ્રત્યક્ષ રૂળ આપે ત્યારે શુભાશુભ અનુભવોમાંથી અચૂક નિયમો કાર્યકારણાનુસાર મહાપુરુષોએ નક્કી કરી લીધા છે. અને તે ફરીથી તેવા કાળ સમયની સ્થિતિના પ્રસંગો આવે ત્યારે તે નિયમો સુજળ આલીને શાંતિ મેળવી શકે છે.

જયોતિષ સમય સમયના શુભાશુભ પળ નક્ષત્ર વાર દિવસ તે વરસની સાચી માહિતિથી સભર છે. તેનો અભ્યાસ મનનીય ને ઉપયોગી છે જે હૃદયમાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવનાર દીપક સમાન છે. એટલે જયોતિષ દીવો છે એ કથન બ્યાજળી કરે છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

: ૧૩

બ્યોતિષ સાધકો પરીમ પૂજ્ય શુદ્ધ નિરાજ સ્ત્રી પૂજ્યવિજયજી
 મહારાજ સાથે પોતાના લગભગ ૨૮ વર્ષના દીક્ષાપર્યાયમાં મોક્ષ
 સાધક આત્મ સાધના કરીને સુધૃત હૃદયે બ્યોતિષ અથોતું
 સાડું વાચન મનન ને આત્મિક કાર્યો કરીને શુદ્ધ બ્યોતિષ અથોમાંથી
 તત્ત્વરૂપ નવ જાત શોધી શોધીને એકત્ર કરેલું છે જે આજે લોક
 કલ્યાણની ભાવનાએ 'શ્રી ચતિન્દ્રસુહૃત્ દર્પણ' નામે આપની
 સમક્ષ રજુ કરવામાં આવેલ છે. આ પ્રયત્ન સુચોગ્ય ને સફળ છે.
 માનવ માત્રને આ અંથના વાચનથી અનેક ગૂચનો ઉકેલ આપમેળે
 મળી આવશે. છતાંય આ અંથમાં આપેલ શુભાશુભ ક્ષણદેશને
 ઉપયોગ કરતાં પહેલા તેના જાણકારને પરિચય મેળવીને પછી જ
 પોતાના ઉપયોગમાં લે તે તે વધુ શ્રેય કરનાર બનશે એમાં
 એમાં શંકા નથી,

માનવ માત્ર પોતાના જીવનની સાચી દશા પ્રાપ્ત કરીને
 સ્વરણ માર્ગે જીવન વહન કરી શકશે.

સુકૃત કર્મો કરીને સુકૃત કરનારની અનુમોદના કરીને કર્મના
 વિપાકો હજવા પાછી માનવ પોતાના આત્માનું હિત સાધી શકશે.
 લી. સુમાજને જ એક માનવ

પૂનમચંદ નાગરલાલ દોરી (થરાદવાળા) (શશિપૂનમ)

ભૂતપૂર્વ મુખ્ય અધ્યાપક શુભરાત્રી તાલુકા શાળા ડીસા
 (ડીસા તા. ૨૫-૪-૧૯૮૩ મહાવીર જયંતી)

હૃદયોદ્ધાર (૧)

મુહૂર્ત દર્શન. પ્રણેતાર: મુનિરાજ પુણ્યવિજયજી મહા ભાગા જ્યોતિષચાર્ય
સ્ય ઉત્કૃષ્ટ સુષ્ટુ રચના વર્તેતે । જ્યોતિ વિજ્ઞાન સ્ય પ્રવારસ્ય પ્રકાશન
સ્ય મહતી આવશ્યકતા વર્તેતે । મમ શુભ કામના મગલમય ભાવના સદા
સહ વર્તેતે । ગુરુ કૃપયા ચિરજીવી, વર્ચસ્વી તેજસ્વી ભૂયાત્ । મમ
સાધૂવાદ અસ્મિન્ સહ સદાવર્તેતે । પ્રચારકાર્યમ્ પ્રશેષનીયોઽસ્તિ ।

દેવકાળ શાસ્ત્રી દૈવજ્ઞ વિનીતં સારસ્વત વિદ્યાવાચસ્પતિ જૈનસિદ્ધાતા-
ચાર્ય, રાજસ્થાની સાહિત્યવિશારદ, આયુર્વેદ વાચસ્પતિ જ્યોતિષરત્ન
કવિરત્ન, વૈદ્યપ્રધારી

શ્રી રાજકિય આયુર્વેદિક ચિકિત્સાલય

સિયાળા જિલ્લા જાલૌર (રાજસ્થાન)

લોહા-હેઘ્રામ નાગૌર જિલ્લા, પ્રાન્ત રાજસ્થાન ।

દેવકરણ શાસ્ત્રી સુધી, સારસ્વત સંતાન ॥

(૨)

આજે જ્યારે સમગ્ર દેશમાં અધ શ્રદ્ધાઓ પ્રસરીલી છે. અને
લોકો જુદી જુદી બાધાઓ જુદા જુદા સાધુ-જીવાઓની ખોટી દોર-
વણીથી છેતરાય છે, ત્યારે જ્યોતિષ શાસ્ત્રની સંપૂર્ણ અને સચોટ
માહિતિ સરળ ભાષામાં પુરું પાડતું આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થઈ રહ્યું
છે, તે એક ખૂબજ મહત્વની ઘટના છે તે પ્રસેશનીય છે

આ પુસ્તક તૈયાર કરવા માટે પ. પૂ. શ્રી પૂણ્યવિજયજી
મહારાજ સાહેબે જે મહેનત અને સમય આપ્યો તે ખરેખર અદ્ભૂત છે.

અમારા આ પ. પૂ. શ્રી પૂણ્યવિજયજી મહારાજ સાહેબને
કેટિ કેટિ વંદન !

તા. ૧-૩-૮૩ નેમનાથનગર

સોસાયટી હીસા-બનાસકાંઠા

વિજય જે. શાહ

એનેજર

હીસા નાગરિક બેંક-હીસા

(૩)

This book will assist the person who is
surrounding by problems is the life, such as stick
assit the person.

In my view, this book becomesa best astro-
logy on all the points of human problems.

S. V. Shah.

D. 1-8-83

Civil Judge &

Judicial Magistrate F. C. Palanpur

સ મ પ જી

પરમ ગુરુદેવશ્રી-

બ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ, જ્ઞાન વારિધિ

પરમોપકારી ગુરુ આચાર્યદેવેશશ્રી

શ્રીમદ્ વિજય

યતીન્દ્ર સૂરીશ્વરજી

મહારાજા સાહેબના

શુભ કર કમલે

—સ મ પ જી—

હી. આપનો ચરણ જ શિષ્યાજી

મુનિ પૂણ્યવિજયજી (બ્યેતિવાચાર્ય)

ની મસ્તક ઝૂકાવી

કેટિ કેટિ વંદના

परम पूज्य व्याख्यान वाचस्पति आचार्य
गुरुदेव श्रीमद् विजयतीन्द्रसूरीश्वरजी म. सा.

कोठारी डा. ह्यालाल दलपतभाई-अहमदाबाद तरफ श्री दर्शनार्थे भेंट

સત્કાર્ય-અનુમોદના-સન્માન પત્ર

આ અથ છપાવવા માટે નીચેના લાઘ્યજહેનો, તરફથી જે આર્થિક સહકાર પ્રાપ્ત થયો છે. તે સ્વીકારીમે તેમના સત્કાર્યની અનુમોદના કરતાં તેમની શુભ નામાર્ચણી આ મીચે પ્રગટ કરતાં હર્ષ અનુભવીએ છીએ.

પ્રકાશક

શ્રી વામણા જૈન મઠ	વાસણા
મોરખીયા મફતલાલ રીખવચંદ	વાસણા
મોરખીયા જોતમચંદ લવજીભાઈ	વાસણા
ધરૂ ચંદલાલ કાલીદાસ	વાસણા
દોશી મફતલાલ નાગરદાસ	વાસણા-ડીસા
દોશી દેવચંદ ચુનીલાલ	જેતકા
મોરખીયા ગગનદાસ ગમાનચંદ	લાખણી
મોરખીયા હરીલાલ ત્રીલોવનદાસ	લાખણી
મોરખીયા ભોગીલાલ ત્રીલોવનદાસ	લાખણી
મોરખીયા મફતલાલ રામચંદ	લોવાણા
મોરખીયા વાડીલાલ મણીલાલ	લોવાણા
મોરખીયા વાલજીભાઈ રીખવચંદ મલુકચંદ	લોવાણા
મોરખીયા છોટાલાલ ભોગીલાલ	વાર્તમ
અમૃતલાલ કકલદાસ	કિંદરાણા

દોશી બાણુલાલ મફતલાલ દેવચંદ	”
વોરા ગઢલકાસ ભુદરમલ	દુધવા
વોરા ઠાલીકાસ દીપચંદ	”
વોરા મોહનલાલ નેમલબાઈ	દુધવા
વોરા લોગીલાલ લક્ષ્મીચંદ	”
વોરા ઈશ્વરલાલ અનોપચંદ	”
વોરા દીપચંદ વાલચંદ	”
વોરા જયતીલાલ માધવલાલ મગનલાલ	”
વોરા ઠાન્તિલાલ વીરચંદ	વાંમી
વોરા વસંતલાલ અમૃતલાલ મણીલાલ	”
દોશી લોગીલાલ વીરચંદ	ઈંદોરા
દોશી નરપતલાલ મણીલાલ	”
દોશી ઠંઠલકાસ બાદરમલ	”
વોરા ભુદરમલ અમુલબ	નારોલી
શેઠ બાદરમલ સ્વરૂપચંદ	”
શેઠ મોહનલાલ છગનલાલ	”
શેઠ અનોપચંદ છગનલાલ	”
શાહ હસરાજ લખાણ	મેસરા
શાહ નેમચંદલ તલછાણ	”
શાહ અમરચંદલ તલછાણ	”
વોરા ભુદરમલ જીવરાજ	મડાલ (ડોસા)
શાહ સરેમલ જોસાણ	મડાલ
દોશી પરસોતમકાસણ નેમલબાઈ	પાલડી

વેદલીઆ લાલુઆઈ ફલીચંદ	ભોરડું
વેદલીઆ પોપટલાલ ઉમેદચંદ	"
દોશી તેજસીભાઈ છગનલાલ	કુંભારા
દોશી ગગલદાસ હઠીચંદ મયાચંદ	"
ઝોરખીયા ગગલદાસ લાલુઆઈ	ધનકેવાડા
ઝોરખીયા મોહનલાલ મણીલાલ	"
દોશી ગગલદાસ જેતસીભાઈ	ડોડીઆ
શાહ શુભીબેન બાબુલાલ	"
વારીઆ અનોપચંદ અવચળદાસ	"
ધડ્ડ બુદરમલ વીરચંદ	"
દેશાઈ હાલચંદ હકમચંદ (માસ્તર)	"
પારેખ કેશવલાલ જેતસીભાઈ	"
ધડ્ડ કાઠીદાસ જોગારભાઈ	"
દોશી ગગલદાસ નાગરલાલ (ઝેટાવાળા)	"
શાહ મણીલાલ પૂંજભાઈ	થરાઈ (કીસા)
વોરા વીરચંદ માનચંદ	થરાઈ
વોરા મફતલાલ ઠાલાલાલ	કીસા (થરાઈ)
વોરા અમીચંદ તેજસીભાઈ	"
ઝોરખીઆ છોટાલાલ લાલુઆઈ	"
ઝોરખીયા ટીલચંદ લાલુઆઈ	"
ઝોરખીયા ચીમનલાલ રીખવચંદ	"
વીરવાડીયા બુદરમલ મગનલાલ	કીસા(જેતડા)

વેરા બાહરમલ ઓતમચંદ	હીસા (થરાહ)
વારીયા મફતલાલ હંસરાજ	" "
દોશી પરસોતમ ત્રિલોચનદાસ	હીસા જેતડા
સઘવી વલમચંદ જોમચંદ નેમણભાઈ	" થરીહ
ધરૂ લહેરચંદ સ્વરૂપચંદ	" " "
વેરા પોપટલાલ જેવતલાલ	" " "
બહુ હાલચંદ વીરચંદ	" "
શાહ તેજરાજી સુલતાનજી જૈન	બલોર
શાહ અમેદજી કરતાજી	બીનમાલ
શ્રીમતી રૂખમબેન ચાતિલાલ હીપચંદ વેરા અમદાવાદ	
શાહ સુલતાનજી દરબાજી	સાચલા
કાંઠરીયા ઓટમલજી વેલાજી	ધુરા
શાહ મોકનલાલજી કેશરીમલજી	બાકરા પૌડ
શાહ પુખરાજી મોતીલાલજી	
મોરખીયા વાઘજીભાઈ દેવચંદ	વાતમ
શ્રી જૈન સત્ત જ્ઞાન ભડાર	શુડા બાલોતરા
(સુનિ શ્રી વિનયવિજયજીના ઉપદેશથી)	

તીર્થ પ્રભાવક પરમ પૂજ્ય વતંમાનાચાર્ય
ગુરુદેવ શ્રીમદ્વિજયજયંતસેનસૂરાઈવરજી મ સા.

સ્વ શ્રીમાન્ શેઠ શ્રી હોગાલાલજી હીરાણી ના સ્વ ધર્મપત્ની ચમનીબાઈ ના
સુપુત્રો દરજમલ, ઝકચંદ, હસ્તીમલ અને તગરાજ હીરાણી પરિવાર રેવતડા તરફ
થી દર્શનાર્થે શેટ

— વિ ધ યા નુ કું મ —

ક્રમાંક	વિષય સૂચિ	પાન	ક્રમાંક	વિષય સૂચિ	પાન
	મંગલ ચરણ	૧	૨૧	નક્ષત્ર-રાશિ યોગતા	૯
વિભાગ પહેલો			વિચાર		
	(સંગ્રહીત નોંધ ઉપરથી)		૨૨	કર્તારી દોષ	૯
૧	તિથિઓની સંજ્ઞા	૧	૨૩	સૂર્ય ગ્રહ ચન્દ્રયોગ	૯
૨	અમૃતસિદ્ધિયોગ	૧	૨૪	જવાલા મુખી યોગ	૯
૩	હઘા નક્ષત્ર	૨	૨૫	ચન્દ્રવાસ	૧૦
૪	યમઘન્ટ યોગ	૨	૨૬	યોગિની વિચાર	૧૦
૫	વિવર્જિત યોગ	૨	૨૭	વાવકૃવા બોહવાલું મુહુર્ત	૧૧
૬	યોગ કોષ્ટક ચક્ર	૩	૨૮	વાપી-કૃપ ચક્ર	૧૨
૭	મૂશલ વજ્રયોગ	૩	૨૯	જલાશય ખનન મુહુર્ત	૧૨
૮	નક્ષત્ર હઘરોગ	૩	૩૦	સૂર્યકૃપ ચક્ર	૧૩
૯	અપરયોગ	૪	૩૧	જળ શોધન પ્રકાર	૧૩
૧૦	અમૃતસિદ્ધિ યોગ		૩૨	ખાત ચક્ર	૧૫
	ક્યારે શુભ ? ૪		૩૩	વૃષભ ચક્ર	૧૫
૧૧	વીર સાધના, અભિચારમુહુર્ત ૪		૩૪	કૂર્મ ચક્ર	૧૫
૧૨	મૂળ અન્તેષા જન્મ ફળ ૪		૩૫	પૃથ્વી સૂતેલી બાણવી	૧૬
૧૩	મૂળ નક્ષત્રનો વાસ	૫	૩૬	શૂન્યથન ગણના	૧૬
૧૪	મૂળનક્ષત્ર દોષ પારહાર ૫		૩૭	પૃથ્વી બેઠી ચા સૂતી	૧૬
૧૫	પંચક પેચક વિચાર ૫		૩૮	ગૃહપ્રવેશ કુંભચક્ર	૧૭
૧૬	રાશિકૂટ વિચાર	૬	૩૯	ગૃહ-કૃપ ખનન ફળ	૧૭
૧૭	અનિષ્ટ ગ્રહ વિચાર	૬	૪૦	ગૃહ-પ્રવેશ	૧૮
૧૮	મંગલ દોષ પારહાર	૬	૪૧	લઘુ ગૃહ પ્રવેશ	૧૮
૧૯	વર્ણાદિ સંજ્ઞા	૭	૪૨	વાસ્તુ શાંતિ	૧૮
૨૦	તારા કૃટ વિચાર	૮	૪૩	હોળાષ્ટક વિચાર	૧૯
			૪૪	હોળાષ્ટક પરિહાર	૨૦

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

: ૨૧

૪૫ ચૂનાતું સુહૃત	૨૦	૭૩ અભિજિત સુહૃત વિચાર	૨૭
૪૬ અન્ન ગ્રહણ વિચાર	૨૦	૭૪ રાશી ઘડી પણ ચક્ર	૨૮
૪૭ સૂર્યગ્રહણયોગ વિચાર	૨૦	૭૫ વિવાહના કથા દોષ	૨૮
૪૮ તારાભળ વિચાર	૨૧	૭૬ લાત દોષ	૨૮
૪૯ કાળમુખી યોગ	૨૧	૭૭ પાતદોષ	૨૯
૫૦ રવિયોગ	૨૧	૭૮ ચુતિદોષ	૨૯
૫૧ નામ-રવિ વિચાર	૨૨	૭૯ વેધદોષ	૩૦
૫૨ વત્સ વિચાર	૨૨	૮૦ ચા મિત્રદોષ	૩૧
૫૩ રાહુ વાસ વિચાર	૨૩	૮૧ પચક વિચાર	૩૧
૫૪ રાહુ વાસ સ્થાન	૨૩	૮૨ પચક દોષ ને પચક	૩૨
૫૫ રાહુ મુખ	૨૩	વિચાર	
૫૬ કુમાર યોગ	૨૩	૮૩ બાણ દોષ વિચાર	૩૩
૫૭ રાજયોગ	૨૩	૮૪ એકાગ્નિ દોષ	૩૩
૫૮ સ્થિરયોગ	૨૪	૮૫ એકાગ્નિ ચક્ર	૩૫
૫૯ સન્મુખઅન્ન કૃષ્ણ	૨૪	૮૬ ઉપગ્રહ દોષ	૩૬
૬૦ મૌલચક્ર વિચાર	૨૫	૮૭ ક્રાન્તિ સામ્ય દોષ	૩૬
૬૧ ઉપગ્રહયોગ	૨૫	૮૮ લતાક્રિ દોષ પરિહાર	૩૬
૬૨ પ્રાણ હરણયોગ	૨૫	૮૯ ક્રોધા તિથિ દોષ	૩૭
૬૩ શુક્ર-શુક્ર અસ્ત વિચાર	૨૫	૯૦ અદ્રવાસ ઘડી વિચાર	૩૭
૬૪ પ્રયાણ કિશામી નક્ષત્રદોષ	૨૫	૯૧ પુરુષ લાત અદ્ર ચક્ર	૩૮
૬૫ ખાત વિષે પ્રમાણ	૨૫	૯૨ સ્ત્રી લાત અદ્ર ચક્ર	૩૮
૬૬ યોગિની ઘડી ત્યાગ	૨૬	૯૩ ભદ્રાનિષેધ	૩૮
૬૭ ક્રોધાતિથિ ત્યાગ કોષ્ટક	૨૬	૯૪ ભદ્રાસર્પિણી વિઘ્નીની	૩૯
૬૮ ભદ્રાવાસ	૨૬	૯૫ ભદ્રા કાચ	૩૯
૬૯ વિષ યોગ	૨૭	૯૬ પૂર્વકલ ભદ્રાતિથિ પક્ષ	૩૯
૭૦ મૃત્યુ યોગ તિથિવાર	૨૭	૯૭ ભદ્રા કરજમાં ત્યાગ	૪૧
૭૧ અમૃતસિદ્ધિ યોગ કૃષ્ણ	૨૭	૯૮ ભદ્રામાં સર્વથા ત્યાગ	૪૧
૭૨ વર્ષના આર પાયા	૨૭	૯૯ ભદ્રાનું જ્ઞાન	૪૧

૧૦૦ દિશા શૂળ વિચાર	૪૨	૧૨૬ પ્રશ્ન માર્ગ સૂચક,	
૧૦૧ રાજભંગાદિ યોગ	૪૨	શકુન વિચાર	૫૬
૧૦૨ સ્પષ્ટ આયુ જ્ઞાન	૪૨	૧૨૭ શનિ પાદ વિચાર	૫૭
૧૦૩ દ્વાન્દ્વ ભાવ-વિચાર	૪૨	૧૨૮ પનોતીના રૂપ	૫૭
૧૦૪ સિદ્ધિયોગ	૪૩	૧૨૯ પાયાતુ ક્ષણ	૫૭
૧૦૫ મૃત્યુ યોગ	૪૩	૧૩૦ યાત્રામાં જન્મનો અર્થ	૫૮
૧૦૬ આતુર્ભાસમાં વર્ત્ય કાર્યો	૪૪	વર્ત્ય	૫૮
૧૦૭ શુદ્ધ શુક્ર ઉદયાસ્ત દોષ	૪૪	૧૩૧ પદ્માવતી ચંદ્ર	૫૯
૧૦૮ સિંહસ્થ શુર્વાદિ દોષ	૪૫	૧૩૨ દોષાવળી જોવાનું ચક્ર	૬૧
૧૦૯ શુક્ર દોષ	૪૫	૧૩૩ એષ લગ્ન ક્ષણ	૬૧
૧૧૦ શુક્ર દોષ પરિહાર	૪૬	૧૩૪ વૃષભમિથુન ઠકં લગ્નક્ષણ	૬૧
૧૧૧ ચોરી-કાળ	૪૬	૧૩૫ સિંહ કન્યા તુલા લગ્ન	
૧૧૨ શુક્ર વિચાર	૪૬	ક્ષણ	૬૩
૧૧૩ વત્સ વિચાર	૪૭	૧૩૬ વૃશ્ચિક ધન લગ્ન ક્ષણ	૬૫
૧૧૪ આચાદિ ચક્ર	૪૭	૧૩૭ મકર કુલ મીન લગ્નક્ષણ	૬૫
૧૧૫ ચૂહારંભમા ખાત	૪૮	૧૩૮ મુથા જ્ઞાન	૬૬
૧૧૬ જલાશયત્વ ખાત	૪૯	૧૪૯ વિવાહમાં સ્થંભ રોપવો	૬૭
૧૧૭ વિહરમાન જિનનાં		૧૪૦ વાર પ્રવૃત્તિ વિચાર	૬૮
માતા-પિતા લંછન	૪૯	૧૪૧ બે જડીનો વિચાર	૬૮
૧૧૮ આનંદાદિ યોગ કૌષ્ટક	૫૦	૧૪૨ ખેડા પ્રાપ્તિ યોગ	૬૯
૧૧૯ રેવતી નક્ષત્ર ક્ષણ	૫૦	૧૪૩ મુકાળ-કુકાળ વિચાર	૬૯
૧૨૦ જળ કૂર્મ ચક્ર	૫૧	૧૪૪ ગોધૂલિક લગ્ન પ્રશ્ન	૬૯
૧૨૧ નક્ષત્ર વચ તારા અથા પર		૧૪૫ કન્યા વરણ મુહૂર્ત	૭૦
૧૨૨ વર્ણ ચરણ રાશિ	૫૨	૧૪૬ વર વરણ મુહૂર્ત	૭૦
સ્વામી નાદિ યોગિ અહાદિ		૧૪૭ દ્વાર ચક્ર	૭૧
૧૨૩ આનંદાદિ કૌષ્ટક ચક્ર	૫૩	૧૪૮ દ્વાર મુહૂર્ત	૭૧
૧૨૪ નક્ષત્ર વિચાર	૫૪	૧૪૯ પ્રતિષ્ઠા ન થાય	૭૧
૧૨૫ ભગવાન રાશિ વર્ણ યોગિ	૫૫	૧૫૦ વર્ષ માસ શુધિ	૭૨

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત કપાલ :

: ૨૩

૧૫૧ મામે શુદ્ધિ	૭૨	૧૭૬ શુભ પશુધન જોવાની રીત હ	
૧૫૨ દિન શુદ્ધિ	૭૩	૧૭૭ નષ્ટ વસ્તુ જ્ઞાન	"
૧૫૩ અર્ગલા	૭૩	૧૭૮ ચોરની, બાતિ બહુવાની	
૧૫૪ ઉપગ્રહ	૭૫	રીત	"
૧૫૫ નક્ષત્ર શુદ્ધિ	૭૫	૧૭૯ શીચરના ચંક કાઢવાની,	
૧૫૬ લગ્ન બળ	૭૫	રીત	"
૧૫૭ લગ્ન નયનમ	૭૬	૧૮૦ તેજ મંદી વિચાર	
૧૫૮ વર્ણવર્ગ શુદ્ધિ	૭૭	(મામ વાર પક્ષ ધ્રુવાંક)	૬૫
૧૫૯ ઉદ્યાસ્ત શુદ્ધિ	૭૭	૧૮૧ રાશિ તિથિ ધ્રુવાંક	૬૬
૧૬૦ શ્રેષ્ઠ પ્રતિષ્ઠા લગ્ન	૭૮	૧૮૨ નક્ષત્ર યોગ ધ્રુવાંક	"
૧૬૧ મધ્યમ પ્રતિષ્ઠા લગ્ન	૭૯	૧૮૩ અનાજ કરીઆણા ધ્રુવાંક	"
૧૬૨ જમ્બ્ય પ્રતિષ્ઠા લગ્ન	૭૯	૧૮૪ કિશાચક	૬૭
૧૬૩ સફળહો	૮૦	૧૮૫ દીક્ષા મુહૂર્ત	૧૦૦
૧૬૪ દીક્ષામાં મધ્યમ	૮૩	૧૮૬ સ્વરોહયથી લગ્ન બહુવું	"
૧૬૫ દીક્ષા ગ્રહ બળ	૮૪	૧૮૭ તત્ત્વોના નામ તથા દળ	૧૦૧
૧૬૬ કુંભ સ્થાપના મુહૂર્ત	૮૫	૧૮૮ સરસ્વતી મંત્ર	"
૧૬૭ ચંદ્રા બળાબળ	૮૫	૧૮૯ બીંછી ઉતારવાનો મંત્ર	"
૧૬૮ ગૃહ પ્રવેશ માસ	૮૭	૧૯૦ ભદ્રા આવવાનો ક્રમ	૧૦૨
૧૬૯ વાર વિચાર	૮૭	૧૯૧ કરણ નામ સ્વામી	"
૧૭૦ સંવત મુકાળ દુકાળજ્ઞાન	૮૮	૧૯૨ ભદ્રામાં ગમન નિષેધ	૧૩
૧૭૧ સોના ચાંદીના ભાવ		૧૯૩ ભદ્રા કયા કામમાં લેવાય	"
કાઢવાની રીત	૮૯	૧૯૪ ભદ્રા પૂચ્છ વિચાર	"
૧૭૨ રૂ અળસીના ભાવ કાઢ		૧૯૫ શનિ પાઠ વિચાર	૧૦૪
વાની રીત	૮૯	૧૯૬ પાયાનાં દળ	"
૧૭૩ ગ્રહ ઉદ્યાસ્ત તેજ મંદી હર		૧૯૭ શનિ વાહન દળ	૧૦૫
દળ		૧૯૮ પચાંગ વિના ચંદ્રજ્ઞાન	૧૦૫
૧૭૪ ચક્ર સંવત્સર પરથી જ્ઞાન	૯૩	૧૯૯ પચોગ વિના નક્ષત્ર	
૧૭૫ પચક પરથી તેજ મંદી હર		જ્ઞાન	૧૦૬

૨૦૦ પંચાંગ વિના વાર જ્ઞાન	૧૦૬	આહુતિ વિચાર	૧૧૬
૨૦૧ આયુષ્યનો નિર્ણય	,,	૨૨૫ ઝોઠવીયા યંત્ર	,,
૨૦૨ તિથિવધઘટ તેજમંદી	૧૦૭	૨૨૬ નક્ષત્ર હમ્મ યોગ	૧૨૦
૨૦૩ ચંદ્ર દર્શન તેજમંદી	,,	૨૨૭ મુશળ વળયોગ	,,
૨૦૪ અમાવાસ્યા તેજમંદી	૧૦૮	૨૨૮ રાજચંગ યોગ	,,
૨૦૫ સૂર્યચંદ્રગ્રહણ તેજમંદી	૧૦૯	૨૨૯ શુક વિચાર	,,
૨૦૬ સંક્રાન્તિ દિન તેજમંદી	,,	૨૩૦ શુક ઉદય-અસ્ત વિચાર	૧૨૨
૨૦૭ પૂર્ણિમા પરીક્ષા		૨૩૧ પ્રયાણે શુક	,,
તેજમંદી	૧૧૦	૨૩૨ શુક અસ્તમાં વજ્ય કાર્યો	,,
૨૦૮ ભારમાસ ગ્રહપરિણામ		૨૩૩ જોરખ પતરો	૧૨૩
તેજમંદી	૧૧૧	૨૩૪ હાતયંત્ર	,,
૨૦૯ કરણ સૂતાં બેઠાં ઉભાં		૨૩૫ પાતયંત્ર	૧૨૪
વિચાર	૧૧૪	૨૩૬ વેધયંત્ર	૧૨૫
૨૧૦ જન્મ પત્રિકા જાગે	૧૧૫	૨૩૭ પંચક યંત્ર	,,
૨૧૧ સૂર્ય પુરુષાકાર ચક્ર	,,	૨૩૮ ઝોઠાંગલ યંત્ર	૧૨૬
૨૧૨ સ્ત્રીયાકાર ચક્ર	૧૧૬	૨૩૯ ઉપગ્રહ યંત્ર	,,
૨૧૩ શનિ ચક્ર	૧૧૭	૨૪૦ નષ્ટ વસ્તુ પ્રસંગ	૧૨૭
૨૧૪ સ્પષ્ટ આયુષ્યમાન	,,	૨૪૧ ચોર ભાતિ-નક્ષત્રપરથી	૧૨૮
૨૧૫ વર્ષા સ્તાંભ વિચાર	,,	૨૪૨ ભાવિષ્ય ભાવદ્વય	,,
૨૧૬ વિષ પુત્ર વિચાર	,,	૨૪૩ રાજયોગ	,,
૨૧૭ વિષ કન્યા વિચાર	૧૧૮	૨૪૪ સુષ્ટિવિચાર પાત યોગ	,,
૨૧૮ વિલાધ્યન મૂહુર્ત	,,	૨૪૫ શ્રેષ્ઠ ગૌતમ ગ્રહભળ	
૨૧૯ ત્રટકીયા જ્ઞાન	,,	વિચાર	,,
૨૨૦ સવત જ્ઞાન	,,	૨૪૬ હાટક ચક્ર વિચાર	૧૨૯
૨૨૧ લગ્ન માન	૧૧૯	૨૪૭ હાટક ચક્ર	,,
૨૨૨ વિજય મુહુર્ત સમય	,,	૨૪૮ ગ્રહ ભળ વિચાર	,,
૨૨૩ વર્ષા બોગ	,,	૨૪૯ દોષ પરિહાર	૧૩૦
૨૨૪ નવગ્રહ જ્ઞાન અને		૨૫૦ યાત્રામાં લગ્ન ભળ	,,

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

૨૫૧ પ્રસ્થાન દિવસ પ્રમાણ ૧૩૦	ભેડ મીલાપ	૧૪૬
૨૫૨ દુગ્ધાદિ ત્યાજ્ય	૨૭૭ માસ અક્ષય વૃદ્ધિ	
૨૫૩ પ્રસ્થાન દિન મર્યાદા	સમયજ્ઞાન	૧૫૦
૨૫૪ વાર દોષાદોષ જ્ઞાન	૨૭૮ રાશીનાં નામ	૧૫૧
૨૫૫ અધિક માસનું જ્ઞાન ૧૩૧	૨૭૯ પ્રતિષ્ઠાની લગ્ન	
૨૫૬ વર્ષાઋતુમા પાણીનોયોગ,,	કુડલીનો ભાવ	૧૫૨
૨૫૭ વર્ષના ચાર પાયા	૨૮૦ અહલ્ય દળ	૧૫૩
૨૫૮ વરસાદના દુહા ૧૩૨	૨૮૧ ચૌરાચેલ વસ્તુ કયાં ગઈ ૧૫૭	
૨૫૯ સમય જ્ઞાન	૨૮૨ ગર્ભવતીને સુવાવડ માટે	
૨૬૦ રોહીણીમાં વરસાદના	સુકવાનું સુહૃત	૧૫૮
૨૬૧ કત્તકપુત્ર વિચાર	૨૮૩ ગોધુલિકના દોષો	૧૫૯
૨૬૨ વિદ્યાર ભે મૂહૂર્ત વિચાર ૧૩૩	૨૮૪ લગ્ન બળ પ્રભાવ	૧૬૦
૨૬૩ સંક્રાન્તિ દિન માન	૨૮૫ વિદ્યાથી ઉન્નતિ અહોનો	
ઘડી-પળનું જ્ઞાન	અભ્યાસ	૧૬૨
૨૬૪ સુહૃત નક્ષત્ર ૧૩૪	૨૮૬ કેમ દુઃખ યોગ	૧૭૪
૨૬૫ સંક્રાન્તિ કેમ	૨૮૭ શટક યોગ	૧૭૪
૨૬૬ પ્રતિષ્ઠા લગ્ન બળ	૨૮૮ કાલ સર્પ યોગ	૧૭૫
૨૬૭ તારા દ્વાર ૧૪૧	૨૮૯ અંગારક યોગ	૧૭૫
૨૬૮ શુક દોષ પરિહાર ૧૪૨	૨૯૦ વિષયોગ	૧૭૬
૨૬૯ માસિક રાહુ ચક્ર	૨૯૧ જન્મ કુંડલીનું ૧૧ સુ	
૨૭૦ શુકોદયાદિ વિચાર ૧૪૩	સ્થાનનું દળ	૧૭૬
૨૭૧ વિવાહે લગ્ન વિચાર	૨૯૨ " " ૧૨ સુ " ૧૭૮	
૨૭૨ વર્ગ ચક્ર ૧૪૪	૨૯૩ " " નવ અહોનો	
૨૭૩ સંક્રાન્તિ નિર્ણય	કૃણાદેશ	૧૭૯
૨૭૪ ક્ષીણ કુંડલી અહ ૧૪૫	૨૯૪ ચાદ રાખવા જેવા	
ભેવાની રીત ને કુંડલિયો	ખાસ યોગો	૧૮૨
૨૭૫ કુંડલીના અહ યોગ ૧૪૮	૨૯૫ લાખોનો દેવાદાર કયા	
૨૭૬ શ્રી તીર્થ કર નામ	યોગો ?	૧૮૨

૨૯૬ આવા યોગોનાં		૧૬ જન્મ લગ્ન, કુળ-	૨૨૨
ઉઠાહરણ	૧૮૪	૧૭ મહાપુરુષોના પાંચલક્ષણ	૨૨૫
૨૯૭ વૈરાગ્ય ઈશ્વર દર્શનના	૧૮૬	૧૮ કૃત્તકાદિ યોગ	,,
યોગો		૧૯ કૃત્તક યોગ કુળ	૨૨૬
૨૯૮ પુખ્ત નક્ષત્ર પ્રથંસા	૧૮૯	૨૦ ભદ્રયોગ કુળ	૨૨૭
૨૯૯ ભૂમિ રજસ્વલા દોષ	૧૯૦	૨૧ હંન યોગ કુળ	૨૨૮
૩૦૦ વરસાદના ફૂંડા	,,	૨૨ માલવ્ય યોગ કુળ	૨૨૯
૩૦૧ હોમ આહુતિ ચક્ર		૨૩ શશક યોગ કુળ	૨૩૦
વિચાર	૧૯૧	૨૪ મહાપુરુષ ભંગ યોગ	૨૩૧
૩૦૨ નક્ષત્રોના નામ	૧૯૨	૨૫ સુનદા યોગ કુળ	,,
વિભાગ બીજો		૨૬ અનદા યોગ કુળ	૨૩૩
(માન સાગરી) પદ્ધતિ અથવા		૨૭ દૂધંરા યોગ કુળ	૨૩૪
સાભાર ઉલ્લેખ		૨૮ કેમ દુઃખ યોગ કુળ	૨૩૬
૧ પક્ષ કુળ	૧૯૩	૨૯ કેમ દુઃખ ભાગ	૨૩૭
૨ તિથિ કુળ	,,	૩૦ સુનદાદિ યોગો કેવી રીતે	
૩ નંદાદિ તિથિ જ્ઞાન	૧૯૭	થાય ?	૨૩૮
૪ નંદાદિ તિથિ કુળ	,,	૩૧ વેશિ-વેશિ આદિ યોગ	,,
૫ જન્મ વાર કુળ	૧૯૮	૩૨ વેશિ યોગ કુળ	૨૪૦
૬ દિવસને શતલુ જન્મ કુળ	૨૦૦	૩૩ ઉભય ચરી યોગ કુળ	૨૪૧
૭ જન્મ નક્ષત્ર કુળ	,,	૩૪ સિંહામન યોગ	,,
૮ યોગ ભત કુળ	૨૦૬	૩૫ દેવજ યોગ	,,
૯ કરણ ક્યારે આવે	૨૧૨	૩૬ હંસ યોગ	૨૪૨
૧૦ કરણ કુળ	૨૧૩	૩૭ કારિકા યોગ	૨૪૨
૧૧ ગણજ્ઞાન	૨૧૬	૩૮ જોકાવલી યોગ	૨૪૩
૧૨ ગણકુળ	,,	૩૯ ચતુઃ સામર યોગ	,,
૧૩ યોગિ જ્ઞાન	૨૧૭	૪૦ અમર યોગ	૨૪૪
૧૪ યોગિ વિચાર ચક્ર	૨૧૮	૪૧ આપ યોગ	,,
૧૫ વાર અને આયુષ્ય	૨૨૧	૪૨ દંડયોગ	,,

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

૨૭

૪૩ વાપી યોગ	૨૪૫	૭૦ શકટ યોગ	૨૫૭
૪૪ યૂપાદિ યોગ	"	૭૧ નંદા યોગ	૨૫૮
૪૫ યૂપયોગ દ્વય	૨૪૬	૭૨ કાતાર યોગ	"
૪૬ શર યોગ દ્વય	"	૭૩ રાઘવંસ યોગ	"
૪૭ શકિત યોગ દ્વય	૨૪૭	૭૪ ચિદિદ પૂચ્છ યોગ	૨૫૯
૪૮ હઠ યોગ દ્વય	"	૭૫ લાઘાટિક યોગ	૨૬૦
૪૯ નૌકા, કૂટ છત્ર-આય		૭૬ મહા પાતક યોગ	"
અર્ધચન્દ્ર યોગ	૨૪૮	૭૭ ભલીવર્ક હંતા યોગ	૨૬૧
૫૦ નૌકા યોગ દ્વય	૨૪૯	૭૮ હઠાક્ર હંતા યોગ	"
૫૧ ફેટયોગ દ્વય	"	૭૯ વૃક્ષ હંતા યોગ	"
૫૨ છત્ર યોગ દ્વય	"	૮૦ નાસા છેક યોગ	"
૫૩ આય યોગ દ્વય	૨૫૦	૮૧ કલ્પુ વિચ્છેદ યોગ	૨૬૨
૫૪ અર્ધચન્દ્ર યોગ દ્વય	"	૮૧ (અ) પાક ખંજ યોગ	"
૫૫ ચક્ર સમુદ્ર યોગ	"	૮૨ સર્પ હંતા યોગ	"
૫૬ ચક્ર યોગ દ્વય	૨૫૧	૮૩ વ્યાઘ્ર હંતા યોગ	"
૫૭ સમુદ્ર યોગ દ્વય	"	૮૪ અસિધાત યોગ	"
૫૮ ગોલાકિ યોગો	"	૮૫ શરશેષ હંતા યોગ	"
૫૯ ગોલ યોગ દ્વય	૨૫૨	૮૬ છદ્મ ધારિત યોગ	"
૬૦ સુગ યોગ દ્વય	"	૮૭ પેચા પત્થ વિનાશ યોગ	"
૬૧ શૂલ યોગ દ્વય	૨૫૩	૮૮ દોલા યોગ	૨૬૪
૬૨ ઠેકાર યોગ દ્વય	"	૮૯ પદક વિછેદ યોગ	"
૬૩ પાશ યોગ દ્વય	"	૯૦ ઇચ્છિત મૃત્યુ યોગ	"
૬૪ કામિની યોગ દ્વય	૨૫૪	૯૧ માસ મૃત્યુ યોગ	૨૬૪
૬૫ વીણા યોગ દ્વય	"	૯૨ રાજયોગ પ્રકરણ	"
૬૬ ચંદ્ર યોગ દ્વય	૨૫૫	૯૩ અરિષ્ઠ યોગમાં	૨૮૮
૬૭ હરિન્દ્ર યોગ	"	તત્ત્વ ભાવ દ્વય	
૬૮ કર સંપૂટ યોગ	"	૯૪ દાહશ ભવન વિચાર	૨૮૯
૬૯ કારક યોગ	૨૫૬	૯૫ ભરજ્યોગ	૩૦૬

૬૬ ધન ભાવ વિચાર	૩૦૮	૧૨૩ કેતુ ચક્ર	૩૬૦
૬૭ સહજ ભાવ વિચાર	૩૦૯	૧૨૪ નવ પ્રકાર અહ દેળ	„
૬૮ સુખ ભાવ વિચાર	૩૧૨	૧૨૫ અવસ્થા દેળ	૩૬૧
૬૯ સુત ભાવ વિચાર	૩૧૫	૧૨૬ મળચક્ર	૩૬૩
૧૦૦ રિપુ ભાવ વિચાર	૩૨૦	૧૨૭ અધ્યચક્ર	૩૬૫
૧૦૧ જાયા ભાવ ફલ	„	૧૨૮ શતપદ ચક્ર	૩૬૬
૧૦૨ આયુષ્ય ભાવ વિચાર	૩૨૩	૧૨૯ સૂર્યકાલ વલ ચક્ર	૩૬૭
૧૦૩ ભાગ્ય ભવન વિચાર	૩૩૫	(વભાગ ત્રીજો	
૧૦૪ ભાગ્યેદ્ય લક્ષણ	૩૩૬	(વાસ્તુસાર પ્રકરણમાંથી સામાર	
૧૦૫ કશમ ભાવ દેળ	૩૩૮	ઉપૃત)	
૧૦૬ એકાદશ લાલ ભાવ દેળ	૩૪૫	૧ ભૂમિ પરીક્ષા	૩૬૬
૧૦૭ વ્યય ભાવ વિચાર	૩૪૭	૨ વર્ષાકુળ ભૂમિ	„
૧૦૮ મહત્વના કેટલાક સ્થાનો	૩૪૮	૩ દિશા-સાધન	૩૭૦
૧૦૯ સમળ નિર્માણ ચક્રજ્ઞાન	„	૪ દિશા સાધન યંત્ર	૩૭૧
૧૧૦ સર્વ અહોની દ્રષ્ટિ	૩૪૯	૫ સમયોરસ સ્થાપના	૩૭૨
૧૧૧ જન્મ પત્રિકા નામાની	૩૫૦	૬ સમયોરસ ભૂમિ સાધન	„
૧૧૨ જન્મ સમયે શબ્દ જ્ઞાન	૩૫૧	યંત્ર અને ભૂમિલક્ષણ દેળ	„
૧૧૩ નામનું જ્ઞાન	૩૫૨	૭ શસ્ત્ર સોધન વિધિ	૩૭૪
૧૧૪ લગ્નથી જન્મહિ જ્ઞાન	૩૫૧	૮ વસ્ત્ર દેળ	૩૭૭
૧૧૫ નવ અહોનાં પુરવાકારચક્ર	„	૯ શેષનાગ ચક્ર	૩૭૯
પહેલું સૂર્ય ચક્ર	૩૫૩	૧૦ વૃષ-વાસ્તુ ચક્ર	„
૧૧૬ ચંદ્ર ચક્ર	૩૫૫	૧૧ ઘરના આરંભમાં	„
૧૧૭ ભોમ (મંગળ) ચક્ર	„	રાશિનું દેળ	૩૮૧
૧૧૮ ગુપ્ત ચક્ર	૩૫૬	૧૨ ઘરના આરંભમાં માસદેળ	૩૮૨
૧૧૯ ગુરુ ચક્ર	„	૧૩ ગૃહ આરંભમાં નક્ષત્રદેળ	૩૮૪
૧૨૦ ભુજ (શુક્ર) ચક્ર	૩૫૭	૧૪ નક્ષત્રોની અધોસુખાર્દ	„
૧૨૧ શનિ ચક્ર	„	સંજ્ઞા	૩૮૫
૧૨૨ રાહુ ચક્ર	૩૫૯	૧૫ ખાત લગ્ન વિચાર	„

શ્રી ચતિન્દ્ર મુહુર્ત ૬૫૭ :

: ૨૬

૧૬ ગૃહપતિના વર્ણસ્વામી ૩૮૭	૩૮ પ્રતિમાનું દૃષ્ટિ સ્થાન ૪૦૧
૧૭ ઘર પ્રવેશ મુહૂર્ત " "	(બીજા પ્રકારે)
૧૮ ગૃહપ્રવેશમાં શુભાશુભ અહ ચંત્ર ૩૮૯	૩૯ કળશનો ઉદ્ધય ૪૦૨
૧૯ ઘર આદિના આય લાવ- વવાની રીત ૩૯૦	૪૦ પ્રતિષ્ઠાદિનાં મુહૂર્ત " "
૨૦ આઠ આયના નામ " "	૪૧ વર્ષની શુદ્ધિ ૪૦૨
૨૧ આય અક્ર " "	૪૨ અયન શુદ્ધિ " "
૨૨ આય ઉપરથી દ્વારની સમજણ ૩૯૧	૪૩ માસ શુદ્ધિ " "
૨૩ એકના બદલે બીજો આય આવી શકે ? " "	૪૪ તિથિ શુદ્ધિ ૪૦૪
૨૪ કયે કયે ઠેકાણે કયોઆય આપવો ? " "	૪૫ કુર તિથિ " "
૨૫ ઘરના નક્ષત્રની સમજણ ૩૯૩	૪૬ કુર તિથિ ચંત્ર " "
૨૬ ઘરની રાશીની સમજણ " "	૪૭ સૂર્ય દગ્ધા તિથિ ૪૦૫
૨૭ ગૃહ રાશિનું જ્ઞાન " "	૪૮ પ્રતિષ્ઠા તિથિ ૪૦૫
૨૮ ગૃહ રાશિ ચંત્ર " "	૪૯ વાર શુદ્ધિ " "
૨૯ બ્યય લાવવાનો પ્રકાર ૩૯૪	૫૦ અહોનુ ઉચ્ચ બળ ૪૦૬
૩૦ બ્યયનું ફળ " "	૫૧ અહોનુ દૃષ્ટિબલ ૪૦૭
૩૧ અંશ લાવવાનો પ્રકાર " "	૫૨ પ્રતિષ્ઠાનાં નક્ષત્રો ૪૦૮
૩૨ તારાની સમજણ " "	૫૩ શિલાન્યાસ અને સૂત્ર " "
૩૩ આયાદિનો અપવાદ ૩૯૫	પાતના નક્ષત્રો
૩૪ લેણદેણનો વિચાર ૩૯૬	૫૪ પ્રતિષ્ઠા કારકના અશુભ ૪૦૯
૩૫ ગૃહ પ્રવેશનો શુભાશુભ પ્રકાર ૩૯૬	નક્ષત્ર
૩૬ મ દિરની ધ્વજાનું છાયાનુ ફળ ૩૯૮	૫૫ બિંબ પ્રવેશ નક્ષત્ર ૪૦૯
૩૭ પ્રતિમાનું દૃષ્ટિ સ્થાન ૪૦૦	૫૬ નવિન બિંબ અગ્ને " "
૩૮ :	૫૭ નક્ષત્રોની ચોનિ, સંજ્ઞા ૪૧૦
	૫૮ ચોનિ વૈર " "
	૫૯ નક્ષત્રોનાં બધા સંજ્ઞા ૪૧૧
	૬૦ રાશિકૂટ " "
	૬૧ રાશિકૂટનો પરિહાર ૪૧૨
	૬૨ રાશિઓના સ્વામી " "
	શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત ૬૫૭

૬૩ નાડીકૂટ	૪૧૩	૮૫ ઘર સામે દેવોના નિવા-	
૬૪ નાડી ક્ષણ	"	સત્તું ક્ષણ	૪૨૯
૬૫ તારા બળ	૪૧૪	૮૬ મંદિર ધ્વજા છાયાતું ક્ષણ "	
૬૬ તારાનો ચંત્ર	"	૮૭ ઘરમાં કેવા લાકડા	
૬૭ વર્ગબળ	૪૧૫	વાપરવા ?	૪૩૦
૬૮ લેણ દેણનો વિચાર	"	૮૯ ઘરની પાસેના વૃક્ષોનું ક્ષણ ૪૩૧	
૬૯ શશિ ચૌનિ નાડીગણતું		૮૯ પત્થર સ્તંભ ઘરમાં	
શતપદ ચક્ર	૪૧૬	રાખવાનો વિચાર	૪૩૨
૭૦ કાળ સુખી યોગ	૪૧૮	૯૦ સૂર્ય કુંઘા તિથિ ચંત્ર "	
૭૧ ચમલ અને ત્રિયુક્તયોગ	"	૯૧ ચંદ્ર કુંઘા તિથિ ચંત્ર	૪૩૩
૭૨ પંચક યોગ	૪૧૯	૯૨ સ્થિર યોગ	"
૭૩ અબળા યોગ	"	૯૩ વળપાત યોગ	"
૭૪ તિથિને નક્ષત્રના મૃત્યુ		વિભાગ ચોથો	
યોગ	"	(કલ્યાણ કલિકામાંથી સાહાર ઉદ્ભવત)	
૭૫ અશુભ યોગોનો પરિહાર	૪૨૦		
૭૬ લગ્ન વિચાર	૪૨૧	૧ કુંઠશના અંગ વિભાગો	૪૩૪
૭૭ લગ્ન ચક્ર	૪૨૨	૨ ધ્વજ કંડ	૪૩૫
૭૮ કુંડલીમાં સાતમા સ્થા-		૩ કંડમાપ (૧)	"
નની શુદ્ધિ	"	૪ કંડમાપ (૨)	૪૩૬
૭૯ પ્રતિષ્ઠા કુંડલીમાં ગૃહો		૫ કંડમાપ (૩)	"
સ્થાપના	"	૫અ કંડની જડાઈ	"
૮૦ શ્રી જિનરાજ પ્રતિષ્ઠા		૬ કંડની પાટલી	૪૩૭
સુદુર્ત	૪૨૪	૭ પાટલીનું સ્વરૂપ	-
૮૧ દ્વાર ખૂણા સ્તંભ રાખ		૮ કંડ ચાનો બનાવવો	૪૩૮
વાનો ક્રમ	૪૨૫	૯ ધ્વજાનું માપ	"
૮૨ સ્તંભનું માન	૪૨૬	૧૦ ધ્વજા રોપણ	"
૮૩ ઘરનું શુભાશુભ ક્ષણ	૪૨૭	૧૦અ જિનેન્દ્ર પ્રાસાદ	
૮૪ ઘરમાં મિત્રનો વિચાર	૪૨૮	પાંચ નામ	૪૪૦
શ્રી ચતીન્દ્ર સુદુર્ત ૬૫૯			: ૩૧

૧૦૫ તલવી ભક્તિ રસભાગ	..
૧૧ કલશ લક્ષણ	..
૧૨ આજ્ઞાલ કલશમાં ચાલતી	
મૂલ	૪૪૧
૧૩ કળાશની ઉંચાઈ	૪૪૨
૧૪ કલશના છ અંગોનું	
વસ્તાર માપ	..
૧૫ દેવજ કંઠ લક્ષણ	૪૪૪
૧૬ કંઠની લંબાઈના પ્રકાર	..
૧૭ કંઠમાં વાપરવાના કોટા	૪૪૬
૧૮ દેવજ કંઠની બહાઈ	..
૧૯ દેવજ કંઠની પાટલી	૪૪૭
૨૦ દેવજ પરિમાણ	૪૪૮
૨૧ મોભચંક	૪૪૯
૨૨ આમલસારા સ્થાપન ચક્ર	૪૪૯
૨૩ વિષ્ણુભાદિ વિધેયકાર્યો	૪૫૦
૨૪ પ્રતિષ્ઠાની મુદ્રાઓ	૪૫૪
૧ જિનમુદ્રા	..
૨ કુંભમુદ્રા	..
૩ નમસ્કાર મુદ્રા	૪૫૫
૪ પ્રણિપાત મુદ્રા	..
૫ ભૂંગાર મુદ્રા	..
૬ અભય મુદ્રા	..
૭ ત્રાસની મુદ્રા	..
૮ વજ્ર મુદ્રા	૪૫૬
૯ પદ્મ મુદ્રા	..
૧૦ ચક્ર મુદ્રા	..
૧૧ પરમેષ્ઠિ	મુદ્રા ..

૧૨ અંગ મુદ્રા	૪૫૭
૧૩ અભય મુદ્રા	..
૧૪ સૌભાગ્ય મુદ્રા	..
૧૫ ગારુડ મુદ્રા	..
૧૬ મુક્તા શુક્તિ મુદ્રા	૪૫૮
૧૭ મુદ્ગર મુદ્રા	..
૧૮ તજની મુદ્રા	..
૧૯ પ્રવચન મુદ્રા	૪૫૯
૨૦ ધૈર્યમુદ્રા	..
૨૧ આપન મુદ્રા	..
૨૨ અંકુશ મુદ્રા	..
૨૩ મત્સ્ય મુદ્રા	૪૬૦
૨૪ કવચ મુદ્રા	..
૨૫ અસ્ત્ર મુદ્રા	..
૨૬ સુરમ મુદ્રાઓ	..
૨૫ બાપઅનુષ્ઠાનની મુદ્રાઓ	૬૪૧
૧ આવાહની મુદ્રા	..
૨ સ્થાપની મુદ્રા	..
૩ સનિધાની મુદ્રા	..
૪ નિષ્કુરા અથવા	
સનિરોધિની મુદ્રા	..
૫ સ મુખી કરણમુક્ત	
૬ અવશુકની મુદ્રા	૪૬૬
૭ સંહાર મુદ્રા	..
૨૬ દ્વાર દર્શિ સ્થાપન સાપક	
કોણક	૪૬૨
૨૭ પ્રાસાદ લક્ષણે	૨૫ નાગરી
રેખા કોઠા	૪૬૪

વિભાગ પાંચમે
(બાલબોધ જ્યોતિષ આરંભથી
સાભાર ઉદ્ધૃત)

- ૧ નવું વસ્ત્ર પહેરવાનું ૪૬૭
સુહૃત
- ૨ ગણિત આરંભ સુહૃત
- ૩ રત્ન પરીક્ષા સુહૃત
- ૪ કુંભારના કામનું સુહૃત
- ૫ નંદકિયા આરંભ સુહૃત ૪૬૮
- ૬ ચંત્ર હપર વસ્ત્ર
વણવાનું સુહૃત
- ૭ વ્યાકરણ ભણવાનું સુહૃત
- ૮ મલ્લ વિદ્યા શીખવાનું
સુહૃત
- ૯ સોનીના કામનું સુહૃત ૪૬૯
- ૧૦ ચોરના કાર્યનું સુહૃત
- ૧૦અ રંગીએ નવાં વસ્ત્ર
પહેરવાનું
- ૧૧ નવું વસ્ત્ર
પહેરવાના વારનું દેળ
- ૧૨ ઘર આરંભનું માસદેળ ૪૭૦
- ૧૩ ઘર આરંભ પક્ષતિથિ દેળ
- ૧૪ ઘર આરંભ કરવાનું ૪૭૧
સુહૃત
- ૧૫ ઘર બાંધવાનું સુહૃત
- ૧૬ દ્વાર શુદ્ધિ
- ૧૭ નવુંકુળ ગામના
લાલાલાલ

- ૧૮ શિલાન્યાસ નક્ષત્ર ૪૭૨
- ૧૯ ઘરના આરંભમાં
કાળનિષેધ
- ૨૦ ઘર આરંભ માસ શુદ્ધિ ૪૭૩
- ૨૧ બારણું મુકના વારને
વિચાર
- ૨૨ જુના ઘરમાં પ્રવેશ સુહૃત
- ૨૩ વામ સૂર્ય લક્ષણ
- ૨૪ નવા ગામમાં પ્રવેશ સુહૃત ૪૭૪
- ૨૫ ત્રિયામકને માસિક
રાહુ વિચાર
- ૨૬ માસિક રાહુ વાસ ચક્ર
- ૨૭ રાહુનું દેળ ૪૭૫
- ૨૮ ત્રિમાસિક રાહુ ચક્ર
- ૨૯ કમાડ ચક્ર ૪૭૫
- ૩૦ સૂર્યભાત કમાડચક્ર ૪૭૬
- ૩૧ કળશ ચક્ર
- ૩૨ હળ હાંકવાનું સુહૃત
- ૩૩ હળચક્ર ૪૭૭
- ૩૪ બીજોતપતિ સુહૃત
- ૩૫ કલ્પમદન (બળાં કરવાં)
સુહૃત
- ૩૬ ચૂડી પહેરવાનું સુહૃત ૪૭૮
- ૩૭ ચૂડી ચક્ર ૪૭૮
- ૩૮ સૂર્યભાત ચૂડીચક્ર
- ૩૯ ચૂડીચક્ર બીજો પ્રકાર ૪૭૯
- ૪૦ ચૂડી ધારણચક્ર
- ૪૧ અગ્નિવાસ
- ૪૨ હોમ આહુતિ વિચાર

૪૩ હોમ આહુતિ ચક્ર ૪૮૦
 ૪૪ રોગસુકત પછીનું સ્નાન ॥
 ૪૫ રોગ ઉત્પન્નનું શુભાશુભ ॥
 ૪૬ અશ્વ રોગેણ અવચક્ર ૪૮૧
 ૪૭ હાથી અભધિ કાર્યો ॥
 ૪૮ ઘોડા-હાથી પર ભેસવાનું
 સુહૃત્ ॥
 ૪૯ ગાડું વહાણ ચલાવવાનું
 સુહૃત્ ૪૮૨
 ૫૦ રાજ્યાભિષેકનું સુહૃત્ ૪૮૨
 ૫૧ નૃત્ય આરંભનું સુહૃત્ ॥
 ૫૨ યાત્રાનું સુહૃત્ ૪૮૩
 ૫૩ શૂદ્ર દોષ નિવારણ માટે
 લક્ષણ ॥
 ૫૪ કાલવાસ ॥
 ૫૫ અદ્રવ્ય ૪૮૪
 ૫૬ સંસુખ્યદ્ર વિશેષકથા ॥
 ૫૭ ગમન વર્ણન ૪૮૪
 ૫૮ કાળવેળાનો વિચાર ૪૮૫
 ૫૯ પ્રસ્થાન વિચાર ૪૮૫
 ૬૦ ગર્ભાધાન ૪૮૬
 ૬૧ પુત્રવન શ્રીમત સુહૃત્ ૪૮૬
 ૬૨ મંસ્કારે સ્ત્રીચંદ્ર બળ
 વિચાર ૪૮૭
 ૬૩ મૂળ નક્ષત્રે જન્મ દેળ ॥
 ૬૪ જ્યેષ્ઠામાં જન્મ દેળ ॥
 ૬૫ આલેષા જન્મ દેળ ॥
 ૬૬ પ્રત્યુતાને સ્નાનનું દેળ ૪૮૮

૬૭ બાળકનું નામકરણ સુહૃત્ ૪૮૮
 ૬૮ બાળકને પારણે બૂલાવ
 વાનું સુહૃત્ ૪૮૯
 ૬૯ બાળકને કાન વીંધવાનું
 સુહૃત્ ॥
 ૭૦ મુંડન કરાવવાનું સુહૃત્ ૪૯૦
 ૭૧ જન્મ વખતે ઉપસુતિકા
 ભણવાની રીત ॥
 ૭૨ જન્મ વખતે દીવા બત્તી
 તેલ ભેવાની રીત ૪૯૧
 ૭૩ બાર ભાવ ॥
 ૭૪ દષ્ટિ વિચાર ॥
 ૭૫ ઉચ્ચ નીચ અહ ૪૯૨
 ૭૬ જન્મ કુહડી પરથી જન્મ
 માસ ૪૯૨
 ૭૭ અંગસ્કૂરણ ॥
 ૭૮ પલ્લી પડે તેનું દેળ ॥
 ૭૯ છીંક ચાથું તેનું દેળ ॥
 ૮૦ શેતાન પ્રશ્ન વિચાર ૪૯૪
 ૮૧ સોનાના પાયાનું દેળ ॥
 ૮૨ રૂપાના પાયાનું દેળ ॥
 ૮૩ તાંબાના પાયાનું દેળ ૪૯૫
 ૮૪ લોહાના પાયાનું દેળ ॥
 વિભાગ છઠ્ઠો
 (અ-ચ પુસ્તકોમાંથી સાંભાર ઉધત)
 (જ્યોતિષ પ્રવેશમાંથી)
 ૧ પ્રતિમા પ્રવેશ ૪૯૬
 ૨ નૂતનગૃહ પ્રવેશ સુહૃત્ ॥
 ૩ વિવાહના નક્ષત્રો ॥

૪ સન્સુખ શુક	૪૯૬	૯ ઘુવડાં બે તેનું ક્ષણ	૫૧૫
૫ શુકન વિષે હુહા	૪૯૭	૧૦ કામડો બાલે તેનું ક્ષણ	૫૧૬
૬ દાદશચંદ્ર વિચાર	૪૯૮	૧૧ કૂતરો કાન ફફડાવે તે	૫૧૭
૭ કુડલીના રથાન કારક		ક્ષણ	૫૧૮
શુભ ગ્રહો	૫૦૦	૧૨ હોળી ચક્ર (પવનની દિશા)	૫૧૯
૮ નક્ષત્રની રોગ પર અસર	૫૦૧	ક્ષણ	૫૨૦
૧ વિશેષતર મહાદેવ		૧૩ દિવાળીએ કવડીઓ દેખાય	૫૨૧
વિચાર કોઠો	૫૦૫	તે ક્ષણ	૫૨૨
૨ ગામને ભગવાનની રાશિ		૧૪ દેવ ચકલી બાલે તેનું ક્ષણ	૫૨૩
સાથે મિલાપ કોઠો	૫૦૬	૧૫ આંકડા પરથી કાર્ય સિદ્ધિ ક્ષણ	૫૨૪
નિત્ય ઉપયોગી ભાવિ ક્ષણદેશો		૧૬ પાસા પરથી ક્ષણદેશ	૫૨૫
સંપાદક 'શશિપૂનમ'		૧૭ ચંદ્ર પરથી ક્ષણ દેશ	૫૨૬
૧ મરોળી પડે તેનું ક્ષણ	૫૦૮	૧૮ અસાધ્ય રોગ માટે ભક્તામર	૫૨૭
૨ ગધેડો બાલે તેનું ક્ષણ	૫૧૦	૧૩ મી ગાથા	૫૨૮
૩ ભેરવ દિવસે બાલે તેનું ક્ષણ	૫૧૧	૧૬ કાવા માટે ભક્તામર	૫૨૯
૪ ભેરવ રાત્રે બાલે તેનું ક્ષણ	૫૧૨	૩ મી ગાથા	૫૩૦
૫ માસિધ દિવસે બાલે તેનું		૨૦ ચિતવેલ વસ્તુનો સ્વપ્નમા	૫૩૧
ક્ષણ	૫૧૩	જવાબ મેળવે	૫૩૨
૬ માસિધ રાત્રે બાલે તેનું ક્ષણ	૫૧૪	૨૧ બાર રાશી ફૂલો	૫૩૩
૭ શિયાળ દિવસે બાલે તે	૫૧૫	૨૨ સતાવીશ નક્ષત્ર ફૂલો	૫૩૪
ક્ષણ		૨૩ વાર નક્ષત્ર પરથી મેદિયોગ	૫૩૫
૮ શિયાળ રાત્રે બાલે તે	૫૧૬	૨૪ તિથિ પરથી સિદ્ધિ યોગ	૫૩૬
ક્ષણ		૨૫ કુંડલી અવલોકન	૫૩૭

૨૬ અભ્યાસ નામ ચાર	૧ શુકલ ચાત્ર	૬ થી ૮
કુંડલીઓ	૫૩૪	૨ " ૮ થી ૫
૨૭ ગ્રહ-પરિચય	૫૩૬	૩ " ૬ થી ૫
૨૮ ગ્રહવસ્ત્રા કૌષ્ટક	૫૩૭	૪ " ૪ થી ૨
૨૯ પ્રભુ સ્થાપના કૌઠા	" ૫	" ૯ થી ૬
૩૦ અંતર મહા કથાના કૌઠા	૫૩૮	૬ " ૭ થી ૫
સુધોષા માસિકના સહયોગે સાભાર	૭	" ૬ થી ૫

મંગળાષ્ટક

(રાખનાં રમકડાં-એ રાખ)

વારણેશ્રી વીરપુરે, શ્રી આદિશ્વર ભેટયારે
માંગલિક આરાધનાથી, ભવનાં પાતિક ભેટયારે વીર૦ ૧

બીજું વંદન ગૌતમસ્વામી વીર પ્રભુના પદ્મધરે,
ત્રિપદી પરથી સૂત્રો શુદ્ધ્યાં, શાસનના એ હિતકરે. વીર૦ ૨

પાપી ને શિથિલાચારી, જનની સામે પડતારે,
વંદન હોજો રાજેન્દ્રસૂરીશ્વર જગમાં કો નહિ જડતારે. વીર૦ ૩

ધન્ય ધન્ય ધનચંદ્રસૂરીશ્વર, રાની ધ્યાની ત્યાગીરે,
માંગલિક વંદન ચોથું કરતા, બને આતમ વૈરાગીરે. વીર૦ ૪

ભલાબૂલો કે ભૂપેન્દ્રસૂરીશ્વર, ભવિજનના ભવ કાપેરે,
પંચમ વંદન નિતનિત કરતાં, હેયું હોસે નાચેરે. વીર૦ ૫

ચતીન્દ્રસૂરીશ્વર વંદન છટ્ઠું, આશિર્વાદો ફળતારે,
રતનત્રયીનો બોધ આપતા, શુરવર સુજને ગમતારે. વીર૦ ૬

વિદ્યાચંદ્રસૂરીશ્વરજીને સત્તમ વંદન કરતારે,
કવિજનના શુભ ગણ ગાતાં, આનંદ દિવે ઉભર તોરે, વીર૦ ૭

શ્રી જયંતસેનસૂરીશ્વર સ્થાપિ, શ્રી સ વેલહાવોલીધારે
પુણ્યવિજય મંગલ શશિપૂનમ, એ અષ્ટને પાચે પડતોરે. વીર૦ ૮

શ્રી ચતિન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

. ૩૭

ગુરુદેવને નિત્યનમન

ફલ રહ્યા હો કાન્તિ, શુભકી, શાંતિ કે ભંડાર હો,
ભાન્તિ કરકે દ્વાર નિત, કરતે સદા ઉપકાર હો.
સૌમ્ય મુદ્રા હો જિન્હો કી, પરમ સૌ ચકાર હો,
ગુરુદેવ સૂરિ ચતીન્દ્ર કો, નિત નમન વારવાર હો.

ખડગ કીસી ધાર પર, ચારિત્ર લેકર કે ચલે,
ઉપકાર માનવ માત્ર કા, કરને કઠિન પથ પર બલે,
વાચસ્પતિ વ્યાખ્યાન મેં હો, વાણી મેં ચોક્કસિવતા,
ગુરુદેવ સૂરિ ચતીન્દ્ર કે, નરનારી મિલ શુભ ગાવતા.

નવ જ્યોતિ કે સંચાર કર્તા, પૂનનમ સુવિચાર થે,
દહે સગઠન આગે બઢાને, આપ શ્રી પતવાર થે.

સાહિત્ય સર્જન કર ક્રિયા, સસાર કા ઉદ્ધાર હો,
ગુરુદેવ સૂરિ ચતીન્દ્ર કો, નિત નમન વારવાર હો.

યથ ગાન જિનકે ચિહ્નં દિશિ, સસાર મે અલિખ્યાત હો,
આકાશ શુભકી પુષ્પિકા, જિન કે જીવન મેં પ્રાપ્ત હો
ઉપકારી થે જો હંસ જગત મેં, જિન કી સદા જયકાર હો,
ગુરુદેવ સૂરિ ચતીન્દ્ર કો, નિત નમન વારવાર હો.

ગુરુવરને કોટિ પ્રણામ

જન્મ ધારણ કર જગત મેં, જ્યોતિ હી સંચાર કે,
 જીવન બિતાકર ઉત્તતિમય, જ્ઞાન દે 'સંસાર' કે.
 કર દિયા ઉદ્ધાર જગત્કા, પરમ સુખદ અકિરામ હે,
 એસે ગુરુ રાજેન્દ્ર કો નિત કોટિ કોટિ પ્રણામ હે
 * * *

શ્રી શુભ જ્યોતિ ત્યાગ કી, તપ તેજ થા વર જ્ઞાન કા,
 અજ્ઞાન તમ કો દૂર કર, રાસ્તા દિખાયા જ્ઞાન કા,
 અનુકૂળ આ પ્રતિકૂળ કે. ભી સહ લિયા સમભાવસે,
 ગુરુદેવ શ્રી રાજેન્દ્ર કો વંદન કર નિત ભાવસે.
 * * *

ગુરુદેવ શ્રી રાજેન્દ્ર જિનકા, નામ જગ વિખ્યાત હે,
 અદ્ભૂત કિયે હેં કાર્ય જિન સે પૂજ્યવર પ્રખ્યાત હે.
 જગ કો દિખાયા રાહ અનુપમ, તમ હરા અજ્ઞાનકા,
 વંદન નમન કરતે સભી જન, કોષ તજ અભિમાનકા.
 * * *

અભેદ થે જો ઇન્દ્રિયોં સે જ્ઞાન સે સમૃદ્ધ થે,
 જગ વંદ્ય થોગી રાજ જિન કે કાર્ય ભી સવિ શુભ થે,
 સદ્જ્ઞાન કી ની શુભ જ્યોત્સ્ના, અમર જિનકા નામ હો,
 એસે ગુરુ રાજેન્દ્ર કો નિત કોટિ કોટિ પ્રણામ હૈ.

શ્રી યતિન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

ગુરૂદેવની આરતી

ૐ જય જય ગુરૂ દેવા. સ્વામી જય જય ગુરૂ દેવા,
સૂરિ રાજેન્દ્રની આરતી કરતી શિવ એવા ૐ૦ ૧

છત્રોશ ગુણ કે ધારક, તારક ઉપકારી (ગુરૂ તારક૦)
શત્રુ મિત્ર સમ બણે બાળ પ્રહારી ૐ૦ ૨

ધન્ય પિતા રૂપભાણ, દેશ માં તારી (ગુરૂ દેશર૦)
ધન્ય ભરતપુર નગરી, જનમ્યા ગુણ ધારી ૐ૦ ૩

મિથ્યા તિમીર વિનાશક ચિંતામણી એવા (ગુરૂ ચિંતા૦)
મન વાંછિત દેળ હાતા, કરીએ ગુરૂ સેવા ૐ૦ ૪

હુઆ સમાધિત ગુરૂવંર, શ્રી મોહન એકા (ગુરૂ શ્રી૦)
કરે ભક્તિ તન મનસે પાર કરે એકા ૐ૦ ૫

પૂજ્ય ચતીન્દ્ર કૃપાસે, પુરણ હુઆ આશા (ગુરૂ પુર૦)
કુન્દન વંદન કરલે કરે કરમ પાશા ૐ૦ ૬

ॐ ह्रीं अर्हते नमः

[श्रीभद्र विजय राजेन्द्रसूरीશ્વરજી શુરૂચ્ચો નમઃ]

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ

વિભાગ પહેલો

મંગલાચરણ

- વંદી વીર જિજ્ઞંસને, પ્રણમી ગાયમ સ્વામ,
શુરૂવર સૂરિ રાજેન્દ્રજી, ચરણે કેદિ પ્રણામ. ૧
- સૂરિ યતીન્દ્ર શુરૂવર નમું, જેથી પામ્યો જ્ઞાન,
જિનવાણી મુખિ શારદા, હો મુજ વર વરદાન. ૨
- ‘યતીન્દ્ર મુખા’ જ્યોતિષ તણો, અંથ લખ્ય મનોહાર,
સરસ મુધારસ વર્ણવું, ખાળ વૃદ્ધ હિતકાર. ૩

(અંગ્રહીત નોંધ ઉપરથી)

[૧] તિથિઓની નંદાદિ સંજ્ઞા તથા સિદ્ધિ તિથિ

નદા ચ મદ્રા ચ જયા ચ રિક્તા,
પૂર્ણેતિ તિથ્યો ઽ શુભ મધ્ય શસ્ત્રાઃ ।
સિતે ઽ સિતે શસ્ત્ર સમા હમાઃ સ્યુઃ,
સિતજ્ઞ મૌમા ફિ ગુરૌ ચ સિદ્ધાઃ ॥

અર્થ :- ૧-૬-૧૧ નંદા તિથિ, ૨-૭-૧૨ ભદ્રા, ૩-૮-
૧૩ જયા, ૪-૯-૧૪ રિક્તા, ૫-૧૦-૧૫ પૂર્ણા તિથિ ગણાય છે.

આ તિથિઓ ક્રમશઃ શુક્ર, બુધ, મંગળ, શનિ અને શુક્ર-
વારના દિવસે આવે છે, તે સિદ્ધિ યોગ થાય છે.

[૨] અમૃત સિદ્ધિ યોગ

રવિવારે નંદા, સોમવારે ભદ્રા, મંગળવારે નંદા, બુધવારે
જયા, શુક્રવારે રિક્તા, શુક્રવારે ભદ્રા અને શનિવારે પૂર્ણા હોય તો
અમૃત સિદ્ધિ યોગ થાય છે.

૧-શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧

[૩] હગ્ધા નક્ષત્ર

રવિવારે ભરણી, સોમવારે ચિત્રા, મંગળવારે ઉત્તરાષાઢા, બુધવારે ધનિષ્ઠા, શુક્રવારે ઉત્તરા શ્રાવણી, શુક્રવારે જ્યેષ્ઠા અને શનિવારે રેવતી-એ હગ્ધ નક્ષત્ર કહેવાય છે.

[૪] યમ ઘંટ યોગ

મઘા દિવ્યો વિશાલેન્દ્રો. મોમે ચાર્દા નલે ગુરો ।

બુધે મૂલં વિધિઃ શુક્રે યમ ઘંટ શનિ કરઃ ॥

અર્થ : રવિવારે મઘા નક્ષત્ર હોય તો, સોમવારે વિશાખા હોય તો, મંગળવારે આર્દ્રા હોય તો, બુધવારે મૂળ હોય તો, શુક્રવારે કૃતિકા હોય તો, શુક્રવારે રોહિણી હોય તો અને શનિવારે હસ્ત હોય તો યમ ઘંટ યોગ થાય છે.

આ યોગ શુભ કાર્યોમાં વર્જ્ય છે.

વિન્ધ્યસ્યોત્તરે ભાગે, યાવદાતુ હિમાચલમ્ ।

યમ ઘટ દોષોઽસ્તિ, નાન્ય દેશે કદાચન ॥

લગ્નાચ્છુભગ્રહાઃ કેન્દ્રે ત્રિકોણે ઽવાસ્થિતો યદિ ।

ચન્દ્રે વાઽપિ ન દોષઃ સ્યાદ્યમ ઘંટ ક-સંપ્લવઃ ॥

અર્થ : વિન્ધ્યાચળના ઉત્તર ભાગમાં જ્યાં સુધી હિમાચલ પર્વત છે, ત્યાં સુધી યમ ઘટ દોષ લાગતો નથી.

લગ્નથી શુભ ગ્રહ કેન્દ્ર-ત્રિકોણમાં સ્થિત હોય તો ચન્દ્ર-દોષ નથી થતો એટલે યમ ઘટ-દોષ પણ નથી જ થતો.

પરદેશી પાછો નહિ જાય, લગ્ને વિશ્વ નિશ્ચય થાય; ।

પ્રતિષ્ઠા, વાસ્તુ ખાતજ હોય, નિશ્ચય મૃત્યુ તેનો થાય ॥

[૫] ત્રિવર્જિત યોગ

ગૃહ પ્રવેશે યાત્રાયા, વિવાહે ચ યથા ક્રમમ્ ।

મૌમેઽશ્વિનીં શનો બ્રાહ્મં, ગુરુ પુષ્પ વિવર્જયેત્ ॥

અર્થ : મંગળવારે અશ્વિની નક્ષત્ર હોય તો ગૃહપ્રવેશ ન કરવો, શનિવારે રોહિણી નક્ષત્ર હોય તો યાત્રાર્થે પ્રસ્થાન ન કરવું અને શુક્રવારે પુષ્પ નક્ષત્ર હોય તો યાત્રા ન કરવી.

આવા યોગ અનિષ્ટકારક નીવડે છે માટે તેનો ત્યાગ કરવો.

[૬] યોગ કોષ્ટક ચક્ર

યોગનામ	રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ	કુળ
ઉત્પાત	વિશાખા	પૂર્વા	હ	રે	રો.	પુષ્પ	ઉ ફા	અશુભ
શુભ્ય	અનુરાધા	ઉ રો	શત	અબિ	શુભ	આ	હરત	અશુભ
કાણ	જ્યેષ્ઠા	અભિ	પૂ ભા	ભરકત	આફા	મ દા	ચિત્રા	અશુભ
સિદ્ધિ	મૂળ	શ્રવાણ	ઉ ભા	ક	પુળ	પૂ રો	ર વા	શુભ
કુલિક	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	અશુભ
કાળવેળા	૮	૬	૪	૨	૧૪	૧૨	૧૦	અશુભ
યમચક્ર	૧૦	૮	૬	૪	૨	૧૪	૧૨	અશુભ
કરક	૬	૪	૨	૧૪	૧૨	૧૦	૮	અશુભ
અર્ધચામ	૭/૮	૧૩/૧૪	૩/૪	૬/૧૦		૫/૬	૧૧/૧૨	અશુભ

[૭] મસૂલ વજ્ર યોગ

સોમે ચિત્રા, શુકે જ્યેષ્ઠા શનિ રેવતી હોય,
 બુધે ધનિષ્ઠા, રવિ ભરણી ભેય,
 ઉત્તરાષાઢા મંગલા, શુરુ ઉત્તર ક્રાંતિગુની આય,
 યહ મસૂલ વજ્ર યોગ કહલાય.

અર્થ :- જો સોમવારે ચિત્રા નક્ષત્ર હોય, શુકે જ્યેષ્ઠા હોય, શનિએ રેવતી હોય, બુધે ધનિષ્ઠા હોય, રવિએ ભરણી હોય, મંગળે ઉત્તરાષાઢા હોય, શુરુએ ઉત્તર ક્રાંતિગુની હોય, તો વજ્ર મસૂલ યોગ થાય

આ યોગના કારણે ધારણું ધૂળમાં મળે, શુભ કાર્ય થાય નહિ. કરવા જઈએ તો પણ નાસીપાચ થઈએ.

[૮] નક્ષત્ર દગ્ધ યોગ

રવિવારે ભરણી નક્ષત્ર હોય તો સોમવારે ચિત્રા હોય, મંગળે ઉત્તરાષાઢા હોય, બુધે ધનિષ્ઠા હોય, શુરુએ ઉત્તરક્રાંતિગુની, શુકે જ્યેષ્ઠા અને શનિએ રેવતી હોય. આ નક્ષત્રો દગ્ધા નક્ષત્ર હોઈને દુઃખકારી ગણાય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદૂત પ્રજાકર .

[૯] અપ્પર યોગ

રવિવાર શશિને બદલે, જે વારે અમાવાસ્યા વાર,
અપ્પર યોગ તો કહીએ સહી, દુનિયા પર વિજા પડે તો સહી.

[૧૦] અમૃત સિદ્ધિ યોગ ક્યારે શુભ ?

અમૃતસિદ્ધિ યોગ શ્રવણે કસ્મિન્ દિને ભવેત્ ।
તદાત્ તદ્દિનં દુષ્ટં મધુ સપિં યથા વિષમ્ ।
વિષ્ટિરંગારક શ્રૈવ વ્યતીપાત શ્રવંધૃતિ ।
પ્રત્યરિર્જન્મ નક્ષત્ર, મધ્યાન્હાત્ પરતઃ શુભમ્ ।

અર્થ :- ભદ્રા, અંગારક દોષ, વ્યતીપાત, વૈધૃતિ યોગ,
જન્મનક્ષત્ર મધ્યાન્હકાળ પછી શુભ થાય છે.

શુદ્ધા હિ તિથિ માસાન્દા, ગ્રાહ્યા મગલ કર્મસુ ।
ન્યૂનાધિકા શ્રેતે, ત્યાજ્યા इति પ્રાહુર્મુનીશ્વરાઃ ॥

અર્થ :- શુદ્ધ તિથિ, માસ, વર્ષ મગલ કાર્યમાં આછા
છે. ક્ષય, અધિક, માસ તિથિ વર્ષ ત્યાજ્ય છે એવું મુનીશ્વરોણ
કહેવું છે.

[૧૧] વીરસાધના અને અભિચારનું સુદ્ધર્ત
મૂલાદ્રો મરણી પિત્ર્યમૃગે, સૌમ્યે ઘટે તનો ।
શુભે શુક્રો ઝટમે શુદ્ધે, સિદ્ધિર્વૌરા ભિચારયોઃ ॥

અર્થ :- મૂળ, આદ્રા, ભરણી, મઘા, મૃગ શિર-આ નક્ષત્રોમાં
અને બુધથી સુક્ર કુંભ લગ્ન હોય તેમજ શુક્ર ચૌથે હોય અને
લગ્નથી આઠમું સ્થાન ગ્રહથી વિવર્ણિત હોય તેવા યોગમાં વીરસા-
ધના કરવી

[૧૨] મૂળ નક્ષત્ર તથા અક્ષૈષા નક્ષત્રમાં જન્મનું રૂળ
આદ્યે પિતા નાશમુપૈતિ મૂલ પાદે
દ્વિતીયે જનનો; તૃતીયે ઘન ।

चतुर्थो ऽ स्य शुभो ऽ थ शान्त्या

सर्वत्र सत्स्याद हि मे बिलोयम् ॥

અર્થ :- મૂળ નક્ષત્રના પ્રથમ પાથે જન્મ થાય તો નાશ કરે, બીજા પાથે જન્મ થાય તો માતાનો નાશ કરે, ત્રીજા પાથે જન્મ થાય તો ધનનો નાશ કરે, જ્યારે ચોથા પાથે જન્મ થાય છે.

આશ્લેષાના પ્રથમ પાથે જન્મ થાય તે શુભ છે. બીજા ચર-
ણમાં જન્મ થાય તો ધનનો નાશ કરે. ત્રીજા પાથે જન્મ થાય તો માતાનો નાશ કરે અને ચોથા પાથમાં જન્મ થાય તો પિતાનો નાશ કરે અને શાન્તિ કરવાથી બધા પાથમાં જન્મ શુભ છે.

[૧૩] મૂળ નક્ષત્રનો વાસ

અસાઠ, ભાદરવો, આસો અને મહા આ મહિનાઓમાં મૂળ નક્ષત્રનો વાસ સ્વર્ગમાં હોય છે.

શ્રવણ, કારતક, ચૈત્ર અને પોષ માસમાં મૂળ નક્ષત્રનો વાસ જમીન પર હોય છે દાગણ, માગસર, વૈશાખ અને જ્યેષ્ઠ માસમાં મૂળ નક્ષત્રનો વાસ પાતાળમાં હોય છે. મૂળ નક્ષત્ર જ્યાં વાસ કરે છે, ત્યાં અશુભ ફળ આપે છે.

[૧૪] મૂળ નક્ષત્રમાં ઉત્પન્ન હોયનો પરિહાર

વિશાખા પાદ ત્રય જા કન્યા દેવર સૌખ્યદા ।

મૂલાન્ત્ય પાદ સાર્યાદ્યાદ્, જાતે તયોઃ શુભે ॥

અર્થ :- વિશાખાના પ્રથમ ત્રણ પાથે જન્મેલી કન્યા પોતાના દિયરને શુભ ફળ આપનારી થાય છે.

અને મૂળ નક્ષત્રના ચોથા પાથે જન્મેલી કન્યા વર અને સાસરાને તથા આશ્લેષાના પ્રથમ પાથે જન્મેલી કન્યા પોતાની સાસુને સુખ આપનારી થાય છે.

[૧૫] પંચ પંચક વિચાર

घनिष्ठा अर्धं गतं देख, शत तारका संपूर्ण पेख ।

पूर्वा उत्तरा रेवती जान, ये नक्षत्र पंचक मान ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત પ્રભાકર :

: ૫

અર્થ :- અર્ધા જે ચરણ ધનિષ્ઠાના તથા ચાર ચરણ રેવ-
તીના હોય ત્યાં સુધી પચક માન્યુ છે તેમાં શુભ કાર્ય ન કરવું.
જે કરવામાં આવે તો અશુભ પરિણામ આવે.

[૧૬] રાશિકુટ વિચાર

મૃત્યુઃ ષઢષ્ટકે જ્ઞેયો, પત્ય હાનિર્નરાત્મજે ।

દ્વિ-દ્વાદશે નિર્ધનત્વં, દ્વયોરન્યત્ર સૌરવ્યકૃત્ ॥

અર્થ - વર અને કન્યાની રાશિમાં પરસ્પર ૬/૮ હોય
તો મૃત્યુ થાય. ૯/૫ હોય તો સત્તાન હાનિ થાય. ૨/૧૨ હોય તો
નિર્ધનતા પ્રાપ્ત થાય. અન્ય રાશિઓમાં શુભ છે.

[૧૭] કુંડળીમાં અનિષ્ટ ગ્રહોનો વિચાર

લગ્ને વ્યેય ચ પાતાલે, યા મિત્રે ચાષ્ટમે-કુજે ।

વરઃ પત્નો વિનાશાય, કન્યા પતિ વિનાસિનો ॥

અર્થ :- લગ્નમાં વરને ૧/૪ હોય તો વર સ્ત્રી ધાતક
અને કન્યાને હોય તો તે પતિનો નાશ કરનારી નીવડે છે.

અહીં 'કુજ' શબ્દથી લોક ખાસ કરીને મંગળને માને છે,
એટલે આવા પ્રકારની કુંડળીવાળી કન્યાને મગલી અને મુરતીઆથે
મંગલા કહે છે.

જો વર-કન્યા બંનેની કુંડળીમાં આ યોગ હોય તો અશુભ
અને બંનેની કુંડળીમાં આ યોગ સમાન હોય તો શુભ ગણાય છે.
અર્થાત્ બંનેના દોષ નરદ થઈ જાય છે.

[૧૮] મંગળ દોષ પરિહાર

શનિ મૌમોઽથવા કશ્ચિત્, પાપો વા તાદૃશો ભવેત્ ।

તેષ્વેવ ભવનેષ્વેવ, કુજ દોષ વિનાશકૃત્ ॥

અર્થ :- એકની કુંડળીમાં રહેલા અનિષ્ટ ગ્રહને બદલે
બીજાની કુંડળીમાં જો શનિ અથવા મંગળ કોઈ પણ પાપ ગ્રહ

આ સ્થાનોમાં હોય તો ઉપરોક્ત મંગળના દોષનો નાશ થાય છે.
અને તે શુભ ફળ આપે છે.

આ રીતે ચન્દ્ર-સ્થાનથી પણ જોવું તેમજ વિચારવું જોઈએ.
જે વર-કન્યાની કુંડળીમાં પરસ્પર દોષોનો પરિહાર થતો હોય તો
તેને પુનઃવરણ આદિ ઘટિતના સંદર્ભમાં વિચારવા જોઈએ.

વરની કુંડલી

કન્યાની કુંડલી

૧૫ શનિ	૧૨ શુક્ર	૧૧ ગુરુ	૧૦ કેતુ
૩ મ.	૬	૮	૯
૪ ગુ. શ.	૫	૭	૯

સ્થાન
૩-૫-૧૧-૧૦
૩-૫-૧૧-૯
૩-૫-૧૨-૮
મંગળના
દોષોનો
નાશ કરે છે

૧૨ શુ	૧૧ મ. ગુ	૧૦ મ	૯ કે
૧	૨ ચં	૮	૭
૩ શ. રા.	૫	૬ શુ	૪

નિજ નિજ ગણ મધ્યે પ્રીતિરત્યુત્તમા સ્યાદ ।
મનુજયો સા મધ્યમા સંપ્રદિષ્ટા ॥
મસુર મનુજ યો જ્ઞેન મૃત્યુરેવ પ્રદિષ્ટો ।
દનુજ વિબુધયો સ્યાદ વૈર યે કાન્ત તૌ ઽત્ર ॥

અર્થ :- જો વર અને કન્યાના એક જ ગણ હોય તો
પરસ્પર વચ્ચે અત્યંત પ્રીતિ રહે છેવતા અને મનુષ્ય વચ્ચે મધ્યમ
પ્રીતિ રહે. રાક્ષસ અને મનુષ્ય માટે આ યોગ મૃત્યુકારક નીવડે
અને દેવતા-રાક્ષસ વચ્ચે કલહકારક નીવડે.

[૧૬] જન્મ કુંડલી મેળવવામાં વર્ણાદિ સંજ્ઞા

વર્ણો વશ્યં તથા તારા યો નિઞ્ચગ્રહમૈત્રીકમ્ ।

ગણ મૈત્રીં મકૂટ ચ નાડી ચૈતે ગુણાધિકાઃ ॥

અર્થ :- વર્ણ, વશ્ય, તારા, યોગી, ગણ, ગ્રહ, મૈત્રી, મકૂટ
એ આઠ નાડી છે એ આઠ પ્રકારના કૂટ ગુણમાં એક એકથી ચઢી
આતા છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રસાકર :

: ૭

વર્ણમાં એક વશ્યમાં બે, તારામાં ત્રણ, યોનિમાં ચાર, અહ-
મૈત્રીમાં પાંચ, શુભમૈત્રીમાં છ. ભક્ટમાં સાત અને નાકીમાં આઠ
શુભ છે. બધાના મળીને ૩૬ યોગ થાય છે એથી શુભાનો યોગ
૧૮ થી વધારે શુભ થાય છે.

વર્ણ	રાશિ વર્ણ જ્ઞાન ચક્ર		
બ્રાહ્મણ	મીન	કર્ક	વૃશ્ચિક
ક્ષત્રિય	મેષ	સિંહ	ધન
વૈશ્ય	વૃષભ	કન્યા	મકર
શુદ્ર	મિથુન	તુલા	કુંભ

વર વર્ણ

કન્યાવર્ણ	બ્રા.	બ્રાહ્મણ	ક્ષત્રિય	વૈશ્ય	શુદ્ર
બ્રા.	૧	૦	૦	૦	૦
ક્ષ.	૧	૧	૦	૦	૦
વૈ.	૧	૧	૧	૧	૦
શુ.	૧	૧	૧	૧	૧

વરથી ઉચ્ચ વર્ણ રાશિવાળી કન્યા શુભ નથી હોતી, એવું
શાસ્ત્રો કહે છે.

[૨૦] તારા ક્રૂનો વિચાર

કન્યાના નક્ષત્રથી વરના નક્ષત્ર સુધી અને વરના નક્ષત્રથી
કન્યાના નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરીને તેને નવના આંક વડે ભાગાકાર
કરવો. જો ૩-૫-૭ શેષ આવે તો અશુભ સમજવું. જો ૧-૨-૪-
૬-૮-૯ તારા બચે (શેષ રહે) તો શુભ સમજવું.

[૨૧] નક્ષત્ર અને રાશિની એકતા અંગે વધુ વિચાર

કન્યા અને વરુની રાશિ એક હોય અને નક્ષત્ર ભિન્ન હોય અથવા નક્ષત્ર એક હોય અને રાશિ ભિન્ન હોય, તો નાડી અને ગણનો દોષ નથી થતા અને બંનેના એક નક્ષત્ર એક હોય તો ચરણમાં ભિન્નતા હોવાના કારણે શુભ બને છે.

(૨૨) કર્તરી દોષ

લગ્નાત્ પાપા વૃજ્જવનૂજ વ્યપાર્યં સ્થૌ યદા તદા ।

કર્તરી નામ સા જ્ઞેયા, મૃત્યુ-દારિદ્ર્ય શોકદા ॥

અર્થ :- લગ્નથી બીજે વડી બ્રહ્મ હોય અને ખારમે માળી પાપબ્રહ્મ હોય તો કર્તરી નામનો યોગ થાય છે. આ યોગ મૃત્યુ, દુઃખ અને હરિદ્રતા કાયક છે.

[૨૩] સૂર્ય બ્રહ્મ ચન્દ્ર યોગ

ચન્દ્રે સૂર્યાદિ સયુક્તે. દારિદ્ર્ય મરણ શુભમ્ ।

સૌખ્ય સાપત્ન્ય વૈરાગ્યે પાપ દ્વયે યુતે મૃતિઃ ॥

અર્થ :- જો ચન્દ્રમાં સૂર્ય યુક્ત હોય તો હરિદ્રતા, મંગળ યુક્ત હોય, તો મરણ, ખુબ યુક્ત હોય તો શુભ, ગુરુ યુક્ત હોય, તો સુખ, શુક્ર યુક્ત હોય, તો શત્રુતા, અને શનિ યુક્ત હોય તો વૈરાગ્ય પ્રદ નીવડે અને પાપબ્રહ્મથી યુક્ત હોય તો મૃત્યુ કાયક નીવડે છે.

(૨૪) જ્વાલામુખી યોગ

પડિમા મુક્ત પચમી ભરણી

અષ્ટમી કૃતિકા નવમે રેહિણી જાણ,

હશમ અદ્વૈષા તૂ વાંચ જ્વાલા મુખી નક્ષત્ર પાંચ.

‘જાઓ તો જીવે નહિ’, વસિષ્ઠો, ઉજ્જવલ થાય.

નારી પહેરે ચૂડલો, ખાજ સમૂખી જાય,

વાળું તે લણે નહિ, નીર ફૂલે નહીં હોય.
જાણે નહિ તે જોશીયા, કહો કેમ જવાય !'

આવો ભયંકર આ જવાહરમુખી યોગ છે.

[૨૫] ચન્દ્રવાચ

મેષે ચ સિંહે ઘનુ પૂર્વ ભાગે,

મૃષે ચ કન્યા મકરે ચ યામ્યે ।

મિથુને તુલા કુંભ સુપશ્ચિમાયાં,

કર્કાઽલિ મીને દિશિ ચોત્તરસ્યામ ॥

અર્થ :- મેષ, સિંહ, ઘન રાશિની પૂર્વ દિશામાં ચન્દ્રમા હોય છે. વૃષભ, કન્યા, મકર રાશિનેા ચન્દ્રમા દક્ષિણમાં હોય છે મિથુન, તુલા, કુંભ રાશિનેા ચન્દ્રમા પશ્ચિમમાં હોય છે કર્ક, વૃશ્ચિક મીન રાશિનેા ચન્દ્રમા ઉત્તર દિશામાં હોય છે.

[૨૬] યોગિની વિચાર

પ્રતિપત્સુ નવમ્યાં ચ, પૂર્વસ્યાં દિશિ યોગિની ।

અગ્નિકોણે તૃતિયાયા, મેકાદશ્યાં તુ સા સ્મૃતા ॥૧॥

ત્રયો દશ્યાં ચ પંચમ્યાં, દક્ષિણસ્ય શિવ પ્રિયા ।

દ્વાદશ્યાં ચ ચતુર્થ્યાં ચ, નૈઋત્ય કોણ ગામિની ॥૨॥

ચતુર્દશ્યાં ચ ષષ્ટ્યાં ચ, પશ્ચિમાયાં ચ યોગિની ।

પૂર્ણિમાયાં ચ સપ્તમ્યા, વાયુકોણે તુ પાર્વતી ॥૩॥

દશમ્યા ચ દ્વિતીયાયા, મુત્તરસ્યા શિવા વસેત્ ।

ઈશાન્યા દર્શે જાષ્ટમ્યાં, યોગિની સમુદાહૃતા ॥૪॥

યોગિની સુખદા વામે, પૃષ્ઠે વાંછિત દાયિની ।

દક્ષિણે ઘન હત્રી ચ, સંમુખે મરણ મયમ્ ॥૫॥

: વિભાગ પહેલો

પડવે અને નોમના દિવસે યોગિની (બેગણી) પૂર્વમાં હોય છે.
 બીજ અને દશમના દિવસે યોગિની ઉત્તરમાં રહે છે.
 ત્રીજ અને અગ્રધારસના દિવસે યોગિની અગ્નિ ખૂણામાં હોય છે.
 ચોથ અને બારસના દિવસે યોગિની નૈઋત્ય ખૂણામાં હોય છે.
 પાંચમ અને તેરસના દિવસે યોગિની દક્ષિણ દિશામાં હોય છે.
 છઠ અને ચૌદસના દિવસે યોગિની પશ્ચિમ દિશામાં હોય છે.
 સાતમ અને પૂનમના દિવસે યોગિની વાયવ્ય ખૂણામાં હોય છે.
 આઠમ અને આમાવાસ્યાના દિવસે યોગિની ઇશાન ખૂણામાં
 હોય છે.

યોગિનીને બેગણી પણ કહે છે,

યોગિની પૂઠે હોય તો વાંછિત પ્રદ છે. દક્ષિણ હોય તો
 ધન વિનાશિની છે. સન્મુખ હોય તો મરણપ્રદ છે.

દિશાયુક્ત ઠાળો ભલો, યોગિની ભલીજ પુઠ; ।

ચંદ્રમા સન્મુખ ભલો, 'લાવે લક્ષ્મી લૂટ. ॥

યોગિની પૂઠે ભલી છે, ચંદ્રમા સન્મુખ ભલો છે. તો
 બાણધારી સપત્તિ મળે. અને દિશાયુગ ઠાળો બાજુનો લાભ
 કરનાર છે.

(૨૭) વાવ કૃવા જોહવાનું મૂહૂર્ત

સ્વાત્યાં મશ્વિની પુષ્ય હસ્તેષુ ચૈત્રે,

ચૈવ પુતર્વ સૌ રેવત્યાં વારુણે ચૈવ વાપિ-કર્મ પ્રકાશ્યતે ।

અર્થ :- અશ્વિની, પુનર્વસુ, પુષ્ય, હસ્ત, સ્વાતિ, અનુરાધા,
 શતભિષા ને રેવતી-આ નક્ષત્રોમાં વાવ કૃવા જોહાવવા તે શુભ છે.

શ્રી ચતોન્દ્ર મુદૂર્ત પ્રભાકર :

[૨૮] વાવ-કૂવા-ચક્ર સુહૃત્

કૂપ વાપ્યોસ્તુ ચક્ર વૈ, વિજેયં વિબુધૈ શુભમ્ ।
રોહિણી ગર્ભ મેતસ્ય, ત્રિ ત્રિ ઋક્ષાણિ ચન્દ્રમમ ।
મધ્યે, પૂર્વ તથા ઽગ્નેય, ચૈવ તુ નૈઋત્યે પશ્ચિમે ચૈવ
વાયવ્યાં, સૈમ્ય સુત્તિ દિશિક્રમાત્ ॥

અર્થ :- વાવ-કૂવાના ચક્રનું સુહૃત્ પડિતોએ નીચેના ક્રમે
બતાવ્યું છે.

મધ્યમાંથી પ્રારંભ રોહિણી નક્ષત્રથી કરવો પછી ત્રણ-ત્રણ
નક્ષત્રે મધ્યમાં ત્રણ, પૂર્વમાં ત્રણ, અગ્નિપૂણ્યામાં ત્રણ, કક્ષિણમાં
ત્રણ, નૈઋત્યમાં ત્રણ, પશ્ચિમમાં ત્રણ, ઉત્તરમાં ત્રણ અને ઈશાન
ખૂણામાં ત્રણ આ પ્રમાણે અનુક્રમ લેવો જોઈએ.

તો સારા, મીઠા જળની પ્રાપ્તિ સમયસર થાય.

દ્વલ શીઘ્ર જલં, ન જલં, મધ્યમ જલં, ન જલં, બહુ જલં
અમૃત જલં, બહુ ક્ષાર જલં, સજલં, મધ્યમ જલં, એમક્રમસર જાણવું.

[૨૯] જળાશય ખોદવાનું સુહૃત્

અનુરાધા મઘા હસ્ત, રેવતી ઉત્તરા ત્રયે ।
રોહિણી યુગલે પુણ્યે, ધનિષ્ઠા દ્વિતીયે તથા
પૂર્વાષાઢા ઽમિથે મે ચ્ચ શુભે માસે શુભે દિને
વાપી કૂપ તઢાગા નામ મારંભ કથિના બુધેઃ ॥

રવિવારે જલં ન સ્યાત્ । સોમે પૂર્ણ જલં ભવેત્ ।
વાલુકા મૌમ વારે સ્તુ । બુધે બહુ જલં ભવેત્ ।
ગુરુશ્ચ મધુરં તોયં, શુક્રો ક્ષારં પ્રજાયતે ।
શનિશ્ચરે જલં ન સ્યાત્ કીર્તિત વારજ ફલમ્ ॥

અર્થ :- અનુશાધા, મન્ના, હસ્ત, રૈવતી, શૈહિલી, ત્રણે ઉત્તરા, મૃગશિરા; પુબ્ય, ધનિષ્ઠા, શતભિષા અને પૂર્વાષાઠા નક્ષત્રોમાં શુભ માસે, શુભ દિવસે જળાશયનું ખાતમુહૂર્ત કરવું તેને પહિતોએ શુભ કલ્પ છે.

જળાશયકું ખાતકુદ્દત્તે જો રવિવારે કરે તો જળ ન નીકળે,
સોમવારે કરે તો જળ નીકળે, મંગળવારે રેતી નીકળે, ગુરુવારે
અધિક જળ નીકળે, શુક્રવારે મીઠું પાણી નીકળે, શુક્રવારે ખારું
પાણી નીકળે, શનિવારે જળ ન નીકળે.

આ પ્રમાણે વારીશું ફળ જાણવું.

[३०] सुथं रूपं यत्किं

સહજળ જળ જળાદિ મળે.	૩
આદ્ય જળ	૩
પર્યાપ્ત જળ	૩
નિર્જળ	૩
આધિક જળ	૩
ખાફે જળ	૩
કાંકરીવાણુ જળ	૩
ઉત્તમ જળ	૩
ખાફે જળ	૩
ફળ	નક્ષત્ર

[૩૧] જળ સોધવાના પ્રકાર

આ ભારત ભૂમિમાં જેવી આદિ માટે જળની ખૂબ જરૂર રહે છે. આ જરૂરીઆત પૂરી કરવા માટે જે જગ્યાએ કૂવો-વાવ કે તેવું અન્ય જળાશય કરવાનો વિચાર હોય, તેનીચે લખ્યા મુજબ વિસ્તારમાં કરવાથી જળ સંદેશાઈથી મળી રહે છે.

(૧) પાણી વિનાની જગ્યામાં જે નેતરનાં ઝાડ હોય, તે તે ઝાડથી આથમણી દિશામાં ત્રણ હાથ ઉટે પાણી છે એમ નાલવું.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રભાકર :

(૨) જાંબૂના ઝાડની પછળ, પૂર્વ દિશામાં સર્પના રાક્ષો હોય, તો ત્યાંથી દક્ષિણ દિશામાં સાડા દસ હાથ ઊંડે પાણી છે. એમ જાણવું. ત્યાંથી ૧૪ હાથના અંતરે હાડકાં હોય તો અને આરમાની રંગની માટી હોય તો ત્યાં પાણી નહિ, પણ પાણા (પથર) છે, એમ સમજવું.

(૩) બોરડીના ઝાડથી ઉગમણી દિશામાં સાપનો રાક્ષો હોય, તો ત્યાંથી આથમણી દિશામાં સાડા દશ હાથની ઊંડાઈએ પાણી છે, એમ સમજવું.

(૪) બહેડાનાં વૃક્ષોની દક્ષિણ દિશામાં સાપનો રાક્ષો હોય, તો ત્યાંથી પૂર્વ દિશામાં સાડા છ હાથ ઊંડે જળની સ્રેર છે એમ જાણવું.

(૫) ફરેક ભતના વૃક્ષના મૂળથી એક હાથ ઉપર જમીનમાં ઘણાં ફેડકાં હોય, તો ત્યાં સોળ હાથ ઊંડે પાણીની સરવાણી છે, એમ જાણવું.

(૬) મહુડાના ઝાડથી ઉત્તર દિશામાં બે સાપનો રાક્ષો હોય તો જાણવું કે ત્યાં પાંચ હાથ ઊંડે પાણી છે.

(૭) બીરણના છોડ અને ધરો જ્યાં લીલાં રહેતાં હોય તે જગ્યામાં પાણી ન દેખાતું હોય તો પણ જાણવું કે ત્યાં સાડા ત્રણ હાથ ઊંડે પાણી છે.

(૮) જ્યાં માટી છિદ્રોવાળી, પોચી અને તેલવણી હોય, ત્યાં પાણી ચોક્કસ નીકળે.

પાણીના પ્રત્નને હલ કરવામાં આ માર્ગદર્શનનો લાભ લેવા ભેગો છે. અનુભવીઓનાં આ વચન પાછળ ઊંડો અભ્યાસ રહેલો છે.

[૩૨] ખાત-ચક્ર

- સૂર્ય	વિવાહે	દેવાલયે	ગૃહારભે	જાનાજાયે	ખાત
સૂર્ય	૨-૩-૪	૧૨/૧/૪	૫/૬-૭	૧૦-૧૧ ૧૨	અગ્નિ
સૂર્ય	૧૧-૧૨-૧	૯-૧૦-૧૧	૨-૩-૪	૭-૮-૯	ગૌતમ
સૂર્ય	૮-૯-૧૦	૬ ૭-૮	૧૧ ૧૨-૧	૪-૫-૬	વાયવ્ય
સૂર્ય	૫-૬-૭	૩-૪ ૫	૮-૯-૧૦	૧-૨-૩	ઈશાન

[૩૩] વૃષભ-ચક્ર

સૂર્ય નક્ષત્રથી મુહૂર્તના દિવસ સુધી નિર્મિત નક્ષત્ર ગણતાં તેમાં તે મુહૂર્તના દિવસે જેટલાયું નક્ષત્ર હોય ત્યાં સુધીનું ફળ પહેલાં ૭ અશુભ, પછી ૧૧ શુભ, પછી ૧૦ અશુભ.

૭	૧૧	૧૦
અશુભ	શુભ	અશુભ

વૃષભ ચક્ર ગણનાની યીજી રીત

નિર્મિત ગણનાથી પહેલાં ૩ શુભ, ૪ અશુભ, ૪ શુભ (સ્થિરતાદાયી), ૪ લક્ષ્મીદાયી, ૪ દારિદ્ર્ય, ૪ ધન, ૨ રોગ, ૩ મૃત્યુનાં અશુભાં.

[૩૪] કૃર્મ ચક્ર

માણેકસ્તંભ રોપવામાં આ ચક્રથી ગણના કરાય છે.

જે દિવસે સ્તંભ રોપવાનો હોય, તે દિવસની તિથિને પાંચ વડે શુભવી અને કૃતિકા નક્ષત્રના દિવસ સુધીના દિવસો થતા હોય તેટલી સંખ્યા તેમા ઉમેરવી, પછી તેમાં (૧૨) ખાર ઉમેરવા, પછી તેને ૬ વડે ભાગવા. ૪/૭/૧ શેષ આવે તો જાણવું કે કૃર્મ

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૫

જળમાં છે. ૫/૨/૮ શેષ રહે તો જાણુવું કે ડળ હાનિકારક છે. અને કૂર્મ પૃથ્વી ઉપર છે અને જો શેષ ૩/૬/૮ રહે તો તેનું ડળ મરણ છે, અને કૂર્મ આકાશમાં છે એમ જાણવું.

આમ ત્રણ પ્રકારે કૂર્મ ડળ જોઈ આવતાં શુભ મુહુર્ત દેવાં.

[૩૫] પૃથ્વી સૂતી જાણવાની રીત

વાળ શત્ય શિવા નવા તિથિ ન વાદ્વા વિશત્રિ વિશકાઃ ।

અષ્ટા વિશતિ વાસરે ચ શયને ક્રાતિ ઘસ્તં વ્યજેત્ ॥

અર્થ : સૂર્ય સંક્રાન્તિથી ૫-૭-૬-૧૧-૧૫-૨૦-૨૨-૨૩-૨૬ આ દિવસોમાં ધરતીને સૂતી જાણવી. પૃથ્વી સૂતી હોય તે દિવસોના શુભ કાર્યોમાં ત્યાગ કરવો જોઈએ. એવું મુહુર્ત માર્તંડમાં જણાવવામાં આવ્યું છે.

[૩૬] ભૂ-શયન ગણના ક્રમ

(નિર્ણય સાગર ૫ આંગના આધારે)

સૂર્ય જે નક્ષત્રમાં હોય તેનાથી ૫-૭-૬-૧૨-૧૬-૨૬ આ દિવસોના નક્ષત્રોમાં પૃથ્વી સૂતેલી હોય છે.

આ નક્ષત્રોમાં ક્રમશઃ ૪-૮-૫-૩-૬-૭ થકી કાળાંશ માત્રમાં ભૂમિ સૂતેલી હોય છે શેષ થકીઓમાં જગૃત હોય છે.

આ થકીઓમાં, કૂવા-તળાવ ખોદવાનું કામ, વાવેતર, હળ ચલાવવાં તે કામ કરવાથી અનિષ્ટ ડળ આવે છે.

ભૂ-શયને મત્તાંતર

કેટલાક વિક્રાને ૫-૭-૬-૧૫-૨૧-૨૪ દિન માત્રમાં જ ભૂ-શયન માને છે.

[૩૭] પૃથ્વીને ખેડી યા સૂતી જાણવાની રીત

સુદી પ્રતિપદા (સુદ એકમથી) થી તિથિ, અને સ્વિવારથી વાર તથા અશ્વિની નક્ષત્રથી નક્ષત્ર ગણવાં. મુહુર્તના નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરી, તિથિ, વાર, નક્ષત્ર એ ત્રણેને મેળવી કઈને ૪ વડે ભાગવા. જો શેષ ૧ રહે તો જાણવું કે પૃથ્વી જીતી છે, શેષ ૨

રહે તો બાણુવું કે પૃથ્વી બેઠી છે, શેષ ૩ રહે તો બાણુવું કે પૃથ્વી સૂતી છે. જો શેષ ચૂન્ય (૦) રહે તો બાણુવું કે પૃથ્વી બગતી છે, ઉભી અને બગતી પૃથ્વી અનિષ્ટ ક્ષણકાથી છે. બેઠી અને સૂતી પૃથ્વી શુભ ક્ષણકાથી છે. .

ફૂવા, તળાવ જોડાવવામાં પૃથ્વી સૂતી સારી.

મહિર, ઘર, ધર્મશાળાના ખાત સુદૂર્તમાં પૃથ્વી બેઠી સારી બાણુવી.

[૩૮] ગૃહ પ્રવેશે-કુંભ ચક્ર

વક્ત્રે ભૂર વિભાત્ પ્રવેશ સમયે, કુમ્ભે ઽગ્નિદાહાઃ કૃતાઃ ।
પ્રાચ્યા મુદ્ગસનં કૃતા યમ ગતાઃ, લાભકૃતા પશ્ચિમે ।
શ્રી વેદા ફલિસ્તરે યુગ મિલા, ગર્ભે વિનાશો ગૃહે ।
રામાઃ સ્વૈર્યમતઃ સ્થિરત્વ મનસા, કંઠે ભવેત્ સર્વદાઃ ॥

અર્થ : સૂર્ય નક્ષત્રથી ૧ નક્ષત્ર કળશના મોમાં પડે છે, તેમાં ગૃહ પ્રવેશ કરવાથી અગ્નિદાહ થાય છે અને ચાર નક્ષત્રમાં ગૃહ પ્રવેશ કરવાથી ગૃહમાં ચૂન્યતા ઉભી થાય છે માટે ગૃહપ્રવેશમાં ઉપરના પાંચ નક્ષત્રોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ અને ૮ નક્ષત્રો લાભકાથી નીવડે છે ને આઠ નેષ્ટ છે. તો તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. ૬ નક્ષત્રોમાં ગૃહ પ્રવેશ કરવાથી ઘરના સ્વામીની સ્થિતિ સારી તથા આશુભ્ય હિર્ષ રહે છે.

[૩૯] ઘરમાં ફૂવો ખોદવાનું ક્ષણ

ઘરના મધ્ય ભાગમાં ફૂવો ખોદવાથી ઘરના સ્વામીનું મરણ થાય છે. હશાન ખૂણામાં ખોદવાથી પુષ્ટિકર્તા થાય છે. પૂર્વમાં ખોદવાથી ઐશ્વર્યની વૃદ્ધિ થાય છે. અગ્નિ ખૂણામાં ખોદવાથી પુત્રનું મૃત્યુ થાય છે, હસ્તિષ્ટ કિશામાં ખોદવાથી સ્ત્રીનું મરણ થાય છે. નૈઋત્ય ખૂણામાં ફૂવો ખોદવાથી ઘરના સ્વામીનું મૃત્યુ થાય છે, પશ્ચિમમાં ખોદવાથી ધનની પ્રાપ્તિ થાય છે, વાયવ્યમાં ફૂવો ખોદ-

વાથી શત્રુ તરફથી ખીડા થાય છે અને ઉત્તરમાં ખોદવાથી સુખી થવાય છે. આ વર્ષન મુહૂર્ત-માર્તંડમાં છે.

[૪૦] ગૃહ પ્રવેશ પ્રકરણ

સૌમ્યાયને જ્યેષ્ઠ તપો ઽ ન્ત્ય માઘવે,

યાત્રા નિવૃત્તો નૃપતે નૈવે ગૃહે !

સ્યાદ્ વેશન દ્વા.સ્થ મૃદુ ધ્રુવોદ્ગલિ,

જન્મર્ક્ષ લગ્નો પચયોદયે સ્થિરે ॥

અર્થ : ઉત્તરાયણમાં રહેતા સૂર્યમાં જેઠ, મહા, શ્રાવણ, વૈશાખ-આ મહિનાઓમાં દ્વારતુ નક્ષત્ર તથા મૃદુ સંજક, ધ્રુવસંજક નક્ષત્ર અને જન્મની રાશિ આ લગ્નથી ઉપયુક્ત ૩-૬-૧૦-૧૧ તથા સ્થિર લગ્નમાં રાજાને યાત્રાથી પાછા ફરતે નવા ઘરમાં પ્રવેશ કરવો તે શુભ છે.

[૪૧] જીર્ણ ગૃહ પ્રવેશ અંગે વિશેષ

જીર્ણે ગૃહે ઽન્યાદિ મયાન્નવે ઽ પિ,

માર્ગર્જયો શ્રાવણો કે પિ સન્સ્યાત્ ।

વેશો ઽ મ્બુ પૈજયા નિલ વાસવેષુ,

ના ઽ ઽ વસ્ય મસ્તાદિ વિચારણા ઽ ત્ર ॥

અર્થ : જૂના તથા અગ્નિ આદિના ભયથી નવા બનાવેલાં મકાનોમાં કારતકે માગસર, શ્રાવણ એ માસોમાં તથા -શતતારકા, ગુપ્ત, સ્વાતિ, ધનિષ્ઠા એ નક્ષત્રોમાં ગૃહ પ્રવેશ શ્રેષ્ઠ છે. અને શુક્ર તથા શુક્રના અસ્તાદિની વિચારણા કરવાની આવશ્યકતા પણ રહેતી નથી.

[૪૨] ગૃહ પ્રવેશ પૂર્વે વાસ્તુ-શાન્તિ-લગ્ન વાર આદિ

મૃદુ ધ્રુવ ક્ષિપ્ર ચરેષુ મૂલ મેવા સ્ત્વર્ચન

મૂત્ત બલિ ચ કારયેત્ ।

ત્રિકોણ કેન્દ્રાય, ઘન ત્રિગૈઃ શુભૈ લંગ્ને

ત્રિષષ્ટાય ગતૈશ્ચ પાપકૈઃ ।

શુદ્ધામ્બુરંધ્રે વિજનુર્ભ મૃત્યૌ વ્યપદ રિક્તાચર દર્શ મૈત્રે ।

અગ્રેમ્બુ પૂર્ણ કલશં દ્વિ મૈશ્ચ કૃત્વા—

વિશે દ્વેશ મકૂટ શુદ્ધમ્ ॥

અર્થ : શુભ, મુહુર્ત ક્ષિપ્ર, ચર, સંસક્ર અને મૂળ નક્ષત્રમાં વાસ્તુ પૂજા અને ભૂતબલિ કરવા લેઈએ.

૫-૬-૧-૪-૭-૧૦-૧૧-૨-૩ આ સ્થાનોમાં શુભ ગ્રહ અને ૩-૬-૧૧ સ્થાનોમાં પાપ ગ્રહ હોય, ચતુર્થ અસ્ટમ ભાવ શુદ્ધ હોય, જન્મ રાશિથી અષ્ટમ લગ્ન ન હોય, તથા સૂર્ય, મંગળ-વાર રિક્તા તિથિ, ચર લગ્ન અભાવસ્થા ચૈત્ર માસ અને દ્વીન તિથિ-વાર હોય તો જળથી પૂર્ણ કળશ ભરવો તથા પ્રાશ્નથી આગળ રાખીને ભક્ટથી શુભ ઘરમાં પ્રવેશ કરવો.

શ્રી બાલગોપાલ જ્યોતિષ સાર સમુચ્ચય ગ્રન્થમાં આ મુજબ ઉલ્લેખ છે.

મધ્યા નેતુ કૃત વાસ્તુ કંતુર્ વિતં વિનાશનમ્ ।

મહા નિશા સ્મર દિ' તથા સંઘ્યાયા નૈવ કારયેત્ ॥

અર્થ : મધ્યાહ્ન સમયે વાસ્તુ પૂજા કરવાથી ધનનો નાશ થાય છે. રાત્રે વાસ્તુ પૂજા કરવાથી ધન અને ધાન્યનો નાશ થાય છે. રાત્રે ગ્રહ પ્રાર્થના કરવાથી ધનનો નાશ થાય છે. સંઘ્યા કાળે ગ્રહ પ્રાર્થના કરવાનો નિષેધ છે.

[૪૩] હોળાષ્ટક ત્રિચાર

શુક્લા ૬ હમી સમારમ્બ. ફાલ્ગુનસ્ય દિના કપ્ટકમ્ ।

પૂર્ણિમા મધિકં કૃત્વા, ત્યાજ્યં હોલાષ્ટકં વૃદ્ધે. ॥

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૯

અર્થ : ક્ષાણુ સુદ અઠમથી સુદ પૂનમ સુધીના આઠ દિવસો હોળાષ્ટકના દિવસો છે. આ દિવસોમાં બુધ્ધિશાળી માણસો શુભ કાર્ય નથી કરતા.

[૪૪] હોળાષ્ટક પરિહાર

વિપાશા, ધરાવતી, શતદ્રુ આ ત્રણ નદીઓ પશ્ચિમ ભાગમાં છે તેના કિનારાવાળા પ્રદેશમાં ત્રિપુષ્કર રાજ્યની પાસેના ક્ષેત્રોમાં હોળાષ્ટકનો દોષ નથી લાગતો.

[૪૫] ચૂલાનું મૂર્ત્ત

શનિવારે દારિદ્ર્યત્વં, શુક્રે અન્ન-ધન મેવચ ।
ગુરુવારે લક્ષ્મી, બુધે લાભ, મંવેત્ સદા ।
સોમવારે મૃત્યુ-માર્યા, સોમે ધન ક્ષયં મંવેત્ ।
રવિવારે મંવેદ્ રોગઃ અસ્ય તુલિલ સ્થાપના ॥

અર્થ : રવિવારે ચૂલાનું મૂર્ત્ત કરે તો રોગ થાય, સોમવારે કરે તો ધનનો નાશ થાય મંગળવારે કરે તો સીતુ મૃત્યુ થાય, બુધવારે લાભ થાય, શુક્રવારે કરે તો લક્ષ્મી આવે, શુક્રવારે કરે તો ધન ધાન્ય આવે, શનિવારે કરવાથી દરિદ્રતા આવે.

આ પ્રમાણે ચૂલાં મૂર્ત્તનું પ્રમાણ ગર્ગ મુનિએ કહેલું છે.

[૪૬] ચન્દ્ર ગ્રહણ ત્રિચાર

માનુ પચ દશે ચન્દ્રમા યદિ તિષ્ઠતિ,
પૂર્ણમાસ્યા નિશામેષ ચન્દ્ર ગ્રહણ મા દિશેત્ ॥

અર્થ : જો સૂર્યથી ૧૫ નક્ષત્ર પર ચન્દ્રમા હોય, તો પૂનમની રાત્રે પ્રતિપદાની સધિમાં ચન્દ્ર ગ્રહણ થાય છે.

[૪૭] સૂર્ય ગ્રહણ યોગ ત્રિચાર

મધાન ગ્રસ્ત ક્ષેત્રાત્ સોઠ શય દિસુવમ્ ।

અમા વસ્યા દિશ શેષે સૂર્યગ્રહણં મા દિશેત્ ॥

અર્થ : પૂર્ણ થતા મહિનાની અમાવાસ્યાના દિવસે સૂર્ય અને ચન્દ્ર એક રાશિમાં હોય છે. પરંતુ અમાવાસ્યાના દિવસે સૂર્ય નક્ષત્ર અને ચન્દ્ર નક્ષત્ર એક આવતાં હોય તો અમાવાસ્યાના દિવસે પ્રતિપદા (સુદ એકમ)ની સંધિમાં સૂર્ય ગ્રહણ થવાનો યોગ થાય છે, એમ જાણવું.

સૂર્ય ગ્રહણ થવાની ખીજ રીત

ખીજ રીતે જોતાં સૂર્ય નક્ષત્રથી ચન્દ્ર નક્ષત્ર જોઈ તેમાંથી ૧૧ દિવસ ગાઠ કરતાં જો ૧૬ મા નક્ષત્ર પર સૂર્ય હોય તો સૂર્ય ગ્રહણ થાય.

જ્યોતિર્નિધ અને મુહૂર્ત પ્રકાશમાં વાસ્તુ પ્રકરણમાં લખ્યું છે કે-

આરભે ધૃવજ્યક, સ્તભે કૂભજ્યકં તુ કૂમજ્યકં ।

પ્રવેશોકલજ્યકં વાસ્તુ જ્યકં ત્રયં યુધી ॥

(વલી, મુહૂર્તચિંતામણી, ખીચૂવધારા અને વાસ્તુ પ્રકરણ જુઓ)

[૪૮] તારા બળ વિચાર

જન્મ નક્ષત્રથી, જે દિવસે મુહૂર્ત કરવાનું હોય ત્યાં સુખીના નક્ષત્રો ગણવા, જે સંજ્ઞા આવે તેને ૬ વડે ભાગવી, જે શેષ ૧ હે તેને તારા સમજવા. ૧-૨-૪-૬-૮-૯ શેષ ૩૫ તારા આવે તો સારા સમજવા, ૫-૭-૩ શેષ ૩૫ તારા સારા નહિં.

[૪૯] કાળ સુખી યોગ

જોયના દિવસે ત્રણે ઉત્તરા, પાંચમે મધા, નેમના દિવસે કૃતિકા, ત્રીજે અનુરાધા, આઠમે રોહિણી હોય તો કાળસુખી યોગ થાય છે. આ યોગ જાણી છે.

[૫૦] રવિ યોગ

રવિ નક્ષત્રથી ગણતાં થકાં, દિનીયા નક્ષત્ર જોય,
ચાર, છ, નવ, દસ, તેર, વીસના, રવિયોગ તેથી હોય ॥

શ્રી મતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રલાકર .

[૫૧] નામ-રવિનો વિચાર

નામો રવિ મૃત્યુ સુતાર્થ લાભ તો ૬ કર્ક,

પંચ ભેદ પ્રાગ્વદના મંદિરે;

પૂર્ણોત્તિ થૌ-પ્રાગ્વદને ગૃહેષુ,

વૌ નદાદિ કે યામ્યય જલોત્તરણે ॥

અર્થ : લગ્નથી ૨-૫-૮-૧૧ ભાવોથી પાંચમા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો ક્રમશઃ પૂર્વ, દક્ષિણ, પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશાના મોંવાળા ઘરમાં પ્રવેશ કરવાથી નામ રવિ રહે છે.

અને ગૃહ દ્વાર પૂર્વમાં હોય તો પૂર્ણા તિથિમાં દક્ષિણ દ્વારે હોય તો નંદા તિથિમાં, પશ્ચિમ દ્વારે હોય તો ભદ્રા તિથિમાં અને ઉત્તર દ્વારે હોય તો જ્યા તિથિમાં ગૃહ પ્રવેશ શુભ છે.

લગ્નથી ૮-૬-૧૦-૧૧-૧૨ એ સ્થાનોમાં સૂર્ય હોય તો પૂર્વના દ્વારથી ઘરમાં પ્રવેશ કરવો.

૫-૬-૭-૮-૬ એ સ્થાનોમાં સૂર્ય હોય, તો દક્ષિણ દિશાથી ગૃહમાં કાબજ થવું.

૨-૩-૪-૫-૬ એ સ્થાનોમાં સૂર્ય હોય, તો પશ્ચિમ દિશાથી ઘરમાં કાબજ થવું.

૧૧-૧૨-૧-૨-૩ એ સ્થાનોમાં સૂર્ય હોય, તો ઉત્તર દિશાના મોંવાળા ઘરમાં પ્રવેશ કરવો.

નામ સૂર્ય લાભદાયી થાય છે.

[૫૨] વત્સ વિચાર

સામે વત્સ ન ચાલિયે, ન કરીએ ઘર વાસ,
હેવળે હેવ ન બેસાડીએ, બેઠી વિચારે બેઠ,
સન્નુબ હરે આયુ, પૂઠે ધનનો નાથ;
વાયે ને વળી દક્ષિણે સુખદાયી ગણુ બસ.

: વિભાગ પહેલો:

[૫૩] રાહુ વાસ-વિચાર

ખારણા માટે રાહુ સન્મુખ ન હોવો.

માગશર, પોષ, મહામાં રાહુ પૂર્વમાં રહે છે. ફાગણ ચત્ર અને વૈશાખ માસમાં રાહુ દક્ષિણમાં રહે છે.

જેઠ, અસાઠ અને શ્રાવણમાં રાહુ પશ્ચિમમાં રહે છે.

શાહરવો, આસો અને કારતકમાં રાહુ ઉત્તરમાં રહે છે.

જે દિશામાં દ્વાર બનાવવું હોય તે દિશામાં રાહુ ન હોવો.
જોઈએ,

[૫૪] રાહુવાસ સ્થાન

રાહુ રવિવારે નેત્રત્ય ખૂણામાં, સોમવારે ઉત્તરમાં, મંગળવારે અગ્નિ ખૂણામાં, બુધવારે પશ્ચિમમાં, શુક્રવારે પશ્ચિમમાં, શુક્રવારે પૂર્વ દિશામાં અને શનિવારે વાયવ્ય ખૂણામાં હોય છે.

[૫૫] રાહુ મુખ

રવિવાર અને શુક્રવારે રાહુ મુખ પૂર્વમાં. શુક્રવાર અને સોમવારે દક્ષિણમાં, મંગળવારે પશ્ચિમમાં તેમ જ બુધવારે અને શનિવારે ઉત્તરમાં હોય છે, તેમ જાણવું.

[૫૬] કુમાર યોગ

૧ જ્યેષ્ઠ, ૬ જ્યેષ્ઠ, જ્યેષ્ઠાશ્વી, પચમી, કશ્મી તિથિ જોય; મંગળ-બુધ-સોમ, શુક્રવાર હોય. અશ્વિની, રોહિણી, પુનર્વસુ, મહા હસ્ત, વિશાખા, મૂળ, શ્રવણ, પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રો જો હોય, તિથિ-વાર નક્ષત્ર મિલાય કે કુમાર યોગ તેથી થાય.

આ યોગ સર્વ ક્ષયમાં લાભદાયક થાય.

[૫૭] રાજયોગ

પૂનમ, ત્રીજ, બીજ, સાતમ, બારસની તિથિ હોય, રવિ-મંગળ બુધ, સોમ શુક્રવાર હોય તેમ જ શરણી; ચૃગશિરા, પુષ્ય,

શ્રી ચતુર્દશ સુહર્ત પ્રભાકર :

પૂર્વા ક્ષત્રુની, ચિત્રા, અનુરાધા, પૂર્વાષાઢા, ધનિષ્ઠા, ઉત્તરાશાઢા પદ નક્ષત્ર હોય, તો તિથિ વાર નક્ષત્ર મેળવવાથી રાજયોગ થાય છે આ યોગ સર્વ કાર્યમાં શુભ ફળદાયી છે.

[૫૮] સ્થિર યોગ

તેરસ, ચૌદસ, યોધ, નોમ આઠમની તિથિ હોય, શુક્ર અને શનિવાર હોય તેમજ કૃતિકા, આઢ્રા, આશ્લેષા, ઉત્તરા ક્ષત્રુની, સ્વાતિ, જ્યેષ્ઠા, ઉત્તરાષાઢા, શતભિષા, રેવતી, એ નક્ષત્ર હોય તો તિથિ વાર નક્ષત્ર મેળવવાથી સ્થિર યોગ થાય, આ યોગ અસ્થિરને સ્થિર બનાવે છે.

[૫૯] સન્મુખ ચંદ્ર ફળ

સુહૃત્ પ્રકાશમાં કહ્યું છે કે—

ચન્દ્ર સન્મુખ હોય તેનું વિશેષ ફળ હોય છે.

કરણ મગળ દોષ વાર સંક્રાન્તિ દોષ,

કૃતિથિ કુલિક દોષ, યમયમા મર્ષ દોષ,

કુજ જ્ઞાનિ રવિ દોષ, રાહુ કેન્દ્રાદિ દોષ

હરતિ સકલ દોષ, ચન્દ્રમા સન્મુખોસ્થઃ ।।

તાત્પર્ય કે સન્મુખ-ચંદ્ર આ રીતે સર્વ દોષને હરનારો થાય છે.

મોક્ષચક્ર

સૂર્ય નક્ષત્રથી ચન્દ્ર નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી, પછી મંગળના મૂળમાં ત્રણ નક્ષત્ર મૂકવાં. તેમાં ઘરના સ્વામીનો નાશ થાય, ત્યાર પછી ગર્ભના પાંચ નક્ષત્ર સુધી લાલ થાય છે. મધ્યના આઠ નક્ષત્રો સુધી ધન તથા પુત્ર વિગેરે સર્વ સુખો મળે, પાછળનાં આઠ નક્ષત્રોમાં હાનિ થાય છે. અગ્ર ભાગનાં ત્રણ નક્ષત્ર સુધી ધરધણીને સુખ પુત્ર લાભ ને ધન મળે છે.

આ પ્રમાણે મોક્ષચક્ર બાણવું.

[૬૦] મોભચક

ઝડપ	૩	૫	૮	૮	૩
કુળ	ભાઈ	ભાભી	મુળ	ભાભી	મુળ

[૬૧] ઉપચક યોગ

સૂચી નક્ષત્રથી ચન્દ્ર નક્ષત્ર સુધી ગણતાં ૫-૮-૧૪-૧૮-૧૯-૨૨-૨૩-૨૪ એ ક્રમના નક્ષત્ર હોય, તો ઉપચક યોગ થાય છે. આ યોગમાં શુભ કાર્ય ન કરવું, ઉપચક યોગ કાર્યમાં ત્યાગ્ય છે.

[૬૨] પ્રાણ હરણ યોગ

સૂચી નક્ષત્રથી ગણતાં સુહર્તાના નક્ષત્ર સુધી ૧-૫-૭-૮-૧૧-૧૫-૧૬ એ નક્ષત્ર આવે તો પ્રાણ હરણ નામનો યોગ થાય છે. આ યોગ શુભ કાર્યમાં વતર્ય છે.

[૬૩] ગુરુ શુક્રનો અસ્ત વિચાર

શુક્ર કે શુક્ર અસ્ત હોય તો પ્રતિષ્ઠા, વિવાહ મોભ તેમ જ બારણું ચઢાવવાનું કાર્ય પણ કરવું નહિ. કૂવા-વાવ-સરોવર બોઢાવવાં નહિ. અને વાસ્તુ ખાત ને ધર્મશાળાનું કામ પણ કરાવવું નહિ. ગુરુ-શુક્રના અસ્તમાં શુભ કાર્ય કરવું એમાં શાસ્ત્ર વિરોધ છે.

[૬૪] પ્રયાણની દિશામાં નક્ષત્ર ઠોપ

ઉત્તરે હરતા, દક્ષિણી ચિત્રા, પૂર્વે રોહિણી નક્ષત્ર હોય તો પ્રયાણ કરવું, પશ્ચિમે શ્રવણ નક્ષત્ર હોય તો પ્રયાણ ન કરવું. તે મરણનું કારણ બને છે.

[૬૫] ખાત વિષે પ્રમાણ

ખાતમાં અને શિલાન્યાસમાં વૃષભ ચક્ર પ્રશંસાપાત્ર છે. સુહર્ત પ્રકાશણાં કહેલ છે કે-

કન્યા રજસ્વલા હોય તે પછી શુદ્ધ ૪-૮-૧૨ માં હોય તો પણ ત્રણ દિવસ પછી લગ્ન કરે તો દોષ નથી, રજસ્વલા પછી લગ્ન કરી શકાય છે. લગ્ન બળ, તારાબળ દેખીને લગ્ન કરવાં જોઈએ. શુરેણું કાન સોડું હલકી કે ચણાની કાળાનું કરવું જોઈએ.

૪ શ્રી ચતીન્દ્ર સુહર્ત પ્રભાકર

[૬૬] યોગિની ઘડી ત્યાગ કરવા વિષે

પરિવાર્થ પચ શૂલે, ષટ્ગઢાતિગંડયો ।

વ્યાઘાતે નવ નાઙ્ગ્યશ્ચ, વર્જ્યા સર્વ કર્મસુ ॥

અર્થ :- અર્ધા પરિઘ યોગનો ત્યાગ કરવો, શૂળની પંચ ઘડીનો ત્યાગ કરવો, ગડ અતિ ગડની છ ઘડીનો ત્યાગ કરવો વ્યાઘાતની નવ ઘડીનો ત્યાગ કરવો શુરુ-શુક્ર અસ્ત, તેમ જ સિંહ-સ્થના થાય ત્યારે ત્યાગ કરવો. જન્મ માસ, જન્મ નક્ષત્ર, વ્યતિ પાત વૈધૃતિ, ભદ્રા, પિતૃદિન, શ્રાદ્ધતિથિ, ક્ષય વૃદ્ધિ તિથિ, અધિક માસ, ક્ષય માસ કૃતિક, પ્રહરાર્ધ, પાત, મહાપાત અને વિષકુંભની ત્રણ ઘડી આદિનો સર્વ શુભ કાર્યમાં ત્યાગ કરવો.

[૬૭] દગ્ધાતિથિ કોષ્ટક

ધન	વૃષભ	કર્ક	કન્યા	સિંહ	મકર	સૂર્ય
મીન	કુંભ	મેષ	મિ.	વૃ.	તુલા	રાહુ
૨	૪	૬	૮	૧૦	૧૨	તિથિ

મેષાદિ સકાન્તિમાં સૌરમાસ, દગ્ધાતિથિઓ સર્વ કાર્યમાં વળ્યું ગણેલ છે, લગ્નમાં સર્વથા ત્યાગ કરેલ છે.

કુ યોગા સ્થિતિ વારોત્થા, મોત્યા મ વાર જાઃ ।

દૂળ વગ સ્થિતેવ વર્જ્યા સ્મિ તયા જાસ્તથા ॥

અર્થ :- તિથિ વારથી ઉત્પન્ન થયેલા કેકત્વ જૂ દગ્ધા મૃત્યુ આદિ યોગ હુણુ દેશમાં બંજદેશમાં શિલોંગમાં જ વળ્યું કરવાનું શાસ્ત્રકારોએ ફરમાવ્યું છે.

[૬૮] ભદ્રાવાશ

કન્યા, તુલા, મકર, ઘન, ચન્દ્ર પાતાલે ।

વૃષભ, વૃશ્ચિક, મિથુન, મેષ સ્વગે વાસે ।

કર્ક, કુ મ, મીન, સિંહ, મૃત્યુલોકે વાસઃ ।

પૂણ્યવિજયજો એમજ મળે, સંશય મન નહીં આળ ।

[૬૬] વિષ યોગ

શુક્ર-પુષ્ય નવમી તિથિ, શુક્રે રેવતી દશમી તિથિ, શનિ રોહિણી એકાદશીએ ભેય. નક્ષત્ર વાર તિથિ મેળવતાં વિષયોગ હોય.
આ યોગ શુભ કાર્યમાં વર્જ્ય છે.

[૭૦] મૃત્યુ યોગ તિથિવાર

રવિવાર, મંગળવાર ૧-૬-૧૧, સોમવાર શુક્રવારે ૨-૭-૧૨, બુધવારે ૩-૮-૧૩, શુક્રવારે ૪-૯-૧૪, શનિવારે ૫-૧૦-૧૫ તિથિ વાર મેળવતાં મૃત્યુ યોગ થાય છે.

[૭૧] અમૃત સિદ્ધિ યોગ ફળ

હસ્તે રવિ, મૃગે શશિ, મંગલે અશ્વિની વાર ।

ગુરુ પુણ્યે શુક્રે રેવતી, શનિ રોહિણી અમૃતસાર ॥

શુક્ર પુષ્યે વિવાહીત પ્રભાણે શનિ રોહિણી ।

અશ્વિની કૌમે ગૃહ-ગ્રામ પ્રવેશ અમૃત યોગ વર્જિત ॥

વ્યતિપાત વૃષ્ટિ યોગમાં, અમૃત સિદ્ધિ યોગ હોય ।

જેમ સૂર્ય અધિકારને દૂર કરે, તેમ અમૃત સિદ્ધિ યોગ હોય ॥

આ યોગ સર્વ અશુભનું નિવારણ કરે છે.

[૭૨] વર્ષના ચાર પાયા છે

ચૈત્ર શુક્ર ૧૮ રેવતી નક્ષત્ર હોય તો પાણી અપાર પડે.

વૈશાખ શુક્ર ૧૮ બરણી નક્ષત્ર હોય તો ધાસ બહુ થાય.

જેઠ શુક્ર ૧૮ મૃગશિર નક્ષત્ર હોય તો પવન ઘણું થાય.

અષાઢ શુક્ર ૧૮ પૂનર્વસુ નક્ષત્ર હોય તો ધાન્ય બહુ પાકે.

[૭૩] અસિદ્ધિત સુહૃત વિચાર

વાર	સૂર્ય	ચન્દ્ર	મંગળ	બુધ	શુક્ર	શનિ
અંશુલ	૨૦	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨

બાર આંગળની સળી બનાવવી આંકડા પ્રમાણે સળી ખોસીને બંને સળીની છાયા મળે ત્યારે અભિજિત સુહુર્ત-વિજય સુહુર્ત આવે છે.

[૭૪] રાશિ ઘડીપળ ચક્ર

રાશિ	મેષ	વૃ	મિથુન	કર્ક	સિંહ	કન્યા	તુલા	વૃશ્ચિક	ધન	મકર	કુમ્ભ	મીન
લાઠી	૩	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૩
પળ	૪૮	૨૯	૧૦	૩૬	૩૬	૧૮	૧૮	૩૬	૩૬	૧૦	૨૭	૪૮
બગલમાથી પળશોધી કરીને	૮	૧૦૧	૧૦૫	૧૧૧	૧૧૧	૧૧	૧૧	૧૧૧	૧૧૧	૧૦૧	૧૦૧	૧૦૧

[૭૫] વિવાહના દસ દોષ નિરૂપણ

વિવાહમાં દસ દોષનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. (૧) લાત, (૨) પાત, (૩) સુતિ, (૪) વેધ, (૫) ચામિત્ર (૬) પુષ્પ પંચક, (૭) એકાંગીલ, (૮) ઉપશ્રહ, (૯) કાન્તિ સામ્ય, (૧૦) હગ્ધા તિથિ.

આ દસ દોષ બચાવનક છે. વિવાહ-લગ્નમાં તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ.

[૭૬] લાત દોષ

રાશિ	સૂ	મ	ગુ	શ		મકર	ધુ	મકર	કુ	ચન્દ્ર
નક્ષત્ર	૧૨	૩	૬	૮		નક્ષત્ર	૩	૯	૫	૨૨
ફળ	ધન ભાષા	મૃત્યુ	બધુ ભાષા	કુલ કાચ	દક્ષિણકર્ક	ફળ	પ્રાસ	ભાષા	કુલ	પ્રાસ

શીઘ્ર ભાષ પ્રમાણે-જો નક્ષત્રનું લગ્ન હોય, તે નક્ષત્રથી જમણી બાજુએ ગણતાં સૂર્ય મંગળ, શુક્ર અને શનિ એ ચાર ગ્રહો આ પ્રકારે લાતમાં મારે છે. ૧૨ સૂર્ય, ૩ મંગળ, ૬ શુક્ર ૮ શનિ લાતમાં મારે છે. અને હાજો ભાગ હોય તો સાતમાં નક્ષત્રને પુષ્પ લાતમાં મારે છે. નવમાં નક્ષત્રને રાહુ, પાંચમાં નક્ષત્રને શુક્ર તથા ૨૨માં નક્ષત્રને ચન્દ્રમાં લાતમાં મારે છે.

સૂર્યની લાત વાગે તો સંપત્તિનો નાશ થાય, મંગળની લાત મૃત્યુકારક છે, શુક્રની લાત બંધુનો નાશ કરે, શનિની લાત કુળનો ક્ષય કરે, રાહુની લાત નાશકારક છે. શુક્રની લાત હુઝાર દાયક છે. બુધ અને અન્દ્રની લાત ત્રાસદાયક છે.

[૭૭] પાત દોષ વિચાર

જે નક્ષત્રમાં સૂર્ય હોય, તે નક્ષત્રથી પાત દોષ કહેવાય છે.

મઘા, અશ્લેષા, ચિત્રા, અનુરાધા, રેવતી, શ્રવણ-એ છ નક્ષત્ર પાત છે. આ નક્ષત્રોના સંયોગથી છ પ્રકારના પાત બને છે.

પ્રથમ-સૂર્ય નક્ષત્રથી ૨૭ રેખા જેઁબવી તેને નક્ષત્ર પાત કહે છે.

ષટ્ક કરો, પછી અગ્નિની આદિના ફેરના નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી, જે ષટ્ક નક્ષત્રમાં ગણતરી પૂરી થાય ત્યારે પાત દોષ લાગે.

છ પ્રકારના પાતના નામ :

(૧) પાવક, (૨) પવસાન, (૩) ચિકાર, (૪) કલહ, (૫) મૃત્યુ, (૬) ક્ષય.

આ છ પાત પોતાના નામ અનુસાર ફળ આપે છે.

પાતથી પ્રજ્ઞાતું પતન થયું. પાતથી વિષ્ણુતું પણ પતન થયું અને શિવતું પણ પતન થયું.

માટે પિવાહમાં પાત દોષ ખાસ કરીને છોડી દેવો.

ચિત્રા નક્ષત્રનો પાત વિચિત્ર દેશમાં વર્જિત છે, અનુરાધાનો પાત માળવામાં નિષિદ્ધ છે. રેવતી અને શ્રવણનો પાત ઉત્તરમાં વળ્ય છે અને અશ્લેષાનો પાત સર્વ દેશોમાં વળ્ય છે.

[૭૮] સુતિ દોષ

જે રાશિ પર ચન્દ્રમા હોય અને જે રાશિ પર જે ગ્રહ હોય-તો શુક્ર વિના શુભાશુભ દોષ થાય છે, એટલે વળ્ય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૨૯

યુતિ	સૂ.	ચંદ્ર	બુધ	શુક્ર	શુક	શનિ
દોષ	ચન્દ્ર	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.
ફળ	હારિ	મૃત્યુ	પ્રભ	દુર્ભા-	સાપલ	દીક્ષા
	દ્રય		નાશ	ગ્ય		

જે નક્ષત્રનો ચન્દ્રમા હોય અને તે જ નક્ષત્રમાં કોઈ અહ હોય તેને યુતિ દોષ કહે છે. પરંતુ શુક વિના શુભ, સંયુક્ત શુભ, અન્ય અશુભ છે.

वर्गेत्तिम गत श्रन्द्रः स्वोच्च वा मित्र राशिगः ।

યુતિ દોષ શ્રવન મવે દમ્પત્યોઃ શ્રેયસી સદા ॥

જો ચન્દ્ર ષડ્વર્ગમાં શ્રેષ્ઠ વર્ગમાં અથવા ઉચ્ચનો યા મિત્ર રાશિનો હોય, તો યુતિ-દોષનો નાશ કરે, સ્ત્રી-પુરૂષ સુખી રહે.

[૭૯] વેધ દોષ

નક્ષત્ર	અહ	ફળ
પૂર્વા ફાલ્ગુની અશ્વિની	સૂર્ય	વિધવા
અનુરાધા-ભરણી	ચન્દ્ર	દુઃખ
વિશાખા-કૃત્તિકા	મંગળ	કુળ નાશ
અભિજિત-રોહિણી	મંગળ	કુળ નાશ
ઉત્તરાષાઢા મૃગશિરા	બુધ	પુત્ર રહિતતા
પૂર્વાષાઢા આર્દ્રા	શુક્ર	સંન્યાસિની
પુનર્વસુ મૂલ	શુક્ર	સંન્યાસીની
પુષ્ય જ્યેષ્ઠા	શુક	અપુત્રા
ધનિષ્ઠા અશ્લેષા	શનિ	દુઃખ
મઘા શ્રવણ	શનિ	દુઃખ
ઉત્તરા ફાલ્ગુની રેવતી	રાહુ	પર પુરુષરત
શતભિષા, સ્વાતિ	કેતુ	ઈન્દ્રાનુસારિણી
ઉત્તરાભાદ્રા હસ્ત	કેતુ	ઈન્દ્રાનુસારિણી
પૂર્વાભાદ્રા ચિત્રા	૦	૦

વિભાગ પહેલો

વિવાહમાં વેધ-દોષનો ત્યાગ છે, કારણ કે ઉપરના નક્ષત્રમાં આપેલ નક્ષત્રોની ઉપર કોઈ વાર અથવા અહ અથવા સામ સામે નક્ષત્ર આવે તો વેધ દોષ થાય છે અને ઉપર આપેલ કોઠામાં અહ પ્રમાણે યોગ બને છે.

જો લગ્નમાં શુભ અહ હોય, લગ્નપતિ ૧૧મા સ્થાનમાં હોય અને શુભ અહ લગ્નપતિને ભેટો હોય, તો વેધ-દોષ નથી બનતો.

[૮૦] યામિત્ર દોષ વિચાર

લગ્નના નક્ષત્રથી ૧૪મા નક્ષત્રને યામિત્ર કહેવામાં આવે છે, અને શુભ અહ હોય, તો શુભ છે તેથી તેનો સ્વીકાર કરવો. પણ, પાછાઅહ યુક્ત હોય, તો ત્યાગ કરવો.

જેમકે લગ્નના નક્ષત્રથી ગણુતાં ૧૪ મા નક્ષત્ર ઉપર ચન્દ્ર, બુધ, ગુરુ ને શુક્ર-એ પૈકી કોઈ અહ પણ શુભ અહ હોય તો યામિત્રનો યોગ સુ (સારો) બાબુવો.

લગ્નના નક્ષત્રથી ચૌદમા નક્ષત્ર પર રાહુ, સૂર્ય, શનિ અને મંગલ-એ પૈકી કોઈ અહ આવે તો અશુભ અહ હોય તો યામિત્ર દોષ બાબુવો.

ચન્દ્રમા અથવા લગ્નથી ગણુતા સાતમા સ્થાન ઉપર કોઈ અહ હોય તો દોષ, વ્યાધિ અને વૈધવ્ય કરનાર નીવડે છે, માટે તેનો ત્યાગ કરવો.

[૮૧] પંચક વિચાર

ધાર્યા તિથિ મર્સ ૧૫ ૧૨ દશાષ્ટવેદાઃ ।

૧૦-૮-૮૪ સંક્રાન્તિ તો યાત દિનેષ્વ યોજ્યાઃ ॥

ગ્રહૈ વિમક્તા યદિ પંચ શેવા ।

રોગ સ્તથા-ઝગ્નિ નૃપ ચૌર મૃત્યુઃ ॥

અર્થ :- હવે પંચક શુ તે કહીએ છીએ.

તિથિ અર્થાત્ ૧૫-૧૨-૧૦-૮-૪ સંક્રાન્તિનો જે અંશ અથવા દિવસ ગયા હોય, તેને બેડીને નવ વડે ભાગવા, એટલે જે પાંચ શેષ રહે તે પંચક ગણીએ.

આ રીતે પાંચે અંક વિચારતા રોગ પંચક ૧૫ માં, અગ્નિ પંચક ૧૨ માં, રાજ-પંચક ૧૦ માં, ચોર-પંચક ૮ માં અને મૃત્યુ પંચક ૪ માં બાણુવું.

[૮૨] પંચક દોષ

યદ્યર્ક વારે કિલ રોગ પંચકં,

સોમે ચ રાજ્યં ક્ષિતિજે ચ વન્દિઃ ।

સૌરો ચ મૃત્યુ ધિષણે ચ ચૌરો,

વિવાહ કાલે પરિવર્જનીયાઃ ॥

અર્થ :- જો રવિવારે રોગ-પંચક લાગે, સોમવારે રાજ્ય પંચક, મંગળે અગ્નિ પંચક, શનિવારે મૃત્યુ પંચક, ગુરુવારે ચોર-પંચક હોય, તો વિવાહમાં વળ્યું છે.

રોગ ચોર ત્યજેદુ રાત્રી,

દિવા રાજ્યાગ્નિ પંચકમ્ ।

ઉભયોઃ સંઘ્યયો મૃત્યુ-

રન્ય કાલે ન નિદિતાઃ ॥

અર્થ :- રોગ અને ચોર પંચક રાત્રે અશુભ છે. રાજ્ય અને અગ્નિ પંચક દિવસમાં વર્જિત છે, અને બંનેની સધિમાં થતું મૃત્યુ પંચક નિદિત છે અન્ય સમયમાં વર્જિત નથી.

પંચકે ચક્ર

રોગ	અગ્નિ	વૃષ	ચોર	મૃત્યુ
૧૫	૧૨	૧૦	૮	૪
૮/૧૭/૨૭	૨-૧૧-૨૬	૪-૧૩-૧૨	૧૫-૬-૨૪	૧-૧૦-૨૬
સૂર્ય	મંગળ	શુક્ર	ગુરુ	શનિ

રોગ-બાણ અને ચોર-બાણ રાત્રિના ત્યાજ્ય છે.
 રાજબાણ અને આગન બાણ દિવસે ત્યાજ્ય છે.
 મૃત્યુ બાણ સર્વ સમયે ત્યાજ્ય છે.
 ખાસ કરીને વિવાહ આદિ શુભ કાર્યમાં તેનો ત્યાગ કરવો
 જોઈએ.

[૮૩] બાણ દોષ વિચાર

સૂર્ય સંક્રાન્તિના જેટલા દિવસ ગયા હોય તેટલા અંકમાં
 જોડવાથી શેષ પાંચ રહે-તો બાણ દોષ સમજવો.

[૮૪] એકાર્ગલ દોષ વિચાર

વિવાહના દિવસે જે યોગ હોય, તે યોગનો અંક જો વિષમ
 હોય તો તેમાં એક ઉમેરવો અને જો અંક સમ હોય, તો તેમાં
 ૨૮ ઉમેરીને તેના અર્ધા કરવા, એમ કરવાથી જે અંક આવે તે
 પ્રમાણે અશ્વિની નક્ષત્રથી શરૂ કરીને એકાર્ગલ ચક્રની તેર રેખા
 આડી ખેંચવી એક રેખા ભરી ખેંચવી. રવિ યોગના અંક અને
 નક્ષત્ર કહેલ છે તે સૂર્ય અને ચન્દ્રનો યોગ જો એક રેખા પર હોય
 તો એકાર્ગલ દોષ થા ખારૂર દોષ થયો કહેવાય.

મૃ.

રોહિણી	_____	આદ્રા
કૃતિકા	_____	પુનર્વસુ
શરણી	_____	પુષ્ય
અશ્વિની	_____	અશ્લેષા
રેવતી	_____	મઘા
ઉ શાદ્રા	_____	પૂ. ફા.

पू. भाद्रा	_____	उ. दश-
शतभिषा	_____	हस्त
धनिष्ठा	_____	चित्रा
श्रवण	_____	स्वाति
अभिजित्	_____	विशाखा
उत्तराषाढा	_____	अनुराधा
पूर्वाषाढा	_____	ज्येष्ठा

भू.

योगां के विषमैको, देयो ऽष्टा विंशति समे ।

अर्द्धं कृत्वाश्विनी, पूर्वा मकरं मुर्ध्नि दीयते ।

[सीधशोध]

अर्थ :- जे योगने अर्द्ध विषम होय, तेां तेमां ज्येष्ठ
उभेरेवा अने सप्त होय, तेां तेमां अष्टावीस उभेरीने तेना अर्द्ध
होवा. पूर्वे जे अर्द्ध होय तेने मथाने मुकवे।

विष्कं मे चा श्विनी देया प्रीती, स्वाति निगद्यते ।
सौभाग्ये च विशाखा, स्यादा युष्मान भरणी युतः ।
शोभने कृत्तिका देया, अनुराधा च गण्डके ।
रोहिणी च सुकर्मरिव्ये, धृती ज्येष्ठा प्रकीर्तिता ॥
गण्डे मूलं मृगः शूले, वृद्धौ चार्दा निगद्यते ।
पूर्वाषाढा ध्रुवं प्रोक्ता, व्याघाते च पुनर्वसुः ॥
हर्षणे चोत्तराषाढा, वज्रं पुण्य प्रकीर्तितः ।
अभिजिच्च तथा सिद्धा, वास्लेषा व्यतीपातके ॥
वरीयसी श्रुति दया, परिधे च मघा तथा ।
शिवं धनिष्ठा दातव्या, सिद्धौ पूर्वा च फाल्गुनी ॥
साध्ये शतभिषा देया, शुभे चोत्तरं फाल्गुनी ।
पूर्वा भाद्रपदा शुक्ले, हस्ते ब्रह्मा प्रकीर्तितः ॥

ઉત્તરા ભાદ્રપચ્ચૈન્દ્રે, ચિત્રા દેયા ચ વૈષ્ણવી ।

સૂર્યાચંદ્ર મસૌ યેગિ, મવે દેકાર્ગલં તદા ॥

ત્રયો દશ તિરો રેલા, ઈકોઘર્વા મૂઘન્ય મિસ્મૃતા ।

યોગાંકે પ્રાપ્ત નક્ષત્રે, જ્ઞેય મેકાર્ગલં બુધૈઃ ॥

એકાર્ગલ ચક્રની તેર રેખા તિછીં ખેંચવી, એક રેખા બિચી
ખેંચવી, યોગના અંક અને બે નક્ષત્ર કહ્યાં છે, તે સૂર્ય-ચન્દ્રના
યોગની એક રેખામાં હોય તો એકાર્ગલ હોય કહેવાય.

વિષમ યોગ અને અશ્વિનીને કહેલ છે.

આ હમથી એકાર્ગલ ચક્રમાં સમજી લેવું.

[૮૫] એકાર્ગલ ચક્ર

અશ્વિની

રેવતી	_____	ભરણી
ઉ ભાદ્રપદ	_____	કૃત્તિકા
પૂર્વા ભાદ્રપદ	_____	રોહિણી
શતભિષા	_____	શુભશિરા
ધનિષ્ઠા	_____	આર્દ્રા
શ્રવણ	_____	પુનર્વસુ
ઉત્તરાષાઢા	_____	પુષ્ય
પૂર્વાષાઢા	_____	અશ્લેષા
મૂળ	_____	મઘા
જ્યેષ્ઠા	_____	પૂર્વા શ્રાવણી
અનુરાધા	_____	ઉત્તરા શ્રાવણી
વિશાખા	_____	હસ્ત
સ્વાતિ	_____	ચિત્રા

[૮૬] વિવાહમાં ઉપગ્રહ દોષ વિચાર

સૂર્યના મહાનક્ષત્રથી ગણતાં બે ચન્દ્રમાત્ર નક્ષત્ર આવે તો ઉપગ્રહ દોષ થાય.

સૂર્ય મહા નક્ષત્રથી ગણતાં ૫-૮-૧૦-૧૪-૭ ૧૬-૧૫-૨૧ ૨૨-૨૩-૨૪-૨૫-૧૮ મુ' નક્ષત્ર આવે, તો ઉપગ્રહ યોગ થાય છે જે કુરુક્ષેત્રમાં વળ્યું છે.

[૮૭] વિવાહમાં ક્રાંતિ સામ્ય દોષ વિચાર

ગણુ રેખા ઉભી અને ગણુ રેખા આડી બે ચેા.

મધ્ય રેખા ઉપર મીનથી લખીને ઉપર પ્રમાણે ચક્ર બનાવવુ અને તેમાં સૂર્ય અને ચન્દ્ર એક જ રેખા ઉપર આવે, તો ક્રાંતિ-સામ્ય નામનો દોષ છે. એમ બહુવું-

[૮૮] દેશ ભેદથી લક્ષાદિ દોષ પરિહાર

લક્ષ્મી મારલવકે દેશે, પાતઃ કૌશલ કે તથા ।
 ઇકાર્ગલ કાશ્મીરે વેધઃ, સર્વત્ર પરિવર્જયેત્ ॥
 ઉર્ધ્વા સ્તિસ્તર સ્તિસ્તો, મધ્યે મીવ લિલેદ્ બુધઃ ।
 સૂર્યા ચન્દ્ર મસૌ દૃષ્ટૌ, ક્રાન્તિ સામ્ય નિગદ્યતે ॥
 મીનઃ કન્યકયા યુક્તો, મેષઃ સિંહેન સગનઃ ।
 મકરેણ વૃષ ક્રાન્તિ શ્રાવણેપિ મિથુનેન ચ ॥
 કર્કેણ વૃશ્ચિકો વિદ્ધો, વૈષ્ણવ્ય તુલ કુંભયોઃ ।
 ક્રાન્તિ સામ્યે કૃતો દ્વો, હાન જીવતિ કદાચન ॥

ગણુ રેખા ઉર્ધ્વ અને ગણુ તીર્છી બેચીને મધ્યની રેખા ઉપર મીન-કન્યા અને તીર્છી રેખા પર મિથુન, ધન ઉર્ધ્વ રેખા પર લખીને ક્રમશઃ બધાં લગ્નો રાખીને ચક્ર બનાવો, તેમાં એક રેખા પર ચન્દ્ર-સૂર્ય આવે તો ક્રાંતિ સામ્ય દોષ બહુવો.

મીન અને કન્યાનો વેધ બહુવો.

વ્યાખ્યાન વાચકપતિ શ્રીમદ્ વિજય યતિ-દ્રસુરીશ્વરજી
મહારાજના મુશિખ્યરત્ન

જયોતિષાચાર્ય શ્રી પૂણ્યવિજયજી મહારાજ

આજ રીતે બધી રાશિઓના વેધ, ચક્રમાં સમજી લેવા.
 સુવા કુલથી, કન્યા વૃશ્ચિકથી, મિથુન ધનથી, મકર વૃષભથી,
 મેષ સિંહથી—આ રાશિઓને પરસ્પર સમજીને છોડી દેવી, વેધ
 વિવાહ આદિ શુભ કાર્યોમાં વળ્યું છે.

ક્રાન્તિ સામ્યેચ કન્યાયા, યદિ પાણિગ્રહો ભવેત્ ।

કન્યા વૈધવ્યતાં યાતિ, ર્ઈશસ્ય દુહિતા યદિ ॥

જો ક્રાન્તિ સામ્યમાં વિવાહ થાય, તો મહાદેવજીની પુત્ર
 પણ વિધવા બને.

[૮૯] દગ્ધા-તિથિ દોષ વિચાર

મૌને વાપે દ્વિતીયા ચ, ચતુર્થી વૃષ કુંભયો. ।

મેષ કર્ક ટયોઃ ષષ્ઠો, કન્યા યુગ્મેષુ ચાષ્ટમી ॥

દશમી વૃશ્ચિકે સિંહે, દ્વાદશી, મકરે તુલે ।

એતાસ્તુ તિથયો દગ્ધાઃ, શુભે કર્મણિ વર્જિતાઃ ॥

અર્થ :- મીનના ધનના સૂર્યમાં બીજ, વૃષભના કુલના
 સૂર્યમાં ચોથ, મેષ અને કર્કના સૂર્યમાં છઠ, કન્યા અને મિથુનના
 સૂર્યમાં આઠમ, વૃશ્ચિક અને સિંહના સૂર્યમાં દશમ, મકર અને
 સુવાના સૂર્યમાં બારશ આ ચંક્રાન્તિઓમાં ઉક્ત તિથિઓ દગ્ધા નાણુવી,
 શુભ કાર્યોમાં આ તિથિઓ વર્જિત ગણાય છે.

[૯૦] ચન્દ્રવાસ ઘટી વિચાર

		પૂર્વ ૧૭	
૧૮	દક્ષિણકોણ	૫	અગ્નિકોણ ૧૨
૧૫	ઉત્તર	૧૩૫	દક્ષિણ ૨૧
૧૯	વાયવ્યકોણ	૫૩૫	નોંધવ્ય ૧૬

[૬૧] પુરૂષ ઘાત ચંદ્ર ચક્ર

મેષ	પૃથ્વી	મિથુન	કર્ક	સિંહ	કન્યા	તુલા	વૃશ્ચિક	ધન	મકર	કુમ્ભ	મીન
મેષ	કન્યા	કુમ્ભ	સિંહ	મકર	મિથુન	ધન	પૃથ્વી	મીન	સિંહ	ધન	કુમ્ભ

[૬૨] સ્ત્રી ઘાત ચંદ્ર ચક્ર

મેષ	પૃથ્વી	મિથુન	કર્ક	સિંહ	કન્યા	તુલા	વૃશ્ચિક	ધન	મકર	કુમ્ભ	મીન
મેષ	કન્યા	ધન	મીન	મકર	૫	મકર	ધન	કન્યા	વૃશ્ચિક	મિથુન	કુમ્ભ

[૬૩] ભદ્રા નિષિદ્ધ

રક્ષાબધને ઋતુસ્નાને, કાર્તિકયાં ચ રજોત્સવે ।
 દેવો પૂજાસુ સર્વાસુ, વિષ્ટિ દોષો ન વિદ્યતે ॥૧॥
 હયઃ હોમઃ દ્વિજઃ દાનઃ, પિતૃ ત્રાદ્ય તર્પણમ્ ।
 યજ્ઞાદિ ઉત્સવે કાર્યે, ભદ્રા દોષો ન વિદ્યતે ॥૨॥

અર્થ:- બળેવ, ઋતુ સ્નાન, કાર્તિકી પૂનમ રજત્સવલા કન્યા,
 દેવી પૂજા કાર્યમાં ભદ્રા દોષ નથી લાગતો.

તેમ જ અશ્વમેધ યજ્ઞ, દાન કર્મ, પિતૃશ્રાદ્ધ, તર્પણ, યજ્ઞાદિ
 કાર્યમાં પણ ભદ્રા દોષ નથી લાગતો.

વાઠ કરણ વૈરી કરણ, મિત્ર જીલાવન કાજ, ।
 એતા કાર્ય ભદ્રા કરે, સાથે લીજે રાજ, ॥

રૂની ભદ્રા દિન વહી, દિન ભદ્રા વહી રાત ।
 તેને વર્ષે પુણ્ય કહે, કીજે સમઘી વાત ॥

મોમવારે ભદ્રા વહે, પૂણ્યવંતી રવિ જાનિ ।

શનિવારી વિષ્ટિ અવરદ્ધ, હીર કહે કલ્યાણી ॥

અર્થ :- વાહવિવાહ, શત્રુચંતાપ નિવારણ, મિત્ર મેળાપ
આ બધા કાર્યો ભદ્રામાં કરવાથી જરૂર સફળ થવાય છે. ભદ્રાની
રાત તેજ દિવસ છે અને દિવસ તેજ રાત છે માટે તેનો ત્યાગ ન કરશો
એમ સુનિ શ્રી પુણ્યાવબંધન કહે છે.

મંગળવાર, રવિવાર અને શનિવારે ભદ્રાથોગ કલ્યાણકારી છે.

[૯૪] ભદ્રા સર્પિણી-વિંછણી જાણવાની રીત

સિત પક્ષે સર્પિણી જનાઈ, વિંછની તમ પક્ષે હોઈ ।

પાંચ ઘડી સર્પિણી મુઠ્ઠી, વિંછની પુછ્છની રવલઈ ॥

અર્થ :- અજવાળીઆમાં સર્પિણી જાણવી. અંધારીઆમાં
વિંછણી જાણવી, પાંચ ઘડી સર્પિણીમુઠ્ઠી સમજવી, પૃથ્વ ભાગની
રક્ષા વિંછણી કરે છે.

[૯૫] ભદ્રા કાચ

વાદકરણ વૈરો હરણ વૈદ્ય બુલાવન કાજ ।

મય પ પુરી થઈ મૂપતિ, મિલન મદ્રા લીજે સાજ ॥

દશમ્યાં ચ તૃતોયાયા, કૃષ્ણ પક્ષે પરે દલે ।

સપ્તમ્યાં ચ ચતુર્દશ્યાં વિષ્ટિઃ પૂર્વ દલે સ્મૃતા ॥

एकादश्यां चतुर्थ्य च, शुक्ल पक्षे परे दले ।

अष्टम्यां पूर्णिमियां च विष्टिः पूर्व दले स्मृता ॥

હવે કૃષ્ણપક્ષ તથા શુકલ પક્ષની એ તિથિઓમાં પૂર્વદલ
અથવા પર દળ વિષે વિષ્ટિ (ભદ્રા) થાય છે, તેને નીચેના ચક્રને
વિષે સમજ લેવી.

[૯૬] પૂર્વદલ ભદ્રા તિથિ પક્ષ

કૃષ્ણ પક્ષ	૩/૧૦ પરાધે
કૃષ્ણ પક્ષ	૭/૧૪ પૂર્વાધે
શુકલ પક્ષ	૪/૧૧ પરાધે
શુકલ પક્ષ	૮/૧૫ પૂર્વાધે

મેષ, મકર, વૃષ, કર્કટ સ્વર્ગે,
 કન્યા, મિથુન, તુલા, ઘન નાગે ।
 કુંભ મીન, અલિ, કેસરિ મૃત્યૌ-
 વિચરિત મદ્રા ત્રિભુવન મધ્યે ॥

અર્થ :- આ ભદ્રા સ્વર્ગ પાતાળ અને પૃથ્વી ત્રણે દોહમાં વિચરે છે.

મેષ, મકર, વૃષ, કર્ક આના ચન્દ્રમામાં ભદ્રા સ્વર્ગ દોહમાં જાણવી.

કન્યા મિથુન, તુલા અને ઘનના ચન્દ્રમામાં, ભદ્રા પાતાળ દોહમાં અને કુંભ, મીન, વૃશ્ચિક, સિંહના ચન્દ્રમામાં મૃત્યુદોહમાં રહે છે.

સ્વર્ગે મદ્રા શુભં કુર્યાત્, પાતાલે ચ ઘનાગમમ્ ।
 મૃત્યુલોકે યદા વિષ્ટિ, સર્વં કાર્યં વિનાશિની ॥

અર્થ :- જો ભદ્રા સ્વર્ગ દોહમાં હોય, તો શુભ કાર્ય કરે, જો પાતાળમાં હોય, તો દ્રવ્ય લાભ કરે અને મૃત્યુ દોહમાં હોય, તો સર્વ કાર્યનો વિનાશ કરે.

સમ્મુખે મૃત્યુલોક સ્યા, પાતાલે ચ અધોમુખી ।
 લઘ્વસ્થા સ્વર્ગગા મદ્રા, સમ્મુખે મરણપ્રદા ॥

અર્થ :- જો ભદ્રા મૃત્યુ દોહમાં હોય, તો અધોમુખ સમજવી, પાતાળમાં હોય, તો અધોમુખ સમજવી અને સ્વર્ગમાં હોય, તો ઉર્ધ્વ-મુખ સમજવી. જો સ-મુખ હોય, તો મૃત્યુદાયી નીવડે છે.

દિવા મદ્રા યદા રાત્રો, રાત્રિ મદ્રા યદા દિને ।
 તદા વિષ્ટિ કૃતો દોષો, ન ભવેત્સર્વ સૌરવ્યદા ॥

હર માસના કૃષ્ણ પક્ષમાં સાતમ અને ચૌદસ તથા શુક્લ પક્ષમાં આઠમ અને પૂનમની પૂર્વદલ ભદ્રા દિન સંજાક છે.

તે રાત્રિમાં આવી પેડે તો, શુકલ પક્ષમાં ૪/૧૧ તથા કૃષ્ણ પક્ષમાં ૩/૧૦ ની પરફલ ભદ્રા રાત્રિસંસક છે. પણ જો દિવસે આવે તો ભદ્રાનો દોષ નથી. તે ભદ્રા સુખદાયી છે. ૧૯

[૬૭] વિષ્ટિ (ભદ્રા) કરવામાં ત્યાજ્ય

વિષ્ટિસ્તુ સર્વથા ત્યાજ્યા, ક્રમેણૈવાંગર્તા તુ યા ।

અક્રમેણા ગતા ભદ્રા સર્વે કાર્યેષુ શોભતા ॥ ૨

અર્થ :- પૂર્વાર્ધમાં કર્મે ભદ્રા દિવસમાં અને ઉત્તરાર્ધ ક્રમની ભદ્રા રાત્રે આવે તો સર્વ પ્રકારના શુભ કાર્યો છોડી દેવાં.

તેનાથી વિપરીત અર્થાત પૂર્વાર્ધની ભદ્રા રાત્રે અને ઉત્તરાર્ધની ભદ્રા દિવસે આવે તો સર્વ કાર્યોમાં શુભ ફળદાયી નીવડે છે.

[૬૮] ભદ્રામાં સ્વર્થા ત્યાજ્ય

ભદ્રાયાં દ્વે ન કતવ્યે, શ્રાવણી કાલ્પગુની તથા ।

શ્રાવણી નૃષ્ટિ હન્તિ, ગ્રામં દહતિ ફાલ્ગુની ॥

અર્થ :- ભદ્રામાં શ્રાવણી અને ફાલ્ગુની કર્મો ન કરવાં જોઈએ. શ્રાવણી કરવાથી ગ્રામનો નાશ થાય, અને ફાલ્ગુની કરવાથી ગામનો વિનાશ થાય.

[૬૯] ભદ્રાનું જ્ઞાન

શુકલે પૂર્વાર્ધે ડહ્ટમી પંચ દશ્યો મંદે-

કા દશ્યાં ચતુર્થ્યપિરાદ્ધે ।

કૃષ્ણે ડહ્ટ્યાર્ધે સ્યાત્તૃતીયા દશમ્યોઃ,

પૂર્વે માગે સપ્તમી શંમુ તિથ્યોઃ ॥ ૩

અર્થ :- અશ્રવાણી આઠમ અને પૂનમના પૂર્વાર્ધમાં તથા અગિયારસ અને ચૌથના ઉત્તરાર્ધમાં ભદ્રાનો વાસ હોય છે.

તથા અધારીઆ પક્ષની તેરસ અને વ્રથમના ઉત્તરાર્ધમાં અને સાતમ અને ચૌદસના પૂર્વાર્ધમાં ભદ્રાનો વાસ હોય છે. [બુદ્ધત બુદ્ધ્યક્રમ]

[૧૦૦] દિશા શૂળ વિચર

દિશા શૂળ સોમવાર અને શનિવારે પૂર્વ દિશામાં રહે છે, શુક્રવારે દિશા શૂળ દક્ષિણ દિશામાં રહે છે. શુક્ર અને રવિવારે પશ્ચિમ દિશામાં રહે છે, બુધ તથા મંગળે ઉત્તર દિશામાં રહે છે.

[૧૦૧] રાજભંગાદિ યોગ

શનિ-રવિ ને મંગળે, આમાવાસ્યા જોગ ।

જો મળે સ્વાતિ અશ્વિની, આયુષ્ય માનને। યોગ ॥

પશુ, પખી, જંગમ સ્થાવરા,

વળી થાય મનુષ્ય સંહાર ।

થા રાજ ભંગ મિશ્રિય થશે,

સંશય નહિ તલભાર ॥

[૧૦૨] સ્પષ્ટ આયુષ્ય જ્ઞાન

કેન્દ્રાંક સંખ્યા ત્રિગુણી વિહાય,

ભોમાર્ક રાહુ શનિ વર્જનીયઃ ।

एव कृते सर्व जनेषु, ननु आयु प्रमाणं मुनयो वदति ॥

[૧૦૩] દ્વાદશભાવ પ્રતિશ્રદ્ધ વિસ્તાર

ભાવ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
સુ	ભ	૧૫	૩૫	૧૫	૧૫	૩૫	ભંગ	૩૫	૧૫	૧૫	૩૫	૧૫
મે	ભ	૫	૫	૨૫	૨૫	ભંગ	ભંગ	ભંગ	૨૫	૨૫	૫	ભલ
મં	ભં	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	ભંગ	ભંગ	૦૫	૦૫	૧૫	ભલ
બુ	૨	૨	૨	૨	૨	ભંગ	ભંગ	ભંગ	૨	૨	૨	૧
ગુ	૩	૩	૩	૩	૩	ભંગ	ભંગ	ભંગ	૩	૩	૩	૧૫
શુ	૨	૨	૨	૨	૨	ભંગ	ભંગ	ભંગ	૨	૨	૨	૧
શ	ભં	૧૫	૧૫	૦૫	૧૫	૧૫	ભંગ	૧૫	૦૫	૦૫	૧૫	૧૫
રા	ભં	૧૫	૧૫	ભંગ	૧૫	૧૫	ભંગ	૧૫	૦૫	ભંગ	૧૫	૧૫

યદા કુંભ ગતે માનુ. સિંહ લગ્નં પરિત્યજ્યતે ।

ગોઘ્નલિક વિધવી સ્યાત્ કુલનાશકરો ગ્રહે ॥

[૧૦૪] સિદ્ધિ યોગ

શુક્રવારે હસ્ત, ગ્રહ ઉત્તરા કે મૂળ નક્ષત્ર હોય, સોમવારે રોહિણી, મૃગશિરા, પુષ્ય, અનુરાધા કે શ્રવણ હોય, મંગળવારે ઉત્તરા ભાદ્રપદ, અશ્વિની કે રેવતી હોય, બુધે કૃત્તિકા, રોહિણી, મૃગશિરા, પુષ્ય કે અનુરાધા હોય, શુક્રવારે અશ્વિની, પુનર્વસુ, અનુરાધા કે રેવતી હોય, શુક્રવારે પુનર્વસુ, અશ્વિની, પૂર્વા શ્રાવણી, રેવતી, અનુરાધા કે શ્રવણ હોય, શનિવારે રોહિણી, શ્રવણ કે સ્વાતિ નક્ષત્ર હોય-તો સિદ્ધિ યોગ થાય છે.

સિદ્ધિ યોગ [શીઘ્ર બોધ]

શુક્રે નંદા, બુધે ભદ્રા, શનૌ રિક્તા, કુજે જયા ।

ગુરૌ પૂર્ણા તિથિ જ્ઞેયા, સિદ્ધિયોગ ઉદાહૃતઃ ॥

અર્થ : શુક્રવારે નંદા, બુધવારે ભદ્રા શનિવારે રિક્તા, મંગળવારે જયા અને ગુરુવારે પૂર્ણા તિથિ હોય તો સિદ્ધિ યોગ થાય છે.

[૧૦૫] મૃત્યુ યોગ

આદિત્ય મોમ યોર્નંદા, ભદ્રા માર્ગક ચન્દ્રયોઃ ।

બુધે જયા ગુરૌ રિક્તા, શનૌ પૂર્ણા ચ મૃત્યુ દા ॥

અર્થ : રવિ અને મંગળવારે નંદા હોય, શુક્ર અને સોમવારે ભદ્રા હોય, બુધવારે જયા હોય, શુક્રવારે રિક્તા હોય, શનિવારે પૂર્ણા તિથિ હોય-તો મૃત્યુ યોગ થાય છે.

આવા યોગમાં યાત્રા-પ્રવાસ ન કરવા બેઠવું.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રમાણક :

ગ્રાંથ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
કુંડલિ	૩	૨	૩	૧	૨	૧	૨	૧	૨	૩	૩	૩
ભાવના	૬	૩	૬	૩	૪	૩	૪	૩	૪	૬	૬	૬
સ્થાન	૧૧	૧૧	૧૧	૫	૬	૫	૬	૫	૬	૧૧	૧૧	૧૧
	૦	૦	૦	૧૦	૧૧	૧૦	૧૧	૧૦	૧૧	૦	૦	૦
વિશ્વા ૬	૩૦	૫	૧૦	૨	૦	૩	૦	૨	૦	૧૦	૧૦	૧૦

[૧૦૬] આતુર્ભાસમાં છોડવાનાં કાર્યો

આતુર્ભાસમાં વાવ-ફવા-તળાવ જોડવાનાં કાર્યો, મકાનનાં ખાત મુદૂત, પ્રતિષ્ઠા આદિ કાર્યો, નવવધૂનાં આણું વગેરે કાર્યો ન કરવા.

વાપ્યારામ કૂપ ભવનારંભ પ્રતિષ્ઠે ।

વ્રતારંભોત્સર્ગ , વધૂ , પ્રવેશન , મહાદાનાન્તિ ।

સોમાષ્ટકે ગૌદાન ૬ ગ્રયણ પ્રપા પ્રથમ-કોપાકર્મ ।

વેદ વ્રત પ નિલો દ્વાહ મથાતિ પન્ન શિશુ-સંસ્કારી ।।

[૧૦૭] શુદ્ધ-શુક્રને ઉદયાસ્ત દેખ

વાપી કૂપ તડાગ યજ્ઞ ગુમનં સ્ત્રીર-પ્રતિષ્ઠા વ્રત ।

વિદ્યામંદિર કર્ણવેધન મહાદાનં ગુરો-સેવન ।

તીર્થસ્નાનં, વિવાહ, દેવ ભવનં મંત્રાદિ દેવેક્ષણ ।

દૂરેણેવ જોજિ દિષુ પરિહરે, હસ્તે ગુરો-ભાગવે ।।

અર્થ :- શુદ્ધ અને શુક્રના અસ્તમાં છોડવાની ઇચ્છાવાળા પુરુષે-વાવ, ફવા, તળાવ યજ્ઞ, યાત્રા, દેવ-પ્રતિષ્ઠા, ચંદ્રોપવીત, વિદ્યા-રંભ, ગૃહનિર્માણ, કાન વીધાવવા, શુદ્ધસેવા, વિવાહ, તીર્થસ્નાન, દેવ-મંદિર, મંત્રાદિ ઉપદેશ દેવદર્શન એટલાં કાર્યોને ત્યાગ કરવે જોઇએ.

૨ વિભાગ પહેલો

[૧૦૮] સિંહસ્થ ગુર્વાદિ દેવો

અસ્તે વર્જ્ય સિંહ નદ્રસ્થ જીવે,
વર્જ્ય કે ચિદ્રવક્ર ચે યાતિચારે ।

ગુર્વાદિત્યે વિશ્વઘસ્મે ઽપિ વક્ષે
આયુસ્તદ્વત્ રત્નાદિ સૂચણં ॥

અર્થ :- જે જે કાર્યો શુક્ર તથા શુક્રના અસ્તમાં ત્યાગવાનાં કહ્યાં છે, તે તે સર્વ કાર્યો સિંહ અને મકર રાશિના શુક્રમાં પણ ત્યજી દેવાં. વર્ગોત્તવાસ ને અતિચારને શુક્ર હોય, ત્યારે પણ ફેટલાંક કાર્યો કરવાનાં નથી.

શુક્ર અને સૂર્ય એક રાશિ પર હોય, ત્યારે પણ તે કાર્યોના ત્યાગ કરવે.

તેર ફિવસત્ત્વ પખવાડિયુ હોય ત્યારે પણ શુક્ર કાર્યો ન કરવાં, તેમજ હાથી કાંત, સોના અને મણિ-રત્નોના બનાવેલા અક્ષરો પ્રથમ ધારણ ન કરવા.

[૧૦૯] શુક્ર-દેવ

વક્ષિણે દુઃખ, સન્મુલ્લ હન્તિ લેચનમ્ ।

વામે પૃષ્ઠે શુભો નિત્યં, રાઘયેદસ્તગશુભં ॥

અર્થ :- જે યાત્રામાં શુક્ર દક્ષિણ ભાગમાં હોય છે, તેા દુઃખહારી નીવડે છે, અને સન્મુલ્લ હોય છે, તેા નેત્રોના નાથ કરે છે. અને ડાબા તથા પૃષ્ઠ ભાગમાં હોય છે, તેા આનંદહારી નીવડે છે.

જે પૂર્વમાં શુક્રનો અસ્ત હોય, તેા તે દિશા ટાળીને પશ્ચિમમાં ગમન કરવું અને જે પશ્ચિમમાં અસ્ત હોય, તેા પૂર્વમાં ગમન કરવું સારું.

[૧૧૦] શુક દોષ-પરિહાર

રેવત્યાદિ મૃગાંતે ચ, યાવન્નિષ્ઠતિ ચન્દ્રમા ।
તાવચ્છુકો મવેદન્ધઃ, સન્મુખે દક્ષિણે શુભમ્ ॥

અર્થ:- રેવતી નક્ષત્રથી મૃગશિરા નક્ષત્ર સુધી ચન્દ્રમા રહે, ત્યાં સુધી શુક બંધ (અંધ) હોય છે, માટે તે શુક સન્મુખ કે જમણે હોય તો પણ લેવામાં શુભ છે.

[૧૧૧] ચોરી-કાળ

સૂર્ય નક્ષત્ર ગણતાં ૪-૧૧-૧૮-૨૫ આવે, ચોરી કાળ સંભળવો.

રવિ	રો	મૃ	મઘા	ઉશ્વ	હસ્ત	સ્વાતિ	અનુ	મુળ	ઉષા	ઉત્તર	રેવતી
શુ	અશ્વિ	મ	પુલ	અશ્વિ	મ	ઉશ્વ	અનુ	મુળ	ઉષા	ઉત્તર	રેવતી
૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮
૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫

[૧૧૨] શુક વિચાર

સન્મુખે મૃત્યુ નાશાય સુત હાનો ચ દક્ષિણે ।
વામે સ્થિત ઇચ સૌભાગ્ય, મૃગુ પૃષ્ઠે સુલાવ હા. ॥
દેવદાનવ ગંધર્વાઃ યક્ષ રાક્ષસ કિન્નરા. ।
એતૈવ નૈવ ગચ્છન્તિ, મૃગુ દક્ષિણે સન્મુખે ॥

અર્થ:- શુક સન્મુખમાં હોય તો તે વ્યક્તિને નાશ કરે તેમ જ દક્ષિણે પુત્રને હાનિ કરે.

હાથી બાજુનો શુક સોભાગ્યપ્રદ છે. પૂઠે રહેલો શુક સુખદાયી છે.

શુક દક્ષિણમાં અથવા સન્મુખ હોય, તો દેવ, દાનવ, ગોધર્વા યક્ષો, રાક્ષસો અને કિન્નરો પણ ગમન કરતા નથી.

[૧૧૩] વત્સ વિચાર

કન્યા, તુલા વૃશ્ચિક પૂર્વ ભાગે ।

ધન, મકર, કુંભ દક્ષિણ ભાગે ॥

મીન, મેષ, વૃષભ પશ્ચિમ ભાગે ।

મિથુન, કર્ક, સિંહ ઉત્તર ભાગે ॥

સામે વત્સ ન આવીએ ।

નહી કીજે ઘરવાસ ॥

દેવળ દેવ ન બેસારીએ ।

બેવી વિચારે ખાસ ॥

સન્મુલ્લઃ હરતે આયુ, પૃષ્ઠે ચ દુઃખદાયકઃ ।

વામે-દક્ષિણે વત્સ, સ વત્સ સુખદાયકઃ ॥

અર્થ:- વત્સ સન્મુખ હોય, તો આયુષ્યનો નાશ કરે, પૂઠે હોય, તો દુઃખ આપે. હાથે તેમજ દક્ષિણે હોય તે વરસ સુખદાયી છે.

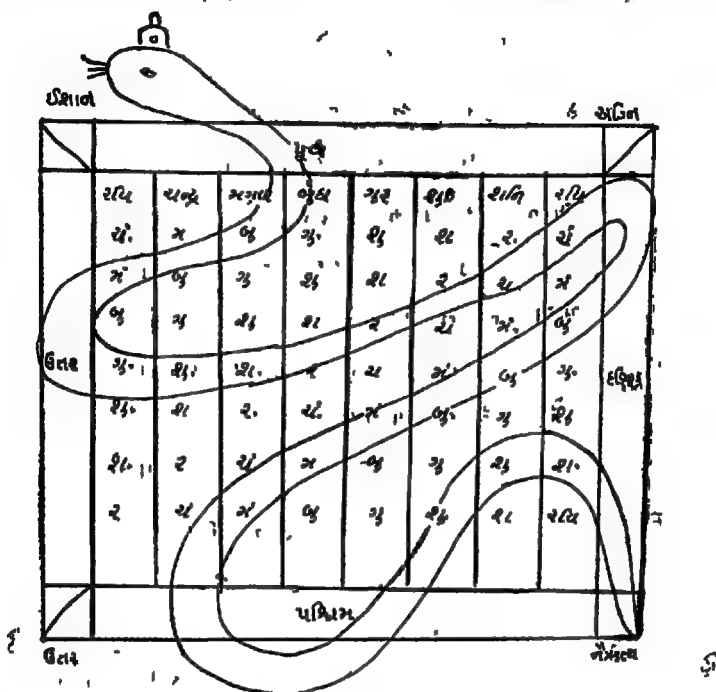
[૧૧૪] આયાદિ શુક

સંખ્યા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
આય	દેવળ	ધૂમ્ર	સિંહ	સ્વાન	વૃષભ	ખર	ગજ	દેવોક્ષ
દિશા	પૂર્વ	અગ્નિ	દક્ષિણ	નૈઋત્ય	પશ્ચિમ	વાયવ્ય	ઉત્તર	ઈશાન

ધૂમ્ર (ધૂમ્કો), ધન (કૂતરો), ખર (ગધો), ધ્વાજા અથવા છે.
ધ્વજ, સિંહ, વૃષભ અને ગજ આય શુભ છે.

દેવાલયના માટે

કન્યા, તુલા, વૃશ્ચિક સંક્રાન્તિમાં નાગનું મોં પૂર્વમાં હોય
છે એટલે દેવાલય માટે ખાત-કાર્ય વાયવ્ય-મુખે કરવું.

ધન મકર કુંભમાં નાગનું મોં દક્ષિણમાં હોય એટલે ખાત
કાર્ય નૈઋત્યમાં કરવું.

મિથુન, કર્ક, સિંહમાં નાગનું મોં ઉત્તરમાં હોય એટલે ઉશાન
ખૂણામાં ખાત-કાર્ય કરવું.

મીન, મેષ, વૃષભમાં નાગનું મોં પશ્ચિમમાં હોય એટલે
ખાત-કાર્ય અગ્નિ ખૂણામાં કરવું.

[૧૧૫] ગૃહારંભમાં ખાત

કુંભ, મીન, મેષ સંક્રાન્તિમાં ઘરનું ખાત-કાર્ય વાયવ્ય
ખૂણામાં કરવું.

વૃષભ, મિથુન, કર્કમાં નૈઋત્યમાં કરવું. વૃશ્ચિક ધન, મકરમાં
ઉશાનમાં કરવું.

સિંહ, કન્યા, તુલામાં અગ્નિ ખૂણામાં કરવું.

[૧૧૬] જગ્ગાશયનું આત

મેષ, વૃષભ, મિથુન સક્રાન્તિમાં ઇશાન ખૂણામાં કરવું.

કર્ક, સિંહ, કન્યામાં વાયવ્ય ખૂણામાં કરવું.

મકર, કુંભ, મીનમાં અગ્નિ ખૂણામાં કરવું.

તુલા, વૃશ્ચિક, ધનમાં નૈઋત્ય ખૂણામાં કરવું.

આ બધું-સૂર્ય સક્રાન્તિથી બહુવું.

[૧૧૭] ત્રિહરમાન ૨૦ તીર્થ કરદેવોનાં નામ-લંછન વગેરે

ક્રમ	નામ	લંછન	પિતા	માતા
૧	શ્રી સીમ ધરસ્વામી	વૃષભ	ત્રેયાંશરાજ	સત્યકી
૨	શ્રી સુગમ ધરસ્વામી	ગજ	સુદેહરાજ	સુતારા
૩	શ્રી બાહુબિનસ્વામી	હરણ	સુગ્રીવરાજ	વિજય
૪	શ્રી સુબાહુસ્વામી	વાંદરો	નિશઠરાય	સુનહા
૫	શ્રી સુભતસ્વામી	સૂર્ય	દેવસેન	દેવસેના
૬	શ્રી સ્વયં પ્રભસ્વામી	અન્દ્ર	મિત્રનૃપ	સુમંગલા
૭	શ્રી ઋષભાવવસ્વામી	સિંહ	કિર્તિનૃપતિ	વીરસેના
૮	શ્રી અનંતવીર્યસ્વામી	ગજ	મેઘરાય	મંગલાવતી
૯	શ્રી સૂરપ્રભાબિનસ્વામી	ઘોડો	વિજયરાય	વિજયાવતી
૧૦	શ્રી વિશાલબિનસ્વામી	સૂર્ય	વપ્રરાજ	ભદ્રામાતા
૧૧	શ્રી વજ્ર ધરસ્વામી	શંખ	પદ્મારથ	સરસ્વતી
૧૨	શ્રી અદ્રબિનસ્વામી	વૃષભ	વાલમિકિ	પદ્માવતી
૧૩	શ્રી અદ્રબાહુબિનસ્વામી	કમળ	દેવાનંદરાય	દેવાનંદામાતા
૧૪	શ્રી ભુજ ગસ્વામી	કમળ	મહાબલરાય	મહિમામાતા
૧૫	શ્રી ઇશ્વરબિનસ્વામી	અન્દ્ર	નૃપરાય	જ્યોત્સનામાતા
૧૬	શ્રી નમિબિનસ્વામી	સૂર્ય	ગજસેન	સેનામાતા
૧૭	શ્રી વીરસેનસ્વામી	વૃષભ	ભાલુસેન	ગજગતિ
૧૮	શ્રી મહાભદ્રબિનસ્વામી	ગજ	દેવરાય	ઉમામાતા
૧૯	શ્રી અન્દ્રયશાબિનસ્વામી	શશિ	સંવરમૂપ	ગંગામાતા
૨૦	શ્રી અશ્વત્થવીર્યસ્વામી	સ્વસ્તિક	રાજપાત્ર	કનિનિકા

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૪૯

[૧૧૮] આનંદાદિ યોગ કોષ્ટક

નામ	રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	શુક્ર	શનિ	કેળ
પ્રવાસ	વિશાખા	પૂ.મા.	ધનિ.	રેવતી રોહિણી	પુબ્ધ ઉ.કા.	પ્રાણનાશ	
મરણ	અનુ.	ઉ.પા.	શનિ	અશ્વિ. મૃગ	અ.ક્રે.	હરત મૃત્યુ	
વ્યાધિ	જ્યે.	અભિ.	પૂ.ભા	મરણી આર્દ્રા મધા	ચિત્રા	કલેશ	
સિદ્ધિ	મૂલ	શ્રવણ	ઉ.ભા.	કૃ.	પુનર્વસુ પૂ.કા.	સ્વાતિ કાર્યસિદ્ધિ	
શુભ	પૂ.પા.	ધનિ.	રેવતી રો.	પુબ્ધ ઉ.કા.	વિ.	કલ્યાણ	
અમૃત	ઉ.પા.	શનિ	અશ્વિ. મૃગ.	અ.ક્રે.	હરત અનુ.	રાજ્યયોગ	
મૂલ	અભિજિત પૂ.ભા.	મરણી આર્દ્રા મધા	ચિત્રા	જ્યે.	ધનનાશ		
ગદ	શ્રવણ	ઉ.પા.	કૃતિ.	પુનર્વ. પૂ.કા.	સ્વા.	મૂળ ક્ષય.	
માતંગ	ધનિષ્ઠા	રેવતી રો.	પુબ્ધ ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા.	કલ્પવૃદ્ધિ	
રાક્ષસ	શત.	અશ્વિ. મૃગ.	અ.ક્રે.	હરત અનુ.	ઉ.પા.	મહાકલેશ	
ચર	પૂ.કા.	મરણી આર્દ્રા મધા	ચિત્રા	જ્યે.	અભિ.	કાર્યસિદ્ધિ	
રિધર	ઉ.ભા.	કૃતિ.	પુન.	પૂ.કા.	સ્વાતિ મૂળ શ્રવણ	ચૈત્રંભ	
વધમાન	રેવતી રોહિ.	પુબ્ધ ઉ.કા.	વિ.	પૂર્વાષાઢા ધનિષ્ઠા	લગ્ન		

[૧૧૯] રેવતી નક્ષત્રનું ફળ

આક્રમ, ચૌકશ, છઠ્ઠના દિવસે જે જન્મે, તે કુલધાતી બને, માતા-પિતા- ભાઈ વગેરે ગૂમાવે. નામ દેનારો ભેષી પણ મરે. ૬ મહિનામાં બધું ઉજ્જડ કરનારો બને.

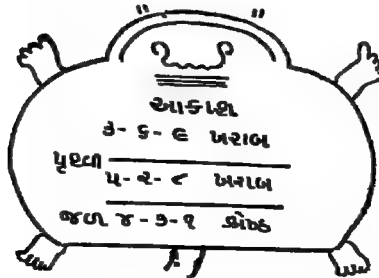
[૧૨૦] જળ-કૂર્મ-ચક્ર

તિથિ નક્ષત્ર

૧	રોહિ.	પુનર્વ.	મધ્યાહન	વિશા.	મૂળ	શ્રવણ	પૂ.ભા.	અશ્વિની
૨	મૃગ.	પુષ્ય	પૂ.ફા.	ચિ.	અનુ.	પૂ.પા.	ધનિ.	ઉ.ભા.
૩	કૃત્તિકા	અશ્લે.	અશ્લે.	ઉ.ફા.	સ્વાતિ	જ્યે.	ઉ.પા.	શત.
૪	રોહિ.	પુન.	મધ્યાહન	વિશા.	મૂળ	શ્રવણ	પૂ.ભા.	અશ્વિની
૫	મૃગ.	પુષ્ય	પૂ.ફા.	ચિત્રા	અનુ.	પૂ.પા.	ધનિ.	ઉ.ભા.
૬	કૃત્તિકા	અશ્લે.	અશ્લે.	ઉ.ફા.	સ્વા.	જ્યે.	ઉ.પા.	શત.
૭	રોહિણી	પુન.	મધ્યાહન	વિ.	મૂળ	શ્રવણ	પૂ.ભા.	અશ્વિની
૮	મૃગ.	પુષ્ય	પૂ.ફા.	ચિત્રા	અનુ.	પૂ.પા.	ધનિ.	ઉ.ભા.
૯	કૃત્તિકા	અશ્લે.	અશ્લે.	ઉ.ફા.	સ્વાતિ	જ્યે.	ઉ.પા.	શત.
૧૦	રો.	પુન.	મધ્યાહન	વિ.	મૂળ	શ્રવણ	પૂ.ભા.	અશ્વિની
૧૧	મૃગ.	પુષ્ય	પૂ.ફા.	ચિત્રા	અનુ.	પૂ.પા.	ધનિ.	ઉ.ભા.
૧૨	કૃ.	અશ્લે.	અશ્લે.	ઉ.ફા.	સ્વાતિ	જ્યે.	ઉ.પા.	શત.
૧૩	રો.	પુન.	મધ્યાહન	વિ.	મૂળ	શ્રવણ	પૂ.તા.	અશ્વિની
૧૪	મૃગ.	પુષ્ય	પૂ.ફા.	ચિત્રા	અનુ.	પૂ.પા.	ધનિ.	ઉ.તા.
૧૫	કૃ.	અશ્લે.	અશ્લે.	ઉ.ફા.	સ્વા	જ્યે.	ઉ.પા.	શત.

‘શિષ્ય-રત્નાકર’ અન્યથા ૬૨૧ મા પાના પર લખ્યું છે કે-

કૂર્મ શિલા સ્થાપન કૂર્મ તિથિસ્તુ
પચગુણતા કૃતા કા ષક્ષ સંયુક્તા તથા
દ્વાદશ મિશ્રા ભવન ભાગે ન જલે વેદા-
મુનિચદ્ર સ્થલે પંચ દ્વયં વસુ તિ ષટ્ક-
નવ આકાશે ત્રિવિધ કૂર્મ લક્ષણ જલે
લાભે સ્થા પ્રોક્તા સ્થલે હાને સ્તથૈન ચ
આકાશે મરણ પ્રોક્તમિદં કૂર્મસ્ય ।

[૧૨૧] શ્રી નક્ષત્ર-વચ-તારા-અંશ-મુખ-વર્ણ-અર્ચ-રાશિ
-સ્વામી-નાડી-ચોનિ-ગણ-આદિ

નક્ષત્ર	વચ	તારા	અંશ	મુખ	વર્ણ	અર્ચ	રાશિ	સ્વામી	નાડી	ચોનિ	ગણ
અશ્વિની	૧	૧	૧	તિગ્ધુ	વિપ્ર	૪	મેષ	મં.	આ	અશ્વ	દેવ
ભરણી	૨	૨	૨	અધો	ક્ષત્રિય	૪	"	"	મ	ગજ	મનુ.
કૃતિકા	૩	૩	૩	અધો	"	૩		મ.	અંત	મેષ	રાક્ષસ
રોહિણી	૪	૪	૧	ઉર્ધ્વ	વૈશ્ય	૪	વૃ.	શુ	"	સપ	મનુ
મૃગશીરા	૫	૫	૨	તિગ્ધુ	"	૨			મધ્ય	"	દેવ
આર્દ્રા	૬	૬	૩	ઉર્ધ્વ	શુદ્ર	૨	મિથુ	લુ	આદિ	શ્વાન	મનુ
પુનર્વસુ	૭	૭	૧	તિગ્ધુ	"	૧			"	મળર	દેવ
પુષ્ય	૮	૮	૨	ઉર્ધ્વ	"	૪	કર્ક	ચ.	મધ્ય	મેષ	દેવ
અશ્લે.	૧	૯	૩	અધો	વિપ્ર	૪			અંત	મળર	રાક્ષસ
મઘા	૨	૧	૧	"	ક્ષત્રિય	૪			"	અષક	"
પૂ. ફા.	૩	૨	૨	"	"	૪	સિંહ	ચય	મ.	"	મનુ
ઉ. ફા	૪	૩	૩	ઉર્ધ્વ	"	૧			આદિ	ગાય	"
હસ્તા	૫	૪	૧	તિગ્ધુ	વૈશ્ય	૩					
ચિત્રા	૬	૫	૨	"	"	૨			મધ્ય	વાહ	રાક્ષસ
સ્વાતિ	૭	૬	૩	"	શુદ્ર	૨					
વિશાખા	૮	૭	૧	અધો	"	૩			અ.	વાહ	રાક્ષસ
અનુરાધા	૧	૮	૨	તિગ્ધુ	વિપ્ર	૧					
જ્યેષ્ઠા	૨	૯	૩	"	"	૪			આ.	મૃગ	રાક્ષસ
મૂળ	૩	૧	૧	અધો	ક્ષત્રિય	૪			"	"	"
પૂ. પા.	૪	૨	૨	"	"	૪	ધન	શુર	મ.	કપિ	મનુ
ઉ. પા.	૫	૩	૩	ઉર્ધ્વ	વૈશ્ય	૧			અ	રોવિશ	મનુષ્ય
શ્રવણ	૬	૪	૧	"	"	૩					
ધનિષ્ઠા	૭	૫	૨	"	શુદ્ર	૨			મ	સિંહ	રાક્ષસ
શતભિષા	૮	૬	૩	"	"	૨					
પૂ. પા.	૧	૭	૧	અધો	"	૪	કુંભ	શ.	આ.	અશ્વ	રાક્ષસ
ઉ. પા.	૨	૮	૨	ઉર્ધ્વ	વિપ્ર	૪	મીન	શુર	મ.	ગાય	મનુ.
રેવતી	૩	૯	૩	તિગ્ધુ	"	૪			અ.	ગજ	દેવ
અનિભિત	૦	૦	"	૦	૦				અં.	નો.	મનુ.

[૧૨૩] આનંદાદિ કોષ્ટક ચક્ર

ચોગ	રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	શુક્ર	શનિ	કળ	ધડોત્યા
આનંદ	અધિની	મુગ	અન્ધે.	હરત	અનુરા.	ઉ. પા.	મત	સિદ્ધિ ૦
કાલદંડ	ભરણી	આદ્રા	મ.	ચિત્રા	જ્યેષ્ઠા	અતિ.	પૂ.ભા.	મૃત્યુ ૬૦
ધૂમ્ર	કૃતિકા	પુન.	પૂ.કા	સ્વાતિ	મૂળ	શ્રવણ	ઉ.ભા.	અશુભ ૧
ધાતા	રોહિ	પુષ્ય	ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા	મ.	રે.	સૌભાગ્ય ૦
સૌમ્ય	મુગ.	અન્ધે	હરત	અનુ.	ઉ.પા.	શત.	અધિ.	મહા સૌ. ૦
ધ્વાક્ષ	આદ્રા	મ.	ચિત્રા	જ્યે.	અભિજિત	પૂ.ભા.	ભ.	ધનક્ષય ૫
કેતુ	પુન.	પૂ.કા.	સ્વા.	મૂળ	શ્રવણ	ઉ.ભા.	કૃ.	સુખ
શ્રીવાસ	પુષ્ય	ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા.	ધ.	રેવતી	રો.	સુખ
વજ્ર	અન્ધે	હરત	અનુ	ઉ.પા.	શત.	અભિ.	મૃ.	ક્ષય ૫
મુદ્ગર	મધા	ચિત્રા	જ્યે.	અતિજિત	પૂ.ભા.	ભરણી	આદ્રા	ધરનાશ ૦
છત્રે	પૂ.કા.	સ્વા.	મૂળ.	ગ.	ઉ.ભા.	કૃ.	પુન	રાજમાન ૦
મિત્ર	ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા.	ધ	રે.	રો.	પુષ્ય	વૃદ્ધિ ૦
માનસ	હરત	અનુ.	ઉ.પા.	શ.	અધિ.	મુગ	અન્ધે.	સૌભાગ્ય ૦
પદમ	ચિત્રા	જ્યે.	અભિ.	પૂ.ભા.	ભ.	આદ્રા	મ.	ધનલાભ ૦
હુબ	સ્વાતિ	મૂળ	શ્રવણ	ઉ.ભા.	કૃ.	પુનર્વસુ	પૂ.કા.	ધનનાશ ૪
ઉત્પાત	વિશાખા	પૂ.પા.	ધ.	રેવતી	રો.	પુષ્ય	ઉ.કા.	પ્રાણનાશ ૬૦
મૃત્યુ	અનુ	ઉ.પા.	શ.	અધિ	મૃ.	અન્ધે	હરત	મૃત્યુ ૬૦
કાશ્ય	જ્યેષ્ઠા	અભિ.	પૂ.ભા.	ભ.	આદ્રા	મધા	ચિ.	કલેશ ૨
સિદ્ધિ	મૂળ	ગ.	ઉ.ભા.	કૃ.	પુન.	પૂ.કા.	સ્વા.	કાવંસિદ્ધિ ૦
શુભ	પૂ.પા	ધ.	રેવતી	રો.	પુષ્ય	ઉ.કા.	વિ.	કલ્યાણ ૦
અમૃત	ઉ.પા.	શત.	અધિ.	મુગ	અન્ધે.	હરત	અનુ	રાજયોગ ૦
મૂસલ	અભિ.	પૂ.ભા.	ભ.	આદ્રા	મ	ચિત્રા	જ્યે.	ધનન શ ૨
ગઃ	શ્રવણ	ઉ.ભા.	કૃ.	પુન.	પૂ.કા	સ્વા	મૃ.	ક્ષય ૭
માતંગ	ધનિ.	રેવતી	રો.	પુષ્ય	ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા	કળવૃદ્ધિ ૦
રક્ષ	શત.	અ.	મૃ.	અન્ધે.	હરત	અનુ.	ઉ.પા.	મહાકલેશ ૬૦
ચર	પૂ.ભા.	ભરણી	આદ્રા	મધા	ચિત્રા	જ્યે.	અભિ.	કાવંસિદ્ધિ ૦
મુરિચર	ઉ.ભા.	કૃતિકા	પુન.	પૂ.કા.	સ્વા.	મૂળ	ગ.	ગૃહારંભ ૦
પ્રવર્ધમાન	રેવતી	રો.	પુષ્ય	ઉ.કા.	વિ.	પૂ.પા.	ધ.	લગ્ન ૦

[૧૨૪] નક્ષત્ર વિચાર

સંખ્યા	નક્ષત્ર	વય	તારા	અંશ	મુખ	વર્ણ	કાર્ય
૧	અશ્વિની	૧	૧	૧	તિર્થંક	વિપ્ર	પશુવશ
૨	ભરણી	૨	૨	૨	અધો	ક્ષત્રિય	ખાત
૩	કૃતિકા	૩	૩	૩	"	"	"
૪	રોહિણી	૪	૪	૧	ઉર્ધ્વ	વૈશ્ય	રાજ્યાદિ
૫	મૃગશિરા	૫	૫	૨	તિર્થંક	"	પશુવશ
૬	આર્દ્રા	૬	૬	૩	ઉર્ધ્વ	શુદ્ર	રાજ્યાદિ
૭	પુનર્વસુ	૭	૭	૧	તિર્થંક	"	પશુવશ
૮	પુષ્ય	૮	૮	૨	ઉર્ધ્વ	"	રાજ્યાદિ
૯	આશ્લેષા	૧	૯	૩	અધો	વિપ્ર	ખાત
૧૦	મઘા	૨	૧	૧	"	ક્ષત્રિય	"
૧૧	પૂર્વાશ્વિ	૩	૨	૨	"	ક્ષત્રિય	"
૧૨	ઉર્ધ્વાશ્વિ	૪	૩	૩	ઉર્ધ્વ	"	રાજ્યાદિ
૧૩	હસ્તા	૫	૪	૧	તિર્થંક	વૈશ્ય	પશુવશ
૧૪	ચિત્રા	૬	૫	૨	"	"	"
૧૫	સ્વાતિ	૭	૬	૩	"	શુદ્ર	"
૧૬	વિશાખા	૮	૭	૧	અધો	"	ખાત
૧૭	અનુરાધા	૧	૮	૨	તિર્થંક	વિપ્ર	પશુવશ
૧૮	જ્યેષ્ઠા	૨	૯	૩	"	"	"
૧૯	મૂળા	૩	૧	૧	અધો	ક્ષત્રિય	ખાત
૨૦	પૂર્વાષાઢા	૪	૨	૨	"	"	"
૨૧	ઉત્તરાષાઢા	૫	૩	૩	ઉર્ધ્વ	વૈશ્ય	રાજ્યાદિ
૨૨	અભિજિત	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૨૩	શ્રવણ	૬	૪	૧	ઉર્ધ્વ	વૈશ્ય	રાજ્યાદિ
૨૪	ધનિ.	૭	૫	૨	"	શુદ્ર	"
૨૫	શત.	૮	૬	૩	"	"	"
૨૬	પૂ.ભા.	૧	૭	૧	અધો	"	ખાત
૨૭	ઉ.ભા.	૨	૮	૨	ઉર્ધ્વ	વિપ્ર	રાજ્યાદિ
૨૮	રેવતી	૩	૯	૩	તિર્થંક	"	પશુવશ

[૧૨૫] ભગવાનનું કૅપટક
[ગણ, રાશિ વર્ગ યૅનિ વગેરે]

સં ભગ નું નામ	તારા ગણ	વર્ગ	નાડી	રાશિ	યૅનિ	લંછન
૧ ઋષભદેવ	૩ મનુષ્ય	અ અંત્ય	ધન	નકુલ	વૃષભ	
૨ અભિતાનાથ	૪ મનુષ્ય	અ અંત્ય	વૃષભ	સર્પ	હાથી	
૩ સંભવનાથ	૫ દેવ	શ મધ્ય	મિથુન	સર્પ	ઘોડો	
૪ અભિનંદન	૭ દેવ	અ આદિ	મિથુન	ખિલાડો	વાનર	
૫ સુમતિનાથ	૧ રાક્ષસ	સ અંત્ય	સિંહ	ઉઠર	કોંચ	
૬ પદ્મપ્રભુ	૫ રાક્ષસ	પ મધ્ય	કન્યા	વાઘ	કમળ	
૭ સુપાર્શ્વનાથ	૭ રાક્ષસ	સ અંત્ય	તુલા	વાઘ	સ્વસ્તિક	
૮ અર્ધપ્રભુ	૮ દેવ	ક મધ્ય	વૃશ્ચિક	હરણ	ચંદ્ર	
૯ સુવિધિનાથ	૧ રાક્ષસ	સ આદિ	ધન	કુતરો	મગર	
૧૦ શિનહનાથ	૨ મનુષ્ય	શ મધ્ય	ધન	વાનર	વત્સ	
૧૧ શ્રેયાંશનાથ	૪ દેવ	શ અંત્ય	મકર	વાનર	ગેડો	
૧૨ વાસુપૂજ્ય	૬ રાક્ષસ	ચ આદિ	કુંભ	ઘોડો	પાડો	
૧૩ વિમલનામ	૭ મનુષ્ય	ચ મધ્ય	મીન	ગાય	વરાહ	
૧૪ અનંતાનાથ	૯ દેવ	અ અંત્ય	મીન	હાથી	સિંચાણો	
૧૫ ધર્મનાથ	૭ દેવ	ત મધ્ય	કર્ક	ખરેરો	વજ્ર	
૧૬ શાંતિનાથ	૧ દેવ	સ આદિ	મેષ	ઘોડો	હરણ	
૧૭ કુશુનાથ	૩ રાક્ષસ	ત અંત્ય	વૃષભ	ખરેરો	ખરેરો	
૧૮ અરનાથ	૬ દેવ	અ અંત્ય	મીન	હાથી	નદાવર્ત	
૧૯ મહલીનાથ	૧ દેવ	પ આદિ	મેષ	ઘોડો	કલશ	
૨૦ સુનિસુવત	૪ દેવ	પ અંત્ય	મકર	વાનર	કાચખો	
૨૧ નમિનાથ	૧ દેવ	ત આદિ	મેષ	ઘોડો	કમલ	
૨૨ નેમિનાથ	૫ રાક્ષસ	ત મધ્ય	કન્યા	વાઘ	શંખ	
૨૩ પાર્શ્વનાથ	૭ રાક્ષસ	પ અંત્ય	તુલા	વાઘ	સાપ	
૨૪ મહાવીર	૩ મનુષ્ય	પ આદિ	કન્યા	ગાય	સિંહ	
સ્વામી						

[૧૨૬] પ્રત્ન ભાગી સૂચક શકુન વિચાર

પ્રત્નકર્તા જે સમયે પ્રશ્ન કરે, ત્યારે પહેલા લગ્ન શુદ્ધ કરીને લગ્ન કાઢવું.

તે સમયે મેષ લગ્ન હોય તો તેમને કહેવું કે, તમને પ્રથમ ક્ષત્રિય મળશે. બકરીની જાતિનું પશુ સામે મળે. એક સ્થાન પર વિશ્રામ લેવાનું થાય.

વૃષભ લગ્ન પહેલા બળક યા ગાય સામે મળે, જે સ્થાન પર વિશ્રામ લેવાનું બને.

મિથુન લગ્ન પહેલાં બાળક મળે, પછી અઘ્ર કાર ધારણ કરેલ સ્ત્રી અને પુરુષ મળે, ત્રણ સ્થાન પર વિશ્રામ લેવાનું થાય.

કર્ક લગ્ન-પહેલાં સ્ત્રી મળે, પછી પુરુષ એક સ્થાને વિશ્રામ થાય.

સિંહ લગ્ન પહેલા કૂકડો મળે, પછી પુરુષ તેમ જ બિલાડી જે સ્થળ પર વિશ્રામ.

કન્યા લગ્ન-પ્રથમ સ્ત્રી મળે, પછી કન્યા, જે સ્થળ પર વિશ્રામ

હુલા લગ્ન સ્વેત વસ્ત્રો ધારણ કરેલ સ્ત્રી અથવા પુરુષ સામે મળે, એક સ્થાન પર વિશ્રામ.

વૃશ્ચિક લગ્ન-પહેલાં ગાય, પછી પુરુષ મળે, વિશ્રામ જે સ્થાન પર.

ધન લગ્ન-સુંદર પુરુષ સામે મળે, ત્રણ સ્થળ પર વિશ્રામ.

મકર લગ્ન-પહેલા સ્ત્રી, પછી બાળક અને તે પછી વિધવા સ્ત્રી મળે, એક વિસામો થાય.

કુમ્ભ લગ્ન-પાણી લઈને આવતી સ્ત્રી યા પુરુષ સામે મળે.

મીન લગ્ન-જે પુરુષ સામે મળે વિશ્રામ ત્રણ સ્થાને.

[૧૨૭] શનિ-પાઠ વિચાર

ત્રિષ્ટ્ એકાદશે સૂર્ય ત્રિપાદ શનિશ્ચરઃ ।

ચતુરષ્ઠે ત્યયે સૂર્ય લોહ પાદશ્ચ હાનિકૃત્ ॥

જન્મ દ્વિ-પચ-સપ્ત નામ્રપાદ પ્રકીર્તિતઃ ।

નવમે દશમે હેમ પાદો હાનિર્ ચંનસ્ય ચ ॥

અર્થ :- ૩-૬-૧૧ મી રાશિમાં સૂર્ય હોય તો ત્રીજા પાથે (રૂપાના) પનોતી સમજવી. ૪-૮-૧૨ મી રાશિમાં હોય, તો લોહના પાથે પનોતી. ૧-૫-૨-૯ રાશિમાં સૂર્ય હોય, તો તાંબાના પાથે પનોતી અને ૯-૧૦ મી રાશિમાં સૂર્ય હોય, તો સોનાના પાથે પનોતી હોય છે.

[૧૨૮] પનોતીનું સ્વરૂપ

માતા	સ્ત્રી	બહેન	સખી
૧૪	૫	૪	૪
સન્મુખ	પીઠ	હાથ	ચરણ

[૧૨૯] પાયાનાં ફળ

આંહાનો પાથો સારો છે, તેમાં દ્રવ્ય મળે, વેપારમાં લાભ થાય ઠેર-ઠેર આહર મળે, પદવી મળે, રાજ્યમાં પણ સન્માન મળે

લોહાનો પાથો ખરાબ છે. તેમાં વધ, બધન, કલેશ, પરાભવ રખડપટ્ટી, સ્વજન-વિયોગ આદિ દુઃખ મળે.

તાંબાનો પાથો સારો છે તેમાં વેપાર વધે, ધન વધે, માન-સન્માન વધે. સત્કાર રહે.

સોનાનો પાથો સારો નથી, તેમાં એનેક પ્રકારની પ્રતિકૂળતાનો સામનો કરવો પડે. રાજ્ય ભય, માન હાનિ, રોગ વગેરે આવે.

૮-શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રલાકર :

: ૫૭

પાયાની ગણતરી પોતાના જન્મ-નક્ષત્રથી કરવી જે નક્ષત્ર પર શનિ બહલતો હોય ત્યાં સુધી ગણતરી કરવી.

જે સખ્યા આવે તેને નવ વડે ભાગવી, શેષ રહે તેને શનિનું વાહન સમજવું.

પહેલું ગર્હભનું વાહન હોય, તો ધનનાશ કરે.

ખીજું અશ્વિનું વાહન, હોય તો સુખ આવે.

ત્રીજું હાથીનું વાહન હોય, તો વિપુલ રાજ્યશ્રદ્ધિ મળે.

ચોથું પાડાનું વાહન હોય, તો શત્રુઓને પરાસ્ત કરવામાં સફળતા મળે.

પાંચમું શિયાળનું વાહન હોય, તો બુદ્ધિ બગડે

છટ્ટું સિંહનું વાહન હોય તો શત્રુઓનો નાશ કરે.

સાતમું કાગડાનું વાહન હોય, તો સન્માન મળે.

આઠમું મોરનું વાહન હોય તો સન્માન મળે, રાજ્યાકર મળે.

નવમું હંસનું વાહન હોય, તો રાજ્ય-સત્કાર તથા દ્રવ્ય મળે.

આ રીતે શનિનું વાહન દેખાય છે.

[૧૩૦] જન્મસ્થ ચન્દ્ર, યાત્રામાં વળ્યો છે.

जन्म स्थे च शशांके च, पंचकर्माणि वर्जयेत् ।

यात्रा, युद्धं, विवाह च, क्षौरं च गृहवेशनम् ॥

અર્થ : યાત્રા, યુદ્ધ વિવાહ, ક્ષૌર તથા ગૃહવેશન એ પાંચ કાર્યોમાં જન્મનો ચન્દ્રમા વળ્યો છે.

જન્મસ્થ ચન્દ્રમાં ન કરવાના કામ

ચોથો, છટ્ટો, આઠમો, બારમો, ચન્દ્રમા સારો નહિ. તેમાં ઉપરોક્ત પાંચ કાર્યો વળ્યો છે.

रवियोगे च राजयोगे च कुमारयोगे च,

अशुद्धादि अहे बीज सुह कज्जं ।

कीरयो त सव्व बहु फलं होई ॥

અર્થ :- અશુભ દિવસે જો રાજયોગ, કુમારયોગ યા રવિ-
યોગ હોય તો તે દિવસે કરવામાં આવતા શુભ કાર્યનું બહુ મોટું
ફળ મળે છે.

વિરુદ્ધ દિન યહૃદૈકો ભવંતિ,

સૂર્ય યોગસ્તુ હિમવત્ દિનકર:-

કિરણે સર્વં દોષા વિલયં યાન્તિ ॥

લગ્નથી, નક્ષત્રથી, યોગથી, કિરણથી, ચન્દ્રથી અથવા તારાથી
અને વાસ્તી એક લાખ હોય હોય, તેથી પણ રવિયોગ બળવાન છે.
સર્વ દોષોનો નાશ કરનારો છે

અહ	સૂર્ય	ચન્દ્ર	મંગળ	બુધ	શુક્ર	શુક્ર	શ રા.
કુંડળીના	૩	૨	૩	૧ ૨	૧ ૨	૧ ૨	૩ ૩
ભાવના	૬	૩	૬	૩ ૪	૩ ૪	૩ ૪	૬ ૬
સ્થાન	૧૧ ૧૧	૧૧ ૧૧	૫ ૬	૫ ૬	૫ ૬	૧૧ ૧૧	૧૧ ૧૧
	૦ ૦	૦ ૦	૧૦ ૧૧	૧૦ ૧૧	૧૦ ૧૧	૦ ૦	૦ ૦
વિશ્વા ૬. ૩૥	૫૥ ૧૥	૧૥ ૧૥	૨ ૦	૩ ૦	૨ ૦	૧૥ ૧૥	૧૥ ૧૥

વિશ્વા

આતુર્ભાસાદિ કાર્ય વલ્લ્ય છે.

વાપી રામ તઢાગકૂપ, મવનારમ પ્રતિષ્ઠા ।

વ્રતારમોત સર્ગ, વધુ પ્રવેશન મહાદાનાની ॥

સોમાષ્ટર્ક ગૌદાન ડ ગ્રયણપ્રપા પ્રથમેકા પાકર્મ ।

વેદવ્રત મનિલો દ્વાહ્ય, યાતિપન્ન શિશુ સસ્કારી: ॥

[૧૩૧] સુર સ્થાપન પશાવતી ચંત્ર

ક્રી

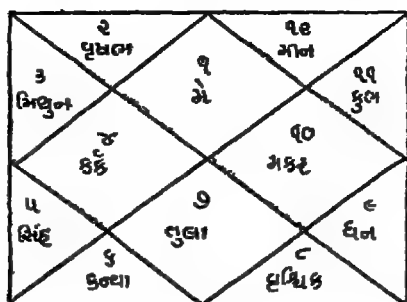
૮	૧	૬
૩	૫	૭
૪	૯	૨

કલત

શ્રી ચતીન્દ્ર મૂર્ત્ત પ્રસાકર :

: ૫૬

[૧૩૨] દોષાવલી દેખવાનું ચક્ર

પ્રથમ મેષ લગ્ન છે.

દોષાવલી દેખતી વખતે જે લગ્ન આવે તે લગ્નમાં માંડવું. પ્રથમ તે લગ્ન પછી ૧૧ કુળનીઓ કરવી. અને તેની આગળ ધાન્યની ૩ ઢગલીઓ કરવી, અને પાછળથી ઉતારે મૂકાવી અને તેનાથી થોડે દૂર થેસી....

“કૃત્તિ નમેા રક્ત ભૈરવ ચોસઠ

ચોગિની, જળ દેવી, સ્થળ દેવી, દેવી સતી,

મૃદુ છાયા, આકાશદેવી, પાતાળદેવી,

હસ દોષ વીતર પિશાચ-રાક્ષસ, બેટીંગ,

મોગા જે કોઈ દોષ હોય તો મુઠ્ઠી મધ્યે

અવતર - અવતર સ્વાહા. ના અવતર,

તો નરસિંહની આણુ.” એ મંત્ર લખવો.

આજ્ઞા પછી સાત સોપારી મંત્રીને સ્ત્રીના ડાબા પડખેથી અને યુરુપના જમણા પડખેથી સોપારીઓ લેવી, કુંડલી માડી, તેના ઉપર ત્રણ વાર ફેરવીને આ સોપારીઓ મૂકવી. જે લગ્ન આવે તેનું દિન કહેવું જોઈએ તેને સાચુ બાણુવુ.

[૧૩૩] મેષ લગ્ન ફેળ

હવે સાંભળો મેષ લગ્નનું વર્ણન.

મેષ લગ્નવાળી વ્યક્તિના શરીરમાં વાતપિત્તના દોષ હોય.

શાકિની દોષ દૃષ્ટિ લાગી છે. તેના લક્ષણ કહે છે.

પેટપીડા રહે, શરીરે કળતર થાય, ભૂખ ઓછી લાગે, વાયુનો આક્રોશ રહે, ગળે શોષ પડે, મનમાં ઉદ્વેગ રહે, શરીર સૂકાતું જાય, ઉંઘ બહુ આવે, સંતાનોને કષ્ટ પડે.

તેનો ઉપાય : કિવાળીનાં કિવસે રતાંજળીની લેખણ તૈયાર કરીને તેના વડે શાકિની ફેફસાં લેવાય ચંત્ર લખવો જોઈએ. તે ચંત્રને ધૂપ આપીને તાવીજમાં મૂકવો જોઈએ તે તાવીજને માળાની જેમ ગળામાં રાખવાથી સુખ-શાન્તિ થાય છે.

[૧૩૪] વૃષભ, મિથુન કર્કે લગ્ન ફેળ

વૃષભ લગ્ન

વૃષભ લગ્નવાળા હે બાઈઓ સાંભળો ! તમને પૂર્વજ-પિતૃ દુઃખ આવે છે. તમારા ઉપર તેમની અશુદ્ધ દૃષ્ટિ છે. તેની ભવશાળી તેનો કુડાળો કાઢેલ હોય, તેમાં તેનો પગ પડયો હોય. ચોક્કસના કિવસે સંધ્યા સમયે આમ થયું હતું. તેથી તે કિવસથી ઘરમાં ઉપદ્રવ થાય છે.

તે ઉપદ્રવના લક્ષણ

પેટ-પીડા રહે, શરીર ઠાઝતું લાગે, રૂઠન રહે કુક્ષિ રોગ થાય, સંતાન ન થાય, ઉંઘ ન આવે, સતત સુજવણ રહ્યા કરે, ઘર કામમાં જીવ લાગે નહિ, વેપાર-ધંધો સૂઝે નહિ, વાતે-વાતે ક્રોધ થયે. ઘણાં સ્વપ્નાં આવે, ઝગડાળુ સ્વભાવ રહે. યોગ્યું ગમે નહિ. બાળકની જેમ રીસાઈ જાય.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

તેનો ઉપાય

હોમ અષ્ટગધથી પંચાંગુલીનો ચંત્ર લખીને તાવીજમાં મૂકવો, મધરાતે લાલ વસ્ત્રો પહેરીને હોમ કરવો. આમ કરવાથી સુખ-શાન્તિ થાય

મિથુન લગ્ન ફળ

મિથુન લગ્નવાળા ભાઈઓ સાંભળો!

તમને પિતર મધ્યે શાકિની દોષ નહે છે. તેનું લક્ષણ એ છે કે ગામમાં તમારે નીચ વર્ણ સાથે ઝઘડા થાય છે.

આ મેલો દોષ છે તેનાં અનેક લક્ષણો છે. જેમ કે શરીર રોગગ્રસ્ત રહે, શારીરિક શક્તિ ક્ષીણ થતી જાય, કામ સૂઝે નહિ, લૂખી ઉધરસ પજવે, મુંઝારો થાય, જીર્ણ તાવ રહ્યા કરે-કદ્દ વિકાર થાય. નેત્ર-પીડા થાય, અગૂઠા આંગળીઓ વગેરે દુઃખે ખારા અને ખાટા પદાર્થો સારા લાગે. ઉઘમાં ઝગકી જવાય, રાત્રે અનેક જાતના તુચ્છ વિચારો સતાવે, વાતે-વાતે ક્રોધ ચઢે, ભૂખ ઓછી લાગે. પૂરતી આવક થાય નહિ.

હવે તેનો ઉપાય :

સફેદ આકાશના મૂળની કલમને દિવાળીના દિવસે બનાવીને તેને અષ્ટ-ગધથી વાસિત કરવી. તેનો ચંત્ર બનાવવો અને ક્ષેત્રપાલની મૂર્તિ કુલ્લમાં લખી, મધરાતે સ્વેત વસ્ત્રો પહેરી શાકિની મંત્ર લખી જાપ-હોમ કરવો જોઈએ. હોમ કરીને ચંત્ર કંઠે બાંધવાથી શુભ થાય છે.

કર્ક લગ્ન ફળ

કર્ક લગ્નવાળા ભાઈઓ સાંભળો! શાકિની દોષ-કેાઈ પૂર્વજની માનતા કરેલી છે, તે પૂરી કરી નથી. ખીજું તમારા ઘરમાં દેવતાના સ્થાન ઉપર તે ઘર બાંધ્યું છે તે ચાલી શકે નહિં.

: વિભાગ પહેલો

તેથી આઠમ-ચૌદસના દિવસે અંગ ભારે રહે, પેટ, હાથ, શરીરમાં પીડા થાય. પડયા રહેવાનું મન થાય. પુત્ર પરિવારનું અશુભ થાય. ઉબકા આવે, સંતાન થાય તે છુવે નહિં અનેક ઉપાધિઓ આવે. ઘડીક ઠીક તો ઘડીક અઠીક રહે.

તેનો ઉપાય : લાલ અંકનગી કલમ ખનાવવી, તેના વડે ચોસઠ ચોગિનીઓનો ચત્ર, રુસિહનો ચત્ર-દિવાળીના દિવસે અષ્ટ ગંધથી લખવો. મધરાતે નીલવર્ણનું વસ્ત્ર પહેરીને હોમ કરવો. પૂર્વજની પૂજા કરવી ચત્ર કઠમાં ધારણ કરવો. તેમ કરવાથી પુત્ર પ્રાપ્તિ થાય છે તેમ જ સુખ શાન્તિ થાય છે.

[૧૩૬] સિંહ કેન્યા તુલા લગ્ન ફળ

સિંહ લગ્ન ફળ

સિંહ લગ્નવાળા સાંભળો. મેલા દોષ જલાશ્રયથી તથા (પત્ની કરેલી માનતા પૂરી ન કરવાથી દોષ લાગેલો છે.

એટલે તમારૂં શરીર કળે છે. સુખવશ્ચ થાય છે, ભૂખ લાગતી નથી. વ્યર્થ વિચારો આવે છે કામ સૂઝતું નથી. ઉચાટ રહે છે. મનમાં ચિંતા રહે છે. કોઈ યોગ્યતાએ તો તેના તરફ અણુગમે થાય છે.

તેનો ઉપાય :- મરકટના લીડા નીચે રહેલા લાકડાના ડુકડાની કલમ કરવી. તે કલમને અષ્ટગંધથી વાસિત કરવી પછી તેના વડે પંચાંગુલિ મત્રપદ્મપૂણિ લખવો પછી નિર્વસ્ત્ર ખનીને ચત્ર ખનાવવું, પછી હોમ કરવો ને માફળીઆમાં ચત્ર નાખીને તે માફળિયું કંઠે પહેરવું, તો તેનાથી સુખ-શાન્તિ થાય.

કેન્યા લગ્ન ફળ

કેન્યા લગ્નવાળા સાંભળો. તમે ક્ષેત્રપાલની જગ્યામાં તમેએ વાસ કર્યો છે. અને ક્ષેત્રપાલની માનતા કરી નથી તે મધ્યે શાક્તિ તમને નહે છે.

એટલે તમને રૂખ-પીડા થાય છે, ભૂખ લાગતી નથી, ખાધુ પચતું નથી. શુસ્સો ઘણું રહે છે. સતાનોને કષ્ટ પડે છે. રક્તવિકાર

શ્રી ચતીન્દ્ર મૂર્તી પ્રસાદર :

રહે છે. કામ સૂઝતું નથી. ચિત્ત બ્યથ્થ રહે છે. વેપારમાં હુલ લાગતો નથી. આવકમાં લાઠીવાર આવતો નથી.

તેનો ઉપાય :- દિવાળીના દિવસે રતાંજળીની કલમ કરીને રક્તીઆ ક્ષેત્રપાલના ત્રિકૌણ-ચંત્ર-મધ્યે, રાત્રે સ્નાન કરીને ટચલી આંગળીમાંથી લોહી કાઢીને તેમાં મેળવવુ અને પછી અષ્ટગંધથી તે ચંત્ર લખવો. ને હોમ પણ કરવો, ને માદળીઆમાં ચંત્રની ચિટ્ટી ઘાલવી, પછી કંઠે ખાંધવી અને ક્ષેત્રપાલની ઘી તથા સિંદૂરથી પૂજા કરીને ઉતારો મૂકવો.

આ ઉપાય કરવાથી સુખ-શાન્તિ થશે.

તુલા લગ્ન દેળ

તુલા લગ્નવાળા સાંભળો, બાળપણમાં તમે ક્ષેત્રપાલની માનતા કરી છે તેની મધ્યે શાકિની મેલી સાથે છે તથા ઘરમાં કાળા ક્ષેત્રપાળનો ઉપદ્રવ છે તે કારણે તમે પતિ-પત્ની રોજ ઝઘડો છો, સંતાનો પ્રત્યે ગુસ્સો કરો છો. શરીરે પીડા રહે છે. કોઈનું ખોલાવ્યું ગમતું નથી. આંગેની બળતરા રહે છે. ઉબકા આવે છે. વાચુના પ્રકોપથી શરીર ધ્રુજે છે. પડયા રહેવાનું મન થાય છે. શરીરે ઘણી ખજુજ આવે છે. ખાસી તથા શ્વાસનો વ્યાધિ રહે છે.

તેનો ઉપાય :- દિવાળીના દિવસે વાંછીઆ લીમડાની ઠાળીની કલમ કરવી. ઘટાકર્ણનો ચંત્ર અને પાંચઠીઓ ચંત્ર (૬૫) અષ્ટગંધથી લખીને વીલી ત્રાત નાગદણી કરવી. પૂજાને વિશેષમાં આસ્ત્રા જ બેશું લખવો. મધરાતે શરીર પ્રમાણે લાલ વસ્ત્ર પહેરવું, એક શ્રીદેવ લેવું. એક રેશમી કચુકો રાખવો, પછી હોમ કરવો. હોમમાં ટચલી આંગળીનું લોહી પણ છાંટવું. અને એકાંતમાં નિર્વસ્ત્ર થઈ સ્નાન કરી, ચંત્ર ધારણ કરવો. તેથી ઉપદ્રવ થશે. સુખ શાંતિ થાય.

[૧૩૭] વૃશ્ચિક ધન લગ્નનું ફળ

વૃશ્ચિક લગ્ન ફળ

હે વૃશ્ચિક લગ્નવાળા સાંભળો, તમને શાકિની તથા પુરુષની છાયા નહે છે. તેથી પેટ-પીડા રહે છે. ઘણી ઉઘ આવે છે, છવ ઠેકાણુ રહેતો નથી. ખગાસા આવે છે. અગ દાઝે છે, આંખો દુ ખે છે પડયા રહેવાનું મન થાય છે. કેાઈ સાથે યોગવુ ગમતું નથી, ઘણી રીસ ચઢે છે સંતાનની ચિતા રહે છે.

તેનો ઉપાય :- સાથે ઉગેલાં જે વૃક્ષોની ઠાળીની કલમ કરી, તેના વડે શાકિની કુડાસ-કુડ મત્ર લખવો પછી તેને અષ્ટગંધથી વાસિત કરવો. તે પછી વિષમ આસને બેસીને મધરાતે તે યત્ર આગળ હોમ કરવો. શરીર પ્રમાણુ છીંટનુ કાપડ લેવું. એક શ્રીફળ લેવું. સર્વ વસ્તુ નવ-નવ વખત લખવી.

ધન લગ્ન ફળ

ધનલગ્નવાળા સાંભળો. તમને રક્તીશ ભૈરવનો દોષ નહે છે. તેથી શરીર-કંઠ દુઃખે છે, ધાસ ઘણો ચઢે છે. ખાંસી આવે છે. સતાનોને પીડા થાય છે. ખાવાની ઈચ્છા થતી નથી. શુકાની કળતર થાય છે. માથુ ભારે રહે છે. હોઠ વારંવાર સૂકાય છે. ઘણા સ્વપ્ને આવે છે

તેનો ઉપાય : અષ્ટગંધથી નૃસિંહનો યત્ર રાત્રી કલમથી લખવો. કપડું પણ રાત્રી રાખવું. શ્રીફળ નગ ૧૦ લેવાં, બધું કાંચળીમાં મૂકીને મધ્ય રાત્રે પસાસને બેસીને મંત્ર લખવો હનુમંત બલીનો ગેવાસુત પંચવણી દોરો કરી, દિવેટ કરવી. ગામ બહાર જઈ ક્ષેત્રપાલની પૂજા કરવી. પૂર્વજોની વિધિ કરવી, તેનાથી શુભ થાય.

[૧૩૮] મકર-કુંભ-મીન લગ્ન ફળ

મકર લગ્ન ફળ

મકર લગ્નવાળા સાંભળો. તમને શાકિનીની પૂર્ણદષ્ટિ મધ્યે

હ-શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રજાકર :

: ૬૫

પિતર દોષ નહે છે. એટલે નેત્ર પીડા થાય છે, ઘણા બગાસાં આવે છે, છવ ઉચાટમાં રહે છે, ઉઘમાં ઝબકી જવાય છે.

તેનો ઉપાય : અષ્ટગંધથી મધરાતે ચંત્ર લખી હોમ કરવો. ચંત્ર કઠે બાંધવું, તેનાથી સુખ ઉપજે.

કુંભ લગ્ન ફળ

કુંભ લગ્નવાળા સાંભળો. તમને ગોત્રજ શાકિનીની દષ્ટિને દોષ નહે છે. માટે ચક્કર આવે છે, નેત્ર પીડા રહે છે, રીસ ઘણી રહે છે, સંતાનની ચિંતા રહે છે, અવારનવાર ઉબકા આવે છે. બાંબળ ઘણી રહે છે.

તેનો ઉપાય :- ઊંટની હાડકીની કલમ બનાવી તેના વડે હંતુમાનનો પંચાંગુલી ચંત્ર લખી, માફળીઆમાં ઘાલી, ગળે બાંધવો. એટલે સુખ-શાન્તિ થશે.

મીન લગ્ન ફળ

મીન લગ્નવાળા સાંભળો, તમને કિચિત્ નરજ દષ્ટિ લાગી છે એટલે અંગ પીડા રહે છે, બોલચાલ થઈ જાય છે. પેટપીડા રહે છે, બગાસા આવે છે, કામમાં મન લાગતું નથી.

તેનો ઉપાય : મધ્ય રાત્રિએ હંતુમાન તથા શાકિની કોડાલ ચત્ર અષ્ટગંધથી લખીને, શરીર પ્રમાણે લીઠું વસ્ત્ર લેવું તથા શ્રીફળ નંગ એક લેવું. તે સર્વેનો હોમ કરી માફળીઆમાં ચંત્ર ઘાલીને ગળે બાંધવો, તેથી સુખ-શાન્તિ થાય.

[૧૩૯] સુંધા જ્ઞાન

ગત વર્ષમાં જન્મ-લગ્ન ઉમેરીને, તેને બાર વડે ભાગવાથી જે શેષ આવે તેને સુંધા જ્ઞાન બાણવું.

ગત વર્ષ

૨૬

૬-૧૫ જન્મ લગ્ન

૧૨) ૩૫/૧૫ (૨

૨૪

૧૧-૧૫ મીનની સુંધા ૧૫ અંશ ૫૨ થઈ.

ગત વર્ષ ગણીને તેમાં જન્મનક્ષત્ર સુધી અશ્વિની નક્ષત્રથી ગણત્રી કરવી. તેને ગત વર્ષ સાથે જોડવું. ને ચાર બાદ કરવા. પછીથી ૬ ના આંક વડે ભાગવું. જો બાકી રહે તેને સૂર્યથી ગણતાં જે શેષ રહે, તેને દશા સમજવી.

$$\begin{array}{r}
 ૫૮ \\
 ૧૦ \text{ અશ્વિનીથી ગણતાં જન્મનક્ષત્ર પર્યંત} \\
 \hline
 ૬૮ \\
 ૭ \hline
 ૪ \\
 \hline
 ૬) ૬૪ (૭ \\
 ૬૩ \\
 \hline
 ૧ \text{ સૂર્યની દશા ચાલે એમ નક્ક થયું.}
 \end{array}$$

[૧૪૦] વિવાહમાં ખૂટી રોપવાતું સુહૃત્

મંડપમાં રથંભ-સ્થાપન-નિર્ણય

સૂર્યે ઽઙ્ગના સિંહ ઘટેષુ શનૈ,

સ્તમ્ભો ઽલિકો દંડમૃગેષુ વાયૌ ।

મીના જ કુંભે નિર્ઘૃતૌ વિવાહે,

સ્થાપ્યો ઽગ્નિકોણે વૃષ યુગ્મ કર્કે ॥૧૧॥

અર્થ :- કન્યા, સિંહ, તુલા-એ રાશિઓના સૂર્યમાં ઇશાન ખૂણામાં, વૃશ્ચિક, ધન, મકર-એ રાશિઓના સૂર્યમાં વાયવ્ય ખૂણામાં, કુંભ, મીન, મેષ-એ રાશિઓના સૂર્યમાં નૈઋત્ય ખૂણામાં વૃષભ, મિથુન, કર્ક-એ રાશિઓના સૂર્યમાં અગ્નિ ખૂણામાં રથંભ રોપવો જોઈએ.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રસાદર :

: ૬૭

ફાંડા

વૃશ્ચિક સરોવર સિંહ ઘર, વર્ષા વેદી થાય,
તીન-તીન ગિન લીછએ, 'વા' 'ને' 'છ' અગ્નિ ધાય.

અર્થ :- વૃશ્ચિક, ધન-મકર સંક્રાન્તિમાં ખૂટી વાયવ્ય રોપવી.
કુલ, મીન, મેષના સૂર્યમાં ખૂટી નૈઋત્ય ખૂણામાં રોપવી.
સિંહ, કન્યા, તુલા સંક્રાન્તિમાં ખૂટી ઇશાન ખૂણામાં રોપવી.
વૃષભ, મિથુન, કર્કના સૂર્યમાં ખૂટી અગ્નિ ખૂણામાં રોપવી.

[૧૪૧] વાર પ્રવૃત્તિ વિચાર

દિનમાન કે આઘા કરી, પૈતાલિસ-મિલાય,
સાઠોં સે તુમ જાનિયે, વાર પ્રવૃત્તિ કહાય.

અર્થ :- દિનમાનને અર્ધા કરો પછી તેમાં ૪૫ ઉમેરો,
તેના ૬૦ વડે ભાગો એટલે જે શેષ રહે, એટલી ઘડી દિવસ ચઢે
વાર પ્રવૃત્તિ થાય.

દિનમાનં ચ રાજ્યર્થે, વાળેન્દુના સમન્વિતમ્ ।

વાર પ્રવૃત્તિ વિજ્ઞેયા, ગર્ગલ્લલા દિમાપિતમ્ ॥

(મુદ્દર્ત પ્રકાશઃ)

અર્થ :- દિનમાન અને રાત્રિમાનને અડધુ કરો, તેમાં ૧૫ -
ઉમેરો, એટલી ઘડી પછી વાર પ્રવૃત્તિ જાણવી જોઇએ એવો મત
ગર્ગ ઋષિ તથા લક્ષ્મણાચાર્યનો છે.

[૧૪૨] ફાંડાઓ વિચાર (દિવસની)

સૂર્ય, શુક્ર, બુધ, ચન્દ્રો મહ, જીવ, કુબ; ક્રમાત્ ।

રાત્રી પચ્ચ દિનાનિ ષટ્ ।

શુક્ર શ્રેન્દ્ર ભુગુ : મૌમ, શનિ, બુધ રવિ સ્તથા ।

રાત્રિના પાંચ ગણવા, દિવસના છ ગણવા.

એ ક્રમથી સમજ લેવું.

[૧૪૩] ખેડા પ્રાપ્તિ યોગ

માત્રા ચૌગુણી, અક્ષર દ્વિગુણા, નર ખેડાકા લેલાં કરણાં ।
સાતા સેતી ભાગ દિરીજે શેષ અંક બચે દલ લીજે ॥
એક એક તો ચૌક-ચતુર્થાજ, પચ-ત્રય આવે હાર ૧
છહ, દોઢ, તો સાગ્ય મિલાવે, પડી લક્ષ્મી ખેડા પાવે ॥

[૧૪૪] સુકાળ-ફુકાળ વિચાર

હોળી, પોલા ઓર ફિવાળી :

રવિ, શનિ મંગળ હોય,

ભિખારી વિલખ્યા કરે,

ભીખ ન આપે કોય.

અર્થ :- હોળીના દિવસે, ફિવાળીના દિવસે લક્ષ્મી પોલા
માત્રા ત્રિયુગ્ગરના દિવસે, જો રવિ, શનિ, મંગળવાર હોય તો ફુકાળ
પડે, અન્યથા સુકાળ રહે.

આ ત્રણ અવસરે શુભ વાર હોય તો સમય સત્તર આની
સમજવો છે વાર ખરાબ હોય તો સમય ચાર આની સમજવો.
એક વાર ખરાબ હોય તો વર્ષ કશું આની સમજવું. અને ત્રણ
વાર ખરાબ હોય તો ભયકર ફુકાળ પડે, ભિખારીને ભીક્ષા પણ
ન મળે.

[૧૪૫] ગોધૂલિક લગ્ન પ્રશંસા

નાસ્ત્યા મૃક્ષં ન તિથિ કર્ણં નૈવ લગ્નસ્ય ચિન્તા ।

નો વા વારો ન ચ લવ, વિધિ ને મુહૂર્ત્તસ્ય ચર્ચા ॥

નો વા યોગો, ન મૃતિ ભવનં, નૈવ જામિત્ર દોષો ।

ગોધૂલિ: સા સુનિમિરુદિતા, સર્વે કાર્યેષુ શસ્તો ॥

(વિવાહ પ્રકરણ સુંદર ચિંતામણી)

શ્રી ચતીન્દ્ર સુંદર પ્રસાદ :

અર્થ :- નક્ષત્ર, તિથિ, કરણ, લગ્ન દિન, નવાંશ, સુદર્ત, ચોગ, અષ્ટમ સ્થાન, ભમિત્ર દોષ-આ સર્વનો વિચાર ગોધૂલિક લગ્નમાં ન કરવો જોઈએ. ગોધૂલિક સર્વ કાર્યમાં પ્રશસ્ત છે, એવું મુનિઓએ કહ્યું છે,

[૧૪૬] વહુનો ખોળો ભરાવવાનું સુદર્ત
વિશ્વ સ્વાતી વૈષ્ણવ પૂર્વાત્રય મેતે,
ર્વ સ્વાગ્ને યૈર્વા કરપીડો ચિત્રકૃક્ષ્ણઃ ।
વસ્ત્રાલંકારાદિ સમેતૈઃ ફલ પુષ્પૈઃ
સન્તો ષ્યાદો સ્યાદનું કન્યા વરણં હિ ॥

અર્થ :- ઉત્તરાષાઢા, સ્વાતી, શ્રવણ ત્રણે પૂર્વા, અનુરાધા, ખનિષ્ઠા, કૃત્તિકા, આ નક્ષત્રોમાં અથવા વિવાહોક્ત નક્ષત્રોમાં વસ્ત્રાલંકાર તથા ફળ-પુષ્પ વડે પહેલાં કન્યાને સતુષ્ટ કરીને, તે કન્યાનો ખોળો ભરાવવો.

[૧૪૭] વરને ફળદાનનું સુદર્ત
ઘરણિ દેવો ઽથવા કન્યકા સોદરઃ
શુભ દિને ગીત વાદ્યા દિભિઃ સંયુતઃ ।
વર વૃત્તિં વસ્ત્ર યજ્ઞોપવીતા દિના
ધ્રુવ યુતૈર્વન્દિહ પૂર્વા ત્રયૈ રાચરેત્ ॥

અર્થ :- ધ્રુવ સંજક, કૃત્તિકા, ત્રણે પૂર્વા, આ નક્ષત્રોમાં શુભ દિવસે, શુભ સમયે, ગીત-વાદ્યોત્ત પૂર્વક પ્રાણલુ અથવા કન્યાને લાઈ, વસ્ત્ર જનોઈ દ્રવ્ય આલુપણ ઇત્યાદિથી વરને સંતુષ્ટ કરે.

[૧૪૮] દ્વાર ચક્ર

નેપ્ટ ૨	શ્રેષ્ઠ ૪	નેપ્ટ ૨
૪ શ્રેષ્ઠ	૩	૪ શ્રેષ્ઠ
૨ નેપ્ટ	૪ શ્રેષ્ઠ	૨ નેપ્ટ

‘રવિ ચા નક્ષત્રથી’ સૂર્યના મહા નક્ષત્રથી અન્દ્રના નક્ષત્ર સુધી ગણીને આ દ્વાર-ચક્રને સમજવું.

શ્રી વિશ્વ કર્માના કથન અનુસાર આ દ્વાર ચક્ર છે.

સૂર્યના મહા નક્ષત્રથી ચાર નક્ષત્ર દ્વાર પર સ્થાપિત કરવાં, પછી બે બે નક્ષત્ર ચારે ખૂણામાં સ્થાપિત કરવા. પછી શાખાઓમાં ચાર-ચાર નક્ષત્ર સ્થાપિત કરવાં, પછી નીચે ત્રણ નક્ષત્ર રાખવાં અને મધ્યમાં ચાર નક્ષત્ર સ્થાપિત કરવા.

આ રીતે દ્વાર-ચક્રનું મહાત્મ્ય સમજી શકાય છે.

[૧૪૯] દ્વાર સુદૂર્ત

અશ્વિની, ત્રણે ઉત્તરા, હસ્ત, પુબ્ય, અવણુ, મૃગશિરા, સ્વાતિ, રેવતી અને રૌહિણી આ નક્ષત્રોમાં બારણું બેસાડવું જોઈએ.

તેમાં વાર શુક્ર, રવિ, શુક્ર, શનિ સારા.

તિથિ-૫-૭-૮-૯ સારી.

[૧૫૦] પ્રતિષ્ઠા ન થાય

રવિ ક્ષેત્ર ગતે જીવ, જીવ ક્ષેત્રે ગતે રવૌ ।

દીક્ષા મુત્યાપનં ત્રાપિ, પ્રતિષ્ઠાં ચ ન કારયેત્ ॥૧॥

શ્રી યતીન્દ્ર મૂર્હુત પ્રભાકર :

अर्थ :- रविना क्षेत्रमां शुद्ध होय, तो अथवा शुद्धना क्षेत्रमां रवि होय, तो दीक्षा, उत्थापन आने प्रतिष्ठा-आर्च्यो न करवां नोधये.

[१५१] वर्ष-भास्व शुद्धि द्वार

हरिशयने धिक मासे, गुरुशुक्रास्तेत-लग्न मन्वेष्ट्वं ।

लग्नेशा सार्धपयो नीचा स्तम ये च न शुभ स्यात् ॥२॥

[१५२] भास्व शुद्धि

कुलिकाद्धं वाम भद्रा, मंडांतोत्पात मुख्य दोष युत ।

त्याज्यं सदा दिनं, कुजवारे पि पुनः प्रतिष्ठायां ॥३॥

पक्ष द्वितयस्य तुयष्टिम

षष्ट द्वादश्यं त्य नवम दिनाः ।

त्याज्या अतु दंशे पिच,

दीक्षाया मुत्तमा स्त्वन्ये ॥४॥

एक द्वितीय पंचम दिनानि,

पक्ष द्वये पि शस्तानि ।

शुक्रे तिम त्रयोदश,

दशमान्य पि च प्रतिष्ठायां ॥५॥

पक्षे च पंच दिवसान् भृगुजः प्रवृद्ध स्त्रीन् ।

वालक स्त्रु दश चापि पुरा,

१ प्रतीच्यो २ सर्वत्र सूरि उदये ॥

स्तमये च पक्ष मन्यै

स्तिवनौ दिवस संप्लाक मेव वज्यौ ॥६॥

ग्रहणस्य दिनं तदादिनं दिनमागाभि दिनानि सप्त च ।
त्यज सक्रम वासर युतः सह पूर्वेण च पश्चिमे न च ॥७॥

[१५३] दिन शुद्धि

जन्मर्क्षे दशमे चैव, शोडशेष्टादशे तथा ।
पंच विंशे त्रयो विंशे, प्रतिष्ठां नैव कारयेत् ॥८॥
ग्रहण स्थ ग्रहेभिन्न मुदितास्त मितः ग्रहं ।
क्रूर मुक्ता ग्रगाक्रान्तं, नक्षत्र परिवर्जयेत् ॥९॥

वेधे १ कार्गल २ लता ३ पातौ
४ पग्रह युतं च संत्याज्यं ।

वेधे कार्गल दोषो पादांति रिक्तो न दोषकरो ॥१०॥

वेध- सप्तोर्द्धं सप्तति मन्तकारेखा कार्यास्तदग्रतः ।
पूर्वादी कृत्तिकादीनो, सप्त-सप्त चतुर्दशं ॥१॥
एव मिष्ट म रेखाया ग्रहो यदि तथा वेधः ।

[१५४] अर्थः

ग्रह राहु हुते शुद्धि, चन्द्र युक्त्यर्द्ध वर्षयोः ॥२॥
वेध त्रयोदश तिरो रेखा,
एकोर्द्धं मस्तके तते न्यस्ते ।
योगोक्त नक्षत्रे भवेदेकार्गलं सदा ॥३॥
शूले मूर्द्धि मृगो, मघा च परिवे चित्रा
तथा वेधताः ।
व्याघाते च पुनर्वसु निगदितो
पुष्यश्च वज्र स्मृतः ॥४॥

गंडे मूल मघाश्विनी प्रथम के

मैत्रो ऽतिगंडे तथा ।

साप्यश्च व्यतीपात इदु तपना

चेकार्गलस्थो यदा ॥५॥

क्षता- सूर्यादृष्ट ८ त्रि ३ त्रिविंश

२३ तुर्द पचविंशाः (२५)

ष्ट ८ सख्यमे सूर्यादिना क्रमाल्लतैक

विशे २१ तमसोग्रतः ॥३॥

अग्रतो नवमे रोहा सप्त विशे

भृगोस्तमे के चि ज्योतिर्विदः ।

ग्राहु लंतातां मपि वजयेत् ॥७॥

तथा च करोति यत्र नक्षत्रे

राकान्त-रजनी करः ।

ततो प्यष्टम नक्षत्रं स पुरो हंति लत्तया ॥८॥

पातः सापि पितृ देव चित्रा मैत्र

श्रुति पौष्ण भानि सूर्यर्क्षत् ।

यशं ख्यान्य निन्यास्त शंख्याक्ष

भवेत् पातः ॥९॥

साध्य हर्षण शूलानां वैधृति व्यतिपातयोः ।

यद् भंग ल्लस्य चान्त्येषु

तत्पाते धुनिपातितं ॥१०॥

[१५४] उपग्रहाः

विद्युन्मुख १ शूला २ शनि ३ केतु
४ लका ५ वज्र ६ कर्प ७ निर्घाताः
८ जयज ९ छ १४ द १८ घ १९ फ
२२ ब २३ भ २४ सख्ये रविपूरत
उपग्रहा घिष्णै ॥११॥

[१५५] नक्षत्र शुद्धि

रविदु भुक्त राशीना योगे षट् द्वादशाथवा ।
अष्टा दशस्तदा हेयः क्रांति साम्यस्य संभवः ॥१२॥

[१५६] लग्न भण

द्वि स्वभावं प्रतिष्ठा सु स्थिर वा लग्न मुत्तमं ।
तद भावे चरं ग्राह्यं मुहाम गुणं भूषणं ॥१३॥
मिथुन घनुराद्य भाग, प्रमदां शास्युः शुभाः ।
प्रतिष्ठायां मरेन तुला घर केशरी
नवांशका मध्यमा क्षेयाः ॥१४॥

वृश्चिक मिथुन वनुर्दर कुभेषु शुभा
यदी क्षणं भवति ।

पचम केतु नवांशे वृषाज
योगान्य राशीनां ॥१५॥

लग्ने द्वारि स्तगः क्रूरो, दुरवस्था स्थितः शशी ।
वर्गेत्तिमं विना चान्त्यो,

नवांशो ऽपि न गृह्यते ॥१६॥

श्री यतीन्द्र भूङ्गते प्रसादः :

न जन्म राशि तौ जन्म, राशि लङ्गनात्य माष्टमे ।
 न लग्ना शा घिपते लग्नं षष्टाष्टमगते विदुः ॥१७॥
 जन्मराशि विलग्नान्भ्या, रघ्ने शो ध्रुवं स्थितौ ।
 त्याज्यौ क्रूरां तरै स्थेच, लग्न पीयूषसे. विषौ ॥१८॥
 यति दर्शने यदि स्यादंश द्वादशक मध्यगः क्रूरः ।
 इदो लग्नस्य तथा न शुभो, राहुस्तु सप्तमगः ॥१९॥
 त्रयः सौम्या ग्रहा यत्र, लग्नेस्यु वलवत्तराः ।
 बल वत्त दपि ज्ञेयं, शेषैर्हीन वलैरवि ॥२०॥

[१५७] लग्न नथनम्

त्रय ३ श्रि ४ पंच ५ चतुर्वारि घटयः

षष्ठे कमे क्रमात् ।

पलेष्व शिच ४ ५ ५ कला १६ पंच

५ एकाश्विच ४१ द्वया श्रि ४२ मूत्रयं : १

मेंवे स्त स्त्व यमै रसेषु यमलैः

राशि वृषोमः पलैः पंच व्योम

हुताशनै श्र मिथुनः

शा ५ कर्क कुवेदाग्निभिः

४१ सिंह ४२ पाणिपयोधि पावक मितैः कश्चाश ।

१ कुलोक त्रिके रेते प्युक्रम तस्तूलादय

इहस्य गुर्जर मंडले ॥

सूर्याध्यासित राशेमनि रवि मुक्त नाडीकाभिहते ।

संक्रांति भोग भक्ते यत् सूर्य मुक्तं तत् ॥

सस्मिन्नुदय त्र्यंशे दत्ते शेष रविर्भवेद भोग्यं ।
 इति दिन लग्ने कार्यं निशिलग्ने सप्तम स्यात् ।
 वाञ्छित लग्नास्याप्यथ भुक्ते न्यसेतदुभ्युदय त्र्यंशं ।
 दत्तं नवाश फलानां त्र्यशदघात् प्रवृत्ते च ॥
 इत्थ प्रस्तुतम खिलवाञ्छित लुप्तस्य
 भुक्ताति न भोग्यं युत ।
 मांतरो दये रवि षष्टि दत्तं नाडिकान्येतत् ॥
 एवमधि वासनांशे स्थापन दत्तांतरांश फल मिलितै ।
 षष्टि ह्यते घटिकासुः पलानि शेषं प्रतिष्ठायां ॥

[१५८] ५६ वर्ग शुद्धिः

कुज १ शुक्र २ ज्ञे ३ दू ४ कं ५ ज्ञ ६ शुक्र ७ कुज ८
 जीव ९ शौरि १० यम ११ गुरवः १२ त्रैशानवाशका-
 नामज १ मकर २ तुला ३ कुलिरा ४ द्यः स्वगृहा द्वादश
 भागा द्रेष्काणं प्रथम पंच नव यानां होरा विषमे ऽ कं
 द्वौ सम राशी चद्र तीक्ष्णांशोः ॥

कुज १ यम २ जीव २ ज्ञ ४ सिता ५
 पंचेन्द्रिय वसु मुनि ४ न्द्रिया ५ शानां
 विषमेषु समक्षेषु क्रमेण त्रि शांशका कल्पा ॥

लिप्ताष्टादश १८०० नव ९००

षट् ६०० द्वि २०० सार्द्धशत् १५०

षष्टि ६० मान परि गणिताः गृह १ होरा २

द्रेष्काणा ३ नव भाग ४ द्वादश त्रिशांशाः ॥

श्री यतीन्द्र मुहूर्त प्रकाशः :

: ७७

इत्य नेनानु मानेन नवांश स्यानुसारतः
कार्या षड् वर्गं सं शुद्धि स्थापना दीक्षयोः शुभाः ॥
यथा यथा शोभन वर्ग लाभः,
तथा तथा स्थापन मुत्तमं स्यात् ।
नवांशकस्यावदवश्य मत्रा सौम्य
ग्रहस्यैव विलोकनीयः ॥

[१५८] उदयास्त शुद्धि

भृगोरुदय वारांश भवने क्षण पंचके ।
चद्रांशोदय वारौ च दर्शने च न दीक्षयेत् ॥
अंशक यामित्रपत्नी पश्यति लग्नास्तम सुशुद्धिः स्यात् ।
अंशक पति स्तु लग्नं यदि पश्यत्युदय शुद्धिः स्यात् ॥
प्रतिष्ठा दीक्षयो ग्राह्या विशुद्धि-रुदयास्तयो ।
अथवेदय सशुद्धिः कैवल्यैव निरीक्ष्यते ॥

[१६०] श्रेष्ठ प्रतिष्ठा लग्न

(वास्तुसार ग्रन्थमांथी)

शौरार्कं क्षिति सुनव सिरि युगा द्वि २
त्रि ३ स्थित चन्द्रमाः ॥
एक द्वि त्रिषु ख पंच बभ्रुषु बुधः
शस्त्र प्रतिष्ठा विधौ जीवः ॥

केन्द्र नव स्वाधोषु भृगुजो व्योम
त्रिकोणे तथा पातालो दययोः ॥
स राहु शिखिन सर्वेषुप्यंते ११ शुभाः ९ ४ ऽर्थः ।

: निशाग पडेक्षे।

અર્થ :- શનિ, રવિ, મંગળ-એ ત્રણ ગ્રહ ત્રીજે ભાવે હોય
એમાંનો એકે ગ્રહ હોય તો શુભ તથા ચન્દ્રમા ૨-૩ ભાવે હોય
અને બુધ ૧/૨/૩/૪/૫/૧૦ શુભ તથા ગુરુ ૧-૪-૭-૧૦-૫-૯ શુભ
તથા શુક્ર ૧૦-૫-૯ શુભ તથા રાહુ ૧-૪ શુભ બધા ગ્રહો અગ્યા-
રમે શુભ સમજવા.

[૧૬૧] મધ્યમ પ્રતિષ્ઠા લગ્ન

લે કર્કેન્દ્ર નવારિગઃ શશધરઃ

સોમ્યૌ ન વા સૂરિગઃ ।

ષષ્ઠો દેવ ગુરુ સિત સ્ત્રી ઘન ગો

મધ્ય પ્રતિષ્ઠા ક્ષણે ।

અર્કેન્દુ ક્ષિતિજાઃ સુતે સહજ

ગો જીવો વ્યથા સ્તા રિગઃ ।

શુક્રો વ્યોમ સુતે વિ મધ્યમ ફલઃ

શૌરિ શ્ર સદ્ભિર્મતઃ ॥

અર્થ :- લગ્નને વિષે રવિ ૧૦ મા ભવને ચન્દ્ર ૧-૪-૭
૧૦-૬-૯ ભવને, બુધ ૬-૭-૯ મા ભાવે, ગુરુ ૬, શુક્ર ૨-૩.
શનિ ૧૦-મંગળ ૧૦-૬ ભાવે હોય. તો પ્રતિષ્ઠા લગ્ન મધ્યમ
સમજવું.

[૧૬૨] જઘન્ય પ્રતિષ્ઠા લગ્ન

રવિ, ચન્દ્ર, મંગળ ૫-૩ ભાવે, ગુરુ ૧૨-૭-૬ ભાવે, શુક્ર
૧૦-૫ ભાવે, શનિ ૧૦-૫ ભાવે હોય એ લગ્ન જઘન્ય ગણવું.

અથ રત્નમાલાયાં

કેન્દ્ર ત્રિકોણે ૧-૪-૭-૧૦-૫-૧ ભવ ૧૧ વર્તિષુ

સદ્ગૃહેષુ ચન્દ્રાકૈ ભૌમ શનિષુ ત્રિવહા યજ્ઞેષુ

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રભાકર :

: ૭૯

३-६-११ सान्निध्यमेति नियतं प्रतिमा सुदेव कर्तुं
सुतार्थं सुखदा-रोगता च ॥

सौम्या लग्नाद्याश्रिता भूति पूर्वा
भावान्वीर्ये स्तकटान् वर्जयन्ति षष्ठ
हित्वा भाव मे ते हि तत्र शत्रु
द्व स्ति कर्तुं स्तपादयति ॥

सूर्यारसौ राय दिवित्त सस्थिता ।
कुर्वन्ति मृत्यु कुल-नामकस्य ।
पाताल संस्था गुरु सौम्य चद्रा
स्त्रै लोक्य वृद्धि विसृजेति नान्यथा ॥

अथान्य ग्रन्थे :-

लग्नादेका दशा सर्वे लग्न पुष्टिकरा ग्रहा ।
तृतीया चाष्टमे षष्ठौ सूर्य सुती शुभौ ॥
द्वि त्रि संस्थो निशा नाथो, त्रिषट् संस्थो महीसुतः ।
बुधयो षट् नव द्वि त्रि चतुर्दशाद्य पंचमे ॥
शुक्रो द्वि त्रि चतुः पंच नवा द्वादशम स्थितः ।
राहु दशाष्ट षट् पच नवाद्य द्वितुरगः शुभः ॥

[१९३] अह अह ।

स्त्री सार्द्धा स्त्रियो भागा ३॥ चन्द्रे,
पंच ५ गुरु स्त्रणः ३ द्वौ शुक्रे २ द्वौ
बुधे २ चैव एते भागा विशेषका ॥
मंदे भीम तथा राहो सार्द्धं प्रत्येक मीयते ।
दुर्बलं बल वल्लग्नं ज्ञाताव्यं तात्त्वकोविदः ॥

अथ भूगर्भं

सर्वे परत्र वर्ज्या जन्म १ स्मर ७ गः

शिखि राशि युतश्च शुभदः । सि शत्रु संख्यः

परत्र मध्ये विधुः तुदस्त द्वत् ॥

भीमेनाकॅण वायु के दृष्टे चाग्नि भयं भवेत् ।

पंचत्वं शनिना युक्ते समृद्धि स्त्विदं जन्मना ॥

सिद्धाचित्तत्वं जायेत, गुरुणायुत वीक्षिते ॥

शुक्र युक्ते क्षिते चन्द्रे प्रतिष्ठायां समृद्धयः

सूर्ये विबले गृहयो गृहिणी मृगलाञ्छने ॥

घन भृगुजे वाचस्पतौ तु सौख्यं-

नियमा भाशं समुपयाति

उदय नभस्त ल हि बुके यस्ता मयेथ त्रिकोण यज्ञे च ।

सूर्य शनिश्चर वक्रा श्वैत्य विनाशं प्रकुर्वन्ति ॥

क्रूर ग्रह संयुक्ते दृष्टे वा शशि लुप्तकरे ।

मृत्यु करोति वस्तु कृता प्रतिष्ठायने साम्ये ॥

अंगारकः शनि श्रैव राहु भास्कर केतवः ।

भृगुपुत्र समायुक्ता सप्तमस्था त्रिकापहाः ॥

स्थाप्य-स्थापक कर्तृणां सद्यः प्राण-वियोजकाः ।

तस्मात् सर्वं प्रयत्नेन स हिमस्यान् त्रिवर्जयेत् ॥

बलियसि शुक्र द दृष्टे केन्द्रस्थे रविनन्दने ।

त्रिकोणगे च नेष्यन्ते शुभारंभा मनीषिभिः ॥

निघन ८, व्यय १२, धर्मस्थ ९, केन्द्रगोवा
 १-४-७-१० घरा सुतः अपि,
 सौख्य सहस्राणि विनाशयति पुष्टिमान् ॥

गुण शतमपि दोषः कश्चिदेकोपि वृद्धेः
 स्थगयति यदि नान्यस्त द्विरोधी गुणोऽस्ति ।

घट मिव परिपूर्णं पंचगव्यं स्य यूथं,
 मलिनयति सुराया बिन्दु रेकोपि सर्व ।

बलवती सूर्यस्य सुते बल हीनंगारके बुधे चैव ।
 मेष वृषस्थे सूर्ये क्षपाकरे चाहंती स्थाप्या ।

युन तिथिर्न च नक्षत्रं,
 न वारो न च चंद्रमा,

लग्न मेकं प्रशंसन्ति त्रिषडेकादेशस्त्री ॥

हिबुको ४ दय १ नवमां ९
 वर १० पंचम ५ गृहगः ।

सितो थवा जीवः लघु हन्ति लग्न दोषा ।
 सूर रुह मिव निम्न गात्रेण ॥

त्रिषडे कादश संस्थाः क्षितिसुत
 रवि चंद्र सूर्य सुतः शिखिनः

सालिष्य देवानां निवेश काले प्रकुर्वन्ति ।

बुध भार्गव जीवानामे कोपि हि
 केन्द्र माश्रितो बलवान् यद्यपि

क्रूर सहाय सद्यो तिष्ठस्य नाशाय ॥

लग्नं दोष शतेन दूषित मसौ

चंद्रात्मजो लग्न गः ॥

केन्द्री वा विमली करोति चिरं यच्चर्कं विम्बाच्युतः

शुक्रस्त द्वि गुणं सुनिर्मल वपु लंग्न तो नाशये ।

दोषाणामथ लक्ष्यमप्य हरे ल्लंग्न

स्थितो वाक्पतिः ॥

ये लग्न दोषा, कुनषांश दोषाः

पापैः कृता दृष्टि निपात दोषाः ।

लग्ने गुरुस्ता न्विमली करोति

फलं यथांभ कतक द्रुमस्य ॥

अनिष्ट स्थान संस्थेऽपि लग्नात् क्रूरो न दोषकृत ।

बुध भार्गव जीवैस्तं दृष्टा केन्द्र त्रिकोण गैः ॥

सुत ५ हिवुक ४ दिप १० द्विलग्न १ धर्मे ९

थमर गुरु र्यदि दान वा चितो वा यद शुभ-
मुपयाति त शुभत्वं शुभमपि वृद्धिमुपैति तव प्रभावात् ॥

कार्यं मात्थं तिकं वेशमात्तदा बहुगुणान्वितं ।

स्वल्प दोष समा श्रित्य, लग्नं तत्पर्व माचरेत् ॥

[१६४] टीक्षायां मध्यमः

षट् ६ द्वये २ कादश ११ पंचमो दिनकरः

त्रि ३ द्वयाम ११ षष्ठ शशी,

लग्नात् सौम्य कुजौ शुभावुपचय केन्द्र

त्रिकोणे गुरु शुक्र षट् त्रि ३ नंवा ९

श्री यतीन्द्र मुहुर्त प्रकाशः :

: ८३

त्य १२ गोष्ठम ८ सुत ५ द्वयेकादशो ११

मंद गोलग्लाशा हि गुरुज्ञ चंड महसा,

शोरेश्च दीक्षा विद्यौ ॥

रविस्तृ तीयो दशमः शशांको

जीवेन्दु जावति मनाश्च ८ वज्ये

केन्द्राष्ट वर्जो भृगुज त्रि शत्रु-

संस्थः शनि प्रव्रजने मतोऽन्यै ॥

[१६५] दीक्षा-अङ्ग-७१७

शुक्रांगारक मंदानां नाभीष्टा

सप्तमः शशी ।

तमः के चतु दीक्षायां

प्रतिष्ठा वधुमा-धुभौ ॥

कलह १, भय २, जीव नाशन ३, घनहानि ४,

विपत्ति ५, नृप विपत्ति ६, भीतिकरः प्रवज्यायां

नेष्टो भौमादियुतः क्षपानाथः ॥

कुवचक्रे स्थिति तिर्यक प्रतिष्ठा दीक्षणादिकं ।

उर्ध्व स्थिते ध्वजारोप खात प्रमुख माचरेत ॥

धन ने इंडधन पुङ्गनी धूटी प्रभाणे ४२वी.

गृहप्रवेश ममेंभी यही कुंभ चक्र है ।

सूर्य नक्षत्र से चंद्र नक्षत्र तक गिनकर

नक्षत्र स्थापन क्रमसे करना ।

લગ્ન રૂળ

સ્થાન	રૂળ	૧ મેષ લગ્ન	પૃષ્ઠાદથી
મુખ	૧ શિરઁછેદ	૨ વૃષ લગ્ન	પૃષ્ઠાદથી
પૂર્વ	૪ ઉદ્દેગ	૩ મિથુન લગ્ન	ઉભયોદથી
દક્ષિણ	૪ અર્થ લાભ	૪ કર્ક લગ્ન	પુષ્ઠાદથી
પશ્ચિમ	૪ મુખ સંપદા	૫ સિંહ લગ્ન	શીર્ષોદથી
ઉત્તર	૪ મહા કપટ	૬ કન્યા લગ્ન	શીર્ષોદથી
પેટે	૪ ગર્ભ વિનાશ	૭ તુલા લગ્ન	શીર્ષોદથી
શુદ્ધાએ	૩ શ્રેષ્ઠ લાભ	૮ વૃશ્ચિક લગ્ન	ઉભયોદથી
કંઠે	૩ ઉત્તમ લાભ	૯ ધન લગ્ન	પૃષ્ઠાદથી
		૧૦ મકર લગ્ન	પૃષ્ઠાદથી
		૧૧ કુમ્ભ લગ્ન	ઉભયોદથી
		૧૨ મીન લગ્ન	ઉભયોદથી

[૧૬૬] કુંભ-કળશ સ્થાપના સુદૂર્ત

સૂર્ય નક્ષત્રથી ચન્દ્ર નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી, પ્રથમ મુખે આવે તો શિરઁછેદ થાય, પૂર્વે આવે તો ૪ ઉદ્દેગ થાય, દક્ષિણે ૪ અર્થ લાભ થાય, આવું વિચારીને કુંભ સ્થાપના કરવી.

મિથુન, સિંહ, કન્યા, તુલા, વૃશ્ચિક, કુંભ એ છ લગ્ન શીર્ષોદથી છે.

મેષ, વૃષ, કર્ક, ધન, મકર, મીન એ છ લગ્ન પુષ્ઠાદથી છે.

[૧૬૭] ચન્દ્ર બલાબલ

સુદી એકમથી ૧૦ સુધી ચન્દ્ર બાળ, ૨૦ સુધી યુવાન, પછીનાં ૧૦ દિવસો પર્યંત ચન્દ્ર વૃદ્ધ સમજવો.

ચન્દ્ર બાળ તથા યુવાન હોય ત્યારે શુભ કામ કરવાં, ચન્દ્ર વૃદ્ધ થવા માંડે એટલે શુભ કાર્યો ન કરવા.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદૂર્ત પ્રભાકર :

અથ મુહૂર્ત ચિન્તામણી-

દેવારામ જલાશયા પ્રતિષ્ઠા,
 જલા શયારામ સુર પ્રતિષ્ઠા ।
 સૌમ્યાયને જીવ શશાંક શુક્રે ઉદય સ્થિતે ॥
 મૃદુ ક્ષિપ્ર ચર ક્રવ સ્થાત્ પક્ષે
 સિતે દ્વર્ક્ષં તિથિ ક્ષણે વા ।
 રિકતાર વર્જે દિવસે તિથસ્તા
 શશાંક પાયં સ્ત્રિભવાંગ સંસ્થેઃ ।
 વ્યષ્ટા ૮ ત્ય ૧૨ ગૈ પ્રત્ લેચ રેઃ
 મૃગેન્દ્રે ૫ સૂર્યે ઘટે કૌ યુક્તૌ ચ વિષ્ણુ ॥
 શિવો નૃ યુગ્મે દ્વિ તનો ચ દેવ્યા
 ક્ષુદ્રક્ ચરે સર્વં રમે સ્થિરક્ષે ।
 પૂણ્યે ગ્રહા વિઘ્ન મયક્ષ સૂર્ય
 મૃતાદયોત્યો શ્રવણે જિનશ્ચ ।

અર્થ :- જલાશય, યગીઆ તથા દેવ-પ્રતિષ્ઠા મુહૂર્તમાં ઉત્તરાયણનો સૂર્ય, પોષ, માહ, કાગણ, વૈશાખ, જેઠ, શુર, અન્દ્ર, શુક્ર તેમનો ઉદય, મૃદુ નક્ષત્ર જેવાં કે મૃગશિરા, રેવતી, ચિત્રા, અનુરાધા એ ૪ નક્ષત્ર તથા ક્ષિપ્ર નક્ષત્ર હસ્ત, અશ્વિની, પુષ્પ, અભિજિત્ એ ચાર નક્ષત્ર, ચર નક્ષત્ર સ્વાતિ, પુનર્વસુ, શ્રવણ, ધનિષ્ઠા, શત તારિકા એ પાંચ ચર તથા ક્ષુબ ઉત્તરા કાશ્યપી, ઉત્તરા ધાદા, ઉત્તરા શારદા, રોહિણી એ ચાર નક્ષત્ર એવ ૧૭ નક્ષત્ર ને શુકલ પક્ષ લેવો.

પોતાના જન્મ, તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, માસ વર્જવા કાંતિ તિથિ ટાળવી, મંગળવાર છોડી દેવો.

અન્દ્રમા તથા પાપગ્રહ ૩-૬ ૧૧ શ્રેષ્ઠ અને ૮/૧૨ નેષ્ટ
માટે દાળવા.

સૂર્યની સ્થાપના શિંહ લગ્નમાં

બ્રહ્માતુ કુંભ લગ્નમાં,
વિષ્ણુ કન્યા લગ્ને સ્થાપે,
શિવ મિથુન લગ્ને,
દ્વિસ્વભાવ લગ્ને દેવ્યા થાપી જે,
કુર્મ દેવતા ચાર લગ્ને થાપીએ,
સ્થિર તથા પુષ્યે ગ્રહ થાપીએ,
અશ્વિનામાં ચક્ષુ સર્પાદિક સ્થાપીએ,
ભૂતાદિક રેવતીમાં સ્થાપીએ,
શ્રી જિનને શ્રવણમાં સ્થાપીએ.

[૧૬૮] ગૃહ પ્રવેશ માટેના માસ

શ્રાવણ, વૈશાખ, પોષ, ફાગણ અને માગસર-એ મહિના ગૃહ
પ્રવેશ કરવા માટે સારા છે.

આ મહિનાઓમાં ગૃહ પ્રવેશ, ગૃહારંભ અને સ્તંભ સ્થાપના
કરવી તે શુભ છે.

અને નારદના મતથી જેઠ, કારતક તથા મહા એ મહિના
વાસ્તુ પૂજન કરવા માટે શ્રેષ્ઠ છે. (બાલ બોધઃ)

ગૃહ પ્રવેશ સમયે કુંભચક્ર નેષ્ટ દેવું નેષ્ટએ.

[૧૬૯] વાર-વિચાર

આદિત્ય મૌમ વજ્યાસ્તુ સર્વ વારા. શુભાવહા ॥

અર્થ :- રવિ અને મંગળ એ બે વાર સિવાયના બીજા બધા
વાસ્તુ પૂજન માટે સારા છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રકાશક :

[૧૭૦] [અ] સંવત સુકાળ-દુકાળ જ્ઞાનનો છંદ

સંવત્ અંક ઇકદ્વંશ કીજે,

ત્રીન મિત્રાય કે ત્રિશુભા કીજે,

સાત સાત રો ભાગ દીજે,

એક બીચે બહુ શુભ વાર,

ત્રીજો બિરખા અનત-અપાર,

ચીથે અણહૂ તો ગાજે,

પાંચમે અંક પવન બહુ બાજે,

છદ્વંશે અંકે મધ્યમ કાલ,

શૂન્ય આવે, તો ચોર અધકાર.

[૧૭૦] [બ] સંવત સુકાળ દુકાળ જ્ઞાન

અર્થ :- વિક્રમ સંવતના આંકડા એકઠા કરો તેમાં ૩ ઉમેરીને તેને ૩ વડે શુભો, પછી ૭-૭ વડે ભાગો, જે શેષ ૧ થા ૨ આવે તો વર્ષ દ્રુળ સારું સમજવું, ત્રણ વધે તો વરસાદ સારો થાય. જે આર શેષ આવે તો વાદળ બહુ ગળે, શેષ પાંચ આવે તો વાચુ બહુ ચાલે, છ શેષ રહે તો વર્ષ-મધ્યમ બાણુ અને શેષ શૂન્ય આવે તો વર્ષ એકદમ અધકારમય આવે.

[૧૭૧] સોના-ચાંદીના ભાવ કાઢવાની રીત

શુક્રનો અસ્ત પશ્ચિમમાં થાય, તો ચાંદીના ભાવ તેજ થાય.

કુંભનો અસ્ત પશ્ચિમ તેજ લાવે.

મંગલ ધન રાશિમાં હોય તો તેજ થાય.

મંગલ વક્રી હોય તો તેજ થાય.

બુધ, શુક્ર, શુક્ર પૈકી કોઈ ગ્રહ હોય, તો તેજ થાય.

બુધ વક્રી થઈને અસ્ત થાય, તો તેજ થાય.

સુદી એકમ ને બુધવાર હોય તો મંદી થાય.

બુધ મીન રાશિનો હોય તો મંદી થાય.

શુક્ર વક્રી થાય તો ચાંદીમાં તેજ આવે,

સિંહ ચા કન્યાનો મંગળ હોય તો ચાંદીના ભાવ વધે.

સૂર્ય અને બુધ એક રાશિ પર આવે, તો ચાંદીમાં તેજ આવે.
 સૂર્ય વૃષભ રાશિનો હોય તો મંદી આવે.
 સૂર્ય, શુક્ર કર્ક રાશિના હોય, તો તેજ આવે.
 મંગળનો ઉદય હોય ત્યારે તેજ આવે.
 શનિ માગી હોય ત્યારે મંદી આવે.
 શુક્ર મીન રાશિનો હોય ત્યારે શરૂમાં તેજ આવે.
 શુક્ર મેષ રાશિનો હોય ત્યારે ઉતરતાં તેજ આવે.
 મિથુનનો રાહુ હોય તો મંદી આવે.
 શુક્રવારે ચન્દ્ર દર્શન થાય તો ૩ તથા ચાંદીમાં તેજ આવે.
 સોમવતી અમાવસ્યા હોય તો મંદી આવે.
 શરૂ માગી હોય તો ચાંદીના ભાવ ઘટે.
 કેશ રાશિનો શુક્ર હોય તો મંદી કરે,
 વૃશ્ચિકનો શનિ હોય તો મંદી કરે,
 શનિ માગી હોય તો મંદી કરે.
 શુક્ર પૂર્વમાં અસ્ત હોય તો મંદી કરે.
 બુધ, શરૂ, શુક્રનો ઉદય હોય તો ચાંદીના ભાવ ઘટે,
 શનિ, ધનરાશિ પર વક્રી થાય, તો પહેલાં મંદી આવે,
 પછી તેજ આવે, પછી મંદી આવે.
 શનિ, તુલા રાશિ પર વક્રી થાય, તો પહેલાં તેજ થાય,
 પછી મંદી થાય.

શુક્રવારી પૂનમ હોય, તો સારી તેજ આવે.

[૧૭૨] ૩ ચાંદી અગત્યીના ભાવમાં તેજ મંદી

જ્યારે મેષ રાશિનો શરૂ હોય, ત્યારે ૩ માં ૧૨ ટકા તેજ આવે, શનિ હોય ત્યારે પાંચ ટકા તેજ તથા સૂર્ય હોય ત્યારે ૧૨ ટકા તેજ થાય. અને બુધવાર હોય ત્યારે ૩ ટકા મંદી અને સૂર્ય શુક્ર સાથે હોય ત્યારે ૧૦ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે સૂર્ય વૃષભ રાશિનો હોય ત્યારે ૩ માં પાંચ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે મિથુન રાશિનો ચન્દ્ર હોય, ત્યારે ચાંદી અળસી અને ૩ માં ૩ ટકા તેજી થાય તથા રાહુ હોય ત્યારે મોટી તેજી થાય, અને શુક્ર હોય ત્યારે ૩ માં ૧૨ ટકા મંદી થાય અને સૂર્ય હોય ત્યારે ૧૦ ટકા મંદી થાય. શુક્ર હોય ત્યારે ૬ ટકા મંદી અને બુધ હોય ત્યારે ૩ ટકા મંદી થાય.

મિથુન રાશિનો ચન્દ્રમા પાંચ દિવસમા ૩ ટકા તેજી કરે.
મિથુનનો સૂર્ય ૩માં તેજી પછી મંદી કરે, ચાંદીમાં તેજી લાવે.
મિથુનનો મંગળ ૩માં તેજી કરે, ચાંદીમાં વધ ઘટ કરે.
મિથુનનો બુધ ૧૭ દિવસમાં ચાંદી તથા ૩માં વધ ઘટ કરે.
મિથુનનો શુક્ર શરૂમાં ચાંદીમાં વધઘટ કરે, પછી મંદી કરે.
મિથુનનો શુક્ર પહેલાં મંદી કરે, પછી ૩૦ ટકા તેજી કરે.

જ્યારે કર્ક રાશિનો શુક્ર હોય ત્યારે ૩માં મોટી તેજી આવે અને બુધ હોય, ત્યારે ૩માં ૬ ટકા મંદી થાય.

સિંહ રાશિનો બુધ હોય, શુક્ર હોય તથા સૂર્ય હોય, ત્યારે પાંચ ટકા તેજી કરે.

જ્યારે કન્યા રાશિનો શુક્ર હોય, ત્યારે ૩માં અઢી ટકા મંદી કરે, ચન્દ્ર હોય તો પાંચ ટકા મંદી કરે, શુક્ર હોય, તો ૧૨ ટકા મંદી કરે અને બુધ, શુક્ર, શુક્ર સાથે હોય ત્યારે ૧૫ ટકા મંદી કરે.

શનિ વક્રી હોય તો ભારે તેજી આવે.

મીનમાં સૂર્ય-બુધ સામેલ થયેલા હોય, તો મંદી આવે,

કુંભ રાશિનો સૂર્ય હોય તો તેજી આવે. અને બુધશુક્ર હોય તો મંદી લાવે. કુંભરાશિનો મંગળ હોય તો તેજી આવે.

માહ સુદ પૂનમના દિવસે ગ્રહણ હોય, તો રસ કસવાળા પદાર્થોનો સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

બુધવારના દિવસે વૃશ્ચિક સંક્રાન્તિ હોય, તો અનાજના ભાવ વધે, શુક્રવારના દિવસે હોય, તો રસ કસવાળા પદાર્થોમાં મંદી થાય. શુક્રવારની સંક્રાન્તિ હોય, તો ઘી અને ચોખામાં મંદી આવે.

: વિભાગ પહેલો

પોષ સુદ પૂનમે અઠણ હોય તો રસ કસવાળાં પઢાર્થો, રૂ અને સુતરમાં તેજી આવે.

પોષ સુદ તેરસે મગળવાર ચા શનિવાર હોય, તો ઘી તથા ઘઉંનો સંઘ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

કુંભ સંક્રાન્તિ શુક્રવારની હોય, તો રસ કસવાળા પઢાર્થોમાં તેજી આવે.

મીન સંક્રાન્તિ શનિ, રવિ ચા મગળવારની હોય, તો રસ કસવાળા પઢાર્થો તથા રૂમાં તેજી આવે, શુક્રવારની હોય તો મદી કરે.

મીનનો શનિ, કર્કનો શુક્ર, તુલાનો મગળ હોય, તો ઘી, ગોળ, અનાજમાં તેજી આવે.

રવિવારે સૂર્ય અઠણ હોય. ઘી-ગોળ-ખાંડ તેજ થાય.

વૃશ્ચિક રાશિનો શુક્ર હોય તો ઘી, તેલ સોના, ચાંદી અને રૂમાં પહેલા ચાર મહિના તેજી રહે.

મીનનો શુક્ર હોય, તો ઘી, તેલ અને તલના ભાવમાં શરૂમાં મદી આવે, પછી તેજી આવે.

તુલા સંક્રાન્તિ મગળવારની હોય, તો ગોળના ભાવ વધે.

દ્વાગણ સુદ પૂનમે શનિ રવિ ચા મગળવાર હોય, તો ઘઉંનો સંઘ્રહ કરવો જોઈએ, ચોથા માસમાં ચોખાના ભાવ વધે.

જ્યારે તુલા રાશિનો મગળ હોય ત્યારે રૂમાં ૨૦ ટકા તેજી આવે, અને સૂર્ય હોય ત્યારે ૩ થી ૫ ટકા મદી આવે.

જ્યારે વૃશ્ચિક રાશિનો શુક્ર હોય, ત્યારે રૂમાં ૧૫ ટકા તેજી આવે. બુધ હોય, ત્યારે પાંચ ટકા તેજી થાય

જ્યારે ધન રાશિનો શુક્ર હોય, ત્યારે ચાંદી અગસી અને રૂમાં ૧૦ ટકા તેજી થાય સૂર્ય હોય, તો પાંચ ટકા તેજી અને મગળ હોય, ત્યારે ૧૫ ટકા તેજી થાય.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃર્ત પ્રભાકર :

: ૯૧

જ્યારે મકર રાશિનો શુક્ર અને શનિ હોય, ત્યારે રૂમાં ૨૦ ટકા તેજ થાય અને મંગળ હોય ત્યારે રૂમાં ૧૨ ટકા મંદી થાય. અને બુધ હોય તો પાંચ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે કુંભ રાશિનો મંગળ હોય, ત્યારે આંદી અગસી અને રૂમાં ૧૦ ટકા તેજ તથા શુક્ર હોય, તો ૧૨ ટકા તેજ થાય અને શુક્ર હોય, તો રૂમાં પાંચ ટકા મંદી થાય.

અને અન્દ્ર બુધ સાથે હોય ત્યારે ૧૦ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે મીન રાશિનો શુક્ર હોય, ત્યારે આંદી, અગસી અને રૂમાં ૧૨ ટકા મંદી આવે.

સૂર્ય, બુધ સાથે, હોય તો ૧૫ ટકા મંદી કરે. શુક્ર હોય ત્યારે પાંચ ટકા મંદી કરે અને અન્દ્રમા હોય, તો ૬ ટકા મંદી થાય

[૧૭૩] ગ્રહોના ઉદયારત પરથી તેજ મંદી

જ્યારે સુક પાંચમે શુક્ર, સોમ અને શનિવાર ઉદય પામે ત્યારે રૂમાં ૧૦ ટકા તેજ થાય.

જ્યારે સુક છઠે શુક્ર તથા સુક દશમે રવિ અખંડ હોય, ત્યારે રૂમાં ૧૦ ટકા તેજ થાય.

જ્યારે સુક છઠ ઘડી બેની અંકર હોય ત્યારે આંદી, અગસી અને રૂમાં ૧૫ ટકા તેજ થાય.

જ્યારે વદ છઠનો ક્ષય હોય ત્યારે રૂમાં ૧૫ ટકા તેજ આવે.

જ્યારે પચ્ચક્ર શુક્ર કે શુક્રવારે બેસે ત્યારે રૂમાં પાંચ ટકા તેજ થાય.

જ્યારે શુક્રનો પૂર્વમાં અસ્ત થાય, ત્યારે રૂમાં ૧૫ ટકા મંદી આવે.

જ્યારે શનિનો પૂર્વમાં ઉદય થાય, ત્યારે રૂમાં ૧૦ ટકા મંદી થાય. જ્યારે પશ્ચિમે અસ્ત હોય, ત્યારે ૬ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે મંગળનો અસ્ત હોય ત્યારે રૂમાં ૧૨ ટકા મંદી આવે.

: વિભાગ પહેલો

જ્યારે મગળ માર્ગીં અને ત્યારે રૂમાં પાંચ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે બુધનો પશ્ચિમ દિશામાં ઉદય હોય, ત્યારે રૂમાં પાંચ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે બુધ પશ્ચિમ દિશામાં અસ્ત હોય, ત્યારે ૩ થી ૫ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે બુધ વક્રી હોય, ત્યારે રૂમાં ૬ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે શુક્રનો પશ્ચિમમાં ઉદય હોય, ત્યારે ૧૦ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે શુક્રનો પૂર્વમાં ઉદય હોય, ત્યારે રૂમાં ૧૫ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે શુક્ર માર્ગીં હોય, ત્યારે રૂમાં ૧૫ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે શુક્ર વક્રી હોય ત્યારે રૂમાં ૧૫ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે શુક્રનો પશ્ચિમમાં અસ્ત થાય ત્યારે રૂમાં વધઘટ થાય.

જ્યારે શનિ વક્રી હોય ત્યારે ૧૦ ટકા મંદી થાય.

[૧૭૪] શકે સ્વત્ત્વરે પરથી સુવિક્ષાદિ જ્ઞાન

વર્તમાન શક મવતના અક્રાને ૩ થી શુભ્રા તેમાં ૫ ઉમેરી ૭ થી ભાગો. ૧ શેષ રહેતો બજાર ભાવ સામાન્ય. ૨ વધે તો સસ્તુ થાય. ૩ વધે તો હુર્લિક્ષ થાય ૪ વધે તો સુવિક્ષ થાય. ૫ વધે તો રેશુ થાય. ૬ વધે તો સામાન્ય ફળ અને ૦ કે ૭ શેષ વધે તો હુર્લિક્ષ ફળ થાય સવત સારો ન કહેવાય.

[૧૭૫] પંચક બેસે ત્યારે થતી વધ ઘટ

શનિવારે પંચક બેસે તો રૂમાં સાતથી નવ ટકા મંદી થાય.

શુક્ર અને શુક્રવારે પંચક બેસે તો ૧૫ ટકા તેજી આવે.

સોમવારે યા બુધવારે પંચક બેસે તો ૧૩ ટકા મંદી થાય.

જ્યારે વહ છક, ઘડી અઢર હોય, તો રૂમાં ૧૨ ટકા મંદી આવે.

શનિ, રવિ, સોમ અગર બુધવારે પંચક બેસે તો રૂમાં પાંચથી દશ ટકા મંદી આવે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત પ્રભાકર :

: ૬૩

[૧૭૬] ગુમ થયેલું પશુધન જોવાની રીત

સૂર્ય નક્ષત્રથી ૬૦ નક્ષત્ર સુધી ગણતાં એ ૬ શેષ રહે તો માનવું કે ગુમ થયેલું પશુ વનમાં ફરી રહ્યું છે. ૬/૧૫ શેષ રહે તો માનવું કે ગામની પાસે છે. ૨૨/૭ માં માનવું કે પશુ ઘરે પાછું આવી જશે. ૨-૨૩-૨૪માં નહિં મળે એમ માનવું, ૨૫-૨૬-૨૭-૩ માં પશુ મૃત્યુ પામ્યું છે એમ માનવું.

[૧૭૭] નષ્ટ વસ્તુ પ્રત્ન લાવ વિચાર

મેષે વૃષેદિ શેત્ પૂર્વ, આગ્નેય્યાં મિથુને તથા ।
દક્ષિણે કર્કટે જ્ઞેયો, નૈઋત્યા સિંહ દક્ષતે ॥૧॥

કન્યાયાં ઉત્તરે જ્ઞેયઃ, પ્રતીચ્યા તુલ વૃશ્ચિકે ।
ધને ચૈવ હુ વાયવ્યા મુત્તરે મકરે ઘટે ।
મીન ईશાન તો જ્ઞેય સ્ત સ્કરો દિશિલ ક્ષણમ્ ॥૨॥

[૧૭૮] ચોર કંઈ જાતિનો છે તે જાણવાની રીત

મેષે ચ બ્રાહ્મણશ્રીરો, વૃષભે ક્ષત્રિયો ભવેત્ ।
મિથુને વૈશ્યશ્રીરઃ, સ્યાત્ કર્કટે શૂદ્ર એવ ચ ॥
સિંહે સ્વજનશ્રીર શ્ર, કન્યાયા ચ કુલાંગના ।
પુત્રી વા યદિ વા આતા, તુલયા ભવેત્ ॥
વૃશ્ચિકે શ્લેષ્છ શ્રીરઃ સ્યાદ્ ભાર્યા જ્ઞેયા ઘનેન ચ ।
મકરે વૈશ્યશ્રીરઃ, સ્યાત્ કુંભે ચ મૂષકસ્તથા
મીને શૂમિગતં પ્રોક્તં, નાન્યથા તસ્કરો ભવેત્ ॥

[૧૭૯] ફીચરના આંકિડા ઠાઠવાની રીત

એક ત્રીન નવ પચ, પચ સખિયા ઘર આવે ।
દો, ચાર, સાત આઠ, અઠ સખિયા ઘર આવે ॥

શૂન્ય છકા લગા કરે, ગત તિથિ ગમન કરે ।
 ગોરખ કહે સુન પડિતા, શેષ રહેગા અંક લગેગા ॥
 એવરેજ કે અંક મેં ભાગ સૌકા દે ।
 બધત અંક દૈલાય કે અઘટ ગુણા કર લે ॥
 ભાગ દે ગુણ સાઠ સે, બધત અંક વિચાર ।
 વામે હસિણે સેા મિલે, સોહી અંક નિહાલ ॥
 જૂત કરક કે અક મેં કિયો પાંચસે ભાગ ।
 શત ચવદે દીર જોડ કે ગિણો, તીન બેઠાગ ॥
 જો આવે ઉસ અંકમે શત જોડ તીસ દે ઘાલ ।
 રાશિ કે તાંઈ ઘટાય કે, કરક જાણો ફેર હાલ ॥
 એવરેજ કે અક મેં બાક શહિ કા દે ।
 બાકી અંક દૈલાય કે, અઘટ મિલાય લે ॥
 ભાગ દે જોગણુ સાઠ કેા બઠતા અંક નિહાલ ।
 મિલા કર વઠિ આઠશુ, ચહી અંકકુ જાણુ ॥

[૧૮૦] તેલ-મંદી વિચાર

માસ ધ્રુવાંક

ચેત્ર	વૈ.	જેઠ	અ.	શ્રા.	ભા.	મા.	કા	મા.	પો.	મા.	કાગ.
૫૦૦	૫૩૨	૫૬૪	૫૯૬	૬૨૮	૬૬૦	૬૯૨	૭૨૪	૭૫૬	૭૮૮	૮૨૦	૮૫૨

વાર ધ્રુવાંક

પક્ષ ધ્રુવાંક

સુ.	અં.	મં.	જુ.	શુ.	શુ.	શ.	શુકલ પક્ષ	કૃષ્ણ પક્ષ
૫૨	૫૩	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૦	૧

[૧૮૧] રાશિ ધ્રુવાંક

મેવ	વૃષભ	મી.	કર્ક	સિંહ	કન્યા	તુલા	વૃ	ધન	મકર	કુંભ	મીન
૦	૨	૪	૬	૮	૧૦	૦	૨	૪	૬	૮	૧૦

તિથિ ધ્રુવાંક

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૬	૬	૭	૮	૧૧	૧૭	૦	૯	૧૭	૬	૨૨	૧૧	૧૩	૬

[૧૮૨] નક્ષત્ર ધ્રુવાંક

બ	ભ	હ	રો	કૃ	મૃગશિર	મુલ	પુ	અશ્વિ	મ	૧. મ	કિ	રુ	મિ
૮	૧૨	૧૭	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૬૦
સ્વા	મિ	મૃગ	મી	મૃ	મુ	પુ	અ	મ	૧. મ	કિ	રુ	મિ	મૃ
૬૪	૬૮	૭૨	૭૬	૮૦	૮૪	૮૮	૯૨	૯૬	૧૦૦	૧૦૪	૧૦૮	૧૧૨	૧૧૬

ચોગ ધ્રુવાંક

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
વિષુવ	મી	મૃગ	મી	મૃ	મુ	પુ	અ	મ	૧. મ	કિ	રુ	મિ	મૃ
૮	૧૬	૨૪	૩૨	૪૦	૪૮	૫૬	૬૪	૭૨	૮૦	૮૮	૯૬	૧૦૪	૧૧૨
૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૪	૫૫

[૧૮૩] અનાજનો તથા તેત્રીમીઆં-કરાઆણાંનો ધ્રુવાંક

કો	કર્ક	મ	તુલા	મ	મૃગ	મૃગ	મૃગ	મૃગ	મૃગ	મૃગ	મૃગ	મૃગ	મૃગ
૧૭	૨૧	૬	૦	૭	૬	૩	૨	૫	૧૨	૨૦	૨૮	૩૬	૪૪
૧૭	૨૧	૨૫	૨૯	૩૩	૩૭	૪૧	૪૫	૪૯	૫૩	૫૭	૬૧	૬૫	૬૯

એ બધા આંકડા એકઠા કરીને ૩ થી ભાગો. ૧ વધે તો સોંધવારી
જાય ને બે વધે તો સમાન ભાવ રહે. ધન્ય આવે તો સોંધવારી થાય.

[illegible]

૧૩-શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ગલ

ભુવન કુંડલી	૧	૧૨-૩૧	૧૦	૬-૮	કે.	સુ.
નક્ષત્રભુજો નક્ષત્ર	કે. ૭ +	મ. ૭ +	આશુ. ૭ +	૬-૫	ચ	મી.
શૂળ વાર સોમ શનિ શુક્રે	રવિ	શુક્રે	સોમ	રવિ	મંગળ	૧ શુભ
શૂળ નક્ષત્ર યા. જ્યે.	+ શનિ	શુક્રે	શુક્રે	શુક્રે	શુક્રે	૩-૪ શુભ
			વિ. +	દો. પુખ્ત	મંગળ	"
			શ્ર. થ.	મૂળ	હરદ	"
			પ.લા.		૪	

ચોગિની તથા	૧-૬	૩-૧૧		પૂ.બા.	જૂન	વિ.
			૪-૧૩	૪-૧૨	૬-૧૯	૨-૧૦
						૦ ૫-૧૫ ૧૦-૫ ૧૦

ચાગિની તિથી નંદા	+	ભદ્રા	+	ભયા.	+	રિક્તા	+
રાહુ સંક્રાંતિ ઘ. મ.	+	મીન	+	ચિ.	+	કન્યા	+
કુ.		એ.વુ.		કર્ક		ધુ.વ.	
રાહુ વાર શનિ મંગળ શુક્ર				સિંહ			
રાહુ આશ્વિન ૧	૬	૩		રવિ ભુષ	શુક્ર	સોમ	શુક્ર
સૂર્ય સંક્રાંતિ મીન	+	વિ.		૮	૫	૭	૪
કો.કુ.		ક.સિં.		૧	કન્યા	+	+
સૂર્ય પ્રહર ૮-૧	+	૨-૩		૫-૫	શુ.કુ.	મ.કું.	
અહવાર સંક્રાંતિ સિં.	૧	૫.ધ.	૧	કુ.મી.	+	૬-૭	+
ક.કુ.		એ.		એ.	+	ધુ.મિ.	+
અહરપથ ૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮

૧ આશુભ

પ્રહર

વતસઆર સંક્રાંતિ કન્યા	+	ધન	+	મી.એ.	+	સિ.ક.	+
ધુ.કુ.		મ.કું.		વુ.			
શિવઆર માસ પોષ	કા.	આ.	આ.	અસાડ	દે.	ચોત્ર	મહા
મા.	મા.	ભા.	ભા.	જેઠ	જેઠ	દાગળ	૨-૩ શુભ

૧ આશુભ

૨-૩ શુભ

શ્રી યતીન્દ્ર સૂક્ત પ્રસાદે :

શિવચાર સૂર્યોદય રા.	પ	રા.	પ	રા.	પ	૨	૫	૧-૨ શુભ
ચ દ્રવ્યાર રાશિ	સો.	+	ક.ક.	+	મિ.	+	ક.ક. મી.	
સિં.ધ.								
દિશાપાથ તિથિ ૧-૧૧	૨-૧૨	૩-૧૩	૪-૧૪	૫-૧૫	૬-૧૬	૭-૧૭	૮-૧૮	૧૦ ૪ શુભ
ફ	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪ -૫
દિગ્ગમક તિથિ ૫-૧૫	૬-૧૬	૭-૧૭	૮-૧૮	૧-૧૧	૨-૧૨	૩-૧૩	૪-૧૪	૧૦ ૬-૪ ૨ શુભ
૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૬	૭	૮	૯	-૫ ૧૪
વાર શનિ	શુક્ર	શુક્ર	શુક્ર	મંગળ	સોમ	રવિ	+	૨-૩ શુભ
વિષ્ટિ તિથિ ૧૪	૮	૭	૧૫	૪	૧૦	૧૧	૩	
પ્રકર ૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧ અશુભ
ત્યાગ્યઘટી કારક ચોખ ૨૦-૪ શુ.	મં.			શુ.	સો.	+	શુ. મંચની	
૧૬ ૩-૪	૨-૩૨	૮-૧	૭-૨				પ-૨	પણ દિશામાં
વાહન પતિનું હાથી	+	રથ	+	અથ	+	પાદાબી	+	
દિશ્પાલ દેવો ઈન્દ્ર અગ્નિ	યમ	નૈઋત્ય	વરુણ	વાયુ	કુબેર	ઈશાન	મંચની	પણ દિશામાં
								વળથું છે

[૧૮૫] દિક્ષા સુદર્ત

માગશર, માઠ, ફાગણ, વૈશાખ, જેઠ; અષાઢ એ મહિન
દિક્ષામાં શ્રેષ્ઠ છે.

તિથિ-૨-૩-૫-૭-૧૦-૧૧-૧૩ દીક્ષામાં શુભ છે.

વાર-રવિ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ દીક્ષામાં સારા છે.

નક્ષત્રો-ત્રણે ઉત્તરા, રૌહિણી, હસ્ત, અનુરાધા શતભિષા,
પૂર્વ ભાદ્રપદ, પુનર્વસુ, રેવતી, અશ્વિની, મૂળ, શ્રવણ સ્વાતિ-દીક્ષામાં
શુભ છે.

દીક્ષા બાબતે લગ્નમાં તથા નવાંશમાં દ્વિસ્વભાવ રાશિ, વૃષભ
વિના સ્થિર રાશિ અને મકર રાશિ એ રાશિ શુભ છે. બીજી
રાશિઓ શુભ નથી.

શુક્ર લગ્નમાં રહેલો હોય, શુક્રવાર હોય, લગ્નમાં શુક્રનો
નવાંશ હોય, શુક્રનું ભવન વૃષભ-તુલા લગ્ન હોય તથા શુક્ર લગ્નના
૭ મા સ્થાનને સપૂર્ણ દેખતો હોય તે સમય દીક્ષા માટે વળતું છે.

અને ચન્દ્ર લગ્નમાં હોય, સોમવાર હોય, ચન્દ્રમાના નવાંશ
તથા ચન્દ્ર લગ્નને દેખતો હોય તે સમય પણ દીક્ષા માટે વળતું છે.

દીક્ષા કુંડળીમાં ચન્દ્ર સાથે કેાઈ પણ ગ્રહ હોવો જોઈએ
નહિ, અર્થાત્ ચન્દ્રમાં એકલો જ જોઈએ.

[૧૮૬] સ્વરોહયથી લગ્ન બાણુવાની રીત

તિથિ, વાર, નક્ષત્ર અને વર્તમાન લગ્નને જોડીને તેમાં પાંચ
ઉમેરવા પછી પાંચ વડે ભાગાકાર કરવો, ભાગમાં શેષ રહે, તે
તત્ત્વ બાણુવું.

તિથિ, વારં, ચ નક્ષત્રં, લગ્નં ચ વહ્નિ-મિશ્રિતમ્ ।

પંચમિસ્તુ હરેદ્ ભાગં, શેષાંકૈ સ્તત્ત્વ-માદિશેત ॥

પૃથ્વી-જળ શુભ, અગ્નિ તત્વ મિશ્ર, વાયુ તત્વ નિષ્કૃણ,
આકાશ તત્વ મરણ સૂચક.

[૧૮૭] તત્વોના નામ તથા ક્રેળ

પૃથ્વી	૧ શુભ
જળ	૨ શુભ
અગ્નિ	૩ મિત્ર
વાયુ	૪ નિષ્કૃણ
આકાશ	૫ મરણ

[૧૮૮] [૧] સરસ્વતી જાપ

ૐ એં હ્રીં શ્રી વાગ્વાદિની મગવતી

સરસ્વતી તુમ્યં નમઃ ॥

કરદેજ આ મંત્રનો ૧૦૮ વાર જાપ કરવાથી શ્રી આગમ
શાસ્ત્રોનો અધ્યાસ સુલભ બને છે. મંત્ર બીજો

ૐ નમો ૐ એં શ્રી હ્રીં વદ વદ વાગ્વાદિની મગવતી

સરસ્વતી તુમ્યં નમઃ ॥

દિવાળી પહેલાં ૨૧ દિવસમાં આ મંત્રના સવા લાખ જાપ
વિધિ બહુમાન પૂર્વક કરવાથી રોજના ૨૦૦૦ સ્લોક સુધી કંઠસ્થ
કરવાની શક્તિ પ્રગટે છે.

[૧૮૯] વીંછીનો મંત્ર

ૐ નમો આદેશ ગુરુ કો કાલા વિચ્છુ કાનરોયાલો,
મોટી પુચ્છ સમરાલો, ગોરખ મળે, મત્સ્યેન્દ્ર સુનૈ
ન ઋતરે તો કચ્છા કહ હળે,

સોનાકી ધૂધરી, રૂપાકી પનાલો, ઉતરે તો ઉતારું,
નહીં ઉતરે, તો મીલકંઠ મોર હંકારું । મેરી શક્તિ,
ગુરુકી ભક્તિ ફુરો મંત્ર ઇશ્વરો વાચા-

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત પ્રભાકર :

: ૧૦૧

આમ ૩ વાર થા ૭ વાર થા ૨૧ વાર મંત્ર લણીને હોળીની રાખથી વીંછી ઉતારવો.

[૧૯૦] ભદ્રાને આત્મવાનો ક્રમ

ચક્ષુ	શુકલ	શુકલ	શુકલ	શુકલ	કૃષ્ણ	કૃષ્ણ	કૃષ્ણ	કૃષ્ણ
તિથિ	૪	૮	૧૧	૧૫	૩	૭	૧૦	૧૪
સમય	રાત્રિ	દિવસ	રાત્રિ	દિવસ	રાત્રિ	દિવસ	રાત્રિ	દિવસ

અહીં રાત્રિ તેમ જ દિવસનો અર્થ પૂર્વાર્ધ અને ઉત્તરાર્ધ છે. પરંતુ જો તિથિ સૂર્યોદયથી લઈ, ખીજા સૂર્યોદય પર્થત હોય, તો ભદ્રાનો આગળ જણાવેલો પરિહાર ચઈ શકે નહિ, તેમજ તિથિ સૂર્યોદયથી જ શરૂ થાય એવો એકાંત નિયમ નથી.

એટલે રાત્રિ-દિવસ એવા જે ભેદ પાડેલા છે, તે સાર્થક થાય છે.

જો દિવસની ભદ્રા દિવસે અને રાત્રિની ભદ્રા રાત્રે આવે તો જ તેના દોષ છે. બાકી દોષ લાગતો નથી.

[૧૯૧] કરણ નામ સ્વામી નીચે સુળખ છે

બબ બાલવ કૌશલ તૈતિલ ગર વણિજ વિષ્ણુ શકુનિ ચતુનાગ કિસ્તુ				૫૫૬	૬૫
ઈન્દ્ર	ઈન્દ્ર	રવિ	અર્ચ	પૃથ્વી	લક્ષ્મી શક્તિ કલિ નદી સર્પ વાસુ
			મા		શ્વર

.. વિષ્ટિ વિના વવાણેપુ કરણેષુ દશબ્ધિ ।

.. ચતુર્વર્ગ મિશ્રિતાઃ સર્વા કરણોયાઃ શુભા ક્રિયાઃ ॥

દિવા મદ્રા યદા રાત્રિ, રાત્રી મદ્રા દિવા યદિ ।
 ન તત્ર મદ્રા દોષ-સ્યાત્ સર્વં કર્માણિ સાધયેત્ ॥
 સૌમ્યે સર્વં ચ કલ્યાણી, જ્ઞાનૌ વિષ્ટિ તથૈવ ચ ।
 રવિ પુષ્યવતી પ્રોક્તા, મૌમે મદ્રા પ્રકોત્તિતા ॥

[૧૯૨] ભદ્રામાં પ્રયાણુ નિષેધ

વિષ્ટાયામ્ દારુણે રૌદ્રે યોવેઃ ગચ્છતિ માનવઃ ।
 ગતસ્યા ગમનં નાસ્તિ, નદીના મિવ સાગરે ॥

[૧૯૩] ભદ્રા કયા કાર્યમાં લેવામાં શ્રેષ્ઠ છે

યુદ્ધે, ભૂપતિ દર્શને, મયવને, ઘાતે ચ પાતે હતે ।
 વૈદ્યસ્યાગમને, જલ પ્રતરણે, જ્ઞાત્રીસ્તથોચ્ચાટને ॥
 સિંહોષ્ટે સ્વર માહિષૈ ગજ મૃગી, અશ્વગૃહે પાત ને ।
 સ્ત્રી સેવા ઋતુ મજ્જનેષુ શકટે મદ્રા સદા ગૃહ્યતે ॥
 આટલા કાર્યોમાં ભદ્રા શ્રેષ્ઠ છે.

[૧૯૪] ભદ્રા પુરુષ વિચાર

દિવસ સ્યાગ્રમે અર્ધે રાત્રી અર્ધ-દ્વિતીય કે ।
 સદા ત્રિશત્ ઘટી મધ્યે, પુચ્છે ત્રાણિ શુભાવહા ॥

જ્યોતિષ-સાર-અન્યની ગાથા ૨૦૩ અને ૨૦૪ માં એમ
 કહેલું છે કે શુકલ પક્ષમાં શરૂની ૬ ઘડી અને કૃષ્ણ પક્ષમાં
 આખરની ૩ ઘડી ત્યાજ્ય છે. તેનું કારણ સર્પિણી, વીંછણી ભદ્રા
 હોય છે તે સમજવું. વહ ૧૪ના પ્રથમ પ્રહરે પૂર્વ દિશામાં શુક ૮
 ના ખીલ પ્રહરે અગ્નિ ખૂણામાં વહી ૭ના ખીલ પ્રહરે દક્ષિણ દિશામાં
 પૂર્ણિમાના દિવસે ચોથા પ્રહરે નૈઋત્ય ખૂણામાં.

સુદી ૪ ના રોજ પાંચમા પ્રહરે પશ્ચિમ દિશામાં.

વહી ૧૦ ના છટ્ટા પ્રહરે વાયવ્ય ખૂણામાં સુદી ૧૧ના સાતમા પ્રહરે ઉત્તર દિશામાં અને વહી ૩ના આઠમા પ્રહરે ઇશાન ખૂણામાં બે ભદ્રા સન્મુખ હોય, તો તે પ્રયાણ આદિ કાર્યોમાં વર્જ્ય છે.

વહી ૩ ના રોજ અગ્નિ ખૂણામાં, સાતમે નૈઋત્ય ખૂણામાં, દશમે નૈઋત્ય ખૂણામાં અને ચૌદસે ઇશાન ખૂણામાં ભદ્રાનું મુખ હોય છે.

સુદી ૪ ના દિવસે દક્ષિણ દિશામાં, ૮ ના દિવસે પશ્ચિમ દિશામાં, અગ્નારસે ઉત્તર દિશામાં અને પૂનમના દિવસે પૂર્વ દિશામાં ભદ્રાનું મુખ હોય છે જે પ્રયાણ આદિમાં ત્યાજ્ય છે.

[૧૬૫] શનિ-પાઠ વિચાર

૩-૬-૧૧ મા સૂર્યમાં શનિની પનોતી બેસે, તો આંદીને પાથો સમજવો.

૪-૮-૧૨ માં હોય, તો લોહાનો પાથો સમજવો.

૧૨-૫-૭ માં બેસે, તો તાંબાનો પાથો, અને ૯-૧૦ માં બેસે, તો સોનાનો પાથો સમજવો.

[૧૬૬] પાયાના ફળ

આંદીનો પાથો સારો છે. આંદીના પાથે પનોતી બેસે, તો દ્રવ્ય મળે, વેપાર વધે, સન્માન વધે, સભ્યમાં પહવી મળે.

લોહાનો પાથો ખરાબ છે. લોહાના પાથે પનોતી બેસે, તો વધ, ખંધન, કલેશ, ભ્રમણ વગેરે દુઃખ પડે.

તાંબાનો પાથો પણ સારો છે. તાંબાના પાથે પનોતી બેસે, તો વેપાર વધે, ધનની પ્રાપ્તિ થાય, શ્રેષ્ઠ સાધન, સામગ્રી મળે, સન્માન થાય.

સોનાનો પાથો ખરાબ છે, સોનાના પાથે પનોતી બેસે, તો અનેક પ્રકારની મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે, દુરમનો હુમલા

: વિભાગ પહેલો

કરે, રાજ્ય તરફનો ભય ઊભો થાય, માન પ્રતિષ્ઠા ઘટે, રોગ પશુ થાય.

પોતાના જન્મ-નક્ષત્રથી ગણુતાં, જે નક્ષત્ર પર શનિ બદ્ધ હોય, ત્યાં સુધી ગણુવું, આ સંખ્યાને નવ (૯) વડે ભાગવી જે શેષ રહે તે વાહન સમજવું.

[૧૯૭] શનિ વાહન ફળ

(૧) ગધેડાંનું વાહન ધનનો નાશ કરે, (૨) અશ્વ વાહન સાફ શુભદાયી છે.

(૩) હાથીનું વાહન હોય તો વિપુલ રાજ્યવૃદ્ધિ મળે.

(૪) મહિષ (પાડા) નું વાહન હોય તો શત્રુનો ભય ન થાય.

(૫) શિયાળનું વાહન હોય, તો બુદ્ધિનો નાશ કરે.

(૬) સિંહનું વાહન હોય, તો શત્રુગણનો નાશ કરે

(૭) કાગડાનું વાહન હોય, તો સન્માન મળે.

(૮) મોરનું વાહન હોય, તો આદર મળે.

(૯) હંસનું વાહન હોય, તો રાજ્ય તરફથી સત્કાર મળે અને દ્રવ્ય મળે.

આ બધા શનિના વાહનનાં ફળ છે

[૧૯૮] પંચાંગ સિવાય ચન્દ્રમા જાણવાની વિધિ

વર્તમાન તિથિ દૂવી કીજે ।

પાંચ-પૈં તીસ મેલા કીજે ।

પાંચે-પાંચે ભાગ હરી જે ।

લગ્ન સંક્રાંતિથી ચન્દ્ર ગણો જે ।

જે દિવસનો ચન્દ્રમા દેખવો હોય, તે દિવસને બમણો કરવો. પછી જો કૃષ્ણપક્ષ હોય, તો તેમાં ૩૫ ઉમેરવા અને જો શુકલ પક્ષ હોય તો પાંચ ઉમેરવા. પછી તેને પાંચ વડે ભાગવા.

૧૪-શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્ત પ્રભાકર :

: ૧૦૫

જે ભાગાકાર આવે, તે આંકડાને વર્તમાનમાં જે સંક્રાંતિ ચાલતી હોય તેમાં ગણવેા. જ્યાં સંખ્યા પૂરી થાય, તે ચન્દ્રમા બાણવેા.

અસાડ સુદી ૧૧ ના દિવસે ચન્દ્રમાં દેખવેા હોય તો ૧૧ ના બમણા કરો. એટલે બાવીસ (૨૨) થયા. તેમાં શુકલ પક્ષ છે. એટલે પાંચ ઉમેરો. તો ૨૭ થયા. તેને પાંચે ભાગતાં ભાગાકાર પાંચ થયેા. તો અસાડ સુદી ૧૧ ની સંક્રાંતિ મિથુનની થઈ. તો મિથુનથી ગણતરી કરતાં ચન્દ્રમા તુલાનો થયેા.

[૧૯૯] પંચાંગ વિના નક્ષત્ર બાણવાની રીત

કાર્તિક માસ સે દૂળા કીજે,
ગયા માસ કા દિવ ગણી જે,
એક દિન ગણેશ કો લીજે ।
સત્તાવિસે ભાગ હરો જે,
અશ્વિની સુ' ગિણને લોજે ।

[૨૦૦] પંચાંગ વિના વાર બાણવાની રીત

ચૈત્ર માસ કો ડયોઢા (૧૧) કીજે ।
ગયા માસ કા દિન ગણી જૈ ।
એક દિન ગણેશ કો લીજે ।
રાજા સેતી વાર ગણોજૈ ॥

[૨૦૧] આયુષ્ય નિર્ણય

જન્મ તિથિને ૧૩ વડે શુણે, જન્મના વારને ૨૦ વડે શુણે,
જન્મ નક્ષત્રને નવ વડે શુણે, યોગને ૧૧ વડે શુણે, અને કરણને
૭ વડે શુણે, આ બધા શુણાકારોનો સરવાળો કરો, જે સરવાળો
આવે તેને ૧૦૦ વડે ભાગો, જે શેષ રહે, તેટલું આયુષ્ય બાણવું.
તેટલા વર્ષનું આયુષ્ય બાણવું.

આયુષ્ય નિર્ણયની બીજી વિધિ

જન્મ તિથિને ૧૩ વડે ગુણો, વારને ૨૩ વડે ગુણો, નક્ષત્રને ૬ વડે ગુણો, જે ગુણાકાર આવે તેને ૧૧ વડે ગુણો, જેમાં જન્મ નક્ષત્રની ઘડીઓ ઉમેરો, પછી ૧૦૦ વડે ભાગો જે શેષ રહે તેટલા વર્ષનું આયુષ્ય જાણવું.

[૨૦૨] તિથિ વધેઘટ થાય તેનું તેજી મંદી ફળ

- (૧) સુકમાં તિથિ ઘટે તો તેજી, સુકમાં તિથિ વધે તો મંદી.
- (૨) વકમાં તિથિ વધે તો પાંચ ટકા તેજી કરે, ઘટે તો સાત ટકા મંદી કરે.
- (૩) વક છઠનો ક્ષય હોય, તો ૧૫ ટકા તેજી થાય.
- (૪) છઠ-કલાની અંદર હોય તો ૧૮ ટકા વધે.
- (૫) સુકી ૧૦-૧૫ (પૂનમ) તિથિ વધે તો રૂમાં તેજી થાય, ઘટે તો રૂમાં મંદી થાય.

રવિવારે તિથિનો ક્ષય હોય અને સોમવતી અમાવાસ્યા હોય, તો રૂમાં મંદી થાય અને શુક્રવારે વ્યતિપાત હોય, તો રૂમાં પાંચ ટકા મંદી આવે.

[૨૦૩] ચન્દ્ર-દર્શન-તેજી-મંદી ફળ

બીજનો ચન્દ્ર ઉત્તરમાં ચઢતો હોય, તો રૂમાં તેજી થાય. દક્ષિણમાં ઢળતો હોય તો મંદી થાય, સમાન હોય તો સમાન ભાવ રહે બીજનો ચન્દ્ર કર્ક રતાશવાળો હોય, તો તેજી કરે, વાકો હોય તો મંદી કરે

નાની બીજ તેજી કરે, મોટી બીજ મંદી કરે, સૂર્ય ચન્દ્ર સામ સામે થઈ જાય તો તેજી કરે.

ચન્દ્ર દર્શનનું મુહૂર્ત ૧૫ હોય તો તેજી કરે, ૪૫ હોય તો મંદી કરે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૦૬

જે મહિનામાં રવિવારે ચન્દ્ર દર્શન હોય, તો તે મહિનામાં
૩ માસાની વધઘટ થાય.

સોમવારે ચન્દ્ર દર્શન હોય તો ૨૦ દિવસ તેજી કરે, મંગ-
ળવારે મઢી કરે, તેજી કરે, અળસીમાં ૮ તથા ૬ ટકા તેજી આવે.

બુધ-શુક્રવારે ચન્દ્ર દર્શન હોય તો વધઘટ થઈને મંદી થાય.

શુક્રવારે ચન્દ્ર દર્શન હોય તો સુદમાં ૧૫ થી ૩૦ ટકાની
તેજી વઠમાં મઢી આવે.

જો શનિ, રવિ, મંગળનું ચન્દ્ર દર્શન થાય, તો તેજી અને
આ વારે પૂનમ હોય, તો ૩ તથા ચાંદીના ભાવ વધે.

જ્યારે રવિ, બુધ, શુક્રવારે ચન્દ્ર દર્શન હોય ત્યારે ચાંદી
અને રૂમાં મઢી થાય.

જ્યારે પૂછડીઓ તારો હોય, ત્યારે ચાંદી અને રૂમાં ઓટી
તેજી થાય.

જ્યારે રવિવારે રેવતી નક્ષત્ર હોય ત્યારે ચાંદી અને રૂમાં
૧૫ ટકા તેજી આવે.

[૨૦૪. અમાવાસ્યાનું તેજી-મંદી રૂળ

વઢી ચૌદસથી અમાવાસ્યા વધારે ઘડીની હોય, તો રૂમાં
તેજી થાય અને ઓછી ઘડીની હોય, તો મઢી થાય.

વઢી અમાવાસ્યા બે હોય તો તે મહિનામાં મંદી આવે.

અમા વાસ્યાનો ક્ષય હોય તો રૂમાં તેજી આવે.

સોમવતી અમાવાસ્યા મઢી લાવે, રૂમાં ચાંદીમાં ૧૦ ટકા
મઢી લાવે.

મંગળવારી અમાવાસ્યા રૂ-ચાંદી-અળસીમાં વધઘટ કરે.

શુક્ર-શનિવારી અમાવાસ્યા ૩ તથા ચાંદીમાં વધઘટ કરે.

[૨૦૫] ચન્દ્રઅહણ તથા સૂર્યઅહણના તેણ મંદી ફેળ

જ્યારે કારતક વદ એકમસ્રું સૂર્યઅહણ હોય ત્યારે અળસી, ચાંદી અને રૂમાં ૧૨ ટકા મંદી આવે.

જ્યારે માગસર વદ એકમે સૂર્યઅહણ હોય, ત્યારે અળસી, ચાંદી અને રૂમાં ૧૦ ટકા તેણ થાય.

જ્યારે પૌષ સુદ પૂનમે ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે અળસી, ચાંદી અને રૂમાં ૧૦ ટકા તેણ આવે.

જ્યારે વૈશાખ સુદ પૂનમે ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે ચાંદી અને રૂમાં સાડા બાર ટકા તેણ થાય.

જ્યારે જ્યેષ્ઠ સુદ પૂનમે ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે રૂ, અળસી અને ચાંદીમાં ૧૦ ટકા તેણ આવે.

જ્યારે અસાદ સુદ પૂનમે ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે રૂ, અળસી અને ચાંદીમાં ૧૫ ટકા તેણ આવે.

જ્યારે શ્રાવણ સુદ પૂનમસ્રું ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે અળસી, ચાંદી અને રૂમાં ૧૫ ટકા તેણ આવે.

જ્યારે આસો સુદ પૂનમસ્રું ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે અળસી ચાંદી અને રૂમાં સાડા બાર ટકા તેણ આવે.

જ્યારે ભાદરવા સુદ પૂનમે ચન્દ્રઅહણ હોય, ત્યારે અળસી, ચાંદી અને રૂમાં એટી તેણ આવે.

[૨૦૬] સંક્રાન્તિ તેણ મંદી ફેળ

સંક્રાન્તિ ૧૫ મુહૂર્તી હોય, તે રૂમાં તેણ થાય, ૩૦ મુહૂર્તી સમાન, ૪૫ મુહૂર્તી મંદી કરે.

કર્ક સંક્રાન્તિ શનિ, રવિ, સોમવાર કે મંગળવારી હોય તે રૂમાં અને ચાંદીમાં ૧૫ થી ૨૦ ટકા તેણ આવે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૦૯

ત્રિંદુ સંક્રાંતિ શનિવારે હોય તો તેજ કરે.

તુલા સંક્રાંતિ શુક્રવારે હોય તો ૩૨ ટકા તેજ કરે.

વૃશ્ચિકની રવિ, મંગળ ને શુક્રે હોય, તો ૩૦ ટકા તેજ કરે.

ધનની શનિ-રવિ-સોમ ને મંગળવારે હોય, તો ૪૫ ટકા તેજ આવે.

કુલ સંક્રાંતિ સોમ અને શુક્રવારે હોય તો ૨૦ ટકા તેજ કરે.

મીન સંક્રાંતિ શનિ, રવિ, મંગળવારે હોય, તો ૩૮ ટકા તેજ થાય.

મકર સંક્રાંતિ શુક્રવારે હોય, તો ૪૦ ટકા મઠી થાય.

જ્યારે માગસર માસની ધન સંક્રાંતિ શુક્રવારે હોય, તો અળત્રી ચાંદી ને રૂમાં ૧૨ ટકા મઠી થાય.

[૨૦૭] પૃથ્વીમા તેજ મઠી પરીક્ષા

સુક પૂનમના દિવસે અન્દ્રમા ઉદય થતો હોય ત્યારે અન્દ્ર અને સૂર્ય સામસામે થઈ જાય તો તેજ થાય.

અન્દ્રમા રતાશવણે હોય તો તેજ સમજવી.

અન્દ્રમા ક્રીકે હોય, અન્દ્રમા કરતુ જળકુંડ હોય તો મઠી આવે.

અન્દ્રોદય સમયે ઇશાનનો પાવન આવતો હોય, તો ૫૫ ટકા મઠી થાય. અગ્નિ ખૂણામાં આવતો હોય તો ૩૦ થી ૩૫ ટકાની તેજ કરે વાયવ્યનો પવન આવતો હોય તો બાવ એક સરખા રહે.

નૈઋત્યનો પવન આવતો હોય, તો અઠ્ઠપ તેજ આવે.

દક્ષિણનો પવન ૩૦ ટકા તેજ કરે.

ચૌદસથી પૂનમની વચ્ચે અધિક હોય, તો તેજ કરે.

પૂનમના દિવસે વાદળ હોય તો મઠી આવે.

માહ સુદ પૂનમ રવિવારે આવે તો ૧૦ થી ૧૨ દિવસમાં
રૂમાં વધઘટ થાય, અળસીમાં મદી થાય.

માહ સુદ પૂનમે વાદળ હોય તો એક મહિના સુધી મદી રહે.

માહ સુદ પૂનમે શુક્રવાર હોય તો રૂમાં મદી થાય.

[૨૦૮] બારે મહિનાના ગ્રહ પરિણામના તેજી મંદી ફળાદેશ
ચૈત્ર માસ

આ માસમાં પાંચ રવિવાર કે બુધવાર હોય, તો રાજ-
પ્રભનો નાશ થાય. અને જો પાંચ સોમવાર આવે તો રાજ-પ્રભનું
કલ્યાણ કરે.

વહી પાંચમના દિવસે બુધવાર તથા મંગળવાર વહી થાય
તો ચોખા-ઘઉં, તેલ મોંઘા થાય.

આ માસમાં શુક્ર અને શુક્ર એક જ રાશિમાં હોય તો તલ,
તેલ અને સુતરનો સંગ્રહ કરવાથી લાભ થાય.

આ માસની મેષ સંક્રાન્તિ સોમવારે હોય, તો ચાંદી, અળસી
અને રૂમાં ૧૨૧૧ ટકા તેજી થાય.

વૈશાખ માસ

આ માસમાં સુદી પાંચમના દિવસે શનિવાર હોય, તો
ભરણી, કૃત્તિકા, રોહિણી, મૃગશિરા, તથા હસ્ત એમાંથી કોઈ પણ
નક્ષત્ર ઉપર મંગળવાર આવે તો તાંબા, કાંસા, સોપારી, નારીયેળ,
પીપર અને લાલ રંગનું કાપડ મોંઘું થાય.

જો સુદી ૧૩ના દિવસે મંગળવાર કે રવિવાર હોય, તો
ખાંડ, લાલ ચંદન, સીંઘાલૂણ અને પાન મોંઘા થાય.

વૈશાખ માસની વૃષભ-સંક્રાન્તિ, જો શનિ રવિ કે મંગળવારે
હોય, તો ચાંદી, અળસી અને રૂમાં ૬ ટકા તેજી આવે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૧૧૧

જેઠ માસ

આ માસની સુદી એકમના દિવસે, જે શનિવાર આવે, તે રોગ પીડા, દુકાળ અને રાજ્ય ક્રાન્તિ થાય.

જેઠ માસની મિથુન સંક્રાન્તિ, જે સોમ, શુક્ર કે શુક્રવારે હોય, તે રૂમાં ૧૨ ટકાની તેજ આવે.

અસાઠ-શ્રાવણ માસ

આ માસમાં શનિવાર ને પાંચમના દિવસે જે મેઘ ધનુષ્ય દેખાય, તે ફરેક ભતના અનાજનો સંગ્રહ કરવો અને તે અનાજને ચાર મહિના પછી વેચવાથી સારો નફો મળે.

અસાઠ માસની ઠર્ક સંક્રાન્તિ, જે શનિ. રવિ, સોમ કે મંગળવારે હોય તે ચાંદી, અળસી રૂમાં ૧૨ ટકા તેજ થાય.

ભાદરવો માસ

આ માસની વદ ૭ ના દિવસે, જે શકિષ્ઠી નક્ષત્ર અને મંગળ, શુક્ર, શુક્ર કે રવિવાર આવે, તે તેલ, ઘઉં, હળદર, જવ, જીરું, હીંગ, સાકર, ખાંડ, સીસું, પારો, કર્પૂરી વગેરે ચીજો મેંઘી થાય.

તથા વદ ૮ ને દિવસે મૂળ નક્ષત્ર પર રવિવાર કે સોમવાર હોય, તે સુતર અને શણનો સંગ્રહ કરી, પાંચ મહિના પછી વેચવાથી સારો લાભ થાય.

આસો માસ

આ માસમાં શનિ વક્રી હોય, યુધ ખીજ શશિ પર હોય અને તેની સાથે રાહુ અને શનિ હોય, તે શણ, સુતર અને તેલ મોઢુ થાય.

આ માસમાં શનિ તુલા-સંક્રાન્તિ શુક્રવારે હોય તે રૂમાં ૧૨% ટકા તેજ આવે.

: વિકાગ પહેલો

કાર્તિક માસ

આ માસમાં સૂર્ય ગ્રહણ કે ચન્દ્ર ગ્રહણ હોય, તો અનાજનો સંગ્રહ કરી, તે પાંચ મહિના પછી વેચવાથી બચ્ચો નફો મળે

આ માસની વૃશ્ચિક સંક્રાન્તિ રવિ, ગુરુ, મંગળ કે શુક્રવારે હોય તો બળસી અને રૂમા ૧૫ ટકા તેજી આવે.

માગસર માસ

આ માસમાં વહી ૪ ના રોજ મઘા નક્ષત્ર આવે, તો લગભગ આઠ મહિના સુધી અનાજ મોંઘુ રહે અને વહી ૮ ના દિવસે સ્વાતિ કે ચિત્રા નક્ષત્ર હોય, તો અનાજ બહુ પાકે.

આ માસની વૃશ્ચિક સંક્રાન્તિ રવિ મંગળ સોમ ચા શનિવારે હોય, તો ચાંદી, રૂ અને બળસીમાં ૧૫ ટકા તેજી થાય.

પોષ માસ

આ માસની ૧૩ ના દિવસે મંગળ, શુક્ર કે શનિવાર હોય, તો ઘઉં મોંઘા થાય અને જો દિવસે સૂર્ય મકર સંક્રાન્તિનો થાય, તે દિવસે રવિવારે આવે તો તે વર્ષમાં અનાજના ભાવ બમણા થાય, શનિવાર હોય, તો ભાવ ત્રણ ગણા થાય, મંગળવાર હોય, તો ભાવ ચાર ગણા થાય બુધવાર અથવા શુક્રવાર હોય તો ભાવ સરખા રહે અને જો સોમ ચા ગુરુવાર હોય, તો આઠ ભાવથી અર્ધા ભાવે અનાજ વેચાય.

આ માસના દિવસે જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર હોય કે શનિ, રવિ ચા મંગળવાર હોય, તો અનાજના ભાવ વધે.

માહ માસ

આ માસની સુદ ૬ ના દિવસે આકાશ સ્વચ્છ હોય; તો રૂનો સંગ્રહ કરીને બીજા વર્ષે વેચવાથી ઘણો લાભ થાય

આ માસની કુમ્ભ સંક્રાન્તિ સોમ કે શુક્રવારે હોય, તો ચાંદી, બળસી અને રૂમાં ૬ ટકા તેજી આવે.

ફેગણુ માસ

આ માસની મીન સંક્રાન્તિ શનિ, રવિ, મંગળ કે શુક્રવારે હોય, તો ચાંદી રૂ તથા અળમીમાં ૧૦ ટકા તેલ આવે.

ખાસ નોંધ :- માહ, ફાગણુ, વૈશાખ અને વૈશાખની સુદ ૭ ના દિવસે સ્વાતિ નક્ષત્ર આવે તો સુકાળ થાય.

[૨૦૬] કરણ-સૂતા બેઠા, ઊભા વગેરે સંજ્ઞા

સુપ્તસ્ય સંક્રમો નાગે, તૈતિલે ચ ચતુષ્પદે ।
ગરે વિષ્ટયામ્ વિનિષ્ટશ્ચ વર્ણજે બાલવે બવે ।
ઊર્ધ્વં સ્થિતસ્ય કિસ્તુઘ્ને શકુનો કૌલવે ભવેત્ ।
કનિષ્ઠ મધ્યેષ્ઠ સપ્લા દ્યાન્યાર્ધા વિષ્ટિસુ ક્રમાત્ ॥

અર્થ - તૈતિલ, નાગ અને ચતુષ્પદ એ ત્રણ કરણ સૂતા છે.
કિસ્તુઘ્ન, કૌલવ અને શકુનિ એ ત્રણ ઊભા છે.

ગર, વણિજ, વિષ્ટિ, બવ અને બાલવ એ પાંચ કરણ બેઠા છે.

આ કરણનો ઉપયોગ સંક્રાન્તિના દિનમાં તથા ખીબા અનેક કાર્યોમાં છે

સૂતા સરોવર ખણાવીએ, બેઠા વસાવીએ ગામ, ।

ઊભા કટક ચણાવીએ, કરણ એક પ્રમાણ ॥

તાત્પર્ય કે સરોવર ખોદાવતાં સૂતા કરણનો યોગ જોઈએ.

ગામ વસાવવા માટે બેઠા કરણનો યોગ જોઈએ.

યુદ્ધમાં લશ્કર મોકલવા માટે ઊભા કરણનો જોગ જોઈએ.

વળી બારે માસની સંક્રાન્તિ બેસે તે કરણોમાં વસતી હોવાથી વસ્તુઓના લાવ તેજ મઠી નાણુવા માટે પણ કરણનો ઉપયોગ થાય છે.

શિયાળે સૂતી લલી, બેઠી વર્ષા કાળ ।

ઉનાળે ઊભી લલી, જોખી ખર્ચ નિહાલ ॥

[૨૧૦] જન્મપત્રિકા અંગે

જ્યારે જે માણસ જન્મ પત્રિકા બનાવવા માટે આવે ત્યારે તે દિવસનું નક્ષત્ર, જન્મ નક્ષત્રથી જેટલાયું થતું હોય તેમાં જન્મ નક્ષત્રથી સૂર્ય નક્ષત્ર સુધીની સંખ્યાનો આંકડો ઉમેરી સરવાળો કરવો. પછી તેને ત્રણ વડે ભાગવો. જે શેષ એક થા એ રહે તો દીર્ઘાયુ બાણવો. શૂન્ય આવે તો બાળક અદ્યાયુ છે એમ બહુ જન્મ પત્રિકા ન બનાવવી. દીર્ઘાયુની બનાવવી.

[૨૧૧] સૂર્ય પુરૂષાકાર ચક્ર

સ્થાન	શિર	મુખ	જાભ	બાજુ	હાથ	હૃદય	નાભિ	ગુદા	જાંઘ	પગ
જન્મન સંખ્યા	૩	૩	૨	૨	૨	૫	૧	૧	૨	૬
ફળ	રાજ માણ	મિત્રાભિ	મુખ	દાર	દાન્ય	ચતુર	સતોષ	ફળ	પ્રેક્ષા ભાગ્ય	જીવન મુ

સૂર્ય નક્ષત્રથી જન્મ નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી. તેનું ફળ ઉક્ત ચક્ર અનુસાર બાણવું.

ચક્રની સમજણ

રવિ ઋક્ષ તે જન્મ ઋક્ષ, મસ્તકે ત્રણ નૃપ માન, ત્રિમુખે મિષ્ટાન્ન મિલે, કંઠે પાંચ પ્રધાન. ફર્ધ કંઠે ધરે બે બે ભૂજા દ્વબંધ ચારે, બે ઋષિ બે કર દાન દીએ, પંચ હૃદયે ચતુર. ઇકનાભિ સંતોષ કરે, શુભ એક પર ભેડ, જંઘાય ફર્ધ ધસે પ્રેક્ષા ભરી, પદ પાદે આયુષ્કિન.

સૂર્ય પુરૂષચક્ર ઉપરથી આયુ બાણવાની રીત

શિરે મુખે ૧૦૦ વર્ષ છેવે, ખ ધે ૮૪, બાહુ ૬૨ વર્ષ, હાથે ૮૬ વર્ષ છેવે, હૃદય ૫૦ વર્ષ છેવે, નાભિ ૩૦ વર્ષ અને પગે ૨૦ વર્ષ છેવશે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૧૫

[૨૧૨] સ્ત્રીયાકાર ચક્ર

સ્થાન	માથુ	સુખ	સ્તન	હૃદય	નાભિ	શુદ્ધ
સપ્તયા	૩	૭	૮	૩	૩	૩
દ્વિગ	હુઃખ	મીઠી	પતિ	સુખી	સતતિ	વેશ્યા
		વાણી	વલ્લભ		લાભ	

ચક્રની સમજણ

રવિ ઋક્ષથી જન્મ ઋક્ષ, ત્રય શિરે હુઃખકાર ।

સુખે સખત મીઠાં વચન, કુક્ષિથી આઠે પરિવાર ॥

હૃદયે નાભિ ત્રય ત્રય, ઋક્ષ સુખણી સુખસતાન ।

ત્રણ શુદ્ધે ગણિકા હુએ, જન્મ સમય એઈ પાન ॥

શનિ વાસો નર અંગ એ, ગણીને ઋક્ષ સગવીસ

થાવર નામ ઋક્ષ ઇગ મુહ.

હવિ પીછે ગણેા સુખગીશ,

શુદ્ધે હુઈ નયનો હુઈ, તિય શિર પંચ હીચેણ,

વામે હાથે અભિ ઋષિ, તિન્નઈ વામ પચેણ,

તિણ કિયેા હાહણે પગઈ,

હાહણ કર અભિ ઠાય,

શનિ નામ ઋષિ આવાઈ,

જહા તેહનો ફલ સમજાય,

સુખે વિરોધ, શુદ્ધે, અશુદ્ધ, નયન મિશ્રાવે મિત્ર,

સિર ભૂપતિ હિયડે સુખી,

વામ કરૈ અલ ચિત્ર,

મિહુ પાયે પરિઅમણુ કરૈ,

કર હાહણુ મહુ વિત્ત,

થાવર વાસો હીર કહે, હમિલીઓ ભેઈ વિચિત્ર,

; વિશાળ પહેલેા

[૨૧૩] શનિ ચક્ર

રાશી	મુજ	મુઠી	નેત્ર	માથુ	હૃદય	પામ હૃદય	પામ પગ	કામડો પગ	જામડો હાથ
રાશી	૧	૨	૨	૩	૫	૪	૩	૩	૪
ફળ	મિત્ર	અમિત્ર	મિત્ર	ભ્ર- હાત્ર	ભ્ર- પત્ર	મિત્ર	ભ્ર મિત્ર	ભ્ર મિત્ર	અમિત્ર હાત્ર

[૨૧૪] સ્પષ્ટ આયુષ્ય જ્ઞાન

કેન્દ્રાક સંખ્યા ત્રિગુણી વિહાય,
 મૌમાર્ક રાહો શનિ વર્જનીયઃ ।
 એવં કૃતે સર્વં જનેષુ તૂન,
 માયુ પ્રમાણં મુનયો વદન્તિ ॥

[૨૧૫] વર્ષાના સ્તંભ બાણુવાની રીત

ચૈત્રે રેવતી, ભરણી વૈશાખ, જ્યેષ્ઠ મૃગશિરા, પુનર્વસુ
 આષાઢ, એ ચાર ઉજવવ પડે. પઠવા ચારે સ્તંભ, જળ વર્ષે કણ
 નીપજે રાત્રી તેજ અભગ ॥

[૨૧૬] વિષ પુત્ર વિચાર

ચોથ, ચતુર્દશી પઠી રેવા,
 ભયા પુત્ર બંધન નહીં એવા,
 એવા પુત્ર મત જણુજે બાધ,
 કુટુંબ સહિત કાયણુને બાધ,
 નામ દીયંતા જોષીને મારે,
 પછી વિષાતા ચિંતવે તે કરે,
 સહદેવ કહે તેણુ શું કીલ્યો,
 હવન કરીને વૃષસ કીલ્યો.

શ્રી યતીન્દ્ર સુદર્ત પ્રસાકર :

: ૧૧૭

[૨૧૭] વિષ કન્યા વિચાર

રિપુ ક્ષેત્રે સ્થિતો દ્વૌ તુ લગ્ને યદિ શુભ ગ્રહૌ ।
ક્રૂર ઐક તત્ર જાતા, ભવેત્ સ્ત્રી વિષકન્યકા ॥

શાસ્ત્ર પણ કહે છે

દ્વિતીયા કૃત્તિકા મૌમે, મરણી શનિ સપ્તમી ।
અશ્લેષા દ્વાદશો સૂર્યે, વિજ્ઞેયા વિષ કન્યકા ॥

[૨૧૮] વિદ્યા અધ્યયન સુહૃત્

અષ્ટમી ગુરુ હન્તા ચ શિષ્ય હન્તા ચતુર્દશી ।
દ્વાદશી ઋભયો હતા, પ્રતિપદ પાઠનાશિનિ ॥

સપ્તમી ચ ત્રયોદશ્યાં વિદ્યારંભે ગલગૃહ ।
વિદ્યારંભે ગુરુ શ્રેષ્ઠો મધ્યમો મૃગુ માસ્કરો ।
મરણં મંદ મૌમાનાં, અવિદ્યા બુધસમયો. ॥

[૨૧૯] ત્રટકીઆ કાળ

છઠ્ઠ શનિવાર વારે રામે રાવણુ માર્યો, ।
અષ્ટમી શુક્રવારે પાંડવે રાજ્ય ટાળ્યો, ॥
બીજ અદિત્ય વારે રાય કસ સહાર્યો, ।
એ ત્રણે ત્રટકીઆ કાળ, નાણે કૌર્મક જવલ્યો. ॥

[૨૨૦] સવંત જ્ઞાન

વિક્રમ સવંતનેા આંકડો ગણી તેમાં ૩ ઉમેરો પાછા ૩ થી
શુભો ને ૭ થી જાણો. જો ૧-૬ થીય વધે તો મધ્યમ કાળ, ૨ વધે
વધે તો કાળ, ૩ વધે તો વરસાદ સાધારણ, ૪ વધે તો વાયરો પુંકાય,
૫ વધે તો સારો વરસાદ થાય ને ૦ વધે તો ચોર અંધકાર થાય.

[૨૨૧] લગ્નમાન

મેષ ૩ ઘડી ૪૫ પવ, વૃષભ ૪ ઘ ૧૬ પ.
 મિથુન ૫ ઘ. ૫ પ. કર્ક ૫ ઘ. ૪૧ પ.
 સિંહ ૫ ઘ. ૪૨ પ કન્યા ૫ ઘ. ૩૧ પ.
 તુલા ૫ ઘ. ૩૧ પ વૃશ્ચિક ૫ ઘ. ૪૨ પ.
 ધન ૫ ઘ ૪૬ પ. મકર ૫ ઘ. ૫ પ.
 કુમ્ભ ૪ ઘ. ૧૬ પ. મીન ૩ ઘ. ૪૫ પ.

[૨૨૨] વિજય મુહૂર્તનો સમય

વિજય મુહૂર્ત મધ્યાહ્ન પહેલાં એક ઘડી અથવા ૨૪ મિનિટ
 સુધી તેમ જ મધ્યાહ્ન પછી એક ઘડી અથવા ૨૪ મિનિટ પર
 આવે છે.

[૨૨૩] વર્ષા-ભોગ

વૈશાખી પડવા પ્રથમ, બાહલ નિકસે સૂર ।
 માન્ય ભાવ મઢી રહે, સંવત હો ભરપૂર ॥
 જેક વઢી પડવા પડે, ચદ્ર શુર ભુશુવાર, ।
 વર્ષા સે જલ પૂર્ણ હો, પૃથ્વી વારંવાર ॥
 પહલે દિન આષાઠ કે ગગન કરે ઘન ઘોર, ।
 ભૂપ લડે, ઝઘડા બઢે, કાલ પડે ચહું જોર ॥
 વત્રી પંચમી આષાઠ મેં બાહલ મેં શશિ ભોય ।
 ખેતી સેતી નહિ કરે, ઉત્તમ વર્ષા હોય ॥

[૨૨૪] નવ ગ્રહ માટે દ્વાન અને આહુતિનો વિચાર

રોહિણી રૂપા આગલી, પુનર્વસુ જોર પુખ્ત ।
 જો તીનો ઉત્તરા મિલે, નવ ગ્રહ માટે સુખ ॥

[૨૨૫] ૨૧ [એકવીસો] ચંદ્ર

૧૦	૩	૮
૫	૭	૯
૬	૧૧	૪

વિધિ:- આ ચંત્રને કાળા પથરના દૂકડા પર કૈયલાથી શનિવારે લખવો. શનિ પીડિત વ્યક્તિના માથાથી પગ સુધી સાત વાર ઉતારીને કાંઈ એવા કૂવામાં નાખી દેવો કે જેનું પાણી શનિ પીડિત વ્યક્તિ પોતાના જીવનમાં કદી ન પીવું. આમ કરવાથી શનિ દેવ કૃપા કરે છે. આ સિદ્ધ પ્રયોગ છે.

[૨૨૬] નક્ષત્ર દગ્ધ યોગ

રવિવાર મે ભરણી, તે સોમે ચિત્રા નણે ।
ઉત્તરા પાઠા મંગળે, જુધે ધનિષ્ઠા હાણે ॥
શુક્રએ ઉત્તરા કાશ્યપી, શુક્રે જ્યેષ્ઠા હોય ।
શનિવારને રેવતી, એ દગ્ધ થકી દુઃખ હોય ॥

[૨૨૭] મુક્ત વજ્ર યોગ

સોમે ચિત્રા, શુક્રે જ્યેષ્ઠા, શનિ રેવતી હોય ।
જુધે ધનિષ્ઠા, રવિ ભરણી ને, ઉત્તરા પાઠા
મંગળ જોય ॥
શુક્રએ ઉત્તરા કાશ્યપી મુક્ત વજ્ર યોગ પ્રમાણ ।
ધારેલું ધૂળમાં મેળવે શુભ કાર્યમાં હાણ ॥

[૨૨૮] રાજ્ય ભંગાદિ યોગ

શનિ, રવિ ને મંગળે અભાવસીઆ જોગ ।
જો મિલે સ્વાતિ અશ્વિની, અને આયુષ્ય
માનનો યોગ ॥
પશુ, પક્ષી, જંગમ સ્થાવરા, વળી થાય
મનુષ્ય સહાર ।
યા રાજ્ય ભંગ નિશ્ચય થશે, સશય નહિ
તલભાર ॥

[૨૨૯] શુક્ર વિચાર

આઠ માસ ને બાર દિન પૂર્વ શુક્ર વસંતિ ।
દિન બહુતરી હીર કહે મહત્ત્વ રહ્યું એકાંતિ ॥

શુક વસે પશ્ચિમમાંહી આઠ માસ એક પક્ષ ।
 હીર કહે તેરહ દિવસ શુભ જોઇશ શાખી ॥
 ઉગમણે । જ્યાં શુક રહ્યું, ત્યાં અગ્નિ
 દાહિણે હોઇ ।
 નૈરવ પશ્ચિમ વારિવાં, ઉડી ગમન કરેઈ ॥
 જ્યાં આયમણે ભૂશુ વસે, ત્યાં વાયવ્ય ઈશાન ।
 દિશિ ઉત્તર ને ઉગમણી મહિલા કરે સુખણ ॥
 શુક સામે દાહિણે, કહી ન જાવે ચાર ।
 શુક વિણી નારી ખાલ શુ, નવ પરણિત
 નૃપ સાર ॥

સન્મુખ ભૂશુ નરપતિ દુઃખી, વાંઝણી હુંઈ
 પરણિત ।
 ગર્ભિણીને જાઈ ગર્ભ ગર્ભ, મે સુત મરે અચિંત ॥
 હીર કહે સન્મુખ અસિત શુક ભૂશુ ગમન ન લઈ ।
 પણુ જો ત્રિયા પીયરી અલે તો દોષ ન
 લાગે કોઈ ॥

એક ગ્રામે એકણુ પુરોહિત દુકાલ વિવાહ ।
 તીર્થ યાત્રાએ જાવતાં, શુક કરે લાભ કોઈ
 ઉછાહ ॥

ઉગતો રાગે દશ રથણી, ચવદહ રાગે ખીણ ।
 જિમ સુરશુક તિમિ શુક વરણ વખવે વીણ ॥
 પંચ વ શિષ્ટ હે ગર્ભ તીયવાસર સુવન્ન
 જામ એક ।
 પાંચ સુદૃત ચવન કોહે ભૂશુ લીણએ
 સુવિવેક ॥

[૨૩૦] શુક ઉદય-અસ્ત વિચાર

સાઢાઢિ માસે ભૃગુ જગદ્ધ પૂર્વે,
તતો ઘનેશે સ્થિત પંચ પક્ષ ।

તતઃ પ્રતીચ્યાં નવ માસ મુક્ત,
મેકાદશાહસ્ત મુદેતિ પૂર્વે ॥

અર્થ :- શુક પૂર્વ દિશામાં આઠ માસ સુધી ઉદયમાં રહીને, અઢી મહિના સુધી અસ્ત રહે છે.

પછી પશ્ચિમ દિશામાં નવ મહિના સુધી ઉદયમાં રહીને, અગ્યાર દિવસ સુધી અસ્ત રહે છે, અને પછી પૂર્વ દિશામાં ઉદય થાય છે.

[૨૩૧] પ્રથાણુ શુક

રેવત્યાદિ મેષે ચંદ્ર યાવત્તિષ્ઠતિ ચંદ્રમા ।
ત શુક્ર મવેત્ અંબો, સન્મુખો દક્ષિણે શુભઃ ॥

[૨૩૨] શુક અસ્તમાં ન કરના ના કાર્યો

વાપો કૂપ તઢાગ યાત્રા ગમનં, કૌરં પ્રતિષ્ઠા વ્રતમ્ ।
તીર્થ સ્નાન વિવાહ દેવ મવનમ્ મંત્રાદિ દેવાર્ચનમ્ ।
કૂપોદ્યાપનકે વુઘી પરિહરે અસ્ત ગતં માર્ગવે ॥

: વિલાગ પડેલો

[૨૩૩] ગો.રૂ.ખ. પત્રો.

[illegible]

[२३४] एतत् यन्त्र

[illegible]

શ્રી ચતીન્દ્ર સુફતે પ્રભાકર :

933

સૂર્ય પોતાના નક્ષત્રથી બારમા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

મંગળ ત્રીજા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

બુધ સાતમા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

શુક્ર છઠ્ઠા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

શનિ આઠમા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

રાહુ નવમા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

શુક્ર પાંચમાં નક્ષત્રને લાત મારે છે.

અને ચન્દ્ર પોતાના નક્ષત્રથી પૂર્વના બાવીશમા નક્ષત્રને લાત મારે છે.

અહો પોત પોતાના નક્ષત્રથી લાત મારે છે.

[૨૩૫] પાત યંત્ર

૧૫	૨૦	૨૫	૩૦	૩૫	૪૦	૪૫	૫૦	૫૫	૬૦	૬૫	૭૦	૭૫
સ્વ	આ ૧	મ ૧	મ ૨	ક ૧	ક ૨	ક ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨
સ્વ	મુ ૧	મ ૨	મ ૩	ક ૪	ક ૫	ક ૬	ક ૭	ક ૮	ક ૯	ક ૧૦	ક ૧૧	ક ૧૨

સૂર્ય જે નક્ષત્ર પર હોય, તે નક્ષત્રથી પાત દોષ ગણાય છે.

નક્ષત્ર અને સૂર્યના સંયોગથી ૬ પ્રકારના પાત બને છે.

વિવાહમાં પાત દોષ વળ્ય છે.

(૧) પાવક, (૨) પવમાન (૩) વિકાર, (૪) કલહ (૫) મૃત્યુ,

(૬) ક્ષય.

: વિભાગ પહેલો

[२३६] वेध यज्ञ

વિ. રો. મૃ મ. ઉ. હ. શ્ર અનુ. મૂ. ઉ. ઉ. રે. ૦
 ફા. પા. ભા.
 અભિ અભિ ઉ. શ્ર રે. ઉ. ય. ભ. પુન. મૃ હસ્ત ઉ. ૦
 પા. ભા. ફા.

[૨૩૭] ૫ ચક્ર યન્ત્ર

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

५ २ ० ३ ० ४ ० १ ० ५ २ ० ३ ० ४
 श. मं. सोम शुक्र शु श. मं. सो. शुक्र
 ज. व. व. व. व. व. व.

१६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३०

० १ ० ५ २ ० ३ ० ४ ० १ ० ५ २ भा.

शु. श. भं. सो. शु. शु. श. म. ज्ञा.

क्ष. क्ष क्ष. क्ष क्ष. क्ष. क्ष. नद

ਪੰਝਕ ਛੋਲ ਨੇ ਕੋਈ ਪਥੁ ਵਾਰ ਛੋਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੰਝਕ, ਵਾਰ
ਨ ਛੋਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રભાકર :

: १२५

[૨૩૮] એકાગ્નિ યંત્ર

2010	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	190	200	210	220	230	240	250	260	270	280	290	300	310	320	330	340	350	360	370	380	390	400	410	420	430	440	450	460	470	480	490	500	510	520	530	540	550	560	570	580	590	600	610	620	630	640	650	660	670	680	690	700	710	720	730	740	750	760	770	780	790	800	810	820	830	840	850	860	870	880	890	900	910	920	930	940	950	960	970	980	990	1000	1010	1020	1030	1040	1050	1060	1070	1080	1090	1100	1110	1120	1130	1140	1150	1160	1170	1180	1190	1200	1210	1220	1230	1240	1250	1260	1270	1280	1290	1300	1310	1320	1330	1340	1350	1360	1370	1380	1390	1400	1410	1420	1430	1440	1450	1460	1470	1480	1490	1500	1510	1520	1530	1540	1550	1560	1570	1580	1590	1600	1610	1620	1630	1640	1650	1660	1670	1680	1690	1700	1710	1720	1730	1740	1750	1760	1770	1780	1790	1800	1810	1820	1830	1840	1850	1860	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080	2090	2100	2110	2120	2130	2140	2150	2160	2170	2180	2190	2200	2210	2220	2230	2240	2250	2260	2270	2280	2290	2300	2310	2320	2330	2340	2350	2360	2370	2380	2390	2400	2410	2420	2430	2440	2450	2460	2470	2480	2490	2500	2510	2520	2530	2540	2550	2560	2570	2580	2590	2600	2610	2620	2630	2640	2650	2660	2670	2680	2690	2700	2710	2720	2730	2740	2750	2760	2770	2780	2790	2800	2810	2820	2830	2840	2850	2860	2870	2880	2890	2900	2910	2920	2930	2940	2950	2960	2970	2980	2990	3000	3010	3020	3030	3040	3050	3060	3070	3080	3090	3100	3110	3120	3130	3140	3150	3160	3170	3180	3190	3200	3210	3220	3230	3240	3250	3260	3270	3280	3290	3300	3310	3320	3330	3340	3350	3360	3370	3380	3390	3400	3410	3420	3430	3440	3450	3460	3470	3480	3490	3500	3510	3520	3530	3540	3550	3560	3570	3580	3590	3600	3610	3620	3630	3640	3650	3660	3670	3680	3690	3700	3710	3720	3730	3740	3750	3760	3770	3780	3790	3800	3810	3820	3830	3840	3850	3860	3870	3880	3890	3900	3910	3920	3930	3940	3950	3960	3970	3980	3990	4000	4010	4020	4030	4040	4050	4060	4070	4080	4090	4100	4110	4120	4130	4140	4150	4160	4170	4180	4190	4200	4210	4220	4230	4240	4250	4260	4270	4280	4290	4300	4310	4320	4330	4340	4350	4360	4370	4380	4390	4400	4410	4420	4430	4440	4450	4460	4470	4480	4490	4500	4510	4520	4530	4540	4550	4560	4570	4580	4590	4600	4610	4620	4630	4640	4650	4660	4670	4680	4690	4700	4710	4720	4730	4740	4750	4760	4770	4780	4790	4800	4810	4820	4830	4840	4850	4860	4870	4880	4890	4900	4910	4920	4930	4940	4950	4960	4970	4980	4990	5000	5010	5020	5030	5040	5050	5060	5070	5080	5090	5100	5110	5120	5130	5140	5150	5160	5170	5180	5190	5200	5210	5220	5230	5240	5250	5260	5270	5280	5290	5300	5310	5320	5330	5340	5350	5360	5370	5380	5390	5400	5410	5420	5430	5440	5450	5460	5470	5480	5490	5500	5510	5520	5530	5540	5550	5560	5570	5580	5590	5600	5610	5620	5630	5640	5650	5660	5670	5680	5690	5700	5710	5720	5730	5740	5750	5760	5770	5780	5790	5800	5810	5820	5830	5840	5850	5860	5870	5880	5890	5900	5910	5920	5930	5940	5950	5960	5970	5980	5990	6000	6010	6020	6030	6040	6050	6060	6070	6080	6090	6100	6110	6120	6130	6140	6150	6160	6170	6180	6190	6200	6210	6220	6230	6240	6250	6260	6270	6280	6290	6300	6310	6320	6330	6340	6350	6360	6370	6380	6390	6400	6410	6420	6430	6440	6450	6460	6470	6480	6490	6500	6510	6520	6530	6540	6550	6560	6570	6580	6590	6600	6610	6620	6630	6640	6650	6660	6670	6680	6690	6700	6710	6720	6730	6740	6750	6760	6770	6780	6790	6800	6810	6820	6830	6840	6850	6860	6870	6880	6890	6900	6910	6920	6930	6940	6950	6960	6970	6980	6990	7000	7010	7020	7030	7040	7050	7060	7070	7080	7090	7100	7110	7120	7130	7140	7150	7160	7170	7180	7190	7200	7210	7220	7230	7240	7250	7260	7270	7280	7290	7300	7310	7320	7330	7340	7350	7360	7370	7380	7390	7400	7410	7420	7430	7440	7450	7460	7470	7480	7490	7500	7510	7520	7530	7540	7550	7560	7570	7580	7590	7600	7610	7620	7630	7640	7650	7660	7670	7680	7690	7700	7710	7720	7730	7740	7750	7760	7770	7780	7790	7800	7810	7820	7830	7840	7850	7860	7870	7880	7890	7900	7910	7920	7930	7940	7950	7960	7970	7980	7990	8000	8010	8020	8030	8040	8050	8060	8070	8080	8090	8100	8110	8120	8130	8140	8150	8160	8170	8180	8190	8200	8210	8220	8230	8240	8250	8260	8270	8280	8290	8300	8310	8320	8330	8340	8350	8360	8370	8380	8390	8400	8410	8420	8430	8440	8450	8460	8470	8480	8490	8500	8510	8520	8530	8540	8550	8560	8570	8580	8590	8600	8610	8620	8630	8640	8650	8660	8670	8680	8690	8700	8710	8720	8730	8740	8750	8760	8770	8780	8790	8800	8810	8820	8830	8840	8850	8860	8870	8880	8890	8900	8910	8920	8930	8940	8950	8960	8970	8980	8990	9000	9010	9020	9030	9040	9050	9060	9070	9080	9090	9100	9110	9120	9130	9140	9150	9160	9170	9180	9190	9200	9210	9220	9230	9240	9250	9260	9270	9280	9290	9300	9310	9320	9330	9340	9350	9360	9370	9380	9390	9400	9410	9420	9430	9440	9450	9460	9470	9480	9490	9500	9510	9520	9530	9540	9550	9560	9570	9580	9590	9600	9610	9620	9630	9640	9650	9660	9670	9680	9690	9700	9710	9720	9730	9740	9750	9760	9770	9780	9790	9800	9810	9820	9830	9840	9850	9860	9870	9880	9890	9900	9910	9920	9930	9940	9950	9960	9970	9980	9990	10000
------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------

[૨૩૯] ઉપગ્રહ યત્ર

રવિ. રો. મૃ. મ. ઉ હસ્ત સ્વાતિ અનુ. મૃગ ક. ઉ. ર.
 શિ. પા. જા.

૨૬. દે. અશ્વિ આદ્રા પુન્ય આ'લે. પૂ. હસ્ત રવા. અહુ. શ્ર. ધ
કા

у у у у у у у у

મ. શ. પૂ. કૃ. મ. આદ્રા પુ. મ. ઉ. ચિ મૂળ પૂ.
 ભા. ભા. વા.

[illegible]

: ત્રિભાગ પડેલો।

૧૪	જ્યે.	મૂ.	શ	ઉ	રે.	મૂ.	રો.	આદ્રા	પુષ્ય	હસ્ત	ચિત્રા
				ભા.							
૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪
સૂ	ચિ.	સ્વા.	પૂ	શ.	ધ.	પૂ.	રે.	ભ.	શ	આંલે	મધા
		પા.				ભા.					
૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮
સૂ	હસ્ત	ચિ.	મૂ	ઉ.	શ.	ઉ.	આંલે.	કૃ.	પુષ્ય	આંલે.	
		પા.				ભા.					
૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯
સૂ	મ.	પૂ.	વિ.	જ્યે.	મૂ.	ઉ.	ધ.	પૂ.	રે.	મૂ.	આદ્રા
		દે.				પા.		ભા.			
૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨
સૂ	આંલે	મ.	સ્વા.	આતુ.	જ્યે.	પૂ.	શ.	ઉ.	રો.	મૃગ	
						પા.		ભા.			
૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩
સૂ	પુ.	આંલે	ચિ.	વિ.	આતુ.	મૂ.	ઉ.	ધ.	પૂ.	કૃ.	રૈહિણી
							પા.		ભા.		
૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪

સૂચી મહા નક્ષત્રાથી ગણતા જો અદ્રમાના નક્ષત્ર ૫-૮-૧૦-૧૪-૭-૧૬-૧૫-૧૮-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪-૨૫ માં આવે તો ઉપશ્રદ્ધ દોષ લાગે છે આ દોષ કુરુદેશ અને બાહ્યક દેશમમાં વળતર છે.

યદા કુંભગતે માતુ સિહ લગ્ન પરિત્યજેત્ ।

ગોષ્ઠલિક વિઘવા સ્યાત્ કુલનાશકારી ગૃહે ॥

[૨૪૦] નબટ વસ્તુ પ્રાપ્તિ ભાવ વિચાર

મેષે વૃષે વિશેષ પૂર્વ, આગનેચ્ચાં મિથુને તથા ।

દક્ષિણે કન્કટ્ટે જ્યો નૈઋત્યં સિહ દક્ષતે ॥૧॥

કન્યાયા ઉત્તરે જ્યેઃ પ્રતીચ્ચાં તુલ વૃશ્ચિકે ।

ધને ચૈવ તુ વાયવ્યા મુત્તરે મકરે ઘટે ॥૨॥

મીન ર્દશાન તો જ્યે સ્તસ્કરો વિશિ લક્ષણમ્ ॥

શ્રીયતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત પ્રશાકર :

: ૧૨૭

[૨૪૧] નક્ષત્ર પરથી ચોરની બાતિ બાણવી

એધે ચ બ્રાહ્મણ ચ ચૌરો, વૃષભે ક્ષત્રિયો ભવેત્ ॥
મિથુને વૈશ્ય ચૌરઃ, સ્વાત્ કર્કટ શુદ્ધ એવ ચ ॥
સિંહે સ્વજન ચૌર, કન્યા યાંચ કુલાંગના ॥
પુત્રો વા યાદિ વા ભાતા, તુલયા તરુકરા ભવેત્ ॥
વૃશ્ચિકે મહેચ્છ ચૌર, સ્વાદ્ ભાર્યા જ્ઞેયા ધનેન ચ ॥
મકરે વૈશ્ય ચૌર, સ્વાત્ કુલે ચ મૂષકસ્થ ॥
મીને ભૂમિ ગતં પ્રોક્તં, માન્યથા તરુકરા ભવેત્ ॥

[૨૪૨] ભાવિષ્ય ભાવ ફળ

ચાર, આઠ, દશ તો વહીમેં સુખકારી ॥
દો, પાંચ, નવ તો સુદીમેં સુખકારી ॥
ચાર, આઠ, દસ તો સુદીમેં સુખ હર્તા ॥
દો, પાંચ, નવ તો વહી મેં દુઃખ કર્તા ॥

[૨૪૩] રાખ્ય યોગ

ચન્દ્ર ત્રીજે થા દશ મે, શુદ્ધ ઉચ્ચકા હોય ॥
પૃથ્વી પતિ રાખ યશે, ભલે નીચ ઘર હોય ॥

[૨૪૪] સુષ્ટિ વીર્ય પાત યોગ

ચન્દ્ર થકી સાતે શનિ, જો કરે જઈને વાસ ॥
સુષ્ટિના સયોગથી, કરે વીર્યને વિનાશ ॥

[૨૪૫] શ્રેષ્ઠ ગૌતમ ગૃહ બલ વિચાર

જન્મ કાલની કુંડલીમાં પ્રથમ ભાવ લગ્નમાં જે રાશિ આવે
તેજ નવમાંથ કુંડલીમાં પ્રથમ ભાવમાં લગ્નમાં આવે તો વર્ગોત્તમ
લગ્ન કહેવાય છે, અને તે બલવાન છે શુભ ક્ષણ આપનાર છે

: વિભાગ પહેલો

[२४६] હાલકે ચક્ર વિચાર

હાટ ચક્રં પ્રવક્ષ્યામિ ભાષિતં વિશ્વકર્મણા ।
 બિના ચંદ્ર ફલં વક્તુમ્
 ન શક્યો જગતી તલે ॥૧॥

આસને ચ દ્વયં ચૈવ, મુખે ચૈવ દ્વયં તથા ।
 અગ્નિકોણે ચ ચત્વારિ, નૈઋત્ય્યાં ચ તથૈવ ચ ॥૨॥

પ્રતિમુખં જ્યં દદ્યાત્ વાયૌ ચત્વારિ દાપયેત્ ।
 ઈશાન્યાં ચૈવ ચત્વારિ મધ્યે ચત્વારિ કં સ્યાત્ ॥૩॥

આસને સર્વ સૌર્યં ચ, મુખે ચ વિક્રમસ્તથા ।
 અગ્નિકોણે ચ અર્ચં નાશ શ્ચ, -
 નૈઋત્ય્યાં ચ શુભપ્રદમ્ ॥૪॥

પ્રતિમુખ મતિ શ્રેષ્ઠં વાયૌ ચૌર્ધ્વગ સમવઃ ।
 ઈશાન્યાં સર્વશ્રવ્હાનિ મધ્યે ચૈવ શુભાશુભ ॥૫॥
 સૂર્યભાદિ નભં યાવદ્ અંગે જ્ઞેયં વિચક્ષણૈઃ ॥

[૨૪૭] હાલકે ચક્ર

આસન યુગ્મે અગ્નિ નૈઋત્યમાં પ્રતિયુગ વાયવ્યે ઈશાનમાં મધ્યે							
ખૂણામાં							
૨	૨	૪	૪	૩	૪	૪	૪
શ્રેષ્ઠ	શ્રેષ્ઠ	ખરાબ	શ્રેષ્ઠ	શ્રેષ્ઠ	ખરાબ	ખરાબ	શ્રે.ને.

[૨૪૮] શક-ખળ વિચાર

ગુરુ વિવાહે ગમને ચ,
 શુક્રો જ્ઞાને વુષો દક્ષિણ કે શૌરિઃ ।

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગલ્ પ્રભાકર :

: ૧૨૬

युद्धे च भीमो नृपदर्शने ऽ कें,

सर्वेषु कार्येषु बली शशांकः ॥

[२४६] द्वाप परिहार

अयोग सिद्धियोगश्च, द्वावे तौ भवतो यदि ।

अयोगो हन्यते तत्र, सिद्धियोगः प्रवतते ॥

[२५०] यात्राभां शुभाशुभ लग्न भण

चर लग्ने प्रयातव्यं द्विस्वभावे तथा नरैः ।

लग्ने स्थिरे च न गतव्यं यात्रायां क्षेम-मायुभिः ॥

[२५१] अस्थान दिन-प्रभाणु

पूर्वे दिनानि सप्तैव, याम्ये पच दिनानि च ।

पश्चिमे दिवशांस्त्रान्वौ, दिनाना द्वयमुत्तरे ॥

[२५२] 'प्रयाणुनी पडेक्षा दुग्धादि त्याज्यनि विचार'

दुग्ध त्याज्य पूर्व मेव, त्रिरात्रि क्षौर

त्याज्यं पच रात्रि च पूर्वम् ।

क्षौद्रे तैल वासरे ऽ स्मिन् वमिश्च

त्याज्यां यत्ना भूमिपार्लन नूनम् ॥

[२५३] अस्थान दिन भर्थाहा

राजा दशाह पत्राह मन्यो न प्रस्थितो वसेत् ।

अग प्रस्थान सपूर्णं, वस्तु प्रस्थाननेके ऽ र्घकम् ॥

[२५४] वार द्वापद्वाप ज्ञान

न वार दोषाः प्रभवन्ति रात्रौ,

देवेज्य दैत्येभ्य दिवाकराणाम् ।

દિવા શશાંકાર્કજ ભ્રુમુતાનાં,

સર્વત્ર નિદ્યો બુધવાર દોષઃ ॥

શુક્ર, શુક્ર અને રવિવારનો જે દોષ છે, તે રાત્રે નથી લાગતો. આ દિવસોનો દોષ દિવસે લાગે છે. સોમ, શનિ અને મંગળવારનો દોષ પણ દિવસનો છે. અને બુધવારનો દોષ દિવસે તેમજ રાત્રે લાગે છે એટલે બુધવારે રાત્રે કે દિવસે શુભ કાર્યો કરવા નહિ અને પરિણિતાને વિદાય પણ કરવી નહિ.

[૨૫૫] અધિકમાસ્યતું જ્ઞાન

કોઈ તિથિ ઘટે નહિ, બચે નહીં કોઈ કાલ,
એકસો અઠાવીશ વર્ષમાં, બહોતેર અધિકમાસ,
ક્ય માસ જે બાણવા, નેમ કુશળ પંન્યાસ.

[૨૫૬] વર્ષાઠાળમાં પાણીનો યોગ

દિવાળીના દિવસે રવિવાર હોય, તો તે વર્ષમાં કુલ ૫૦ દિવસ વરસાદ થાય.

દિવાળી સોમવારે હોય તો કુલ ૧૦૦ દિવસ વરસાદ પડે.

દિવાળી મંગળવારે હોય તો ૪૦ દિવસ પાણી વરસે.

દિવાળી બુધવારે હોય, તો ૬૦ દિવસ વરસાદ પડે.

દિવાળી શુક્રવારે હોય તો ૮૦ દિવસ વરસાદ પડે

દિવાળી શુક્રવારે હોય, તો ૯૦ દિવસ વરસાદ પડે.

દિવાળી શનિવારે હોય, તો ૨૦ દિવસ પાણી પડે.

કાર્તિક માસમાં વદી કે સુદી એકમને દિવસે રોહિણી નક્ષત્રનો સૂર્ય હોય, તો તે વર્ષમાં દુકાળ પડે.

[૨૫૭] વર્ષના ચાર સ્થાન

ચૈત્ર સુદ ૧, વૈશાખ સુદ ૧, જ્યેષ્ઠ સુદી ૧, અસાદ સુદી ૧ હોય, પાણી ભરણી, ખડ મૃગસિરા સૂવાયસે તીજે હોય, પુનર્વસુ તીર્થો ત્રણ નીપાય.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૩૧

[૨૫૮] વરસાદના દૂડા

ચંદ્ર રવિ કે મંગલે, જો પોદે જહુરાય ।
ભાડુ ભડારે મેઢની, પૃથ્વી પ્રલય થાય ॥

હરિમદ્રસૂરિ કૃત ગ્રહણયોગ

ચંદ્રસે રવિ સાતમે, રવિ રાહુ એકાંત ।
પંડિતા રવિ કે લિયે, ચંદ્રગ્રહણ એકાંત ॥

[૨૫૯] સમય જ્ઞાન

આવણુ વદી એકાદશી, તીન નક્ષત્ર જોય,
કૃત્તિકા કરે કરવરો, રોહિણી કરે હુકાળ,
જો આવે મૃગશિરા, તો નિશ્ચય કરે સુકાળ ॥૧॥

આવણુ શુકી સપ્તમિ, જો સ્વાતિ ઉગે સૂર,
હુંગર પર ઘર કરો, રાખો બળકને ખીજ ॥૨॥

ભાદરવા સુદ ૭-૮ ના દિવસે વરસાદ થાય, તો પોષ
મહિનામાં હિમ પડે. તે ગેટર થાય. એ સત્ય છે.

[૨૬૦] રોહિણી નક્ષત્ર-ચાર પાયાના વર્ષનો વિચાર

રોહિણી નક્ષત્રના પહેલા પાયામાં ગાજવીજ થાય, તો
વરસાદ ન પડે ખીજ પાયામાં ગાજવીજ થાય તો આધારણુ છાંટા
પડે પણ ૭૨ દિવસ સુધી વરસાદ ન પડે. ત્રીજા પાયામાં વીજળી
થાય તો ઘાસચારો ન ઉગે. ચોથા પાયામાં વિજળી થાય, તો
વરસાદ સારો થાય.

[૨૬૧] કતકે પુત્ર સુદર્ત વિચાર

હસ્તાદિ પંચક મિષઠ વસુ પુષ્ય મેષુ । :

રિક્તા વિવર્જિત તિથિ અલિ કુંભ લગ્ને ॥

સિંહ વૃષભે ભવતિ દત્ત પરિગ્રહો ડયય ॥

: વિભાગ પહેલો

[૨૬૨] વિધારંભે સુદૂર્ત વિચાર

વિધારંભે ગુરુ શસ્ત્રો મધ્યમૌ મૃગુ માસ્કરો ।
મરણ શન્તિ મૌમાભ્યામ્, અવિદ્યા બુધ સોમયોઃ ॥

અમાવસ્યા ગુરુ હત્યા, સ્યા ચ્છિષ્યહંત્રી ચતુર્દશી ।
અમાયામુખયો હંત્યા, પ્રતિપદા પાઠનાશિની ॥

[૨૬૩] સંક્રાંતિ દિનમાન ઘડી-પળનું જ્ઞાન

સંક્રાંતિ	દિનમાન	ઘડી	પળ	વૃદ્ધિપળ	વિપળ
મકર	૦	૨૬	૧૨	૧	૧૨
કુમ્ભ	૦	૨૬	૪૮	૨	૫૨
મીન	૦	૨૮	૧૪	૩	૩૨
મેષ	૦	૩૦	૦	૩	૩૨
વૃષભ	૦	૩૧	૪૬	૩	૫૨
મિથુન	૦	૩૩	૧૨	૧	૧૨

સંક્રાંતિ	દિનમાન	ઘડી	પળ	ઘટતી પળ	ઘટતી વિપળ
કર્ક	૦	૩૩	૪૮	૧	૧૨
સિંહ	૦	૩૩	૧૨	૨	૫૨
કન્યા	૦	૩૧	૪૬	૩	૩૨
તુલા	૦	૩૦	૦	૩	૩૨
વૃશ્ચિક		૨૮	૧૪	૨	૫૨
ધન		૨૬	૪૮	૧	૧૨

મકરના સૂર્યથી છ મહિના કર્કના સૂર્ય સુધી દિવસ ભેટો થાય છે અને રાત્રિ નાની થાય છે અને કર્કના સૂર્યથી મકરના સૂર્ય સુધી છ મહિના પર્યંત દિવસ નાનો થાય છે અને રાત ભેટી થાય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર સુદૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૩૩

દિનમાન ૬૦ માંથી બાક કરવાથી રાત્રિમાન આવશે.

અસ્તં ગતે સકલ શસ્ય સમૃદ્ધિ વૃદ્ધિ ।

ક્ષેમં સુમિશ્ર મતુલ નિશિચા ઽર્ધ રાત્રે ॥

અર્થ :- વિષુવતી સંક્રાન્તિ સૂર્યોદય કાળે થાય, તો દુનિયાને પીડા કરે છે મધ્યાહન કાળે થાય, તો ધાન્યનો નાશ કરે છે સૂર્યસ્ત કાળે થાય તો ફરેક પ્રકારની વનસ્પતિ તેમ જ અનાજ સારાં પાકે છે અને મધ્ય રાત્રે થાય, તો ખૂબ જ સારી તેમ જ સુકાળ કારી છે.

[૨૬૪] મહૂર્તી નક્ષત્ર

ભારણી, આર્દ્રા, આશ્લેષા, સ્વાતિ, જ્યેષ્ઠા, અને શતભિષા નક્ષત્ર પંદર મહૂર્તી છે.

રોહિણી, વિશાખા, પુનર્વસુ અને ત્રણે ઉત્તરા નક્ષત્રો ૪૫ મહૂર્તી છે બાકીના નક્ષત્રો ૩૦ મહૂર્તી છે.

[૨૬૫] સંક્રાન્તિ ક્રમ

રવિવારે કુર નક્ષત્રમાં ધોરા, સોમવારે ક્ષિપ્ર નક્ષત્રમાં પ્વાક્ષ, મંગળવારે ચર નક્ષત્રમાં મહોદરી, બુધવારે ચૈત્ર નક્ષત્રમાં મહાકિની, શુક્રવારે ક્રુવ નક્ષત્રમાં મહા, શુક્રવારે મિશ્ર નક્ષત્રમાં મિશ્રા અને શનિવારે કાર્કષ્ણ નક્ષત્રમાં રાક્ષસી નામની સૂર્ય સંક્રાન્તિ થાય છે.

[૨૬૬] પ્રતિષ્ઠા નક્ષત્ર લગ્ન બાળ

કાર્યં વિતારેન્દુ બલે ઽપિ પુણ્યે

દોક્ષાં વિવાહં ચ વિના વિદધ્યાત્ ।

પુણ્ય પરેષા હિ બલં હિનસ્તિ બલં

તુ પુણ્ય સ્ય ન હન્યુ રન્યે ॥

વિના આર્દ્રા શતં ચિત્રાં

જિન શૂક્રાં કિન્દુ ગુરૌ ।

ચરે મૈત્રે મવોઘ્વસ્ય

હસ્ત મૂલેષુસ્થાપયેત્ ॥

શુક્ર, રવિ, સોમ કે શુક્રવારે તથા શતભિષા વિનાના ચર, મિષ્ટા વિનાના આર્દ્રા વિનાના ઉર્ધ્વશુભી, મઘા, હસ્ત અને મૂળ નક્ષત્રોમાં શ્રી જિનેન્દ્રને સ્થાપવા.

કુમાર સુ હન્તિ કર્કઃ કુલનાશમદ્ર તુ ત્રયે ।

વિનશ્યતિ તેતા દેવ. ઈમ નં સશયઃ ॥

પ્રતિષ્ઠામાં જો કર્ક થિલીધો હોય, તે કુમારને અને ત્રણ બદ્ધતુમાં બેટલે ૭ માસમાં તેના કુળનો નાશ થાય છે. તેમાં સ શય નથી.

દ્વિ સ્વભાવં પ્રતિષ્ઠા સુ સ્થિરં

બાલ લગ્ન મુત્તમમ્ ।

તદ્ ભાવે ચરં ગ્રાહ્ય,

મુદામ ગુણ મૂષિતમ્ ॥

‘શિલ્પ રતનાકર’ મત અનુમાર

દ્વારં ચ અષ્ટમૈ ભાગે, મેક ભાગં પરિત્યજ્યેત્ ।

સપ્તમે સપ્તમો દૃષ્ટિ દેવા જિનેશ્વરં ॥

નાન્યે પ્રતિષ્ઠાં જન્મક્ષે દશમેં ષા ૬ શેત્રમેં ।

અષ્ટાદશે ત્રયો વિશ પંચ વિશ ચ મન્યતે ॥

પૂ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિ દશભાવે છે કે

કારાવયસ્સ જન્મણ રિસ્કં દશ સોલસં તહ બારં ।

તેવીસં પંચવિશં વિવ પઈઠાઈ વિવર્જયેત્ ॥

આંતરિકા કરાવનારનું જન્મ નક્ષત્ર તથા જે જન્મ નક્ષત્રથી
દશમું, સોળમું અઠારમું, તેવીસમું, અને પચીસમું નક્ષત્ર હોય,
તે-તે નક્ષત્રો શ્રી જિનજિંબની પ્રતિષ્ઠામાં છોડી દેવાં.

પ્રતિષ્ઠાના લગ્નમાં રેખા આપનારી ગ્રહ સ્થિતિ.

સ્ત્ર.	ચં.	મં.	બુ.	શુ.	શુ.	શ	રા.	કે
૩	૨	૩	૧	૧	૧	૩	૩	૩
૬	૩	૬	૨	૨	૬	૬	૬	૬
૧૧	૬	૧૧	૩	૩	૩	૧૧	૧૧	૧૧
શ્રેષ્ઠ	૧૦	શ્રેષ્ઠ	૪	૪	શ્રેષ્ઠ			
	૧૧	છે.	૫	૫				
	શ્રેષ્ઠ		૭	૭				
	છે		૯	૯				
			૧૦	૧૦				
			૧૧	૧૧				
			શ્રેષ્ઠ	છે				

દિન શુદ્ધિ દીપિકામાંથી

કૂર ગ્રહ સંયુક્તે દૃષ્ટે વા શશિની અસ્તં કરે ।

મૃત્યુ કરોતિ કર્તુઃ દેતા પ્રતિષ્ઠાયને યામ્યે ॥

કૂર ગ્રહ યુક્ત કે કૂર ગ્રહની દૃષ્ટિવાળો અસ્તનો અન્ન હોય
તથા દક્ષિણાયન હોય તો કરેલ પ્રતિષ્ઠાપકનો નાશ થાય છે.

અંગારકઃ શનિ શ્રૈવ રાહુ માસ્કર કેતવ. ।

શૃગુધુત્ર સમાયુક્તા સપ્તમસ્થા ત્રિકામહા ॥

શિલ્પિ સ્થાપક કર્તૃણા સદ્ય પ્રાણ વિયોજકાઃ ।

તસ્માત્ સર્વ પ્રયત્નને સપ્તમ સ્થાન વિવર્જયેત્ ॥

અર્થ :- જાનમા સ્થાનમાં સ્થેત મગજ, ધનિ, ગણ-
મૂર્ધ, કેનુ અને શુક શિશી, મગજ અને અગાધ ને પ્રાણના
પ્રાણનો નાશ કરે માટે જનમ સ્થાનનો દરેક પ્રયત્ન ત્યાગ કરવો.

પ્રતિષ્ઠ માં મૂર્ધ નિર્જન હોય તેા ઘર ધર્મી, કેન્દ્ર નિર્જન
હોય તેા સ્ત્રી, શુક નિર્જન હોય તેા ધન અને ગુરુ નિર્જન હોય
તેા સ્ત્રી અગ્રહ નાશ પામે .

૩-૨ ૧૧ માં જનમે સ્થેત કુર કરેા મૂર્ધન ધાનિ દેવા-
વાળી બનાવે છે. પ્રાણના જનમા દિશન મગજની ગુદિ સ્ત્રી ને
૫૧ અન્ન ગુદિ માટે દેવ વિદ્યેય નામદ નર્મી.

નર્મીના દેગ દુરોનો નાશ કરે છે, તેમ કેન્દ્ર અને મન
જનનનાં ગુરુ-શુક જનના દરેક દોષોનો નાશ કરે છે.

પુ. શ્રી હૃદયપ્રભ મૂર્ધન દુર્માર્ગ છે કે નિકૈલ અને કેન્દ્રમાં
સ્થેત મગજ અને ધનિ મદિરનો નાશ કરે છે.

જાળવાન મિત્ર સ્થેત નિકૈલ અને કેન્દ્રનો ધનિ અથવા
જાળવાન મિત્રની સ્થિતિઓ કેન્દ્ર ૮-૯ ૧૨ ના મગજનો નાશ
કરે છે.

દિન શુદ્ધિ દીપિકા પા-૨૭ માંથી

કેન્દ્ર જાળમાં જુધ-ગુરુ-શુક અથવા ઉચ્ચના ગૌરવ શ્રેષ્ઠો દરેક
દોષોનો નાશ કરે છે.

જનનો ગુરુ, જન નર્મી અને દિશના નર્મી દોષોનો
નાશ કરે છે.

કેન્દ્ર નિકૈલમાં જુધ, ગુરુ, અને શુકની દિશ પાળ નિંદ્ર
સ્થાનમાં સ્થેત કુર શદના હોયને થમાવે છે.

વળી પાળ કુળ છે કે મૂર્ધ કેન્દ્ર સ્થાનના કરતાં જનમ
ગણિ પાત કે નામ રાશિ પાતના કુર શદ પાળ કેન્દ્રમાં હોય, તો તે
શ્રેષ્ઠ છે.

અન્ય સ્થાને કહ્યું છે કે પ્રતિષ્ઠામાં લગ્ન બળ ખીજની આવશ્યકતા છે.

પ્રતિષ્ઠામાં લગ્નમાં રવિ શનિ વક્રી હોય અથવા કેન્દ્ર અને ૯ માં ભુવનમાં કુર અહીં હોય તો પ્રાત્નાદનો નાશ કરે છે. યત્ર ધરના અહો સર્વ ખરાબ છે.

રાહુ, કેતુ ત્રાથેના લગ્ન કે સાતમા ભુવનનો અન્દ્ર ખરાબ છે. પણ શુર, શુક્ર સાથે રહેલ હોય કે દેખતા હોય, તો અન્દ્ર શુભ છે.

સર્વ અહો ૧૧ માં સ્થાનમાં શુભ છે. ૧૨ માં સ્થાનમાં અશુભ છે.

સભૂ કહે છે કે-મેષ મા વૃષભનો અન્દ્ર સૂર્ય હોય તો, મગળ, ખુધ હીન બળવાળા હોય તો અને શનિ બળવાન હોય તો શ્રી અરિહતની મૂર્તિની સ્થાપના કરવી.

રવિ ક્ષેત્રે ગતે ભવે, ભવક્ષેત્રે ગતે રવૌ ।

દીક્ષા સુતથાપન યાપિ, પ્રતિષ્ઠાં ચ ન કારયેત્ ॥

ખુધ શુર શુક્રના બળ વિષે વિચાર

वल्लिष्ठ स्वच्छगो देश नाशोति शीत रश्मिजः ।

वाक्पतिस्तु शतं हन्ति गन्धम आसूरा चितेः ॥

बुधो विनार्केण चतुष्टयेषु,

स्थितं गतं हन्ति विलग्नतः दोषान् ।

शुक्र सहस्र विना भवेपु,

सर्वत्र गोर्वाण गुरुस्तु लक्षम् ॥

; વિભાગ પહેલો

તિથિ વાસર નક્ષત્રો યોગ લગ્ન ક્ષણાદિ જાન ।
સબલાન્ હરતો દોષાન્ ગુરુ શુક્રો વિલગ્ન ગૌ ॥

ત્રિકોણ કેન્દ્ર ગોવા ઽ પિ મગ દોષસ્ય કુર્વતે ।
વક્રના ચારિગાવા ઽ પિ

इन्दु वो जोत्र भृगवः शुभाः ॥

(મુહુર્ત ચિંતામણી પેજ ૪૩)

गृह प्रवेशे यात्रायां विवाह च यथा क्रमम् ।

भौमे ઽ શિવની શનો ગ્રાહ્યં ગુરૌ પુણ્ય ચ વર્જયેત્ ॥

(મુહુર્ત ચિંતામણી પેજ ૨૭)

નક્ષત્ર-યોગ શુભ હોવા છતાં નવમી દિવસે પ્રયાણ કરવું નહિ. મુહુર્ત ચિંતામણીમાં કહ્યું છે કે પ્રવાસમાં અને પ્રવેશમાં નવમી દિવસ, નવમી તિથિ, નવમી વાર અને નવમું નક્ષત્ર વળતું છે અન્ય અન્ય પ્રમાણે તો નવમી માસ તથા નવમું વર્ષ પણ ત્યાજ્ય છે.

अषाढाया पूर्णिमा संचौ रात्रौ चंद्र न दृश्यते ।

तेषा चातुर्मासेषु, जलं वृष्टि न मुंचति ॥

(વહેવાર કલ્પમાંથી કર્તા શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી)

दिन शुद्धि द्विपिका पृ. ३० ५२थी

अदातो लोचनं हन्ति, दक्षिणो हय शुभप्रदः ।

पृष्ठतो वामत श्रैव शुक्र सर्व शुभावहः ॥

અર્થ :- આમો શુક્ર દોચન હણે છે, જમણો લુકથાન કરે છે પૂંઠનો તેમ જ ડાબો શુક્ર શુભકારક છે.

गर्भिणी च सर्व लाभ, नववधू रूपा एव च ।

पदमेकं न गच्छन्ति, शुक्रे सन्मुख दक्षिणे ॥

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત પ્રભાકર :

: ૧૩૯

ગર્ભિણી સ્ત્રવતે ગર્ભં, બાલ ત્રિયતે દ્રુવમ્ ।
નવવધૂ ભવેદ્ વન્ધ્યા, નૃપ. શોઘ્ર વિનશ્યતિ ॥

અર્થ :- શુક સન્નુખ યા દક્ષિણે હોય છે, ગર્ભવતી સ્ત્રી, નવોઢા કે રાજા એક ડગલું પણ ભરતા નથી. કહાય પ્રયાણ કરે તો ગર્ભવતીને ગર્ભ ગળી જાય છે યુગવતી મૃત્યુ પામે છે. નવ પરણિતા વધ્યા થાય છે અને રાજા જલ્દી નાશ પામે છે.

એક ગ્રામે, પુરે વાસે, દુર્ભિક્ષે રાજપિ ઽવશે વિવાહે ।
તીર્થયાત્રાયા પ્રતિ શુક્ર ન વિદ્યતે ॥

અર્થ :- એક ગામમાં, નગરમાં, કુકાળમાં રાજના ઉપ-
દ્રવમાં વિવાહમાં અને તીર્થ યાત્રામાં શુક્રનો નિષેધ નથી.

દિન શુદ્ધિ-૩-૫ પરથી

પૌષ્ણા શ્વિનો પાદમેકં યદા વહતિ ચન્દ્રમા ।
તદા શુક્રો ભવેદન્ધ, સંમુખા ગમન શુભઃ ॥

અર્થ :- જ્યારે ચન્દ્રમા રેવતી નક્ષત્રથી અશ્વિની નક્ષત્રના
પ્રથમ પાયા સુધી હોય છે, ત્યારે શુક્ર અંધ હોય છે, માટે તે
વખતે સન્નુખના શુક્રમાં પ્રયાણ કરવું એ શુભ છે.

દિન શુદ્ધિ દીપીકા (પૃષ્ઠ ૧૨૮)

અન્ધ દિગ્વર મૂઢં પરપિહોપ જીવિનમ્ ।
કુર્યાત્ મતિ નીચ સ્થૌ, પુરુષં જ્ઞન્દ્ર માસ્કરૌ ॥

અર્થ :- જન્મ કુંડળીમાં અતિ નીચ સ્થાને રહેલાં જન્દ્ર
અને સૂર્ય, પુરુષને અંધ, ગરીબ, મૂર્ખ અને સિદ્ધક બનાવે છે.

અધઃ પુરુષ માત્રાન્તુ ન શલ્ય દોષદં ગૃહે ।
જલાન્તિકં સ્થિતં શલ્યં, પ્રાસાદે દોષદ નૃણામ્ ॥

અર્થ :- ઘરમાં પુરૂષ-પ્રમાણ ભૂમિ સુધીના ભાગનું શલ્ય ખરાબ છે, પરંતુ પ્રાસાદ-મંદિરમાં તો જળ જ્યાં સુધી ન આવે, ત્યાં સુધીના નીચેના ભાગમાં રહેલ શલ્ય મનુષ્યને હુઃખ આપનાર થાય છે એટલે આ બંને ભાગોમાં પૂરી જાગૃતિ રાખવી.

[૨૬૭] તારા કાર

૧	યુગ્મ	અ.	મ.	પૂ કા	ઉ કા	હરત	ચિ	સ્થા	ધિ
	જલમ								
	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	
૨	અ. કર્ક	જ્યે	સૂળ	પુષા	ઉષા	શ્ર	ધ	રાત	પૂ.ભા
૩	૧૦ ઉ ભા આધિ	૧૧ રે.	૧૨ અ.	૧૩ ભરણી	૧૪ કૃ	૧૫ રો.	૧૬ સુન	૧૭ આર્દ્ર	૧૮ પુન.
	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭
ભાગ	જલમ-ભા	સપ્ત	વિશાલ	ક્રિમા	ચામા	સાધવા	વિધવા	સૌમી	યરંગ
		૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
બાલ્ય ભાગ	શાભા	મનો-રમ	કૂંર	વિજયા	કલહ	ફતવા	પ્રકિર્ણ	રાધુ-સા	ભાગ-આમંથ

જન્મ નક્ષત્રથી સુહૃતના નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી. જે અંક નક્ષત્રનો આવે તેને નવ વડે ભાગવો, જે શેષ રહે, તે તારા જાણવી.

નોકર-આકર, શેઠ-શેઠાણી, વર-વધૂ. શિષ્ય-ગુરુ સર્વના જન્મ નક્ષત્રથી સુહૃત નક્ષત્ર સુધી તારા ગણવા, ઉત્તમ આવે તે દેવા પણ ૩-૫-૭ તારા આવે તો સારા નહિ. ૧-૨-૪-૬-૮-૯ તારાઓ સારી છે.

જન્મની તારા ગ્રહ પ્રવેશ અને માંગલિક કાર્યમાં શુભ છે. પરંતુ કુર કર્મ કરવામાં, વિવાહમાં તેમ જ સુદમાં અશુભ છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત પ્રભાકર :

: ૧૪૧

પ્રત્યેર જન્મ નક્ષત્રે મધ્યાન્હાત્ પરતઃ શુભમ્ ।

સાતમી તારા અને જન્મ નક્ષત્રનો મધ્યાહન કાળ પછીનો કાળ શુભ છે.

અરાળ તારાઓ મધ્યાહન કાળ પછી શુભ કાળ આપે છે.

ચન્દ્રાદ્ બલવાન્ તારા, કૃષ્ણપક્ષે તુ મર્તરિ ।

વિકલે પોષિતે ચ, સ્ત્રી કાર્યમ્ કર્તુમ્ યતો ઽહંતિ ॥

અર્થ :- કૃષ્ણ પક્ષમાં ચન્દ્ર કરતાં તારા બળવાન હોય છે. જેમ પોતાનો સ્વામી વિકલાંગ હોય કે જેર હાજર હોય ત્યારે તેનું કાર્ય તેની સ્ત્રી કરી શકે છે તેમ ચન્દ્ર નબળો હોય છે ત્યારે તારા તેનું કામ બળવે છે.

અક્ષન્ ન્યૂનં તિથિર્ન્યૂના કાપાનાથો ઽપિ ચા ઽષ્ટમ ।

તત્ સર્વમ્ સમયે તારા,

ષટ્ ચતુર્થં નવ સ્થિતા ॥

અર્થ :- નક્ષત્ર અશુભ હોય, તિથિ અશુભ હોય, અને ચન્દ્ર પણ સામે હોય, તો પણ તે સર્વ દોષોને છૂટી, ચોથી અને નવમી તારા શમાવી દે છે. કૃષ્ણ પક્ષમાં તારાબલ દેખીને કામ કરવું.
(દિન શુદ્ધિ દિપિકા)

[૨૬૮] વિશેષ શુક દોષ પરિહાર

ઝોઠ આમે પુરેવાપિ દુર્લભે રાજ વિગ્રહે ।

વિવાહે તીર્થયાત્રાયાં, પ્રતિ શુકો ન વિધતે ॥

[૨૬૯] આશ્લિકે રાહુ ચક્ર

૧. મેષ, સિંહ ધન પૂર્વમાં, વૃષભ કન્યા મકર દક્ષિણમાં, ।
મિથુન તુલા કુમ્ભ પશ્ચિમમાં, કર્ક વૃશ્ચિક મીન ઉત્તરમાં, ।
અગ્રે રાહુ ચ વૈધન્ય, દક્ષિણે ચ વૈધન્યં દુઃખદા ભવેત્ ।
પૃષ્ઠે પુત્રવતી નારી, વામે સૌભાગ્ય શાશ્વતી ॥

કવિ ગર્ગનો મત

મત્સ્યો ગમ આંધ્રેષુ, યમ ધન્ત સ્તુ દોષ કૃત ।
કારમીર કુલિકં, હૃષ્ટમ્ અર્ધયા મસ્તુ સર્વત ॥

મત્સ્ય, અગ મગધ અને આંધ્ર દેશમાં યમધંતનો દોષ છે
કારમીરમાં કુલિક યોગનો દોષ છે અને અર્ધ યામનો દોષ સર્વ
ઠેકાણે છે.

[૨૭૦] શુકઉદયાદિ વિચાર

સાષાંડષ્ટ માસે મૃગુજશ્ર પૂર્વે,
નતો ઘને શે સ્થિત પચ પંચ તજ પ્રતીચ્યા ।
નવ માસ શુક્ત, મેકાદશા- હસ્ત મુહેતિ પૂર્વે ॥

અર્થ :- શુક પૂર્વ દિશામાં સાહા અઢાર મહિના સુધી
ઉદય પામેલો રહીને, અઢી મહિના સુધી અસ્ત રહે છે. પૂઠે અને
પશ્ચિમ દિશામાં નવ મહિના સુધી ઉદયમાં રહીને ૧૧ દિવસ સુધી
અસ્ત રહે છે. પછી તેનો ઉદય પૂર્વ દિશામાં થાય છે.

[૨૭૧] ત્રિચાહે લગ્ન વિચાર

ત્યાજ્યા લગ્ને વ્યયે મંદ- ષષ્ઠે શુક્રેન્દુ લગ્નપા : ।
રઘ્રે ચન્દ્રાદયઃ પચઃ સર્વે તે ડચ્છ ગુરુ સમૌ ॥

અર્થ :- વિવાહના લગ્નથી પહેલા અને બારમાં સ્થાનમાં
જો શનિ હોય, છઠ્ઠા સ્થાનમાં શુક્ર, ચન્દ્ર અને લગ્નનો સ્વાસી
હોય તેમ જ ચન્દ્ર વગેરે પાંચે, જો સાતમાં સ્થાનમાં રહ્યા હોય,
તો તે સર્વ અહ ત્યાગ કરવા, પરંતુ જો ચન્દ્ર અને શુક્ર સાતમે
હોય, તો મધ્યમ સમજવા.

કેન્દ્રે સપ્તમ હોને ચ દ્વિ-ત્રિકૌણે શુભાઃ શુભઃ ।
તૃતીયેકાદશે સર્વે પાપાઃ શ્રેષ્ઠં ચ શોભનાઃ ॥

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૪૩

અર્થ :- વિવાહના લગ્નથી ૧-૪-૭-૧૦-૨-૬-૫ સ્થા-
નોમાં જો શુભ ગ્રહ હોય તો તે શુભ છે. ત્રીજા અને અગ્યારમાં
સ્થાનમાં સર્વ ગ્રહ શુભ છે. તથા છઠાં સ્થાનમાં પાપ ગ્રહ હોય
તો શુભ સમજવા.

किं वार्वन्ति ग्रहाः सर्वे यस्य केन्द्रे बृहस्पतिः ।

मत्त मातंग यूथाना, शतं हन्ति च के शतः ॥

અર્થ :- વિવાહના લગ્નથી ૧-૪-૭-૧૦ એ સ્થાનોમાં જો
શુક્ર હોય તો, તેને બીજા ગ્રહો કંઈ પણ કરી શકતા નથી. જેમ
મહોન્મત્ત હાથીઓના ટોળાનો સિંહ નાશ કરે છે. તેમ શુક્ર પ્રત્યેક
ગ્રહના અશુભ ફળનો નાશ કરે છે અને શુભ ફળ આપે છે.

ज्ञानेश्वर दिने चैव यदि रिक्ता तिथि भवेत् ।

तस्मिन् विवाहिता कन्या पति सतान-वर्धिनी ॥

અર્થ :- જ્ઞાનિવારે જો રિક્તા તિથિ ૪-૬-૧૪ હોય અને
તેમાં કન્યાનો વિવાહ કર્યો હોય, તો તે કન્યા પતિને સંતાનની
વૃદ્ધિ કરનારી થાય.

[૨૭૨] વર્ગ ચક્ર

ગરુડ	અ	ઇ	ઈ	એ	ઓ	સર્પ	ત	થ	દ	ધ	ન
ખિલાડી	ક	ખ	ગ	ઘ	ઙ	વૃષભ	પ	ફ	બ	ભ	મ
સિંહ	ચ	છ	જ	ઝ	ટ	મૃગ	ય	ર	લ	લ	વ
શ્વાન	ટ	ઠ	ડ	ઢ	ણ	મેષ	શ	ષ	સ	હ	

[૨૭૩] અંકાંતિ નિર્ણય

મેષ સંક્રાંતિમાં રાહુ દક્ષિણે, વસ પશ્ચિમે, શુક્ર પશ્ચિમે, વિષી
રવર્ગે, છઠ રવિ દગ્ધા.

૧૪૪ :

: વિભાગ પહેલો

વૃષભ સંક્રાંતિમાં રાહુ દક્ષિણે, શુક્ર ઉત્તરે, વત્સ પશ્ચિમે,
વિષ્ટિ સ્વર્ગે, ચોથ રવિ હગ્ધા.

મિથુન સંક્રાંતિમાં રાહુ પશ્ચિમે, વત્સ ઉત્તરે, વિષ્ટિ પાતાળે,
આઠમ રવિ હગ્ધા.

કર્ક સંક્રાંતિમાં રાહુ પશ્ચિમે, વત્સ ઉત્તરે, શુક્ર ઉત્તરે, વિષ્ટિ
પાતાલે, છઠ રવિ હગ્ધા.

સિંહ સંક્રાંતિમાં રાહુ પશ્ચિમે, વત્સ ઉત્તરે, શુક્ર પૂર્વે, વિષ્ટિ
મનુષ્ય લોકે તે તજવી હથમ રવિ હગ્ધા.

કન્યા સંક્રાંતિમાં રાહુ ઉત્તરે, વત્સ પૂર્વે, શુક્ર પૂર્વે, વિષ્ટિ
પાતાળે, આઠમ રવિ હગ્ધા.

તુલા સંક્રાંતિમાં રાહુ ઉત્તરે, વત્સ પૂર્વે, શુક્ર પૂર્વે, વિષ્ટિ
પાતાળે, બારસ રવિ હગ્ધા.

વૃશ્ચિક સંક્રાંતિમાં રાહુ ઉત્તરે, વત્સ પૂર્વે, શુક્ર દક્ષિણે, વિષ્ટિ
મનુષ્ય લોકે તે વર્જવી. હથમ રવિ હગ્ધા.

ધન સંક્રાંતિમાં રાહુ પૂર્વે, વત્સ દક્ષિણે, શુક્ર દક્ષિણે, વિષ્ટિ
પાતાળે, બીજ રવિ હગ્ધા.

મકર સંક્રાંતિમાં રાહુ પૂર્વે, વત્સ દક્ષિણે, શુક્ર દક્ષિણે, વિષ્ટિ
સ્વર્ગે, બારસ રવિ હગ્ધા.

કુંભ સંક્રાંતિમાં રાહુ પૂર્વે, વત્સ દક્ષિણે, શુક્ર પશ્ચિમે, વિષ્ટિ
મનુષ્ય લોકે તે વર્જવી. ચોથ રવિ હગ્ધા.

મીન સંક્રાંતિમાં રાહુ દક્ષિણે, વત્સ પશ્ચિમે, શુક્ર પશ્ચિમે,
વિષ્ટિ મનુષ્ય લોકે તે વર્જવી, બીજ રવિ હગ્ધા. તિથિઓ સાથે
કુયોગ વર્જવા. તે તિથિમાં ભેગું.

[૨૭૪] દીક્ષા કુંડળીમાં પડેલા ગ્રહો ભોવાની રીત

નારચન્દ્રમાં દીક્ષા કુંડળીઓ કહી છે. તે કહું છું.

અન્ધાંતરથી નીચે સુજળ કહેલ છે.

શનિ ૨-૫-૬-૬-૧૧ આ સ્થાનોમાં હોય તો મધ્યમ બળવાન બાણવો.

ગુરુ ૧-૪-૭-૧૦ આ સ્થાનોમાં હોય તો બળવાન બાણવો.
૬-૧૨ શુક્ર બળવાન બાણવો.

બુધ ૨-૩-૫-૬-૧૧ આ સ્થાનોમાં સારો બાણવો.

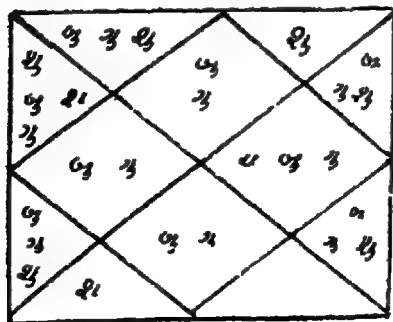
મંગળ-દીક્ષામાં ૩-૬-૧૦-૧૧ માં સ્થાનમાં કુંડળીમાં હોય તો બહુ સારો બાણવો. જ્ઞાન તપ યુક્ત થાય.

શુક્ર, મંગળ, શનિ એ ત્રણેમાંથી કોઈથી પણ ચન્દ્રમા સાતમે હોય તો અયોગ્ય થાય છે. તેમાં દીક્ષા લેનાર કુશીલવાન થાય છે. અર્થાત્ શ્રી બિનાશનો વિરાધક થાય છે. ૬-૫ જ્ઞાન રહિત થાય છે.

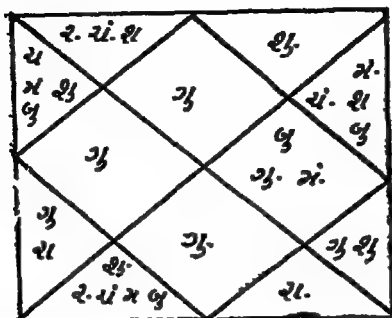
ઉત્તમ દીક્ષા કુંડળી

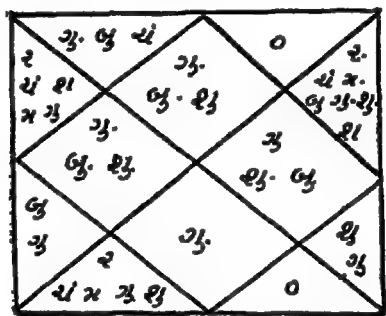
મધ્યમ દીક્ષા કુંડળી

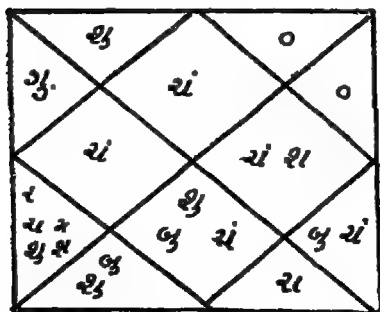
દોશ્યાની શ્રેષ્ઠ કુંડળી
દીક્ષામાં આ સુખબના ગ્રહો ઉત્તમ છે

ઉત્તમ પ્રતિબ્ધા કુંડળી

મધ્યમ પ્રતિબ્ધા કુંડળી

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃદ્ પ્રભાકર :

: ૧૪૭

આ સુજળના ગ્રહ હોય તો પ્રતિષ્ઠામાં શુભ છે.

આ કુંડળી આચાર્ય સ્થાપના રાજ્યાસિષેક, વગેરે કાર્યમાં પણ શુભ ફળ આપનાર છે.

પ્રતિષ્ઠા કુંડળીમાં નીચ ગ્રહ હોય; તો કુર ગ્રહ, હોય અસ્તના ગ્રહ હોય અથવા શત્રુના ક્ષેત્રના હોય અથવા વક્રી હોય તે બધાને વિલજ્ઞ અર્થાત્ વિપરિત બાણવા

શનિ, રવિ વક્રી હોય તો મહિરનો નાશ મંગળ, શનિ, સૂર્ય ૧-૪ ૭-૧૦-૮ અને ૯ એટલા સ્થાને હોય તો મહિરનો ભંગ કરે છે.

મંગળ બારમે શત્રુ નાશક છે.

વળી દીક્ષા આંગે કહે છે કે-શુક્રવાર, શુક્રનો નવમાંશ, શુક્ર લગ્નાધિપતિ, શુક્રનો ઉદય, શુક્ર સાતમા સ્થાનથી લગ્નને ભેતો હોય તો દીક્ષા આપવી નહિં.

સોમવારે લગ્નનો સ્વામી ચન્દ્ર, નવમાંશનો સ્વામી ચન્દ્ર, ચન્દ્રના ઉદયે શુક્રવપક્ષે એ થોભે દીક્ષા આપવી નહિ.

[૨૭૫] કુંડળીના ગ્રહ યોગ

મૂસત્ર યોગ તજવો. કૂર્મ યોગ છોડી દેવો, પાપીયોગ વળ્યો છે. રાજ્ય યોગ ત્યાજ્ય છે. મર્મ યોગ તજવો. વક્ર યોગ તજવો. શકટ યોગ તજવો.

કુંડળીનો ગ્રહ યોગ

૧	૨	૩	૪ મં.	૫ મં.	૬	૭	૮ મં.	૯ મં.	૧૦	૧૧	૧૨ શ
પાપ			પાપ			પાપ			પાપ		
પાપ			પાપ						પાપ		
પાપ				શ							
પાપ				પાપ					પાપ		

: વિભાગ પહેલો

[૨૭૬] શ્રી તીર્થંકરદેવોના નામા-જોડા

મેષરાશિ	૧ ૩-૪-૫-૭-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૬-૧૭-૨૦-૨૧-૨૨
વૃષભરાશિ	૨-૬-૬-૭-૮-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૭-૧૮-૨૦-૨૨-૨૪
મિથુનરાશિ	૧-૩-૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૬-૧૮-૧૭-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪
કર્કરાશિ	૧-૨-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪
સિંહરાશિ	૧-૨-૩-૪-૫-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૧૯-૨૧-૨૩
કન્યારાશિ	૧-૨-૩-૪-૬-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૭-૧૮-૨૦-૨૨-૨૪
તુલારાશિ	૧-૨-૩-૪-૫-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૨૦-૨૧-૨૩
વૃશ્ચિકરાશિ	૨-૫-૬-૮-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૪
ધનરાશિ	૧-૩-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૮-૧૯-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪
મકરરાશિ	૨-૩-૪-૫-૬-૮-૧૧-૧૩-૧૪-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪
કુંભરાશિ	૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૨-૧૫-૧૬-૧૭-૧૮-૨૩-૨૪
મીનરાશિ	૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૧-૧૨-૧૩-૧૪-૧૭-૧૮-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪

શ્રી ચતીન્દ્ર ચુકૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૪૯

[૨૭૭] માસ અક્ષય વૃદ્ધિ સમય જ્ઞાન

શુક્ર કે ચરણ લાગ કે, કિની શિખર અરદાસ,
સત્તાવનકી સાલમેં, કિયો પ્રાન શુક્ર પાસ.

કુણ જાણે કિસી વર્ષ મેં, કિસો બધેગો માસ,
કળ હોવે ક્ષય માસ કો, સ્વામી મુઝે પ્રકાશ.

‘દ્વાગણુ શુ સગ માસ મે નહિ સંકાતિ તાસ,
ઉત્તમે આવસી સાલ મેં બધે પાછલો માસ.

પાઠાંતર સે કહત હું બીજી રીતિ કી આલ,
મધુ માસાદિક સાથમે, ચે ત્રણ પુણ્ય સંભાલ.

માસ મહિ પલટે નહિ, રવિ જો બીજી રાશિ,
ચોગ બને બિસ વર્ષ મેં અધિક કી આશ.

સંવત વિક્રમ ચાર મિલાય કે, દે ઉણાશકકા ભાગ,
શેષ બચે સો ચૈત્ર સે અધિક માસકા લાગ,

તીન બચે અધિક ચૈત્ર હે, અગિયાર શેષ વૈશાખ,
શૂન્ય બચે જેઠ દો, સોલહ અસાઠ જો ભાગ.

પાંચ બચે શ્રાવણ શુભલ, તેરહે ભાદરવો જનન,
દોઢ બચે આસો હુએ, પંદર પુણ્ય પિંછાન.

શ્રાવણ જેઠ, વૈશાખ પુનિ,

ભાદરવા માસ આપાઠ,

જેઠ, કુમાર શ્રવણ માસાદિ,

મધુ માસાદિક કાઠ.

જેઠ માસકુ વર્જકે, શેષ રહ્યા પદ માસ,
ઉગણીશ વર્ષ કે અંતરે, આવે યહી જ માસ.

: વિભાગ પહેલો

જેઠ જેઠ કે આંતરે, ખીતે વર્ષ અગ્યાર,
 ફળ આંતરા જેઠ ખીચ, વર્ષ આઠ અવધાર.
 અળ કહૂં ક્ષય માસકી, રીતિ એહ સમભય,
 એકસો ષટ્તાલીસ વર્ષકુ, ક્ષય માસ તળ થાય.
 કાર્તિક સુ ગિણતા થકાં, ત્રીન માસ લગ જોય,
 ક્ષય માસ સંકાંતિ એકમે, માસ ક્ષય જળ હોય.
 વેગો હોય તે ઇણતરે, વર્ષ ઓગણીસ પર દેખ,
 ક્ષય માસ કે વર્ષ મેં, દેગો વળી વિશેષ.
 ત્રીન માસે આગે-પીછે, માસ અધિક હોય પેળ,
 માહ-દાગણ વધે ઘટે નહિ, કોઈ કાલ.
 મુનિરાજ નિર્ણય કરી, બારહ માસકી ચાલ,
 એકસો અઠ્યાસી વર્ષ મેં, ઊત્તર અધિકા માસ.
 ક્ષય માસ હોય હાખિયા, મુનિ નેમ
 વિજય પન્થાસ,

માસ ક્ષય, વૃદ્ધિ આહિનું આ ગણિત વિવેકથી મેળવવું

[૨૭૮] રાશિના નામ

ચર રાશિ- મેષ, કર્ક, તુલા, મકર,

સ્થિર રાશિ- વૃષભ, સિંહ, વૃશ્ચિક, કુંભ.

દ્વિસ્વભાવ રાશિ- મિથુન, કન્યા, મેન, મીન.

નારચન્દ્ર જ્યોતિષ ગ્રંથમાં જન્મ કુંડળી સ્થિત ગ્રહો

અનુસાર-

ચન્દ્ર સાથે રવિ, મંગળ હોય તો અગ્નિમય થાય છે.

ચન્દ્ર સાથે શનિ હોય તો મરણ થાય છે.

ચન્દ્ર સાથે બુધ હોય તો સમૃદ્ધિ કરે છે.

ચન્દ્ર સાથે ગુરુ હોય તો મહિમા-પ્રભાવ કરે છે.

ચન્દ્ર સાથે શુક્ર હોય તો સર્વ સુખ આપે છે.

[૨૭૬] પ્રતિષ્ઠાની લગ્ન કુંડળીનો ભાવ

પ્રતિષ્ઠા કુંડલીમાં રવિ બળદ હોય તો ઘર ધણીની હાની કરે છે. ચંદ્ર બલ વિનાનો હોય તો સ્ત્રીનું મરણ કરે છે શુક બલી ન હોય તો ધનનો નાશ કરે છે. શુક્ર બળ વિનાનો હોય તો સુખનો નાશ કરે છે.

‘લગ્ન કુંડળીમાં બુધ, રવિથી રહિત હોય અને ૧-૭-૪-૧૦ કેન્દ્ર સ્થાનમાં બુધ એકલો હોય તો સેંકડો દોષોને હથે છે.

શુક કેન્દ્ર સ્થાન ૧ ૪ ૭-૧૦ માં હોય, તો હજારો દોષોનો નાશ કરે છે.

શુક્ર કેન્દ્ર સ્થાન ૧-૪-૭ ૧૦ માં હોય, તો એક લાખ દોષોનો નાશ કરે છે. પરંતુ બળવાન હોય તો.

આ પ્રમાણે નાની આરભ સિદ્ધિની ટીકામાં કહેલ છે.

તેમ જ મોટી પ્રતિષ્ઠા કલ્પમાં પણ ૫ ૬ સ્થાને શુક્ર શુક્રનું એવું જ ફળ કહેલ છે.

વળી પ્રતિષ્ઠા કલ્પમાં મેષ તથા વૃષભમાં ચંદ્ર અથવા સૂર્ય હોય અને શનિ બળવાન હોય તો આ પ્રમાણે અને મંગળ બુધ હીન બળવાળા હોય તો પણ પ્રતિષ્ઠા કરવી પણ વાર, તિથિ, નક્ષત્ર, ચંદ્ર ન ભેવા એમ કહેલ છે.

લગ્ન બળવાન હોય અને ૩-૬-૧૧ મે સૂર્ય હોય, ૧-૪-૭-૧૦-૫ મે શુક્ર હોય અથવા શુક્ર હોય તો બીજા દોષ ભેવા નહિ. આ સ્થાનના આ ગ્રહો-બીજા દોષોને ટાળે છે અને શુભ ફળ આપે છે.

વળી અન્ય અન્યમાં લગ્ન કુંડળીમાં રાહુ અથવા કેતુ ૧-૪ સ્થાનમાં હોય તો ઉત્તમ કહેલ છે.

સર્વ અહ શત્રુતા ઘરમાં હોય તો પ્રતિષ્ઠા ન કરવી.

લગ્નમાં અથવા ૭ મે ચન્દ્ર, રાહુ અથવા કેતુયુક્ત હોય છે, તો અધમ ક્ષણ આપે છે.

લગ્નમાં ચન્દ્રમાં યુક્ત શુક્ર હોય તો પ્રતિષ્ઠા નિર્વિઘ્ને પૂરી થાય.

ચન્દ્ર, શુક્રયુક્ત અથવા શુક્રની ચન્દ્ર ઉપર દષ્ટિ હોય તો સારા ક્ષણને આપે છે.

[૨૮૦] અહલ્લુ ક્ષણ

અહલ્લુ થયા પછી સાત દિવસ સુધી તથા અગાઉના સાત દિવસ ક્ષણ લિપિના ગણાય છે, તેમાં સારા કામનું મુહૂર્ત ન કરવું.

વળી ચન્દ્ર ચા સૂર્ય અહલ્લુ ઠરમ્યાન આખા ચેરાયા હોય તો આગળ-પાછળ સાત દિવસ અને અર્ધા ચેરાયા હોય તો આગળ-પાછળ ત્રણ દિવસ મુહૂર્ત કરવું નહિ.

જે રાશિથી શુક્ર હોય, તે પ્રતિષ્ઠા કરાવનારની જન્મરાશિથી ૨-૫-૭-૯-૧૧ મે હોય તો શ્રેષ્ઠ જાણવો. અને ચન્દ્ર જે રાશિને હોય, તે જન્મ રાશિથી ૩-૬-૭-૧૦-૧૧-૨-૫-૮ મે હોય તો સારો જાણવો.

અને પ્રભુની રાશિથી પ્રભુનો ચન્દ્રમા પૂર્ણ રીતે જોવો. અને જે રાશિથી રવિ હોય, તે જન્મરાશિથી ૩-૬-૧૦-૧૧ મે હોય, તો સારો જાણવો.

આ પ્રમાણે પ્રતિષ્ઠા કરાવનારને શુક્ર, ચન્દ્ર, રવિ-એ ત્રણનાં જળ દેખીને પ્રતિષ્ઠા કરાવવી. અને પ્રતિમાને પણ ચન્દ્રજળ પૂર્ણ દેખવું.

કૃષ્ણ પક્ષ હોય તો તારાજળ જોવું.

તારા બળ ભેવાની રીત આ અગાઉ આપેલી છે.

આરંભ સિદ્ધિ પેજ ૨૬ પ્રમાણે

કસૂબો અને મજૂક એ રંગને વિષે તથા સોનાના કાગીના
વિષે મગળ તથા રવિ સારા છે.

અને લોહાના, પત્થરના તથા સીસાના પદાર્થો માટે શનિ-
વાર સારો છે.

આરંભ સિદ્ધિ પેજ ૫૭

‘પંચક વ્યવહાર સાર’ મા કહ્યું છે કે—

‘ધનિષ્ઠા ધન નાશાય, પ્રાણઘ્નો શતતારકા ।

પૂર્વાયા દડયેત્ રાજા, ઉત્તરા મરણં ધ્રુવમ્ ॥

અગ્નિદાહ્ શ્રેવત્યા મિત્યેતત્ પંચક ફલમ્ ।

અર્થ :- ધનિષ્ઠા નક્ષત્રમાં કાર્ય કરવાથી ધનને નાશ
થાય છે, શતતારકામાં કરવાથી પ્રાણને નાશ થાય છે, પૂર્વાશ્વિ-
પદમાં કરવાથી રાજા કહે છે, ઉત્તરા શ્વિપદમાં કરવાથી નિશ્ચિત
પણે મૃત્યુ થાય છે અને રેવતીમાં કરવાથી અગ્નિ કાઢ થાય છે.

આ પ્રમાણે પંચકનું ફળ જાણવું.

ઉપર મુજબ પંચકમાં મૃત કાર્ય કરવાને નિષેધ છે. પણ
કોઈ અકસ્માત મરણ થાય તો તે મૃત-દેહના હાથ પગ છેદીને
ખાંધવા એમ લક્ષ્ય કહે છે.

પણ ગરૂડ પુરાણમાં તેને ફેંકન કરવાની વિધિ નીચે પ્રમાણે છે.

ફેંકના આર પૂતળા કરીને તે મૃત દેહની સાથે રાખવા અને
તેને પણ મૃત દેહની સાથે બાળી નાખવાં, જો એમ ન કરે તો
પુત્ર અથવા બીજા સગોત્રીને નાશ થાય.

કોઈ મતથી શ્રવણથી પંચક રેવતી સુધી ગણ્ય છે.

અને કોઈ મતે ધનિષ્ઠાનાં બે ચરણ ગયા પછી રેવતી
સુધી પંચક ગણે છે.

નારચન્દ્રમાં રેવતી-શ્રવણ એ બે નક્ષત્રમાં સર્વ દિશાઓમાં જવાની અનુમતિ આપેલી છે તે આ પ્રમાણે છે.

સર્વ દિગ્ગમને હસ્તઃ શ્રવણે રેવતી હૃયમ્ ।

મૃગઃ પુષ્યેશ્ચ સિઘ્યંસ્યુઃ કાલેષુ નિજિલેશ્ચપિ ॥

અર્થ - હસ્ત, શ્રવણ, રેવતી દ્રવ્ય એટલે રેવતી અશ્વિની, મૃગ સિરા તથા પુષ્ય આટલા નક્ષત્રો સર્વ કાળે સર્વ દિશામાં ગમન કરવાને લાયક છે અર્થાત્ સિદ્ધિ આપનાર છે.

એક છંદ

આદ્રા, ભદ્રા ને કૃતિકા આલેખા ને મધા,
જે નર ગામતરે જાવે, તે નહીં આવે કુશલા.

અર્થ :- આદ્રા, ભદ્રા, કૃતિકા, આલેખા, મધા એ નક્ષત્રોમાં જો માણસ બહારગામ જાય, તે કુશળતા પૂર્વક પાછો ન આવે.

ગંડાંત યોગ

આરંભ સિદ્ધિ પેજ પદ

નક્ષત્રો માતર હન્તિ, તિથિજ તથા

લગ્નસ્યો બાલક હન્તિ ગંડાન્તા બાલદુષકઃ ।

અર્થ :- બાળકને જન્મ નક્ષત્ર ગંડાંત યોગમાં થયો હોય, તો તે માતાને હણે છે અને લગ્ન ગંડાંતમાં થયો હોય તો તે બાળકને જ હણનાર થાય છે અર્થાત્ ગંડાંતમાં જન્મેલા જીવતા નથી, માતાને અહિંત કારક તથા પોતાના કુળને નાશ કરનાર થાય છે. પરંતુ કદાચ કોઈ બાળક જીવી જાય છે, તો તે ઘણા હાથી ઘોડાવાળા રાજ સમાન થાય છે.

ગંડાંતમાં જોવાએલી વસ્તુ પાછી આવતી નથી, સર્પદંશ થયો હોય તે માણસ જાયતો નથી પ્રયાણ કરનાર પ્રાયઃ પાછો આવતો નથી.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૧૫૫

આરંભ સિદ્ધિ પેજ ૨૫

રવિ મંદારવારેષુ યસ્મિન્ સંક્રમતે રવિઃ ।

તસ્મિન્ માસિ મય વિદ્યાદ્ દુર્મિક્ષા વૃષ્ટિ તસ્કરઃ ॥

અર્થ' . - રવિ, શનિ કે મંગળવારે, જો સૂર્યની સંક્રાંતિ થઈ હોય, તો તે માસમાં દુકાળ, અનાવૃષ્ટિ તથા ચોર આદિનો ભય થાય છે, એમ બાણુવું.

આ ત્રણ વારોની કુરતા બેટલી દિવસે બાણુય છે. તેટલી રાત્રે બાણુતી નથી.

અહણયોગ આરંભસિદ્ધિ પેજ ૩૮૮

સાદિમે ગ્રહણ સ્યા હૈ, સપ્તાહં ચ તદ્ગતઃ ।

ત્યજ ત્રિશાંશમે કૈક, પ્રાક પ્રશ્ચાં ચાપિ સક્રમાતા ॥

અર્થ' : આદિના દિવસ સહિત અહણનો દિવસ તથા તેની પછીના સાત ને નવ દિવસ વર્જવા. તેમજ સંક્રાંતિની પહેલાંના તથા પછીના એક એક ત્રિશાંશ તજવા. કુલ અઠા દિવસ વર્જવા. વિસ્તરાર્થ આદિ સહિત એટલે ચતુર્દશી સહિત કેટલાક ત્રયોદશી ને પણ વર્જે છે.

ત્રયોદશી તાં દશાહ સૂર્યેન્દુ ગ્રહણે ત્યજેત્ ।

સર્વગનસ્તેષુ સપ્તાહં પ્રશ્ચાહં સ્યાદલ ગ્રહે ॥

વિહૂયે કાર્યાઙ્ગિલ ગ્રાસે, દિન ત્રયં વિવર્જયેત્ ॥

રાહોં શુભં કર્ત્વં વર્જયે દિદવસાઽષ્ટકમ્ ।

ત્યક્ત્વા વિતાલ સંસિદ્ધિ પાંચદેશ મયંમયદં તથા ॥

આરંભસિદ્ધિ પાત્ર ૪૦૬

અશુદ્ધ નક્ષત્રની શુદ્ધિ ક્યારે થાય છે.

કાર્યાય પર્યાપ્તિં ચંદ્ર ભોગાદ્ ગ્રહા હતમ્ ।

શુદ્ધ ષડ્ભિ મંવે ન્માસૌ રૂપ રાગઃ પરાહતમ્ ॥

અર્થ :- અહથી હજીએલું નક્ષત્ર, ચન્દ્ર વડે લોગવાયા પછી શુભ કાર્યને માટે પર્યાપ્ત યોગ થાય છે. અને અહજીથી હજીએલું નક્ષત્ર છ મહિને શુદ્ધ થાય છે.

તત્સૂર્યેન્દ્રો ભૈગાત્કર્મજ્ય તવં પ્રયાતિ ।

ભૂયો અપિઘિણ્ય કર્મસુ

શુદ્ધ તાપનિષેકાત્સુવર્ણમિવ ॥

આરંભ સિદ્ધિ પેજ ૪૮૭

પક્ષાન્તરેણ ગ્રહણ દ્વય

સ્યદ્વા તદાદ્ય ગ્રહણો પર્ગમમ્ ।

પક્ષાદ્રિશુદ્ધ ભવતિ દ્વિતીય

ગ્રહોપર્ગં શુદ્ધયતિ માસ ષટ્કાત્ ॥

અર્થ :- એક પક્ષના આંતરે જ બે બે અહજી હોય તો થકી પહેલા અહજીથી ફક્ત થયેલ નક્ષત્ર એક પળવાડિયે, બીજું અહજી આવે ત્યારે શુદ્ધ થાય છે. અને બીજા અહજીથી ફક્ત થયેલ નક્ષત્ર, છ મહિને શુદ્ધ થાય છે.

વળી જે નક્ષત્રમાં કેતુનો ઉદય થયો હોય, તે જ નક્ષત્રમાં કેતુ છ માસ સુધી રહે છે, માટે તે નક્ષત્ર પણ છ માસ સુધી ત્યજવા યોગ્ય છે.

તથા જે દિન નક્ષત્રમાં મંગળ વગેરે પાંચ તારા અહમાંના હોઈ પણ બે તારા અહનો પરસ્પર વેધ થતો હોય, તો તે નક્ષત્ર પણ છ મહિના સુધી ત્યજવા યોગ્ય છે

[૨૮૧] ચોરાએલી વસ્તુ ક્યાં ગઈ છે તે જાણવાની રીત

તિથિ, વાર, નક્ષત્ર અને પ્રહરની સંખ્યા એ સર્વનો સરવાળો કરો, પછી તેને ૧૦ વડે શુભા પછી ૭ વડે ભાગો જે શેષ રહે તેનું દ્વગ્ન નીચે ગુજળ છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૫૭

૧ શેષ આવે તો જાણુ તો ચોરાએલી વસ્તુ પૃથ્વીમાં છે

૨ શેષ આવે તો જાણુ કે વાસણમાં છે.

૩ શેષ આવે તો જાણુ કે જળમાં છે.

૪ શેષ આવે તો જાણુ કે અતરિક્ષામાં છે, અથવા ઘરમાં
ભિંચે મૂકેલ છે.

૫ શેષ આવે તો જાણુ કે ઘાસમાં સંતાડેલ છે.

૬ શેષ આવે તો જાણુ કે છાણમાં રાખેલ છે.

૭ શેષ રહે તો જાણુ કે રાખમાં અથવા ચૂનામાં સંતાડેલ છે.

વરસાદનો દુહો

શનિ, રવિ કે મંગલે જો પોટે ચઢરાય,
આઠ ચઢાવે મેદિની, પૃથ્વી પ્રલયે થાય.

શ્રી હરિભદ્રસૂરિ કૃત ગ્રંથાણુ યોગ

ચન્દ્ર સે રવિ સાતમે, રવિ રાહુ એકાંત,
પડવા તિથિ જો મિલે, ચન્દ્ર ગ્રહણ કહાંત.

[૨૮૨] ગર્ભવતી સ્ત્રીને સુવાવડ માટે મોકલવાતું મૂર્ત્ત

અશ્વિની, રોહિણી, મૃગશિરા, પુનર્વસુ, પુષ્પ, ઉત્તરા ક્રાશ્વિની,
હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતિ, અનુરાધા, ઉત્તરાષાઢા, શત તારકા ઉત્તરા ભાદ્ર
પદ અને રેવતી એ નક્ષત્ર તથા ૪-૯-૧૪ ને અમાવાસ્યા તિથિ
સુવાવડ ખાવા મોકલવા માટે વર્ણિત છે.

भंगणवारै अश्विनी नक्षत्रथी सिद्धियोग थाय छे तो पखु
गृहप्रवेशमां त्याग करवे।

स्व नक्षत्रे, स्व लग्ने वा स्व मुहूर्त स्व के तिथौ ।
गृहप्रवेश मागल्य सत्र मेत्तु कारयेत् ॥

कुल चक्रना नक्षत्रमां पूछ्वा कुल बारीने गृह प्रवेश करवे। ते
श्रेष्ठ छे।

अघः पुरुष मात्रान्तु न शल्यं दोषदं गृहे ।
जलान्तिकं स्थितं शल्य, प्रासादे दोषदं नृणाम् ॥

[सुहृत् चिंतामणि पेज ३३८]

यात्रा, युद्ध, विवाहेषु जन्म तारा न शोभना ।
यस्य न जन्म नि कार्यं, वर्जनीयं तदा घाने ॥

[सुहृत् चिंतामणि पेज ३०२]

करषु भगण्य दोषं, वार संक्रान्ति दोषं,
कुक्षीथी कुलिक दोषं, याम थाभाध दोषं,
कुल-शनि, रवि दोषं, राहु केल्वाहि दोष,
हस्त सक्त दोषं चन्द्रमां स-सुभ स्थः

[दिन शुद्धि टीपिका पेज ४५३]

[२८३] गोधूलिकना दोषे।

लग्नाष्टमे चद्र ज चन्द्र जीवे भीमे तथा ।
भागव अष्टमे च मूते चिं-चन्देव नियमाच्चामृत्युं ॥
गोधूलिकं स्यात् परिवर्जनोयम् ॥

श्री यतीन्द्र सुहृत् प्रसाकर :

અર્થ:- તાત્કાલિક કુંડળીમાં આઠમા ભુવને યુધ ચન્દ્રમા શુક્ર, મંગળ કે શુક્ર હોય, અને લગ્નમા ચન્દ્રમા હોય તો નકલી મૃત્યુ થાય છે માટે આ ગોધૂલિક વાસ્તવ્ય છે.

કુલક ક્રાન્તિ સામ્યં ચ મૂર્તોષ્ઠોષ્ટમ શશિ ।

પાંચ ગોધૂલિકે સ્ત્યાજ્યે અન્યે દોષા શુભાવહાઃ ॥

અર્થ :- કુલક ક્રાન્તિ સામ્ય લગ્નનેા છટ્ટો, આઠમાં ચન્દ્રમા હોય, એ પાંચ દોષ ગોધૂલિકમાં ત્યાજ્ય છે અને ખીજા દોષો શુભ છે. છટ્ટો આઠમા સ્થાને ચન્દ્ર હોય તો કન્યાનેા નાશ કરે જે. અને પહેલા કે આઠમા સ્થાનમાં મંગળ હોય તો વરનેા નાશ કરે છે.

ગોરજ માસ, ગ્રહ, નક્ષત્ર ગ્રહણ નક્ષત્ર, આઠમું નક્ષત્ર, વૈધતિ, વ્યતિપાત સંક્રાન્તિ, ક્ષીણ ચન્દ્ર, રવિ ને શુક્ર આઠમા સ્થાને સર્વ ગ્રહો દુષ્ટ છે.

[૨૮૪] લગ્ન બળ પ્રશ્ન

લગ્ન લોચં વિના યત્ર યત્ કર્મે ક્રિયતે કુષ્ઠઃ ।

તત્ફલં વિલયં યાતિ ગ્રાહમ કુસરિતો યથા ॥

અર્થ :- લગ્ન બળ વિના ઠાઠા માણસો પણ જે જે કાર્ય કરે છે, તેનું ફળ નાશ પામે છે જે રીતે ગ્રીષ્મ ઋતુમાં નાની નદી સૂકાય જાય છે તે રીતે.

ન તિથિં ન ચ નક્ષત્રં ન યોગ નૈન્દર્શં લગ્નમ્ ।

લગ્નમેકં પ્રશસન્તિ ગર્ગં નારદ કશ્યપા ।

અર્થ :- ગર્ગ, નારદ અને કશ્યપ બેટલી લગ્ન બળની પ્રશંસા કરે છે, તેટલી તિથિ, નક્ષત્ર, યોગ અને ચન્દ્રના બળની નથી કરતા.

: વિશાખ પહેલી

લગ્નપતિ અને નત્રાંશકપતિ પર વિચાર.
લગ્નાદિ નાથો યદિ નત્રાંશક નાથો ।

પણ્ડા ઽ દ્રમેત્રા યદિ લગ્નકાળે
સ્વપ્ને ન પશ્યન્તિ, પતિતૌ મુખમ્ ।

સ્થાત્ કન્યાયાં કુ કુમ કજ્જલેવ ॥

અર્થ :- વર કન્યાને જન્મ રાશિ અને જન્મ લગ્નથી
આઠમું લગ્ન વિવાહમાં વર્ત્ય છે. છતાં જો પરસ્પૃષ્ઠે તે સ્વપ્નમાં પશ્ય
પતિનું મુખ જોવા ન પામે, કન્યાનું કંકુ, કાજલ બની બચ, અર્થાત્
તે વિધવા થાય.

દમ્પત્યોરદ્રમે લગ્ન ત્વદ્રમો રાશિરેવ ચ ।
યદિ લગ્ન ગતસ્તો ઽ પિ દમ્પત્યો નિંધનપ્રદઃ ॥

[પરિહાર]

જન્મ લગ્નાજ્જન્મ રાશિ તેવા વિવાહે,
અષ્ટ મં લગ્નં ચેતદાન શુભ. ।

ફિન્ટુ જન્મ લગ્ન, જન્મ રાશિ પતિ વિવાહ લગ્ન-કાળે પર-
સ્પર મિત્ર ભાવે વર્તતા હોઈ દોષકારક નથી રહેતા.

[બૃહત્ સ્ત્રીવિદ્યા સાર ભાષા ટીકા પેજ નં ૨૦૬]

શુક્રો દશા સહસ્રાણિ, બુધો દશા શતાનિ ચ ।
લક્ષમેક તુવા જીવઃ કેન્દ્ર કોણે વ્યપોહતિ ॥

કેન્દ્રમાં શુક્ર હોય તો ૬૫ હજાર દોષ, બુધ હોય તો એક
હજાર દોષ, અને જો શુરુ હોય તો એક લાખ દોષોનો નાશ કરે છે

વરનું નિષિદ્ધ નક્ષત્ર

મામિનિ જન્મ નક્ષત્રાદ્ દ્વિતીયં પતિજન્મભમ્ ।
ન શુભં મર્તનાશાય, કથિતં વહ્નયામલે ॥

૨૧-શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૧૬૧

ઘાત ચન્દ્રમાં વિહિત કાચ^૧
 બૃહત્ જ્યોતિષ સ્માર પેજ ૩-૧૪]

ઉદ્વાહ યાત્રા વ્રત ત્રન્ધ દીક્ષા,
 રાજ્યાભિષેકે ગ્રહપૂજને ચ ।
 સીમન્ત જાતા ધ્વર રોદ્ર પૂજ્યે
 નો ચિન્તાનીય સ્વલુ ઘાતચદ્રઃ ॥

અર્થ :- વિવાહ, યાત્રા, જનોઈ, દીક્ષા, રાજ્યાભિષેક, શહ
 પૂજન, શ્રીમંત, જાત કર્માદિ. યજ્ઞ, રૂદ્ર પૂજન (અભિષેક) આદિમા
 ઘાત ચન્દ્ર વળ્ય નથી.

આરમ્ભો ચન્દ્ર કયાં નિહિત નથી.

આધાને સપ્રદાને ચ વિવાહે રાજવિગ્રહે ।
 શુભે કાર્યે ચ યાત્રાયા ચન્દ્રૌ દ્વાદશગઃ શુભઃ ॥
 વાત તિથિ ઘાતવાર ઘાત નક્ષત્ર મેવ ચ ।
 યાત્રાયા વર્જયેત્ પ્રાજ્ઞા રન્ય , કાર્ય સુશોભનમ્ ॥

[૨૮૫] વિદ્યાર્થીઓની ઉન્નતિ

વિદ્યાર્થીઓમાં કોઈને કોઈ પ્રકારની ખાસ શક્તિ રહેલી
 હોય છે તે શક્તિ કયા પ્રકારની છે તેનો નિર્ણય જન્મ કુડલીના
 અભ્યાસ દ્વારા થઈ શકે છે તે બતાવવાનો અમારો પ્રયત્ન છે, કે
 જેથી તે તે વિદ્યા સાધનામા લક્ષ કેન્દ્રિત કરીને પ્રગતિ કરી શકે.

બળવાન ગ્રહ

તે માટે એ નિર્ણય કરો કે જન્મ કુડલીમાં કયો ગ્રહ સૌથી
 બળવાન છે. તેને બળવાની રીત :-

- (૧) સ્વચ્છ હોયનેા યા મિત્ર દોષનેા હોવો જોઈએ
(૨) પાપ ગ્રહોની વચ્ચે યા પાપ ગ્રહોથી ખીડિત ન હોવો જોઈએ.

(૩) તે ગ્રહ પર શુભ ગ્રહોની દ્રષ્ટિ હોવી જોઈએ, અથવા શુભ ગ્રહોની વચ્ચે હોવો જોઈએ.

(૪) ને ગ્રહ કેન્દ્ર ૧-૪-૭-૧૦ યા ત્રિકોણ પન્દમા સ્થાનમાં હોય છે તો બહુ બળવાન બને છે.

(૫) તે ગ્રહ ગ્રહ નવમાંશમાં ગરુડાતની ત્રણ રીત પ્રમાણે બળવાન બનતો હોય તો સારું છે. તે ઉપરાંત જ્યોતિષ શાસ્ત્રનું ગણિત સૂક્ષ્મ રીતથી જોવું તથા મેળવવું પડે છે. તેનું પૂર્ણ જ્ઞાન જ્યોતિષીને હોવું જોઈએ. પરંતુ ઉક્ત પાંચે રીતોના પ્રમાણથી કયો ગ્રહ બળવાન છે, તે આપ જાણી શકશો.

આઠમાંથી જે ગ્રહ બળવાન હોય, તે દરેક ગ્રહના અભ્યાસથી જુદા જુદા ક્ષેત્ર નીચે પ્રમાણે બતાવ્યા છે.

(૧) સૂર્ય :-જો સૂર્ય બળવાન હોય તો તે વિદ્યાર્થીને રાજ્ય નીતિ શાસ્ત્ર, તર્ક શાસ્ત્ર, માનસ શાસ્ત્ર, પ્રાણી શાસ્ત્ર અને આ શાસ્ત્રો માથે જોડાએકા શાસ્ત્રોના અભ્યાસમાં વિશેષ રૂચિ રહે તેમ જ તેમાં એકાગ્રતા સાધવાથી સારી પ્રગતિ થાય.

(૨) ચન્દ્ર :- વનરૂપિ શાસ્ત્ર, ખેતી વિષયક અભ્યાસ, વેપાર, શિક્ષણ, રસાયણ શાસ્ત્ર કાવ્ય, સંગીત, ચિત્ર કળા, ડોક્ટરી, ફાર્મસી, અને સાગર ઉદ્યોગોનો અભ્યાસ.

જેનો ચન્દ્ર બળવાન હોય તેને આ વિષયોમાં રસ હોય તેમ જ પ્રયત્ન કરીવાથી આગળ વધે.

(૩) મંગળ :- વિદ્યુત શાસ્ત્ર, એન્જીનીયરીંગ, વાઢ કાપ (સર્જરી) તર્ક શાસ્ત્ર, ભૂસ્તર શાસ્ત્ર, કાયદા શાસ્ત્ર. રૌન્ય શાસ્ત્ર પોલીસ તત્ત્વ વગેરેના અભ્યાસમાં રૂચિ તેમ જ પ્રીતિ-જેનો આ ગ્રહ બળવાન હોય છે તેને રહે છે.

(૪) બુદ્ધ :- શિક્ષણ, વક્તવ્યતા, ગણિત, વેપાર, ચિત્રકલા, ભરતકલા, ઔષધિઓનું જ્ઞાન-આ અહીંની બળવત્તા સૂચવે છે.

(૫) ગુરુ :- વેદ ભાષા, સાહિત્ય, વ્યાકરણ, શિક્ષણ, રાજ્ય નીતિ, અધ્યાત્મિક જ્ઞાન, કાયદા શાસ્ત્ર હવાઈ વિજ્ઞાન એ બધા વિષયોમાં રસ હોવો તે આ અહીં બળવાન હોવાનું સૂચવે છે.

(૬) શુક્ર :- વિવિધ કલા શિક્ષણ, કાવ્ય કાયદા શાસ્ત્ર, અર્થ શાસ્ત્ર, જાતીય શાસ્ત્ર, કલા-સૌન્દર્યાદિનું જ્ઞાન-આ અહીંની બળવત્તા સૂચવે છે.

(૭) શનિ :- ઇતિહાસ, રાજનીતિ શાસ્ત્ર, તત્ત્વ જ્ઞાન શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન, મોટર, સ્કુટર અને સાયકલ વગેરેનું ટેકનિકલ જ્ઞાન આ અહીંની બળવત્તા સૂચવે છે.

(૮) રાહુ :- મશીન ઉદ્યોગ, ઝેરી દવાઓ, અને લશ્કરી જ્ઞાનમાં રસ આ અહીંની બળવત્તાના કારણે રહે છે તેમ જ વધે છે.

આ રીતે આ અહીં કામ કરે છે. તો પોતાને કયા વિષયમાં સ્વભાવિક રૂચિ છે. તે ચકાસીને તે વિષયમાં નિપુણ બનવાનો પ્રયત્ન કરનાર વિદ્યાર્થી જરૂર સફળ થાય છે.

કુળાન્ત

કામદા તરીકે જોવા જોઈએ તો મહાકવિ મિલ્ટનની જન્મ કુળીમાં વર્ગોત્તમી બુદ્ધ હતો, તેથી તેમની બુદ્ધિ પ્રતિભા અત્યંત શ્રારણ હતી

બળવાન બુદ્ધ, વાણી અને દલીલ શક્તિ આપે છે.

આ રીતે આઠમાથી જે કંઈ અહીં ખૂબજ બળવાન હોય છે, તે મુજબ પ્રગતિ થાય છે

એટલે પોતાનો કયો અહીં બળવાન છે તે માણસે ખામ બાણી લેવું જોઈએ.

વિદ્યાર્થી પોતે કયા વિષયમાં નિપુણ બની શકશે તેને નિર્ણય કરવા માટે નીચેની હકીકત ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

પ્રથમ શ્રદ્ધા બળાબળનો વિચાર કરવો જોઈએ. જો પ્રથમ નિર્ભય હોય તો અભ્યાસ સાવ સામાન્ય રહે છે.

ગુરુ શ્રદ્ધા બળાબળનો વિચાર કરવો જોઈએ.

પ્રથમ બૌદ્ધિક વિકાસ બતાવે છે, તો ગુરુ અને કલક્ષી જ્ઞાનની દૃશ્ય ઉદાહરી આપે છે. તેમજ એકાગ્રતા કેળવી આપે છે.

જો જન્મ કુટુંબીમાં ગુરુ અને પ્રથમ નિર્ભય હોય તો નક્કી માનજો કે વિદ્યાર્થી અભ્યાસમાં પ્રગતિ નહિ સાધી શકે. આવી કુટુંબીવાળા મોટે ભાગે અસહ્ય રહે છે.

વિવિધ યુતિઓ

(૧) જન્મ કુટુંબીમાં બળવાન પ્રથમ-શુકની યુતિ હોય તો તે વિદ્યાર્થી કળાના ક્ષેત્રમાં ઝળહળતી ક્ષેત્ર મેળવે છે. આ પ્રકારના વિદ્યાર્થી મહાન કાવ્ય, નાટકકાર, ચિત્રકાર, લેખક અને જનતાના પ્રિય નેતા બનવાની શક્તિ લઈને જન્મતા હોય છે.

(૨) સૂર્ય-ચન્દ્રની બળવાન યુતિ વિદ્યાર્થીને મીકેનિકલ બુદ્ધિ-શક્તિ આપે છે. આ વિદ્યાર્થીઓ મોટર, રકુટર વગેરેના યાંત્રિક ભાગોને જોડવામાં, સુધારવામાં બળવામાં સફળ નીવડે છે.

(૩) બળવાન મંગળ-પ્રથમની યુતિ વિદ્યાર્થીને વેપાર ઉદ્યોગમાં વિકાસ કરવાની શક્તિ આપે છે. તેનામાં યત્ર વિજ્ઞાનની કુશળતા હોય છે, અથવા તો નિષ્ણાત સર્જન બનવાની શક્તિ હોય છે.

(૪) બળવાન શુક શનીની યુતિ વિદ્યાર્થીને સમર્થ ચિત્રકાર અથવા મહાન વ્યંગ ચિત્રકાર (કાર્ટુનિસ્ટ) બનવાની જખખર શક્તિ આપે છે.

(૫) બળવાન સૂર્ય-શુકની યુતિ વિદ્યાર્થીને સંગીત કાવ્ય અને નૃત્ય કળામાં નિપુણ બનવાની શક્તિ આપે છે

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહર્ત પ્રભાકર :

: ૧૬૫

(૬) બળવાન શુક્ર-મંગળની યુતિ વિદ્યાર્થી મહત્ત્વયુક્તની કળા, જુગારી વિદ્યા અને ઘણીવાર સ્ત્રીઓ સાથે નૃત્ય કરવાને જબરો કસબ આપે છે.

(૭) બળવાન શુક્ર ચન્દ્રની યુતિ વણાટકામ શિવલુકામ, ચિત્રકામ વગેરે કળામાં નિપુણ બનાવે છે જો આ યુતિ જલચર રાશિમાં હોય તો દરિયાઈ મધ્યામાં સફળ થવાની શક્તિ આપે છે.

(૮) બળવાન બુધ શુક્રની યુતિ ભિચી કક્ષાની ભુદ્ધિ-પ્રતિભા આપે છે, ગમે તે ક્ષેત્રમાં સફળ થવાની શક્તિ આપે છે.

(૯) બળવાન સૂર્ય-બુધની યુતિ ભિચી ખૌદ્રક શક્તિ આપે છે તેથી ગમે તે ક્ષેત્રમાં સફળ થઈ શકાય છે.

(૧૦) બળવાન શુક્ર-શુક્રની યુતિ વ્યક્તિને અસાધારણ વિદ્વા આપે છે. સંશોધન શક્તિ આપે છે સમર્થ સંશોધક બનાવે છે. પી. એચ ડી.ની ડીગ્રી અપાવે છે.

(૧૧) બળવાન શુક્ર-શનિની યુતિ વ્યક્તિને તત્ત્વજ્ઞ બનાવે છે. ધીર, ગભીર અને ન્યાયાધીશ બનવાની ઉત્તમ શક્તિ આપે છે.

શનિની વિશિષ્ટતા

શનિની મકરથી માંડીને મીન સુધીની રાશિ શુભ ગણાય છે, આ બ્રહ્મ રાશિનો શનિ, માનવીને તત્ત્વજ્ઞાની બનાવે છે.

જન્મ કુંડળીમાં ધન અને મીન રાશિનો શનિ કેટલાક આચાર્યોએ શુભ ગણ્યો છે.

શુક્રની રાશિનો શનિ માનવીને તેજસ્વી અને ઉત્તમ પ્રકૃતિને બનાવે છે.

મીન કરતાં ધન રાશિનો શનિ વધારે બળવાન ગણાય છે કેમકે ધન રાશિ પછી શનિ-મકર રાશિ આવે છે અને તે સ્વગ્રહી રાશિ છે. ત્યારે મીન પછી આવતી મેષ રાશિ શનિની નીચ રાશિ છે.

બે મહાયોગ

જો જન્મ લગ્નથી કેન્દ્રમાં મંગળ, મકર રાશિ, મેથ રાશિ કે વૃશ્ચિક રાશિનો હોય, તો પાંચ મહાયુરુષના પાંચ યોગોમાંથી ચતુર્થ યોગ બનાવે છે

આ યોગ માનવીને નિર્ભય, ધનવાન અને સુખી બનાવે છે.

તેવી રીતે જન્મ લગ્નથી કેન્દ્રમાં શનિ, તુલા રાશિ, મકર રાશિ કે કુમ્ભ રાશિનો હોય, તો પાંચ મહાયુરુષના પાંચ યોગોમાંથી શશયોગ બનાવે છે

આ યોગથી જાતક નગરપતિ, સુખી, ધનિક અને સત્તાશીલ બને છે.

વર-કન્યા બંનેનો જન્મ નક્ષત્રથી મેળાપ કરવાનો વિચાર કરવો જોઈએ જો જન્મ નક્ષત્ર અજ્ઞાત હોય તો બંનેનાં નામ નામ નક્ષત્રથી વિચારવું જોઈએ.

એકેનું નામ નક્ષત્ર બીજાના નામ નક્ષત્રમાં દેવાથી બંનેનાં મૃત્યુ થાય છે.

ગુણનામકયે ગ્રાહ્યા ગ્રાહ્યા વિચાર

શુભ ૧૬ પર્યંત નિર્દિષ્ટ છે. ૨૦ પર્યંત મધ્યમ છે. ૩૦ પર્યંત શ્રેષ્ઠ છે અને ૩૦ થી ૩૬ પર્યંત ઉત્તમોત્તમ છે

દુષ્ટ ભક્ષ્ટાદિ પરિહાર

વર-કન્યા બંનેના રાશિ સ્વામી તથા રાશિ નવમાંથી પતિ વચ્ચે મિત્રતા હોય, તો ગણનો દોષ નથી લાગતો. રાશિ સ્વામીથી શત્રુતા રહેવાથી મુદ્દભક્ષ્ટ નાશ થઈ જાય છે અને મિત્રતા રહેવાથી દુષ્ટ ભક્ષ્ટ નાશ થઈ જાય છે.

વર-કન્યા બંનેની રાશિ એક હોય, અને નક્ષત્ર બે હોય અથવા નક્ષત્ર એક હોય અને માથે બે હોય ત્યારે નાકી તથા ગણનો દોષ નથી થતો અને નત્રક્ષ એક હોય, પણ ચરણ એક ન હોય, તો શુભ થાય છે.

બંને રાશિ પતિની મૈત્રી રહેવાથી વર્ગ, વર્ણ, ગણ, યોનિ દ્વિર્દશ. ૫૩૭૮૬, તારા. નવમ, પચમ ઇત્યાદિ દોષ રહેવા છતાં વિવાહ શુભ થાય છે

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્દત્ પ્રભાકર

પરદેશી યુવતીને પરશુનાનો યોગ

‘પરદેશથી આવેલ યુવક કન્યા જોઈએ છે,’ આ મતલબની જાહેર ખબરે વારંવાર વર્તમાન પત્રોમાં પ્રકાશિત થાય છે.

ભારતની કેટલીક કન્યાઓ પરદેશથી આવેલા યુવકોને પસંદ કરતી નથી પરદેશથી આવેલા યુવકોમાં પરદેશના છબરડા હોવાની માન્યતાના કારણસર ભારતની યુવતીઓ આગુ વલણ ધરાવે છે.

આપણે ભારતના કેટલાક યુવાનો પરદેશમાં પરદેશી છોકરીને પરણી લે છે તેનો વિચાર કરીશું. તે અંગેના કેટલાક નિયમો નીચે પ્રમાણે જોવા મળ્યા છે.

આ નિયમો રજુ કરતા પહેલાં એક હકીકતનું સ્પષ્ટીકરણ કરી દઉં કે આ નિયમો પરદેશ ગયેલી વ્યક્તિઓને લાગુ પડે છે

ભારતમાં પરણીને જે વ્યક્તિઓ પરદેશ ગઈ હોય, તેમની કુટુંબીમાં નીચેના નિયમો લાગુ પડતા હોય તો આ પ્રકારની વ્યક્તિઓ પરદેશ જઈને પરદેશી યુવતીઓ સાથે લગ્ન કરે છે.

જે વ્યક્તિ પરદેશ ગઈ હોય અને પરણેલી ન હોય તે વ્યક્તિની જન્મ કુટુંબીમાં નીચેના નિયમો લાગુ પડતા હોય, તો તે વ્યક્તિ પરદેશમાં પરદેશી કન્યા સાથે લગ્ન કરે છે

જે વ્યક્તિ ભારતમાં રહેતી હોય અને આ નિયમો તેની કુટુંબીને લાગુ પડતા હોય તો તે પ્રેમ લગ્ન કરે તે અને પોતાની જાતિ છોડીને બીજી જાતિમાં પરણે છે.

વાચકોએ જ્યોતિષના નિયમો વિવેક બુદ્ધિને ઉપયોગ કરીને લાગુ પાડવા જોઈએ.

આ નિયમો નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) જ્ઞાતમાં સ્થાનનો અધિપતિ ખારમો હોવો જોઈએ તે સ્વગ્રહી હોય તો બહુ જ બળવાન ગણાય.

(૨) બારમા સ્થાનનો અધિપતિ સાતમે કે સાતમા સ્થાનના અધિપતિને દેખતો હોવો જોઈએ.

(૩) બારમા સ્થાનનો અધિપતિ સાતમે હોવો જોઈએ.

(૪) શક્તિ પ્રસ્થાપનાના નિયમ મુજબ બારમા સ્થાનનો અધિપતિ ગમે તે સ્થાનમાં હોવો જોઈએ તો ચાલે.

(૫) શક્તિ-પ્રસ્થાપનાના નિયમ મુજબ સાતમા સ્થાનનો અધિપતિ ગમે તે સ્થાનમાં પડ્યો હોય, પણ તેનો અધિપતિ બારમે જોઈએ.

(૬) પરદેશી કન્યા સાથે લગ્ન કરવામાં શુક-સૂર્યની યુતિ અથવા શુક-શનિની યુતિ મોટો ભાગ ભજવે છે. શુક-રાહુની યુતિ પણ ભાગ ભજવે છે.

(૭) સાતમે સ્થાને રાહુ હોય તો પણ ચ્લેચ્છ જાતિની આ વધારે ભાગ ભજવે છે.

(૮) સાતમા સ્થાનનો અધિપતિ તેનાથી બારમે હોય અને સ્વગ્રહી હોય, તો વધારે ભાગ ભજવે છે. સાતમા સ્થાનના અધિપતિ સાથે બારમે રાહુ હોય, તો પણ આ યોગ બને છે.

(૯) બારમા સ્થાનનો અધિપતિ તેનાથી બારમે હોય અથવા સાતમા સ્થાનનો અધિપતિ બારમે હોય તો પરદેશી સુવતી સાથે લગ્ન થાય છે.

(૧૦) આ યોગ જન્મ લગ્ન, ચન્દ્રલગ્ન અથવા સૂર્ય લગ્નથી ગણવો જોઈએ.

(૧૧) નવમાંથ કુ ઢળીમાં પણ આ યોગ બનતો હોય, તો પરદેશી સુવતી સાથે પરણવાનો યોગ મળ્યોત થાય છે.

(૧૨) ચલિત કુ ઢળીમાં પણ આ યોગ બને છે કે નહિ, તે જોવું જોઈએ.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રસાદર :

: ૧૬૯

મારે એવો આગ્રહ નથી કે, આ યોગ હોય, તો આ પ્રમાણે જ બને, પણ અનેક કુટુંબીઓમાં આ પ્રમાણે જોયા પછી આ યોગો તારવેલા છે.

જ્યોતિષના વિદ્યાર્થીઓને મારે વિનંતી છે કે, તેઓ પણ આ યોગોને બરાબર ચકાસે, સાચા લાગે એટલા નિયમો સાચવી રાખે અને બાકી બૂલી જાય.

આ જો ઉઠાહરણુ જો છે કે. એક ભાઈએ જર્મન છોકરી સાથે લગ્ન કર્યા છે તેમની કુટુંબીમા સાતમા સ્થાનનો અધિપતિ શુક બારમા સ્થાનમાં શનિ રાહુ છે.

ભાગ્યોદય વિચાર

(૧) જન્મ લગ્નથી ભાગ્યસ્થાન ખાસ જોવું જોઈએ.

(૨) ચન્દ્ર લગ્નથી ભાગ્યસ્થાન ખાસ જોવું જોઈએ.

(૩) સૂર્ય લગ્નથી ભાગ્યસ્થાન ખાસ દેખવું જોઈએ.

(૪) કથમા સ્થાનથી નવમું સ્થાન પણ દેખવું જોઈએ.

(૫) કથમા સ્થાનના અધિપતિથી નવમું સ્થાન જોવું જોઈએ.

ઉપરોક્ત સ્થિતિમાં નવમું હો કંઈ રીતે પડેલા છે તેનું નકાન કરીને ભાગ્યોદયનું વર્ષ કાઢવું જોઈએ.

(૧) લગ્ન અને સૂર્યથી ભાગ્ય ભવનમાં બળવાન ચન્દ્રમા ડેલો હોય તો ૨૦-૨૫-૨૬ અને ૩૪ એ વર્ષો ભાગ્યોદય માટે ઉત્તમ ગણાય છે.

(૨) લગ્ન અને સૂર્ય તથા ચન્દ્રથી નવમા સ્થાનમાં મંગળ પડેલ હોય, તો ૧૮-૨૭ અને ૩૬ મા વર્ષમાં ભાગ્યોદય થાય.

(૩) લગ્ન અને ચન્દ્રમાથી નવમા સ્થાનમાં સૂર્ય પડેલો હોય તો વર્ષ ૫૬-૨૮ અને ૭૭ ભાગ્યોદય માટે અગત્યનાં ગણાય.

(૪) લગ્ન, સૂર્ય અને ચન્દ્રમાથી ભાગ્ય ભવનમાં બુધ પડેલો હોય, તો ૨૩ મા અને ૩૨ મા વર્ષે ભાગ્યોદય થાય.

: વિશાગ પહેલો

(૫) લગ્ન, સૂર્ય અને ચન્દ્રમાથી નવમા સ્થાનમાં શુક્ર પડયો હોય, તો ભાગ્યોદય ૧૬-૨૧ અને ૩૦ વર્ષે થાય છે.

(૬) લગ્ન, સૂર્ય ચન્દ્રથી નવમા સ્થાનમાં શુક્ર પડયો હોય, તો ભાગ્યોદય ૧૫-૨૪ या ૩૩ મા વર્ષમાં થાય છે.

(૭) લગ્ન, સૂર્ય અને ચન્દ્રથી ભાગ્યસ્થાનમાં શનિ ખેડો હોય તો ભાગ્યોદય ૧૭-૨૬ અને ૩૫ મા વર્ષમાં થાય છે.

(૮) જન્મ લગ્ન, સૂર્ય અને ચન્દ્રમાથી નવમા સ્થાનમાં રાહુ પડયો હોય, તો ભાગ્યોદય ૨૪ અથવા ૪૨ મા વર્ષે થાય.

(૯) લગ્ન, સૂર્ય અને ચન્દ્રમાથી ભાગ્યસ્થાનમાં કેતુ ખેડો હોય તો ભાગ્યોદય ૧૭-૨૬ અને ૩૫ મા વર્ષમાં થાય છે.

ઉદાહરણ

(૧) મેષ લગ્ન છે. લગ્નમાં શુક્ર. રાહુ સૂર્ય છે. બીજા સ્થાને ચન્દ્ર અને બુધ છે. ત્રીજું સ્થાન ખાલી છે. ચોથે મંગળ છે. પાંચમું સ્થાન ખાલી છે. છઠું ખાલી છે. સાતમે કેતુ છે. આઠમું સ્થાન ખાલી છે. નવમે શનિ છે. દશ અને અગ્યારમા સ્થાન ખાલી છે, બારમે મીનનો શુક્ર છે. જન્મ લગ્નથી નવમે શનિ છે. ચન્દ્ર લગ્નથી નવમા સ્થાનનો અધિપતિ શનિ છે અને જન્મલગ્નથી દશમા સ્થાનમાં ધનનો શનિ છે.

આમ આ કુંડળીમાં બધી બાજુથી શનિનું મહત્ત્વ વધી જાય છે. માટે આવી કુંડળી વાળા ભાઈઓનો ભાગ્યોદય ૨૬ મા વર્ષે શંક થયેલો અને ૩૫મા વર્ષથી તેઓનું જીવન વધારે વ્યવસ્થિત થવા માંડેલું.

(૨) બીજા ભાઈનું કન્યા લગ્ન છે. પ્રથમ જીવનમાં કન્યાનો શુક્ર છે. પાંચમા સ્થાનમાં મકરનો ચન્દ્રમા છે, રાહુ છે. છઠે શનિ છે, આઠમે શુક્ર, હર્ષલ છે. નવમા સ્થાનમાં સૂર્ય-મંગળની યુતિ છે, દશમે બુધ છે. અગ્યારમે કેતુ છે. આ ભાઈની જન્મ-કુંડળીમાં નવમા સ્થાનમાં સૂર્ય-મંગળ છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રસાદર :

: ૧૭૧

મંગળ શુક્રના પરિવર્તનમાં છે. ચન્દ્ર લગ્નથી નવમા સ્થાનનો અધિપતિ બુધ બને છે. તે મિથુન રાશિમાં સ્વચ્છંદી છે. સૂર્ય લગ્નથી દશમા સ્થાનનો અધિપતિ શનિ છે. તે કુંભ રાશિમાં સ્વચ્છંદી છે.

આ રીતે મંગળ અને શનિની અસર આવવાના કારણે આ ભાઈની જીવંતીના ૩૬ મા વર્ષમાં ભાગ્યેદયની શરૂઆત થશે.

(૩) આ ભાઈનું તુલા લગ્ન છે. પ્રથમ સ્થાનમાં તુલાનો શુક્ર, મંગળ રાહુ છે. બીજા સ્થાનમાં સૂર્ય છે. ત્રીજા સ્થાનમાં બુધ છે. ચોથું સ્થાન ખાલી છે. પાંચમા સ્થાનમાં ગુરુ છે. છઠે શનિ છે. સાતમે કેતુ છે, દશમા સ્થાનમાં કર્કનો ચન્દ્રમા છે. આ ભાઈની કુંડળીમાં સૂર્યથી ભાગ્ય ભુવનમાં ચન્દ્રમાં છે ચન્દ્રમા ભાગ્ય ભુવનમાં શનિ છે. પ્રથમ સ્થાનથી ભાગ્યભુવનને બુધ દેખે છે એટલે આ ભાઈ માટે ૩૨-૩૪ અને ૩૬ સુ વર્ષ અગત્યનું ગણાય. ૩૬ મા વર્ષથી પૂર્ણ ભાગ્યેદય થાય.

(૪) આ ભાઈનું સિદ્ધ લગ્ન છે. બીજે વૃશ્ચિકનો બુધ છે પાંચમા સ્થાનમાં ધનનો સૂર્ય છે. સાતમાં સ્થાનમાં કુબેરો શરૂ છે. આઠમા સ્થાનમાં મીનનો શનિ છે. ભાગ્ય ભુવનમાં કેતુ છે. આ ભાઈની કુંડળીમાં ભાગ્ય ભવનમાં મંગળ-રાહુની અસર હોવાથી, ચન્દ્ર લગ્નથી પછુ ધન સ્થાનમાં રાહુ આવવાથી અને સૂર્ય લગ્નથી ભાગ્ય ભુવનમાં અધિપતિ ચન્દ્રથી બીજા સ્થાને રાહુ છે તેથી આ જ વર્ષે આ ભાઈનો ભાગ્યેદય થયો. આ વર્ષે જ તેમણે છાપખાદ કંચુ. અને કમાવાની શરૂઆત કરી.

જ્યોતિષ શાસ્ત્ર એ સમન્વયની કળા છે.

જન્મ લગ્ન, સૂર્ય અને ચન્દ્રથી નવમા સ્થાનનો અધિપતિ જો રાશિમાં પડ્યો હોય, તે રાશિનો અધિપતિ કેાણુ છે, તે શોધી કાઢીને ભાગ્યેદયનું વર્ષ નક્કી કરવું જોઈએ.

ઘણી વાર સૂર્ય-રાહુ અને ચન્દ્ર-રાહુ ભેગા હોય, તો પછુ તે ૪૨ વર્ષથી ભાગ્યેદય થાય છે.

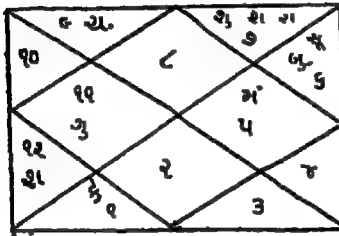
આ વિષય માટે આપણે વધુ ઉદાહરણો જોઈશું અને ભાગ્યેદયના વર્ષને પકડવા પ્રયત્ન કરીશું.

: બિભાગ પહેલો

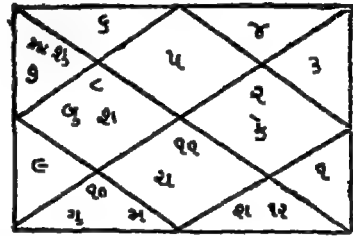
સબળ ભાગ થોડકથ માટે વિશોત્તરી કથા પણ ભાગ ભજવે છે. તેની વાંચકાએ નોંધ લેવી.

શુક, રાહુ, શનિ, શુક અને સૂર્ય-શુકની યુતિ હોય, તો પરદેશી સુવર્ણી મળે છે. આ ત્રણમાંથી કેઈ પણ એક ખાસ કરીને ચોથે, છઠે, સાતમે, અગ્યારમે, બારમે અને ત્રીજે હોવો જોઈએ, ઉપરની કુંડળીમાં સાતમાં સ્થાનનો અધિપતિ પણ બારમાં રહેલ છે.

કુંડળી-૧

કુંડળી-૨

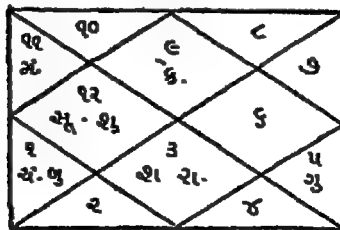

ઉપર જણાવેલા નિયમોમાં બીજા નંબરનો નિયમ આ કુંડળીને પૂરો લાગુ પડે છે આ ભાઈ અગ્રેજ સુવર્ણી સાથે પરભેલા છે ડોક્ટર છે હાલ પરદેશમાં રહે છે. તેમને બે બાબા અને એક બેબી છે અને છૂટા છેડા લેવા માગે છે.

સૂર્ય શુક નીયુતિ ત્રીજે છે આ ભાઈ અગ્રેજ સુવર્ણી પરભેલા છે.

ઉપર જણાવેલા નિયમોમાં ચોથા નિયમ પ્રમાણે બારમાં સ્થાનનું શક્તિ પ્રસ્થાપન પત્ની સ્થાનમાં છે. ચોથા સ્થાનમાં શુક-સૂર્યની યુતિ છે. અને સાત સ્થાનમાં શનિ રાહુ પડેલા છે.

કુંડળી-૩

[૨૮૬] કેમ દ્રુમ યોગ

આ યોગ આ પ્રમાણે બને છે.

(૧) ચન્દ્ર એકલો હોવો જોઈએ.

(૨) ચન્દ્રથી બીજે અને બારમે કોઈ ગ્રહ હોવો ન જોઈએ.

(૩) ઈન્દ્ર ઉપર કોઈ ગ્રહની દૃષ્ટિ હોવી ન જોઈએ.

(૪) ચન્દ્ર ઉપર કોઈ ગ્રહ ચલિત થતો ન હોવો જોઈએ.

(૫) નવમાંશ કુંડળીમાં ચન્દ્ર સુધરતો ના હોવો જોઈએ. અથવા તો ઉચ્ચનો ના હોવો જોઈએ.

(૬) ચન્દ્રથી કેન્દ્રમાં ગુરૂ પણ ન હોવો જોઈએ.

આ યોગથી રાજ પણ મિખારી બની જાય છે. અને આવી વ્યક્તિનો કોઈ દિવસ ભાગ્યોદય થતો નથી.

વાંચકો! ખાસ યાદ રાખો. કે કેમ દ્રુમયોગ થવાથી બૂલે ચૂકે પણ ભાગ્યોદયે થયો, તો તે ભાગ્યોદયનો સર્વનાશ થાય છે.

કાબલા તરીકે એક ભાઈનું ધન લગ્ન છે. બીજા સ્થાનમાં મકરના શનિ-રાહુ છે. છઠા સ્થાનમાં વૃષભનો ચન્દ્રમા છે. નવમાં સ્થાનમાં સિંહનો મંગળ છે. આઠમા સ્થાનમાં કર્કનો કેતુ છે. અગિયારમા સ્થાનમાં તુલા રાશિના સૂર્ય, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર છે આ ભાઈને છઠા સ્થાનમાં વૃષભનો ચન્દ્રમા છે. આ ચન્દ્રમા એકલો છે. નવમાંશમાં પણ નિર્જાળ છે. એટલે પૂર્ણ કેમ દ્રુમયોગ છે. ૫૫ વર્ષની ઉંમર થવા છતાં પણ આ ભાઈ આજ સુધી સ્થિર થઈ શક્યા નથી ભાગ્યોદયનો આ ભાઈએ કોઈ દિવસ અનુભવ કર્યો નથી. લક્ષ્મીપતિના પુત્ર હોવા છતાં પણ પોતાનું જીવન નિર્થક થઈ ગયું છે. જન્મના બીજા ગ્રહો સારા હોવાના કારણે તેમને ખાવા-પીવાનું મળી રહે છે.

[૨૮૭] શટક-યોગ

ચન્દ્રથી છઠા સ્થાનમાં ગુરૂ હોય તો શટક યોગ બને છે અથવા તો ગુરૂથી આઠમા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા હોય તો શટક-યોગ બને છે

આ યોગ, ભાગ્યના વિકાસમાં અવરોધક છે.

જે વ્યક્તિની કુંડળીમાં આ યોગ પડ્યો હોય, તેનો સંપૂર્ણ ભાગ્યેદય નથી થતો.

આ યોગ જીવીવાર માણસને ધનાઢય બનતાં અટકાવે છે.

એક વ્યક્તિની કુંડળીમાં તુલા લગ્ન છે. પ્રથમ ભાવમાં શુક્ર, મંગળ રાહુ છે. સાતમે કેતુ છે. બીજે સૂર્ય છે. ત્રીજે ધનનો બુધ છે. પાંચમા સ્થાનમાં કુંભનો શુક્ર છે છઠે મીનનો શનિ છે. દશમે કર્કનો ચન્દ્ર છે.

આ વ્યક્તિને શુક્રથી છઠ્ઠા સ્થાનમાં કર્કનો ચન્દ્ર છે. અને ચન્દ્રથી આઠમા સ્થાનમાં કુંભનો શુક્ર છે. આ રીતે આ કુંડળીમાં ચંદ્ર યોગ છે આ ભાઈ એન્જીનીયર છે, શક્તિશાળી છે, હોંશિયાર છે. છતાં પણ તેમનો ભાગ્યેદય જોઈએ તેટલો થયો નથી. ૪૦ વર્ષની વય હોવા છતાં પણ આજે સામાન્ય આવક છે.

૨૮૮ કાલ સર્પ યોગ

કુંડળીમાં તમામ ગ્રહો રાહુ કેતુની વચ્ચે આવી ગયા હોય, તો કાલ સર્પ યોગ બને છે.

આ યોગમાં અનેક અપવાદ છે. તેની ચર્ચા પછી કરીશું, પણ અત્યારે ટૂંકમાં કહેવાનું કે આ યોગ હોય છે, તો વ્યક્તિનો ભાગ્યેદય મુશ્કેલીથી ધાય છે. મનુષ્ય જો રાજા હોય છે તો આ યોગ તેને લિખારી બનાવી દે છે.

૨૮૯ અંગારક યોગ

રાહુ કેતુની વચ્ચે બાકી ગ્રહો આવી ગયા હોય તો અથવા શનિ-મંગળની વચ્ચે બીજા તમામ ગ્રહો આવી ગયા હોય, તો અંગારક યોગ બને છે. આ યોગવાળાનો ભાગ્યેદય મુશ્કેલીથી ધાય છે. આ યોગ રાયને રક બનાવી દે છે

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત પ્રભાકર :

: ૧૭૫

૨૯૦ ત્રિપ થોગ

જન્મ કુંડળીમાં શનિ અને ચન્દ્રમા એક સાથે બેઠા હોય, છે તો વિષયોગ થાય છે.

અતિત થા નવાંશમાં વિષયોગ ખરાબ બને છે. જન્મ કુંડળીમાં ઘણા સારા થોગ હોય, તો પણ આ વિષયોગના કારણે ભાગ્યોદય નથી થતો.

એક સજ્જનની કુંડળીમાં તુલા લગ્ન છે. પ્રથમ સ્થાનમાં તુલાનો શુક્ર, મંગળ અને રાહુ છે. આતમે કેતુ છે. બીજે સૂર્ય છે. ત્રીજે બુધ છે. પાંચમે શુક્ર છે. છઠે મીનનો શનિ-ચન્દ્રમા છે

આ રીતે આ સજ્જનની કુંડળીમાં શનિ-ચન્દ્રનો વિષયોગ છે અને રાહુ-કેતુની વચ્ચે તમામ ગ્રહો આવી ગયા છે. પરિણામે વિષયોગની સાથે કાલ સર્પયોગ પણ થયો છે. એટલે આ સજ્જનનો આજે ૪૦ વર્ષની વયે પણ ભાગ્યોદય નથી થયો.

૨૯૧ જન્મ કુંડળીમાં ૧૧ મું સ્થાન

ઘણા વર્ષોના અનુભવ પછી લાભસ્થાન ૧૧ મા સ્થાનના સિદ્ધાન્ત સમજમાં આવ્યા છે. તે અનુભવ સિદ્ધ થોગ આપ સમક્ષ પ્રગટ કરું છું. આ નિયમો ખૂબ જ ઉપયોગી છે.

(૧) ૧૧ મા સ્થાનનો અધિપતિ પ્રથમ સ્થાનમાં બે શુભ ગ્રહોની વચ્ચે બેઠેલો હોય, તો તે વ્યક્તિની જન્મકુંડળીની અંકર બે થોગ કારક ગ્રહ હોય. તે ગ્રહની નીતિ પ્રમાણે કમાય છે. અશુભ ગ્રહ હોય તો કમાણીનું ક્ષેત્ર નબળું પડે છે.

(૨) ૧૧ મા સ્થાનનો અધિપતિ બીજા સ્થાનમાં હોય, તો જાતક ધીરધારનો ધંધો કરીને ધન કમાય છે.

(૩) ૧૧ મા સ્થાનનો અધિપતિ ત્રીજે હોય, તો જાતક ભાઈઓથી અને સગીતથી પૈસા કમાય છે.

(૪) ૧૧ મા સ્થાનનો અધિપતિ ચોથે હોય તો, બે શુભ ગ્રહોની વચ્ચે હોય તો જાતક માતાથી, ખેતીવાડીથી અને જમીનથી પૈસા કમાય છે.

: વિભાગ પહેલો

(૫) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ પાંચમે હોય તો, જે શુભ અહોની વચ્ચે હોય તો તે વ્યક્તિ પોતાના પુત્રથી પૈસાવાળો કહેવાય છે.

(૬) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ છઠ્ઠે જે શુભ અહોની વચ્ચે હોય તો વ્યક્તિ યુદ્ધથી, કેટોથી અને ભાગીદારોથી પૈસા કમાય છે. ખાસ કરીને શરાફોની કુંડળીમાં ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ છઠ્ઠા સ્થાનમાં હોય છે, તેથી તે લોકો કેટોથી પૈસા કમાય છે.

(૭) ૧૧મા સ્થાનના અધિપતિ સાથે તેમ જે શુભ અહો વચ્ચે હોય તો, વ્યક્તિ પરદેશથી પૈસા કમાય છે.

(૮) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ આઠમે જે શુભ અહોની વચ્ચે હોય તો પૈસાની દૃષ્ટિએ પતન થાય છે. જે શુભ અહોની વચ્ચે હોવાના કારણે શરૂઆતમાં ફાયદો થાય છે અને મોટી ઉમરે હેરાન થવાય છે.

(૯) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ નવમે જે શુભ અહોની વચ્ચે હોય, તો ઉપદેશ આપવાથી, પિતાથી અને પરોપકારનાં કાર્યોથી દ્રવ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે.

(૧૦) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ દશમે જે શુભ અહોની વચ્ચે હોય તો વેપારથી ફાયદો થાય છે તેમજ ધાર્મિક કાર્યો કરવાથી પણ પૈસા કમાઈ શકાય છે.

(૧૧) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ ૧૧મે જે શુભ અહોની વચ્ચે હોય તો અને ૧૧મા સ્થાનમાં જે અહુ પડ્યો હોય, તે પ્રમાણે માનવી પૈસા કમાય છે. અને મોટો શ્રીમત બને છે.

(૧૨) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ બારમે જે શુભ અહો વચ્ચે હોય તો તેના મોટો ભાઈ વહેલો મરી જાય છે અને તેના લાલો થઈ છે.

(૧૩) ૧૧મા સ્થાનનો અધિપતિ જન્મરાશિથી અર્થાત્ ચન્દ્રથી

ત્રીજો પાંચમે કે સાતમે હોય અથવા તો આ સ્થાનોના અધિપતિ સાથે તો હોય તો તે વ્યક્તિ ઘણો ગરીબ થાય છે. અને બીજા માંગીને શુભરો કરે છે.

(૧૪) ૧૧ સું સ્થાન બે શુભ ગ્રહોની વચ્ચે હોય તો માનવી ઘણો પૈસાયાત્ર બને છે તેના મોટાભાઈ બળવાન હોય છે. તેને તેના મોટાભાઈ દ્વારા પૈસાનો સારો લાભ થાય છે.

[૨૬૨] બારમા સ્થાનમાં ગ્રહો પડ્યા હોય, તો તેનું પરિણામ નીચે સુજળ છે.

(૧) બારમે સૂર્ય હોય તો ચરકારને અથવા રાજને બહુ કરવેરા ભરવા પડે છે અને કંઠ પછી ભરવો પડે છે.

(૨) બારમા સ્થાનમાં બુધ હોય તો અભ્યાસના કારણે ખર્ચ બહુ થાય છે.

(૩) બારમા સ્થાનમાં મંગળ હોય, તો દુરમન અને શુનેભારોથી ખર્ચ ખૂબ જ થાય છે.

(૪) બારમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય, તો માનવી કંમેશા પૈસા બચાવી શકે છે.

(૫) બારમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય તો માનવી દ્રવ્યનો ખર્ચાવ કરી શકે છે.

(૬) બારમા સ્થાનમાં શનિ હોય, તો વિવિધ પ્રકારના ઘણા ખર્ચા થાય છે.

(૭) બારમા સ્થાનમાં રાહુ હોય, તો પણ વિવિધ પ્રકારના ઘણા ખર્ચા થાય છે.

(૮) બારમા સ્થાનમાં કેતુ હોય. તો પૈસા ની કમાણીમાં

: વિભાગ પડેલો

કુદરત મદદ કરે છે. અને ખારમો કેતુ માનવીને પૈસાદાર બનાવે છે.

(૯) ખારમા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા રહેલો હોય. તો બદ્ધનામ થવાનો યોગ બને છે.

(૧૦) ખારમા સ્થાનમાં શુભ ગ્રહ હોય તો મૃત્યુ પછી સદ્ગતિ (મોક્ષ) મળે છે. અને જો અશુભ ગ્રહ હોય છે તો મૃત્યુ પછી દુર્ગતિ (નરકાદિ) થાય છે.

(૧૧) પહેલા અને ખારમા સ્થાનમાં પરમ ઉચ્ચના શુભ ગ્રહો પડ્યા હોય તો તે વ્યક્તિ મરણ પછી સ્વર્ગ મેળવે છે અને અતિ અશુભ ગ્રહો પડ્યા હોય તો તે વ્યક્તિ મરણ પછી નરકગામી થાય છે.

જ્યોતિષના વિદ્યાર્થીઓએ સર્વાંગી કુંડળીનો સમન્વય કળાથી અભ્યાસ કરીને પરિણામ ઉપર આવવું જોઈએ.

[૨૬૩] જન્મ કુંડળીના નવ ગ્રહો કેવા પ્રકારના
ધર્મોના સૂચન કરે છે.

જન્મ કુંડળીના ખાર સ્થાનોમાંથી ૧૦મું સ્થાન ધર્મ અથવા નોકરીનું સૂચન કરે છે.

(૧) જ્યોતિષ શુદ્ધ સૌથી શ્રેષ્ઠ પરિણામ આપે છે.

(૨) શુદ્ધ પછી શુક સાહેબ પરિણામ આપે છે.

(૩) શુક પછી બુધ સાહેબ પરિણામ આપે છે.

(૪) બુધ પછી પૂર્ણિમાનો ચન્દ્ર સાહેબ પરિણામ આપે છે.

(૫) બુધ અને ચન્દ્ર પાપ ગ્રહો સાથે રહેતા હોય, તો પાપ ગ્રહો જેવું પરિણામ આપે છે.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત પ્રભાકર :

: ૧૭૬

પાપ ગ્રહોમાં દશમે સૂર્ય સૌથી ઓછું અશુભ ફળ આપે છે.

અશુભ ફળ આપનારાઓમાં કૃષ્ણપક્ષનો ચન્દ્રમા, શનિ, મંગળ અને અશુભ છુદ્ધ ગણવા આ ગ્રહો કમશ્ચ અશુભ ફળ આપનારા છે.

(૧) સૂર્ય :- આ ગ્રહ ફવાનો વ્યવસાય ધાસ, મોટી અને સોલું સૂચવે છે તેમજ પરદેશ ખાતે એટલેપણ આપે છે અને રાજના હાથ નીચે કામ કરવાની તક આપે છે

(૨) ચન્દ્ર :- આ ગ્રહ ખેતીવાડી અને જળમાંથી ઉત્પન્ન થતી વસ્તુઓનો ધધો બતાવે છે. સ્ત્રી અને જમીનથી લાભ આપે છે. ધીરધારનો ધધો પણ સૂચવે છે લોકોને હસાવીને પણ પૈસા મેળવાય છે.

(૩) મંગળ :- આ ગ્રહના પ્રભાવે મકાનના બાંધકામથી, સરકારના વહીવટી કામમાંથી, યુદ્ધથી, અગ્નિથી, સહાસેક કાર્યોથી, ખૂનથી અને ઝઘડાથી આવક થાય છે.

(૪) છુદ્ધ :- આ ગ્રહના પ્રભાવે શિષ્ય કામથી, વેક-વેકાં-તના, સંશોધનથી, અભ્યાસથી, જ્યોતિષથી, સંગીતની તર્જની રચનાથી, કવિતાઓના વાંચનથી, કપડાંના વેપારથી અને પશુ પક્ષીઓને પકડવાથી, કમાણી થાય છે.

(૫) શુક્ર :- આ ગ્રહના પ્રભાવે મત્રેઆર કરવાથી, પુરાણ વેક અને ધાર્મિક પુસ્તકોનું શિક્ષણ આપવાથી, ધર્મશુદ્ધ તરીકે રહેવાથી, મદિરના પૂજારી તરીકે કામ કરવાથી સારા પૈસા મળે છે.

(૬) શુક્ર :- આ ગ્રહના પ્રભાવે સોના અને હીરા-ઝવે-રાતના ધધાથી, મોટર ગાડીના ધધાથી, દૂધ, હડી, લી અને સુગંધી પદાર્થોના વેપારથી સારા પૈસા મેળવી શકાય છે.

(૭) શનિ :- આ ગ્રહના પ્રભાવે લાકડાના અને પત્થરના વેપારથી પૈસા મળે છે કામના મુખ્ય માણસ તરીકેની સેવા

બાળવવાથી પૈસા મળે છે. પોષ્ટમેન, નાટ્યકર, ન્યાયધીશ તરીકેની ફરજો બાળવવાથી પૈસા મળે છે. કાલસાના ધંધાથી પણ પૈસા મળે છે.

(૮) રાહુ :- રાહુ શનિ જેવું કળ આપે છે.

(૯) કેતુ :- કેતુ મગળ જેવું કળ આપે છે.

દશમા સ્થાનનો અધિપતિ જો જો શુભ ગ્રહો વચ્ચે હોય તો સુદર પરિણામ આપે છે. તદુપરાંત દશમા સ્થાનનો અધિપતિ જો શુભ ગ્રહોથી જોવાયેલો હોય, તો પણ સારું પરિણામ મળે છે.

દશમા સ્થાનનો અધિપતિ નવમાં કુળીમાં જે રાશિમાં પડ્યો હોય, તે તે રાશિનો અધિપતિ જન્મનો હોય અથવા મૂળ ત્રિકોણનો હોય, તો તે વ્યક્તિ મફત કારકીર્દીવાળી નીવડે છે.

દશમું સ્થાન શુભ ચોગોમાં હોય અથવા તો દશમા સ્થાનનો અધિપતિ શુભ ચોગોમાં હોય અને આ સ્થાન પરવે જે ગ્રહો ભાગ લખવતા હોય તો નોકરી માટે નીચે પ્રમાણે કળ મળતું હોય છે.

(૧) સૂર્યના કારણે કારકુનની નોકરી મળે છે.

(૨) ચન્દ્રના કારણે નાણાખાતામાં કિચો હોદ્દો મળતો હોય છે.

(૩) મગળના કારણે ન્યાયધીશનો હોદ્દો મળે છે અથવા કોર્ટમાં વકીલાત કરવાનો યોગ થાય છે.

(૪) બુધના કારણે કોર્પોરેશન અને પબ્લિક વર્ક પ્રમુખ હોય છે.

(૫) ગુરૂના કારણે સલાહકાર અને રાજના અગત સચિવ તરીકે કામકાજ કરતા હોય છે.

(૬) શુક્રના કારણે માણસ પ્રધાન બને છે.

(૭) શનિના કારણે માનવીને જે સજા થઈ હોય તે સજાનો અમલ કરવાનો થાય છે.

(૮) રાહુના કારણે માનવી જેલનો કર્મચારી બને છે.

(૯) કેતુના કારણે માણસ મૃત્યુને લગતી નોકરી કરે છે.

(૧૯૪) ચાંદ રાખવા જેવા કેટલાક ખાસ યોગ નીચેલખ્યા છે.

(૧) સાતમા અને દશમા સ્થાનના અધિપતિઓ સાથે હોય તો પ્રવાસ કરાવનારનો ધંધો ઉભો થાય છે. ડા. ત. રેલ્વે અને પોસ્ટલ ડીપાર્ટમેન્ટ.

(૨) નવમા અને દશમા સ્થાનના અધિપતિઓ ભોગા હોય તો ધાર્મિક ધંધો ઉભો થાય છે.

(૩) દશમા અને અગ્યારમા સ્થાનના અધિપતિઓ ભોગા હોય તો માનવી વેપારી બને છે.

(૪) છઠ્ઠા અને દશમા સ્થાનમાં અધિપતિ ભોગા હોય તો ધંધામાં પડતી થાય છે અને દુરમનોથી હેરાન થાય છે.

(૫) દશમા સ્થાનનો અધિપતિ આઠમા કે બારમા સ્થાનના અધિપતિ સાથે જોડા હોય તો માનવીનું ધંધાકીય પતન થાય છે.

દશમા સ્થાનમાં સૂર્ય, ચન્દ્ર અથવા રાહુ જળચર રાશિમાં જોડા હોય તો અથવા તે દશમા અને બારમા સ્થાનના અધિપતિ જળચર રાશિમાં હોય, તો પવિત્ર નદીઓમાં સ્નાન કરવાનો ભોગ થાય છે.

(૧૯૫) માનવી દ્વાખો રૂપીઆનો દેવાદાર કેવા યોગો થી બને છે.

(૧) દશમા સ્થાનનો અધિપતિ બારમે હોય તો આવો યોગ થાય છે.

(૨) બારમા સ્થાનનો અધિપતિ દશમે હોય તો આવો યોગ બને છે.

: વિભાગ પહેલો

(૩) દશમા અને બારમા સ્થાનના અધિપતિઓ પરિવર્તન યોગમાં હોય, તો આવો યોગ થાય છે.

(૪) બીજા સ્થાનમાં શનિ, મંગળ, સૂર્ય, રાહુ, કેતુ જેવા પાપ ગ્રહોમાંથી એક જેથી વધુ પાપ ગ્રહો હોય તો આવો યોગ થાય છે.

(૫) દશમા સ્થાનમાં શનિ, મંગળ, સૂર્ય રાહુ અને કેતુ જેવાં પાપ ગ્રહોમાંથી એક જેથી વધુ પાપ ગ્રહો હોય તો આવો યોગ થાય છે.

(૬) અચારમાં સ્થાનમાં શનિ, મંગળ, સૂર્ય રાહુ અને કેતુ જેવા પાપ ગ્રહોમાંથી એક જેથી વધુ પાપ ગ્રહો હોય તો આવો યોગ થાય છે.

(૭) ભાગ્ય સ્થાનમાં શનિ, મંગળ, સૂર્ય રાહુ અને કેતુ જેવા પાપ ગ્રહોમાંથી એક જેથી વધુ પાપગ્રહો હોય તો આવો યોગ થાય છે.

(૮) શુભરાતના વિદ્યાપુરૂષ શ્રી યશોધર મહેતાના મત પ્રમાણે પાંચમાને અધિપતિ છઠે હોય અને નવમાને અધિપતિ આઠમે હોય, તો માનવી લાખો રૂપીઆ જોઈને ક્ષિપારી બને છે.

(૯) બારમાને અધિપતિ બીજે હોય. તો માનવી લાખો રૂપીઆ જોઈને ક્ષિપારી બને છે.

(૧૦) બારમાને અધિપતિ ચોથે હોય તો માનવીની સ્થાવર સપતિ અને મોટર વેચાઈ જઈને તે રસ્તે રજાજતો થાય છે.

વ્યક્તિની જન્મકુળબીમાં ઉપરના ગ્રહો પડ્યા હોય, તો સમર્થ માનવી પણ એક વાર તો દેવાદાર બની જાય છે. જો જન્મની કુરબી સારી હોય તો માનવી દેવાદાર બન્યા પછી તેમાંથી સુકત થઈને સુખી થાય છે.

ઉપરના દશ યોગોમાં વધુમાં વધુ ખરાબ ફળ-એ ગ્રહની મહાદશા અને અતર દશામાં મળે છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રસાદર .

આ યોગો ઉપરાંત અગાઉ નિર્દિષ્ટ યોગો-ચક્ર યોગ, કૈમલ્ય યોગ, કાલચર્પ યોગ, અગારક યોગ, વિષયોગ, શ્રદ્ધ યોગના કારણે યજ્ઞ માનવી દેવાદાર બને છે

(૨૯૬) આવા યોગચાળાં કેટલાકે ઉદાહરણો.

એક ભાઈની કુડળીમાં સિંહ લગ્ન છે, તેમાં શુક છે. બીજા સ્થાનમાં કન્યાની સૂર્ય મન્દ્ર, મગળ, યુધ છે. એથે વૃશ્ચિકનો શનિ અને કેતુ છે. આઠમે મીનનો શુક્ર છે. દશમા સ્થાનમાં વૃષભનો રાહુ છે.

આ ભાઈ જ્યારે મને તેમની કુડળી બતાવવા આવ્યા ત્યારે તેમની કુડળી જોયા પછી મેં તેમનો હાથ જોયો તેમના હાથમાં હૃદય રેખાની સહેજ નીચે ધન રેખા ઉપરથી એક આઠો ફોસ મગળના ચેદાનમાંથી નીકળી ધનરેખા હૃદયરેખા અને જીવન રેખાને કાપતો હતો.

આ બધું જરાજર જોઈ લીધા પછી મેં તે ભાઈને પૂછ્યું ૧, ‘આર્થિક રીતે આબરૂ જાય તેવી પરિસ્થિતિ તમારી જણાય છે. આ હોશ તેવો નિર્દેશ કરે છે તો તમારું શું કહેવું છે ?

મારી આ વાત સાંભળી થોડીક વિમાસણ પછી તે ભાઈ જોડયા કે, આપની વાત સાચી છે. મારા માથે એક કરોડ અને ચાળીસ લાખ રૂપિયાનું દેવું છે. હું આર્થિક રીતે પાચમાલ થઈ ગયો છું.

ઉપરના ૧૦ યોગોમાંથી ત્રણ, આર્થિક પાચમાલીના સૂચક છે.

(૧) ભારમા સ્થાનનો અધિપતિ બીજો છે.

(૨) બીજા સ્થાનમાં સૂર્ય, મગળ, યુધ જેવા પાપ ગ્રહો પડેલા છે.

: [વસાળ પડેલો

(૩) શ્રી યથોપર મહેતાના મત પ્રમાણે પાંચમા સ્થાનનો અધિપતિ આઠમે પડેલ છે એટલે કે પાંચમા સ્થાનનો અધિપતિ આઠમે કે ભાગ્ય સ્થાનનો અધિપતિ છટ્ઠે હોય, તો પણ દેવાદાર યોગ બને છે.

ઉદાહરણ :- એક બીજા ભાઈની કુંડળીમાં સિંહ લગ્ન છે. એથે વૃશ્ચિકનો રાહુ છે. સાતમે કુંભનો શુક્ર છે. આઠમે મીનનો શનિ છે. દશમે વૃષભના ચન્દ્ર-કેતુ છે. અગિયારમે મિથુનના સૂર્ય, મંગળ, બુધ છે. બારમે કર્કનો શુક્ર છે.

આ ભાઈ ૧૪ વખત પરદેશ જઈ આવ્યા છે. તેમના માથે સાત લાખનું દેવું છે. તેમજ કેટીના ૧૨ ફેસ તેમના માથે છે.

ઉપરના યોગોમાંથી દેવાદાર બનવા માટે આ યોગો લાગુ પડે છે.

(૧) દશમા અને બારમાનો પરિવર્તન યોગ છે.

(૨) ધન સ્થાનને શનિ મંગળ જેવા પાપ ગ્રહો જુએ છે.

અગિયારમા સ્થાનમાં સૂર્ય, મંગળ, બુધ જેવા પ્રબળ પાપ ગ્રહો પડેલા છે.

- વાંચકોએ એ ખાસ લક્ષ્યમાં લેવું જોઈએ કે બીજા સ્થાનમાં કે અગિયારમા સ્થાનમાં પાપગ્રહોની દૃષ્ટિ પડે છે.

ત્રીજા સ્થાનનો અધિપતિ શનિ ત્રીજા સ્થાનને જુએ છે.

આ રીતે ત્રીજાની, પાંચમાની, નવમાની, દશમાની અને અગિયારમાની શક્તિઓ પોત-પોતાના સ્થાનમાં રહે છે.

આ ઉપરાંત પહેલા સ્થાનમાં સ્વગ્રહી શુક્ર પડ્યો છે. તેથી પહેલા સ્થાનની શક્તિ પહેલા સ્થાનમાં રહે છે. બેશક્તિ સ્થાપનના સિદ્ધાંત મુજબ છે. સ્થાનોની શક્તિ પોત-પોતાના સ્થાનોમાં વિરામ પામેલી છે. તેથી છ સ્થાન ખૂબ બળવાન બની ગયાં છે.

કેટલાક જ્યોતિષીઓ એમ માને છે કે અહીં પોતાના સ્થાનથી સાતમે સ્થાને હોય, તો નિર્ભય બને છે. પણ અનુભવે આ વાત સાચી લાગી નથી.

મારૂં માનવું છે કે કોઈ પણ કુંડળીમાં અહો જો પોતપોતાના સ્થાનોમાં જોતા હોય, તો તે કુંડળીને વધુ બળવાન બનાવે છે.

આ કુંડળીઓમાં અહો પોતપોતાના સ્થાનોને જોતા હોય છે. પરિણામે કરોડપતિ થવાનો યોગ બને છે.

એક ધર્મશુરૂ કરોડપતિ નહિ, પરંતુ અબજોપતિ છે. અને વર્ષે છ કરોડ રૂપિયા સહેલાઈથી કમાય છે.

કહેવત જેવું બની ગયું છે કે પાંચમા સ્થાનનો અધિપતિ, બીજો હોય તો ઈશ્વરની કૃપાથી અઢળક સંપત્તિ મળે છે.

આ યોગ ઉપરના ધર્મશુરૂની કુંડળીમાં અને ઈન્દિરા ગાંધીની કુંડળીમાં જોવા મળે છે.

[૨૯૭] ગૌરાગ્ય અને ઈશ્વરદર્શન કરાવતા અનુભવશ્રિદ્ધ યોગો

હું અનેક વર્ષોથી અનુભવ કરતો રહ્યો છું કે, શુરૂ કોઈપણ સ્થાનમાં કર્કરાશિનો, કન્યારાશિનો અથવા મીનરાશિનો હોય છે. તો તે વ્યક્તિ ભાવનાશીલ હોય છે. તેના જીવનમાં ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ રહે છે. તીર્થયાત્રાની ભાવના રહેતી હોય છે. જીવનમાં સફળતા મળતી હોય છે.

કર્ક, કન્યા અથવા મીનરાશિનો શુરૂ પહેલો, છઠ્ઠો, આઠમે, દશમે, અગિયારમે અને બારમે હોય તો તે વ્યક્તિ બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે : તેમજ કોઈ પણ વિષયમાં ઉત્તમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે.

અમારા જૈન ધર્મના મહાન મહારાજ શ્રી કે. જે. જો. મરનાર વ્યક્તિની પાસે મ ત્રોત્તર કરીને તેની છેલ્લી ઈચ્છા ચાર પાંચ વાક્ય દ્વારા રજુ કરાવી શકતા

તેમની કુંડળીયાં પ્રથમ સ્થાનમાં કન્યાનો ગુરુ હતો. આ કન્યા રાશિના ગુરુમાં કોઈ ગૂઢ શક્તિ કે બ્રહ્મજ્ઞાન રહેલું છે. તે ચોક્કસ છે.

મહારાજ સાહેબની કુંડળીના કન્યાના ગુરુને જોઈને મેં તરત જ કહેલું કે આપને બ્રહ્મજ્ઞાન થયેલું છે અને આપનામાં ગૂઢ શક્તિ આવિષ્કૃત થયેલી છે.

આ વાત સાંભળીને મહારાજ સાહેબ આશ્ચર્ય સુગંધ થઈ ગયા. તે તેમની બ્રહ્મજ્ઞાન સૂચવે છે

આ યોગ રજુ કરવાની પાછળ કોઈ જ આશય છે કે કન્યાના ગુરુને બ્રહ્મજ્ઞાન માટે ખાસ મહત્ત્વ આપવું જોઈએ.

જે જન્મ કુંડળીમાં ગુરુ આઠમા સ્થાનમાં પડ્યો હોય અને મગળ, મકર રાશિના દશમા સ્થાનમાં પડ્યો હોય, તે વ્યક્તિ ખૂબ યાત્રાઓ કરે છે. અને તેનું જીવન સંપૂર્ણ આધ્યાત્મિક બની શકે છે.

જો ગુરુ ૧-૪-૭-૧૦-૫-૬ સ્થાનમાં હોય તો ઉપરનું દેખ મળે છે.

જે વ્યક્તિની કુંડળીમાં પહેલા સ્થાનમાં અન્દ્રમા હોય, તે વ્યક્તિને પોતાના જીવનમાં પવિત્ર સ્થાનોનાં દર્શન થાય છે. આવી વ્યક્તિઓ સત્સંગપ્રેમી હોય છે. આ લોકો ઐતિહાસિક સ્થાનોનાં દર્શન કરી આનંદિત થાય છે.

મારા અનુભવે મને જોવા મળ્યું છે કે ગુરુ કન્યા, કર્ક કે મીન રાશિનો હોય, મગળ, મેષ રાશિમાં હોય, અથવા શનિ મેષ, તુલા કે મકર રાશિમાં હોય, સૂર્ય સિંહ રાશિમાં હોય અને બુધ કન્યા-રાશિમાં હોય, તો આ વ્યક્તિઓને ઇશ્વરના દર્શન થાય જે. આ દિશામાં પ્રયત્ન કરવાથી તેઓ સફળ થાય છે.

સ્વામી રામતીર્થને સાતમા સ્થાનમાં કન્યા રાશિના બુધ શુર હતા એટલે તેઓ ઇશ્વર ભક્તિનો ડકે વગાડી શક્યા.

સામાન્ય જણાતી એક વ્યક્તિ રાત-દિવસ ઇશ્વર-સ્મરણમાં લીન રહેતી હતી અને આપણે કોઈ પણ મંત્રનો જાપ મનમાં કરીએ તો તે વ્યક્તિ ગમે તેટલી દૂર બેઠી હોય, તો પણ તેના મનમાં અને શરીરમાં વિજળી જેવી ઝણઝણાટી પેદા થતી હતી. આ વ્યક્તિમાં ગજબની આધ્યાત્મિક શક્તિ બેઠેલી.

થયું એવું કે ૧૦૪૧ ડીઝી તાવવાળા એક બાળકના માથે આ વ્યક્તિએ હાથ મૂક્યો એટલે તાવ ગાયબ થઈ ગયો અને તે રમવા માંડ્યો.

આ વ્યક્તિને પણ કન્યાના બુધ-શુર પ્રથમ સ્થાનમાં પડેલા હતા. આ થોડોમાં વ્યક્તિને ઇશ્વર-દર્શન થાય છે, અતરંગ જ્ઞાન થાય છે, આત્મ-પદાર્થની સ્પર્શના થાય છે.

મેં એ પણ બોલ્યું છે કે જે વ્યક્તિની કુડળીમાં સૂર્યથી આગળ બીજા બુવનમાં બુધ પડ્યો હોય, તો તે વ્યક્તિમાં આધ્યાત્મિક શક્તિ હોય છે. અને સાંસારિક જીવન ગાળ્યા પછી તે વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત કરે છે.

એક ભાઈની કુડળી છે. તેનું કન્યા લગ્ન છે. લગ્નમાં શુર છે. નવમે વૃષભનો સૂર્ય છે. દશમે મિથુનનો બુધ છે. આ ભાઈમાં ગજબ ગૂઢ શક્તિ અને આંતર-પ્રેરણા છે. મને ખાત્રી છે કે આ ભાઈ સંસાર ભોગવ્યા બાદ પાછલી અવસ્થામાં વૈરાગી બની જશે.

મારો બીજો અનુભવ છે કે જન્મ-કુડળીના ૧૨ સ્થાનોમાંથી કોઈ પણ સ્થાનમાં શુર-ચન્દ્ર કે શુર-મંગળ સાથે રહેલા હોય તો આ માણસો તીર્થસ્થાનોમાં સારો પ્રવાસ કરે છે. ઉંમર વધવાની સાથે આ માણસોના મન, ઇશ્વર ભજનમાં વધુ બેસાય છે.

કેટલીક વાર ગુરૂથી આતમે મંગળ કે ચન્દ્રમા હોય તે:
પણ ઉપરનો યોગ બને છે.

અનુભવે લેવા મળ્યું છે કે પ્રથમ સ્થાનમાં ગુરૂ હોય
તો પણ ઉપરનો યોગ બને છે.

મારી પાસે એવી કેટલીક કુંડળીઓ છે કે દશમા સ્થાનમાં
ચન્દ્ર-બુધ બેઠેલા હોય અને શનિ ત્રીજે, આતમે હોય તો, દશમે
દૃષ્ટિ કરતો હોય, તો તે વ્યક્તિને વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે.

દશમા સ્થાનમાં શનિ, ચોથે બુધ અથવા મેષ રાશિનો શનિ
પડયો હોય, તો પણ વ્યક્તિ વૈરાગ્યપૂર્ણ જીવન જીવે છે.

ચન્દ્રમા મેષ, તુલા કે મીનનો હોય અને જન્મરાશિ
મેષ, ધન કે મીન હોય અને કેતુ બારમા સ્થાનમાં પડેલ હોય,
તો તે વ્યક્તિને વૈરાગ્ય પ્રાપ્ત થાય છે.

વાંચકોને વાંચીને આશ્ચર્ય થશે કે રાહુ, મિથુન, કન્યા
કે મીન રાશિને ત્રીજે. પાંચમે અને દશમે રહેલાં હોય તો તેવી
વ્યક્તિને ઇશ્વરમાં અખૂટ શ્રદ્ધા હોય છે. આવી વ્યક્તિઓ ભક્તિ
માર્ગ સ્વીકારે છે. અને બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે. આવી વ્યક્તિઓને
કેઈ સારો ગુરૂ મળી જાય છે. તો તેમને બેડો પાર થઈ જાય છે.

વાંચકો ખાસ ધ્યાનમાં રાખે કે રાહુ પણ ઇશ્વર દર્શન
કરવા માટે ઘણો મહત્ત્વનો શ્રદ્ધ છે.

[૨૬૮] પુણ્ય નક્ષત્ર પ્રશંસા

સિંહો યથા સવ ચતુષ્પદાનાં,
તથૈવ પુણ્યો લલવાનુડનાં
ચદ્રે વિરુદ્ધેપ્યથ ગૌચરે ડપિ
સિદ્ધયન્તિ કાર્યાણિ કૃતાનિ પુણ્યૈ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગૂર્ત પ્રભાકર :

: ૧૮૯

[૨૯૬] ભૂમિ રજસ્વલા દોષ

દ્વિતીયા મૃગુ વારેણ, મૌમવારેણ પંચ મી,
ઝળટમી મંદ વારેણ, ઘરા મવતી રજસ્વલા ॥

બીજ ને શુક્રવાર હોય, પાંચમને મગળવાર હોય અને
આઠમને શનિવાર હોય, તો ધરા રજસ્વલા થાય છે.

[૩૦૦] વરસાદનો ફુહા

મૃગસરે રજિ આવે ત્યારે આ યોગ બને.

ફુહા

દો સુશા, દો કાતરા દો વસુપ, દો નાય,
દો જલકી કાઠી જલ હરે, દો દીડ દો તાવ. (૧)

મગસર નાય ન ન વાજિયો

રૌહણ તપે ન બેઠ.

કંતા મત બાંધો ધૂંપડાં,

રહેશુ વડલા હેઠ (૨)

કાતી વઠ ખારસ અમો છાયા,

ઘર આપાઠી વરસે ભાયા. (૩)

માગસર વઠ મેલાડંબર,

આવણુ વરસે ઝરમર-ઝરમર.

પોષ કશમી કા ગર્ભ સુધારે,

વરસે ભાદરવે પખ (પક્ષ) અંધારે. (૪)

માગ. વઠી સાતમ કો ગર્ભ,

સુધારે વર્ષે આસો દિન બત્તીયા.

કાગણીઆ મૂળ વરસંતા દીઠા,

શિયાળાના સર્વ ગર્ભ ગળીયા. (૫)

: વિશાળ પહેલો

એકસો અઠાવીશ વર્ષમાં, બેાતેર અધિક માસ,
 ક્ષય માસ હો જાણીએ, નેમકુશલ પન્યાસ. (૬)

[૩૦૧] હોમાહુતિ ચક્રમ

સૂ.	પૂ.	શુ.	શ.	ચં.	મં.	ગુ.	રા.	કે.
૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ	અ શુભ

હોમાહુતિ વિચાર

સૂર્યમા ત્રિષીમે ચાન્દ્રં, સૂર્ય તિચ્છુક પંગવઃ ।

ચન્દ્રારે જ્યાગુશિશ્વિનો, નેષ્ટા હોમાહુતિ खले ॥

અર્થ:- સૂર્ય મહા નક્ષત્રથી બે દિવસે આહુતિ બેવી હોય, તે દિવસના નક્ષત્ર ગણતાં તત્રતત્ર-નક્ષત્રના કરેલા નવ ભાગમાં અત્યુક્રમે સૂર્ય, મુધ, શુક્ર, શનિ, ચન્દ્ર શુક્ર, રાહુ કેતુની આહુતિ જાણવી. શુભ ગ્રહની આહુતિ હોય તો અશુભ અને અશુભ ગ્રહની આદે તો શુભ જાણવી.

આહુતિ દોષ પરિવાર

વિવાહ યાગ વન અથ દોક્ષા

સીમત રાહી ગૃહ વાસ્તુ શાન્તી

આદિત્ય સોરી કુજ, રાહુ કેતવો

ન દોષ ધગક્ષવો યદિ નામ खलु ।

શ્રી યતીન્દ્ર ગુહર્ત પ્રભાકર :

: ૧૯૧

[૩૦૨] નક્ષત્રોનાં નામ (૨૭)

અશ્વિની	હસ્તા	પૂર્વાભાદ્રા
ભરણી	ચિત્રા	ઉત્તરાભાદ્રા
કૃતિકા	સ્વાતિ	રેવતી
મૃગશિરા	વિશાખા	
આર્દ્રા	અનુરાધા	
પુનર્વસુ	જ્યેષ્ઠા	
પુષ્ય	મૂળ	
અશ્લેષા	પૂર્વાષાઢા	
મઘા	ઉત્તરાષાઢા	
પૂર્વા ફાલ્ગુની	શ્રવણ	
ઉત્તરા ફાલ્ગુની	ધનિષ્ઠા	
ઉત્તર	શતભિષા	

વિભાગ બીજો

માનસાગરી પદ્ધતિ: નામે અન્યમાંથી ઉદ્ધૃત.

૧. પક્ષકેળ

નિષ્કુરો દુર્મુખચંદ્ર, સ્ત્રીદ્વેષો મતિહીનક: ।

પરપ્રેર્યો જનૈર્યુક્ત: કૃષ્ણપક્ષે પ્રજાયતે ॥૧॥

અર્થ :- કૃષ્ણ પક્ષ (અધારીઆ) માં જન્મનારો માણસ
દયાહીન, કદરૂપો, સ્ત્રીનો દ્રેષ કરનારો, હીન બુદ્ધિવાળો અને પારકા
માણસોની બુદ્ધિથી દોરવાઈ જનારો હોય છે.

પૂર્ણ ચન્દ્રનિમ શ્રોમાન્, સોદ્યમો बहु शास्त्रवित्
कुशलो ज्ञान संपन्नः शुक्लपक्षे भवेन्नरः ॥૨॥

અર્થ :- શુકલ પક્ષ (અજવાળીઆ) માં જન્મનારો
માણસ પૂનમના ચન્દ્રમા જેવો ચોભતો, ધનવાન, ઉદ્યમી, અનેક
શાસ્ત્રોને જ્ઞાતા અને કુશળ હોય છે.

૨. તિથિકેળ.

क्रूररज्जो घनहर्तनः, कुल सन्ताप कारकः ।

व्यसना सक्त चित्तं च प्रतिपत्तिरिति जो नरः ॥૧॥

અર્થ :- પ્રતિપદાના દિવસે જન્મનારો માણસ, દુષ્ટોની
સેવણ કરનારો, ધનહીન, કુળને પીડા કરનારો તથા વ્યસનશસ્ત્ર
હોય છે.

पर दाररतो नित्यं, सत्य शौचविवर्जितः ।

तत्स्कर स्नेहहीनश्च, द्वितीया संभवो नरः ॥૨॥

અર્થ :- બીજના દિવસે જન્મનારો માણસ મહા પર
નારીમાં રત, સ્તુત અને પવિત્રતાનો પ્રતિપક્ષી, ચોર અને સ્નેહહીન
હોય છે.

અચેતનો ઽ તિથિકલો, નિર્દ્રવ્ય પુરુષઃ સદા ।
પરદ્વેપરતો નિત્યં, તૃતીયાયા ભવેન્નરઃ ॥૩॥

અર્થ :- ત્રીજના દિવસે જન્મનારો માણસ બુદ્ધિહીન,
વિકલ, નિર્ધન અને પરનો દેવ કરનારો હોય છે.

મહાભોગી ચ દાતા ચ, મિત્રસ્નેહી વિષ્ણુજન ।
ધન સન્તાન યુક્તશ્ચ, ચતુર્થ્યાં યદિ જાયતે ॥૪॥

અર્થ :- ચોથના દિવસે જન્મનારો માણસ મહા ભોગી,
હાની, મિત્રસ્નેહી, અતુર અને ધન સંતાન યુક્ત હોય છે.

વ્યવહારી, ગુણગ્રાહો, પિતૃ માત્રો શ્ચ રક્ષક. ।
દાતા, ભોક્તા તત્પ્રીત., પન્ચમી સમયો નરઃ ॥૫॥

અર્થ :- પાંચમના દિવસે જન્મનારો માણસ વ્યવહાર
કુશળ, ગુણગ્રાહી, પિતા-માતાનો રક્ષક, હાની, ભોગી અને પોતાના
શરીરને સાચવનારો હોય છે.

નાના દેશાભિગામી ચ, સદા કલહકારકઃ ।
નિત્ય જઠરપોષી ચ, પષ્ટ્યાં જાતો ભવેન્નરઃ ॥૬॥

અર્થ :- છઠના દિવસે જન્મનારો માણસ અનેક દેશોમાં
પર્યાટન કરનારો, ઝઘડાખોર અને પેટભરૂં હોય છે.

અલ્પતોષી ચ તેજસ્વી, સૌમાન્યગુણ સયુતઃ ।
પુત્રવાન્ ધનસપન્નઃ, સપ્તમ્યા જાયતે નરઃ ॥૭॥

અર્થ :- સાતમના દિવસે જન્મનારો માણસ થોડામા સતોષ માનનારો, તેજસ્વી, સૌભાગ્યશાળી, શુભવાન, પુત્રવાન અને ધનવાન હોય છે.

ધર્મિષ્ઠ. સત્યવાદો ચ, દાતા ભોક્તા ચ વત્સલઃ ।
ગુણજ્ઞઃ સર્વં કાર્યજ્ઞો, હ્યષ્ટમી સમવો નર. ॥૮॥

અર્થ :- આઠમના દિવસે જન્મનારો માણસ ધર્મવાન, સત્યવાદી, જ્ઞાની, ભોગી, ક્યાણુ, શુભજ્ઞાતા અને સર્વ કાર્યમાં નિપુણ હોય છે.

દેવતારાધકઃ પુત્રી, ધન સ્ત્રીસક્ત માનસઃ ।
શાસ્ત્રાભ્યાસરતો નિત્યં, નવમ્યાં જાયતે યદિ ॥૯॥

અર્થ :- નેામના દિવસે જન્મનારો માણસ, દેવતાઓને આરાધક, પુત્રવાન, ધન અને સ્ત્રીમાં આસક્ત અને શાસ્ત્રોના અભ્યાસમાં સદા રત રહેનારો હોય છે.

દશમ્યા ધર્માવર્મજ્ઞો, દેવસેવી ચ યાજકઃ ।
તેજસ્વો સૌલ્ય સયુક્તો, જાયતે માનવઃ સદા ॥૧૦॥

અર્થ :- દશમના દિવસે જન્મનારો માણસ, ધર્મ અને અધર્મને જાણનારો, દેવતાઓની સેવા કરનારો, યજ્ઞ કરનારો તેજસ્વી અને સદા સુખી હોય છે.

ઋત્પતોષો નરેન્દ્રસ્ય, ગેહગામી શુચિર્મવેત્ ।
ધની પુત્રોમવેદ્ધો માનેકા દશ્યા મવેન્નરઃ ॥૧૧॥

અર્થ :- અગ્યારમના દિવસે જન્મનારો માણસ થોડીરજ વાળો, રાજ્યગૃહોમાં રહેનારો, ધનવાન, પુત્રવાન અને શુદ્ધિમાન હોય છે

चपल श्रृङ्खल ज्ञानी, सदा क्षीणवधु स्मृतः ।

देश भ्रमण शीलश्च, द्वादशी जातको भवेत् ॥१२॥

अर्थ :- ખારસના કિવસે જન્મનારો માણસ, ચચળ અને ચપળતાને બાબુનારો, દુબળા શરીરવાળો એને દેશાટન કરનારો હોય છે.

મહાસિદ્ધો મહાપ્રાજ્ઞઃ, શાસ્ત્રાભ્યાસી જિતેન્દ્રિય. ।

પરકાર્યરતો નિત્ય, ત્રયોદશ્યાં યદા ભવેત્ ॥૧૩॥

અર્થ :- તેરસના કિવસે જન્મનારો માણસ, મહા સિદ્ધ મહા વિદ્વાન, શાસ્ત્રાભ્યાસી, ઇન્દ્રિયોને વશમાં રાખનારો અને સત પરમાર્થ પરાયણ હોય છે.

ઘનાઢવો ધર્મશીલશ્ચ, શૂરઃ સદ્વાક્ય પાલકઃ ।

રાજમાન્યો યશસ્વો ચ, ચતુર્દશ્યાં સદા ભવેત્ ॥૧૪॥

અર્થ :- ચૌદસના કિવસે જન્મનારો માણસ ધનવાન, ધર્મવાન, શૂરવીર, સત્યવાદી, રાજાઓના માનને પાત્ર અને યશસ્વા હોય છે.

શ્રીમાંશ્ર મતિમાંશ્રપિ, મહાભોજનલાલસ. ।

સચ્ચતઃ પરદારેષુ, હ્યાસક્તઃ પૂર્ણિમાભવઃ ॥૧૫॥

અર્થ :- પૂનમના કિવસે જન્મનારો માણસ, ધનવાન, પુરુષમાન, અધિક ભોજનની લાલસા રાખનારો ઉદ્યમ અને પર સ્ત્રીઓમાં આસક્ત રહેનારો હોય છે.

સ્થિરાસ્મઃ પરદેષી, વક્રો મૂર્લઃ પરાક્રમી ।

મૂઢ મંત્રી ચ સજ્જાનો ડ્ય, માવાસ્થામકો નરઃ ॥૧૬॥

અર્થ :- અમાવાસ્થાના દિવસે જન્મનારો માણસ, આળસુ, પરદેવી, કોધી, મૂર્ખ, પરાક્રમી, મૂઠ મંત્રો અને જ્ઞાની હોય છે.

૩ નંદાદિ તિથિ જ્ઞાન

નન્દા મદ્રા જયા રિક્તા, પૂર્ણા ચ તિથયઃ ક્રમાત્ ।
ધાર ત્રયં સમાવર્ત્ય, તિથયા પ્રતિપન્મુખાઃ ॥૧॥

અર્થ :- નંદા, ભદ્રા, જયા, રિક્તા અને પૂર્ણા એ પાંચ તિથિઓ ક્રમશઃ પ્રતિપદાથી ત્રણ વાર ગણતરી કરવાથી આવે છે. જેમકે ૧-૬-૧૧ ને નંદા તિથિ, ૨-૭-૧૨ ને ભદ્રા તિથિ, ૩-૮-૧૩ ને જયા તિથિ ૪-૯-૧૪ ને રિક્તા તિથિ અને ૫-૧૦-૧૫ ને પૂર્ણા તિથિ કહી છે.

૪ નંદાદિ તિથિ ફળ

નન્દાતિથી નરો જાતૌ, મહામાની ચ કૌવિદઃ ।
દેવતા ભક્તિ નિષ્ઠા, જ્ઞાની ચ પ્રિયવત્સલઃ ॥૧॥

અર્થ :- નંદા તિથિએ જન્મનારો માણસ, સ્વમાની, વિદ્વાન, દેવોની ભક્તિમાં નિષ્ઠાવાળો, જ્ઞાની અને પ્રીતિપાત્ર હોય છે.

મદ્રાતિથી બન્ધુ માન્યો, રાજસેવી ધનોન્વિતઃ ।
સંસાર મયમીત શ્ર, પરમાર્થ મતિર્નરઃ ॥૨॥

અર્થ :- ભદ્રા તિથિએ જન્મનારો માણસ, બંધુમાન્ય, રાજસેવી ધનવાન, સંસારથી રૂ અને પરમાર્થી હોય છે.

જયા તિથી રાજપૂજ્યઃ, પુત્ર પૌત્રાદિ સયુતઃ ।
શૂર-શાન્તશ્ચ દોષાયુર્મના, વિજ્ઞાન જગયતે ॥૩॥

અર્થ :- જ્યાં તિથિએ જન્મનારો માણસ રાજાને પણ
પૂજ્ય, પુત્ર-પૌત્રાદિવાળો, શૂરવીર, શાંત સ્વભાવનો, દીર્ઘ
આયુષ્ય વાળો અને ઉત્તમ મનોવૈજ્ઞાનિક હોય છે.

રિક્તાતિથૌ વિતર્કજઃ, પ્રમાદી ગુરુનિન્દકઃ ।
શાસ્ત્રજ્ઞો મદહન્તા ચ, કામુક શ્ચ નરો ભવેત્ ॥૪॥

અર્થ :- રિક્તા તિથિએ જન્મનારો માણસ વિતર્ક નિપુણ,
પ્રમાદી, શુરની નિંદા કરનારો, શાસ્ત્રોનો ભણુકાર અને કામી
હોય છે.

પૂર્ણાતિથૌ ઘનઃ પૂર્ણો, વેદશાસ્ત્રાથ તત્ત્વધિ વ
સત્યવાદી શુદ્ધચેતા, વિજ્ઞો ભવતિ માનવઃ ॥૫॥

અર્થ :- પૂર્ણા તિથિએ જન્મનારો માણસ ધનવાન,
વેદ શાસ્ત્રના તત્ત્વનો જ્ઞાતા, સત્યવાદી, પવિત્ર ચિત્તવાળો અને
વિશિષ્ટ જ્ઞાનવત્ હોય છે.

૫ જન્મ વાર ફળ.

ધિત્તાધિકો ઽ તિચતુરસ્તેજસ્વી સમરપ્રિયઃ ।
દાતા દાને મહોત્સાહી, સૂર્યવારે ભવેન્નરઃ ॥૧॥

અર્થ :- રવિવારના દિવસે જન્મનારો માણસ અધિકપિત્ત
પ્રકૃતિવાળો, અતિ ચતુર તેજસ્વી, શુદ્ધપ્રેમી, દાતા અને દાનમાં
ખૂબ ઉત્સાહી હોય છે.

મતિમાન્ પ્રિયવાક્, શાન્તો નરેન્દ્રાશ્રય જીવિક. ।
સમ દુઃખ સુખઃ શ્રીમાન્, સોમવારે ભવેત્ પુમાન્ ॥૨॥

અર્થ :- સોમવારના દિવસે જન્મનારો માણસ બુદ્ધિમાન,
મધુર વાણી બોલનારો, શાન્ત સ્વભાવવાળો રાજાને આશ્રયે જીવનારો,
સુખ:-દુઃખને સમભાવે સહન કરનારો અને ધનવાન હોય છે.

: દિલાગ બીજો

વક્રવુદ્ધિર્જરાજોવી, રણોત્સાહી મહાવલી ।
સેનાની સ્તત્રપાલો વા, ઘરાપુત્ર દિનોદ્ ભવઃ ॥૩॥

અર્થ :- મંગવારના દિવસે જન્મનારો માણસ વક્ર બુદ્ધિ વાળો, ઘડપણ સુધી જીવનારો, રણભૂમિને ઉત્સાહી, બળવાન, સેનાધીશ અને કુટુંબ પાલક હોય છે.

લિપિલેખન જોવી સ્યાત્, પ્રિય વાકૃપંકિતઃ સુધોઃ ।
રૂપ સપત્તિ સંયુક્તૌ, વુઘવાસર સંભવઃ ॥૪॥

અર્થ :- બુધવારના દિવસે જન્મનારો માણસ કલમ જીવી, મિષ્ટભાષી, વિદ્વાન, સુબુદ્ધિમાન અને રૂપ-સંપત્તિવાન હોય છે.

ઘનવિદ્યા ગુણોપેતો, વિવેકો જનપૂજકઃ ।
આચાર્ય સચિવા વા સ્યાદ્ગુરુવાસર સંભવઃ ॥૫॥

અર્થ :- શુક્રવારના દિવસે જન્મનારો માણસ ધન, વિદ્યા અને શુભાશ્રી હોય છે. તથા સારાસાર વિવેકને જ્ઞાતા અને બહુ જનમાન્ય તેમજ મુખ્ય આચાર્ય થા મંત્રીપદને શોભાવનારો હોય છે.

ચલચિત મુરદ્દેવી, ઘનક્રોઢારતઃ સદા ।
વુદ્ધિમાન નુભગો વાગ્મી, ભૃગુવારે ભવેન્નરઃ ॥૬॥

અર્થ :- શુક્રવારે જન્મેલો માણસ, ચંચળ ચિત્તવાળો દેવતાઓને દેખી. ધનના જ, વિચારમાં રત રહેનારો, સૌભાગ્યવાન. અને વાકૃપટુ હોય છે.

સ્થિરજઃ સ્થિરગીઃ, ઝૂને દુઃસ્થિતઃ પરાજ્યો ।
અધોઘટ ન ચલઃ કેદો, વૃદ્ધ નારોરતઃ નદા ॥૭॥

અર્થ :- થનિવારે જન્મેલો માણસ, રુક્ષ અચળ વક્તા
 હંર હઃખ વાસિત ચિત્તવાળો પરાક્રમી, નીચ દૃષ્ટિવાળો, સુસ્થિર,
 બહુ વાળવાળો અને વૃદ્ધ સ્ત્રીમાં આસક્ત રહેનારો હોય છે.

૬ દિવસ અને રાતના જન્મનું ફળ.

સદર્મં યુક્તા, વહુપુત્ર ભોગી,
 પ્રિયાન્વિતઃ કામ નિપીઢિતાઙ્ગઃ ।
 વસ્ત્રાનુ યુક્તો મતિમાન્ સુરુપો
 ભવેન્મનુષ્ય શ્ર દિવાપ્રસૂત. ॥૧॥

અર્થ :- દિવસના સમયે જન્મનારો માણસ શ્રેષ્ઠ ધર્મ-
 વાન બહુ પુત્રવાન, ભોગી, કામથી પીઢિત અંગવાળો, ઉત્તમ વસ્ત્ર
 પહેનારો બુદ્ધિમાન તથા દેખાવડો હોય છે,

મન્દવાગ્ વહુ કામાર્તઃ, ક્ષયરોગી મલીમસઃ
 કૂરાત્મા છિન્ન પાપશ્ચ, નિગિજાતો મવેન્નરઃ ॥૨॥

અર્થ :- રાત્રિના સમયે જન્મનારો ઓછા બોલો, કામી
 ક્ષયઅસ્ત, અક્ષિન ચિત્તવાળો, હંર, શુભ પછે પાપ કરનારો હોય છે

૭ જન્મ નક્ષત્ર ફળ.

સરુપ સુભગો દક્ષઃ, સ્થૂલકાયા મહાંધની ।
 અશ્વિની સંભવો લોકે, જાયતે જનવલ્લભ ॥૧॥

અર્થ :- અશ્વિની નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ, સ્વરૂપવાન,
 સૌભાગ્યવાન, ચતુર સ્થૂલ દેહવાળો, મહાન ધનવાન અને જનપ્રિય
 હોય છે.

અરોગી સત્યવાદો, સત્પ્રાણ શ્ર દૃઢવ્રતઃ ।
 મરણ્યાં જાયતે લોકઃ, સુમુખો ધનવાનપિ ॥૨॥

અર્થ :- ભરણી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ નિરોગી સાચું જોડનારો, અધિક પરાક્રમી દૃઢપણે વત પાળનારો, મનોહર મુખાકૃતિવાળો અને ધનવાન હોય છે.

કૃપણઃ પાપકર્મા ચ, કુધાલુ નિત્યપોડિતઃ ।

અકર્મ કુરુતે નિત્યં, કૃત્તિકા સંભવો નરઃ ॥૩॥

અર્થ :- કૃત્તિકા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ, કૃપણ, પાપી, બુખાવળો, સદા પીડિત અને નહિ કરવાં જેવા કાર્યો કરનારો હોય છે.

ઘનો કૃતજ્ઞો મેઘાવો, નૃપ માન્યઃ પ્રિયંવદઃ ।

સત્યવાદો, સુરુપશ્ચ, રોહિણ્યાં જાયતે નરઃ ॥૪॥

અર્થ :- રોહિણી નક્ષત્રમાં જન્મનારો માણસ ધનવાન, કૃતજ્ઞ, મતિમાન, રાજના આદરને પાત્ર, સાચું જોડનારો, અને સ્વરૂપવાન હોય છે.

વપલશ્ચતુરો ધોરઃ, કૂટકર્મ સ્વ કર્મકૃત્ ।

અહંકારો, પરદ્વેષો, મૃગે ભવતિ માનવઃ ॥૫॥

અર્થ :- મૃગશિર નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ. ચપલ, ચતુર, ધીરજવાન. કૂટનીતિમાં પાવરધો, અહંકારી અને પરની ઇર્ષ્યા કરનારો હોય છે.

કૃતધનઃ કોપ યુક્તશ્ચ, નરઃ પાપરતઃ ઘઠઃ ।

આર્દ્રા નક્ષત્ર સંભૂતો, ઘન ધાન્ય વિવર્જિતઃ ॥૬॥

અર્થ :- આર્દ્રા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ કૃતધની કોપી, પાપી, શક અને ધન તથા ધાન્ય હીન હોય છે.

શાન્તઃ સુખી ચ સંભોગો, સુભગો જનવલ્લભઃ ।
પુત્ર મિત્રાદિભિર્યુવતો, જાયતે ચ પુનર્વસૌ ॥૭॥

અર્થ - પુનર્વસુ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ શાન્ત સ્વભાવનો, સુખી, લોગી, ઝોસાગ્યવાન, જનપ્રિય અને પુત્ર મિત્રોના સમૂહવાળો હોય છે.

દેવધર્મ વર્તયુક્તઃ, પુત્રયુવતો વિચક્ષણઃ ।
પુણ્યે ચ જાયતે લોકઃ, શાન્તાત્મા સુભગઃ સુખી ॥૮॥

અર્થ :- પુણ્ય નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ દેવ અને ધર્મનો ભક્ત, પુત્રવાન, ચતુર. શાન્ત સ્વભાવનો અને સુખી હોય છે.

સર્વભક્ષી કૃતાન્તશ્ચ કુઘ્નોત વચ્ચકઃ ।
આલેખાયાં નરો જાતઃ, કૃતકર્મા હિ જાયતે ॥૯॥

અર્થ :- અલેખા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ અલક્ષ્ય પદાર્થો વાપરનારો કાળ જેવો, કૃતઘ્ની, ધૂર્ત, શઠ અને નીચ કર્મ કરનારો હોય છે.

બહુભૃત્યો ધનો ભોગો, પિતૃભવતો મહોદ્ધમો ।
ચમૃનાથો રાજસેવી, મધ્યાયા જાયતે નર ॥૧૦॥

અર્થ :- મધ્યા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ બહુ નોકરો વાળો, ધનવાન, લોગી, પિતાનો ભક્ત, સખત ઉદ્યમી, સેનાનો અધિપતિ અને રાજસેવી હોય છે.

વિદ્યાગોધન સંયુક્તો, ગમીરઃ પ્રમદાપ્રિયઃ ।
પૂર્વાફાલ્ગુનિકા જાતઃ, સુખી પશ્ચિમ પૂજિતઃ ॥૧૧॥

અર્થ :- પૂર્વા ક્ષત્રિણી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ વિદ્યાન ગૌપાલક, ધનવાન, ગંભીર, સ્વભાવનો, સ્ત્રીઓને પ્રિય સુખી, પશ્ચિમ અને પૂજ્ય હોય છે.

દાન્ત શૂરો મૃદુર્વંશના, ઘનુર્વેદાર્ય પण्डितः ।

उत्तरा फाल्गुनो जातो, महायोद्धा जनप्रियः ॥१२॥

અર્થ :- ઉત્તર, ફાલ્ગુની નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ઈન્દ્રિયોને વશવર્તી રાખનારો, શૂરવીર, મૃદુવાણી યોદ્ધનારો ધનુષ્ય વિદ્યામાં નિપુણ, મોટો ચોદ્ધો અને જનપ્રિય હોય છે.

असत्य वचनो घृष्ट, सुरापो बन्धु वर्जितः ।

हस्ते जातो नरश्वरी, जायते पारदारिकः ॥१३॥

અર્થ :- હસ્ત નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ અસત્ય બોલનારો, કયાદીન, ઠાડ પીનારો ભાઈ વગરનો, ચોર અને પારદારી ગામી હોય છે.

पुत्र दारयुतस्तुष्टो, धन धान्य समन्वित ।

देव ब्राह्मण भक्त श्र, चित्राया जायते नरः ॥१४॥

અર્થ :- ચિત્રા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ પુત્રવાન, પત્નીવાન, સંતોષી, ધન ધાન્યવાળો અને દેવ તથા બ્રાહ્મણને ભક્ત હોય છે.

विदग्धो घार्मिकश्चैव, कृपणः प्रियवल्लभः ।

सुशीलो देवभक्त श्र, स्वाती जातो भवेन्नरः ॥१५॥

અર્થ :- સ્વાતી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ હેંશિયાર, ધર્મ નિષ્ઠ, કૃપણ, જનપ્રિય સારા ચરિત્રવાળો અને દેવ ભક્ત હોય છે.

अतिलुब्धो ऽ तिमानी च, निष्ठुरः कलह प्रियः ।

विशाखायां नरो जातो, वैश्याज नरतो भवेत् ॥१६॥

અર્થ :- વિશાખા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ અતિ લોભી, ભારે અભિમાની, કયાદીન કળ્યાણો અને વેશ્યાગામી હોય છે.

श्री यतीन्द्र मुहूर्त प्रकाशः :

: ૨૦૩

પુરુષાર્થ પ્રવાસી ચ, બન્ધુ કાર્યે સદોદ્યમી ।
અનુરાધા ભવો લોકઃ, સદાઘૃષ્ટશ્ચ જાયતે ॥૭૧॥

અર્થ :- અનુરાધા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ પ્રવાસ પ્રેમી,
પોતાના કાર્ય એનાં કાર્ય કરવામાં ઉત્સાહી, તથા ઘ્યાણ હોય છે.

બહુ મિત્ર પ્રધાનશ્ચ, કવિદાન્તો વિચક્ષણઃ ।
જ્યેષ્ઠાજાતા ધર્મરતો, જાયતે શૂદ્રપૂજિતઃ ॥૭૨॥

અર્થ :- જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ બહુ મિત્રો
વાળો, પ્રધાન, કવિ, તપસ્યા કરનારો, ચતુર, ધર્મનિષ્ઠ તથા શૂદ્રો
વડે પૂજનારો હોય છે.

સુલેન યુક્તો ધનવાહનાઢયો
હિલ્લો બલાઢયઃ સ્થિર કર્મ કર્તા ।
પ્રતાપિ તારાતિજનો મનુષ્યો
મૂલે કૃતી સ્યાજ્જનન પ્રપન્નઃ ॥૭૩॥

અર્થ :- મૂળ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ધન અને વાહન
વાળો, હિંસક બળવાન, સ્થિર વિચારનો, શત્રુનાશક અને દેખાવડો
હોય છે.

દૃષ્ટ માત્રોપકારી ચ, ભાગ્યવાંશ્ર જનપ્રિય ।
પૂર્વાષાઢા ભવો તૂત્ત, સકલાર્થ વિચક્ષણઃ ॥૭૪॥

અર્થ :- પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ, ઉપકારક
દૃષ્ટિવાળો, ભાગ્યવાન જનપ્રિય અને સર્વ પદાર્થોના મર્મનો જ્ઞાતા
હોય છે;

બહુ મિત્રો મહાકાયો જાયતે વિનયો સુલો ।
ઉત્તરાષાઢા સમૂત્ત, શૂરશ્ચ ત્રિજયો મત્રેત્ ॥૭૫॥

અર્થ :- ઉત્તરાપાઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ બહુ મિત્રોવાળો, મોટા શરીરવાળો, વિનયવાન સુખી પરાક્રમી અને વિજયવંત બનનારો હોય છે.

અતિ સુલલિત કાન્તિઃ સમ્મતઃ સજ્જનાનાં
નનુ ભવતિ વિનોત ચારુકોર્તિઃ સુરુપઃ ।
દ્વિજવર સુરમક્તિ વ્યક્ત વાઙ્ માનવઃ સ્યાદ્
અભિજિતિ યદિ સૂતિર્ભૂપતિઃ સ સ્વવશે । ૨૨॥

અર્થ :- અભિજિત નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ઉત્તમ કાન્તિવાળો, સજ્જનોના સંગ કરનારો, ઉત્તમ કીર્તિવાળો, સ્વરૂપવાન, દેવતા અને પ્રાણીઓની શક્તિ કરનારો, ચથાર્થ ઝોલનારો અને પોતાનાં કુળમાં પ્રધાન હોય છે.

કૃતજ્ઞઃ સુમગો દાતા, ગુણૈઃ સર્વૈશ્ચ સંયુતઃ ।
શ્રોમાન્ બહુલ સન્તાનઃ, શ્રવણે જાયતે નરઃ ॥ ૨૩॥

અર્થ :- શ્રવણ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ કૃતજ્ઞ, ભાગ્યવાન, ડાની, શુભવાન, ધનવાન અને બહુ સંતાનવાળો હોય છે.

ગીત પ્રિયો બન્ધુ માન્યો, હેમરત્નૈરલંકૃતઃ ।
જાતો નરો ઘનિષ્ઠાયાં, શતૈકસ્ય પતિર્મવેત્ ॥ ૨૪॥

અર્થ :- ઘનિષ્ઠા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ગાન વિદ્યાથી પ્રીતિ કરનારો બાઈઓથી માન પામનારો, સોના અને હવેરાતના અલકારો ધારણ કરનારો તથા એક સો માણસને સ્વામી હોય છે.

કૃપણો ઘનપૂર્ણઃ, સ્યાત્ પરદારોપસેવકઃ ।
જાતઃ શતભિષાયાં ચ, વિદ્રેશે કામુકો ભવેત્ ॥ ૨૫॥

અર્થ :- શતભિષા નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ કૃપણ, ધનવાન, પર ભી સેવી તથા વિદ્રેશમાં કામી થનારો હોય છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત પ્રભાકર :

વક્તા સુખો પ્રજા યુક્તો, બહુ નિદ્રી નિરર્થકઃ ।

પૂર્વાભાદ્રપદાયાં ચ, જાતો ભવતિ માનવઃ ॥૨૬॥

અર્થ :- પૂર્વા ભાદ્રપદ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ વકૃત્વ શક્તિવાળો, સુખી, પરિવારવાળો બહુ ઉઘનારો તથા જીવનને વેડફી નાખનારો હોય છે.

ગૌરઃ સસત્ત્વો ધર્મજ્ઞઃ, શત્રુઘાતો પરામરઃ ।

ઉત્તરા ભાદ્રપદ જો નરઃ, સાહસિકો ભવેત્ ॥૨૭॥

અર્થ :- ઉત્તરા ભાદ્રપદ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ ગૌર રંગવાળો, સાહસિક શુભવાળો, ધર્મના મર્મને બાંધનારો, શત્રુઓનો નાશ કરનારો અને દેવતાઓ સમાન પરાક્રમી હોય છે.

સંપૂર્ણજ્ઞઃ શુચિર્દક્ષઃ, સાધુઃ શૂરો વિચક્ષણઃ ।

રેવતી સમ્ભવો લોકે, ઘન ધાન્યૈરલકૃતઃ ॥૨૮॥

અર્થ :- રેવતી નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ સંપૂર્ણ બુદ્ધિવાળો, પવિત્ર, ચતુર, સાધુ-જીવનવાળો, શૂરવીર અને ધન ધાન્ય સંપન્ન હોય છે.

૮ યોગ ભૂત રૂપ

વિષ્કમ્ભજાતો મનુજ્ઞો, રૂપવાન્ માગ્યવાન્ ભવેત્ ।

નાનાલકાર સંપૂર્ણો, મહાબુદ્ધિ વિશારદઃ ॥૨૯॥

અર્થ :- વિષ્કમ્ભ યોગમાં જન્મેલો માણસ રૂપવાન, માગ્યવાન, વિવિધ પ્રકારના અલંકારોથી પૂર્ણ મહા બુદ્ધિશાળી અને ચતુર હોય છે.

પ્રીતિયોગે સમુત્પન્નો, યોષિતાં વત્તમો ભવેત્ ।

તત્ત્વજ્ઞશ્ચ મહોત્સાહો, સ્વાર્થે નિત્યં કૃતોદયમઃ ॥૩૦॥

: વિશાળ બીબે

અર્થ :- પ્રીતિ યોગમાં જન્મેલો માણસ સ્ત્રીઓનો વહાલો, તત્ત્વનો જાણકાર, ઉત્સાહી અને પોતાનો સ્વાર્થ સાધવામાં સદા ઉદ્યમી હોય છે.

આયુષ્મન્નામયોગે ચ, જાતો મानी, વની કવિઃ ।

દોષધિયુઃ સત્ત્વસંપન્નો, યુદ્ધે ચાપ્યપરાજિતઃ ॥૩॥

અર્થ :- આયુષ્યમાન યોગમાં જન્મેલો માણસ અભિમાની, ધનવાન, કવિ, હીર્ષ આયુષ્યવાળો, સત્ત્વ સંપન્ન અને યુદ્ધમાં જય પામનારો હોય છે.

સૌભાગ્યે ચ, સમુત્પન્નો, રાજમંત્રી સ જાયતે ।

નિપુણઃ સર્વં કાર્યેષુ, વનિતાનાં ચ વલ્લભઃ ॥૪॥

અર્થ :- સૌભાગ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ રાજાનો મંત્રી, સર્વ કાર્યોમાં નિપુણ અને સ્ત્રીઓનો વહાલો હોય છે.

શોભને શોભનો બાલો, બહુપુત્રકલત્રવાચ ।

આતુરઃ સર્વં કાર્યેષુ, યુદ્ધે ભૂમોસદોત્સુકઃ ॥૫॥

અર્થ :- શોભન યોગમાં જન્મેલો માણસ, સ્વરૂપવાન, બહુ પુત્ર સ્ત્રી યુક્ત, સર્વ કાર્યોમાં આતુર અને યુદ્ધ ભૂમિમાં જવાને સદા ઉત્સુક હોય છે.

આતિગણ્ડે ચ યો જાતો, માતૃહન્તા ભવન્નચસઃ ।

ગણ્ડાન્તેષુ ચ જાતસ્તુ, કુલહન્તા પ્રકીર્તિતઃ ॥૬॥

અર્થ :- અતિગંડ યોગમાં જન્મેલો માણસ પોતાની માતાની હત્યા કરનારો હોય છે અને અતિગંડ યોગના અત ભાગમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કુળના નાશ કરનારો હોય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્દર્ત પ્રસાદર :

: ૨૦૭

સુકમ નામ યોગે તુ, સુકર્મા જાયતે નરઃ ।

સર્વે પ્રીતઃ સુશીલશ્ચ, રાગી ભોગી ગુણાધિકઃ ॥૭૥॥

અર્થ:- સુકર્મનામ યોગમાં જન્મેલો માણસ સત્કર્મ કરનારો, સર્વથી પ્રીત કરનારો, સુશીલ, રાગી, ભોગી અને અધિક શુભવાળો હોય છે.

ધૃતિમાન્ ધૃતિયોગી ચ કીર્તિં પુષ્ટિં ધનાન્વિતઃ ।

માગ્યવાન્ સુલ્લ સંપન્નો, વિદ્યાવાન્ ગુણવાન્ ભવેત્ ॥૮॥

અર્થ:- ધૃતિ યોગમાં જન્મેલો માણસ, ધીરજવાળો, યશસ્વી, ધનાઢય, ભાગ્યવાન, શુભવાન અને વિદ્યાસંપન્ન હોય છે.

શૂલે શૂલવ્યથા યુક્તો, ધાર્મિક શાસ્ત્રપારગઃ ।

વિદ્યાર્થ કુશલો યજ્ઞવા જાયતે મનુજઃ સદા ॥૯॥

અર્થ:- શૂલ યોગમાં જન્મેલો માણસ શૂળની વ્યથાવાળો, ધર્મનિષ્ઠ શાસ્ત્રમર્મજ્ઞ વિદ્યા અને અર્થમાં કુશળ અને યજ્ઞ કરનારો હોય છે.

ગણ્ડે ગણ્ડવ્યથા યુક્તો, બહુ ક્લેશો મહાશિશઃ ।

દૈર્ઘ્યકાયો મહાશૂરો, બહુભોગી દૃઢવ્રત ॥૧૦॥

અર્થ:- ગંડ યોગમાં જન્મનારો માણસ ગંડ વ્યથાવાળો, અધિક ક્લેશગ્રસ્ત, ચોટા માથા અને નાની કાયાવાળો, મહા પરાક્રમી, મહા ભોગી અને વ્રતપાલનમાં દૃઢ હોય છે.

વૃદ્ધિયોગે સુરુપશ્ચ, વૃદ્ધપુત્ર કલત્રવાન્ ।

ધનત્રાનપિ ભોક્તા ચ, સત્ત્વવાર્નાપિ જાયતે ॥૧૧॥

અર્થ:- વૃદ્ધિયોગમાં જન્મેલો માણસ સ્વરૂપવાન, પુત્ર પરિવારવાળો, ધનવાન, ભોગી અને બળવાન હોય છે.

ધ્રુવયોગે ચ દોષાયુઃ, સર્વેષા પ્રિય દર્શનઃ
સ્થિરકર્મા ઽ તિશક્તશ્ચ, ધ્રુવબુદ્ધિશ્ચ જાયતે ॥૧૨॥

અર્થ:- ધ્રુવ યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો,
સર્વને પ્રિય હોયનારો સ્થિરપણે કર્મ કરનારો અને શક્તિશાળી
સ્થિર બુદ્ધિવાળો હોય છે

વ્યાધાત યોગ જાતશ્ચ, સર્વજ્ઞ. સર્વ પૂજિતઃ
સર્વકર્મકરો લોકે, વ્યાધ્યાતઃ સર્વ કર્મસુ ॥૧૩॥

અર્થ:- વ્યાધાત યોગમાં જન્મનારો માણસ, સર્વજ્ઞ,
સર્વ પૂજ્ય, સર્વ કર્મ નિપુણ અને સંસારનાં સર્વ કાર્ય કરવામાં પ્રસિદ્ધ
હોય છે.

હર્ષણે જાયતે લોકે, મહામાયો નૃપપ્રિયઃ
ષ્ટ. સદા ધનૈર્યુક્તા, વિદ્યાશાસ્ત્ર વિશારદઃ ॥૧૪॥

અર્થ:- હર્ષણુ યોગમાં જન્મેલો માણસ સંસારમાં અધિક
ભાગ્યવાન, રાજાનો વહાલો, પ્રસન્ન રહેનારો ધનવાન અને વેદ શાસ્ત્રનો
ભણનારો હોય છે.

વજ્રયોગે વજ્રમુષ્ટિઃ, સર્વ વિદ્યાશ્ત્ર પારગઃ
ધન ધાન્ય સમાયુક્તસ્તત્ત્વજ્ઞો, બહુ વિક્રમઃ ॥૧૫॥

અર્થ:- વજ્રયોગમાં જન્મેલો માણસ હઠ નિર્ધારવાળો,
બધી વિદ્યામાં નિપુણ ધનધાન્ય સંપન્ન, તત્ત્વજ્ઞાની અને મહા પરાક્રમી
હોય છે.

સિદ્ધિયોગે સમુત્પન્ન, સર્વસિદ્ધિયુતો ભવેત્
દાતા ભોક્તા સુખી કાન્તઃ, શોકો રોગી ચ માનતઃ ॥૧૬॥

અર્થ:- સિદ્ધિ યોગમાં જન્મેલો માણસ સર્વ સિદ્ધિવાળો,
દાતા, ભોગી, સુખી, દેખાવડો, શોક અને રોગસ્ત હોય છે.

૨૭-શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૨૦૬

વ્યતીપાતે નરો જાતો, મહાકપ્ટેન જીવતિ
જીવે સ્યાદ્ ભાગ્ય યોગેન સ મવેદુત્તમો નર. ॥૧૭॥

અર્થ :- વ્યતીપાત યોગમાં જન્મેલો માણસ ઘણી
મુશ્કેલીએ જીવતો રહે છે. પણ જો મદ્દસાગ્યથી જીવતો રહી બચ
છે તો મનુષ્યોમાં ઉત્તમ તરીકે નામના કાઢે છે

વરીયો નામ યોગે ચ, વલિપ્તો જાયતે નરઃ
શિલ્પ શાસ્ત્ર કલાભિજ્ઞો, ગીત ગૃત્યા દિકો કોવિદ ॥૧૮॥

અર્થ :- વરિયન્ યોગમાં જન્મેલો માણસ બળવાન,
શિલ્પ કળામાં નિપુણ, ગીત, ગૃત્ય આદિ કળાઓમાં પારંગત હોય છે

પરિવે ચ નરો જાતઃ, સ્વકુલોન્નાતિકારકઃ
શાસ્ત્રજઃ સુકવિ વર્ગમી, દાતા ભોક્તા પ્રિયંબદઃ ॥૧૯॥

અર્થ :- પરિધ યોગમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કુળની
ઉન્નતિ કરનારો, શાસ્ત્રજ્ઞ, ઉત્તમ કવિ વાણી વિદ્વાન્ની, કાતા,
ભોગી અને પ્રિય બોલનારો હોય છે.

શિવયોગે નરો જાતઃ સર્વકલ્યાણ માજનમ
મહાદેવસમો લોકે, સદા વૃદ્ધિયુતો ભવેત્ ॥૨૦॥

અર્થ :- શિવયોગમાં જન્મેલો માણસ સર્વ કલ્યાણોત્થ પાત્ર,
મહાશુદ્ધિમાન અને વચન આપનાર મહાદેવ સમાન હોય છે.

સિદ્ધયોગે સિદ્ધિદાતા મંત્રસિદ્ધિ પ્રવર્તકઃ
દિવ્યનાગી સમેતશ્ચ, સર્વસમ્પદ્યુતો ભવેત્ ॥૨૧॥

અર્થ :- સિદ્ધિયોગમાં જન્મેલો માણસ, ત્રિદિ આપનારો,
મંત્ર ત્રિદિ પ્રવર્તવનારો સુદર નારી અને સંપદા સુક્રા હોય છે.

: વિશાગ ખીલો

સાધ્યે માનસિકા ,સિદ્ધિર્યશોઽ શેષ સુખાગમઃ

દીર્ઘસૂત્ર પ્રસિદ્ધશ્ચ, જાયતે સર્વસમત ॥૨૨॥

અર્થ - સાધ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ સિદ્ધિવાળો,
યશસ્વી, સુખી, કામ કરવામાં પ્રમદી પ્રસિદ્ધ અને સર્વનો મિત્ર
હોય છે

શુભે શુભગતૈર્યુક્તા, ધનવાનપિ જાયતે

વિજાનજ્ઞાન સંપન્ના, દાના વ્રાહ્મણ પૂજકઃ ॥૨૩॥

અર્થ :- શુભ યોગમાં જન્મેલો માણસ સેંકડો શુભ
કાર્યો કરનારો, ધનવાન, વિજ્ઞાન અને જ્ઞાન સંપન્ન, દાની અને
બ્રાહ્મણને પૂજનારો હોય છે

શુક્લે સર્વકલા યુવન, સર્વાર્થ જ્ઞાનવાન્ ભવેત્

કવિઃ પ્રતાપી શૂરશ્ચ, ધની સર્વજન પ્રિયઃ ॥૨૪॥

અર્થ :- શુક્લ યોગમાં જન્મેલો માણસ સર્વ કલાવાન,
સર્વ પ્રકારના અર્થ અને જ્ઞાનવાળો, કવિ, તેજસ્વી, શૂરવીર, ધન-
વાન અને સર્વજનપ્રિય હોય છે.

બ્રહ્મ યોગે મહાવિદ્વાન્, વેદશાસ્ત્ર પરાયણઃ

બ્રહ્મજ્ઞાન રતો નિત્ય, સર્વ કાર્યેષુ કોવિદ ॥૨૫॥

અર્થ :- બ્રહ્મયોગમાં જન્મેલો માણસ સમર્થ વિદ્વાન, વેદ
શાસ્ત્રનિષ્ઠ, બ્રહ્મજ્ઞાનમાં રત અને સદા સર્વ કાર્યોમાં કુશળ હોય છે

એન્દ્રે ભૂપકુલે જાતો, રાજા ભવતિ નિશ્ચયાત્

અલ્પાયુસ્ત સુખો, ભોગી ગુણવાનપિ જાયતે ॥૨૬॥

અર્થ :- એન્દ્ર યોગમાં જન્મેલો સાધુસ જો રાજકુળમાં
જન્મે છે તો અવશ્ય રાજા બને છે પરંતુ તે અલ્પ આયુષ્યવાળો,
સુખી, ભોગી અને ગુણવાન હોય છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૨૧૧

વૈધૃતી જાયતે યસ્તુ, નિરુત્સાહો વમુક્ષિતઃ

કુર્વાણૌપિ જનૈઃ, પ્રીતિ પ્રયાત્ય પ્રિયતયા નર ॥૨૭॥

અર્થ :- વૈધૃતિ યોગમાં જન્મેલો માણસ નિરુત્સાહી, ભૂખ્યા માણસોથી પ્રીતિ કરનારો છતાં લોકમાં આપ્રય હોય છે.

૯ કરણ ક્યારે આવે ?

કૃષ્ણ પક્ષે તિથિર્દ્વિઘ્ના, સુનિમિ મર્ગિ માહરેત્

શેષાંકેન વવાચ ચ, નિથ્યાદૌ કરણં વિદુઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ :- અંધારીઆમાં તિથિને બમણી કરીને સાતથી સાગવી, જે શેષ આવે તેથી તિથિના આઠિ ભાગમાં બવાઈ કરણ બાણવાં.

તિથિર્દ્વિઘ્ના દ્વિકોના ચ, શુક્લપક્ષે સદા બુધૈઃ

શેષાંકે સપ્તમિ મર્ગિ, સ્તિથ્યા દૌ કરણ મતમ્ ॥ ૨ ॥

અર્થ :- તેમજ અબવાળીઆમાં તિથિને બમણી કરીને તેમાંથી બે એકા કર્યા પછી સાતથી સાગવા જે. શેષ બચે તે બવાઈ કરણ તિથિવા આઠિ ભાગમાં બાણવા.

આ બાણકારી નીચેના ચક્રમાં છે.

કૃષ્ણ પક્ષમાં કરણો ?

તિથિ	પૂર્વદશ	ઉત્તરદશ	તિથિ	પૂર્વદશ	ઉત્તરદશ
૧	બાલવ	કૌલવ	૪	બવ	બાલવ
૨	તૈતિલ	ગર	૫	કૌલવ	તૈતિલ
૩	વશિષ્ઠ	બદ્ર	૬	ગગ	વાશિષ્ઠ
			૭	બદ્રા	કૌલવ

: વિભાગ બીજો

તિથિ	પૂર્વઠ્થ	ઉત્તરઠ્થ	તિથિ	વેલ	ઉત્તરઠ્થ
૮	બાલવ	કૌલવ	૧૨	કૌલવ	તૈતિલ
૯	તૈતિલ	ગર	૧૩	ગર	વણિજ
૧૦	વણિજ	ભદ્રા	૧૪	ભદ્રા	શકુની
૧૧	બવ	બાલવ	૦	ચતુષ્પદ	નાગ

શુકલપક્ષે કરણો

તિથિ	પૂર્વઠ્થ	ઉત્તરઠ્થ	તિથિ	પૂર્વઠ્થ	ઉત્તરઠ્થ
૧	કિરત્તુન	બવ	૯	બાલવ	કૌલવ
૨	બાલવ	કૌલવ	૧૦	તૈતિલ	ગર
૩	તૈતિલ	ગર	૧૧	વણિજ	ભદ્રા
૪	વણિજ	ભદ્રા	૧૨	લવ	બાલવ
૫	બવ	બાલવ	૧૩	કૌલવ	તૈલવ
૬	કૌલવ	તૈતિલ	૧૪	ગર	વણિજ
૭	ગર	વણિજ	૧૫	ભદ્રા	બવ
૮	ભદ્રા	બવ			

૧૦ કરણ રૂપ

જવાલ્લે કરણે જાતો, માની ધર્મરતઃ સદા
શુભ મંગલકર્મા ચ, સ્થિર કર્મા ચ જાયતે ॥ ૧ ॥

અર્થ :- બવ કરણમાં જન્મેલો માણસ, અભિમાની
ધર્મનિષ્ઠ, શુભ મગળ કર્મ અને સ્થિર કર્મ કરનારો હોય છે

શ્રી યતીન્દ્ર સુહર્ત પ્રસાદ :

બાલવાલ્યે નરો, જાનસ્તીષ દેવ્રાદિ સેવકઃ

વિદ્યર્થ સૌલ્ય સમ્રા, રાજમાન્યશ્ચ જાયતે ॥ ૨ ॥

અર્થ:-બાલવ કરણમાં જન્મેલો માણસ ધીરયાત્રા કરનારો, દેવને પૂજનરો વિદ્યા ધન અને સુખ સૌભાગ્યવાળો અને રાજાને માનીતો હોય છે.

કૌલવાલ્યે તુ જાતસ્ય, પ્રોતિઃ સર્વજનૈ રુહ

શઙ્ગ તિર્મિત્રવર્ગે શ્ચ, માનવાશ્ચ પ્રજાયતે ॥ ૩ ॥

અર્થ:-કૌલવ કરણમાં જન્મેલો માણસ બધા માણસો સાથે સ્નેહ રાખનારો, મિત્ર વર્ગની સોખત કરનારો અને માનવોમાં અભિમાની હોય છે.

તૈતિલે કરણે જાતઃ, સૌભાગ્ય ધન સંયુતઃ

સ્નેહો સર્વ જનૈઃ, સાર્દ્ધં વિચિત્રાણિ ગૃહાણિ ચ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-તૈતિલ કરણમાં જન્મેલો માણસ ધન અને સૌભાગ્યવાન, સર્વ જનોની સ્નેહી અને સુદર ઘરવાળો હોય છે.

ગરાલ્યે કૃષિકર્મા ચ, ગૃહકાય પરાયણઃ

યદ્વસ્તુ વાઙ્મિત્ત તત્ત્વ, લભ્યતે ચ મહોદયમૈ ॥ ૫ ॥

અર્થ:-ગર કરણમાં જન્મેલો માણસ ખેતી કરનારો ઘર કામમાં હોંશિયાર અને જે વસ્તુ વાંચે તે મક્કા પ્રયત્ન વડે, પશુ મેળવી લેનારો હોય છે.

વાણિજ્યે કરણે જાતો, વાણિજ્યે નૈવ જીવતિ

વાઙ્મિત્તં લભતે લોકે, દેશાન્તર ગમાયમૈ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-વાણિજ્ય કરણમાં જન્મેલો માણસ વેપાર કરીને આણવિકા અલાવનારો અને પરદેશમાં આવાગમન કરીને વાંચિત પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

: વિશાખ ખીનો

અશુભારમ્ભશીલ શ્ર, પરદારરતઃ સદા,
કુશલો વિષ કાર્યેષુ વિષ્ટયાલ્પ્ય કરણેન ચ ॥ ૭ ॥

અર્થ :- વિષ્ટિ કરણમાં જન્મેલો માણસ અશુભ કાર્યો કરનારો, પર સ્ત્રીમાં આસક્ત રહેનારો અને વિષ કાર્યમાં પ્રવિણ હોય છે

શકુનો કરણે જાત., પૌષ્ટિકાદિ ક્રિયાકૃતિ.

ઔષધાદિપુ દક્ષશ્ચ મિષગ્વૃત્તિ શ્ર જાયતે ॥ ૮ ॥

અર્થ :- શકુન કરણમાં જન્મેલો માણસ, પૌષ્ટિક અદિ ક્રિયાઓ કરનારો, ઔષધિઓ આદિના જ્ઞાનમાં નિપુણ અને વૈદક વડે નિર્વાહ અશાવનારો હોય છે.

કરણે ચ ચતુષ્પાદે, દેવદ્વિજરતઃ સદા

ગોકર્મા ગોપ્રમુ લેકે, ચતુષ્પદ ચિકિત્સકઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ - ચતુષ્પાદ કરણમાં જન્મેલો માણસ દેવ અને પ્રાણીઓમાં પ્રીતિવાળો, ગાયોને ઉછેરનારો, ગાયોને માલીક અને ચાર પગવા ૧ પશુઓની હવા કરનારો હોય છે

નાગે ચ કરણે જાતો, ધીનર પ્રતિકારકઃ

કુસ્તે દારુણ કર્મ, દુર્ભંગો લોલ લોચનઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ :- નાગ કરણમાં જન્મેલો માણસ માછીમારો માથે પ્રીતિ કરનારો ભયાનક કર્મ કરનારો ભાગ્યહીન અને અચળ નેત્રવાળો હોય છે

ક્રિસ્તુદ્ધન કરણે જાત, શુભ.મંરતો નર

તૃષ્ટિ પુષ્ટિચ માજ્ઞલ્ય, સિદ્ધ ચ લભતે સદા ॥ ૧૧ ॥

અર્થ :- ક્રિસ્તુદ્ધન કરણમાં જન્મેલો માણસ શુભ કાર્યોમાં રત રહેનારો અને તૃષ્ટિ, પુષ્ટિ કલ્યાણ તેમજ સિદ્ધને પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે

૧૧ ગણુ-જ્ઞાન

અશ્વિનો મૃગ રેવત્યો, હસ્ત પુષ્યઃ પુનર્વસુઃ

અનુરાધાશ્રુતિઃ સ્વાતો, કથ્યતે દેવતાગણઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ :- અશ્વિની, મૃગશિર, રેવતી, હસ્ત, પુષ્ય પુનર્વસુ, અનુરાધા, શ્રવણ અને રેવતી એ નક્ષત્રો દેવતા ગણ કહેવાય છે. (આ નક્ષત્રમાં જન્મેલો માણસ દેવતાગણમાં જન્મેલો કહેવાય છે.

તિસ પૂર્વાશ્વોત્તરાશ્ચ, તિસ્રોઽપ્યાર્દ્રા ચ રોહિણી

મરણી ચ મનુષ્યાશ્ચ, ગણશ્ચક્રયિતો બુધઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ :- પૂર્વાશ્વિની પૂર્વાષાઢા, પૂર્વાભાદ્રપદા ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરા ભાદ્રપદ, આર્દ્રા, રોહિણી અને મરણી નક્ષત્રને મનુષ્યગણ જાણવો.

કૃતિકા ચ મઘા ડ્ડલેષા, વિશાખા શતતારકા

ચિત્રા, જ્યેષ્ઠા, ધનિષ્ઠા ચ, મૂલે રક્ષોગણઃ સ્મૃતઃ ॥ ૩ ॥

અર્થ :- કૃતિકા, મઘા, અર્ધલેષા, વિશાખા, શતભિષા ચિત્રા, જ્યેષ્ઠા, ધનિષ્ઠા અને મૂલ એ નક્ષત્રનો રક્ષકગણ જાણવો.

૧૨ ગણુ-કૃષ્ણ

સુન્દરો દાન શીલ શ્ચ, મતિમાન્ સરલઃ સદા

અત્પ્રભોજો મહાપ્રજ્ઞો, નરો દેવગર્જે ભવેત્ ॥ ૪ ॥

અર્થ :- દેવતા ગણમાં જન્મેલો માણસ સ્વરૂપવાન, દાની, શીલવાન, મતિમાન, સરળ સ્વભાવનો, અલ્પ ભોજન કરનારો અને મહાપ્રજ્ઞિમાન હોય છે

: વિશાગ બીજો

અર્થ- દેવ ગણમાં જન્મેલો માણસ સ્વરૂપવાન, ઠાની, શીલવાન, જાતિમાન, સરળ સ્વભાવનો, અલ્પ લોભન કરનારો અને મહાપુષ્ટિમાન હોય છે.

માની ઘનો વિશાલાક્ષો, લક્ષવેધો ઘનુર્ધર. ।
ગૌરઃ પૌરજન ગ્રાહી, જાયતે માનવે ગણે ॥૨॥

અર્થ- મનુષ્યગણમાં જન્મેલો માણસ સ્વમાની, ધનવાન, મોટી આંખોવાળો, પોતાના લક્ષ્યને સાધનારો, મનુષ્યધારી, ગૌરા વર્ણવાળો અને નગરજનોને માન્ય હોય છે.

ઉન્માદો મોષણાકારઃ, સર્વદા કલિવલ્લભઃ ।
પુરુષો દુઃસહં વ્રૂતે, પ્રમેહી રાક્ષસે ગણે ॥૩॥

અર્થ- રાક્ષસ ગણમાં જન્મેલો માણસ આળસુ, લય કર, સદા કલ્યાણ કરનારો, દુઃખે કરીને સહી શકાય તેવો અને પ્રમેહના રોગવાળો હોય છે.

[૧૩] યોનિ-જ્ઞાન

અશ્વિનો વારણાશ્ર્વાશ્વો, રેવતી ભરણી ગજઃ ।
પુષ્યશ્ચ કૃત્તિકા છાગો, નાગશ્ચ રોહિણો મૃગઃ- ॥૧॥
આર્દ્રા સૂલમપિ જ્વા ચ, મૂષકઃ ફાલ્ગુની મધા ।
માજરિઃસિદ્ધિરાશ્લેષા, ગોજતિસ્ત્તરાદ્વયમ્ ॥૨॥
મહિષૌ સ્વાતિ હસ્તૌ ચ, મૃગો જ્યેષ્ઠાન્તુરાધિકા ।
વ્યાઘ્રાશ્ચિત્રા વિશાખા ચ, શ્રુત્યાષાઢે ચ મર્કટી ॥૩॥
વસુમાદ્રપદાઃ સિંહા, નકુલશ્ચા મિજિત્ સ્મૃતઃ ।
યોનયઃ કથિતા માનાં, વૈરમંત્રીં વિચારયેત્ ॥૪॥

અર્થ- અશ્વિની અને શત તારકા નક્ષત્રની અન્વયેાની, રેવતી અને ભરણીની ગળયેાની, પુષ્ય અને કૃત્તિકાની છાગ (બકરો) યોનિ,

રોહિણી અને મૃગશિરની નાગયોનિ, આર્દ્રા અને મૂળની શ્વાન યોનિ, પૂર્વા ફાલ્ગુની અને મઘાની મૃષક યોનિ, પુનર્વસુ અને અશ્લેષાની માર્ગર (ખિલાડી)ની યોનિ, ઉત્તરા ફાલ્ગુની અને ઉત્તરા ભાદ્રપદાની ગાય યોનિ, સ્વાતિ અને હસ્તાની ભેસ યોનિ, જ્યેષ્ઠા અને અનુરાધાની મૃગ યોનિ, ચિત્રા અને વિશાખાની વામ યોનિ, પૂર્વાષાઢા અને શ્રવણની વાનર યોનિ, ધનિષ્ઠા અને પૂર્વા ભાદ્રપદાની સિંહ યોનિ, અભિજિત અને ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રની નેાળીઆની યોનિ.

આ પ્રમાણે યોનિઓ જાણીને પરસ્પર વચ્ચેના વૈરભાવ અને મૈત્રીભાવ વિચારવા.

[૧૪] યોનિ વિચાર ચક્ર

અશ્વ.	મઘ	જ્યેષ્ઠ	મૃગ	શ્વાન	મૃષક	ખિલાડી	ગાય	ભેસ	મૃગ	વામ	વાનર	સિંહ	નેાળીઆ
શત	બરણી	કૃતિકા	મૃગ	મૂળ	મઘા	જ્યેષ્ઠ	ઉ. ભા.	હ.	અનુ.	વિ.	શ	પૂ. ભા.	ઉ. ભા.
અશ્વિ	રેવતી	પુષ્ય	રોહિ.	આર્દ્રા	પૂ. ફા.	પુન.	ઉ. રી.	સ્વા.	જ્યે.	ચિત્રા	પૂષ્ય	ધ.	અભિ.

સ્વચ્છન્દઃ સદ્ગુણઃ, શૂરસ્તેજસ્વી ઘર્ષદીરેશ્વરઃ ।

સ્વામિમન્ત્ર સ્તુરઙ્ગસ્ય, વૉન્યાં જાતો મવેન્નરઃ । ૧।

અર્થ— ઘેડાની યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વચ્છંદી, (યોતાની મતિ પ્રમાણે બાવનારો) સદ્ગુણી શૂરાતનવાળો, પ્રતાપી, વાન્નિત્રમાં પ્રવિણ અને સ્વામીશક્તિ હોય છે.

રાજમાન્યો બલી મોગો, ભૂપ સ્થાન વિમૂષણઃ ।

આત્મોત્સાહી નરો જાતો, ગજયોનૌ ન સંશયઃ । ૨।

અર્થ— હાથીની યોનિમાં જન્મેલો માણસ રાજમાન્ય, બળવાન, લોગી, રાજાનો સત્કાર પામનારો અને આત્મોત્સાહી બને છે.

ત્રીણાં પ્રિયઃ સદૌત્સાહી, બહુવાક્યવિશારદઃ ।

સ્વલ્પાયુશ્ચ નરો જાતઃ, પશુયોનો ન સંશયઃ ॥૩॥

અર્થ- પશુની યોનિમાં જન્મેલો માણસ ત્રીજોને પ્રિય,
નિત્ય ઉત્સાહવત વાક્ય રચનામાં નિપુણ અને અલ્પ આયુષ્ય
વાળો હોય છે

દીધ રૌષઃ સદા ક્રૂરઃ ઉપકારં ન ગૃહ્યતે ।

પરવેશમાપહારી ચ, સપયોનો ન સંશયઃ ॥૪॥

અર્થ- સર્પ યોનિમાં જન્મેલો માણસ ભારે ક્રોધી, પરના
ઉપકારની અપેક્ષા કરનારો અને પારકા ઘરને પચાવી પાડનારો
હોય છે.

સોદ્યમઃ સુમહોત્સાહી, શૂરઃ, સ્વજ્ઞાતિ વિગ્રહી ।

માતા પિત્રોઃ સદા ભક્તઃ શ્વાનયોનિ સમુદ્ભવઃ ॥૫॥

અર્થ- શ્વાન યોનિમાં જન્મેલો માણસ ઉઘમી, મહા ઉત્સાહી,
શૂરવીર, પોતાની જ્ઞાતિથી ઝઘડનારો અને માતા-પિતાનો ભક્ત
હોય છે.

સ્વસ્વકાર્યે શૂર દક્ષો, મિષ્ટાન્નાહાર ભોજનઃ ।

નિર્દયો દુષ્ટ સદ્ભાવી, નરો માર્જાર યોનિજ ॥ ॥

અર્થ- માર્જાર (ખિલાડા)ની યોનિમાં જન્મેલો માણસ
પોતાના કાર્યમાં શૂરો તથા કુશળ, મિષ્ટ અન્નનું લોભન
કરનારો, કયાલીન, દુષ્ટ અને સારા ભાગ્યવાળો હોય છે.

મહાવિક્રમ યોદ્ધાપિ, ઈશ્વરો વિભવેશ્વરઃ ।

પરોપકારી નિત્યં ચ મેષયોનો ભવેન્નરઃ ॥૭॥

અર્થ- મેષ યોનિમાં જન્મેલો માણસ મહા પરાક્રમી, યોદ્ધા,
દુષ્ટ વરવાળા, સમર્થ ધનપતિ અને પરોપકાર વ્યસની હોય છે.

શ્રી થતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત પ્રભાકર :

: ૨૧૯

બુદ્ધિમાન્ વિત્ત સંપૂર્ણઃ, સ્વકાર્યં કરણો હૃતઃ ।
અપ્રમત્તો ઽપ્ય વિશ્વાસો, નરો મૂષક યોનિજઃ ॥૮॥

અર્થ- મૂષ (ઉદર) યોનિમાં જન્મેલો માણસ બુદ્ધિમાન,
ધનવાન, પોતાનું કાર્ય કરવામાં ઉદ્યમી, સદા જાગૃત અને
અવિશ્વાસુ હોય છે.

સ્વધર્મે તુ સદાચારઃ, સત્ક્રિયા સદ્ ગુણાન્વિતઃ ।
કુટુમ્બસ્ય સમૃદ્ધર્તા, સિંહ યોનિભવો નરઃ ॥૯॥

અર્થ- સિંહ યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વધર્મમાં તત્પર,
શુભ આચારવાળો, સારી ક્રિયાઓ કરનારો, સારા શુભવાળો, તેમજ
પોતાના કુટુંબને ઉદ્ધાર કરનારો હોય છે.

સંગ્રામે વિજયી યોદ્ધા, સકામસ્તુ બહુવ્રજ ।
વાતાધિકો મન્દમતિર્નરો, મહિષયોનિજઃ ॥૧૦॥

અર્થ- મહિષ (પાડો) યોનિમાં જન્મેલો માણસ યુદ્ધમાં
વિજય મેળવનારો, યોદ્ધો કામી, અધિક સંતાનવાળો, વાશુની પ્રકૃતિ-
અને મહા બુદ્ધિવાળો હોય છે.

સ્વચ્છન્દો ઽયંરતો ગ્રાહી, દીક્ષાવાન્ ચ વિશ્નુઃ સદા ।
આત્મ સ્તુતિપરો નિત્યં, વ્યાગ્રયોનિ ભવો નરઃ ॥૧૧॥

અર્થ- વાઘની યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વચ્છંદી, ધનલો-
હુપ ગ્રાહી, દીક્ષાવાન અને આત્મપ્રશંસામાં રાગનારો હોય છે.

સ્વચ્છન્દ. શાન્ત સદ્વૃત્તિઃ, સત્યવાન્ સ્વજનપ્રિયઃ ।
ધર્મિષ્ઠોરણશૂર ઋ, યો નરો મૃગયોનિજઃ ॥૧૨॥

અર્થ- મૃગ યોનિમાં જન્મેલો માણસ સ્વચ્છંદી, શાંત
સ્વભાવનો, સારી વૃત્તિવાળો, સાચુ બોલનારો, સ્વજનોને વહાલો
ધર્મનિષ્ઠ અને રણશૂરો હોય છે.

चपलो मिष्टभोगी, चार्थं लुब्धश्च कलिप्रियः ।

सकामः सत्प्रजः क्षूरो, नरो वानर योनिजः ॥१३॥

અર્થ :- વાનર યોનિમાં જન્મેલા માણસ અપણ, મિષ્ટ પદાર્થો વાપરનારો, ધનલોભી, કલ્યાણ - ટટા કરવારો, કામી, સંતાન - વાળો અને શૂરો હોય છે.

પરોપકરણે દક્ષો, વિત્તેશ્વર વિચક્ષણ ।

પિતૃ માતૃ પ્રિયો નિત્ય, નરો નકુલયોનિજઃ ॥૧૪॥

અર્થ :- નેત્રીયાત્રી યોનિમાં જન્મેલા માણસ પદોપકાર ચરાયણુ, ધનપતિ, ચતુર, પિતા માતાનો ભક્ત હોય છે.

૧૫ વાર અને આયુષ્ય

ચિપદઃ પ્રથમે માસે, દ્વાત્રિંશે ચ ત્રયોદશે ।

ષષ્ઠે ઽપિ ચ તતઃ, સૂર્યે જાતો જીવતિ ષષ્ટિકમ્ ॥૧૫॥

અર્થ :- રવિવારે જન્મેલા માણસને પ્રથમ માસે, તેરમા માસે, છત્રીસમા માસે તથા છઠ્ઠા વર્ષે અંગપીડા થાય છે. અને તે સાઠઠ વર્ષ સુધી જીવે છે.

एकादशे ऽष्टमे मासे, चन्द्रे पोढा च षोडशे ।

सप्त विंशति वर्षे च, चतुर्युवता शिखी मृतिः ॥१६॥

અર્થ :- સોમવારે જન્મેલા માણસને આઠમા, અગ્યારમા તથા સોળમા મહિને તેમજ સત્તાવીસમા વર્ષે અંગપીડા થાય છે અને તે ૮૪ વર્ષ સુધી જીવે છે.

द्वात्रिंशे च द्वितीये च, वर्षे पीडा च मङ्गले ।

चतुः सप्ततिवर्षाणि सदा रोगी स जीवति ॥१७॥

અર્થ :- મંગળવારે જન્મેલા માણસને બીજા અને બત્રીસમા વર્ષમાં પીડા થાય છે. અને સદા રોગગ્રસ્ત રહેતો તે ૭૪ વર્ષ સુધી જીવે છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત પ્રભાકર :

બુધવારે ૬૯મે માસે, પીંડા વર્ષે તથા ૬૯મે ।
પૂર્ણે ચતુઃ ષષ્ઠિ વર્ષે, તતો મૃત્યુ મંવિષ્યતિ ॥૪॥

અર્થ :- બુધવારે જન્મેલા માણસને આઠમા માસે અને આઠમા વર્ષે પીડા થાય છે. અને તે ૬૪ વર્ષે મૃત્યુ છે.

ગુરૂ ચ સપ્તમે માસે, ષોડશે ચ ત્રયોદશે ।
પીંડા તતશ્ચતુ ર્યુક્તા શીતિવર્ષાણિ જીવતિ ॥૫॥

અર્થ :- ગુરૂવારે જન્મેલા માણસને સાતમા, તેરમા અને સોળમા મહિને પીડા થાય છે. અને તે ૮૪ વર્ષે મૃત્યુ છે.

શુક્રવારે ચ જાતસ્ય, દેહે રોગવિવર્જિતઃ ।
ષષ્ઠિ વર્ષે ૬થ સંપૂર્ણે, ઋયતે માનવો ધ્રુવમ્ ॥૬॥

અર્થ :- શુક્રવારે જન્મેલા માણસને રોગ થતો નથી અને ૬૦ વર્ષ સુધી મૃત્યુ છે.

શની ચ પ્રથમે માસે, પોઢયતે ચ ત્રયોદશે ।
દંઢ દેહસ્તથા જાતઃ શત વર્ષાણિ જીવતિ ॥૭॥

અર્થ :- શનિવારે જન્મેલા માણસને પહેલા મહિને અને તેરમા વર્ષે પીડા થાય છે. પછી સાતે થઈને તે પૂરાં ૧૦૦ વર્ષ મૃત્યુ છે.

૧૬ જન્મ લગ્ન ફળ

મેષલગ્ને સમુત્પન્નશ્રવણો માની વનો શુભઃ ।

ક્રોધી સ્વજન હન્તા ચ, વિક્રમી પરવત્સલઃ ॥૧॥

અર્થ :- જેનો જન્મ મેષ લગ્નમાં થાય છે, તે માણસ ઉગ્ર સ્વભાવનો, સ્વામાની, ધનવાન, દેખાવડો, સ્વજનોનો ઘાત કરનારો, પરાક્રમી અને પારકા પ્રત્યે વાતસલ્ય રાખનારો હોય છે.

: શાગ ખીજો

વૃષલગ્ન મવો લોકે, ગુરુમત્તઃ પ્રિય વદઃ ।

ગુણી કૃતી ધનો લોભો શૂરઃ સર્વજન પ્રિયઃ ॥૨॥

અર્થ- વૃષલ લગ્નમાં જન્મેલો માણસ શુરો ભક્ત, પ્રિય વાણી બોલનારો, કૃતજ્ઞી, દાનવાન, લોભી, શૂરવીર અને સર્વને વહાલો હોય છે.

મિથુનોદય સંજાતો, માનો સ્વજન વલ્લભઃ ।

ત્યાગી, ભોગી, ધનો, કામો, વોર્ધ સૂત્રો ઽ રિમર્દકઃ ॥૩॥

અર્થ- મિથુન લગ્નમાં જન્મેલો માણસ અભિમાની, બાઈઓને વહાલો, ત્યાગી, ભોગી, ધનવાન, કામી, ધીમે કામ કરનારો અને શત્રુઓને હણનારો હોય છે.

કર્ક લગ્ને સમુત્પન્નો, ભોગી ધર્મજન પ્રિયઃ ।

મિટાન્નપાન સંયુક્તઃ, સૌભાગ્યઃ સુજન પ્રિયઃ ॥૪॥

અર્થ- કર્ક લગ્નમાં જન્મેલો માણસ ભોગી, ધાર્મિક માણસોને વહાલો મિષ્ટ અન્નનું ભોજન કરનારો, સૌભાગ્યવાન અને સારા માણસોને પ્રિય હોય છે.

સિંહ લગ્નોદયે જાતો, ભોગો જ્ઞત્રુ વિમદકઃ ।

સ્વલ્પે દરો ઽ લ્પ પુત્ર શ્ર, સોત્સાહી રણ વિક્રમઃ ॥૫॥

અર્થ- સિંહ લગ્નમાં જન્મેલો માણસ ભોગી, શત્રુ-સંહારક, નાના પેટવાળો, થોડાં સંતાનવાળો, ઉત્સાહી અને યુદ્ધમાં પરાક્રમ બતાવનારો હોય છે.

કન્યા લગ્ને મવેદ્વાલો, નાના શાસ્ત્ર વિશારદઃ ।

સૌભાગ્ય ગુણ સપન્ન, સુન્દરઃ સુરતપ્રિયઃ ॥૬॥

અર્થ- કન્યા લગ્નમાં જન્મેલો માણસ અનેક શાસ્ત્રોમાં નિપુણ, સુંદર ભાગ્યવાળો, સ્વરૂપવાન, અને સુરચિત્તો હોય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૨૨૩

તુલા લગ્નોદયે જાતઃ, સુઘ્રીઃ સત્કર્મ જીવિકઃ ।

વિદ્વાન્ સર્વકલાભિજ્ઞો, ઘનાદયો જનપૂજિતઃ ॥૭૭॥

અર્થ- તુલા લગ્નમાં જન્મેલો માણસ સારી પુદ્ધિવાળો, સત્કર્મથી આશુવિકા અદાવનારો, વિદ્વાન, સર્વ કળાઓને જાણનારો, ઘનવાન અને જનપૂજ્ય હોય છે.

વૃશ્ચિકોદય સંજાતઃ, ગૌર્યવાન્ ઘનવાન્ સુઘ્રીઃ ।

કુલમધ્યે પ્રધાનશ્ચ, પ્રાજ સર્વસ્ય પોષકઃ ॥૮૧॥

અર્થ- વૃશ્ચિક લગ્નમાં જન્મેલો માણસ નીતિમાન, ધર્મવાન, સારી પુદ્ધિવાળો, પોતાના કુળમાં મુખ્યતા ધરાવનારો, પ્રજાવાળો અને સર્વનું પાલન કરનારો હોય છે.

ધનુ લગ્નોદયે જાતો, નીતિમાન્ ધર્મવાન્ સુઘ્રીઃ ।

કુલ મધ્યે પ્રધાનશ્ચ, પ્રાજ સર્વસ્ય પોષકઃ ॥૯૧॥

અર્થ- ધનુ લગ્નમાં જન્મેલો માણસ નીતિવાળો, ધર્મનિષ્ઠ, પવિત્ર પુદ્ધિવાળો પોતાના કુળમાં મુખ્ય, પ્રજાવાન અને સર્વને પાળનારો હોય છે.

મકરોદય સંજાતો, નીચકર્મા વદુપ્રજઃ ।

લુઘ્વો વિનષ્ટો ઽ લગ્નશ્ચ, સ્વકાર્યેષુ કૃતોદ્યમઃ ॥૧૦૧॥

અર્થ- મકર લગ્નમાં જન્મેલો માણસ હલકા કામ કરનારો, બહુ સંતાનવાળો. લોભી, હુદ્ર, આળસુ અને પોતાના મતલબમાં સાવધ હોય છે.

કુંભ લગ્ને નરો જાતો, ઽ ચલચિત્તો ઽ તિસૌહૃદઃ ।

પરદાર રતો નિત્યં, મૃદુકાર્યો મહાસુલી ॥૧૧૧॥

અર્થ- કુંભલગ્નમાં જન્મેલો માણસ સ્થિર ચિત્તવાળો, બહુ મિત્રોવાળો, સદા પર નારીમાં રત રહેનારો મૃદુ કાર્યો કરનારો અને મહાસુખી હોય છે.

: વિભાગ ખીન્ને

મીન લગ્ને મવેદ્વાલો, રત્નકાઞ્ચનપૂરિતઃ ।

અત્પકામો ઽ તિક્તશશ્ર, દોર્ધકાલ વિચિન્તકઃ ॥૧૨॥

અર્થ—મીન લગ્નમાં જન્મેલો માણસ સોના અને ઝવેરાતવાળો, અલ્પ કામનાવાળો, દુર્બળ અને દીર્ઘકાળ સુધી ચિંતન કરનારો હોય છે.

૧૭ મહા પુરુષોનાં પાંચ લક્ષણ

યે મહાપુરુષ સંજ્ઞકા પઞ્ચ, પૂર્વમુનિભિઃ પ્રકીર્તિતાઃ ।

વચ્મિ તાન્ સરલા મલોક્તિભી, રાજયોગ વિધિ દર્શનેચ્છયા ॥૧૩॥

અર્થ—પૂર્વમુનિઓએ જે મહાપુરુષોના રાજયોગ પ્રમુખ પાંચ યોગ વર્ણવ્યા છે તે વિધિદર્શનની ઇચ્છાથી સરળ રીતે કહ્યું છું.

૧૮ રૂચકાદિ યોગ

સ્વગેહ તુઙ્ગશ્રય કેન્દ્ર સંસ્થૈ, રુચ્ચોપગૈ વાંડિવાનિમૂનુમુખ્યૈઃ ।

ક્રમેણ યોગા રુચકાલ્યભદ્ર હસાલ્ય માલવ્યશામિધાનાઃ ॥૧૪॥

અર્થ—જેના જન્મકાળમાં પોતાની ઉચ્ચ રાશિમાં થઈ ને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનમાં અથવા ઉચ્ચ રાશિમાં જ સ્થિત હોય તેા મંગળ ને પ્રથમ ગણી ને ક્રમથી રૂચકાદિ યોગ થાય છે.

અર્થાત્ મંગળ મેષ ચા વૃશ્ચિક ચા મકર નો થઈને કેન્દ્રમાં પડે, તેા રૂચક નામનો યોગ થાય છે

અનેજો બુધ કન્યા મિથુનનો થઈને કેન્દ્રમાં હોય, તેા ભદ્રયોગ થાય છે.

આ પ્રકારે શુક્ર-ધનુ-મીન કર્ક નો હોય તેા હંસયોગ થાય છે.

શુક્ર-વૃષ, તુલા મીન નો કેન્દ્રમાં હોય તેા માલવ્ય યોગ અને શનિ-મકર, કુંભ તુલા નો થઈને કેન્દ્રમાં હોય, તેા શશક નામ યોગ થાય છે.

૨૬—શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૨૨૫

આ પ્રમાણે રૂચકાદિ પાંચ યોગ બાબતે

૧૯ રૂચક યોગ-રૂઢ

દીર્ઘાયુઃ સ્વચ્છકાન્તિર્બંહુરધિર બલઃ
સાહસી ચાપ્ત સિદ્ધિશ્ચારુ ભૂર્નીલકેશઃ
સમકર ચરણો મંત્રવિચ્ચારુ કીર્તિઃ । રક્તઃ
શ્યામોઽસ્તિ શૂરો રિપૂવલ મથનઃ
કમ્બુકળ્થો મહીજાઃ ક્રૂરો ભક્તો નરાણાં
દ્વિજ ગુરુ વિનતઃ ક્ષામ જાનુર જંઘઃ ॥૧॥

હૃદ્ વાઙ્ગ પાશવૃષ કાર્મુક ચક્ર વૌળા
વિજ્ઞાંક હસ્ત ચરણઃ સરલાગુલિઃ સ્યાત્ ।
મત્રાભિચાર કુશલસ્તુ લયેત્ સહસ્રં મધ્યં
ચ તસ્ય ગદિતં મુખ દૈધ્યં તુલ્યમ્ ॥૨॥

સહસ્રસ્ય વિન્ધ્યસ્ય તથોજ્જઘ્નિન્યાઃ
પ્રભુઃ શરત્ સપ્તતિ રાયુરસ્માત્ ।
શસ્ત્રાગ્નિ ચિહ્નો રુચકાભિધાને
દેવાલયાન્તે નિઘનં કરોતિ ॥૩॥

અર્થ:- રૂચક યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘ આયુષ્ય વાળો, નિર્ભય કાન્તિ વાળો, દેહમાં અધિક લોહીવાળો અને બળવાળો, સાહસિક, અનેક સિદ્ધિઓનો સ્વામી, દેખાવડી ભ્રમર અને નીલવર્ણ કૈશવાળો સરખી લગાઈના હાથપગવાળો મંત્રવિદ્ લાલ શ્યામદ સ્વરૂપવાળો, મહા પરાક્રમી, શત્રુઓના બળને પરાસ્ત કરનારો, શુભ જેવી ગરદનવાળો, મહાન યશસ્વી, કુર, મનુષ્યોને આહવારો પ્રાપ્તિ અને ગુરુ પાસે નમ્ર રહેનારો તથા પાતળા બાહુકંઠ અને બાધવાળો હોય છે.

વળી તેના હાથ-પગમાં પાથ, વૃષ, ધનુષ્ય, ચક્ર, વીણા એ ચિહ્નો હોય છે. તે સીધી આંગળીઓવાળો તથા સદાહ આપવામાં નિપુણ હોય છે. હઝરો મનુષ્યોમાં તેનું નામ ગાજતુ હોય છે. તેનું શરીર મધ્યમ પ્રમાણનું, મુખ પહોળું હોય છે અને તે સદા, વિદ્ય, ઉજ્જવિની પ્રમુખ દેશોનો સ્વામી હોય છે. તેનું આયુષ્ય સીત્તેર વર્ષનું હોય છે. અને શસ્ત્ર અગ્નિના ચિન્હવાળો તે ક્રોધ દેવતાના પવિત્ર સ્થાનમાં સ્વર્ગવાસી થાય છે.

[૨૦] ભદ્રયોગ ૩૫

શાર્દુલ પ્રતિમાન મો દ્વિપગતિઃ પીનોરુવક્ષ સ્થલો ।
 લસ્વા પીન સુવૃત્ત વાહુયુગલસ્તત્તુલ્યમાનોચ્છ્રયઃ
 કામી કોમલ સૂક્ષ્મ રામ નિચયૈઃ સંરુદ્ધગણ્ડસ્થલઃ
 પ્રાજ્ઞ પંકજગર્ભ પાણિચરણઃ સત્ત્વાધિકૌ યોગચિત્ ॥૧॥

શાસ્ત્રાસિ કુચ્છર ગદા કુસુપ્તમે કેતુ
 વક્રાબ્જ લાઙ્ગલસુ ચિહ્નિત પાણિપાદ. ।
 યાત્રા ગજેન્દ્ર મદ વારિકૃતાર્દ્ર ભૂમિ
 સત્કુકુમ પ્રતિમ ગન્ધ તનુઃ સુવેષઃ ॥૨॥

સંભ્રૂયુગોતિ મતિમાન્ સ્વલુ શાસ્ત્રવેત્તા
 માનોપભોગ સહિતોઽપિ નિગૂઢ ગુહ્યઃ ।
 સત્કુક્ષિ ધર્મનિરત સ્સુલલાટપટ્ટો,
 ધીરો મહેદ સિત્તકુચ્ચિત કેશ પાશઃ ॥૩॥

સ્વતન્ત્રઃ સર્વકાર્યેષુ સ્વજન પ્રતિ ન ક્ષમી ।
 ભુજ્યતે વિમવસ્તસ્ય નિત્ય મર્થિ જનૈઃ પરૈઃ ॥૪॥

માર તુલાયા તુલયેત્ પ્રયત્નૈઃ
 ઓકાન્થ કુબ્જાધિપતિ મંવેત્સઃ ।
 મદ્રોદ્રમવઃ પુત્ર કલત્ર સૌહ્યો, જીવેન્નુપાલઃ
 શરદામ શોતિમ્ ॥૫॥

અર્થ- શદ્રયોગમાં જન્મેલો માણસ (સહ જેવી પ્રતિભાવાળો) હાથી જેવી ચાલવાળો, ઉન્નત વક્ષ સ્થળવાળો, ઉચી ગરદન વાળો, એક સરખા બાહુ યુગલવાળો, કામી, સુકેમળ રોમરાશી [રૂવાકા] વાળો, ઉત્તમ કપોલવાળો, પડિત, કમળ જેવા કેમળ હાથપગવાળો, સત્ત્વ પ્રધાન અને યોગ વિદ્યાનો અણકાર હોય છે.

વળી તે શખ, તલવાર, હાથી ગદા પુષ્પ, બાણ, પતાકા; કમળ એ ચિન્હોથી અર્કિત હાથપગવાળો, મદ્ગરતા હાથીની જેમ પૃથ્વી પર ચાલનારો કુમકુમવર્ણી સુગંધી કાયાવાળો; મધુર અવાજ-વાળો હોય છે.

વળી તે ઉત્તમ સુખાકૃતિવાળો, અતિ યુદ્ધિમાન, શાસ્ત્રવેત્તા, માન - ભોગવાળો. શુદ્ધ શુદ્ધસ્થાનવાળો, સારી કુક્ષિવાળો, ધર્મનિષ્ઠાવાળો, લઘ્ય લલાટવાળો, ધીરજવાળો, અને સારા સ્થામ જાળવાળો હોય છે.

તે પુરૂષ સર્વ કાર્યોમાં સ્વતંત્ર પોતાના માણસો પર કયા કરનારો, ઔચર્યવાન અને પોતાના ગૈલવનો અર્થીજનોને લાભ આપનારો હોય છે.

વળી તે પુરૂષની ભારેભાર રત્નો વડે તુલાવિધિ થાય છે, તે કાન્યકુબ્જ દેશનો સ્વામી હોય છે તેપણ સ્ત્રી પુત્રોના પરિવાર વાળો તે એ સ્ત્રી વર્ષાતુ આયુષ્ય ભોગવે છે.

૨૧ હંસ યોગ ફળ

રક્તા સ્યોન્નતનાસિકઃ સુચરણો
 હંસે પ્રસન્નેન્દ્રિયો ગૌરઃ પીનકપોલ
 રક્ત કરજો હંસસ્વનઃ *લેષ્મતઃ શલાઙ્ગા
 કુશમત્સ્યદામ યુગલં સ્વદ્વા
 જ્ઞ મારા ઘટે અર્ચ ત્પાદકર સ્થલો
 મધુનિભે નેત્રં સુવૃત્ત શિરઃ ॥૧૧॥

જલાશય પ્રીતિરતીવ કામી નયાતિ
 તૃપ્તિં વનિતા સૂનુનમ્ । उच्चौ ऽङ्गु लंरवयवैः
 षऽशीति तुल्यं रायुर्भवेत्षण्ठयवविः समानाम् ॥२॥

વાહ્નિક દેશાદર શૂરશેન ગન્ધવ ગજ્ઞા
 યમુનાન્તરા લાન્ । भुक्त्वा वनान्ते निघन
 प्रयाति हंसोऽयमुक्तो मुनिभिः पुराणं. ॥३॥

અર્થ- હંસ યોગમાં જન્મેલો માણસ હાલ રંગના મોંવાળો,
 તીખા નાકવાળો, સુદર પગવાળો, પ્રગ્ન ચિત્તવાળો મોટા કપોલ
 (ગાલ) વાળો, હાલ નખવાળો હંસ જેવી વાણીવાળો, શંખ કમળ,
 અંકુશ, મસ્તક યુગલ, ખટવાંગ (શસ્ત્ર વિશેષ) માળા, ઘડા વગેરે
 ચિન્હોથી અલકૃત હાથ પગવાળો, મધવર્ણ નેત્રોવાળો અને ઉત્તમ
 મસ્તકવાળો હોય છે.

વળી તે પુરુષ જળાશયનો પ્રેમી અતિ કામી, સ્ત્રીઓથી
 પૃથ નહિ થનારો, છયાસી આંગળ બિંચા શરીરવાળો અને સાઠઠ
 વર્ષના આયુષ્યવાળો હેય છે.

તે પુરુષ બાહ્યીક, શૂરશેન ગન્ધર્વ, અને ગંગા-યમુનાના
 દેશેને ભોગવનારો અને વન પ્રદેશના અત કાગમાં મૃત્યુ પા-
 મનારો હોય છે, એવું પ્રાચીન મુનીશ્વરોનું કથન છે.

૨૨ માલવ્ય યોગ ફળ

अस्थूलोष्ठा ऽप्य विषमवपु नैव रक्ताङ्ग
 सन्धि र्मध्ये क्षामः क्षशवर रुचि हंस्तनास.
 सुगण्डः । सदीप्ताक्षः समसितरदो
 जानु देशाप्त पाणि मर्लिव्योऽय विलसति
 नृपः सप्ततिर्गत्स राणाम् ॥१॥

શ્રી યતીન્દ્ર સુદર્ત પ્રભાકર :

: ૨૨૬

વક્ત્રં ત્રયોદશ મિતાંગુલ મસ્ય દોષં
 તિર્યંગ્ દશાંગુલમિતં શ્રવણાન્તરાલમ્ ।
 માલવ્ય સંજ્ઞ નૃપતિઃ સ મુનક્તિ નૂનં
 લાટાં શ્ર માલવક સિન્ધુ સુપારિ યાત્રાન્ ॥૧૧॥

અર્થ— માલવ્ય યોગમાં જન્મેલો માણસ પાતળા હોઠવાળો, દુર્બળ શરીરવાળો, સપ્રમાણ દેહવાળો, પાતળી કમરવાળો, ચન્દ્રમા જેવી રૂચિવાળો, સારા હાથ, નાક અને કપોલવાળો, પ્રકાશવાન નેત્ર, બરાબર સફેદ હાંત, તથા ઢીંચણથી નીચા બાહુવાળો તથા સિત્તેર વર્ષ રાજ્ય સુખને લોભવનારો હોય છે.

વળી તે પુરુષનું મોં તેર આંગળનું અને તેના કાન વચ્ચેથી હથ આંગળની પહોળાઈના હોય છે.

તે માલવ્ય સંજ્ઞક પુરુષ લાટ, માળવા, સિન્ધુ અને પારિચાત્ર દેશોનું સ્વામિત્વ લોગવતો સિત્તેર વર્ષ જીવે છે.

૨૩ શશક યોગ ફળ

લઘુદ્વિજાસ્યો ઽ દ્રિગતઃ સકોપઃ શઠોઽતિશૂરો
 વિજન પ્રચારઃ । વનાદ્રિદુર્ગેષુ નદીષુસક્તઃ
 પ્રિયા તિથિર્નાતિ લઘુ પ્રસિદ્ધઃ ॥૧૧॥

નાના સેના નિચય નિરતો દન્તુર શ્રાપિ
 કિન્ચિદ્ધાતોવદિ ભવતિ કુશલશ્ચલો
 લોલ નેત્રઃ । સ્ત્રી સસક્તઃ પર ધન હરો
 માતૃ ભક્તઃ સુજંઘો મધ્યે ક્ષામઃ સુલલિતમતિ
 રન્ધ્રવેદી પરેષામ્ ॥૨॥

પર્યંક શશશર શસ્ત્ર મૃદઙ્ગ માલા વીણોપમા
 સ્વલુ કરે ચરણે ચ રેલાઃ । વર્ષાણિસપ્તતિ
 મિતાનિ કરોતિ રાજ્યં પ્રાપ્તં શશાલ્ય
 નૃપતિ કથિતો મુનીન્દૈઃ ॥૩॥

અર્થ- શશકયોગમાં જન્મેલો માણસ નાના દાંત અને
જોવાળો કોપ્રી, અત્યંત કપટી, પરાક્રમી, વિજ્ઞોમાં પ્રચાર કરનારો
વન-પર્વત-કિલ્લા-નદીમાં આસક્તિવાળો અતિથિઓનો ખ્યારો-બહુ
નાનો નહિ. પણ ખ્યાતિવાળો હોય છે.

વળી તે પુરુષ અનેક સેનાઓ એકત્ર કરવામાં તત્પર છિદ્ર-
વાળા કેટલાક દાંતવાળો, ધાતુઓની પરીક્ષામાં કુશળ, ચત્રણ સ્વભાવ
અને ચપળ નેત્રવાળો, સ્ત્રીમાં આસક્ત, પારકા ધનને હઠપી લેનારો,
માતાનો ભક્ત, ઉરામ ભ્રમ અને પાતળી કમરવાળો, સારી યુદ્ધિ-
વાળો અને પારકા છિદ્રો જોનારો હોય છે.

તે પુરુષના હાથ પગમાં પલંગ, શંખ, બાણ, તલવાર,
મૃદંગ, માળા, વીણાના ચિહ્નો હોય છે.

શશકયોગ ભલે તે પુરુષ ગભીર થઈને સારી રીતે રાજ્ય
કરતો સિતોર વર્ષનું આયુષ્ય લોગવે છે. એવું મુનીન્દ્રોનું કહેવું છે.

૨૪ મહાપુરુષ ભંગ યોગ

કેન્દ્રો ચ્ચગા યદ્યપિ મૂસૂતાદ્યા
માર્તણ્ડશીતાં શૂયૂતા ભવન્તિ ।
કુર્વન્તિનો વર્ષિપતિ મારમપાકે
યચ્છન્તિ તે કેવલ સત્ફલાનિ ॥૧॥

અર્થ- મંગળ આદિ ગ્રહ ઉચ્ચના થઈને પણ કેન્દ્ર સ્થાનમાં
સ્થિત થયેલા હોય તો પણ જો તે, સૂર્ય બીજાની સાથે હોય તો
પોતાની દશામાં પૃથ્વીના પતિપદને પ્રાપ્ત નથી થતા. કેવળ ઉરામ
ફળજ આપે છે.

૨૫ મુનિન્દ્ર યોગ ફળ

મૌમાદોનાં ફલં યત્સ્યા જ્ઞાતકસ્યાતુલં બુધઃ ।
પ્રજ્ઞાથ પ્રવદેત્ સમ્યક્ મુનિફાદિકૃતં ફલમ્ ॥૧॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ધુર્ત પ્રભાકર :

: ૨૩૧

વિક્રમ વ્રિત્ત પ્રાથો નિષ્કુર વચન શ્ર્ચ મૂવતિ શ્ર્ચન્દ્રઃ ।
 હિંસો નિત્ય વિરોધી સુનફાયાં સોમ સંયોગે ॥૨૧॥
 શ્રુતિ શાસ્ત્રગેય કુશલો ઘર્મરતઃ કાવ્યકૃન્મનસ્વી ચ ।
 સર્વહિલો રુધિર તનુઃ મુનફાયા સોમજો ભવતિ ॥૨૨॥
 નાના વિદ્યાચાર્ય સ્થ્યાત નૃપતિ વૃપપ્રિય ચાપિ ।
 સકુટુમ્બ ઘન સમૃદ્ધં મુનફાયાં સુરગુરુઃ કુરુ તે ॥૨૩॥
 સ્ત્રી ક્ષેત્ર ગૃહપશ્ર્ચ તુષ્પદાઢ્યઃ સુવિક્રમો ભવતિ ।
 નૃપ સત્કૃતઃ સુવેષી દક્ષ. શુક્રેણ સુનફાયામ્ ॥૨૪॥
 નિપુણ મતિ ગ્રામ પુરૈર્નિત્યં સપૂજિતો ઘન સમૃદ્ધ ।
 સુનફાયાં રવિ તનયે ક્રિયાસુ ગુપ્તો ભવેન્ મલિનઃ ॥૨૫॥

અર્થ— મગળ આદિ શ્રદ્ધાથી ઉત્પન્ન ફળને આરી રીતે
 બાણીને પડિત પુરુષો સુનફાદિ યોગોના ફળને કહે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાથી ખીજા સ્થાનમાં મંગળ હોય
 તે પુરુષ વિક્રમી અર્થાત્ મહા પરાક્રમી, ધનવાન, નિષ્કુર વચન
 પ્રયોગ કરનાર, હિંસક અને સદા વિરોધ કરનારો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં બુધ, ચન્દ્રમાથી ખીજો હોય, તે પુરુષ
 વેદ શાસ્ત્ર ગાનમાં પ્રવિણ, ધર્મમાં પ્રીતિવાળો, પોતાના વિચારો
 સુજબ વર્તનારો, સર્વતુ હિત કરનારો, કાવ્યનામાં કુશળ અને
 સ્વરૂપવાત હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાથી ખીજો જુહસ્પતિ (શુક્ર) હોય,
 તે પુરુષ અનેક વિદ્યાઓમાં પારંગત, પ્રસિદ્ધ રાજા, રાજ્યશ્રી શુકલ
 શ્રેષ્ઠ કુટુંબ અને ધન સમૃદ્ધિવાળો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાથી ખીજા સ્થાનમાં શુક્ર હોય,
 તે પુરુષ સ્ત્રી, ક્ષેત્ર વગેરેવાળો અને ગૃહપતિ બને છે. વળી તે આર
 પગવાળાં પશુઓનો પાલક, મહા પરાક્રમી, રાજાનો સત્કાર પામ-
 નારો ઉત્તમ વેષવાળો અને ચતુર હોય છે.

: વિભાગ ખીજો

જેના જન્મકાળમાં ચન્દ્રમાથી બીજે શનિ હોય, તે પુરુષ નિપુણ બુદ્ધિવાળો, ગામ નગરોમાં ગચ્છાતિ પ્રાપ્ત કરનારો ધનવાન શુભપણે કાર્ય કરનારો અને મહિત હોય છે.

૨૬ અનક્ષ યોગ ફળ

ચૌરઃ સ્વામીદૃષ્ટઃ સ્વવશી માની રણોત્તમટઃ સેર્ષ્યઃ ।
 ક્રોધાત્ સપત્ સાધ્યઃ સુતન્તુઃ કુજો ઽ નફાયાં પ્રગભ્મશ્ચ ॥૧॥
 ગન્ધર્વો લેખ્યપદુઃ કવિઃ પ્રવક્તા નૃપાપ્ત સત્કારઃ ।
 રુચિરઃ સુમનો ઽ નફાયા પ્રસિદ્ધકર્મા વિબુવશ્ચ ભવેત્ ॥૨॥
 ગંભીરઃ સન્મે વંશ્રાનુયુતો બુદ્ધિમાન્ નૃપાપ્તયશઃ ।
 અનફાયાં ત્રિદશગુરો સજાતઃ સત્કવિર્ભંતિ ॥૩॥
 યુવતી નામનિ સુમગઃ પ્રણયી ક્ષિતિપસ્ય ગોપતિઃ કાન્તઃ ।
 કનક સમૃદ્ધ શ્ચ પુમાન નફાયાં માર્ગવિ ભવતિ ॥૪॥
 વિસ્તીર્ણયુજઃ સુમનો ગૃહીત વાક્યશ્ચતુષ્પદ સમૃદ્ધઃ ।
 દુર્વેનિતાગળ ભક્ત્તા ગુણસહિતઃ પુત્રવાન્ વિજે ॥૫॥

અર્થ- જેના જન્મમાં ચન્દ્રમાથી બારમા સ્થાનમાં મગળ હોય, તે વ્યક્તિ ચોર માણસોનો સ્વામી ધૂષ્ટ, પોતાના વશમાં રહેનારો, રણયુદ્ધો, ઇર્ષ્યાળુ, ક્રોધથી સપત્તિ પ્રાપ્ત કરનારો અને સાશ શરીરવાળો હોય છે.

ચન્દ્રમાથી જેને બારમે બુધ હોય, તે માણસ ગાંધર્વ વિદ્યાનો બાણકાર, લેખન કળામાં કુશળ, કવિતા રચનારો, ઉત્તમ વક્તા, રાજાનો સત્કાર પામનારો, ઉત્તમ ભાગ્યવાળો, કર્મનિષ્ઠ અને વિશિષ્ટ બુદ્ધિવાળો હોય છે.

જેને ચન્દ્રમાથી બારમે બૃહસ્પતિ (શુક્ર) હોય, તે પુરુષ ગંભીર સ્વભાવનો, બુદ્ધિશાળી, રાજાથી વશને પામનારો, અને શ્રેષ્ઠ કવિ હોય છે.

જેના જન્મ સમયમાં ચન્દ્રમાથી ખારમા સ્થાનમાં શુક્ર હોય, તે પુરુષ સુવર્તીઓના સૌભાગ્યવાળો, રાજની પ્રીતિવાળો, ગાયોનો સ્વામી, કાન્તિવાળો અને સુવર્ણની સમૃદ્ધિવાળો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં ચન્દ્રમાથી ખારમા સ્થાનમાં શનિ હોય તે પુરુષ સુદીર્ઘ હોયવાળો, ભાગ્યશાળી, પોતાના વચનને પાળનારો, ચોપગા પશુઓની સમૃદ્ધિવાળો, દુષ્ટ સ્ત્રીઓને ભોગવનારો શુણ્યશુક્ર અને પુત્રવાન હોય છે.

[૨૭] દુર્ધરાયોગ ફળ

અનૃતકો બદુવિત્તૌ નિપુણો ઽ તિશઠો ગુણાધિકો લુબ્ધઃ ।
વૃદ્ધ સ્ત્રી સસક્તઃ કુલાગ્રણીઃ શશિનિ ભોમ બુધ મધ્યે ॥૧॥
હ્યાતઃ કર્મમુ કિતવો બહુધન વૈરસ્ત્વમર્પણો ઘૃષ્ટઃ ।

આરક્ષકઃ કુજગુર્વેર્મધ્યગતે શશિનિ સંગ્રાહી ॥૨॥

ઉત્તમરામા સુભગો વિપાદ શોભો ઽ સ્ત્રિવિદ્ ભવેચ્છ્રુરઃ ।

વ્યાયામી રણશીલઃ સિતાર યોર્મધ્યગે ચન્દ્રે ॥

ઉત્તમ સુરતો બહુસચય કારકો વ્યસન સક્તઃ ।

ક્રોધો પિશુનો રિપુમાન્ યમારયોઃ સ્યાદ્દુર ધરાયામ્ ॥૩॥

ધર્મરતઃ શાસ્ત્રજ્ઞો વાક્યપટુ સર્વ વદ્ધનઃ સમૃદ્ધઃ ।

ત્યાગયુતો વિહ્યાતો ગુરુબુધ મધ્યસ્થિતે ચન્દ્રે ॥૪॥

અર્થ- જેના જન્મકાળમાં મગળ અને બુધની મધ્યમાં ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ અત્યંત ભોક્ષનારો, બહુ ધનવાળો, બહુ ચતુર, શઠ, અધિક શુણ્યવાળો, લોભી, વૃદ્ધ સ્ત્રીમાં આશક્ત અને પોતાના કુળમાં સુખ્ય હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં મગળ અને બુદ્ધસ્પતિની મધ્યમાં ચન્દ્રમા હોય, તે માણસ કર્મો કરવામાં વિખ્યાત, ધૂર્ત, ચોટો ધનવાન,

અનેક શત્રુઓવાળો, ક્રોધી, નિર્દય, રક્ષા કરનારો અને- સંગ્રાહક વૃત્તિવાળો હોય છે.

અને જેના જન્મકાળમાં મંગળ અને શુક્રની મધ્યમાં ચન્દ્રમા હોય, તે માણસ ઉત્તમ ભાગ્યવાળો, વિજ્ઞાનગ્રસ્ત, શાસ્ત્રજ્ઞ, વ્યાયામ કરનારો, રણયુદ્ધો અને પરાક્રમી હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં શનિ અને મંગળની મધ્યમાં ચન્દ્રમા હોય, તે માણસ ઉત્તમ સુરતવાળો, ખડું સંગ્રહ કરનારો, વ્યસની, ક્રોધી, આડીઓ, અનેક શત્રુઓવાળો હોય છે.

જેના જન્મ કાળમાં બુધ અને બુદ્ધસ્પતિની મધ્યમાં ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ ધર્મનિષ્ઠ, શાસ્ત્રજ્ઞ, વાચાળ, સર્વ પ્રકારની વૃદ્ધિ કરનારો મમુદ્ધ અને ત્યાગપરાયણ હોય છે.

પ્રિયવાક્ સુભગ કાન્તઃ પ્રવૃત્તગો યદિ સુકૃતવાન્ નૃપતિઃ ।
સૌખ્યઃ શૂરો મન્ત્રી બુધસિત યો મધ્યમે ચ હિમકિરણે ॥૫॥

દેશેદેશે ગચ્છતિ વિત્તવશે નાસ્તિ વિદ્યયા સહિતઃ ।
ચન્દ્રે ઽ ન્યેષા પૂજ્યઃ સ્વજનવિરોધો જમન્દયો મધ્યે ॥૬॥

ઘૃતિમેધઃ સ્થંભયુતો નીતિજ્ઞઃ કનકરત્ન પરિપૂર્ણઃ ।
ઘ્યાતો નુપ કૃત્ય કરો ગુરુસિત યોર્ધુરુધરા યોગે ॥૭॥

સુખનય વિજ્ઞાન યુતઃ પ્રિય વાગ્ વિદ્વાન્ ધુરંધરો મર્ત્ય ।
સસુતો ધની સુરુપશ્ચન્દ્રો ગુરુ માર્ગે તુલાન્તરગે ॥૮॥

વૃદ્ધવનિતઃ કુલાઢ્યો નિપુણ સ્ત્રી વલ્લભો ધન સમૃદ્ધ ।
નુપસત્કૃત્તં બહુજ્ઞ કુરુતે ચન્દ્રઃ શનિ સિતયોઃ ॥૯॥

અર્થ- જેના જન્મ કાળમાં બુધ-શુક્રની મધ્યમાં ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ મીઠું બોલનારો, ચારા ભાગ્યવાળો, તેજસ્વી સુકૃતવાન રાજા, સુખી, યુરવીર અને છેવટે મંત્રી હોય છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્શ પ્રભાકર : : ૨૩૫

જેના જન્મકાળમાં યુધ્ધ-શનિની મધ્યે ચન્દ્રમા રહેલો હોય તે માણસ દેશ દેશાંતરમાં પ્રવાસ કરનારો, ધનવાન, વિદ્યાહીન, સ્વજન વિરોધી અને અન્ય જનોને પૂજ્ય હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં શુક્ર-શુકની મધ્યે ચન્દ્રમા રહેલો હોય તે માણસ ધીરજવાળો, યુદ્ધિવાળો, સ્થિર સ્વભાવનો, નીતિમાન, સોના અને રત્નો વડે સમૃદ્ધ અને પ્રસિદ્ધ રાજના કાર્યો કરનારો હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં શુક્ર-શનિની મધ્યે ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ સુખી, નીતિમાન, વિજ્ઞાન વેત્તા મીઠી વાણી બોલનારો, ધુરધર, પુત્રવાન, ધનવાન અને સ્વરૂપવાન હોય છે.

જેના જન્મકાળમાં શુક્ર-શનિ મધ્યે ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ વૃદ્ધ સ્ત્રીવાળો પોતાના કુળમાં આગેવાન, અતુર, સ્ત્રીને વહાલો, ધનવાન અને રાજનો આદરપાત્ર હોય છે.

૨૮ કેમદ્રુમ યોગ ક્ષણ

કેમદ્રુમે ભવતિ પુત્રકલત્રહીનો દેશાન્તરે

વ્રજતિ દુઃખસદાભિ તપ્તઃ ।

જ્ઞાતિપ્રમેદ નિરતો મુખરઃ કુચૈલો નોચઃ

સદા ભવતિ મીતિ યુત શ્રિરાયુઃ ॥૧॥

કુલે નિત્ય ભોગ ધન મુગ્ધન સહનાઢ્ય

સૌખ્યાન્વિતો દુર ઘરાં પ્રભવેત્સુ મૃત્યુઃ ।

કેમદ્રુમે મલિન દુઃખિતનીચ પ્રેષ્યો

નિસ્વશ્ચ તત્ર નૃપતેરપિ વંશજાતઃ ॥૨॥

અર્થ- જે જાતકને કેમ દ્રુમયોગ હોય તે પુત્ર, સ્ત્રી રહિત દેશાંતરમાં વસનારો, સદા દુઃખી, પોતાની જ્ઞાતિ માટે પ્રમેદ ભાવ ધારણ કરનારો, વાચાળ, ખરાબ ચાલ અલગતવાળો, નીચ સદા ભયશ્રસ્ત અને બહુ લાંબા આયુષ્યવાળો હોય છે.

દુર્ધરા યોગમાં જન્મેલો માણસ પોતાના કુળમાં સદા ભોગ ભોગવનારો, ધનવાન અને સુખી હોય છે.

કેમદ્રુમ યોગમાં જન્મેલો માણસ મલિન ચિત્તવાળો દુઃખી, ક્ષુદ્ર, દ્વેષ કાર્યકરનારો, હરિદ્ર, રાત્રને ત્યાં જન્મે તો પણ આવેલો હોય છે.

૨૬ કેમદ્રુમ ભાગ

હિત્વા ડકં સુનફાયુજો દુરધરા સ્વાત્ત્યો ભવસ્થૈર્ગઢિઃ ।
શીતાંશોઃ કથિસો ઽ ન્યથા તુ બહુમિઃ કેમદ્રુમો ત્યોઃ પરેઃ ।
કેન્દ્રે શીતકરે ઽ થવા ગ્રહયુતે કેમદ્રુમેને ઽ પિતે
કેચિત્કેન્દ્ર નવાંશ કે ષ્વિતિ ષદ ત્યુક્તિ પ્રસિદ્ધા ન તે ॥૧૧॥

અર્થ— એક સૂર્યને છોડીને, બીજા ગ્રહો અન્દ્રમાથી બારમે હોય તો કેમદ્રુમ; સુનક્ષા અનક્ષા અને દુર્ધરાયોગ થાય છે.

જો અન્દ્રમાથી બીજે કોઈ ગ્રહ હોય તો સુનક્ષા યોગ અને અન્દ્રમાથી બારમે કોઈ ગ્રહ હોય તો અનક્ષા યોગ અને અન્દ્રમાથી બીજે અને બારમે બંને તરફ ગ્રહ હોય તો દુર્ધરા નામે યોગ થાય છે.

જો અન્દ્રમાથી બંને તરફ ૩ ગ્રહ હોય તો કેમદ્રુમ યોગ થાય છે

કેન્દ્રમાં અથવા કેન્દ્ર નવાંશમાં અન્દ્રમા હોય અથવા અન્ય ગ્રહ સ્થિત હોય તો કેમદ્રુમ યોગનો ભાગ થાય છે અર્થાત્ તે યોગ અશુભ ક્ષણદાયી નથી નીવડતો

કુમુદગહન બન્ધુ વૈક્ષમાણઃ સમસ્તી

ગંગનગૃહ નિવાસી દીર્ઘજીવો ચિરાયુઃ ।

ફલમશુભ સમુત્થં યચ્ચ કેમદ્રુમોક્ત

સ ભવતિ નરનાથઃ સાર્વભૌમી જિતારિઃ ॥૧૧॥

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃર્ત પ્રભાકર :

: ૨૩૭

पूर्णः शशी यदि भवेच्छुभ संस्थितो वा

सौम्या मरेज्य भृगुनन्दन संयुतश्च ।

पुत्रार्थं सौख्यं जनक. कथितो मुनीन्द्रैः

कैमद्रुमे भवति मङ्गलमु प्रसिद्धिः ॥२॥

અર્થ :- જેના જન્મ સમયમાં ચન્દ્રમાને સર્વ ગ્રહો દેખતા હોય, તો તેથી તે માણસ દીઘ આયુષ્યવાળો અને છે અને કેમદ્રુમ યોગથી ઉત્પન્ન થયેલ અશુભ ફળને નાશ કરી તે માણસને ચકવર્તી રાજા બનાવે છે.

જેનો પૂર્ણ બળવાન ચન્દ્રમા શુભ ગ્રહ વડે અથવા શુભ રાશિ વડે યુક્ત હોય, અથવા બુધ, બૃહસ્પતિ શુક્રથી યુક્ત હોય, તો કેમદ્રુમ યોગમાં તે માણસ પુત્ર, અર્થ આદિનું સુખ લોગવ નારો થાય છે. એવું મુનીન્દ્રોત્તું કથન છે.

૩૦ સુનક્રાંતિ યોગો કેવી રીતે થાય છે !

રવિવર્જ્યં દ્વાદશમં. સુનકાં ચન્દ્રા દ્વિતીયમ્ ।

સુનકાયા ઉભયસ્થિતૌ દુર્ધરા કેમદ્રુમ સજિતા વાચ્યાઃ ॥૧૬॥

અર્થ :- એક સૂર્યને છોડીને ચન્દ્રમાથી બારમે કોઈ ગ્રહ (અશુભ અથવા શુભ) રહેલો હોય, તો અનક્રા યોગ થાય છે. અને બીજા ગ્રહ હોય છે તો સુનક્રા યોગ થાય છે. અને બીજા તેમજ બારમા-બંને સ્થાન તરફ ગ્રહ હોય છે તો દુર્ધરાયોગ થાય છે. અને ચન્દ્રમાની બંને તરફ કોઈ ગ્રહ નથી હોતો, તો કેમદ્રુમ યોગ થાય છે.

૩૧ વેશિ વેશિ આદિ યોગ

સૂર્યાદિયોગે વેશિર્દ્વિતીય મેશ્ચન્દ્ર વર્જિતૈર્વેશિઃ ।

ઉભય સ્થિતૌ મંહગૈ રમય ચરી નામત પ્રોક્તઃ ॥૧૭॥

મન્દહક્ સ્થિર વચનં પરિભૂરિશ્ચમં નતોઘ્નતિનુમ્ ।
 કથયતિ ગણિતાધિપતિ ઝેશિસમુત્ત્વં ત્વઘોદ્દષ્ટિમ્ ॥૨॥

બહુ સંચયં યદિ નુ સદ્ધક્ વેશો પુરુષો ભવેદ્ગુરો જાતઃ ।
 મોરુઃ કાયા દ્વિ લર્ગો લઘુવેષ્ટો મૃગુ સુતઃ પરાવીનઃ ॥૩॥

પર તર્કિતો દરિદ્રો મૃદુર્ગિનોતો બુધો વિગત લજ્જઃ ।
 માતૃધ્નઃ ક્ષિતિપુત્રઃ પરાવકારો નરો વેશો ॥૪॥

પર દારશ્ચન્દ્રે ચ વૃદ્ધકાયો ઘૃણો ભવેત્ મનુજઃ ।
 સંજાતો નરો વેશો યોગે જ્ઞાનશ્ચરેણ સંયુક્તે ॥૫॥

અર્થ:- એક અન્દ્રમાને છોડીને સૂર્યથી બારમે કોઈ અહ
 હોય તો વેશિયોગ થાય છે.

અને સૂર્યથી બીજે કોઈ અહ હોય, તો વેશિયોગ થાય છે.

અને સૂર્યથી બારમે તથા બીજે-બંને તરફ કોઈ અહ હોય
 તો ઉભયશરી નામનો યોગ થાય છે. અને સૂર્યની બંને તરફ કોઈ
 અહ ન હોય તો કર્તારી યોગ થાય છે.

જેના જન્મ કાળમાં વેશિ યોગ હોય, તે માણસ મદ-
 દષ્ટિવાળો, એકવચની, પરાક્રમી, નમ્ર, ઊંચા શરીરવાળો, અને
 અધોદષ્ટિવાળો હોય છે.

જેને વેશિ યોગમાં સૂર્યથી બારમે બૃહસ્પતિ હોય તે
 માણસ બહુ સંચયવાળો અને સુદર દષ્ટિવાળો હોય છે. અને શુક્ર
 હોય તો હરપોક, લઘુવેષ્ટ અને પરાધીન હોય છે.

સૂર્યથી બારમે બુધ હોય તો તે માણસ બીજા સંબંધી
 તર્ક કરનારો, દરિદ્ર, કેમળ, વિનીત અને નિર્લજ્જ હોય છે.

શ્રી-ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

જેને મંગળ હોય તેની માતા મૃત્યુ પામે અને તે પરોપકારી હોય છે. અને ચન્દ્ર હોય તો પરસ્ત્રીમાં રત રહે અને શનિ હોય, તો વૃદ્ધ શરીરી દૃષ્ટી મનુષ્ય હોય છે.

૩૨ વેશિ યોગ ફળ

उच्चैष्टवचाः स्मृतिमान् योग युतो निरीक्षते तिर्यक् ।
पूर्व शरीरे पृथुल स्तुच्छगतिः सात्त्विको वेशो ॥१॥

धृति सत्य बुद्धि युक्तो भवति गुरुवेशिगो रणे शूरः ।
ख्यातो गुणवानायः शूरो भागवे पुरुषः ॥२॥

प्रियभाषां रुचिर तनुर्वेशः स्याद्वावुषे पराजा कृत् ।
संग्रामे विख्यातो भूमिसुते सूत गुणवा नपि ख्यातः ।' ३॥

वणिक्कला स्वभावः स्यात् पर द्रव्या पहारकाः ।
गुरुद्वेषी क्षनिः सूर्यः सोमो वेशिः जनैश्चरे ॥४॥

અર્થ :- જેના જન્મ કાળમાં વેશિયોગ હોય તે માણસ ઇષ્ટ વચન બોલનારો, સુંદર ચાક શક્તિવાળો, તિર્ચ્હુ જોનારો, સ્થૂલ શરીરવાળો, સ્તુચ્છ ગતિવાળો અને સાત્ત્વિક હોય છે.

વેશિયોગમાં સૂર્યથી બીજો બૃહસ્પતિ હોય તો તે મનુષ્ય ધીરજવાળો, સત્ય વાદી, બુદ્ધિશાળી અને રણશૂરો હોય છે. અને જો શુક્ર હોય તો તે, પ્રસિદ્ધ શુભવાન શ્રેષ્ઠ અને શૂરો હોય છે.

જેને બુધથી વેશિયોગ હોય, તે માણસ પ્રિય વચન બોલનારો, સ્વરૂપવાન, સારાં વસ્ત્રો પહેરનારો, અને બીજા પર આજ્ઞા કરનારો હોય છે.

જેને મંગળથી વેશિયોગ હોય, તે માણસ યુદ્ધમાં વિખ્યાત અને સફળશી હોય છે.

જેને વેશિયોગમાં સૂર્યથી બીજે ચિહ્ન હોય, તે માણસ
વેપાર કરવાની કાળમાં કુશળ પારકું ધન હજમ કરનારો અને
પોતાના ગુરૂનો દેશ કરનારો હોય છે.

૩૩ ઉભય ચરી યોગ ફળ

સર્વે સહ: સુસમદૃક્ સમકાય: સુસ્થિતો નિપુણ સત્ત્વ: ।
નાત્યુચ્ચ: પરિપૂર્ણ ગ્રીવો ભવેદુભય ચર્યાયામ્ ॥૧॥
સુભગો બહુભૃત્યજનો બન્ધૂનામાશ્રયો નૃપતિતુલ્ય:
નિત્યોત્સાહો હૃષ્ટો મુનક્તિ મોગાનુભય ચર્યાયામ્ ॥૨॥

અર્થ :- ઉભય ચરી યોગમાં જન્મેલો માણસ, બધું સહન
કરનારો, સમ દ્રષ્ટિવાળો, સરખા શરીરવાળો સ્વભાવમગ્ન, સત્ત્વ સંપન્ન,
ઘણી જિંઘાઈવાળો નહિ અને પૂર્ણ ગ્રીવાવાળો હોય છે વળી તે
સૌભાગ્યવાન ઘણા નોકરો અને ભાઈઓનું આશ્રયસ્થાન, રાજ
સમાન, નિત્ય ઉત્સાહી, કઠાવર શરીરવાળો અને ભોગ સુખ
ભોગવનારો હોય છે.

૩૪ સિંહાસન યોગ

ષષ્ઠાષ્ટમે દ્વાદશે ચ દ્વિતીયે ચ યદા ગ્રહા: ।
સિંહાસનાખ્યયોગો ડયં રાજ સિંહાસનં વિશેત્ ॥૧॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ કાળમાં છઠ્ઠે આઠમે, બારમે
અને બીજે (૬-૮-૧૨-૨) આ સ્થાનોમાં સૂર્ય અથવા પડે તો
સિંહાસન નામનો-સિંહાસન આપનારો યોગ થાય છે.

૩૫ ધ્વજ યોગ

અષ્ટમસ્થા યદા કૂરા: સૌમ્યા લગ્ને સ્થિતા ગ્રહા: ।
ધ્વજયોગો ડત્ર જાતસ્તુ સ પુમાન્નાયકો ભવેત્ ॥૧॥

અર્થ:- જે માણસના આઠમા સ્થાનમાં કુર ગ્રહો રહેલા હોય, અને લગ્નમ શુભ ગ્રહો હોય, તો દ્વજયોગ થાય છે. આવા યોગમાં જન્મેલો માણસ નાયક બને છે.

૩૬ હંસ યોગ

ત્રિકોણે સપ્તમે લગ્ને ભવન્તિ ચ યદા ગ્રહાઃ ।

હસયોગ વિજાનીયાત્સ્વવંશ સ્યૈવ પાલકઃ ॥૧॥

અર્થ:- ત્રિકોણમાં, સાતમે અને લગ્નમાં બે સંપૂર્ણ ગ્રહો પડે તો હંસયોગ થાય છે. આવા યોગમાં જન્મેલો માણસ, પોતાના વશનો પાલક બને છે.

ખીબા પ્રકારે હંસયોગ

મેષે ઘટે ચાપતુલામૃગાલૌ મધ્યગ્રહે હસ ઇતિ પ્રસિદ્ધઃ ।

સર્વેશ્ચ પૂર્ણે નૃપતેશ્ચ પૂજ્યૌ

હસોદ્ભવો રાજસમો મનુષ્યઃ ॥૧॥

અર્થ:- જે માણસના જન્મ-સમયે મેષ, કુંભ, મિથુન, તુલા સિંહ, વૃશ્ચિક ૧-૧૧-૬-૭-૫-૮ આ રાશિઓમાં સર્વ ગ્રહો પડે તો પણ હંસયોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ રાજ્યોને પણ પૂજ્ય રાજા સમાન હોય છે

૩૭ કારિકા યોગ

एकादशे यदा सर्वे ग्रहाः स्फुटशमेऽपि च ।

लग्नस्य संमुखे वापि कारिका परिकीर्तिता ॥१॥

उत्पन्नः कारिकायोगे नीचोऽपि नृपति भवेद् ।

राजवंश समुत्पन्नो राजा तत्र न सशयः ॥२॥

અર્થ :- જે મનુષ્યના અગ્યારમા અથવા દશમા સ્થાનમાં અથવા લગ્નમાં સંપૂર્ણ ગ્રહો પડે તો કારિકાયોગ થાય છે. કારિકાયોગમાં જન્મેલો માણસ નીચ હોય તો પશુ રાજા બને છે. અને જે રાજવંશમાં જન્મે તો નિસંદેહ રાજા બને છે.

૩૮ એકાવલી યોગ

લગ્ન તત્રાન્યતો વાપિ ક્રમેણ પતિતા ગ્રહાઃ ।

एकावली समाख्याता महाराजो भवेन्नरः ॥९॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ કાળમાં લગ્નથી અથવા બીજા સ્થાનથી હમપૂર્વક ગ્રહો રહેલા હોય છે, તો એકાવલી નામનો યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ, મહારાજા બને છે.

૩૯ ચતુઃ સાગર યોગ

चतुर्षु केन्द्र सन्नेषु सौम्य पाप ग्रहस्थितौ ।

चतुः सागर योगो ज्य राज्यदेो घनदौ भवेत् ॥१॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ કાળમાં ચાર કેન્દ્ર-અર્થાત્ લગ્ન ચતુર્થ, સપ્તમ અને દશમ એ સ્થાનોમાં શુભ ગ્રહ પાપ ગ્રહ સાથે હોય તો ચતુઃ સાગર નામે યોગ થાય છે. આ યોગ રાજ્ય અને ધન આપનારો છે.

ચતુઃ સાગર યોગ બીજા પ્રકારે

ककंटे मकरे मेषे तुलाया च ग्रहे स्थिते ।

चतुः सागर योग. स्वात् सर्वारिष्ट निषूदनः ॥१॥

चतुः सिन्धौ नरो जाती, बहुरत्नसमन्वितः ।

गजवाजिघनः पूर्णो, धरणीशो भवेन्नरः ॥२॥

અર્થ :- કર્ક, મકર મે અને તુલા (૪-૧૦-૧-૭) આ રાશિઓમાં જન્મ સમયે સંપૂર્ણ ગ્રહો પડે તો બધા અનિષ્ટોના નાશ કરનાર એવો ચતુઃ સાગર નામનો યોગ થાય છે. ચતુઃ સાગર યોગમાં પેદા થયેલ મનુષ્ય ઘણો રત્નોથી યુક્ત હોયો ઘોડા અને ધનથી પૂર્ણ પૃથ્વીનો માલીક બને છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદૂર્ત પ્રસાદર :

: ૨૪૩

૪૦ અમર યોગ

ચતુર્થપિ ચ કેન્દ્રેષુ કૂરાઃ સૌમ્યા યદા ગ્રહાઃ ।

કૂરેઃ પૃથ્વીપતિ વિદ્યાત્સૌમ્યે લંકમીપતિ મંવેત્ ॥૧॥

મૃગપતિ અજ લગ્ને માનુકેન્દ્ર ત્રિકોણે

વ્યય નિધન સુ સંસ્થે ચન્દ્રકર્કે વૃષેભાઃ ।

ઉભય યદિ ચ દૃષ્ટયા જોવ શુક્રો ડ્યવા

સ્યાદ્ભવતિ અમર યોગે સર્વારિષ્ટો વિનાશ ॥૩॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ સમયે ચારે કેન્દ્ર સ્થાનોમાં કુરગ્રહ, શુભગ્રહ પડે, તો અમરયોગ થાય છે. કુરગ્રહના પ્રભાવે ભત્રીજા પૃથ્વીનો સ્વામી બને છે અને શુભગ્રહના પ્રભાવે ધનનો સ્વામી બને છે.

જે માણસના જન્મ સમયે સૂર્ય, સિંહ ચા મેષ રાશિને થઈને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) ત્રિકોણ (૬-૫)માં ખારમે ચા આઠમે સ્થાને રહેલ હોય, અને ચન્દ્રમા કર્ક ચા વૃષ રાશિને હોય અને તે બંને ઉપર જો બુદ્ધપતિ (શુક્ર) ચા શુક્રની દૃષ્ટિ પડતી હોય, તો આ યોગને અમરયોગ કહે છે. આ યોગ સર્વ અરિષ્ટોનો નાશ કરનારો થાય છે.

૪૧ આપ યોગ

શુક્રે ઘટે કુજે મેવે સુસ્થો દેવપુરોહિતઃ ।

તદા રાજા ભવન્નૂન ચાપઃ સિધ્યતિ દિદ્મુલઃ ॥૧॥

અર્થ - જે માણસના જન્મ કાળમાં શુક્ર, કુંભરાશિને હોય, મંગળ મેષરાશિને અને બુદ્ધપતિ પોતાની રાશિને હોય, તો આપયોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ દિગ્વિજયી રાજા બને છે.

૪૨ કંક યોગ

કર્કટે મિથિને મીને કન્યાયા ચાપગે ગ્રહે ।

દળયોગઃ સમાભ્યાતો રાજા માસ્પધકારકઃ ॥૧॥

દ્વંદ્વે ચ જાતઃ પૃથુપુણ્યભાગો,
 એકાતપત્રી ભવતિ ક્ષિતીશઃ ।

તેજોમયઃ સિંહપરાક્રમશ્ચ,
 સસેખ્યમાનો ગુરુપાત્ર વૃન્દૈઃ ॥૨૧॥

અર્થ:- જે માણસના જન્મ સમયે કર્ક, મિથુન, મીન, કન્યા અને ધન એ રાશિમાં બધા ગ્રહો પડે, તો હંડયોગ થાય છે.

હંડયોગમાં જન્મેલો માણસ મહા પુણ્યશાળી, એકછત્રી રાજા, તેજસ્વી, સિંહ સમાન પરાક્રમી અનેક નોકરોનો સ્વામી અને પોતાના શુરોનો ભક્ત હોય છે.

૪૩ વાપી યોગ

ધને વ્યયે તથાલગ્ને શેષ સ્થાનેષુ સસ્થિતા. ।
 વાપીયોગે ભવેદેવમુદિતઃ પૂર્વસૂરિમઃ ॥૨૧॥

દીર્ઘાયુઃ સ્યાદાત્મવંશ પ્રધાન,
 સૌખ્યો પેતો ડત્યંત ધીરો નરો હિ ।

ચન્દ્રદ્વાવ્યસ્તન્મનાઃ પુણ્યવાપી,
 વાપો યોગે યઃ પ્રસૂતઃ પ્રલાપો ॥૨૧॥

અર્થ:- જે માણસના જન્મ લગ્નમાં બીજા ખારમા અને અને લગ્ન સ્થાન સિવાયના સ્થાનમાં બધા ગ્રહો રહેલા હોય, તો વાપીયોગ થાય છે. એવું પ્રાચીન પડિતોત્તુ કહેવું છે.

વાપીયોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો પોતાના વંશમાં સુખ્ય, સુખી, અત્યંત ધીરજવાળો, પુણ્યશાળી તેમજ મધુર વાણી બોલનારો હોય છે.

૪૪ ચૂપાદિ યોગો

લગ્નાચ્ચતુર્થાત્સ્મરતઃ સ્વમધ્યાચ્ચતુ
 ગૃહસ્થૈર્ગંગને ચરન્દ્રૈઃ ।

ક્રમેણ યૂપશ્ચ શરશ્ચ શક્તિર્દર્શનઃ
 પ્રદિષ્ટઃ સ્વલુ જાતક જૈ ॥૨૧॥

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૨૪૫

અર્થ - જે માણસના જન્મ કાળમાં લક્ષ્મી, ચૌથેથી, સાતમેથી અને દશમેથી-એ દરેકથી શરૂ કરીને ચાર-ચાર સ્થાનોમાં બધા અહો સ્થિત હોય તો ક્રમશઃ યૂપ, શર, શક્તિ અને કંડ એ ચાર યોગ થાય છે.

જેમ કે લક્ષ, બીજા, ત્રીજા અને ચોથા એ સ્થાનોમાં બધા અહો રહેલા હોય તો યૂપ યોગ થાય છે.

અને ચોથા, પાંચમા, છઠ્ઠા, સાતમા એ સ્થાનોમાં બધા અહો રહેલા હોય તો શર નામે યોગ થાય છે.

અને સાતમા, આઠમા, નવમા અને દશમા એ સ્થાનોમાં બધા અહો સ્થિત હોય, તો શક્તિ નામનો યોગ થાય છે.

તેમજ દશમા, અગ્રચારમા, બારમા અને લક્ષ (૧)એ સ્થાનોમાં બધા અહો રહેલા હોય તો કંડ નામનો યોગ થાય છે.

૪૫ યૂપ યોગ ફળ

ધીરોદારો યજ્ઞકર્માનુસારો નાના વિદ્યાસદ્ધ વિચારો નરોચ્ચઃ ।

યસ્યૌત્પત્તૌ વર્તંતે યૂપયોગો

યોગો લક્ષ્મ્યા જાયતે તસ્ય નિત્યમ્ ॥૪॥

અર્થ - જે માણસના જન્મ કાળમાં યૂપ નામનો યોગ થાય છે તે મનુષ્ય ધીર, ઉદાર, યજ્ઞ કર્મને અનુસરનારો, અનેક વિદ્યા ધારણ કરનારો, સુવિચારવત અને લક્ષ્મીવંત હોય છે.

૪૬ શર યોગ ફળ

હિસ્રો ઽત્યન્તંચિત્ર (તુલ્ય) દુઃખૈઃ

પ્રતપ્તઃ પ્રાપ્તા નન્દઃ કાન નાન્તે શરજ્ઞઃ ।

મર્ત્યો યોગે યઃ શરે જાત જન્મા સ્ત્રી રંભા

હ્યાતસ્ય ન ક્વાપિ સૌહ્યમ્ ॥૫॥

અર્થ - જે મનુષ્યનાં જન્મ કાળમાં શર નામનો યોગ થાય છે તે મનુષ્ય ખૂબ જ હિંસા કરનારો ચિત્ર કામથી દુઃખી થનારો, અને તે દુઃખને આનંદ માનનારો વનના અત ભાગમાં રહેલ શરને બાણ નારો તેની પત્ની રાજા સમાન સૌનયંવતી હોય છે અને તે જન્મથી મૃત્યુ પર્યંત દુઃખી રહે છે.

૪૭ શક્તિ યોગ

નીચૈ રુચ્ચૈ પ્રીતિકૃત્સાલસ શ્ર
સૌખ્યૈરથં વર્જિતો દુર્બોલશ્ર ૧
વાદે યુદ્ધે તમ્ય દુદ્ધિર્વિશાલા
શરલા સૌખ્ય સ્યાન્નતા શક્તિયોગે ॥૬॥

અર્થ - જે માણસના જન્મ કાળમાં શક્તિ યોગ થાય છે, તે માણસ નીચ અને ભ્રમ બંને પ્રકારના માણસો સાથે પ્રીત કરનારો, આળસુ, સુખ અને ધન વગરનો, દુબળો વિવાદ અને યુદ્ધમાં વિશાળ બુદ્ધિવાળો અને અસ્થાયી સુખવાળો હોય છે.

૪૮ દંડ યોગ ક્ષેપ

દીનો હીનોન્મત્ત સઙ્જાત સૌખ્યો
દ્વેષ્યો દ્વેગો ગોત્રજૈર્જાતૈર્વૈરઃ ૧
કાન્તા પુત્રૈરથં મિત્રૈ વિહીનો
હીનો બુદ્ધ્યાં દષ્ટયોગે તુ જન્મી ॥૭॥

અર્થ - જે માણસના જન્મ કાળમાં ૬૩ યોગ થાય છે, તે માણસ ગરીબ, તુચ્છ, ઉન્મત્ત, સુખી શત્રુઓથી કરનારો પોતાના જાઈઓ સાથે વેર રાખનારો, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન અને મિત્ર વગરનો તેમજ બુદ્ધિહીન હોય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદૂર્ત પ્રભાકર :

: ૨૪૭

૪૯ નૌકા-કૂટ-છત્ર-ચાપ અને અર્ધચંદ્ર યોગ

लग्नाच्चतु र्थास्मरतः खमध्यात्

सप्त क्षौणीरथः कूटसंज्ञः ।

છત્રં ઘનુશ્ચાપગૃહ પ્રવૃત્તા

नौपूर्वकं येगि इहार्द्धचन्द्रः ॥८॥

અર્થ - લગ્નથી, ચોથા સ્થાનથી, સાતમા અને દશમા સ્થાનથી ગણતરી કરીને પ્રત્યેકથી શરૂ કરીને સાત-સાત સ્થાનમાં બધા અહો સ્થિત હોય તો, ૧ નૌકા, ૨ કૂટ, ૩ છત્ર, અને ૪ ચાપ-એ ચાર યોગ થાય છે.

તથા લગ્ન, બીજા, ત્રીજા, ચોથા, પાંચમાં, છઠ્ઠા અને સાતમા એ સ્થાનોમાં સંપૂર્ણ અહ સ્થિત હોય, નૌકાયોગ થાય છે.

ચોથા સ્થાનથી હમને દશમાં સ્થાન પર્યંત બધા અહ રહેલા હોય તો કૂટ યોગ થાય છે.

અને સાતમા સ્થાનથી માંડીને લગ્ન સ્થાન પર્યંત બધા અહો પડેલા હોય તો છત્ર યોગ થાય છે.

જો દશમા સ્થાનથી માંડીને ચોથા સ્થાન પર્યંત સંપૂર્ણ અહો રહેલા હોય, તો ચાપ યોગ થાય છે.

આ સિવાય જો અન્ય રાશિમાં અહો રહેલા હોય તો, અર્ધચંદ્રક યોગ થાય છે. તેના આઠ પ્રકાર છે.

જેમ કે બીજા સ્થાનથી હમને આઠમા સ્થાન પર્યંત સંપૂર્ણ અહ પડે તો એક યોગ, ત્રીજા સ્થાનથી નવમા પર્યંત બીજો યોગ, પાંચમા સ્થાનથી અગ્યારમા પર્યંત ત્રીજો યોગ, ૬ થી ૧૨ પર્યંત ચોથો યોગ, ૮ થી ૨ પર્યંત પાંચમો યોગ, ૬ થી ૩ પર્યંત છઠ્ઠો યોગ, ૧૧ થી ૫ પર્યંત સાતમો યોગ અને ૧૨ થી ૬ સુધી બધા અહો પડે તો આઠમો યોગ થાય છે. આ બધા અર્ધચંદ્ર યોગના લેક છે.

: વિલાસ બીજો

૫૦ નીકા યોગ ફળ

સ્થાતો લુબ્ધો ભોગ સૌખ્યં વિંહીનઃ

સ્થાન્નો યોગે લબ્ધજન્મા મનુષ્યઃ ।

ક્લેશો શશ્વચ્ચજ્જલ સ્વાન્ત વૃત્તિસ્તો-

યોદ્ધૂતે ધન ઘાન્યેન તસ્ય ॥૯॥

અર્થ - જે માણસ નીકા યોગમાં જન્મે છે તે માણસ મહા દોષી દુઃખી, સુખ અને ભોગ સામગ્રી વગરનો તેમજ અથળ સ્વભાવનો હોય છે.

૫૧ કુટ યોગ ફળ

દુર્ગારિण्या વાસશીલશ્ચ મલ્લો મિલ્લ

પ્રીતિર્નિર્ઘનો નિન્દ્ય કર્મા ।

વર્માધર્મ જ્ઞાનહીન શ્ચ દુષ્ટઃ કૂટ-

પ્રાપ્તોત્પત્તિરેવ મનુષ્યઃ ॥૧૦॥

અર્થ :- જે માણસ કુટ (પર્વત) યોગમાં જન્મે છે. તે માણસ દુર્ગ અને વનમાં રહેનારો મશ્ક બીક લોકોથી પ્રીતિ કરનારો, નિંદ્ય કર્મો કરનારો તથા ધર્મ અને અધર્મના જ્ઞાન વગરનો હોય છે.

૫૨ છત્ર યોગ ફળ

પ્રાજ્ઞો રાજાં કાર્યકર્તા દયાલુઃ પૂર્વે

પશ્ચાત્સર્ગ સૌખ્યંરુપેતઃ ।

યસ્યોત્પત્તૌ છત્ર યોગોપ લબ્ધિ

લબ્ધિઃ સ્યાન્નેચ્છત્ર સચ્ચા મરાદ્યૌ ॥૧૧॥

અર્થ :- જે માણસ છત્ર યોગમાં જન્મે છે, તે મહા યુદ્ધિ-શાળી, રાજકાજમાં તત્પર સર્વ જીવો પર કયા રાખનારો તેમજ બચપણ અને ઘડપણમાં અધિક સુખ પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

૩૨-શ્રી થતીન્દ્ર સુહૃત્ પ્રભાકર :

: ૨૪૬

૫૩ આપ યોગ ફળ

આદ્યે ભાગે ચાન્તિમે જીવિતસ્ય

સૌખ્યોપેતઃ કાનમ। દ્વિપ્રચારઃ ।

યોગે જાતઃ કાર્મુકે સો ઽતિ દુષ્ટો

ગર્વેન્મિત્તોત્પત્તિ કૃત્કામુંકામ્ન ॥૧૨॥

અર્થ :- જે માણસ આપ યોગમાં જન્મે છે, તે બાહ્યા-વસ્થા અને વૃદ્ધાવસ્થામાં વધુ સુખી થાય. વન-પર્વતોમાં નિવાસ કરે અહંકારી હોય તેમજ ધનુષ્ય-બાણ બનાવનારો હોય.

૫૪ અર્ધચન્દ્ર યોગ ફળ

ભૂમીપાલપ્રાપ્ત ચન્દ્રત્પ્રતિષ્ઠઃ શ્રેષ્ઠઃ

સેના ભૂષણાર્થમ્બિરાદ્યૈઃ ।

ચેદુત્પત્તી યસ્ય યોગે ઽર્ધચન્દ્રચન્દ્રઃ

સ સ્યાદુત્સવાર્થ જનાનામ્ ॥૧૩॥

અર્થ :- જે માણસ અર્ધચન્દ્રયોગમાં જન્મે છે, તે રાજ દરબારમાં ભારે પ્રતિષ્ઠા પામે, તેમજ ઉત્તમ વસ્ત્ર અને અલંકારો સહિતનું ધન સુખ ભોગવે.

૫૫ ચક્ર-સ્રમુદ્ર યોગ

તનોર્ધનાદ્યેક ગૃહાન્તરેણ સ્યુઃ સ્થાન-

ષટ્કે ગગનેચરેન્દ્રાઃ ।

ચક્રાભિધારશ્ચ સમુદ્રનામા યોગા-

વિતી હાકૃતિજાશ્ચ વિંશત્ ॥૧૪॥

અર્થ - લગ્નથી અને ધનભાવથી એક એક સ્થાનના અંતરે ૭ સ્થાનોમાં બધા અહં બેઠેલા હોય, તો ચક્રયોગ અને સ્રમુદ્ર યોગ થાય છે. અર્થાત્ ૧-૩-૫-૭-૯ અને ૧૧ એ સ્થાનોમાં અર્ધ અહં

પડે તો ચક્ર યોગ અને ૨-૪-૬-૮-૧૦ અને ૧૨ એ સ્થાનોમાં બધા ગ્રહો પડે, તો સમુદ્રયોગ થાય છે.

ગ્રહોના પડવાથી આ યોગના ૨૦ લેહ પડે છે.

૫૬ ચક્રયોગ ફળ

શ્રીમદ્રૂપો ઽત્યન્ત જાત પ્રતાપો મૂપો,
મૂપોપાયનૈ રર્ચિત સ્યાત્ ।

યોગે જાતઃ પૂરુષો યસ્તુ ચક્રે,
ચક્રે પૃથ્વ્યા શાલિની તસ્ય કીર્તિ' ॥૧૫॥

અર્થ :- જે માણસ ચક્રયોગમાં જન્મે, તે ધનવાન, કીર્તિ-વાન, વિશ્વ વિખ્યાત, મહા પ્રતાપી. રાજના આદરને પાત્ર અને મહાભાગ્યશાળી હોય છે.

૫૭ સમુદ્ર યોગ ફળ

દાતા ધીર શ્ર રુશીલો દયાલુઃ પૃથ્વીપાલ-
પ્રાપ્તમાનઃ પ્રકામમ્ ।

યોગે જાતો યઃ સમુદ્રે સ ધન્યો ધન્યો-
વશસ્તેન નૂનં નરેણ ॥૧૬॥

અર્થ :- જે માણસ સમુદ્ર યોગમાં જન્મે છે, તે ઠાનેશ્વરી, ધીરજવાન, સુશીલ, કયાળુ રાજના આદરને પ્રાપ્ત કરનારો તથા પોતાના વંશને ધન્યવાદ અપાવનારો હોય છે.

૫૮ ગોક્ષાદિ યોગો

યે યોગાઃ કથિતાઃ પુરા વહુતરા સ્તેષા મમાવે ભવેદ્
દ્વૌ લગ્નૈક ગતિર્યૂગ દ્વિગ્રહર્ગઃ શૂલઃ સ્ત્રિ ગેહો પમૈ ।
કેદારશ્ર ચતુર્ણુ સર્વલચરં પાશસ્તુ પંચ સ્થિતૈઃ
ષટ્સંસ્થૈક કદામ સપ્તગૃહર્ગર્વીણેતિ સહ્યા હમે ॥૧૭॥

શ્રી થતીન્દ્ર ગુહૂર્ત પ્રભાકર :

: ૨૫૧

અર્થ :- પ્રાચીન આચાર્યોએ સંપૂર્ણ રાજ યોગ કહ્યો છે. તે યોગોના અભાવમાં ગોલ યોગ બે-બે ગ્રહો એક ઘરમાં બેસવાથી થાય છે. ત્રણ રાશિમાં ગ્રહો બેસવાથી શૂલયોગ થાય છે. ચાર ઘરમાં સર્વ ગ્રહો પડવાથી કેદાર યોગ થાય છે. પાંચ સ્થાનોમાં બેસવાથી પાશ યોગ થાય છે. છ રાશિઓમાં બેસવાથી દામ યોગ થાય છે અને સાત રાશિઓમાં બધા ગ્રહો બેસવાથી વીણા યોગ થાય છે.

૫૯ ગોલ યોગ ફળ

વિદ્યાહીનોદાર્ય સામર્થ્યહીના નાનાયાસા
નિત્યજાત પ્રવાસાઃ ।

યેષાં યોગઃ સંભવેદ્ ગોલનામા નામા
સત્ય પ્રીતયો ઽનોતયસ્તે ॥૧૮॥

અર્થ :- જે માણસ ગોલયોગમાં જન્મે છે, તે વિદ્યાહીન સામર્થ્યહીન, સતત પરિશ્રમી અને નિરંતર પ્રવાસ કરનારો હોય છે.

૬૦ યુગ યોગ ફળ

પાલ્લવેનાલ્પલ્લવ પ્રીતિ ભાજો નિર્લજ્જઃ
સ્યુ ધર્મિકર્મા પ્રયુક્તાઃ ।

પુત્રરથૈઃ સર્ગથા તે વિયુવતા યુક્તાયુક્તા
જ્ઞાનગૂન્યા યુગાલ્યે ॥૧૯॥

અર્થ :- જે માણસ યુગયોગમાં જન્મે છે, તે પાખંડી, ખરિત પ્રીતિ કરનારો ધર્મકર્મ સહિત, નિર્લજ્જ, ધન અને પુત્ર વગરનો અને અયોગ્ય શું અને યોગ્ય શું તેના જ્ઞાન વગરનો હોય છે.

૬૧ શુલ્ક યોગ ફળ

યુદ્ધે વાદે તત્પરાઃ કૂર ચેષ્ટાઃ કૂરાઃ

સ્વાન્તે નિષ્કુરા નિર્દ્વેનાશ્ચ ।

યોગો યેષાં સૂતિકાલે હિ શૂલઃ શૂલ

પ્રાયાસ્તે જનનાં ભવન્તિ ॥૨૦॥

અર્થ :- જે માણસ શૂલયોગમાં જન્મે છે, તે યુદ્ધ તથા વાદાવવાદ કરવામાં તત્પર, કુરતાપૂર્ણ ચેષ્ટાઓને વરેલા કુર સ્વભાવના નિષ્કુર, નિર્ધન અને પ્રાયઃ બધા માણસોને શૂળની મારફત દુઃખ દેનારો હોય છે.

૬૨ કેદાર યોગ ફળ

ચાપોપેતા શ્વાર્થવન્તો વિનીતાઃ

કૃણ્યૌત્સુક્યશ્ચોપકારાદરાશ્ચ ।

યોગે કેદારે નરાસ્તેન ધીરાચારા

શ્વાપે ઽપીતરેષાં વિશેષાત્ ॥૨૧॥

અર્થ :- જે માણસ કેદાર યોગમાં જન્મે છે, તે માણસ ધનુર્ધારી, સત્યવાદી ધનવાન, વિનયી, ખેતી કરનારો અને ઉપકાર દાતા આદર પામનારો હોય છે.

૬૩ પાશયોગ ફળ

દીનાકારા સ્તત્પરા શ્વાપકારે બન્ધેનાત્તાં

ભૂરિજલ્યાઃ સદલ્ભાઃ ।

નાનાનર્થાઃ પાશયોગ પ્રજાતા

જાતા રણ્યપ્રીતયઃ સ્યુર્મદુષ્ટ્યાઃ ॥૨૨॥

અર્થ :- જે માણસ પાશયોગમાં જન્મે છે, તે નિરંતર દુઃખી, ભુરાર્થ કરવામાં તત્પર, બંધનથી દુઃખી, બકવાશ કરનારો,

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ગલ પ્રભાકર :

: ૨૫૩

કંઠી, અનેક અનર્થો કરનારો અને જંગલમાં રહેનારા માનવ પ્રાણીઓ સાથે પ્રીતિ કરનારો હોય છે.

૬૪ દામિની યોગ કુંળ

જાતાનન્દો નન્દનાદ્યૈઃ સુધીરૌ બિદ્વાન્

મૂપઃ ક્રોધ સજાત તૌષઃ ।

ચન્નચ્છીલૌદાર્યબુદ્ધિઃ પ્રશસ્તઃ શસ્તઃ

સૂતૌ દામિની યસ્ય યોગઃ ॥૨૩॥

અર્થ :- જે માણસ દામિની યોગમાં જન્મે છે, તે આનંદી સ્વભાવનો, ઉત્તમ ધીરજવાળો, વિદ્વાનોમાં રાજ સમાન, સુતોષી, ઉત્તમ શીલ-સ્વભાવ, ઉદાર બુદ્ધિવાળો અને પ્રશસ્ત કાર્યોમાં રતિવાળો હોય છે.

૬૫ વીણા યોગ કુંળ

અયેપિતાઃ શાસ્ત્ર પારંગતાશ્ચ સંગીતજ્ઞાઃ

પોષકાઃ સ્યુર્બહુનામ્ ।

નાના સૌખ્યે રન્વિતાસ્તુ પ્રવીણાવોળા યોગે

પ્રાણિનાં જન્મ યેષામ્ ॥૨૪॥

અર્થ :- જે માણસનો જન્મ વીણા યોગમાં થાય છે તે માણસ ધનવાન, શાસ્ત્રજ્ઞ, સંગીત શાસ્ત્રમાં નિપુણ, ઘણા માણસોનું પાલન કરનારો, અનેક પ્રકારના સુખ ભોગવનારો અને ઉચિત કાર્ય કરવામાં ખરેખર કુશળ હોય છે.

પ્રોક્તૈરતૈ નામસાદ્યશ્ચ યોગીઃ સ્યાત્

સર્વેષાં પ્રાણિનાં જન્મ કામય્ ।

તસ્માદેતેઽત્યન્ત યત્નાદપૂર્વાઃ પૂર્વાચાર્યૈ

જતિકે સમ્પ્રદિષ્ટાઃ ॥૨૫॥

અર્થ :- જે નાશ સાદિ યોગનું વર્ણન કરેલ છે, તે જન્મ કુહળીમાં રહેલા અહોના ચથાર્થ અભ્યાસ પછી પૂર્વાચાર્યોએ કરેલ છે. માટે અહોના બળાબળનો બરાબર અભ્યાસ કરીને ફળનું વર્ણન કરવું.

૬૬ ચન્દ્ર યોગફળ

उत्पातके कृशतनुर्निशि वाऽथ दृश्ये
दृश्ये दिवासिरिगर्भं
यशोदव श्र (१) । एव स्थितः समफलः
पृथिवौ पतित्व जातो नयाय कुरुते परिपूर्णमूर्तिः ॥२९॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા ક્ષીણ હોય અથવા દૃશ્ય ભાગનો હોય, તો તે. અનિષ્ટકારક બન્યો. અને સૂર્યના મહળમાં થઈને દૃશ્ય ભાગનો સ્થિત હોય તો સમ ફળ આપનારો બન્યો. અને જો જન્મકાળે પૂર્ણ ચન્દ્રમા હોય તો તે ભતકને વિનયવત પૃથ્વીપતિ બનાવે.

૬૭ દરિદ્ર યોગ

वामवामे ग्रहाः सर्वे सूर्यादीनां मुनिस्तथा ।
दरिद्रयोगं जानीयान्नात्र कार्या विचारणा ॥३०॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ કાળમાં સૂર્ય આદિ સર્વ અહો કાળી બાજુએ હાબા બે કમથી સાત સ્થાનમાં પડે તો નિઃસ દેહ દરિદ્રયોગ બન્યો.

૬૮ કર સંપુટ યોગ

ऋतुरेतश्च सम्पर्कज्जायते विषमा गतिः ।
करसम्पुटमादाय वन्द्या भवति निश्चितम् ॥३१॥

અર્થ :- ઋતુરેકના સંપર્કથી વિષમ ગતિ હોય, તો કર સંપુટ યોગ થાય. આવા યોગમાં સ્ત્રી, અવશ્ય વધ્યા બને.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત પ્રભાકર :

: ૨૫૫

૬૯ કારક થોગ

મૂલત્રિકોણ સ્વગૃહે ચ્ચસંસ્થા

નમશ્ચરાઃ કેન્દ્રગતા મિથઃ સ્તુઃ ।

તે કારકાલ્યાઃ કથિતા મુનીન્દ્રે

વિજ્ઞાય પ્રાજ્ઞા ભુવને વિશેષાઃ ॥૨૯॥

પ્રાલેયરશ્મિર્યદિ મૂર્તિવર્તી

સ્વ મન્દિરસ્થો નિજતુઙ્ગ યાતઃ ।

કુજાર્ક જાકમિરરાજ પૂજ્યાઃ પરસ્પર

કારક સંજિતાશ્ર ॥૩૦॥

શુભ ગ્રહે લગ્ન ગતેસ્વરામ્બુ ૧૦/૪ સ્થિતો

ગ્રહઃ કારક સંજકઃ સ્યાત્ ।

તુઙ્ગ ત્રિકોણ સ્વ ગૃહાંશયા તાસ્તે

પોહમાને તપને વિશેષાત્ ॥૩૧॥

અર્થઃ : જે ગ્રહ પોતાના મૂળ ત્રિકોણમાં થા પોતાના ક્ષેત્રમાં થા પોતાના ઉચ્ચ સ્થાનમાં પરસ્પર કેન્દ્રમાં બેઠા હોય, તે તેને વિશિષ્ટ જ્ઞાનવાળા મુનીન્દ્રો 'કારક' કહે છે.

'આ આરે કેન્દ્રોમાં દશમ ભાવ બળવાન હોય છે.

જે માણસનો સૂર્ય મૂર્તિમાં સિંહરાશિનો અથવા મેષરાશિનો બેસે અથવા સૂર્ય, શનિ, મંગળ, બૃહસ્પતિ કેન્દ્રમાં પરસ્પર હોય, તે તે વિશેષ 'કારક' બને છે.

જે માણસના લગ્નમાં શુભ ગ્રહ હોય અથવા ગોચે હોય થા દશમા સ્થાનમાં હોય, તે તે ગ્રહકારક બને છે.

જે ગ્રહ પોતાના ઉચ્ચસ્થાનમાં થા સ્વક્ષેત્રમાં થા મૂળ ત્રિકોણમાં હોય, તે ગ્રહોની માન પ્રતિષ્ઠા પણ બહુ હોય છે. તેમજ તેના પ્રભાવે અધિક ધનની પ્રાપ્તિ થાય છે.

નીચાન્વયે યદ્યપિ જાત જન્મા,

મન્ત્રી ભવેત્કાર ક લેચરાદ્યઃ ।

રાજાન્વયે તસ્ય યદિ પ્રસૂતિ,

મૃંસો પતિત્વં ન કથ ય યાતિ ॥૩૨॥

વેશિસ્થિતો યસ્ય શુભો નભોગો,

લગ્નં વિલગ્ન ચ લવે સ્વકોયે ।

કેન્દ્રાણિ સર્વાણિ ચ સદ્ગ્રહાણિ,

તસ્યાલયે શ્રીઃ કુરુતે બિલાસમ્ ॥૩૩॥

કેન્દ્રસિયતા ગુરુ વિલગ્નં ક જન્મ નાથા,

મધ્યે ચયસ્થ નિતરાં વિતરંતિ ભાગ્યમ્ ।

શીર્ષેચ્ચિયોમ્યુદય ભેષુ ગતાભવેયુ રારમ્ભ

મધ્યમ વિરામ ફલ પ્રદાસ્તે ॥૩૪॥

અર્થ :- જો માણસ નીચ કૃળમાં જન્મે હોય પણ તેના અહો કારક હોય, તો તે રાજાનો મંત્રી અને છે અને જો રાજાના કૃળમાં ઉત્પન્ન થાય છે તે અવશ્ય રાજા બને છે.

જેના લગ્ન સ્થાનથી ધનસ્થાનમાં શુભ ગ્રહ હોય અને જન્મ લગ્ન પોતાના નવાંશમાં હોય તેમજ ચારે કેન્દ્રોમાં શુભ ગ્રહ બેઠેલા હોય, તો તે માણસના ઘરમાં લક્ષ્મી નિરતર વાસ કરે છે.

બૃહસ્પતિ, લગ્નેશ અને અન્દ્રની રાશિનો સ્વામી શીર્ષોદય રાશિમાં સ્થિત થઈને આ ત્રણે કેન્દ્રમાં બેઠા હોય, તો તે માણસની પ્રારભિક, મધ્યમ અને છેલ્લી અવસ્થામાં ભાગ્યોદય કરે છે.

૭૦ શકટયોગ

સંસ્થા વિલગ્ને ડપ્યથ સપ્તમે ચ

પતજ્ઞ મુખ્યાસ્તુ ગ્રહા નિતાન્તમ્ ।

વદન્તિ યોગં શકટાસ્ય સંજ્ઞં,

જાતો નરઃ સ્યાચ્છકટોપજીવી ॥૩૫॥

૩૩-શ્રી યતીન્દ્ર ગુહૂર્ત પ્રભાકરઃ

: ૨૫૭

અર્થ :- જે માણસના જન્મકાળમાં લગ્ન થા સાતમા સ્થાનમાં સૂર્યાદિ સર્વ ગ્રહ પડે, તો શકટ નામનો યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ ગાડાવાળો થા ગાડું ચલાવીને નિર્વાહ કરનારો હોય છે.

૭૧ નંદા યોગ

યુગમે યુગમે મહેત્રીણિ હો કૈકં ચ ત્રિષુ સ્થિતમ્ ।
નન્દા યોગ. સ વિજ્ઞેયશ્ચિરાયુશ્ચ સુખપ્રદઃ ॥૩૬॥

અર્થ - ત્રણ સ્થાનમાં બે-બે ગ્રહો પડ્યા હોય અને એક એક ગ્રહ ત્રણ સ્થાનમાં હોય અથવા ૬-૮-૧૨મા ઘરમાં એક ગ્રહ હોય, તો નંદા યોગ થાય છે. આ યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘાયુષી તથા સુખી હોય છે.

૭૨ દાતાર યોગ

લાગ્ને ચ જીવો યુગમે મૃગુશ્ચ દ્યુતે ચ
યોમ્યો દશમે મહીજ ।

કેન્દ્રે ત્વમી ચારુફલ પ્રદાઃ સ્યુઃ
સર્વાર્થ દાતાર ઇતી પ્રસિદ્ધાઃ ॥૩૭॥

અર્થ :- જેના જન્મકાળે લગ્નમાં બૃહસ્પતિ ચોથે શુક્ર. સાતમા લાવમા બુધ અને દશમા લાવમાં મંગળ હોય છે, તો સર્વાર્થદાતાર નામનો યોગ બને છે. આ યોગ માણસને સારૂં ફળ આપે છે.

૭૩ રાજહંસ યોગ

ઘટે મેષે નરે રુ ચાપે તુલાયાં સિંહગે ગ્રહે ।
રાજહંસો મહેદ્યોગો રાજ્યાસ્પદ સુખપ્રદઃ ॥૩૮॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મકાળે કુંભ, મેષ, મિથુન, ધન, તુલા અને સિંહ એ બધા ગ્રહો પડે તો તે રાજ્ય-સ્થાનહીન સુખ આપનાર રાજહંસ નામનો યોગ બને છે.

૭૪ ચિહ્નિલ પુરુષ યોગ

સિંહાસને ચ હંસે ચ દણ્ડે યોગે મરુદ્ધજે ॥૩૯॥
 ચતુઃ સાગરયોગે ચ ચિહ્નિલ પુરુષો મહાફલમ્ ॥૪૦॥
 તુલા મકર મેષાદ્ય લગ્ને વા હ્યાથવા ક્વચિત્ ।
 સિંહાસને ચ ડમરૌ ચિહ્નિલ પુરુષ સ શસ્યતે ॥૪૧॥
 મૃગે કર્કે ચ પુરુષઃ સ્યાદ રાજહસઃ સુખપ્રદઃ ।
 કુંભે ચ મન્મથે ચૈવ વિહ્નિલ પુરુષો ડ મિવાયતે ॥૪૨॥
 મૃગે કર્કે ધ્વજે પુરુષઃ કન્યાલૌ વૃષભે રક્ષઃ ।
 ચિહ્નિલ પુરુષો ભવેદ્યોગશ્ચતુઃ સાગર ગોચરે ॥૪૩॥
 યોગો દિત ફલં પુરુષઃ કરોત્તિ દ્વિગુણં ફલમ્ ।
 તેન યોગાધિ યોગો ડય લગ્ને ડપિ કસ્ય ચિન્મતે ॥૪૪॥
 ઘટશૂન્યે નૃપ સચિવો ગોમદિષો હ્ય ગર્જર્યુક્તઃ ।
 નીતીજ્ઞો બહુપુત્રો લગ્ને પિ ચ સમ્મતં કેષામ્ ॥૪૫॥

અર્થ - જોના જન્મકાળે સિંહાસન, હંસ, ડડ, મરુદ્ધજ ચતુઃ સાગર યોગમાં ચિહ્નિલ પુરુષ હોય તો બહુ માફ રૂળ આપે છે.

તુલા, મકર, મેષ પ્રથમ લગ્ન અથવા કૌણપણ લગ્નમાં હોય તથા સિંહાસન, કમરુયોગ, મકર, કર્કરાશિમાં ચિહ્નિલ પુરુષ યોગ સારો કહ્યો છે.

રાજહંસયોગ મકર, કર્કરાશિમાં પુરુષ સુખકાયક થાય છે

અને કુંભ તથા મિથુન સાતમી રાશિમાં ચિહ્નિલ પુરુષ બાળુવો.

મકર, કર્ક અને ધ્વજમાં પુરુષ અને કન્યા, વૃશ્ચિક, વૃષભ, મીન રાશિમાં શય હોય તો ચતુઃ સાગરમાં ચિહ્નિલ પુરુષ યોગ થાય છે.

પૂર્વાક્ત યોગોથી ઉત્પન્ન થતા રૂળથી પુરુષયોગ બમણું રૂળ આપે છે, આ કારણે કેટલાક જ્યોતિર્વિદ્વાના મતે આ યોગને યોગાધિયોગ કહ્યો છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્ત પ્રભાકર :

: ૨૫૬

ઘટ શૂન્ય યોગમાં ચિહ્નિતપુખ્તયોગ થાય તો જાતક રાજ
મંત્રી અને અને ગાય, લેંસ, ઘોડા, હાથી રાખનારો તેમજ નીતિ-
માન અને બહુ પુત્રવાન અને એવો કેટલાકનો મત છે.

૭૫ લાલાટિક યોગ

ચન્દોઃ પદમે ચક્ર સંજાકાર્કિ શુક્રા ગૃહે વિધોઃ ।
કેમદ્રુમ ચ સમ્પૂર્ણે યોગો લાલાટિકો મતઃ ॥૪૬॥
આજન્મ તો ભવતિ કારગ્રહૈઃ પ્રસિદ્ધિઃ
શિલ્પાદિ કર્મકુશલો મુસલા કૃતિશ્ચ ।
ભૂર્યાત્મજો વિલભતે વિવિધામલબ્ધિં
જન્માન્તરે ઽપિ ન જહાતિ લલાટ યોગે ॥૪૭॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મકાળે ચન્દ્રમા આક્રમા સ્થાનમાં
રહેલ હોય અને સૂર્ય, શનિ, શુક્ર ચન્દ્રમાના સ્થાનમાં થઈને
બારમે રહેલા હોય અને પૂર્ણ કેમદ્રુમ યોગ હોય, તો લાલાટિક-
યોગ બાણવો.

જેના જન્મકાળે લલાટયોગ થાય, તે માણસ કલા-કામગીરી
તથા શિષ્યકળામાં કુશળ, સુસળના આકારવાળો, બહુ પુત્રોવાળો
અને જન્માંતરમાં નાશ નહિ પામનારી વિવિધ લબ્ધિઓવાળો હોય છે.

૭૬ મહાપાતક યોગ

રાહુણા સહિતશ્ચન્દ્રઃ સપાપો ગુરુ વીક્ષિતઃ ।
મહાપાતક યોગો ઽય યદિ શુક્રસમો ભવેત્ ॥૪૮॥

અર્થ - જે માણસના જન્મ સમયે રાહુ શુક્ર ચન્દ્રમાં
હોય અને એ ચન્દ્રમાને પાપગ્રહ સહિત બૃહસ્પતિ દેખતો હોય,
તો મહાપાતક યોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ શુક્ર સમાન હોવા છતાં મહા
પાપ કરનારો અને છે.

૭૭ બલીવર્દહંતા યોગ

મૌમેન દૃશ્યતે લગ્નં, લગ્નં પશ્યતિ માસ્કરઃ ।
ગુરુ શુક્રૌ ન દૃશ્યેતે બલીવર્દેન હન્યતે ॥૪૯॥

અર્થ :- જેના જન્મકાળે મંગળ, જન્મલગ્નને ન દેખતો હોય, પરંતુ લગ્નને સૂચી દેખતો હોય અને બ્રહ્મસ્પતિ, શુક્રની દૃષ્ટિ ન પડતી હોય. આવા યોગમાં જન્મેલો માણસ બળદથી હણાય છે મારે આ યોગને બલીવર્દહંતા યોગ કહે છે.

૭૮ હંડાહંતા યોગ

આય સ્થાનગતે ચન્દ્રે ચન્દ્રસ્થાનગતે રવૌ ।
હૃઠેન નાશો વિજ્ઞેયઃ પચ્ચરાત્રે વિશેષતઃ ॥૫૦॥

અર્થ :- જેના અગ્યારમા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા હોય અને ચન્દ્રમાના સ્થાનમાં સૂર્ય રહેલો હોય તો તે યોગ ખાસ કરીને પાંચ રાતમાં જ દળદાયી નીવડે છે.

૭૯ વૃક્ષહંતા યોગ

મદનાશ્યો યદા યોગો લગ્ને ચ રાહુ દર્શને ।
વૃક્ષસ્ય મરણ તસ્ય યદિ શુક્ર સમો મવેત્ ॥૫૧॥

અર્થ :- જેના જન્મકાળે મહનયોગ થતો હોય અને રાહુ લગ્નને જોતો હોય, તો તે માણસ શુક્ર સમાન તેજસ્વી હોવા છતાં બાહ્ય પરથી પડીને મૃત્યુ પામે છે.

૮૦ નાશાછેદ યોગ

ષષ્ઠસ્થાનગતે શુક્રે તનુસ્થાનગતે કુજે ।
નાસાચ્છેદકરો યોગઃ કથ્યતે મૃતિસત્તમૌ ॥૫૨॥

અર્થ :- જેના જન્મકાળે છઠ્ઠા સ્થાનમાં શુક્ર અને લગ્નમાં મંગળ રહેલો હોય તો તે યોગને ઉત્તમ મૃતિબોધો નાશાછેદયોગ કહ્યો છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત પ્રભાકર :

૨૬૧

૮૧ કર્ણુવિચ્છેદ યોગ

મન્દે ચ દૃશ્ય તે ચન્દ્રૌ લગ્ને ચ રવિ માર્ગર્વૌ ।

શુભગ્રહા ન પશ્યન્તિ કર્ણચ્છેદો ન સાશયઃ ॥૫૩॥

અર્થ - જેના જન્મકાળે ચન્દ્રમા, શનિને ગુચ્છે યા શનિ, ચંદ્રમાને જોતો હોય અને સૂર્ય, શુકલગ્નમાં રહેલો હોય તથા શુભગ્રહો ન દેખાતા હોય, તો આવા યોગમાં જાતકનો નિઃસદેહ કાન કપાય છે.

૮૨ પાદખંજ યોગ

કવિના સહિતો મન્દો ગુરુણા સહિતઃ કવિઃ ।

શુભગ્રહા ન પશ્યન્તિ પાદખંજો મહેન્નર ॥૫૪॥

અર્થ - જેના જન્મસમયે શનિ, શુક સાથે રહેલો હોય તથા શુક, ગ્રહસ્પતિ સાથે રહેલો હોય અને શુભ ગ્રહો દેખાતા ન હોય તો તે માણસ પાદખંજ બને છે.

૮૨ સપ્તહંતા યોગ

લગ્નાન્વ સપ્તમસ્થાને શન્યર્કે રાહુ સંસ્થિતે ।

સર્વેણ પીઢાતસ્યોક્તા શય્યાયાં સ્વ પતો ઽપિ ચ ॥૫૫॥

અર્થ - જેના જન્મકાળે લગ્નથી સાતમા સ્થાનમાં શનિ, સૂર્ય અને રાહુ એ ત્રણ ગ્રહો રહેલા હોય, તો તે માણસ સૂતેલો હોય તો પણ સપ્તહંતો બોલ બને છે.

૮૩ વ્યાઘ્રહંતા યોગ

ગુરુ સ્થાનગતે સૌમ્યે શનિસ્થાનગતે કુજે ।

પંચવિંશતિ વર્ષે ચ વને વ્યાઘ્રેણ હન્યતે ॥૫૬॥

અર્થ - જેના જન્મકાળે ગ્રહસ્પતિના સ્થાન (ધનુ દશ, મીન ૧૨મે) માં ગુરુ રહેલો હોય અને શનિના (૧૦મા ૧૧મા) સ્થાનમાં મંગળ રહેલો હોય, તો તે મનુષ્ય પચીસ વર્ષની વયે વનમાં વાઘનો શિકાર બનીને મૃત્યુ પામે છે.

૮૪ અસિધાત યોગ

શુક્રસ્થાનગતે ચન્દ્રે ચન્દ્રસ્થાનગતે શની ।

અષ્ટાવિંશતિવર્ષે ચ હ્યસિધાતેન મૃત્યુદઃ ॥૫૭॥

અર્થ - જેના જન્મકાળે શુક્રના ઘર (ખીજે અને આઠમે ૨/૮) ચંદ્રમા અને ચંદ્રમાના ઘર કર્કમા શનિ રહેલો હોય તો આવા યોગમાં તે માણસ અઠ્ઠાવીશ વર્ષની વયે તત્તવારના ધાથી મૃત્યુ પામે છે,

૮૫ શરક્ષેપહંતા યોગ

ઘર્મસ્થાનગતે મૌમે શન્યર્કે રાહુસંયુતે ।

શુભગ્રહા ન પશ્યન્તિ શરક્ષેપેણ હન્યતે ॥૫૮॥

અર્થ - જે માણસના જન્મસમયે મગળ, શનિ, સૂર્ય અને રાહુ એક ચર્ચને નવમા સ્થાનમાં રહેલા હોય તથા શુભ ગ્રહો તેને ન દેખતા હોય તો આવા યોગમાં તે માણસ ખાણ વાગવાથી મૃત્યુ પામે છે.

૮૬ બ્રહ્મધાતિ યોગ

રવિના સહિતો મૌમઃ શનિર્વા જીવસંયુતઃ ।

અષ્ટાવિંશતિ વર્ષે ચ બ્રહ્મધાતી ન સંશયઃ ॥૫૯॥

અર્થ - જે માણસના જન્મસમયે મગળ સૂર્યની સાથે હોય અથવા શનિ બૃહસ્પતિની સાથે હોય તો તે માણસ અઠ્ઠાવીશમા વર્ષે બ્રાહ્મણની હત્યા કરનારો થાય છે.

૮૭ પંચાપત્ય વિનાશયોગ

રવિ સ્થાનગતે ચન્દ્રે ગુરુ સ્થાન સમાયુતઃ ।

સાગરે ચ સ્થિતે લગ્ને પંચાપત્યવિ નાશકૃત્ ॥૬૦॥

અર્થ - જે માણસના જન્મસમયે ચન્દ્રમા સૂર્યની રાશિમાં રહેલો હોય અને બૃહસ્પતિ પોતાના સ્થાનમાં હોય તથા સાગર-

શ્રી ચતીદ્ર મુહુર્ત પ્રસાદર :

: ૨૬૩

યોગ લગ્નમાં પડે તો આ યોગ તે માણસના ખંચ ક્રિતાનોનો મારનારો નીવડે છે.

૮૮ દોલા યોગ

મીને મેષે ચ ચાપે ચ સ્થિતે સ્થાન ત્રયે ગ્રહે ।
 દોલા સંજ્ઞકયોગઃ સ્થાદ્રાજ્યદોષ્યમુદાહૃતઃ ॥૬૧॥
 સન્માનદાન ગુણ પાત્ર પરિક્ષિતો વા
 કલા નિધિઃ કૌશલ ગીત નૃત્યઃ ।
 મંત્રીશ્વરો રાજસમો વિવેકી
 કેન્દ્ર સ્થિતે પાપવિવર્જિતે ગુરૌ ॥૬૨॥

અર્થ—જે માણસના જન્મસમયે મીન, મેષ, મિથુ (૧૨-૧-૯) એ ત્રણ સ્થાનોમાં બધા અહો રહેલા હોય તો રાજ્ય આપનારો દોલાયોગ થાય છે.

જેનો શુર, પાપ અહોથી મુક્ત થઇને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનોમાં રહેલા હોય તો તે માણસ સન્માન, કાન યા શુભમાં પરિપુષ્ટ પરીક્ષક, નૃત્ય-ગીતમાં કુશળ, મંત્રી, રાજા તુલ્ય અને વિવેકી હોય છે.

૮૯ પદકવિ છેદ યોગ

લગ્નસ્થાનગતો મીમઃ શન્યર્કરાહુ વીક્ષિતઃ
 યોગઃ પદકવિચ્છેદો યદિ શુક્રસમો ભવેત્ ॥૬૩॥

અર્થ—જે માણસના લગ્નમાં મંગળ રહેલો હોય અને શનિ, સૂર્ય, રાહુ તેને જોતા હોય, તો પદકવિછેદ યોગ થાય છે. તે માણસ ભલેને શુક્ર સમાન તેજસ્વી હોય.

૯૦ ધ્વિષ્ઠ મૃત્યુ યોગ

કેન્દ્રે સ્થાનગતે મીમે સૈંહિકેયે ચ સપ્તમે ।
 તદા નિત્યં વિજાની યાદસ્માન્મૃત્યુ સ્તદા ભવેત્ ॥૬૪॥

અર્થ - જે માણસના જન્મસમયે કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનોમાં મંગળ રહેલો હોય અને રાહુ સાતમા સ્થાનમાં પડે તો આ યોગના પ્રભાવે તે માણસ ઈચ્છિત મૃત્યુને વરી શકે છે.

૯૧ માસ મૃત્યુ યોગ

લગ્નાત્સપ્તમ શીતાંશુ. પાપાષ્ટશુભ લગ્નગઃ ।

લગ્નસ્થિતો યદા માનુર્માસાન્તે મ્રિયતે શિશુઃ ॥૬૫॥

અર્થ :- જે માણસના જન્મ સમયે લગ્નથી સાતમા સ્થાનમાં અન્દ્રમા રહેલો હોય અને આઠમા સ્થાનમાં પાપાષ્ટો રહેલો હોય તથા શુભશ્રદ્ધો પણ લગ્નમાં વિદ્યમાન હોય અને સૂર્ય પણ લગ્નમાં મેળુક હોય તો એક મહિનાની અંદર, તે માણસનું બાળક મૃત્યુ પામે છે.

૯૨ રાજયોગ પ્રકરણ

લગ્નં લગ્નપતિર્બલાન્વિત વપુઃ કેન્દ્ર ત્રિકોણે શિવે

પૃચ્છા જન્મ વિવાહયાનતિલકે કુર્યાન્ નૃપાલં ધ્રુવમ્ ।

સચ્છીલં વિભવાન્વિતં ગજહૃય મુક્તાત,

પત્રાન્વિતં જાતં નિમ્નકુલે વિભૂતિપુરુષં શસન્તિ ગર્ગદયઃ ।૧।

અર્થ :- શુક્રો જનન સમયે લાભ સંસ્થે ચ કેન્દ્રે, જાતો વૈ જન્મરાશી યદિ સહજગતે પ્રાપ્યતે વૈ ત્રિકોણે । વિદ્યાવિજ્ઞાનં યુક્તો ભવતિ નરપતિર્વિશ્વવિખ્યાત કીર્તિર્દાની માની ચ શૂરો હયગુણસહિતઃ સદ્ગર્જઃ સેવ્યમાનઃ ।૨।

અર્થ :- દશસુખ ભવનેશઃ કેન્દ્રકોણે ધનસ્થે ત્રિપતિબલયાને પ્રવર્તે સિંહાસનેષુ । સ ભવતિ નર નાથો વિશ્વવિખ્યાત કીર્તિર્મદે ગલિત કપોલૈઃ સદ્ગર્જઃ સેવ્યમાનઃ ।૩।

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત્ત દર્પણ :

: ૨૬૫

૨૬

અર્થ :- હવે રાજયોગ પ્રકરણનું વર્ણન શરૂ કરીએ છીએ.

જે માણસના જન્મ સમયે ચા પ્રશ્ન, વિવાહ, યાત્રા, તિલક એ લગ્નમાં, લગ્નનો સ્વામી બળવાન બનીને લગ્નમાં કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) ત્રિકોણ (૫-૯) માં ચા અગ્યારમા સ્થાનમાં રહેલ હોય, તો તે માણસ શીઘ્ર રાજ બને છે. તેમજ તે શીલવાન, હાથી-ઘોડા અને સાચા મોતીના છત્રના વૈભવવાળો હોય છે.

જો તે માણસ નીચ કુળમાં જન્મે છે તો પણ ઉક્ત યોગ તેને રાજ બનાવે છે અને જો તે રાજવંશમાં જન્મે છે તો અવશ્ય રાજ બને છે એવો ગર્ગાદિ મુનિઓનો મત છે.

જે માણસના જન્મ સમયે એકલો શુક અગ્યારમા સ્થાનમાં ચા કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં જન્મરાશિથી ત્રીજા ઘરમાં અથવા ત્રિકોણમાં રહેલો હોય, તો તે માણસ વિશ્વવિખ્યાત રાજ બને છે તેમજ વિદ્યા અને જ્ઞાનમાં નિપુણ તે કાની, માની અને હાથી-ઘોડાનો ભોક્તા હોય છે.

જે માણસના જન્મ સમયે ૬૨મા સ્થાનનો સ્વામી ચા ચોથા સ્થાનનો સ્વામી ચા કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) ચા નવમા, સ્થાનમાં ચા પાંચમા સ્થાનમાં રહેલ હોય અને સાતમા સ્થાનનો સ્વામી, બીજા સ્થાનમાં હોય, તો તે માણસ સિંહાસન પર બેસે. અર્થાત્ રાજ બને અને મહા ઝરતા માતંગો વડે સેવાતો તે વિશ્વવ્યાપી કીર્તિધર થાય.

एकोऽपि केन्द्रभवने नवपञ्चमे वा मास्वप्नयूख विमली कृद्दिग्विभागः । निःशेष दोषमप हृत्य शुभप्रसूत दीर्घायुर्ष विगत रोग भय करोति । ૪।

चन्द्रः पश्येद्यदादित्यं बुधः पश्येन्निशापतिम् ।

अस्मिन्योगे तु यो जातः स भवेद्धसुखाधिपः । ૫।

અર્થ :- જે માણસના જન્મ સમયે કાંઈ એક પણ ગ્રહ

: વિશાગ બીજો

કેન્દ્રમાં અથવા નવમા યા પાંચમા સ્થાનમાં રહેલો હોય, તે તે માણસ-દશે દિશાઓમાં પ્રકાશ-કિરણો ફેલાવતા સૂર્ય સમાન તેજસ્વી નીવડે છે.

આ યોગ અશુભ હોયોનો નાશ કરીને જાતકને નિરોગી રાખે છે.

જો ચંદ્રમા, સૂર્યને દેખતો હોય તે આ યોગમાં જન્મ લેનાર માનવી પૃથ્વીપતિ (રાજા) બને છે.

यदि भवति चक्रेन्द्रो यामिनीनाथ एव प्रदिशति प्रिय भार्या पुत्रिणी वा सुरूपाम् । धनकनक समृद्धि माणिक हीर रत्ने रचयति मृगयाभिश्चन्द नैश्चचिह्नम् । 16।

અર્થ : જે માણસના જન્મ સમયે ચંદ્રમા કેન્દ્ર સ્થાનમાં પડે તો તે માણસને સ્વરૂપવતી પ્રિય પત્ની મળે. જે જરૂર પુત્રવતી બને.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ ઠાન, સુવર્ણ, સમૃદ્ધિ, હીરા, માણિક, રત્નો અદ્યતર પ્રયાસે એકત્ર કરી શકે તેમજ પોતાના અંગોને અઢનનો લેપ કરનારો વૈભવી બને.

शुक्रो यस्य बुधो यस्य, यस्य केन्द्रे बृहस्पतिः । दशमेऽङ्गुल रको यस्य, स जात. कुल दीपकः । 17।

હય રથ નરનાગે રત્ન સમ્યક્ફલાનાં જલધિતટ નિવાસી રત્નતુલ્યં ચ ધાન્યમ્ । કિલ બહુજન ઇષ્ટઃ સત્યવાદી પ્રસૂતો ભવતિ યદિ ચ કેન્દ્રી દૈત્યકૌણે બુધસ્ય । 17।

किं कुर्वन्ति ग्रहाः सर्वे यस्य केन्द्रो बृहस्पतिः । मत्तमातङ्ग यूथानां भिनत्त्ये कोऽपि केसरी । 18।

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહર્ત ઠપ્પણ :

: ૨૬૭

एक एव सुरराज पुरोधाः केन्द्रोऽयं नव पंचमगो वा ।
लाभगो भवति यत्र विलग्ने तत्र शेष खचरैरवलं किम् । १०।

અર્થ : જે માણસના જન્મ સમયે શુક્ર, બુધ, બૃહસ્પતિ કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦)માં રહેલા હોય અને દશમા સ્થાનમાં મંગળ પડે તો આ યોગ-તે માણસને કુળદીપક બનાવે છે.

જેના પ્રસવ-કાળે રાહુ, બુધના સ્થાનથી કેન્દ્રમાં ખૂણામાં રહેલો હોય, તો તે માણસ ઘોડા, રથ, માણસો, હાથીઓ, રત્નો એ પદાર્થોનો સ્વામી અને તથા રત્ન જેવા ધાન્યવાળો, સમુદ્રની નિકટમાં રહેનારો બહુજનપ્રિય અને સત્યવાદી હોય છે.

જેના કેન્દ્રસ્થાન (૧-૪-૭-૧૦) માં કેવળ બ્રહ્મસ્પતિ રહેલો હોય તો બાકીના અહો તેનું કાંઈ બગાડી શકતા નથી. જે રીતે એક સિંહ, મહોન્મત્ત હાથીઓના ટોળાને ભગાડી દે છે તે રીતે બૃહસ્પતિ બીજા અહોની પ્રતિકૂળ અસરોનો નાશ કરી દે છે.

તાર્પર્ય કે એક બ્રહ્મસ્પતિ જ કેન્દ્રમાં થા નવમા, પાંચમા લાભ સ્થાનમાં પડે થા લગ્નમાં પડે, તો શેષ અહો કાંઈ હરકત કરી શકતા નથી.

भवति मदन मूर्ति वल्लभः कामिनीनां सकलजन समर्थो दीर्घजन्मा णनुष्यः । ध्वज विषय गुणज्ञो द्रव्यमुरव्य. प्रधानः सधन कनकपूर्णो दैत्यपो यस्य केन्द्रे । ११।

धनवान्, प्राज्ञः, शूरो, मन्त्री वा दण्डनायक पुरुषः । दश-
मस्यै रवितनूये वृन्दपुर ग्रामनेता वा । १२।

तुलाको दण्डमोनस्थो लग्नस्थोऽपि शनैश्चरः । करोति भूपते
जन्म वशे च नृपति भवेत् । १३।

અર્થ : જે માણસના કેન્દ્રસ્થાનમાં શુક્ર પડે, તે માણસ કામદેવ જેવો રૂપાળો સ્ત્રીઓને પ્રિય, સર્વ માણસો ઉપર ઉપકાર

કરવામાં સમર્થ, હોર્ષ આયુષ્યવાળો. ધ્વજના વિવધમાં નિષ્ણાત અને ધન-સંપત્તિવાલ હોય છે.

જે માણસના હથમાં સ્થાનમાં થનિ રહેલો હોય, તે માણસ ધનવાન પડેલ, મત્રી હંડ કરવાનો અધિકારી હંડનાયક અને ગામ-નગરોનો માલીક હોય છે.

જે માણસને તુટા, ધન, મીનમાં સ્થિત થનિ, લગ્નમાં પડે તેો તે સજવ થમાં જન્મ લઈ રાજા બને છે.

દિવ્ય સ્ત્રીવરકાન્ધનામ્બરગત સાધાર લક્ષ્મીમયઃ

શાસ્ત્રે કૌતુક ગીત નૃત્ય રસતા વ્યાપાર દીક્ષા-ગુરુઃ ।

પુત્ર મ્નાતૃ જનાન્વિતઃ સ્થિરમર્તિઃ કર્તાઈતિ પ્રીત્યવડિવતોઃ
જીવ કેન્દ્રગતો મલોન્નજ સુસ્ત્રીસત્કમં કારીનરઃ ૧૧૪।

આકાશ મન્દિર ગતસ્તનુપઃ સ્વગેહે કૃયાન્નૃપનૃપતિ ચક્ર વરેઃ સુસેવ્યમ્
સ્વીય પ્રતાપ પૃત ના હત શત્રુ પક્ષં શત્રો યથા સુરગર્ભેશ્ચ વિરાજમાનઃ

૧૧૫।

અર્થઃ:- જેને બૃહસ્પતિ કેન્દ્રમાં હોય, તે પુરુષ સ્વરૂપવતી સ્ત્રી, વસ્ત્રાલંકાર સુક્ષ્મ શાસ્ત્ર નિપુણ, ગીત-નૃત્યમાં પારંગત રસવાળા પદાર્થોનો વેપારી તથા માર્ગદર્શક શુદ્ધવાળો તથા પુત્ર અને બાંધવો સહિત સ્થિર બુદ્ધિવાળો હોય છે. તેમજ પ્રસન્ન ચિત્તે સત્કાર્યો કરનારો હોય છે.

જે માણસના જન્મ સમયે લગ્નનો સ્વામી પોતાના ઘરમાં થઈને હથમ ભાવમાં રહેલો હોય, તે માણસ અર્ધવર્તી સમાન રાજા બને, અનેક રાજાઓ તેની સેવા કરે, તે પોતાના પ્રતાપથી શત્રુ પક્ષનો વિનાશ કરે અને દેવગણ મધ્યે શોભતા દેવેન્દ્રની મારફત માનવગણમાં શોભે.

ઉપચય ગૃહસસ્યો (૩-૬-૧૦-૧૧) જન્મ દો યસ્ય ચદ્રઃ

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃદ્ દર્પણ :

૨૨૯

સ્વગૃહમથ નવાંશે કેન્દ્રયાતાશ્ર સૌમ્યાઃ સકલબલ વિયુક્તશ્ચૈવ
પાપાભિધાનં સ ભવતિ નરનાથઃ શક્રતુલ્યો બલેન ૧૬।

અર્થ :- જેના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા ઉપચય (૩-૬-૧૦-
૧૧) સ્થાનમાં રહેલો હોય અને શુભ અહો પોતાના ઘરમાં
અથવા નવાંશમાં થઈને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં રહેલા હોય
અથવા ચન્દ્રમા સ્વગૃહમાં અથવા સ્વ નવાંશને પ્રાપ્ત કરીને ઉપચય
સ્થાનમાં રહેલો હોય અને શુભ અહો કેન્દ્રમાં હોય અથવા શુભ
અહો પણ પોતાના ઘરમાં અથવા નવાંશને પ્રાપ્ત કરીને રહેલા
હોય, અને પાપઅહો બળહીન હોય, તો તે માણસ ઇન્દ્ર મમાન
બળવાન રાજા બને છે.

વિદ્યાકલા ગુણ વિરા જિતકામ ઘેનુર્મેગૈઃ પરં વરયુવા જિત
કામ રાજઃ । દેશાધિપત્યપુર પત્તન મજ શ્રિયાન્તો મીને સિતઃ
સકલમણ્ડલ લીપ્ત દીક્ષૈઃ ૧૭।

કામેજકન્યે રિપુરન્દ્રસંસ્થે કેન્દ્ર ત્રિકોણં વ્યવગે ચ રાહૌ ।
કામી ચ શૂરો બલવાન્ સ ભોગી ગજાશ્ચલત્રં વહુપુત્રતા ચ ૧૮।

મૃગપતિ વૃષકન્યા કર્કટસ્થે ચ રાહૌ ભવતિ વિપુલ લક્ષ્મી
રાજરાજ્યાધિપો વા । હયગજનર નૌકા મેદિની પંડિતશ્ચ સ
ભવતિ કુલ લીપ્તો રાહુતુલ્લો નરાણામ્ ૧૯।

કેન્દ્ર ત્રિકોણે બુધજીવ શુક્રાઃ સ્થિતા નરાણાં યદિ જન્મ-
કાલે । ધર્માર્થ વિદ્યા સુખ કીર્તિલાભઃ શાન્ત સુશીલઃ ન નરાધિપઃ
સ્યાત્ ૨૦।

અર્થ :- જે માણસને શુક્ર મીનરાશિમાં રહેલો હોય, તે
માણસ વિદ્યા, કલા અને શુભવાણે હોય તેમ જ ઇચ્છિત સુખ
લોભવનારો હોય, તે બિતેન્દ્રિય હોય, દેશનો સ્વામી હોય, ઘણા
ગામ-નગર અને ધન તથા ગજાફળનો સ્વામી હોય, અને દીક્ષા
લઈને સકલ મંડળમાં ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

જેનું બધા સ્થાન એક, કન્યારાશિ, છઠા, આઠમા સ્થાનમાં
આ કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં અથવા બારમા ભાવમાં રાહુ રહેલો હોય, તે
જે માણસ કામી, શૂરવીર, લોગી હોય તેમજ હાથી, ઘોડા, છત્ર
વગેરેની સમૃદ્ધિવાળો અને બહુ પુત્રોવાળો હોય.

જેના જન્મ સમયે અન્દ્રમા સિંહ, વૃષ, કન્યા, કર્ક રાશિમાં
રહેલો હોય અને ઉચ્ચનો રાહુ પડેલો હોય, તે માણસ રાજાઓનો
રાજા બને, તેની પાસે અપાર લક્ષ્મી, હથડળ, ગજડળ, નોકાડળ
વગેરે હોય અને તે સુખીદિમાન થઈને કુળ અજવાળે છે.

જેના જન્મ સમયે જુધ, જુહસ્પતિ અને શુક્ર કેન્દ્ર (૧-૪ -
૭-૧૦) અથવા ત્રિકોણમાં રહેલા હોય, તે માણસ ધર્મ, અર્થ,
વિદ્યા, સુખ, ક્ષીર્તિ, લાભ, શાન્ત સ્વભાવ અને સુંદર આસ્ત્રિવાળો
હોય તેમજ મનુષ્યોનો સ્વામી-રાજા-બને છે.

મૃગુ સુત સુર પૂજ્યશ્રન્દ્રમાઃ કેન્દ્રવર્તી સુખ ધનવૃદ્ધિઃ કર્મ
સાધ્ય નરાણામ્ । રવિસુત શશિ પુત્રે માનુજોવે ત્રિકોણે ક્ષિતિ
સુત દશમે વૈ રાજયોગા વદન્તિ ।૨૧।

કેન્દ્ર ત્રિકોણેષુ ભવન્તિ સૌમ્યા દુશ્ચિત્તલાભારિગતાશ્ચ
પાપાઃ । યસ્ય પ્રયાણેઽપ્યથ જન્મકાલે દ્રુવં ભવેત્તસ્ય મહીપતિ-
ત્વિમ્ ।૨૨।

લાભે ત્રિકોણે યદિ શોતરશ્મિઃ કરોત્યવશ્યં ક્ષિતિપાલ
તુલ્યમ્ । કુલદ્વયાનન્દકર નરેન્દ્ર જ્યોત્સના હી દીપસ્તમસાં
વિનાશી ।૨૩।

અર્થ :- જેને શુક્ર, જુહસ્પતિ, અન્દ્રમા કેન્દ્રસ્થાનમાં
રહેલા હોય, તે માણસ સ્વ પરાક્રમે ધનપતિ બને છે અને શનિ,
જુધ, સૂર્ય તથા જુહસ્પતિ જો બધા ગ્રહો ત્રિકોણ અર્થાત્ નવમ-

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્શ ૬૫૯ :

: ૨૭૧

પંચમ લાવમાં રહેલા હોય તેમજ મંગળ દશમ લાવમાં રહેલો હોય તો રાજયોગ થાય છે.

જેના જન્મ અથવા યાત્રાના સમયે શુભ ગ્રહો કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં રહેલો હોય અને પાપગ્રહો ત્રીજા, અગ્રારમાં અને છઠ્ઠા સ્થાનમાં રહેલા હોય, તે માણસ શીઘ્રપણે પૃથ્વીને અધિપતિ બને છે.

જેના જન્મ સમયે ચન્દ્રમા અગ્રારમે અથવા ત્રિકોણમાં રહેલો હોય, તો તે માણસ અવશ્ય રાજ સમાન બનીને બને કુળના અનિષ્ટોનો નાશ કરીને આનંદમય વાતાવરણ સર્જે છે. જેમ દીપક અધિકારનો નાશ કરીને પ્રકાશ ફેલાવે છે તેમ.

શત્રુસ્થાને યદા જીવો લાભ સ્થાને શશી ભવેત્ । ગૃહમધ્યે

સ જાતશ્ચ વિરવ્યાતઃ કુલદીપકઃ ।૨૪।

લગ્નાધિપો વા જીવો વા શુક્રો વા યત્ર કેન્દ્રગઃ ।

તસ્ય પુંસશ્ચ દીર્ઘાયુઃ સ ભવેદ્ રાજવલ્લભઃ ।૨૫।

દશમે બુધ સૂર્યો ચ ભૌમરાહુ ચ ષષ્ઠગી ।

રાજયોગોઽન્ યો જાતઃ સ પુમાન્નાયકો ભવેત્ ।૨૬।

અર્થ :- જેના છઠ્ઠા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ અને અગ્રારમાં લાવમાં ચન્દ્રમા હોય, તે માણસ કુળદીપક નીવડે છે.

જેના લગ્નનો સ્વામી અથવા બૃહસ્પતિ અથવા શુક્ર કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનમાં રહેલો હોય, તે દીર્ઘ આયુષ્યવાળો, તેમજ રાજાનો ખ્યારો બને છે.

દશમે બુધ અને સૂર્ય હોય અને મંગળ તેમજ રાહુ છઠ્ઠા હોય, તો રાજયોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ, નાયક બને છે.

આદૌ જીવઃ શનિશ્ચાન્તે ગૃહમધ્યે નિરન્તરમ્ ।

રાજયોગે વિજાનીયાત્કુટુમ્બબલમુત્તમમ્ ॥૨૭॥

સહજસ્થો યદા જીવો મૃત્યુ સ્થાને યદા સિતઃ ।

નિરન્તરં ગ્રહા મધ્યે રાજા ભવતિ નિશ્ચિતમ્ ॥૨૮॥

જીવો ઘૃષે સુધારઙ્ગિમિથુને મકરે કુજઃ ।

સિંહે ભવતિ સૌરિશ્ચ કન્યાયાં બુધ માસ્કરૌ ॥૨૯॥

તુલાયમ સુરાચાર્યો રાજયોગી ભવેદયમ્

અથ યોગે સમુત્પન્નો મહારાજો ભવેન્નરઃ ॥૩૦॥

અર્થ :- જે માણુસને પહેલા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ હોય, અતમાં શનિ હોય અને વચ્ચે બાકીના ગ્રહો હોય તો તે યોગ પશુ કુટુંબ અને ઉત્તમ બળપ્રદ રાજયોગ બાણુવો.

જેના ત્રીજા સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ, આઠમા સ્થાનમાં શુક્ર અને વચ્ચે આ અંતમાં બાકીના ગ્રહો હોય, તો તે માણુસ નિશ્ચિતપણે રાજા બને છે.

વૃષશશિમાં બૃહસ્પતિ અને મિથુનમાં ચન્દ્રમા તથા મકરમાં મગળ અને સિંહમાં શનિ તેમજ કન્યામાં બુધ અને સૂર્ય તથા તુલામાં શુક્ર હોય તો રાજયોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણુસ, મહારાજા બને છે.

અષ્ટમે દ્વાદશે વર્ષે યદિ જીવતિ માનવઃ । સાર્વ ભૌમસ્તદા જાયતે વિશ્વપાલક ॥૩૧॥

एको जीवो यदा लने सर्वे योगास्तदाऽशुभाः । दीर्घजीवी, मद्राप्रज्ञो जातको नायको भवेत् ॥३२॥

घने शुक्रोऽथ भौमश्च मोने जीवस्तुला बुधः । नीचस्थो शनिचन्द्रौ च राजयोग स्तदा ध्रुवम् ॥३३॥

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ ૬૫૯ :

: ૨૭૩

અર્થ :- ઉક્ત યોગોમાં જન્મેલો માણસ જો આઠમા અને બારમા વર્ષે જીવતો રહે છે તો વિશ્વપાલક રાજા બને છે.

જેના જન્મ સમયે કેવળ ધૃતરૂપતિ લગ્નમાં રહેલો હોય અને સર્વ યોગો અશુભ હોય તો પણ તે પુરુષ દીર્ઘકાળ સુધી જીવનારો, બુદ્ધિમાન અને અગ્રણી બને છે.

ધનુરાશિમાં શુક્ર વા મંગલ અને મીન રાશિમાં ધૃતરૂપતિ અને તુલામાં બુધ અને શનિ તેમજ ચન્દ્રમા નીચ રાશિ (૧-૮)માં રહેલ હોય, તો પણ રાજયોગ થાય છે.

અસ્મિન્યોગે ચ યો જાતઃ સ રાજા ધનવર્જિતઃ । દાતા ભોક્તા ચ વિખ્યાતો માન્યો મણ્ડલનાયકઃ ॥૩૪॥

મીને શુક્રો બુધશ્રાન્તે ધને રાહુસ્તનો રવિઃ । સહજે ચ ભવેદ્ભીમો રાજયોગો ઽભિધીયતે ॥૩૫॥

સહજે ચ યદા જીવો લાભસ્થાને ચ ચન્દ્રમાઃ । સ રાજા ગૃહમધ્યસ્થો વિખ્યાતઃ કુલદીપકઃ ॥૩૬॥

અર્થ :- આ યોગમાં જન્મેલો માણસ ધનહીન રાજા બને છે અને તે ક્રાતા, લોકતા પૂજ્ય અને વિખ્યાત નાયક બને છે.

મીન રાશિમાં શુક્ર અને અંતમાં બુધ તેમજ ધન રાશિમાં રાહુ અને લગ્નમાં સૂર્ય અને ત્રીજે મંગળ હોય, તો રાજયોગ થાય છે.

જેના ત્રીજા સ્થાનમાં ધૃતરૂપતિ અને અગ્રારમાં સ્થાનમાં ચન્દ્રમા હોય, તે પણ ઘરમાં રહેવા છતાં વિખ્યાત કુળ દીપક બને છે.

શુભગ્રહાઃ શુભ ક્ષેત્રે ભવન્તિ યદિ કેન્દ્રગાઃ । તથા શુભાનિ
કર્માણિ સ કરોતિ હિ જાતકઃ ॥૩૭॥

ઉચ્ચસ્થાનગતાઃ સૌમ્યાઃ કેન્દ્રસ્થાને ભવન્તિ ચેત્ । ધ્રુવં
રાજ્ય ભવેત્તસ્ય યદિ નીચ સુતો ભવેત્ ॥૩૮॥

સ્વક્ષેત્રસ્થો યદા જીવો બુધઃ સૌરિશ્ચ ચેદ ભવેત્ ।

તસ્ય જાતસ્ય દીર્ઘાયુઃ સમ્પતિશ્ચ પદેપદે ॥૩૯॥

મીને બૃહસ્પતિઃ શુક્ર શ્ચન્દ્રમાશ્ચ યદા ભવેત્ । તસ્ય જાતસ્ય
રાજ્યં સ્યાત્ પત્ની ચ બહુ પુત્રિણી ॥૪૦॥

અર્થ :- જેના શુભ સ્થાનમાં રહેલા શુભ ગ્રહો, કેન્દ્રભાવમાં
પડે એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ, શુભ કર્મ કરનારો થાય છે

જેના ઉચ્ચ સ્થાનમાં પ્રાપ્ત શુભ ગ્રહો કેન્દ્રસ્થાનમાં સ્થિર
થાય તો, તે માણસ નીચ કુળમાં જન્મેલો હોય તો પણ રાજા બને છે.

જેને બૃહસ્પતિ, બુધ અને શનિ પોતાના જ સ્થાનમાં
રહેલા હોય, તે માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો અને પગલે-પગલે
સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરનારો થાય છે.

જેને મીનરાશિમાં બૃહસ્પતિ શુક્ર અને ચન્દ્રમા હોય તે રાજ્ય
મેળવે છે તેમજ તેની પત્ની બહુ પુત્રોની માતા થાય છે.

પચ્ચમસ્થો યદા જીવો દશમસ્થશ્ચ ચન્દ્રમાઃ । સ રાજ્યવાન્
મહાબુદ્ધિસ્તપસ્વી ચ જિતેન્દ્રિયઃ ॥૪૧॥

સિંહે જીવસ્તુલા કીટ ચાપેષુ મકરેઽપિ ચ ગ્રહા યદા તદા
જાતો દેશભોગી ભવેન્નરઃ ॥૪૨॥

તુલાકોદણ્ડ મીનસ્થો લગ્નસંસ્થોઽપિ ચેચ્છનિઃ । કરોતિ
ભૂપતેર્જન્મ મહાપુણ્યાનુ ભાવત. ॥૪૩॥

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ધર્ત્ત ઇર્ષ્ય :

: ૨૭૫

અર્થ:- જેને પાંચમા ભાવમાં બુદ્ધસ્પતિ અને દશમે ચન્દ્ર-
મા રહેલો હોય, તે રાજ્યનો સ્વામી, મહાબુદ્ધિમાન, તપસ્વી અને
જિતેન્દ્રિય હોય છે.

જેને સિદ્ધરાશિમાં બુદ્ધસ્પતિ અથવા તુલા, કર્ક, ધનુ, મકર
એ રાશિઓમાં હોય અને બીજા અહો અન્ય સ્થાનમાં રહેલા
હોય, તે સમગ્ર દેશનો રાજા બને છે.

તુલા, ધનુ, મીન થા લગ્નમાં જેને શનિ રહેલો હોય, તે
પુણ્ય અનુભાવ સહિત રાજા બને છે.

વિદ્યા સ્થાને યદા સૌમ્યઃ કર્ક સ્થાને ચ ચન્દ્રમાઃ ।
ધર્મસ્થાને યદા સૌમ્યો રાજયોગસ્તદા ભવેત્ ॥૪૪॥

મકરે ચ ઘટે મીને વૃષે મિથુનમેષયોઃ । ગ્રહાસ્તદા ચ
વિખ્યાતો રાજા ભવતિ માનવઃ ॥૪૫॥

બુધભાગવ જીવાર્કિયુક્તો રાહુશ્ચતુષ્ટયે । કુર તે કમલા-
રોગ્ય પુત્ર માનાદિકં ફલમ્ ॥૪૬॥

અર્થ:- પાંચમા સ્થાનમાં બુધ હોય અને કર્કરાશિને।
ચન્દ્રમા હોય તેમજ નવમા સ્થાનમાં શુભ અહો રહેલા હોય, તે।
રાજયોગ થાય છે.

જેને મકર, કુંભ, મીન, વૃષ, મિથુન અને મેષ એ રાશિ-
ઓમાં બધા અહો રહેલા હોય તે પ્રસિદ્ધ રાજા બને છે.

બુધ, શુક્ર, બુદ્ધસ્પતિ અને શનિ એ ચાર અહો સાથે રાહુ
કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલો હોય તો જાતકનો લક્ષ્મી, આરોગ્ય, પુત્ર અને
સન્માન આપનાર થાય છે.

ચતુર્થ ભવને શુક્રો ગુરુચન્દ્રધરા સુતાઃ । રવિ સૌરિયુતા
સ્સન્તિ રાજા ભવતિ નિશ્ચિતમ્ ॥૪૭॥

अष्टमे च व्यये क्रूरो मध्ये च क्रूरसौम्य कौ । राजयोगो-
ऽत्रयो जातो महाभूपो भविष्यति ॥४८॥

लग्ने सौरिस्तथा चन्द्रस्त्रिकोणे जीवमास्करो । कर्मस्थाने
भवेद्भीमो राजयोगोऽभिधीयते ॥४९॥

नवमे च यदा सूर्यः स्वगृहस्थो भवेत्तदा । तस्य जीवतिने
आता स्यादेकोऽर्धः नृपे समः ॥५०॥

અર્થ :- જેના ચોથા સ્થાનમાં શુક્ર, બૃહસ્પતિ, અન્દ્રમા,
મંગળ, સૂર્ય અને શનિ હોય, તો ચોક્કસ પછે રાજા બને છે.

જેને આઠમે અને બારમે કુર ગ્રહો અને શુભ ગ્રહો બંને
રહેલા હોય, તો તે પણ રાજયોગ છે.

લગ્નમાં શનિ તથા અન્દ્રમા અને નવમે પાંચમે બૃહસ્પતિ અને
સૂર્ય તથા દશમે મંગળ હોય તો રાજ યોગ થાય છે.

જેને નવમ-સૂર્ય પોતાના ઘરનો હોય, તેના લાઈ જીવતા
નથી, પણ તે એકલો જ રાજ સમાન થાય છે.

द्वित्रितुर्ये सिते षष्ठे कर्मण्यपि यदा ग्रहा । राजयोग
विजानीयाज्जातस्तत्र नृपो भवेत् ॥५१॥

लग्ने क्रूरे व्यये सौम्या घने क्रूरश्च जायते । राजयोगो न
राजा च भूपतिर्भवति स्फुटम् ॥५२॥

लग्ने क्रૂરો વ્યયે ક્રૂરો ઘને સૌમ્યો યદા ભવેત્ । સપ્તમે
ભવતિ ક્રૂરઃ પરિવાર ક્ષયકર. ॥૫૩॥

અર્થ :- જેને બીજે, ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે. છઠ્ઠે, દશમે,-
એ સ્થાનોમાં રાશિ હોય તો રાજ યોગ થાય છે

જન્મેલા પુરુષ રાજા બને છે. જેને લગ્નમાં કુર ગ્રહ
શ્રી ચત્વીન્દ્ર મુહૂર્ત કર્પણ : : ૨૭૭

હોય અને બારમે શુભઅહ તેમજ બીજા કુરઅહ હોય, તો પણ રાજયોગ થાય છે.

જેને લગ્નમાં કુર અહ અને બારમે પણ કુર અહ સાથે શુભઅહ તથા સાતમે શુભઅહ હોય, તો તે માણસ પોતાના પરવારનો નાશ કરનારો થાય છે.

घने चन्द्रश्च सौम्यश्च मेषे जीवो यदा भवेत् । दशमे राहु शुक्रौ च राजयोगोऽभिधीयते ॥५४॥

સિંહે જીવોઽય કન્યાયા માર્ગવો મિથુને શનિ । સ્વક્ષેત્રે હિંદુ કે મૌમ સ પુમાન્નાયકો ભવેત્ ॥૫૫॥

શનિચન્દ્રૌ ચ કન્યાયાં સિંહે જીવો ઘટે તમઃ । મકરે ચ કુજસ્તત્ર જાત. સ્યાદ્ વિશ્વપાલકઃ ॥૫૬॥

અર્થ:- જેના બીજા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા યા યુધ હોય અને મેષ રાશિમાં બૃહસ્પતિ હોય તથા દશમે રાહુ અને શુક્ર હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે.

જેને સિંહરાશિમાં બૃહસ્પતિ, કન્યા રાશિમાં શુક્ર, મિથુન રાશિમાં શનિ અને સ્વક્ષેત્રી મંગલ ચોથા સ્થાનમાં હોય તો તે મનુષ્ય નાયક બને છે.

જેને કન્યા રાશિમાં શનિ યા ચન્દ્રમા હોય, સિંહરાશિમાં બૃહસ્પતિ, કુમ્ભ રાશિમાં રાહુ હોય અને મકર રાશિમાં મંગલ હોય, તે મનુષ્ય જગપાલક બને છે.

शुक्रो जीवो रवि मौम, श्राये मकरकुम्भयो

मीने च वत्सरे त्रिशे समर्थः सर्व कर्मसु ॥५७॥

કર્કલગ્ને જીવયુક્તે લાભે ચન્દ્રજ્ઞમાર્મવા । મેપે માનુશ્ર જાતો યો યોગઽસ્મિન્ નૃપતિર્ભવેત્ ॥૫૮॥

કર્મસ્થાને યદા જીવો બુધ શુક્રસ્તથા શશો । સર્વકર્માણિ
સિદ્ધયન્તિ રાજમાન્યો ભવેન્નરઃ ॥૫૯॥

ષષ્ઠેષ્ટમે પન્ચમે વા નવમે દ્વાદશે તથા । સૌમ્યકૂરગૃહૈયેગિ
રાજ માન્યો ન સશયઃ ॥૬૦॥

અર્થ - જેને ધનુરાશિમા શુક્ર, મકર રાશિમાં બૃહસ્પતિ,
કુમ્ભ રાશિમા સૂર્ય અને મીન રાશિમા મંગળ હોય, તે તે મનુષ્ય
ત્રીય વર્ષની વયે સપૂર્ણ કર્મો કરનારા બને છે.

જેને કર્ક રાશિમાં બૃહસ્પતિ હોય અને અગ્યારમે ચન્દ્રમા
બુધ અને શુક્ર હોય તથા એક રાશિમાં સૂર્ય હોય, તે તે રાજા
બને છે.

જેને દશમાં સ્થાનમાં બૃહસ્પતિ, બુધ, શુક્ર તથા ચન્દ્રમા
હોય, તેનાં સર્વકાર્યો સિદ્ધ થાય છે અને તે રાજાઓમા પૂજ્ય બને છે.

જેને છઠ્ઠે, આઠમે, પાંચમે, નવમે અને બારમે શુભમહ
અને દુરમહ હોય, તે પશુ રાજાઓમાં પૂજ્ય બને છે.

પન્ચમે ચ યદા ષષ્ઠે ચાષ્ટમે નવમે ક્રમાત્ । મૌમરાહુ-
સિતાર્કા સ્યુર્જાતકઃ કુલપાલકઃ ॥૬૧॥

લગ્ને સૌરિસ્તથા ચન્દ્રશ્રાવ્ણમે માર્ગવો યદા । જાયતેઽન્
નૃપો યોગે માની ભૂરિપ્રિયઃ સદા ॥૬૨॥

મિથુનસ્થો યદા રાહુઃ સિહસ્થો ભૂમિનન્દનઃ । અન્ન યોગે
નરો જાતો નૃપોઽશ્વગજનાયક ॥૬૩॥

અર્થ :- જેને પાંચમે મંગળ છઠ્ઠે રાહુ, આઠમે શુક્ર અને
નવમે સૂર્ય હોય, તે કુળનું પાલન કરનારો બને છે

લગ્નમાં શનિ તથા ચન્દ્ર મા અને આઠમે શુક્ર હોય એવા
યોગમાં જન્મેલો માણસ, સન્માની અને બહુ લોકપ્રિય બને છે.

મિથુન રાશિમા રાહુ અને સિંહ રાશિમાં મંગળ હોય એવા
યોગમાં જન્મેલો માણસ અપ્રવો અને હાથીનો સ્વામી બને છે.
અર્થાત્ રાજા બને છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત્ત દર્પણ :

: ૨૭૬

चाપાર્દ્ધે શશિના યુક્તો યદિસૂર્યઃ પ્રજાયતે ।
 લગ્ને ચ સબલો મંદો મકરે ચ કુજો ભવેત્ ॥૬૪॥
 યત્ર યોગે સમુત્પન્નો મહારાજો ભવેન્નરઃ ।
 દૂરાદેવ નમન્ત્યસ્ય પ્રતાપૈશ્ચરણી નૃપાઃ ॥૬૫॥
 ઉચ્ચાભિલાષુકઃ સૂર્ય સ્ત્રિકોણસ્થો યદા ભવત્ ।
 અપિ નીચકુલે જાતો રાજા સ્યાદ્ધનપૂરિતઃ ॥૬૬॥

અર્થ:- ધનુરાશિના અર્ધા જાગમાં ચન્દ્રમા યુક્ત સૂર્ય લગ્નમાં
 હોય, વળી શનિ અને મકર રાશિમા મગળ હોય તો આ યોગમા
 જન્મેલો માણસ મહારાજા બને છે. અને રાજાઓ તેને ભેટાં દુરથી
 પણ તેને પ્રણામ કરે છે.

બેને ઉચ્ચાભિલાષી સૂર્ય નવમે યા પાંચમે પડે, તે માણસ
 નીચ કુળમાં જન્મેલો હોય તો પણ સમૃદ્ધ રાજા બને છે.

ઘનસ્થાને યદા શુક્રો, દશમે ચ બૃહસ્પતિઃ ।
 ષષ્ઠે ચ સિહિકાપુત્રો, રાજા ભવતિ વિક્રમી ॥ ૭॥
 ચતુર્ગ્રહા યદેકત્ર યદિ સૌમ્યા ભવન્તિહિ ।
 ખ્રાતૃ ધી ધર્મં લગ્નાદૈ રાજયોગો ભવેદયમ્ ॥૬૮॥
 સવૈર્ગ્રહૈર્યદા ચન્દ્રો વિના હેલિ નિરીક્ષ્યતે ।
 ષષ્ઠાષ્ટમે ચ જામિત્રે સ દીર્ઘાયુર્નરાધિપઃ ॥૬૯॥
 નવમે પઞ્ચમ સ્થાને ચતુર્થે ચ યદા ગ્રહાઃ ।
 આદૌ જાતશ્ચ નશ્યન્તિ પશ્ચાજ્જાતશ્ચ જીવતિ ॥૭૦॥

વિવાહિતાયામન્ય સ્યામેક પુત્રો ભવેત્તદા ।
 વિહ્યાતો ધ્રુવને ત્યાગી સ દીર્ઘાયુર્મહીપતિઃ ॥૭૧॥

અર્થ:- જેના બીજા સ્થાનમાં શુક્ર, દશમે બ્રહ્મરૂપિતિ અને છટ્ટે રાહુ હોય, તે માણસ પરાક્રમી રાજા બને છે.

જેના ચાર બ્રહ્મ (શુભ અશુભ બંને) એક જ સ્થાન પૈત્રી-ત્રીજા, પાંચમા, નવમા, લગ્ન અને બીજા એ એકમાં જ રહેલા હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે.

છઠ્ઠા, આઠમા, સાતમા સ્થાનમાં રહેલા ચન્દ્રમા મિત્રાય, બધા બ્રહ્મ સૂર્યને જોતા હોય એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ દીર્ઘાયુષી રાજા બને છે.

નવમા, પાંચમા ચોથા એ સ્થાનોમાં બધા બ્રહ્મ રહેલા હોય તો આ યોગમાં પ્રથમ જન્મેલો મરી જાય છે અને પછી જન્મેલો જીવે છે. આ યોગમાં જન્મેલા માણસને બીજાવારના લગ્નથી એક પુત્ર થાય છે, તે સંસારમાં પ્રસિદ્ધ, ત્યાગી અને દીર્ઘાયુષી રાજા બને છે.

कन्यया च यदा राहुः, शुक्रो मौमः क्षनिस्तथा ।

तत्र जातस्य जायेत, कुबेरादधिकं धनम् । ७२ ।

लग्ने मीने जीवशुक्रौ, मेवेऽर्के मकरे कुजः ।

दासवशेऽपि जातोऽसौ, राजा छत्र धरो भवेत् । ७३ ।

भ्रातृस्थाने यदा जीवो, लाभस्थाने यदा शशी ।

स लोके गृहमध्यस्थो जायते कुलदीपकः । ७४ ।

અર્થ:- રાહુ, શુક્ર, મંગળ તથા શનિ, કન્યા રાશિમાં રહેલા હોય એવા યોગમાં જન્મેલો માણસ કુળેરથી અધિક સંપત્તિવાળો બને છે.

જેના લગ્નમાં બ્રહ્મરૂપિતિ હોય, મીનરાશિમાં શુક્ર હોય. મેષમાં સૂર્ય હોય, મકરમાં મંગળ હોય, તે માણસ દાસકુળમાં જન્મેલો હોય તો પણ છત્રધારી રાજા બને છે.

श्री बलीन्द्र मुहूर्त दर्पणः :

: ૨૮૧

જેના દશમા સ્થાનમાં બ્રહ્મસ્પતિ અને અન્યારમા ભાવમાં ચન્દ્રમા હોય, તે દુનિયામાં કુળદીપક બને છે.

દશમસ્થો બુધાદિત્યૌ, ષષ્ઠે રાહુધરાસુતૌ ।

રાજયોગોઽત્ર યો જાતઃ સ પુમાન્નાયકો ભવેત્ ૭૫।

ચતુર્ગ્રહેરેકગૃહે ચ સસ્થૈર્ધીર્ધર્મદુ શ્રિક્વચત્તુસ્થિતૈર્વા ।

દાસશ્રજાતઃ ક્ષિતિપાલ તુલ્યો ભવેન્નરેન્દ્રોઽથ સમુદ્ર પારગઃ ૭૬।

અર્થ:- દશમા સ્થાનમાં બુધ, સૂર્ય અને છૂં રાહુ, મંગળ હોય તો રાજયોગ થાય છે.

જેના ચાર અહો એક જ ઘરમાં થઈને બીજા, નવમા, ત્રીજા તથા લગ્નમાં રહેલા હોય તો તે માણસ દાસકુળમાં જન્મેલો હોવા છતાં રાજા તુલ્ય બનીને સમુદ્રની પાર પહોંચે છે. એવો પ્રભાવશાળી નીવડે છે.

સુરગુરુશશિયુક્તે કકટે હે લગ્ન સસ્થે

શ્રુગુતનય બલિષ્ઠઃ કેન્દ્રયાતોઽથ શૈર્ષઃ ।

શિવ સહજ રિપુ સ્થૈર્યસ્ય જન્માત્ર યોગે

નિયતમિતિ યદાયુઃક્રવર્તી નરેશઃ ૭૭।

તુલે મીન મેષે વૃષે દૈત્યપુત્રો ભવેદ્રાજમાની કલાકૌતુકી ચ ।

ત્રયં પુત્રજાત ચિરજીવતાં ચ ભવેદ્વત્સરે વલ્લિ યુગ્મે (૨૨)

ચ મુક્તે ૭૮।

લગ્નાધિપતિઃ કેન્દ્રે બલપરિપૂર્ણઃ કરોતિ નૃપતુલ્યમ્ ।

ગોપાલકુલેઽપિ જાતાં કિ પુનરિહ નૃપતિ સમ્ભૂતમ્ ૭૯।

અર્થ:- કક્ક રાશિમા બ્રહ્મસ્પતિ, ચન્દ્રમા સાથે રહેલો હોય, અને બળવાન શુક કેન્દ્રમાં હોય તેમજ બાકીના અહો અન્યારમે, ત્રીજે, છૂં રહેલા હોય આ યોગમાં જન્મેલો પુરૂષ દીર્ઘ આયુઃચ-

વાળો અકેવર્તી રાજા બને છે.

જેનો શુક્ર, સુલા, મીન, મેષ, વૃષ એ રાશિઓમાં હોય, તે પુરુષ રાજાનો માનીતો અને કલા-કૌતુકસંપન્ન બને છે. તે પુરુષને મોટી ઉમરે ત્રણ પુત્રો થાય છે.

જેના લગ્નનો સ્વામી બળવાન થઈને કેન્દ્રમાં રહેલો હોય, તે પુરુષ એ ગોવાળના કુળમાં જન્મ્યો હોય તો શી નવાઈ ? કારણ કે તે રાજાનો પુત્ર થાય છે.

रवि स्तृनीये भृगुनन्दनः सुखे बुधौ द्वितीये यदि पञ्चमे स्थितः ।
न नीचराशौ न च खान्त वेशमगो भवेन्नरेन्द्रविसमुद्र

પાલક: । ૮૦ ।

यदि भवति च केन्द्रे घर्मगे स्वोच्चसंस्थे
सुतमवनगतश्चेद्वाकपमतिर्जन्मकाले ।

स भवति नरनाथः सार्वभौमो जितारिः
शशिवुषभृगुपुत्रैरन्वितो वीक्षितो वा । ८१ ।

અર્થ:- જેને સૂર્ય ત્રીજા સ્થાનમાં હોય, શુક્ર ચોથે હોય બુધ બીજે અથવા પાંચમે પણ ત્રીજા રાશિમાં હોય અને દશમા-અગ્રારમાં તેમજ બારમા સ્થાનમાં કેઈ ગ્રહ ન હોય તે પુરુષ ત્રણ સમુદ્ર પર્યટના પ્રદેશનો રાજા બને છે.

જેને જન્મ સમયે ઉચ્ચનો બૃહસ્પતિ, કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦)માં થા નવમે કે પાંચમે રહેલો હોય અને ચન્દ્રમાં, બુધ, શુક્રની સાથે હોય અથવા બુધ, શુક્રની દષ્ટિમાં હોય. તો તે માણસ યતુ-ઓને છતાનારો સાર્વભૌમ અકેવર્તી બને છે.

विलग्ननाथः खलजात संस्थः सुहृद्गृहे मित्रयुतो यदि स्थितः ।
करोति सर्वं पृथिवीतलस्य दुर्वारवैरिभ्नमहोदयं शुभम् । ८२ ।

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૨૮૩

लग्न विहाय केन्द्रे सकलकला पूरितो निशानाथः
विदधाति महीपालं विक्रम ब्रलवाहनेो पेतम् ॥८३॥

स्वोच्चैः स्वकीयभवने क्षितिपालतुल्यो लग्नेऽर्कजे भवति
देशपुराधिनाथः । दारिद्र्यदुःखपरिपीडित एव लोकः

शेषेषु सर्वं जननिन्द्यशरीर चेष्ट ॥८४॥

लग्ने उच्च पद गते दिनपतौ चंद्रे घनस्थे भृगौ दुश्चिन्तये
तमसंयुते सुखगते जीवे व्ययस्थे बुधे । लाभे सूर्यसुते हि गन्तु-
भवने याते कुले भूपते जतिाज्य मनुजः सदा

नृपगणे सम्राटपदं गच्छति ॥८५॥

અર્થ:- જોના જન્મ સમયે લગ્નનો સ્વામી મિત્રના ઘરમાં,
મિત્રની સાથે જો કશમા સ્થાનમાં, લગ્નમાં યા સાતમે રહેલો હોય
તો તે પુરૂષ પૃથ્વી પર વેરીઓનો નાશ કરનારો પ્રતાપી પુરૂષ
નીવડે છે.

જોનો પૂર્ણ બળવાન ચન્દ્રમા, લગ્નના ઘરને છાડીને કેન્દ્ર
(૧-૪-૭-૧૦)માં રહેલો હોય તો તે પુરૂષ પરાક્રમ, બળ, વાહનાદિ
યુક્ત રાજા બને છે.

પણ જો સ્વકોત્રી ઉચ્ચનો ન હોય તો તે માણસ દુઃખ
હારિદ્રથી પીડાય છે તેમજ સર્વજનો તેની નિંદા કરે છે.

ઉચ્ચનો સૂર્ય લગ્નમાં હોય, ચન્દ્રમા બીજે હોય, શુક્ર ત્રીજે
હોય અને રાહુ સહિત બૃહસ્પતિ ચોથે હોય, બુધ ખારમે અને શનિ
અગ્યારમે યા છઠ્ઠે હોય-એ યોગમાં રાજવંશમાં જન્મેલો માણસ
રાજાઓમા પણ સમ્રાટની પદવી ધારણ કરનારો બને છે.

उच्चाभिलाषी सविता त्रिकोणे शशी तथा जन्मनि यस्य जन्तोः ।
तस्यातिपृथ्वी बहु रक्तपूर्णा बृहस्पतिः कर्कटके यदि स्यात् ॥८६॥

૨૮૪ :
: વિભાગ બીજો

સર્વેવ્યાકાશવાસાઃ સ્ફટિક વિશલતાકાશકાર્પસભેશો લગ્નં સંવી-
ક્ષમાણો નરપતિ તિલક તં સમુત્પાદયન્તિ । નીયન્તેઽસ્ય પ્રશ-
સ્ત્યૈ જલદનિભમથ શ્વેતમાનં યશોભિર્બિંશ્રાણં શેસુશંકા મધુમથ-
નમતો મદ્રમાલા પિત શ્રીઃ ૧૮૭।

અર્થઃ:- જેને ઉચ્ચાભિલાસી અર્થાત્ મીન રાશિનો સૂર્ય ત્રિકો-
ણમાં હોય તથા અન્દ્રમા મેષનો હોય, ત્રિકોણમાં બૃહસ્પતિ કર્ક રાશિમાં,
હોય તો તે પુરૂષ પૃથ્વીને રક્ત વડે રંગે છે. અર્થાત્ તે મહાપરાક્રમી
યોદ્ધા બને છે.

જેના બધા જ ગ્રહો તથા દશમ અને જન્મ-લગ્નનો સ્વામી,
લગ્નને દેખતો હોય, તો તે ઉચિત પ્રશંસાવાળો, ઉન્નવળ યશવાળો,
શકારહિત, અમણ કરનારો, શત્રુઓનો નાશ કરનારો અને કલ્યાણ-
માળા, લક્ષ્મી ધારણ કરનારો મુખ્ય રાજા બને છે.

સર્વેગંગન શ્રમણૈર્દૃષ્ટે ભવેન્મહીપાલઃ ।

બલિભિઃ સૌરવ્યાર્થયુતો, વિગતભયો દીર્ઘજીવો ચ ૧૮૮।

ત્રતુથે ભવને શુક્રો, દશમે ચ ધરા સુતઃ ।

રવિઃ સૌરિર્ભવે દ્યુક્તો રાજા ભવતિ નિશ્ચિતમ્ ૧૮૯।

મિથુનેઽજે વૃષે મીને કુમ્ભે ચ મકરે ગ્રહાઃ ।

યો યોગેઽસ્મિન્નરો જાતો જાયતે ગજ યાનવાન્ ૧૯૦।

જીવનિશાકર સૂર્યાઃ પચ્ચમનવમ તૃતીયગાઃ ।

લગ્નાદ્વપિ ભવતિ તદા રાજા કુબેરતુલ્યો ઘનપ્રસવૈ. ૧૯૧।

અર્થઃ:- જેના જન્મ-લગ્નને સંપૂર્ણ ગ્રહ દેખતો હોય તો
તે અલકર સહિત સૌખ્ય, લક્ષ્મીવાન, અધિનાનો અને મોટી ઉમર-
વાળો રાજા બને છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૨૮૫

ચોથે શુક્ર, દશમે મંગલ અને રાહુ તથા શનિ કરચુક્ત સ્થિર હોય તેવા યોગમાં ઉત્પન્ન થયેલો અવશ્ય રાજ હોય છે.

મિથુન, મેષ, વૃષભ, મીન, કુંભ, મકર એ રાશિઓમાં પૂર્ણ અહ સ્થિર હોય તો તેવા યોગમાં પેદા થયેલ હોય તે હાથીઓને રાખનારો હોય છે. અથવા ઉત્તમ હાથીઓ તેની પાસે હોય છે.

જેનો શુરુ પાંચમે ચન્દ્રમા નવમે સૂર્ય ત્રીજા સ્થાનમાં ખેઠેલો હોય તે કુબેરની સમાન ધન મેળવીને રાજા બને છે.

સિદ્ધે જીવસ્તુલાકીટ ધનુર્મકર કેષુ ચ ।

ગ્રહાશ્ચાન્યે યદા જાતો દેશભોગી ભવેન્નરઃ ।૧૨।

સ્વગૃહે ચ ભવેત્સૂર્યસ્તુલાયા ચ ભવેત્ સિતઃ ।

મિથુને તિષ્ઠતિ સૌરી રાજયોગઃ પ્રજાયતે ।૧૩।

ષષ્ઠે ચ પચમે ચૈવ નવમે દ્વાદશે તથા ।

સૌમ્યક્રૂરગ્રહા યોગા રાજમાન્યઃ સકળ્ટકઃ ।૧૪।

ત્રિકોણ કોણે બુધ જીવ શુક્રાન્નિ ષટ્દશે સોમસુતેઽર્કપુત્રે ।

જાયાસ્થિતે ચેત્પરિપૂર્ણચંદ્રે નૂનં સજાતો નૃપતેઃ સમાનઃ ।૧૫।

અર્થ:- જેને બૃહસ્પતિ સિદ્ધ રાશિમાં હોય અને બાકીના અહો તુલા, વૃષિક, ધનુ, મકર-એ રાશિઓમાં હોય તે પુરુષ દેશને લોગવનારો બને છે.

સૂર્ય પોતાના ઘરમાં હોય, શુક્ર તુલા રાશિમાં હોય, શનિ મિથુનમાં હોય તો પણ રાજયોગ થાય છે.

જેને છઠે, પાંચમે, ખારમે શુભ અને કુર અહો રહેલા હોય તે કંટક સહિત રાજમાન્ય થાય છે.

ત્રિકોણમાં બુધ, બૃહસ્પતિ અને શુક્ર હોય તથા ત્રીજે, છઠે,

૬થમે બુધ અને શનિ હોય, અને પૂર્ણ ચન્દ્રમાં સાતમે રહેલો હોય, એ યોગમાં જન્મેલો માણસ રાજ સમાન બને છે.

લગ્ને સૌરિશ્તયા ચન્દ્રશ્રાવ્ષ્ટમે ભવને સિતઃ ।

રાજમાન્યો મહાકામી ભોગપત્ની જનસ્તયા ૧૯૬।

ઘને શુક્રશ્ચ ભૌમશ્ચ મોને જોવો ઘટે બુધઃ ।

નીચશ્ચન્દ્રઃ સૂર્યયુક્તો રાજયોગોઽભિધીયતે ૧૯૭।

અસ્મિન્ યોગે નરો જાતો, જાતો રાજા વિભવવર્જિતઃ ।

દાન ભોગાદિ વિશ્યાતઃ સમ્માન્યઃ સ ભવેન્નરઃ ૧૯૮।

મીને શુક્રો બુધશ્ચાન્તે લગ્ને સૂર્યઃ શશી ઘને ।

સહજે ચ ભવેદ્રાહુ રાજ યોગઃ પ્રચક્ષ્યતે ૧૯૯।

મીને જોવસ્તયા શુક્રશ્ચન્દ્રમાશ્ચ યદા ભવેત્ ।

તસ્થ જાતસ્થ રાજ્યં સ્યાત્ પત્ની ચ બહુપુત્રિકા ૧૯૦૦।

અર્થ:- જેને શનિ લગ્નમાં અથવા ચન્દ્રમાં લગ્નમાં હોય અને મંગળ આઠમે હોય તે પુરૂષ રાજમાન્ય, મહાકામી અને ભોગ-વૃત્તિવાળી પત્નીને પતિ બને છે.

શુક્ર અને મંગળ ધનુરાશિમાં હોય, પ્રહસ્પતિ મીનમાં, કું-ભમાં બુધ અને નીચરાશિ (૮) માં ચન્દ્રમા સૂર્ય સાથે રહેલો, હોય તો રાજયોગ થાય છે.

આ યોગમાં જન્મેલો માણસ વૌશવહીન રાજા બને છે. અને કાનભોગાદિ વડે વિખ્યાત બને છે.

મીનરાશિમાં શુક્ર, બારમે બુધ, લગ્નમાં સૂર્ય, બીજે ચન્દ્રમા અને ત્રીજે રાહુ હોય તો રાજયોગ થાય છે

જેને મીનરાશિમાં પ્રહસ્પતિ તથા શુક્ર અને ચન્દ્રમા રહેલા હોય તે બહુપુત્ર પત્નીઓવાળો રાજા બને છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૨૮૭

આયસ્થાને યદા સૌમ્યઃ ક્રૂરસ્થાનીયચન્દ્રમા ।

કર્મસ્થાને પુનઃ સૌમ્યસ્તદા રાજ્યં વિધીય તે ।૧।

આદૌ જીવઃ પચ્ચમે ચ દશમે ચન્દ્રમા મન્વેત્ ।

રાજમાન્યો મહાવૃદ્ધિસ્તેજસ્વી ચાતિ તેજસઃ ।૨।

અર્થઃ— અગ્યારમે શુભ ગ્રહો હોય અને કુર રાશિમાં ચન્દ્રમા હોય તથા દશમ ભાવમાં પણ શુભગ્રહ રહેલા હોય, તો રાજયોગ થાય છે.

જોને લગ્નમાં પ્રહસ્પતિ અને પાંચમે તથા દશમે ચન્દ્રમા રહેલો હોય, તે માણસ રાજમાન્ય મહાવૃદ્ધિશાળી, તેજસ્વી અને પ્રતાપી બને છે.

(રાજયોગ પૂરો થયો)

[૬૩] અશિષ્ટયોગ

તેમાં— તનુભાવ ક્ષણ

સૂર્યન્ચિ નવમે તાતશ્ચન્દ્રે માતા ચતુર્થંગઃ ।

મૌમસ્ય તૃતીયે આતા, વૃધે ચતુર્થમાતુલઃ ।૩।

ગુરોઃ પચ્ચમત્ત પુત્રો મૃગૃઃ સપ્તમતઃ ત્રિયાઃ ।

જાનેરષ્ટમતો મૃત્યુર્યદાકૂરો મન્વેન્નરઃ ।૪।

અર્થઃ— સુર્યથી નવમુ સ્થાન પિતાનું છે. ચન્દ્રમાથી ચૌથુ સ્થાન માતાનું છે, મંગળથી ત્રીજુ સ્થાન ભાઈઓનું છે, બુધથી ચૌથું સ્થાન મામાઓનું છે. પ્રહસ્પતિથી પાંચમુ સ્થાન પુત્રોનું છે. શુક્રથી સાતમુ સ્થાન સ્ત્રીનું છે. અને શનિથી આઠમું મૃત્યુ-સ્થાન છે. એટલે આમાં જો કુર ગ્રહ હોય તો ક્રમશઃ સર્વને અશિષ્ટ માનવા.

(૯૪) દ્વાદશ ભવન વિચાર

પહેલાં અરિષ્ટની વાત રજુ થાય છે.

સૂર્યો ભૌમસ્તથા રાહુઃ શનિ મૂર્તૌં યદાન્વિતઃ ।

સન્તાપો રક્તપીઢા ચ સૌમ્યેઃ સર્વં વિરોગતા ૧૫।

ગૌમક્ષેત્રે યદા જીવો, જીવક્ષેત્રે ચ મૃમુતઃ ।

દ્વાદશે વત્સરે મૃત્યુર્બાલિકસ્ય ન સશયઃ ૧૬।

ધનસ્થાને યદા ભૌમઃ શનૈશ્ચરસમન્વિતઃ ।

સહજે જ ભવેદ્રાહુર્વર્ષમેકં સ જીવતિ ૧૭।

ચતુર્થે ચ યદા રાહુઃ ષષ્ઠે ચન્દ્રોઽષ્ટમે, ડિપિ વા ।

સદ્યઃશ્રેવ ભવેન્મૃત્યુઃ શંકરો યદિ રક્ષતિ ૧૮।

અષ્ટમસ્થો નિશાનાથઃ કેન્દ્રે પાપેન સંયુતઃ ।

ચતુર્થે ચ યદા રાહુર્વર્ષમેકં સ જીવતિ ૧૯।

લગ્ને બ્યયે ધને ક્રૂરો યદા મૃત્યૌ ચ જાયતે ।

વિષ્ટાયા માર્ગબન્ધ. સ્યાદ્દ્વાદશાષ્ટમવત્સરે ૧૦।

અર્થ:- જોના જન્મ સમયે સૂર્ય, મંગળ તથા રાહુ-શનિ લગ્નમાં રહેલા હોય તે માણસ સતાપ અને લોહીના ઢઢથી પીડાય છે અને જો શુભ ગ્રહો રહેલા હોય તો નીરાળી રહે છે.

જોના જન્મ સમયે ગ્રહસ્પતિ મંગળના સ્થાન (૧-૮) માં રહેલો હોય અને ગ્રહસ્પતિના સ્થાન (૯-૧૨) માં મંગળ રહેલો હોય તે વ્યક્તિ ખારમા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

જોના ખીજા સ્થાનમાં શનિ સાથે મંગળ હોય અને ત્રીજા સ્થાનમાં રાહુ હોય, તો તે બીજા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

જોના ચોથા સ્થાનમાં રાહુ અને છઠા અથવા આઠમે અન્દમા

૩૬ શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૨૮૬

હોય, તે તે બાળક શંકરથી રક્ષાએલો હોય તે પછુ તરત મૃત્યુ પામે છે.

જેના આઠમા સ્થાનમાં ચન્દ્રમા હોય અને કેન્દ્રસ્થાન પાપ ગ્રહયુક્ત હોય તથા રાહુ ચોથે રહેલો હોય તે તે બાળક એક વર્ષ જીવે છે.

જેના લગ્નમાં ખારમે, ખીજે અને આઠમા સ્થાનમાં કુર ગ્રહો હોય તે બાળક જાડે ફરવાનો માર્ગ ખંધ થવાથી ખારમા યા આઠમા દિવસે મૃત્યુ પામે છે.

સપ્તમે ભવને ભૌમો હ્યષ્ટમે માર્ગવો યદા ।

નવમે ભવને સૂર્યશ્રાલ્પાયુસ્તસ્ય કથ્યતે ।૧૧।

ઘને ક્રૂરઃ સ્વભવને ક્રૂરઃ પાતાલગો યદા ।

દશમે ભવને ક્રૂરઃ કષ્ટં જીવતિ જાતકઃ ।૧૨।

સ્મરે વ્યથ ચ સહજે મધ્યે ક્રૂરે યદા ગ્રહાઃ ।

તદા જાતસ્ય બાલસ્ય શરીરે કષ્ટમાદિશેત્ ।૧૩।

લગ્ન સ્થાને યદા ભૌમો દ્વાદશે ચ યદા ગુરુઃ ।

શુક્રઃ શત્રુગૃહેયસ્ય, માસમેકં સ જીવતિ ।૧૪।

ક્ષીણચન્દ્રે ગતે લગ્ને ક્રૂરગ્રહ નિરીક્ષતે ।

દ્વિતીયે દ્વાદશે ભૌમો માસમેક સ જીવતિ ।૧૫।

અર્થ : જેના સાતમા સ્થાનમાં મંગળ, આઠમામાં બુધ અને નવમામાં સુર્ય હોય, તે અલ્પ આયુષ્યવાળો હોય છે.

જેના ધનલાવમાં કુર ગ્રહ હોય અને સ્વગૃહી કુર ચોથે હોય તથા દશમે કુર ગ્રહ હોય તે બાળક કષ્ટપૂર્વક જીવે છે.

જેને સાતમે, ખારમે, ત્રીજે અને દશમે કુર ગ્રહ હોય, તે બાળકનું શરીર કષ્ટગ્રસ્ત રહે છે.

: વિભાગ ખીજે

જેને લગ્નમાં મંગળ હોય, ખારમે બુકુસ્પતિ હોય અને શુક શત્રુના ઘરમાં હોય, તે બાળક ફક્ત એક માસ જીવે છે.

જેને ક્ષીણ ચન્દ્રમા, પાપ ગ્રહની દૃષ્ટિવાળા લગ્નમાં દહેલો હોય, અને બીજે તથા ખારમે મંગળ હોય, તે બાળક પણ એક માસ જીવે છે.

મૂર્તિસપ્તમથોઃ ક્રૂરાઃ પાપા વ્યયદ્વિતોયગાઃ ।

ચતુર્થે ચ યદા રાહુઃ સપ્તાહાન્નિમ્નયતે તદા ।૧૬।

ષષ્ઠાષ્ટમે ડપિ ચન્દ્રઃ સઘો મરણાય પાપ સન્દૃષ્ટઃ ।

અષ્ટાભિઃ શુભદૃષ્ટો વર્ષેર્મિં શ્રૈસ્તદર્દ્રેન ।૧૭।

દ્વાદશસ્યો યદા સૌરિર્લગ્ન સંસ્થશ્ચમૂસુતઃ ।

ચતુર્થો રોહિણેયશ્ચ હ્યષ્ટ માસાન્ સ જીવતિ ।૧૮।

શુભલગ્ને યદા જીવો હ્યષ્ટમે ચ શનૈશ્ચરઃ ।

રન્દ્રસંસ્યે ચ પાપે ચ સઘોમૃત્યુપ્રદો ભવેત્ ।૧૯।

ચતુર્થે નવમ મૂર્યે અષ્ટમે ચ વૃહસ્પતી ।

દ્વાદશે ચ શશાંકે ચ સઘો મૃત્કરો ભવેત્ ।૨૦।

અર્થે : જેને લગ્નમાં અને સાતમે કુર ગ્રહ રહેલ હોય અને પાપ ગ્રહ ખારમે બીજે રહેલ હોય તથા ચોથે રાહુ રહેલ હોય, તે બાળક સાત દિવસમાં મૃત્યુ પામે છે.

જેને પાપ- દૃષ્ટ ચન્દ્રમા છટ્ટે કે આઠમે રહેલ હોય તે તરત મરી જાય છે.

જો શુભ ગ્રહ દેખતા હોય તો તે બાળક આઠમે વર્ષે અને પાપ- શુભ બંને પ્રકારના ગ્રહો દેખતા હોય તો ચાર વર્ષની વયે મરી જાય છે.

જેને ખારમે શનિ, લગ્નમાં મંગળ અને ચોથે બુધ રહેલા હોય, તે બાળક આઠ મહિના જીવે છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૨૬૧

જેને બ્રહ્મસ્પતિ શુભ રાશિમાં રહેલા હોય, આઠમે શનિ હોય તથા આઠમા સ્થાનમાં પાપ ગ્રહ રહેલા હોય, તે બાળક તરત મૃત્યુ પામે છે.

જેને ચોથે ચા નવમે સૂર્ય હોય અને આઠમે બ્રહ્મસ્પતિ રહેલા હોય તથા બારમે ચન્દ્રમા હોય તે તરત મૃત્યુ પામે છે.

શશિસૂર્યસિતે કેન્દ્રે સંયુક્તશ્ચન્દ્રજાર્કિણા ।

હન્તિ વર્ષદ્વયેનૈવ જાતર્ક શિષ્ટભાવિતઃ ।૨૧।

ગુરુમન્દગૃહે વક્રી મન્દગે બુધમાસ્કરે ।

ઈપ્સિતં કુરતે મૃત્યુ મદે ચૈકાદશે દ્રુવમ્ ।૨૨।

સૂર્યમન્દગૃહે શુક્રો ગુરુણા જ વિલીકિતઃ ।

નવભિમરિયત્યેનં વર્ષૈર્જાતિં ન સંશયઃ ।૨૩।

સૂર્યેણ સહિતશ્ચન્દ્રો બુધસ્થાનગતઃ સદા ।

ન વીક્ષિતશ્ચ સૌમ્યેન નવ વર્ષેણ મૃત્યુદઃ ।૨૪।

બુધઃ સૂર્યેન્દુ સંયુક્તો વીક્ષિતોઽપિ શુભૈર્ગ્રહેઃ ।

વર્ષૈરેકાદશેસ્તેન મારયત્યેવ નિશ્ચિતમ્ ।૨૫।

અર્થ :- જેને શુક્ર, ચન્દ્રમા અને સૂર્ય, કેન્દ્રસ્થાનમાં બુધ શનિની સાથે રહેલા હોય, તે બાળક બે વર્ષમાં મૃત્યુ પામે છે.

જેને બ્રહ્મસ્પતિ વક્રી થઈને શનિના ઘર (૧૦-૧૧)માં રહેલા હોય અને બુધ, સૂર્ય સાતમા સ્થાનમાં હોય તે સ્વેચ્છા મુજબ મૃત્યુ પામે છે. પણ જો અગ્યારમે શનિ હોય તો તરત મૃત્યુ પામે છે.

જેને શુક્ર, બ્રહ્મસ્પતિની દૃષ્ટિમાં રહેલા સૂર્ય અથવા મંગળના ઘરમાં રહેલા હોય તે બાળક નવ વર્ષ પછી મૃત્યુ પામે છે.

જેને સૂર્યયુક્ત ચન્દ્રમા બુધના સ્થાન (૬-૩)માં રહેલા હોય અને બુધની દૃષ્ટિ તેના ઉપર ન પડતી હોય, તે બાળક નવમા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

બુધ, સૂર્ય ચન્દ્રમા યુક્ત હોય અને તેના ઉપર શુભ ગ્રહની દ્રષ્ટિ પડતી હોય તો બાળક અગ્યાર વર્ષ પૂરા કરીને મૃત્યુ પામે છે.

લગનાષ્ટમગો રાહુઃ શનિઃ સૂર્યાવલોકિતઃ ।

નિરોક્ષતઃ શુભૈઃ કુર્યાદષ્ટદ્વાદશમિઃ ક્ષયમ્ ॥૨૬॥

घने राहुर्बुधः शुक्रः सौरेः सूर्यो यदा स्थितः ।

तत्र जातो भवेन्मृत्युमूर्ते पितरि जायते ॥२७॥

અયથે રાહુ સૌરિસૌમ્યો જોવો લગ્ને ચ પચ્ચમે ।

અત્રયોગે ચ યો જાતો જાતમાત્રઃ સ નશ્યતિ ॥૨૮॥

जीवार्कराहु भौमाः स्युश्चत्वारः क्रूरवेश्मगाः ।

सप्तमे च गृहे शुक्रो देहकष्टकराः सदा ॥२९॥

ગુહાસ્થાને યદા ભૌમો રાહુઃ સૌરિસમન્વિતઃ ।

ત્રુપીઢા ભવેત્તસ્ય સ્વાસને નૈવતિષ્ઠતિ ॥૩૦॥

અર્થઃ:- જેને લગ્નમાં આઠમે રાહુ રહેલો હોય અને શનિ ઉપર સૂર્યની દ્રષ્ટિ હોય તેમજ શુભ ગ્રહોની પણ દ્રષ્ટિ હોય, તેને આઠમા અને બારમા વર્ષે મરણપ્રદ દેહપીડા થાય છે.

જેને ધનસ્થાનમાં રાહુ, બુધ, શુક્ર, શનિ અને સૂર્ય રહેલા હોય તે બાળક પોતાના પિતાના મૃત્યુ પછી જન્મીને મૃત્યુ પામે છે

બારમે રાહુ, શનિ, બુધ અને બૃહસ્પતિ લગ્નમાં અથવા પાંચમા સ્થાનમાં હોય તેવા યોગમાં જન્મેલો બાળક પોતાની માતા સાથે મૃત્યુ પામે છે.

જેને બૃહસ્પતિ સૂર્ય રાહુ, અને મંગળ એ ત્રણે ગ્રહો, દર ગ્રહની રાશિમાં બેઠા હોય અને સાતમે રાહુ હોય તો તે હમેશાં શરીર પીડા ભોગવતો રહે.

જેના છઠા સ્થાનમાં મંગળ અને રાહુ શનિની સાથે રહેલા

હોય, તો તેને નૃપપીઠા થાય છે. તે પોતાના આસનપર સ્થિર નથી રહી રહી શકતો.

ચતુર્થે રાહુ સૌરાર્કાઃ ષષ્ઠે ચન્દ્રો બુધઃ કુજઃ ।

માર્ગવશ્રાત્ર યો જાતઃ સ ગૃહસ્ય ક્ષયંકરઃ ।૩૧।

અર્કઃ પાપોઽષ્ટમસ્થોઽપિ શત્રુક્ષેત્રે યદા ભવેત્ ।

પાપેન વીક્ષિતો વર્ષાન્મારત્યેવ બાલકમ્ ।૩૨।

ભૌમમાસ્કર મન્દા શ્ર શત્રુક્ષેત્રેઽષ્ટ મે યદા ।

યમેન રક્ષિતોપ્યેવ વર્ષમાત્રં સ જીવતિ ।૩૩।

વક્રી શનિ મૈમિ ગેહે કેન્દ્રે ષષ્ઠેઽષ્ટમેઽપિ વા ।

કુજેન બલિનો દૃષ્ટો હન્તિ વર્ષદ્વયે શિશુમ્ ।૩૪।

શનિ રાહુ કુજૈ યુક્તઃ સપ્તમે નવમે શશો ।

સપ્તમે દિવસે હન્તિ માસે વા સપ્તમે શિશુમ્ ।૩૫।

અર્થ : જોને ચોથા સ્થાનમાં રાહુ, શનિ અને સુર્ય હોય, છઠ્ઠે ચન્દ્રમા, બુધ અને મંગળ હોય અને ત્યાં શુક્ર પણ રહેલો હોય, તો તે જાતક ઘરનો નાશ કરનારો થાય છે.

જોને એક પણ પાપગ્રહ શત્રુના ઘરમાં થઈને આઠમા સ્થાનમાં રહેલો હોય, અને પાપગ્રહ કરને દેખતો હોય તો તે ચોગ બાળકને એક વર્ષમાં મારનાર થાય છે.

જોને શત્રુ રાશિમાં થઈને મંગળ, સુર્ય, શનિ-અષ્ટમ ભાવમાં રહેલા હોય, તે બાળક જો થમ વડે રક્ષિત હોય તો પણ એક જ વર્ષ જીવે છે.

જોને વક્રી શનિ, મંગળના ઘરમાં, કેન્દ્રસ્થાને થા છઠા-આઠમાં સ્થાનમાં રહેલો હોય અને તેના ઉપર મંગળની બળવાન દૃષ્ટી પડતી હોય તો તે બાળકને બે વર્ષમાં મારે છે.

જોને શનિ, રાહુ મંગળની સાથે સાતમા સ્થાનમાં હોય

અને ચન્દ્રમા નવમા સ્થાનમાં હોય તે યોગ બાળકને જ્ઞાનમાં દિવસે થા સાતમા મહિને મારે છે.

લગ્નસ્થાન યદા માનુ પશ્ચમસ્થો નિજાકરઃ ।

અષ્ટમસ્થા યદા પાપાસ્તદા જાન્તો ન જીવન્તિ ।૩૬।

લગ્નપઃ પાપસયુક્તો લગ્ને વા પાપમધ્યગે ।

લગ્નાન્સપ્તમગ. પાપસ્તદા ચાન્મવધો ભવેન્ ।૩૭।

કૂર ક્ષેત્રે યદા જીવો લગ્નેશોઽસ્ત ગનો ભવેન્ ।

અકર્મા ચ તદા જાત નત્તવર્ષાણિ જીવન્તિ ।૩૮।

અષ્ટમે ચ યદા મીરિર્જન્મ સ્યાન્તે ચ ચન્દ્રમાઃ ।

મંદાગ્ન્યુદર રોગી ચ ગાય દ્વોત્તર જાયન્તે ।૩૯।

મનિલંગ્થે યદા માનુર્મનુક્ષેને યદા નિનિ. ।

દ્વાદશે વત્સન્ઘૃત્યુત્તસ્ય જ્ઞાનસ્ય જાપન્તે ।૪૦।

અર્થઃ જન્મવ્રત્તમા સૂર્ય રહેલો હોય અને પાંચમે ચન્દ્રમા હોય તથા આઠમા સ્થાનમાં પાપચંદ્ર હોય તે યોગમાં જન્મેલો બાળક, જનમ્યા પછી જીવતો નથી.

જેના જન્મ લગ્નનો રોગી. પાપચંદ્ર હોય તેના જન્મ પાપચંદ્રોની વચ્ચે હોય અને જન્મથી નાનકે પાપચંદ્ર હોય તે આત્મધાતુ ઠરનારો થાય છે.

જેના કૂર ચંદ્રમાઃ સ્થાનમાં જુદાંપણિ રહેશે તેના જન્મે જન્મેથી અસ્ત પામેલો હોય તે બાળક કુટુંબી રહેશે જાનના વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

જેના આઠમા સ્થાનમાં ચંદ્રમા અને લગ્નસ્થાન (જન્મ) ચન્દ્રમા હોય તે મરણિય તથા જેના રોગ પીડિતે. જન્મની વય છે.

શ્રી સતીન્દ્ર મુનિનંદન :

જેને શનિના સ્થાન (૧૦-૧૧)માં સૂર્ય અને સૂર્યના સ્થાન (૫) માં શનિ હોય, તે બાળક બાર વર્ષની વયે મૃત્યુ પામે.

બુધમીમા યદા લગ્ને ષષ્ઠસ્થાનેઙથવા સ્થિતી ।

તસ્કરશ્ચૌરકર્મા સ્યાર્ધસ્ત પાદૌ ચ નશ્યતઃ ।૪૧।

ષષ્ઠેઽષ્ટમે વા મૂર્તૌ ચ શત્રુક્ષેત્રે યદા બુધઃ ।

ચતુર્વર્ષેભવેન્મૃત્યુર્બાલિકસ્ય ન સંશયઃ ।૪૨।

અષ્ટમસ્થો યદા રાહુઃ કેન્દ્રસ્થાને ચ ચન્દ્રમાઃ ।

સદ્ય એવ મવેન્મૃત્યુર્બાલિકસ્ય ન સંશયઃ ।૪૩।

ચતુર્થસ્થો યદા રાહુઃ ષષ્ઠાષ્ટમ ગૃહે શશી ।

વિશત્યા દિવસૈ મૃત્યુર્બાલિકસ્ય ન સંશયઃ ।૪૪।

સપ્તમે નવમે રાહુઃ શત્રુક્ષેત્રે યદા ભવેત્ ।

ષોડશે વત્સરે મૃત્યુર્બાલિકસ્ય ન સંશયઃ ।૪૫।

અર્થઃ : જેને બુધ અને મંગળ લગ્નમાં ચા છઠા સ્થાનમાં હોય, તે બાળક ચાર અને કુકમી અને છે અને તેના હાથ-પગ કપાઈ જાય છે.

છઠે, આઠમે ચા મૂર્તિ (લગ્ન)માં પાપ ગ્રહોથી યુક્ત જેને શનિના સ્થાનમાં અથવા શત્રુના સ્થાનમાં બુધ હોય તો તે બાળક ચોથા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

જેને આઠમે રાહુ હોય અને કેન્દ્રસ્થાન (૧-૪-૭-૧૦) માં ચન્દ્રમા હોય તે બાળક તરત મૃત્યુ પામે છે.

જેને ચોથા સ્થાનમાં રાહુ અને છઠે ચા આઠમે ચન્દ્રમા હોય તો તે બાળક વીસ દિવસનો થઈને અચૂક મૃત્યુ પામે છે.

જેને શત્રુક્ષેત્રી રાહુ સાતમે ચા નવમે રહેલો હોય, તે બાળક સોળમાં વર્ષમાં મૃત્યુ પામે છે.

: વિભાગ બીજો

દ્વાદશસ્થો યદા ચન્દ્રઃ પાપઃ સ્યાદષ્ટમે ગૃહે ।

એક માસે ભવેન્મૃત્યુસ્તસ્ય બાલસ્ય નિશ્ચિતમ્ ૧૪૬।
જન્મ સ્થાને યદા રાહુઃ ષષ્ઠસ્થાને ચ ચન્દ્રમાઃ ।

અપસ્મારસ્તદા રોગો બાલકસ્ય હિ જાયતે ૧૪૭।
માર્ગવેળ યુતશ્ચન્દ્રઃ ષષ્ઠાષ્ટ મગતો ભવેત્ ।

મન્દાગ્ન્યુ દરરોગી ચ હીનાન્નોઽપિ ચ બાલકઃ ૧૪૮।
ષષ્ઠાષ્ટમે યદા ચન્દ્રો બુધયુક્તશ્ચ તિષ્ઠતિ ।

વિષદોષેળ બાલસ્ય તદા મરણ મુચ્યતે ૧૪૯।
માનુના સયુતશ્ચન્દ્રઃ ષષ્ઠાષ્ટમયુતો ભવેત્ ।

ગજ દોષેળ મૃત્યુર્વા સિંહ દોષેળ વા ભવેત્ ૧૫૦।

અર્થ : જેને ખાસે ચંદ્રમા અને પાપગુહ આઠમે હોય
તો તે બાળક નિઃસંદેહ એક મહિનામાં મૃત્યુ પામે છે.

જેને જન્મસ્થાનમાં રાહુ અને છઠા સ્થાનમાં ચંદ્રમા હોય
તે બાળક મરડાના રોગથી મૃત્યુ પામે છે.

જેને શુક્ર સાથે ચંદ્રમા છઠા થા આઠમા સ્થાનમાં હોય તે
બાળક મહાગ્નિવાળો, પેટના રોગવાળો અને વિકલાંગ બને છે.

જેને છઠા થા આઠમા સ્થાનમાં બુધ યુક્ત ચંદ્રમા રહેલો
હોય તે બાળક વિષદોષથી મૃત્યુ પામે છે.

જેને સૂર્યની સાથે ચંદ્રમા છઠા થા આઠમા સ્થાનમાં રહેલ
હોય તે હાથી થા સિંહનો લોગ બનીને મૃત્યુ પામે છે.

एकोऽपि यदि मूर्ति स्याज्जन्म काले दिवाकरः ।

स्थान हीने भवेद्बालो वृत्तिर्दुष्टा सदा पुनः १५१।

लग्ने ऽष्टमे यदा राहुश्चन्द्रो वा यदि दृश्यते ।

दशा है जाय ते तस्य बालस्य मरणं ध्रुवम् १५२।

૩૮ શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત કર્પણ :

: ૨૬૭

લગનાચ્ચ નવમે સૂર્યે સૂર્ય પુત્રે તથાઢષ્ટમૈ ।

एकादशे भार्गवे च मासमेकं न जीवति । १३।

નવમે દશમે ચન્દ્રઃ સપ્તમે ચ યદા સિતઃ :

पापे पाताल सस्थे च वंशच्छेदकरो नरः । १४।

શત્રુક્ષેત્રેઽષ્ટમે ષષ્ઠે દ્વિતીયે દ્વાદશે રવિઃ ।

स जीवेद्रस वर्षाणि बालको नात्र संशयः । १५।

અર્થ : જેને કેવળ સૂર્ય જ જન્મસ્થાનમાં હોય છે તે બેઘર બને છે તેમજ અધમવૃત્તિ વડે આશુલીકા ચલાવે છે.

જેને લગ્નમા યા આઠમા સ્થાનમાં રાહુ રહેલો હોય અને તેના ઉપર ચંદ્રમાની દૃષ્ટિ પડતી હોય, તે બાળક હથ ફિવસમાં જ મૃત્યુ પામે છે.

જેને નવમા સ્થાનમાં સૂર્ય, અને શનિ આઠમા સ્થાનમાં હોય તેમજ શુક્ર અગિયારમે હોય તે બાળક દ્રક્ત એક માસ જીવે છે.

જેને ચંદ્રમા નવમા યા હથમા સ્થાનમાં હોય, સાતમે શુક્ર હોય અને પાપચંદ્રો ચોથા સ્થાનમાં રહેલા હોય તે પોતાના વંશને ઉઘેલ કરનાર નીવડે છે.

જેને શત્રુક્ષેત્રી સૂર્ય, આઠમા, છઠ્ઠા, બીજા અને ચારમા ઘરમાં રહેલો હોય, તે બાળક છ વર્ષ જીવે છે.

શત્રુ ક્ષેત્રેઽષ્ટમે મૂર્તિ બુધઃ ષષ્ઠે પ્રજાયતે ।

बालो जीवति वर्षाणि चत्वारि नात्र संशयः । १६।

एकादशे तृतीये च नवमे पञ्चमे गुरो ।

શત્રુ ક્ષેત્રે વૃદ્ધસ્થાને ભવેત્પન્ચાદશષ્ટાયુઃ । ૧૭।

नवमे पञ्चमे वापि रिपुक्षेत्रे बृहस्पति ।

तदा षट्त्रिंशद्वर्षाणि जीवते नात्र संशयः । १८।

મિત્ર ક્ષેત્રેકા દશમે વા યદા ગુરુઃ ।
 શત્રુ ક્ષેત્રેઽથવા શુક્રો દ્વિતીયે દ્વાદશે ભવેત્ ।
 એક વિશતિ વર્ષા યુર્જયિતે વાલકો ધ્રુવમ્ ।૫૧।
 શત્રુક્ષેત્રેઽષ્ટમે પળ્દે દ્વિતીયે દ્વાદશે શનિઃ ।
 અટૌ દિનાન્યષ્ટ માસાનષ્ટ વર્ષાણિ જીવતિ ।૬૦।

અર્થ- જેને શત્રુક્ષેત્રી બુધ આઠમે, જન્મલગ્નમાં અથવા
 છઠ્ઠે રહેલો હોય, તે બાળક ચાર વર્ષ જીવે છે.

જેને શત્રુ-ક્ષેત્રમાં અથવા વૃદ્ધ-સ્થાનમાં થઈને બૃહસ્પતિ
 અગ્રારમાં, ત્રીજા, નવમા અથવા પાંચમા સ્થાનમાં રહેલો હોય
 તેનું આયુષ્ય અઠાવન વર્ષનું હોય છે.

જેને શત્રુક્ષેત્રી બૃહસ્પતિ નવમે ચા પાંચમે રહેલો હોય તે
 માણસ ત્રેઝઃ (૬૩) વર્ષ જીવે છે.

જેને બૃહસ્પતિ, મિત્રના ઘરમાં થઈને અગ્રારમે ચા દશમે
 રહેલો હોય અને શત્રુક્ષેત્રી શુક્ર, ખીજા ચા બારમા સ્થાનમાં હોય,
 તેની વય એકવીસ વર્ષની હોય છે.

જેને શત્રુના ઘરને પ્રાપ્ત થઈને શનિ આઠમે. છઠ્ઠે, ખીજે
 ચા બારમે રહેલો હોય. તે બાળક આઠ દિવસ, આઠ મહિના અથવા
 આઠ વર્ષ જીવે છે.

ચન્દ્રક્ષેત્રે યદા મૌમો ગાયતે મનુજઃ સદા ।
 રક્ત પિત્તેન હીનાઙ્ગો નાના વ્યાધિ સમન્વિતઃ ।૬૧।
 ચન્દ્રક્ષેત્રે યદા ચાન્દ્રિર્જયિતે યસ્ય જન્મનિ ।
 સ જાતઃ ક્ષયરોગી સ્યાત્કુળાદિભિરુપદ્રુત ।૬૨।
 રાહૌ ચ કેન્દ્રગે મૃત્યુઃ પાપાનાં દૃષ્ટિસયુતે ।
 સવત્સરે તુ દશમે લોઢ્યે તુ વિશેષતઃ ।૬૩।

શ્રી ચતીન્દ્ર ચુદૂર્ત દર્પણ :

: ૨૯૬

ચન્દ્ર સપ્તમભવને શનિ મૌમ રાહુ સંયુતો ભવતિ ।
 યદા સપ્તમ દિવસે મૃત્યુઃ સપ્તમાસે ન સંશયઃ ।૬૪।
 મૌમ ક્ષેત્રે યદા જીવઃ ષષ્ઠેઽષ્ટમે ચ ચન્દ્રમા ।
 પષ્ટેષ્ઠમે ભવેન્મૃત્યુ રક્ષકો યદિ શંકરઃ ।૬૫।

અર્થ:- જેના જન્મ સમયે ચન્દ્રમાના ઘરમાં મંગળ રહેલો હોય તે રક્તપિત્ત ગ્રસ્ત બને તેના આ બો ખરી પડે તેમજ અનેક વ્યાધિઓ ભોગવે.

જેને ચન્દ્રમાના ઘરમાં બુધ રહેલો હોય તે ક્ષયરોગી બને અને ઠોઢના વ્યાધિ વડે ઘેરાઈ જાય.

જેને પાપગ્રહોની દ્વિતી દૂષિત રાહુ કેન્દ્રસ્થાન (૧-૪-૭-૧૦) માં રહેલો હોય, તે કશ્ચમા વર્ષે અને ખાસ કરીને સોળમા વર્ષે મૃત્યુ પામે

જેને ચન્દ્રમા સાતમા સ્થાનમાં શનિ, મંગળ, રાહુની સાથે રહેલો હોય, તે જન્મીને સાતમા દિવસે મૃત્યુ પામે, જો તે સાતમા દિવસે મૃત્યુ ન પામે તો સાત મહિના જીવીને અચૂક મૃત્યુ પામે.

જેને મંગળના ઘર (૧-૮)માં બૃહસ્પતિ અને છદ્દે-આઠમે ચન્દ્રમા હોય, તો તે સ્વયં શંકર વડે રક્ષાએલો હોય તો પણ છઠા આઠમા દિવસે, માસે યા વર્ષે જરૂર મૃત્યુ પામે.

જન્મસપ્તમ મે સૌરિરષ્ટમે યદિ ચન્દ્રમાઃ ।
 બ્રહ્મપુત્રો યદા જાત. સોપિ પુત્રો ન જીવતિ ।૬૬।
 ષષ્ઠાષ્ટમે યદા ચન્દ્રો રવિર્ભવતિ સપ્તમઃ ।
 પિતૃમાતૃઘન હન્તિ માસમે કં ન જીવતિ ।૬૭।
 દ્વાદશે જીવશુક્રો ચ જન્મતો રાહરેવ ચ ।
 સપ્તમે ચ યદા સૌરિર્વર્ષમે કં ન જીવતિ ।૬૮।

મીમે દિવાકરે છિદ્રે જાતઃ શત્રુગૃહે યદિ ।

સ નરો મ્નિયતેઽવશ્યં યમો માસં ન રક્ષકઃ ।૬૧।

યદા લગ્ને ગ્રહઃ ક્રૂરઃ ષષ્ટાષ્ટમેઽપિ ચન્દ્રમાઃ ।

તદા સર્વો ભવેન્મૃત્યુર્જાતિકસ્ય ન સંશયઃ ।૭૦।

અર્થ : જેના જન્મ સમયે સાતમે શનિ રહેલો હોય અને આઠમે ચંદ્રમા હોય તે તે બ્રહ્મપુત્રરૂપે જન્મેલો હોય તે પશુ જીવતો નથી અર્થાત્ મરી જાય છે.

જેને ચંદ્રમા છટ્ટે, આઠમે અને સૂર્ય સાતમે હોય તે માતા પિતાના ધનનો નાશ કરે છે. અને જનમ્યા પછી એક માસ પશુ જીવતો નથી.

જેને બારમે બૃહસ્પતિ, શુક્ર જન્મલગ્નમાં રાહુ અને સાતમે શનિ હોય તે ભાતક એક વર્ષ પશુ નથી જીવતો.

જેને મંગળ અને સૂર્ય શત્રુક્ષેત્રમાં રહીને આઠમા ભાવમાં પડે તેની રક્ષા સ્વયં યમરાજ કરે તે પશુ તે એક માસથી વધુ જીવતો નથી.

જેના લગ્નમાં કૂર ગ્રહ હોય અને છટ્ટે તથા આઠમે ચંદ્રમા હોય તે બાળક જન્મીને તરત મૃત્યુ પામે છે.

ચતુર્થેઽપિ યદા રાહુઃ કેન્દ્રે ભવતિ ચન્દ્રમાઃ ।

વિંશત્ત્રયર્ષે ભવેન્મૃત્યુર્જાતિકસ્ય ન સશયઃ ।૭૧।

સપ્તમસ્થો યદા રાહુર્જન્મકાલે યદા તદા ।

દશવર્ષે ભવેન્મૃત્યુરમૃતં યદિ પીયતે ।૭૨।

લગ્નેઽષ્ટમે સદા રાહુશ્ચન્દ્રો વા યદિ પશ્યતિ ।

જાતકસ્ય તદા મૃત્યુર્યદિ શુક્રેણ રક્ષિતઃ ।૭૩।

દશમેઽપિ યદા મૌમ ઉચ્ચઃ શત્રુગૃહે સ્થિતઃ ।

જાતકસ્ય ભવેન્મૃત્યુર્માતૃશ્રૈવ ન સશયઃ ।૭૪।

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્તદર્પણ :

लग्नस्थितो यदा भानुः पञ्चमस्थो निशापतिः ।

लग्नेऽष्टमे स्थिताः पापास्तदा जातो न जीवति । ७५।

અર્થ : જેને ચોથો રાહુ અને કેન્દ્રમાં ચંદ્રમા હોય તો જાતકની વીશમા વર્ષે મૃત્યુ થાય.

જેને જન્મ સમયે રાહુ સાતમા સ્થાનમાં રહેલો હોય તે બાળક અમૃત પીતો હોય તો પશુ દશમા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

જેને લગ્ન અથવા આઠમે રહેલા રાહુને ચંદ્રમા દેખતો હોય, તો તે ઇન્દ્રથી રક્ષિત હોય તો પશુ મૃત્યુ પામે છે.

જેને મંગળ ઉચ્ચ શત્રુ રાશિને દશમ બાવમા રહેલો હોય તે બાળક તથા તેની માતા મૃત્યુ પામે છે.

જેને જન્મ-લગ્નમાં સૂર્ય, પાંચમે ચંદ્રમા અને લગ્ન આઠમાં પાપશ્રદ્ધો રહેલા હોય તે બાળક મરી જાય છે.

लग्नान्तिसप्तमशीतांशुः पापाष्टमेषु लग्नगः ।

लग्नस्थितो यदा भानुर्मासेन म्रियते शिशुः । ७६।

घने गुरुः सौंहिकेयो भौमः शुक्रश्च सप्तमे ।

अष्टमे रविचंद्रौ च म्लेच्छ स्याद्यवनैः स्थितः । ७७।

लग्नस्थाने यदा भौमो ह्यष्टमे च दिवाकरः ।

सौरेश्चतुर्थमघने तदाकुण्ठी भवेन्नरः । ७८।

घर्मस्थाने यदा पापो लग्नात्पापश्चतुर्थगः ।

કમ-સ્થાનગતો રાહુસ્તદા મ્લેચ્છો ભવેદ્ધુવમ્ । ૭૯।

अथैयमवनगे चंद्र वामं चक्षुर्विनश्यति ।

यदासूर्यो द्वितीयस्थस्तदा ह्यर्धं समादिशेत् । ८०।

અર્થ : જેને લગ્નથી સાતમે ચંદ્રમા હોય અને પાપશ્રદ્ધો લેગ્નમાં આઠમે રહેલા હોય તેમજ સૂર્ય, લગ્નમાં રહેલો હોય તે બાળક એક માસમા મૃત્યુ પામે છે.

જેને બીજે જુહાપતિ, રાહુ મંગળ, શુક્ર સાતમે હોય અને સૂર્ય-ચંદ્ર આઠમે હોય તે મ્લેચ્છ બનીને મુસલમાનો સાથે રહે છે.

જેને લગ્નમાં મંગળ, આઠમે સૂર્ય ચોથે રાહુ રહેલ હોય તે જાતક કૌટુંબિક બને છે.

જેને નવમા સ્થાનમાં પાપગ્રહ અને ચોથા સ્થાનમાં પાપ ગ્રહ તેમજ દશમ ભાવમાં રાહુ હોય તે મ્લેચ્છ બની જાય છે.

બારમે રહેલો ચંદ્રમા ઠાળી આંખનો નાશ કરે છે અને બીજે સૂર્ય માણસને આધળો બનાવે છે.

સિંહલગ્ને યદા જન્મ જ્ઞાનિ મુર્તીં યદા મર્વત્ ।

ચક્ષુર્હીનો ભવેદ્બાલઃ શુક્રે જન્માન્ધકો ભવેત્ ૧૮૧।

હોરાયાં દ્વાદશે રાશી સ્થિતો યદિ દિવાકરઃ ।

કરોતિ દક્ષિણે કાળં વામનેત્રે ચ ચન્દ્રમાઃ ૧૮૨।

સ્વસ્થાને લગ્નતઃ ક્રૂર ક્રૂરઃ પાતાલગઃ પુતઃ ।

દશમે ભવને ક્રૂરઃ, કષ્ટં જીવતિ જાતકઃ ૧૮૩।

અસ્મિન્યોગેન યો જાતો માતુર્દુઃખકરો ભવેત્ ।

યદિ જીવેદ્દસી જાતો માતૃપક્ષકર્ચકરઃ ૧૮૪।

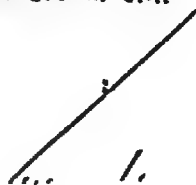
ક્રૂરે ક્ષેત્રે ભવેત્સૂર્યઃ કન્યાયાં ક્રૂર સંસ્થિતઃ ।

ક્રૂરક્ષેત્રે ભવેદ્દ્રાહુઃ કષ્ટં જીવતિ જાતકઃ ૧૮૫।

અર્થઃ : જે માણસ સિંહ લગ્નમાં જન્મે છે અને જ્ઞાનિ કેન્દ્રમાં હોય છે તો તે નેત્રહીન થાય છે અને જો મૂર્તિમાં શુક્ર હોય છે તો તે જન્મથી આધળો હોય છે.

હોરામાં બારમી રાશિમાં જેને સૂર્ય રહેલો હોય તે ઠાળી આંખે ઠાંણો થાય અને જો ત્યાં ચન્દ્રમા રહેલો હોય તો ઠાળી આંખ જાય.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

જેને પોતાના ઘરના કુર અડો લગ્નમાં, ચોથે અને દસમે રહેલા હોય તે જાતક જીવન કષ્ટથી વીતાવે. આ ચોથમાં જે જન્મે છે, તે પોતાની માતાને દુઃખ દેનારો અને છે અને જો તે જીવતો રહે છે તો માતૃપક્ષનો નાશ કરનારો નીવડે છે.

જેને કુર રાશિમાં સૂર્ય અને કન્યા રાશિમાં કુર તેમજ કુર રાશિમાં જ રાહુ રહેલો હોય તે કષ્ટથી જીવે છે.

शुक्रे च वाक्पतौ बुद्धौ नीचे राहु समन्विते ।
चन्द्रमाश्च न पश्येत सोऽपि बालो न जीवति । ८६।

षष्ठाष्टमे यदा चन्द्रो द्वादશે रविमगलौ ।
सोऽपि जातो न जीवेत् रक्षते यदि शंकरः । ८७।

षष्ठाष्टमे यदा केतु केन्द्री भवति चन्द्रमाः ।
सद्यो बालक मृत्युः स्याद् रक्षिता यदि शंकरः । ८८।

चन्दो बुधश्च तथा सूर्यः शनिश्चान्ते यदा भवेत् ।
मध्यस्थाने यदा भौમो हीन दृष्टिस्तदा भवेत् । ८९।

अर्कः सौरिस्तथा भौमः स्वर्मानुः केतुसंयुतः ।
नीच संयुक्त दृष्टिः स्यात् स जातो मातृघातकः । ९०।

અર્થ . જેને શુક્ર અને બુદ્ધસ્થિતિ પાંચમામાં અને રાહુ નીચે સ્થાનમાં રહેલો હોય અને તેના ઉપર ચન્દ્રમાની દૃષ્ટિ ન પડતી હોય તે બાળક પણ જીવતો નથી.

જેને છઠ્ઠી-આઠમે ચન્દ્રમા હોય અને બારમે સૂર્ય મંગળ હોય તે બાળક સ્વયં શંકર વડે રક્ષાએલો હોય તો પણ મૃત્યુ પામે છે.

જેને છઠ્ઠે, આઠમે કેતુ હોય અને કેન્દ્રમા ચન્દ્રમા હોય તે બાળક પણ તરત મૃત્યુ પામે છે.

: વિભાગ બીજો

જેને ચંદ્રમા, ગુપ્ત, સૂર્ય, શનિ બારમે રહેલા હોય અને મંગળ દશમા સ્થાનમાં હોય અને હીન દષ્ટિ વાળો થાય છે.

જેને સૂર્ય, શનિ તથા મંગળ, રાહુ-કેતુની સાથે રહેલા હોય તેના ઉપર નીચે રાશિમાં રહેલા ગ્રહોની દષ્ટિ પડતી હોય તેો માતૃષાતક બને છે.

રવિરાહ સૌરિભૌમી જીવો લગ્ને ચ પञ्चમે ।

યોગેऽસ્મિન્નપિ યો જાતો જાત માત્રો વિનશ્યતિ ।૧૧।

ક્રૂરે ક્ષેત્રે ગતો જીવો રવિ રાહુર્ધરાસુતઃ ।

સપ્તમે ભવને ગુક્રો દેહી કથં પ્રયાતિ ચ ।૧૨।

ક્રૂરે લગ્ને ભવેજ્જાતસ્તત્સ્વામી ક્રૂરક્ષેત્રગઃ ।

આત્મ ઘાતો ભવેત્તસ્ય શરોરે કટ માદિશેત્ ।૧૩।

સાતમે ભવને ભૌમઃ પંચમે ચ દિવાકરઃ ।

અરણ્યે ચ ભવેજ્જન્મ વૃક્ષાલયે ન સંગયઃ ।૧૪।

અર્થ : જેને સૂર્ય, રાહુ અથવા શનિ મંગળ અને બૃહસ્પતિ લગ્નમાં યા પાંચમા સ્થાનમાં રહેલા હોય તે બાળકની માતા, બાળ કના જન્મ પછી તરત મૃત્યુ પામે છે.

જેને કુર રાશિમાં બૃહસ્પતિ, સૂર્ય, રાહુ, મંગળ હોય અને સાતમા ભાવમા શુક્ર હોય તેને દેહ પીડા રહ્યા કરે છે.

જે માણસનો જન્મ કુર લગ્નમાં થાય છે અને જ્ઞાનને સ્વામી કુર રાશિમાં રહેલ હોય છે તેનો આત્મઘાત થાય છે તેમજ દેહે પીડા રહે છે.

જેને સાતમા સ્થાનમાં મંગળ, પાંચમે સૂર્ય રહેલો હોય, તેનો જન્મ વનમાં થાય છે.

અરિષ્ટયોગ પૂરે થયો.

૩૮ શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

૯૫ ભરજથોગ

૬૫ પાપો યદા લગ્ને લગ્નેશો વા ન પશ્યતિ ।

સૂર્યઃ પશ્યતિ નો લગ્નમન્ય જાતસ્તદા ભવેત્ ।૧૫।

તિથિ પ્રાતે દિનાન્તે ચ લગ્ન સ્યાન્તે તથૈવ ચ ।

ચશ્શેઽપિ ચ યો જાતઃ સોઽન્યજાતઃ શિશુર્ભવેત્ ।૧૬।

ન પશ્યતિ શશી લગ્નં મધ્યસ્થઃ સૌમ્ય શુક્રયોઃ ।

તતઃ પરોક્ષે જન્મ સ્યાદ્ભૌમેસ્તે વા તનો યમે ।૧૭।

જીવક્ષત્રગતે ચન્દ્રે શુક્રે વેતરરાશિગે ।

ત્રેઽકાળે ચ તદશે વા ન પરૈર્જાન ઇષ્યતે ।૧૮।

નલગ્ન મિન્દુર્ન ગુરુ નિરીક્ષતે ન વા શશાંકો રવિના સમાગતઃ ।

સૌરેણ વાઙ્કર્ણેણ યુતશ્ચ વા શશો પરેણ જાતં પ્રવદન્તિ સૂરયઃ ।૧૯।

અર્થઃ : જેને એક પાપથહ લગ્નમાં હોય અને તેને લગ્નેશ ન જોતો હોય અથવા તેના પર સૂર્યની દૃષ્ટિ ન પડતી હોય, તો તે બાળક અન્યથી જન્મેલો જાણવો.

તિથિના અતે, કિવસના અતે, લગ્નના અતે અથવા ચર-
નવાંશમાં જન્મેલો બાળક, પર પુરૂષથી જન્મેલો જાણવો.

જન્મ લગ્નને અંદ્રમાં ન દેખાતો હોય, અથવા બુધ અને શુક્ર વચ્ચે અંદ્રમાં હોય અથવા મંગળ સાતમે રહેલો હોય અથવા લગ્નમાં શનિ હોય. આ ચાર થોડામાં જન્મેલા બાળકના પિતાના જન્મ પરોક્ષમાં જાણવો.

જેને અંદ્રમાં બૃહસ્પતિના સ્થાનમાં રહેલો હોય અને શુક્ર ચોતાની રાશિ સિવાય બીજે રહેલો હોય અથવા બૃહસ્પતિ ત્રેઽકાણુ વા નવાંશમાં અંદ્રમાં રહેલો હોય, તે માણસ અન્ય પુરૂષથી જન્મેલો ન

જાણવેા પશુ લગ્નને ચંદ્રમા અથવા બૃહસ્પતિ લગ્નમાં ચંદ્રમાને ન
દેખતા હોય અને ન ચંદ્રમા શુક્ર સૂર્યને દેખતા હોય, તો તે
ભાતક બીજા પુરૂષથી જન્મેલો જાણવેા.

લગ્નં પચ્યતિ નાઽઙ્ગિરા ન ચ મૃગુજરિણ જાતઃ શિશુઃ

ક્ષીણ્યર્કઃ સમવેક્ષતે શશધરો યોગે શિવાવન્યજે ।

ચન્દ્રઃ પાપયુતો દિનેશસહિતઃ સ્યાદેવમપ્યન્યજઃ

પ્રોવત પ્રાહ્મુનિપૃઙ્ગવૈઃ સ્ફુટમિદં યોગત્રયે જાયતે ।૧૦૦।

યદિ વાપિ ભવેચ્ચન્દ્રો જન્માષ્ટમદ્વિતીયગ્ ।

દ્વાદશંકાદશસ્થો વા પશ્ચાઙ્ગજાતસ્તદા શિશુઃ ।૧૦૧।

ક્ષપાકર. પચ્યતિ નૈવ લગ્ન વિદેશસંસ્યે જનકે પ્રસૂતઃ ।

કુજાર્કિસંસર્ગગતે વિલગ્ને કવીજ્યજેન્દ્રાંશવિહીનકે વા ।૧૦૨।

રવિશશિયુતે સિ હે લગ્ને કુજાર્કિનિરીક્ષતે । નયનરહિતઃ સૌમ્યઃ

સ્તેટેઃ સ વુદ્વુદ લેચન ।

વ્યયગૃહગતશ્ચન્દ્રૌ વા મહીજ સ્ત્રવર । રવિર્ન શુભા ગદિતા

યોગા ભવન્તિ શુભેક્ષિતાઃ ।૧૦૩।

અર્થઃ જેના લગ્નને બૃહસ્પતિ અને શુક્ર ન દેખતા હોય.

લગ્નમાં ચંદ્રમાને મંગળ સૂર્ય દેખતા હોય ચંદ્રમા પાપઅહોથી શુક્ર
સૂર્ય સહિત હોય, તે બાળક બીજાનો જાણવેા-૫૨ પુરૂષથી જન્મેલો
જાણવેા.

જેને ચંદ્રમા જન્મલગ્નમાં આઠમે, બીજે, બારમે અથવા
અગ્યારમે રહેલો હોય, તો તે બાળકનો જન્મ પદોક્ષ જાણવેા.
તાત્પર્ય કે તે બીજાનું સંતાન હોય.

જેને ચંદ્રમાં લગ્નને ન દેખતો હોય અને મંગળ, શનિ
લગ્નમાં હોય અથવા શુક્ર, બૃહસ્પતિ કેન્દ્રાંશ રહિત હોય તો તે
બાળકનો પિતાથી પદોક્ષ રીતે જન્મ જાણવેા.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ

જેને સૂર્ય, ચંદ્રમા સાથે સિંહ લગ્નમાં રહેલો. હોય અને તેને મંગળ, શનિ જોતા હોય તો જાતક નેત્રહીન બને છે, પણ જો તેને શુભ ગ્રહો દેખતા હોય તો જાતકની આખો નાની હોય છે અને ચંદ્રમા યા મંગળ યા સૂર્ય ખારમે રહેલા હોય તો અશુભ જાણવા, પણ જો શુભગ્રહો દેખતા હોય તો શુભ પ્રમજવા.

(ભરણયોગ-તનસાવ વિચાર પૂરો થયો.)

૯૬ ધનસાવ. વિચાર.

પાપા: सर्वे घनस्थाने घनहानिकरा मताः

अन्यैः सौम्यैः शुभ सर्वमृद्धिवृद्धि घनादि कम् । १।
क्रूराश्चतुर्षुकेन्द्रेषु तथा क्रूरो घनेऽपि च ।

दरिद्रयोगं जानोयात्स्वपक्षस्य भयंकरः । २।
अष्टमस्थो यदा भौम द्विकोणे नीचगोरविः ।

सशीघ्रमेव जातः स्याद्भिक्षाजीवी च दुःखितः । ३।
कन्यायां च यदा राहुः शुक्रो भौमः शनिस्तथा ।

तत्र जातस्य जायेत कुबेरादधिकं धनम् । ४।

અર્થ : ધનભાજમાં પાપગ્રહો હોય છે, તો ધનની હાનિ કરનારા થાય છે. અને જો શુભ ગ્રહો હોય છે તો સમૃદ્ધિમાં વૃદ્ધિ કરે છે.

કુર ગ્રહ ૧-૪-૭-૧૦ માં તથા ખીજા સ્થાનમાં હોય તો દરિદ્રયોગ જાણવો આવા યોગમાં જન્મેડો આજક પોતાના પક્ષ માટે લાયક નીવડે છે. લાયક નીવડે છે.

જેને આઠમે મંગળ અને નીચ રાશિનો સૂર્ય ત્રિકોણમાં હોય તે જાતક ભિક્ષા વડે નિર્વાહ કરનારો અને હુ ખી થાય છે.

જેને કન્યા રાશિમાં રાહુ, શુક્ર મંગળ, શનિ રહેલા હોય. તેની પાસે કુબેરથી અધિક ધન હોય છે.

: વિભાગ ખીજો

અર્કં કેન્દ્રે યદા ચન્દ્રો મિત્રાંશે ગુરુણેક્ષિતઃ ।

વિત્તવાઙ્જ્ઞાન સંપન્નો જાયતે ચ તદાનરઃ ।૧।

સ્વક્ષેત્રસ્થો યદા જીવો બુધઃ સૌરિસ્ત ચૈવ ચ,

તદા જાતઃ । સ દીર્ઘાયુઃ સંપતિશ્ચ પદે પદે ।૬।

લગ્નં લાનેશ સંયુક્તં યસ્ય જન્મનિ જાયતે ।

ન મુચ્ચન્તિ ગૃહં તસ્ય કુલત્રિય ઇવ શ્રિયઃ ।૭।

ચન્દ્રેણ મજ્જ્ઞલો યુક્તો જન્મકાલે યદા ભવેત્ ।

તસ્ય જાતસ્ય ગૈહં તુ લક્ષ્મી નૈવ વિમુચ્ચતિ ।૮।

માસમધ્યે તુ યત્સંહ્યદિવ સૌર્જયિતે પુમાન્ ।

તત્સંહ્યવર્ષેશુવતૌ તુ લક્ષ્મી ભવતિ નિશ્ચિતમ્ ।૯।

અર્થ : જેને બૃહસ્પતિની દૃષ્ટીવાળા મિત્ર નવાંશનો અંદ્રમા સૂર્ય સાથે કેન્દ્રમાં રહેલો હોય તે ધનવાન અને જ્ઞાનવાન હોય છે

જેને પોતાની રાશિમાં બૃહસ્પતિ, બુધ તથા શનિ હોય તે માણસ દીર્ઘાયુષવાળો અને પગલે-પગલે સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરનારો હોય છે.

જેને જન્મ સમયે લગ્નનો સ્વામી લગ્નમાં રહેલો હોય તેા કુળવાન સ્ત્રીની જેમ લક્ષ્મી તેના ઘરમાં સ્થિર રહે છે.

જેને જન્મ સમયે મંગળ, અંદ્રમા સાથે હોય તેને લક્ષ્મી નથી છોડતી.

મહિનાની વચ્ચે જે તિથિએ માણસ જન્મે છે. તેટલા વર્ષો વીત્યા પછી તેને ત્યાં લક્ષ્મી સ્થિર થાય છે.

(ધનભાવ વિચાર પુરો થયો)

૯૭ અહનભાવ વિચાર

પાપસ્તૃતીયગૈઃ સર્વેબાન્ધવૈ રહિતો ભવેત્ ।

સૌમ્યેશ્ચ આત્ સંયુક્તઃ કીર્તિયુક્તો ધન પ્રિયઃ ।૧।

શ્રી થતીન્દ્ર મુદ્રત્ કર્પણ :

લગનાત્તૃતીયભવને શિખિના સહ ચંદ્રમાઃ ।

લક્ષ્મી વાજ્જાય તે બાલો ભ્રાતૃદ્વીનો ન સંશયઃ ।૨।
આદૌ જાતાન્ રલિહંતિ પશ્ચાદ્ ભૌમશનૈશ્ચરૌ ।

રાહુણા ચ હ્યુભૌ હતિ કેતુઃ સર્વનિવારકઃ ।૩।
સ્વક્ષેત્રૈસ્થો યદા રાહુર્ધન સ્થાને વૃહસ્પતિઃ ।

બુધેન ચ સમાયુક્તસ્તસ્ય બધુત્રયં ભવેત્ ।૪।

અર્થ :- જેને જન્મ સમયે બધા પાપ ગ્રહો ત્રીજા સ્થાનમાં રહેલા હોય તે બધુ રહિત હોય છે અને જો તે સ્થાન શુભ ગ્રહ-યુક્ત હોય છે અથવા તે સ્થાનમાં શુભ ગ્રહો રહેવા હોય છે તો તે માણસ બધુયુક્ત યશસ્વી અને ધનવાન થાય છે.

જેને જન્મ લગ્નથી ત્રીજા ભાવમાં કેતુયુક્ત ચન્દ્રમા રહેલો હોય તે બાળક લક્ષ્મીવાન અને બધુઓ વિનાનો હોય છે.

જેને સૂર્ય ત્રીજે બેઠો હોય તે યોગ તેના મોટા ભાઈનો નાશ કરે છે અને મગળ, શનિ બેઠો હોય તો નાના ભાઈનો નાશ કરે છે રાહુ બેઠો હોય તો બંનેનો નાશ કરે છે અને કેતુ હોય તો તે અશુભ યોગોત્તર નિવારણ કરે છે.

જેને પોતાના ઘરમાં રાહુ રહેલો હોય અને બુધયુક્ત પૃથ્વસ્પતિ બીજા ભાવમાં રહેલો હોય તેને ત્રણ ભાઈઓ હોય છે.
લગ્ને ચન્દ્ર ધને શુક્રો વ્યયે ચ બુધમાસ્કરૌ ।

રાહુશ્રેત્પશ્ચમે બાલઃ સ ભવેદ્બન્ધુ બન્ધકૃત ।૫।
ધનસ્થાને યદા કૂરો ભૌમઃ સૌરિસમન્વિતઃ ।

સહજે ચ ભવેદ્રાહુભ્રાતા તસ્ય ન જીવતિ ।૬।
ષ્ટથે ચ ભવને ભૌમઃ સપ્તમે રાહુસમ્ભવઃ ।

ઘટ્ટમે ચ યદા સૌરિભ્રાતા તસ્ય ન જીવતિ ।૭।
વિલગ્નસ્થો યદા જીવો ઘને સૌરિયદા ભવેત્ ।

રાહુશ્ચ સહજે સ્થાને ભ્રાતા તસ્ય ન જીવતિ ।૮।

અર્થ :- જેને લગ્નમાં અન્દ્રમાં, ખીજે શુક્ર, ખારમે ખુધ, સૂર્ય અને રાહુ પાંચમે હોય, તે બાળક પોતાના ભાઈઓને બધનઅસ્ત બનાવનારો નીવડે છે.

જેને ખીબા સ્થાનમાં કુર ગ્રહ હોય, મંગળ શનિની સાથે હોય અને ત્રીજા ભાવમાં રાહુ હોય તેના ભાઈ જીવતા નથી.

જેને છઠ્ઠે મંગળ, સાતમે રાહુ અને આઠમે શનિ હોય, તેના ભાઈ પણ જીવતા નથી.

જેને જન્મલગ્નમાં જુહસ્પતિ હોય, ખીજે શનિ હોય અને ત્રીજે રાહુ સ્થિર હોય તેના ભાઈ પણ નથી જીવતા.

સપ્તમે ભવને મૌમશ્રાદ્ધમેડપિ સિતો યદિ ।

નવમે ચ ભવેત્સૂર્યઃ સ્વલ્પાયુશ્ચ સમૂર્જિત । ૧ ।
તસ્ય ભ્રાતા ભવેદન્યઃ પિતા ચાય સમુદરેત્ ।

તસ્ય ચૈકો ભવેત્પુત્રઃ સોડપિ વિષ્ણં વિનશ્યતિ । ૧૦ ।
ઉદયતિ મૃદુ ભાશે સપ્તમસ્થે ચ મન્દે યદિ ભવતિ નિષેકઃ
સૂતિમન્દત્રયેણ ।

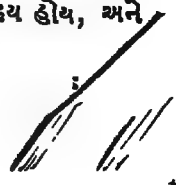
શનિનિ તુ વિચિરેષ દ્વાદશાબ્દે પ્રકુર્યાન્નિ ગદિતમિહ ચિન્ત્યં
સૂતિકાલેડપિ યુક્ત્યા । ૧૧ ।

પુંગ્વહોચ્ચસ્થિતો યસ્ય પત્રિકાયાં નરસ્ય ચ ।
તસ્ય ષષ્ઠો ભવેદ્ભ્રાતા ચાન્યથા મગિનો ભવેત્ । ૧૨ ।

અર્થ :- જેને સાતમે મંગળ, આઠમે શુક્ર અને નવમે શનિ હોય, ખીબાને ફીકરો તેના પિતા પુત્ર તરીકે રાખે છે તેના પુત્ર કુટુંબનો ઉદ્ધાર કરે છે તથા વિધ્નોનો નાશ કરે છે.

જેને ગર્ભાધાન કાળમાં જે રાશિ લગ્નમાં રહેલી હોય તેમાં મૃદુભાંશ અર્થાત્ મકર નવાંશ અથવા કુંભનવાંશનો ઉદય હોય, અને

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત ઈર્ષ્ય :

લગ્નમાં સાતમે શનિ રહેલો હોય તો ગર્ભસ્થનો જન્મ ત્રણ વર્ષે થાય.

અને ગર્ભાધાનકાળે લગ્નમાં કર્કનવાંશનો ઉદય હોય અને લગ્નથી સાતમે ચન્દ્રમા રહેલો હોય તો ગર્ભસ્થ બાર વર્ષે જન્મે છે (અર્થાત્ બાર વર્ષ સુધી માતાના ઉદરમાં રહે છે.)

જેને ઉચ્ચ રાશિમાં પુરુષગ્રહ ત્રીજા ભાવમાં સ્થિત હોય તેને છ ભાઈઓ હોય છે, પણ જો સ્ત્રીગ્રહ યા નપુસક ગ્રહ હોય તો તેટલી બહેનો હોય છે.

(સહજભાવ વિચાર પૂરો)

૯૮ મુખ્ય ભાવ ફળ

તુર્યસ્થાને સ્થિતાઃ પાપા બાલત્વે માતૃકષ્ટદાઃ ।

સૌખ્યં સૌમ્યાઃ પ્રકુર્વન્તિ રાજસમ્માન દાયકાઃ ।૧।

લગ્નાચ્ચતુર્થગઃ પાપો યદિ સ્યાત્ બલવત્તરઃ ।

તદા માતૃવર્ષં કુર્યાત્કેન્દ્રે વા ન પરો યદિ ।૨।

દ્વિતીયે દ્વાદશે સ્થાને યદા પાપો વ્યપોહતિ ।

તદા માતૃર્ભયં વિદ્યાચ્ચતુર્થેદશમે પિતુઃ ।૩।

પાપમધ્યગતે લગ્ને ચન્દ્રે વા પાપસમૃતે ।

સૌમ્યે ન ઘનગે પાપે માતૃહા સપ્તવાસરે ।૪।

અર્થ :- જો પાપગ્રહ ચોથા સ્થાનમાં રહેલો હોય તો બાલ્યાવસ્થામાં માતાને કષ્ટદાયક થાય છે.

જો ચોથા સ્થાનમાં શુભ ગ્રહ રહેલા હોય તો સુખદાયી થાય છે તેમજ રાજ્યના સન્માનને પાત્ર બનાવે છે.

જેને બળવાન થઈને પાપગ્રહ, લગ્નથી ચોથા ભાવમાં રહેલા હોય અને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનમાં બીજા ગ્રહો ન હોય, તો જાતકની માતા મરી જાય છે.

બીજા અને બારમા સ્થાનમાં બે પાપગ્રહો એકત્ર થયેલા હોય તો માતા માટે કાયક છે અને ચોથા અને દશમાં સ્થાનમાં હોય તો પિતા માટે ખરાબ છે.

જેને પાપગ્રહોની વચ્ચે, લગ્ન રહેલું હોય અને ચન્દ્રમા પાપયુક્ત હોય તેમજ બીજા સ્થાનમાં શુભ ગ્રહ ન હોય પણ પાપ-ગ્રહ રહેલા હોય તેની માતા સાત દિવસમાં મૃત્યુ પામે છે.

चतुर्थे हन्यते माता दशमे च तथा पिता ।
सातेमे भवने क्रूरास्तस्य भार्या न विद्यते । १।

शन्यङ्गारक मध्यस्थ सूर्यः कुर्यात् पितुर्वधम् ।
मध्ये वा रजनी नाथो मातुर्मणमादिशेत् । ६।

चन्द्रादष्ट मगे पापे चन्द्रे पापसमन्विते ।
पापं बलिष्ठं . संहृष्ट सद्यो भवति मातृहा । ७।

लग्नस्थाने यदा जीवो घनस्थाने शनैश्चर ।
राहुश्च सहजस्थाने माता तस्य न जीवति । ८।

અર્થ :- ચોથે રહેલો કુર ગ્રહ માતાને, દશમે રહેલો કુરગ્રહ પિતાને અને સાતમે રહેલો, કુરગ્રહ પત્નીનો ઘાતક નીવડે છે.

શનિ અને મંગળની વચ્ચે સૂર્ય રહેલો હોય તો પિતાને અને તે બન્ને ગ્રહોની વચ્ચે ચન્દ્રમા રહેલો હોય તો માતાને નિઃશ્વેદ ભારે છે.

જેને ચન્દ્રમાથી આઠમે પાપગ્રહો રહેલા હોય અને ચન્દ્રમા પાપગ્રહયુક્ત હોય તથા બળવાન પાપગ્રહો ચન્દ્રમાને દેખતા હોય તો તેની માતા તત્કાલ મૃત્યુ પામે છે.

જેને જન્મ લગ્નમાં બૃહસ્પતિ, બીજા સ્થાનમા શનિ અને ત્રીજા સ્થાનમાં રાહુ હોય તેની માતા જીવતી નથી.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

૩૩

સિંહે ભૌમસ્તુલાં ભૌરિઃ કન્યાયાં વા સિતો ભવેત્ ।
મિથુને ચ યદા રાહુર્જનની તસ્ય નશ્યતિ ।૧।

ચન્દ્રઃ પાપગ્રહૈ યુક્તશ્ચન્દ્રો વા પાપમઘ્યગઃ ।
ચન્દ્રાત્સપ્તમગઃ પાપસ્તદા માતૃવધો ભવેત્ ।૧૦।

एकादशे यदा क्रूरः पञ्चमे शुक्र शीतगू ।
प्रथम कन्यका जाता माता तस्यास्तु कष्टगा ।११।
घने राहु बुधः शुक्रः सौरिः सूर्ये यदा ग्रहाः ।
तदा मातुर्भ वेन्मृत्युर्मृतोज्यं परिजायते ।१२।

અર્થ :- જેને સિંહરાશિમાં મગલ, તુલામાં શનિ, કન્યામાં શુક્ર અને મિથુનમાં રાહુ હોય તેા તેની માતા નથી જીવતી.

જેને ચન્દ્રમા પાપગ્રહોથી યુક્ત હોય અથવા પાપગ્રહોની વચ્ચે હોય અને ચન્દ્રમાથી સાતમે પાપગ્રહો રહેલા હોય તેની માતા મરી જાય છે.

જેને અગ્રારમે ક્રૂર ગ્રહ હોય પાંચમે શુક્ર, ચન્દ્રમા હોય તેા પ્રથમ કન્યા જન્મે છે અને તેની માતાને કષ્ટ પહોંચે છે.

જેને બીજે અથવા ધનમાં રાહુ, બુધ, શુક્ર, શનિ અને સૂર્ય હોય તે બાળક પોતાની માતા સહિત મૃત્યુ પામે છે.

नीचस्थान गते चन्द्रे तिष्ठेद्वै मार्गवात्मजः ।

પાપાસક્તો મહાક્રોધી માતા તસ્યા ન જીવતિ ।૧૩।

द्वादशे रिपुभावे च यदा पापग्रहो भवेत्
तदा मातुर्भयं विद्याच्चतुर्थे दशमे पितुः ।१४।

त्रिसप्तगो दिवानाथो जन्मस्थश्च महीसुतः ।

तस्य माता न जीवेत् वर्षमेकं पलद्वयम् ।१५।

लग्ने च द्वादशे स्थाने यदि पापग्रहे भवेत् ।

तस्य माता मवेद्वन्ध्या पिता तस्य न जीवति । १६।

घृणाष्टमगते पापे क्रूर ग्रह त્રिरीक्षते ।

जनन्या सह मृत्युः स्याद् बालकस्य न सशयः । १७।

અર્થ :- જેને નીચ રાશિમાં ચન્દ્રમા અને શુક્ર રહેલા હોય તે મહાક્રોધી અને પાપી હોય છે અને તેની માતા જીવતી નથી.

જેને ખારમે અને છૂં પાપગ્રહ હોય, તે તેની માતાને અને ચોથે-દશમે પાપગ્રહ હોય તે તેના પિતાને લયગ્રહ નીવડે છે.

જેને ત્રીજે સાતમે સૂર્ય હોય અને જન્મલગ્નમાં મંગળ હોય તે તેની માતા એક વર્ષ બદકે જે પણ પછુ જીવતી નથી.

જેને વ્રગ્નમાં ખારમે પાપગ્રહો હોય તે તેની માતા વધ્યા બને છે અને તેના પિતા મરી જાય છે.

જેને સાતમે-આઠમે પાપગ્રહો રહેલા હોય અને તેના ઉપર ક્રૂર ગ્રહોની દૃષ્ટિ હોય તે તે બાળક પોતાની માતા સહિત મૃત્યુ પામે છે.

(સુખ ભાવ દળ પૂરે.)

૯૯ સુત ભાવ વિચાર

પન્ચમસ્થાઃ શુભાઃ સર્વે પુત્ર સન્તાનકારકાઃ ।

ક્રૂરાઃ સન્તતિ મૃત્યુ ચ કુપુત્રં ચ ધરાસુતઃ । ૧।

બાલસ્ય જન્મકાલે તુ પન્ચમે ધરણોસુતઃ ।

અપુત્રશ્ચ મધેદુબાલો નારી ચૈવ વિશેષતઃ । ૨।

અપુત્રં કુરુતે માનુઃ પુત્રમેક નિશાકરઃ ।

સશોકં પુત્ર હીનં ચ પન્ચમે ધરણી સુતઃ । ૩।

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ ૬૫૧ :

उच्चो वा यदि वा नीचः पञ्चमः शिखिना स्थितः ।

हाहाकार च कुरुते पुत्र शोकेन पीडितः ।४।

ऋतुरेतो अदृष्टो वा यदि चંको न पश्यति ।

अप्रसूतो भवेत्पुरुषः परिणयेद् द्वित्रिचतु स्त्रियः ।५।

અર્થ:- પચ્ચમ સ્થાનમાં સંપૂર્ણ શુભઅહ સંતાનકારક નીવડે છે અને કુરઅહ સતાનના મૃત્યુના કારણરૂપ અને છે તેમજ મગળ કુપુત્રને આપનારો અને છે.

જો બાળકના જન્મકાળમાં પાંચમે મંગળ રહેલો હોય તો તે ભવિષ્યમાં પુત્ર વિનાનો રહે છે અને જો સ્ત્રીને પાંચમે મગળ હોય તો તે ખાસ કરીને પુત્રી રહિત રહે છે. અને સૂર્ય પાંચમે હોય તો તે પુત્ર રહિત રહે છે અને ચન્દ્રમા હોય તો તેને એક પુત્ર થાય છે.

જોને પાંચમ-મંગળ હોય તે શોકઅસ્ત અને પુત્રહીન રહે છે.

જોને ઉચ્ચ અથવા નીચ રાશિનો કેતુ પચ્ચમ ભાવમાં હોય તે પુત્ર શોકથી દુઃખી થાય છે. જો તે કેતુને કોઈ અહ દેખતો ન હોય, તો ઋતુરેત બધ થઈ જાય છે. અને તે બે-ત્રણ-ચાર સ્ત્રીઓ પરણે તો પણ તેને સંતાનની પ્રાપ્તિ નથી થતી.

एक त्रि पञ्च पुत्राश्च सूर्ये धीरुथे कुजे गुरो ।

द्वि २ त्रि ३ पञ्च ५ च सप्तैव पुत्रोन्धौ ज्ञसितौ शनिः ।६।

पापः पञ्चचम राशौ जात शिशुं विना शयति ।

सप्तम राशौ पापा भार्या बाढरायणेनोक्तम् ।७।

एकः पुत्रो रवौ वाच्यचन्द्रे चैव सुता द्वयम् ।

भोमे पुत्रा स्त्रयो वाच्या बुधे पुत्री चतुष्टयम् ।८।

गुरो गर्भे सुताः पञ्च षट् पुत्रयो भृगुनन्दने ।

शनौ च गमपातः स्याद्राहौ गर्भे भवेन्न हि ।९।

સુત સ્થાને દ્વિપાપૌ વા ત્રિપાપાશ્ચાત્ર સંસ્થિતાઃ ।

તદા સ્ત્રી પુરુષૌ વન્ધ્યૌ વિજ્ઞેયૌ સુતવીક્ષિતે ।૧૦।

અર્થ:- પચમ સ્થાનમાં સ્થિત સૂર્ય મગળ, ધૃત્વસ્પતિ ક્રમશઃ ઐક, ત્રણ, પાંચ પુત્રો આપે છે અને ચન્દ્રમા, બુધ, શુક્ર, શનિ ક્રમશઃ બે, ત્રણ, પાંચ, સાત પુત્રીઓ આપે છે.

પચમ સ્થાનમાં પાપચ્છેદો હોય છે તો જે બાળક જન્મે છે તે મૃત્યુ પામે છે અને સાતમા સ્થાનમાં બે પાપચ્છેદો હોય છે તો જીનો વિનાશ કરે છે એવું શ્રી બાહરાયણવ્રત્ન કથન છે.

પાચમા સ્થાનમાં સૂર્ય હોય છે તો ઐક પુત્ર, ચન્દ્રમા હોય તો બે પુત્રીઓ, મગલ હોય તો ત્રણ પુત્રો, બુધ હોય તો ચાર પુત્રીઓ, ધૃત્વસ્પતિ હોય તો પાંચ પુત્રો અને શુક્ર હોય તો છ પુત્રીઓ જન્મે છે

શનિ પાંચમા સ્થાનમાં હોય છે તો ગર્ભપાતકારક બને છે અને રાહુ પાચમા સ્થાનમાં હોય છે તો ગર્ભધારણ જ નથી થતો.

સંતાન સ્થાનમાં બે અથવા ત્રણ પાપચ્છેદો રહેલા હોય છે તો અથના તે સુત ભાવને દેખતા હોય તો સ્ત્રી-પુરુષ બને નિઃસંતાન રહે છે.

ઋતુશ્ચ કથિતઃ શુક્રો રેતો ભીમ પ્રકોત્તિતઃ ।

ભીમઃ પશ્યતિ યદ્વર્ષે તદ્ વર્ષે ગર્ભ સસ્થિતિઃ ।૧૧।

ઋતુ રેતશ્ચ સંપર્કો જાયતે વિષમા ગતિઃ ।

કરસંપુટમાવાય વંધ્યા ભવતિ નિશ્ચિતમ્ ।૧૨।

પુંરાશૌ લગ્નપત્તિઃ સુતાધિકં વીક્ષતે વાઙ્મિ ।

સન્તતિવાઘાં કુસ્તે કેન્દ્રે પાપાન્વિતે ચન્દ્રે ।૧૩।

લગ્નાત્પુત્રકલત્રમે શુભપતિઃ પ્રાપ્તેઽથવાઽલોકિતે, ચન્દ્રાદ્વા ય

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્શન ધર્મણ

સંપદસ્તુ હિતયોર્જ્ઞેયો યથા સંભવઃ । પાપેનોદયગેરઘ્વી રવિસુતે
મીનસ્થિતે દારહા, પુત્રસ્થાન ગતશ્ચ પુત્રમરણ પુત્રોવને ગચ્છતિ ।૧૪।

લગ્ને દ્વિતીયે યદિ વા તૃતીયે વિલગ્નનાથે પ્રથમ. સુતઃ સ્યાત્ ।
તુર્ય સ્થિતેઽસ્મિંશ્ચ સુતો દ્વિતીયઃ

પુત્રી સુતો વેતિ પુરઃ પ્રકલ્પ્યમ્ ।૧૫।

અર્થ :- શુક્રને ઋતુ અને મંગળને રેત કહેલ છે.

જે વર્ષમાં મંગળ જુઓ તે વર્ષમાં ગર્ભની સ્થિતિ બહુવી.

ઋતુ રેતનો સગમ થવા છતાં વિષય ગ્રહ ગતિ હોય છે તો
કર જોડીને પ્રાર્થના કરવા છતાં સ્ત્રી વધ્યા બને છે.

લગ્નનો સ્વામી પુરૂષ રાશિમાં હોય અથવા પંચમેશને
દેખતો હોય અને ચન્દ્રમા પાપગ્રહયુક્ત કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં
રહેલ હોય તો સત્તાનને નડતરરૂપ થાય છે.

જેને શુભ રાશિનો સ્વામી લગ્નથી પાંચમે, સાતમે રહેલો હોય
અથવા ચન્દ્રમાથી પાંચમે, સાતમે હોય તો તે સપત્તિ અને હિત-
બુદ્ધિવાળો હોય છે.

અને જેને પાપગ્રહયુક્ત સૂર્ય જન્મલગ્નમાં હોય અને શનિ
મીન રાશિમાં હોય તો તેની પત્ની મરી જાય છે અને જો પચમ
સ્થાનમાં રહેલ હોય તો તેનો પુત્ર મરી જાય છે તથા વનમાં પુત્રનો
જન્મ થાય છે.

જેને લગ્નનો સ્વામી, લગ્નમાં ચા બીજા ચા ત્રીજા ભાવમાં
સ્થિત હોય, તો તેને પ્રથમ પુત્ર જન્મે છે ક્રમશઃ કન્યા-પુત્ર, પુત્ર
કન્યા ઇત્યાદિ બારે ભાવમાં રહીને બહુવું.

ઘનસ્થાને યદા ક્રૂરઃ ક્રૂરગૃહ સમન્વિતઃ ।

ન પશ્યતિ નિજક્ષેત્ર મલ્પપુત્ર સ્તદા ભવેત્ ।૧૬।

સહજ સહજાધીશો લગ્ને વાઙ્મય ઘને ભવેત્ ।

જાયતે ન તદા બાલો યદિ જાતો ન જીવતિ ।૧૭।

(યાદત્સહ્યા ઇતિ કાવ્ય નવાંશક સ્થાને લિખિતમસ્તિ પૂર્વમ્)

જ્ઞાપ ધનુર્ધર પચ્ચમ ભાવગે પ્રસવ સૌરવ્યફલં ન ચ દૃશ્યતે ।

મૃતપ્રજઃ खलु पचमगे गुरौ तदिह दृष्टि फलं शुभमश्रुते ।૧૮।

લાભે સુતે વા શુક્રેન્દ્ર સુતે ભૌમોથવા ક્રમાત્ ।

शुक्रेदू पश्यतः पुत्रं वर्षेऽस्मिन् सन्ततिस्त दा ।૧૯।

યત્ર ચૈકાદશે રાહુઃ પચ્ચમે ચ શિશ્વો સ્થિતઃ ।

सुतानन न दृश्येत यदोन्द्रोपि च सेव्यते ।૨૦।

અર્થ :- જેને બીજા ભાવમાં કુર રાશિ હોય અને કુરગ્રહ તેમાં રહેલો હોય અને પોતાના ક્ષેત્રને ન દેખતા હોય, તો તે થોડા પુત્રોવાળો થાય છે.

જેને ત્રીજા ભાવને સ્વામી, ત્રીજા લગ્નમાં અથવા બીજા સ્થાનમાં રહેલો હોય, તેને સંતાન નથી થતું, જે જન્મે છે તો પણ મરી જાય છે.

જેટલી સખ્યાનો નવાંશ પચ્ચમ ભાવમાં હોય, એટલી જ સખ્યામાં સંતાન જન્મે છે.

જેને પચ્ચમ ભાવમાં ચીન અથવા ધન રાશિ હોય, તે સ્ત્રીને સંતાન પ્રાપ્તિ થતી નથી.

જો પચ્ચમભાવમાં બૃહસ્પતિ હોય તો પુત્ર જન્મીને મૃત્યુ પામે પણ જો બૃહસ્પતિની દૃષ્ટિ પડતી હોય તો તે સારી બાબતી.

અગ્યારમે યા પાંચમે શુક્ર, ચન્દ્રમા અથવા પાંચમે મંગળ ક્રમશઃ હોય અને શુક્ર ચન્દ્રમા જે વર્ષમાં પચ્ચમ ભાવને જોતા હોય, તે વર્ષમાં સંતાન જન્મે છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃર્ત દર્પણ :

: ૩૧૬ //

જેને અગ્યારમે રાહુ અને પાંચમે કેતુ હોય, તેને સંતાન પ્રાપ્તિ થતી નથી.

(સુત ભાવ વિચાર પુરો)

૧૦૭ રિપુભાવ વિચાર

ષઠે ક્રૂરા નર કુર્યુઃ શત્રુપક્ષ વિવર્જિતમ્ ।

સૌમ્યાઃ ષષ્ઠા મહારોગાન્ ષષ્ઠચન્દ્રશ્ચ મૃત્યુદઃ ૧૧।

અર્થ : જેને છઠા ભાવમાં કુર અહ હોય તેને શત્રુ પક્ષ હોતો નથી, અને શુભ અહ રહેલા હોય તો ભારે રોગ થાય છે અને છઠ્ઠે ચન્દ્રમા મૃત્યુદાયી નીવડે છે.

૧૦૧ બાથા ભાવ ફેગ

કુમાર્યા સપ્તમે પાપાઃ સૌમ્યાઃ સર્વજન પ્રિયામ્ ।

ગુરુ શુક્રૌ શત્રુૌ તુલ્યાં રુપલાવણ્ય શાલિનીમ્ ૧૧।

ષષ્ઠે ચ ભવને ભૌમઃ સપ્તમે સિંહિકા સુત્રઃ ।

અષ્ટમે ચ યદા સૌરિર્ભાર્યા તસ્ય ન જોવતિ ૧૨।

જાયામાવં સૌરિશશી ચ રાહુર્જાયાપતિઃ પશ્યતિ સૌમ્ય વાલ્યમ્ ।

તસ્યાલયે સમવતીહ નારી ક્યામા ચ ગૌરી વહુપુત્રિણી ચ ૧૩।

અર્થ :- સાતમા ભાવમાં પાપઅહો હોય છે. કુભારભ પત્ની મળે છે અને શુભ અહો હોય તો સર્વ જનોનો સ્નેહ સંપાદન કરનારી સ્ત્રી મળે છે.

પૃહસ્પતિ અને શુક સાતમા સ્થાનમાં હોય છે, તો ઇન્દ્રાણી સમાન લાવણ્યવતી સ્ત્રી મળે છે.

જેને છઠા ભાવમાં મંગલ, સાતમા ભાવમાં રાહુ અને આઠમા ભાવમાં શનિ રહેલ હોય છે, તેની સ્ત્રી જીવતી નથી.

જેને સાતમા સ્થાનમાં શનિ, ચન્દ્ર યા રાહુ હોય અને સાતમા ભાવનો સ્વામી બાથાભાવને દેખતો હોય તેને બાળકનું સુખ મળે છે અને તેની સ્ત્રી સ્થામા-ગૌરી અને બહુપુત્રવતી થાય છે.

लग्ने व्यये च पाताले जामित्रे चाष्टमे कुजः ।
कन्या भर्तुर्विनाशाय भर्तुः कन्या विनश्यति ।४।

અર્થ : લગ્નમાં, ખારમે, આઠમે, ચોથે અને સાતમે મંગળ હોય-એવો જોગ જો કન્યાને થાય તો પતિને અને જો પુરુષને થાય તો પત્નીને વિધાતક નીવડે છે-મારક નીવડે છે.

लग्ने पापग्रहे गौरो दुर्बलः शत्रुपीडितः ।
भवेद् दुर्वाच्य ता युक्तो भवेत् परवधूरतः ।५।

लग्नावद्येये वा रिपु मन्दिरे वा दिवाकरेन्दु भवतस्तदानीम् ।
स्यान्मानवस्यात्मज एक एव भार्यापि वैकेति वदन्ति सन्तः ।६।

गण्डान्त काले च कलत्रभावे भूगोः सुते लग्नगतेऽर्क जाताः ।
वन्ध्यापतिः स्यान्मनुज स्तदानी शुभेक्षितं नो भवन खलेन ।७।

दय्यालये वा मदनालये वा खलेषु बुद्ध્યાलयगे हिमांशौ ।
कलत्र हीનો मनुजस्तनू जैविवर्जितः स्यादिति वेदितव्यम् ।८।

અર્થ :- જેને લગ્નમાં પાપઅહ હોય છે તેની સ્ત્રી ગૌરી સમાન હોય છે અને તે પુરુષ દુબળા શરીરનો, શત્રુથી પીડાતો, અશય વાણી બોલનારો અને પર સ્ત્રીમાં આસક્ત હોય છે.

જેને લગ્નથી ખારમા થા છઠ્ઠા સ્થાનમાં સૂર્ય અને ચન્દ્રમા રહેલા હોય, તે માણસને એક પુત્ર અને એક સ્ત્રી હોય છે.

સપ્તમ ભાવમાં ગંડાન્ત લગ્ન હોય અને તેમાં શુક્ર અને સૂર્ય બેઠા હોય તો તે પુરુષની પત્ની વધ્યા રહે છે. જો કોઈ શુભ અહ દેખતો ન હોય અને પાપઅહની રાશિ હોય તો આવો ચોગ અચૂક બને છે.

જેને ખારમે થા સાતમે પાપઅહો રહેલા હોય અને પંચમ ભાવમાં ચન્દ્રમાં હોય તો તે માણસ સ્ત્રી-પુત્ર વગરનો હોય છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્ત દર્પણ :

સંભૂતિકાલે ચ કલત્રભાવે યમસ્ય ભૂમિ તનયસ્ય વર્ગે ।
તાભ્યાં પ્રદૃષ્ટે વ્યભિચારિણી સ્યાદભાર્યા સ્વયં વૈ

વ્યભિચાર કર્તા ૧૧।

શુક્રેન્દુ પુત્રૌ ચ કલત્ર સંસ્થો કલત્રહીનં કુરુતે નરં તૌ ।
શુભેક્ષિતૌ વા વયસો વિરામે કામાં ચ રામાં લભતે મનુષ્યઃ ૧૧૦।

ચન્દ્રાદ્વિ લગ્નાચ્ચ સ્ત્રીલાઃ કલત્રે હન્યુ કલત્ર ચ લયં ગતા તૌ ।
ચન્દ્રાર્ક પુત્રા ચ કલત્ર સંસ્થૌ પુનર્ભવાન્ત્રી પરિલગ્નિ વદંસ્તઃ ૧૧૧।

મહી સુતે સપ્તમભાગયાતે કાન્તા વિયુક્તાઃ પુરુષસ્તાદા સ્યાત્ ।
મન્દેન દૃષ્ટે મિયતેઽચિરાત્તદા સૂર્યેણ દૃષ્ટે વહુદુઃખ પીડિતાઃ ૧૧૨।

પૃષ્ઠે ચ ભવને ભૌમઃ સપ્તમે રાહુ સંભવઃ ।

અષ્ટમે ચ યદા સૌરિસ્તસ્ય માર્યા ન જીવતિ ૧૧૩।

અર્થ :- જેના જન્મ સમયે સાતમા ભાવમાં શનિ-મંગળને
૫૬વર્ગે હોય અને આ શનિ ઉપર મંગળની દૃષ્ટિ હોય તો તેની સ્ત્રી
વ્યભિચારિણી બને છે અને તે પણ વ્યભિચારી બને છે.

જેને સાતમા ભાવમાં શુક્ર યુધ બેઠા હોય, તેના વિવાહ
નથી થતો અને જો શુક્ર ગ્રહોની દૃષ્ટિ હોય તો ઘણા વખત પછી
સ્ત્રીને ભેગ થાય છે

જેને જન્મ લગ્નથી અથવા અન્દ્રમાથી સાતમે પાપગ્રહો રહેલા
હોય અથવા આઠમે હોય તો તેની સ્ત્રી મૃત્યુ પામે છે. અને અન્દ્રમા-
શનિ સાતમે રહેલા હોય તો પુનર્ભવા સ્ત્રી મળે છે.

જેને સાતમા સ્થાનમાં મંગળ બેઠા હોય તેને સ્ત્રી-શુભ
નથી હોતું અને જો શનિ દેખતો હોય તો તે અત્યંત દુઃખી થાય છે.

જેને સાતમે ગહુ, છટ્ટે મંગળ અને આઠમે શનિ રહેલ
હોય, તેની સ્ત્રી જીવતી નથી.

: વિશાળ બીજો

૧૮૨ આયુષ્યસાવ નિચાર

પૂર્વ માયુઃ પરીક્ષેત પશ્ચાલ્લક્ષણ માદિશેત્ ।

આયુર્હીન નરાણા ચ લક્ષણૈઃ કિં પ્રયોજનમ્ ।૧।

હેટા સર્વે મહાદુષ્ટા અષ્ટમ સ્થાનમાશ્રિતાઃ ।

શશાકસ્તુ વિશેષેણ જન્મકાલે ચ મૃત્યુદઃ ।૨।

કૃષ્ણપક્ષે દિવા જાતઃ શુક્લપક્ષે યદા નિશિ ।

તદા ષષ્ઠાષ્ટમ શ્ચન્દ્રો માતૃવત્ પરિવાલકઃ ।૩।

પશ્ચમસ્યો નિશાનાય સ્ત્રિકૌણે ચ બૃહસ્પતિ ।

દશમે ચ મહીસૂતુઃ શતવર્ષ સ જીવતિ ।૪।

શનૈશ્ચર સ્તુલા કુસ્મ મકરે યદિ વા મચેત્ ।

લગ્ને ષષ્ઠે તૃતીયે વા તદારિષ્ટં ન જાયતે ।૫।

અર્થ:- વિદ્વાન પુરુષોએ પ્રથમ આયુષ્યનો નિશ્ચય કરવો
ધટે, પછી દ્વિતીયો નિચાર ચતુર્થ ગણાય, આયુષ્યહીન મનુષ્યોના
લક્ષણો વર્ણન કરવાથી કોઈ ઉપયોગી હેતુ સરતો નથી.

બધા જ ગ્રહો, આઠમા સ્થાનમાં હુબ્ડ હોય છે અને ખાસ
કરીને ચન્દ્રમા આઠમા સ્થાનમાં મૃત્યુકાયક હોય છે.

અધારીયામાં દિવસનો જન્મ હોય અને અજવાળીઆમાં
રાત્રિનો જન્મ હોય તો છદ્ધે-આઠમે રહેલ ચન્દ્રમા તેને માતાની
જેમ પાળે છે.

જેને પાંચમે ચન્દ્રમા, ત્રિકૌણમાં બૃહસ્પતિ અને દશમે
મંગળ હોય, તે સો વર્ષ જીવે છે.

જેને શનિ-તુલા, કુંભ અથવા મકર રશ્મિમાં અથવા વ્રશન,
છકે ચા ત્રીજે હોય, તો તે બાળક માટે ખરાબ બાલુવો.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્તદર્પણ :

રાહુવૃષે ત્રિભિર્દષ્ટે કેતુદષ્ટે ચતુષ્ટયે ।

વૃષે ચ ગુરુ શુક્રામ્યા દોર્ઘકાલં સ જીવતિ ।૬।

કેન્દ્રે શુભો ય દૈકોઽપિબલી વિશ્વ પ્રકાશકઃ ।

સર્વે દોષાઃ ક્ષય યાન્તિ દીર્ઘાયુશ્ચ ભવેન્નરઃ ।૭।

एकोऽपि केन्द्रे बुध जीव शुक्राः क्रूराः सहस्राणि विरुद्धयुक्ताः

तथापि सर्वाण्यपि यान्ति नाशं यथा मृग, केसरिदर्शनेन ।८।

पाताले वाङ्मबरे लग्ने सुते घर्मे तथाऽऽयगे ।

बृहस्पति स्तथा शुक्रो नाशयेद्दूरित बहु ।९।

एकोऽपि केन्द्रे यदि हयूच्च संस्थः सर्वे ग्रहा भावगुणेन तुल्यः ।

सर्वे प्यरिष्टं च विनाशयन्ति तमो यथा भारकर दर्शनेन ।१०।

અર્થ:- જોને વૃષ રાશિમાં રાહુને ત્રણ અહો દેખતા હોય અને કેતુને ચાર અહો દેખાતા હોય અને વૃષમાં બૃહસ્પતિ તથા શુક્ર હોય, તો તે દીર્ઘકાળ જીવે છે.

બળવાન, વિશ્વપ્રકાશક એક પણ શુભ અહો જો કેન્દ્ર સ્થાન (૧-૪-૭-૧૦)માં રહેલો હોય તો બધા દોષો નાશ પામે છે. અને જાતક દીર્ઘાયુષી થાય છે.

બુધ, બૃહસ્પતિ, શુક્ર-એ ત્રણ પૈકી એક પણ અહો કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલ હોય અને કુર અહો હબરો અરિષ્ટો સાથે વિરુદ્ધમાં હોય, તો પણ તે અરિષ્ટો નાશ પામે છે.-જેમ સિંહને જોવાથી હરણાં નાસી જાય છે. તેમ.

જોશે, હથે લગ્નમાં, પાંચમે, નવમે તથા અગ્યારમે રહેલ બૃહસ્પતિ તથા શુક્ર ઘણાં અરિષ્ટોનો નાશ કરે છે.

પોતાના ઉચ્ચ સ્થાનને પ્રાપ્ત એક અહો પણ, જો કેન્દ્ર

: વિભાગ બીજો

સ્થાનમાં રહેલો હોય અને જ્યાં લાગુ શુભ કરીને સમાન હોય, તે અરિષ્ટ સંપૂર્ણ રીતે નાશ પામે છે. જેમ સૂર્યના ઉદયથી તિમિર નાશ પામે છે તેમ.

શુક્રો દશ સહસ્રાણિ, બુધો દશ સતાનિ ચ ।
લક્ષમેકં તુ દેષાણાં મુરુ લગ્ને વ્યપોહતિ ॥૧૧॥

કેન્દ્ર ત્રિકોણગો જોવ શુક્રો વા ચન્દ્ર નન્દનઃ ।
તસ્ય પુસ શ્ચ દીર્ઘાયુઃ સ મવેદ્ રાજવલ્લભઃ ॥૧૨॥

મુરુ ધનુષિ મોને વા તથા કર્કટકેઽપિ વા ।
લગ્ના સ્ત્રિકોણે કેન્દ્રે વા તદારિષ્ટં ચ જાયતે ॥૧૩॥

અજ વૃષકર્કટ લગ્ને રક્ષતિ રાહુઃ સમગ્રપીડામ્ભ્યઃ ।
પૃથ્વીપતિઃ પ્રસન્નઃ કૃતાપરાધે યથા પુરુષમ્ ॥૧૪॥

રાહુ સ્ત્રિ ષષ્ઠાલાભે લગ્નાત્ સૌમ્યંનિરીક્ષિતઃ સઘ્નઃ ।
નાશયતિ સર્વદુરિત મારુત દ્વ તૂલસંવાતમ્ ॥૧૫॥

અર્થ :- લગ્નમાં રહેલ શુક્ર ૧૦ હજાર, બુધ ૧ હજાર અને બ્રહ્મરૂપિ એક લાખ હોયોનો નાશ કરે છે.

જેને કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) માં થા ત્રિકોણ સ્થાનમાં બ્રહ્મરૂપિ શુક્ર થા બુધ રહેલા હોય તે પુરુષ લીધે આયુષ્યવાળો અને રાજવલ્લભ અને છે.

ધનુ, મીન અથવા કર્ક રાશિનો બ્રહ્મરૂપિ લગ્નથી ત્રિકોણ (૬-૫) થા કેન્દ્ર સ્થાનમાં સ્થિત હોય તે અરિષ્ટ નથી થતું.

મેષ, વૃષ, કર્ક રાશિનો રાહુ, લગ્નમાં રહેલો હોય તે બધી પીડાઓથી બચાવે છે-જેમ પ્રસન્ન થયેલો રાજ્ય અપરાધી પુરુષની રક્ષા કરે છે તેમ.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગત્ કર્પણ :

: ૩૨૫

જો લગ્નથી ત્રીજે, છટકે થા અગ્યારમે રહેલા રાહુ ઉપર શુભ શ્રદ્ધાની દૃષ્ટિ પડતી હો તો તે સર્વ વિધ્નેનો નાશ કરે છે- જેમ પવન રૂને ઉડાડી દે છે તેમ.

વિલગ્નપો યત્ર બલેન યુક્તો લાભે તૃતીયે યદિ કષ્ટકે વા ।
સર્વાણ્ય રિષ્ટાનિ પ્રયાન્તિ દ્વરં દીર્ઘાયુરા રોગ્યતન્નું કરોતિ ।૧૬।

एकोऽपि यदि केन्द्रस्थो भागवोऽथ गिरापतिः ।

नवमे वा सुत स्थाने सर्वारिष्टं निवारयेत् । १७।

બુધ ભાગવ જીવાનામેક તમઃ કેન્દ્રમાશ્રિતો બલવાન્ ।

ક્રૂરઃ સહાયો યદપિ સદ્યોરિષ્ટ પ્રશમનાય ।૧૮।

સ્વસ્થાન ગોઽધિકત્વલઃ સુરરાજ મન્ત્રી કેન્દ્રોપગઃ પ્રશમયેત્સ્ફુર
દશુ જાલઃ । એકો બહૂનિ દુરિતાનિ સુદુસ્તરાણિ ભક્ત્યા
પ્રયુક્ત દ્વ શૂલ ધરે પ્રણામઃ ।૧૯।

लग्नाधिपोऽस्ति बलवान् किल सौम्य दृष्टः केन्द्रस्थितैः शुभल-
गैरथ वीक्ष्यमाणः । मृत्युं विहाय विदधाति सुदीर्घमायुः
संपूर्यते निजगृह परया च लक्ष्म्या । २०।

અર્થઃ યજ્ઞવાન લગ્નને રવાગી, અગ્યારમે, ત્રીજે થા કેન્દ્રમાં રહેલો હોય, તો સંપૂર્ણ અનિષ્ટોને દૂર કરીને ભાણસને લીધાંશુપી તેમજ સુંદર આરોગ્યવાન બનાવે છે.

બ્રહ્મસ્પતિ, શુક્ર કેન્દ્ર સ્થાનમાં અથવા નવમે થા પાંચમે કોઈ પણ સ્થાને રહેલ હોય તો સર્વ અનિષ્ટોનું નિવારણ કરે છે.

બળવાન થઇને યુધ, શુક્ર, બ્રહ્મસ્પતિ એક સાથે કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલા હોય, તો કુર શ્રદ્ધો સહાયક હોવા છતાં તત્કાલ અનિષ્ટોને દૂર કરે છે.

બળવાન બ્રહ્મસ્પતિ એકલો જ, જો સ્વરાશિ પ્રાપ્ત કરીને

કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલો હોય, તો હુગે કરીને દ્વર કરી ચકાચ એવા અરિષ્ટોનો નાશ કરે છે. જેમ શિવાજીને લકિતપૂર્ણ હૃદયે કરેલા પ્રણામ અનેક વિઘ્નોનો નાશ કરે છે તેમ.

લગ્નનો સ્વામી બળવાન હોય અને તેના ઉપર પુષ્પની દૃષ્ટિ હોય તથા શુભ ગ્રહો કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલા હોય અથવા દેખતા હોય તો મૃત્યુને હઠાવીને દીર્ઘઆયુષ્ય બક્ષે છે અને ઘરને લક્ષ્મી-સંપત્તિ વડે ભરી દે છે.

લગ્નાદષ્ટમ સંસ્થા ગુરુ બુધ શુક્રા દ્રેષ્કાળગશ્ચન્દ્રઃ ।

મૃત્યુ પ્રાપ્તમપિ નર પરિ રક્ષત્ય યુત બાલમ્ ।૨૧।

ચન્દ્રઃ સંપૂર્ણ તત્તુઃ સૌમ્યર્ક્ષગતોઽથવા શુભસ્યાન્તે ।

પ્રકરોત્યરિષ્ટમઙ્ગ, વિશેષતઃ શુક્રસ દૃષ્ટઃ ।૨૨।

રિપુગઃ શુભદ્રેષ્કાળે સ્થિત શશી સૌમ્યાઃ સ્વચરા સબલા ।

કુર્વન્ત્યરિષ્ટમઙ્ગ વિશેષં યથા વસુધાં ચલુકઃ ।૨૩।

સૌમ્યદ્વયાન્તર્ગતઃ સ પૂર્ણ સ્નિગ્ધમંડલશ્ચન્દ્રઃ ।

મિનત્ય શેપારિષ્ટાન્મુજગારિ મુજગલોકમિવ ।૨૪।

પ્રસ્ફુરિત કિરણ જાલે સ્નિગ્ધામમણ્ડલે બલોપેતે ।

સુરમંત્રિણિ કેન્દ્રગતે સર્વારિષ્ટં ક્ષયં યાતિ ।૨૫।

અર્થઃ— લગ્નથી આઠમા સ્થાનમાં પ્રહસપતિ, બુધ, શુક્ર દ્રેષ્કાળગત ચન્દ્રમા રહેલા હોય, તો મૃત્યુના મુખમાં પડેલાએલો બાળક પછી બચી બચે છે.

ચન્દ્રમા બળવાન બનીને શુભ ગ્રહના પુષ્પની રાશિમાં રહેલો હોય અથવા શુભ ગ્રહના અંતિમ ભાવમાં સ્થિત હોય, તો અરિષ્ટોનો નાશ કરે છે- અને જો તે શુક્ર વડે જોવાતો હોય તો ખાસ ખાસ કરે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્દત્ દર્પણ :

: ૩૨૭

અન્દ્રમા શુભ દ્રેષ્ટાણુના છઠા ભાવમાં રહેલ હોય અને યદ્ય શુભ ગ્રહ બળવાન હોય તો ખાસ કરીને અરિષ્ટોને દૂર કરે છે-જેમ ચાત્રાણુ ભૂમિને પ્રણામ કરે છે તેમ. આ યોગ સમક્ષ સઘળા અરિષ્ટ કારક યોગ ઝુકી પડે છે.

પૂર્ણ પ્રકાશિત બિંબવાળો અન્દ્રમા, જે શુભ ગ્રહોની વચ્ચે રહેલો હોય છે, તો સર્વ અરિષ્ટોનો નાશ કરે છે જેમ ગરૂડ નાગ લોકોનો કરે છે તેમ.

નિર્મળ ગગનમાં ગળહળતા અન્દ્રમાની જેમ એ પ્રહસ્પતિ કેન્દ્ર સ્થાનમાં હોય, તો સર્વ અરિષ્ટોનો નાશ થાય છે.

સૌમ્યાનાં મવનગતાઃ સૌમ્યાંશ કમ્સમવ દ્રેષ્કાણસ્થાઃ ।
 ગુરુ ચન્દ્ર કાવ્ય શશિજાઃ સર્વારિષ્ટસ્ય હત્તારઃ ॥૨૬॥
 ચન્દ્રો પાશ્રિત રાશિતપઃ કેન્દ્રે શુભગ્રહો વાપિ ।
 પ્રકરોત્પટ્ટિમઙ્ગ પાપાનિ યથા શિવસ્મરણમ્ ॥૨૭॥
 પાપા યદિ શુભગે સૌમ્યૈર્દૃષ્ટાઃ શુભાંશ વર્ગસ્યૈઃ ।
 નિધ્નન્તિ સદારિષ્ટ પતેવિયુવતા યથા યુવતિઃ ॥૨૮॥
 શીર્ષેદયેષુ રાશિષુ સર્વે ગગનાધિવાસિ નોઽધિગતાઃ ।
 પ્રતિહ્રાન્તિ સર્વે દુરિત યથા વૃતં વાગ્નિ સયોગાત્ ॥૨૯॥
 તત્કાલ યુદ્ધવિજયી શુભગ્રહઃ શુભ નિરીક્ષિતશ્ચાપિ ।
 નાશયતિ કષ્ટનિવહ વાત્યા ઇવ પાદપં સકલમ્ ॥૩૦॥

અર્થ:- પ્રહસ્પતિ, અન્દ્રમા શુક અને યુધ એ શુભ ગ્રહોની રાશિમાં શુભ નવાંશ દેષ્ટાણુમાં રહેલો હોય તો અરિષ્ટોનો સર્વ નાશ કરે છે.

અન્દ્રમા અથવા શુભ ગ્રહ નવમા યા કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલ હોય તો અરિષ્ટોનો ભંગ થાય છે. જેમ શિવ સ્મરણથી પાપનો ભંગ- નાશ થાય છે તેમ.

જો પાપગ્રહો, શુભગ્રહોની દૃષ્ટિવાળા શુભ વર્ગમાં અથવા શુભાંશ વર્ગમાં રહેલા હોય તો અનિષ્ટનો નાશ કરે છે જેમ-પતિને વિરક્ત સ્ત્રી છોડી દે છે તેમ

અથા જ ગ્રહો શીર્ષોદય રાશિઓ (૬-૭-૩-૧૧-૫-૮) માં રહેલા હોય, તો સર્વ વિધનોનો નાશ કરે છે. જેમ અગ્નિના સ્ત્રયોગ થી થી.

તત્કાલ શુદ્ધ વિજયી ગ્રહ, શુભ ગ્રહવડે દષ્ટ હોય છે તો કષ્ટ નો નાશ કરે છે જેમ વાયુ વૃક્ષનો.

ગગન વિમૂષણ સૌમ્યે દૃષ્ટો નાશયતિ સર્વં દુરિતાનિ ।
સંપૂર્ણ મર્તિરુ દ્રુપો દુર્નયનઃ સ્વ યથા નાશમ્ ॥૩૧॥

उदये सप्त मुनीनां तथा ऽगस्त्यः पुनरपि विलीयते ।
तदारिष्टं नवशोति मिवा पाणैरवीर्यैश्च शुभैः सर्वोर्यैः ॥३२॥

શુભ રાશી તનુભાવપે નિરીક્ષતે ઘ્યોમચરૈઃ ।
શુભાલ્યૈ. સક્ષોયતેઽરિષ્ટં મુખાગતં હિ ॥૩૩॥

मूर्तेस्तु राहु स्त्रि षडायवतीं रिष्टं हरत्येव शुभैः प्रदिष्ट ।
शीर्षोदियस्थै विकृति न याति समस्तखेटैः खलु रिष्ट भङ्गः ॥३४॥

तत्र व्यये लाभरिपुत्रिसंस्थः केतुस्तु हेतु निघनो पशान्त्यं ।
परस्परं भार्गवजीव सौम्या स्त्रि कोण गास्तेऽपि हरन्त्यरिष्टम् ॥३५॥

અર્થ:- પૂર્ણ ગળવાન ચન્દ્રમા, અથા જ શુભ ગ્રહો વડે જોવાતો હોય, તો વિધનોનો પૂરેપૂરો નાશ કરે છે.

જેનો જન્મ સ્વર્ણરશ્મિઓના ઉદયમાં અથવા અગત્યસુનિ ઉદય કાળમાં થયો હોય તો તેના અરિષ્ટો દૂર થઈ જાય છે.

આ પ્રકારે પાપગ્રહો બળહીન હોય અને શુભ ગ્રહો બળ-
વાન હોય તો પણ અરિષ્ટોનો નાશ થાય છે.

જેના ઉપર બધા જ શુભ ગ્રહોની દૃષ્ટિ પડતી હોય, તે
લગ્નનો સ્વામી શુભ રાશિમાં રહેલો હોય તો સાપ પાસે રહેલા
અરિષ્ટોનો પણ નાશ કરી નાખે છે.

જો જન્મ સમયે ત્રીજો, છટ્ટો, અગ્યારમો રાહુ બેઠો હોય
અને તેના ઉપર શુભ ગ્રહોની દૃષ્ટિ હોય અને શીર્ષોક્તી રાશિમાં
અન્ય સર્વ ગ્રહો બેઠા હોય તો પણ અરિષ્ટોનો નાશ થાય છે.

બારમો, અગ્યારમો, છટ્ટો ચા ત્રીજો રહેલો હેતુ મૃત્યુષ્ઠ નિવા-
રણ કરે છે અને પરસ્પર ત્રિકોણમાં રહેલા શુક્ર, બુધસ્પતિ અને
બુધ પણ અરિષ્ટોનો નાશ કરે છે.

સન્ધ્યાભવા વૈધૃતિપાત મદ્રા ગણ્ઢાતયુક્તા યદિ જન્મકાલે ।
ભવંત્ય રિપ્તસ્ય વિનાશનાર્થ નિરન્તરા દૃશ્યદલે ચ સર્વે ॥૩॥

ચતુષ્ટયે શ્રેષ્ઠ બલાધિશાલો શુભો ન ભોગોઽષ્ટ મગો ન કશ્ચિત્ ।
વિશન્મિતાયુઃ પ્રકરોતિ નૂનં દશાન્વિતં તચ્છુભ સ્વેદ દૃષ્ટઃ ॥૩૭॥

નિજત્રિભાગે સ્વગૃહે ગુરુશ્રેદાયુ ગંતિઃ સ્યાત્સલુ વિશવિશત્ ।
બૃહસ્પતિસ્તુ જ્ઞગતો વિલગ્ને ભૂગોઃ સુતઃ કેન્દ્રગતઃ શતાયુઃ ॥૩૮॥

લગ્ને સ્વતુઙ્ગ બલશાલિનીન્દ્રો સૌમ્યા સ્વમસ્થાઃ સ્વલુ ષષ્ટિરાયુઃ ।
મલ ત્રિકોણેષુ શુભેષુ તુઙ્ગે લગ્ને ગુરાવાયુ રશીતિરેવ ॥૩૯॥

લગ્નાષ્ટ મારીન્દુયુતા ન ચેત્સ્યુઃ કૂરાઃ સ્વમસ્થા યદિ સ્વેચ્છો દ્રૌ ।
બલાન્વિતાવમ્વરગૌ ભવેતા જાતઃ શતાયુ કથિતો મુનીન્દૈઃ ॥૪૦॥

અર્થ :- જેનો જન્મ સંધ્યાકાળ અથવા વૈધૃતિયોગ થા

: વિશાગ બીજો

યા બ્યતિપાત યોગ યા ભદ્રામાં યા ગહાંત યોગમાં થાય છે અને જેના બધા અહો દ્રશ્યભાગમાં હોય છે તો તે યોગ પશુ અસ્થિ નાશક બને છે.

શુભ અહ કેન્દ્રમાં બળવાન થઇને બેઠા હોય અને આઠમા ભાવમાં કોઈ શુભ અહ ન રહેલો હોય તો વીસ વર્ષનું આયુષ્ય હોય છે અને તે અહની દૃષ્ટિ પડતી હોય છે અને તે અહ ઉપર શુભઅહની દૃષ્ટિ પડતી હોય તો આવરણ ત્રીસ વર્ષની હોય છે.

બુદ્ધસ્પતિ પોતાના દેખાણમાં અને પોતાના ઘર (૯-૧૨)માં હોય. તો પૂર્ણ આયુષ્ય યોગ થાય છે.

કર્કનો બુદ્ધસ્પતિ લગ્નમાં બેઠા હોય અને શુક્ર કેન્દ્રમાં હોય તો સો વર્ષનું આયુષ્ય થાય છે.

વૃષભશિનો ચન્દ્રમા લગ્નમાં હોય અને શુભ અહ પોતપોતાની રાશિમાં બેઠા હોય, તો ૬૦ વર્ષનું આયુષ્ય હોય છે, અને શુભઅહ મૂળ ત્રિકોણમાં બેઠા હોય તેમજ બુદ્ધસ્પતિ બળવાન થઇને લગ્નમાં બેઠા હોય તો ૮૦ વર્ષનું આયુષ્ય હોય છે. અને જો ચન્દ્રમા લગ્નમાં, છટ્ટે અને આઠમે ન હોય અને કૂર અહો પોતપોતાની રાશિમાં હોય અને બળવાન બે અહો કશ્મભાવમાં બેઠા હોય તો ૧૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય મુનિજન કહે છે.

શૂન્યે રન્ધ્રે કેન્દ્રગૈઃ સૌમ્ય ચેટૈર્લગ્ને જીવે નૈવનેન્દૂદયશ્ચેત્ ।
 નો સંદૃષ્ટા પાપશ્ચે હૈસ્તદાસ્યાદાયુર્માનિ સપ્તતિ વર્તસરાણામ્ ।૪૧।
 માનોરગ્નિમયં શશાકમૃદકે ભૌમે મૃતિશ્ચાયુર્વૈઃ સૌમ્યે કઞ્ઠજ્વરં
 મહાન્ત વિષમે મા ચ હસ્તે ગુરૌ । શુક્રે વાન્ત્યશુષ્કા તૃપા
 રવિસુતે મૃત્યુર્ભવેત્સર્વદા સર્વે તે મરણં દિગન્તિ સતતં સ્થાને
 સ્થિતે ચાષ્ટમે ।૪૨।

દશમે પન્થમે જીવો બુધશ્ચન્દ્ર શ્ચ ભાગવઃ ।

શતંજીવો ભવેજ્જાતો ધનાઢયો વેદપારગ્ ૧૪૩।

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૩૩૧

नवमे पञ्चमे जीवो बुधो भवति सप्तमः ।

लग्ने भार्गवचन्द्रौ च शतजीवी भवेन्नरः । ४४।

અર્થ :- જે અષ્ટમ ભાવમાં કોઈ ગ્રહ બેઠેલો ન હોય અને અને બધા ગ્રહ કેન્દ્રમાં બેઠેલા હોય અને લગ્નમાં બુદ્ધસ્પતિ બેસે, આઠમા સ્થાનમાં કર્મરાશિ હોય અને પાંચગ્રહ દેખતા ન હોય તેવા યોગવાળાનું આયુષ્ય ૭૦ વર્ષનું હોય છે.

જેને સૂર્ય આઠમા સ્થાનમાં હોય તેને આગ્નિથી ભય રહે છે.

જો ચંદ્ર આઠમા સ્થાનમાં હોય તો જળથી ભય રહે છે. મંગળ હોય તો શાસ્ત્રથી ભય રહે છે. બુધ હોય તો અત્યંત વિષમ જીવનનો ભય રહે છે. શુક્ર હોય તો ન સમજાય તેવા રોગનો ભય રહે છે. શુક્ર હોય તો ક્રુધાનો અને શનિ હોય તો તૃપાનો ભય રહે છે. આ ભય મરણમાં પરિણમે છે.

જેને કશમે પાંચમે બુદ્ધસ્પતિ, બુધ, ચન્દ્ર, શુક્ર રહેલા હોય તે વેદનો પારગામી, ધનવાન અને ૧૦૦ વર્ષ જીવનારો હોય છે.

જેને નવમે પાંચમે બુદ્ધસ્પતિ, સાતમે બુધ, લગ્નમાં શુક્ર, ચન્દ્રમા હોય તે માણસનું આયુષ્ય ૧૦૦ વર્ષનું હોય છે.

सूर्यादि भिर्बनं गैर्हुतं वह सलिला युष्कुरा मयजः ।
धुत्तुत्कृतश्च मृत्युः परदेशे नैघने चरभे । ४५।

યો વા બલવાન્નિઘનં પશ્યતિ તદ્વાતુ કોપજો મૃત્યુઃ ।
લગ્ને ત્રિશાંશપતિર્દ્વા વિશતિ હાયને મૃત્યુઃ । ૪૬।

विबुध पितृतिरश्च्री नरकान् गुरु रिन्दुसितौ च ।
असृग्रवोज्ञयमौ रिपुरन्ध्रं त्रिशपा नयन्ति विस्तारं निघनस्थाः । ४७।

ષષ્ઠાષ્ટમ કણ્ઠકગો ગુરુ રુચ્ચે માવિમોન લગ્ને વા ।
શેષેરં બલૈર્જન્મનિ મરણ વા મોક્ષગતિ માહુઃ । ૪૮।

અર્થ :- સૂર્ય વગેરે આહે, ધન ભાવમાં રહેલા હોય તો નીચેના ક્રમે મરણ કરે છે.

સૂર્ય હોય તો અગ્નિથી મરણ થાય છે. ચન્દ્ર હોય તો જળથી મરણ થાય છે મંગલ હોય તો હથિયારથી મરણ થાય છે બુધ હોય તો અસ્તરાથી મરણ થાય છે. બ્રહ્મરૂપિ હોય તો આમ વિકારથી મરણ થાય છે.

શુક્ર હોય તો જૂળથી મરણ થાય છે શનિ હોય તો તરસથી મરણ થાય છે.

જે મનુષ્યના જન્મ સમયે લગ્નથી આઠમા સ્થાનમાં કોઈ અહ રહેલો ન હોય તો તે આઠમા સ્થાનને, બળવાન થઈને જે અહ દેખતો હોય, તે અહના કદ, વાત, પિત્તની માઠી અસરથી તે માણસનું મરણ થાય છે. અને લગ્નમાં ત્રિશાંશ લગ્નનો સ્વામી રહેલો હોય તો તે બાવીસમા વર્ષે મૃત્યુ પામે છે.

આઠમા સ્થાનમાં જે અહ રહેલો હોય છે, તે અહના પ્રભાવે લોકમાં પ્રાણી ગમન કરે છે. અથવા છૂંદા અને આઠમા એ જે સ્થાનોમાં જે દ્રેષ્કાણુનો ઉદય હોય અને આ બન્ને દ્રેષ્કાણુના સ્વામીઓ પૈકી જે બળવાન હોય તે અહથી લોકમાં પ્રાણી ગમન કરે છે.

જે બ્રહ્મરૂપિ હોય તો દેવલોકમાં, ચન્દ્ર અને શુક્ર પૈકી કોઈ હોય તો પિતૃલોકમાં, મંગલ, સૂર્ય એ બેમાંથી કોઈ હોય તો મનુષ્ય લોકમાં અને બુધ થા શનિ હોય, તો પ્રાણી નરકલોકમાં ગમન કરે છે અર્થાત્ મરીને નરકમાં જાય છે.

જેને જન્મ સમયે છૂંદો, આઠમે યા કેન્દ્રમાં ઉચ્ચ રાશિનો બ્રહ્મરૂપિ રહેલો હોય, તે જીવ મુક્તિ મેળવે છે.

અને જો મીનલગ્નમાં જન્મ થયો હોય તેમજ બ્રહ્મરૂપિ,

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૩૩૩

બળવાન થઇને લગ્નમાં રહેલો હોય અને બાકી સર્વ ગ્રહો નિર્બળ હોય તો તે પ્રાણી પણ મુક્તિ મેળવે છે.

गुरुर्बुधः पति शुक्रौ सूर्यः भौमौ यमज्ञौ विबुधः पितृतिरश्चो
नारकीयांश्च कुर्युः । दिनकरश्च शशि वीर्याविष्ठितः त्र्यंशः

નાથાત્ પ્રવરસમ નિકૃષ્ટા સ્તુજ્ઞ ધ્રુવાદિ નૂકે ૧૪૯।

स्थिरश्चरो द्वेगः समाहयश्च राशिर्यदा जन्मनि चाष्टमस्थः ।
स्वकीय देणे विषयान्तरे वा आयुः प्रकुर्यान्मरण क्रमेण १५०।

आयुर्ग्रह खेटविबर्जितं चेद्विलोकयेत् तद् बलवान् ग्रहेन्द्रः ।
तद्वेतुजातं प्रवदन्ति मृत्युं बहु प्रकारं बहवो वलिष्ठाः १५१।

पित्तं कफः पित्तमथ त्रिदोषः *लेमानिलो वाप्यनिलः क्रमेण ।
सूर्यादि केभ्यो मरणस्य हेतुः प्रकल्पितः प्राक्त

ન જાતકર્જઃ ૧૫૨।

અર્થ :- જે મનુષ્યના જન્મકાળે સુર્ય અને ચંદ્ર એ બે માંથી જે ગ્રહ બળવાન હોય, જે દ્રેષ્કાણુમાં રહેલો હોય એ દ્રેષ્કાણુને સ્વામી, જે બૃહસ્પતિ હોય તો તે માણસ દેવલોકમાં આવેલો જાણવો.

જે ચંદ્રમાં અને શુક્ર એ બેમાંથી કોઈ એક હોય તો તે માણસ પિતૃલોકમાંથી આવેલો જાણવો અને સૂર્ય, મંગલ પૈકી એક હોય તો તે મનુષ્યલોકમાંથી આવેલો અને શનિ યા બુધ હોય તો તે નરકમાંથી આવેલ જાણવો.

જે પૂર્વોક્ત લોકમાંથી આવેલા માનવોના ગ્રહ, પોતાના ઉચ્ચ સ્થાનમાં રહેલા હોય તો તે માણસોને પૂર્વોક્ત લોકમાં મેષ જાણવા ભેઈએ.

અને જે તે ગ્રહો પોતાના મધ્યમ સ્થાનમાં રહેલા હોય

: વિભાગ બીજો

તો તે માનવોને પૂર્વ ભવમાં મધ્યમ સ્થિતિવાળા જાણવા બોધ્યો.

અને જો તે જ અહો પોતાના નીચ સ્થાનમાં રહેલા હોય તો તે માનવ પ્રાણિઓને પૂર્વ ભવમાં નીચ દશાવાળા જાણવા.

જેને આઠમા સ્થાનમાં ચર રાશિ હોય તે માનવ પ્રાણિ પરદેશમાં, સ્થિર રાશિ હોય તો સ્વદેશમાં દ્વિસ્વભાવ રાશિ હોય તો તે રસ્તામાં મૃત્યુ પામે છે.

જે મનુષ્યના જન્મ સમયે લગ્નથી આઠમા સ્થાનમાં કોઈ અહ ન હોય તો તે આઠમા સ્થાનને, જે અહ બળવાન બનીને જોતો હોય તે અહની પૂર્વોક્ત ક્ષેત્ર-વાત-પિત્તાદિ જન્ય દૂષિત અસરથી તેનું મરણ થાય છે અને જે બળવાન અહ પણ વધુ દેખતો હોય તો બહુ પ્રકારના ધાતુના કોષથી તે માણસ મૃત્યુ પામે છે.

જો સૂર્ય મરણનો હેતુ હોય, તો પિત્ત પ્રકોષથી મરણ થાય, ચન્દ્ર હોય તો ક્ષેત્રી મગળ હોય તો પિત્તથી બુધ હોય, તો ત્રિદોષથી, શુક્ર હોય તો ક્ષેત્રી, શુક્ર હોય તો અગ્નિથી અને શનિ હોય તો પણ અગ્નિથી પ્રાણીનું મરણ થાય છે.

૧૦૩ ભાગ્યભવન વિચાર

विहाय सर्वं गण कै विचिन्त्य भाग्यालयं केवलमत्र यत्नात् ।

आयुश्च माता च पिता च वन्धु भग्यान्वि ते नैव

भवन्ति घन्याः । ११.

यस्यास्ति भाग्य स नरः कुलीनः, स पण्डितः स

श्रुतिमान् गुणज्ञः । स एव वक्ता, स च दर्शनीयो

भाग्यान्वितः सर्वगुणरूपेत् । १२।

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત કર્પણ :

: ૩૩૫

અર્થ :- જ્યોતિષીઓએ બાર લાવના વિચાર છોડીને પ્રથમ લાગ્ય લાવનો વિચાર કરવો જોઈએ.

જે લાગ્યવાન છે. તેના આયુષ્ય, માતા-પિતા-ભાઈ એ બધાને ધન્ય છે.

જે લાગ્યવાન છે, તે પુરુષ કુળવાન છે, પંડિત છે, શુભુષ છે, વક્તા છે, કર્શનીય છે અને સર્વશુભોને ધારણ કરનાર છે.

૧૦૪ ભાગ્યોદય લક્ષણુ

દ્વાવિંશે રવિણા ચ વર્ષકથિતં, ચન્દ્રે ચતુર્વિંશતિ હ્યંશા
ત્રિંશતિ ભૂમિ નન્દનમનં દાતુર્વિં ચ સ્મૃતમ્ । જોવે
પોહશ ભૂગોઃ પન્ચ વિંશતિ તથા ષટ્ત્રિંશ સૌરી
વદેત્ કર્મે શાત્તલુ કમ ચૈવ કથિતં લાનાધિતૌ ચેત્સ્મૃતમ્ ।૩।

ભાગ્ય યોગાન્તરે સૌરિઃ સ્થિતો જન્મ યથા મન્વેત્ ।

લગ્નપે તુ વિશેષેણ યાવજ્જોવં સમૃદ્ધિમાન્ ।૪।

મૃતેશ્ચાપિ નિશાપતેશ્ચ નવમ ભાગ્યાલયં કોતિતં તત્ત્વસ્વ
સ્વામિયુતે ક્ષિતં પ્રકુરુતે ભાગ્ય ચ દેશેદ્ભવમ્ । ચેદન્યં
વિષયાન્તરેઽન્ન શુભદાઃ સ્વોચ્ચાદિગાઃ સર્વદા કુર્ધુર્ભાગ્યમ્
સાધવો ન ચ બલાદુઃખો પલઙ્ઘિં પરમ્ ।૫।

અર્થ :- નવમા લાવમાં રહેલા શુક્ર દ્વારા ભાગ્યોદય, કશમા લાવના સ્વામીથી કર્મ એવં લગ્નાધિપતિથી કરીને આ પ્રકારે કર્મ લાણુવો.

જોટલે સૂર્યથી ૨૨ વર્ષ, અન્દ્રમાથી ૨૪ વર્ષ, મંગળથી ૨૮ વર્ષ, બુધથી ૩૨ વર્ષ, શુક્રથી ૧૬ વર્ષ, શુક્રથી ૨૬ વર્ષ અને અને શનિથી ૩૬ વર્ષ પર ભાગ્યોદય કહેવો જોઈએ.

જે માણસના જન્મ સમયે જાગ્યેયોગના અંતરાળે ખાસ કરીને શનિ, લગ્નના સ્વામી તરીકે રહેલો હોય, તે માણસ જીવે છે ત્યાં સુધી સમૃદ્ધિવાન રહે છે.

લગ્નથી યા ચન્દ્રમાથી જે નવમું સ્થાન છે તે જાગ્યસ્થ ન છે તેનો સ્વામી પોતાના જાવમાં જોડે યા પોતાના સ્થાનને દેજે, તે તે મનુષ્યનો જાગ્યેયો પોતાના દેશમાં થાય છે. અને જે જાગ્ય-જાવને પોતાનો સ્વામી ન જોતો હોય, પણ શુભ ગ્રહો દેખતા હોય તે તે માણસનો જાગ્યેયો પરદેશમાં થાય છે.

અને જે જાગ્યાધીશ પોતાની ઉચ્ચ શક્તિમાં જળવાન થઈને જોડે યા દેજે તે તેનો જાગ્યેયો હંમેશા રહે છે અને જે ગ્રહો નિર્બળ હોય યા તેના ઉપર પાપગ્રહોની દષ્ટિ હોય તે જાગ્યનો ઉદય મહા કષ્ટે થાય છે.

भाग्येश्वरो भाग्यगतोऽस्ति किंवा स्वस्थानगः सार विरा-
जमानः । भाग्याश्रितः कोस्ति विचार्य सर्वमत्यल्पमल्प
परिकल्पनीयम् । ६।

तनुत्रि सूनूपगतो ग्रहश्चेद्यो वाधिवीर्यो नवमं प्रवश्येत् ।
यस्य प्रसूतो स तु भाग्यशाली विलासशीलो बहुलार्थ युक्तः । ७।

चेद् भाग्यगामी स्वचरः स्वगेहे सौम्यેक्षितो यस्य नरस्य सूतो ।
भाग्याधिशाली स्वकुलाव तंसे हસो यथा मानसराजमान. । ८।

पूर्णन्दुयुक्तौ रविभूमि पुत्रौ भाग्यस्थितौ सत्त्व समन्वितौ च ।
वशान्तु मानात्सच्चिवं नृપ वा कुर्वन्ति ते सौम्यदશं विशेषात् । ९।

स्वेच्छે પગો ભાગ્યગૃહે ન ભોગો નરસ્ય યોગ કુરુતે ચ લક્ષ્મ્યા ।
સૌમ્યે ક્ષિતોઽસૌ યદિ ભૂમિપાલ દન્તાવલોત્કૃષ્ટ વિલાસશીલમ્ । ૧૦।

અર્થ :- જે માણસના લાગ્યનો સ્વામી લાગ્યભાવમાં હોય અથવા કેન્દ્ર ત્રિકોણમાં બળવાન થઈને બેઠો હોય તો તે માણસનો લાગ્યોદય થાય છે. તે લાગ્યોદય તે બેટલા પ્રમાણમાં બળવાન હોય છે તેટલા પ્રમાણમાં થાય છે. જો અદ્યબલી હોય તો લાગ્યોદય બોલે થાય છે.

કોઈ અહ લગ્નમાં ચા ત્રીજે ચા પાંચમે અત્યંત બળવાન થઈને બેઠેલો હોય અને નવમા સ્થાનને જોતો હોય તો તેવા અહયેજ વાળો માણસ લાગ્યવાન બને છે અને ઉત્તમ સુખની સામગ્રી મેળવે છે તેમજ લોગવે છે.

કોઈ અહ નવમા સ્થાનમાં બેઠો હોય અને તે સ્થાન તેજ અહયું હોય અથવા કોઈ શુભઅહ તેને દેખતો હોય તો તેવા ચોગવાળો માણસ મહા લાગ્યશાળી બનીને પોતાના કુળને અજવાળનારો નીવડે છે તેમજ માનસરોવરમાં ક્રીડા કરતા હંસની જેમ સુખલોભ માણે છે.

લાગ્યસ્થાનમાં પૂર્ણ અન્દ્રમાની સાથે સૂર્ય, મંગળ બળવાન થઈને બેઠા હોય તો પોતાના વંશ અનુસાર તે માણસ રાજા ચા રાજાનો મંત્રી બને છે અને જો તે અહો ઉપર શુભ અહોની દ્રષ્ટિ હોય છે. તો વિશેષ ફળ મળે છે.

જો લાગ્યસ્થાનમાં કોઈ શુભ અહ પોતાની ઉચ્ચ રાશિમાં બેઠો હોય તો બહુ ધનની પ્રાપ્તિ કરાવે છે અને જો તેના ઉપર શુભઅહોની દ્રષ્ટિ હોય છે તો હાથીની સવારી સાથેનો ગૌભવ અપાવે છે.

૧૦૫ દશમભાવ ફળ

સમુદિત મૃષિ વર્યેર્મનિવાના પ્રયત્નાદિહ હિ દશમભાવે સર્વેકર્મ પ્રકામમ્ । ગગનગ પરિદ્રષ્ટયા રાશિલેટ સ્વભાવઃ સકલર્મપિ વિચિત્ત્યં સત્ત્વ યોગાત્સુવીમિઃ । ૧ ।

તનોઃ સકાશા દશમે શશાંકે વૃત્તિર્મં વૈત્તસ્ય નરસ્ય નિત્યમ્ ।
નાનાકલા કૌશલવાગ્વિલાસૈઃ સર્વોદ્યમૈઃ સાહસ કર્મભિશ્ચ ૥૨૥

તનોઃ શશાંકા દશમે બલીયાન્ સ્યાજ્જીવન તસ્થા સ્વગાલ્યવૃત્ત્યા ।
બલાન્વિતા દ્વર્ગપતેસ્તુ યદ્વા વૃત્તિર્મંવૈતસ્ય સ્વગસ્ય પાકે ૥૩૥

દિવામણિઃ કર્મણિ ચન્દ્રતન્ત્રો દ્રવ્યાણ્યને કોદ્યમ વૃત્તિયોગાત્ ।
સત્ત્વાવિરુદ્ધં ચ સદા સુરમ્યં પુષ્ટત્ત્વમક્લે મનસઃ પ્રસાદઃ ૥૪૥

લગ્નેન્દ્રુતઃ કર્મણિ ચેન્મહીજઃ સ્યાન્ સાહસાચ્ચૌર્યં નિષાદવૃત્તિઃ ।
નૂનં નરાણાં વિષયાતિ સક્તિઃ દૂરે નિત્રાસઃ સહસા કદાચિત્ ૥૫૥

અર્થ :- પ્રાચીન આચાર્યોએ કશમાં ભાવમાંથી ચતુર્વર્ણક સંપૂર્ણ કર્મોના સાધન ઉત્તમ અને અધમ કર્મોનું સ્વરૂપ ગ્રહોની દૃષ્ટિથી અને રાશિના સ્વભાવથી તેમજ ગ્રહોના બળાબળના સંપૂર્ણ અભ્યાસથી નિર્ણય કરીને પ્રસ્તુત કર્યું છે.

જન્મ લગ્નથી ચન્દ્રમાં જેના કશમાં ભાવમાં બેઠો હોય તે માણસ અનેક પ્રકારની કડા કારીગિરીની અને વાણી-વિશાસથી તેમજ ઉદ્યમ અને સાહસથી ધન પેદા કરે છે.

લગ્ન થા ચન્દ્રમાંથી કશમાં ભાવમાં જે ગ્રહ બળવાન થઈને બેઠો હોય, તે ગ્રહ સુબળ ભાતકની વૃત્તિ કહેવી અથવા બળવાન પદ્મવર્ગના સ્વામીથી તેની કશમાં તેવી જ વૃત્તિ ભાતકની હોવી જોઈએ.

ચન્દ્રમાં અથવા સૂર્ય લગ્નથી કશમાં ભાવમાં બેસે તો તે માણસને અનેક પ્રયત્ને ધનલાભ થાય છે. અને જો તે સૂર્ય ઉચ્ચ સ્થાનમાં બળવાન બનીને બેસે તો તે માણસ સદા નિરાગી અને પ્રસન્ન રહીને સુખ ભોગવે છે.

લગ્ન થા ચન્દ્રમાંથી કશમાં ભાવમાં મંગળ બેઠો હોય તો

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૩૩૯

સાહસ, ચોરી પારધીની વૃત્તિથી તે માણસ ધન મેળવે છે અને તે વિષયાસક્ત હોય છે તેમજ ઘર છોડીને બીજે વસે છે.

લગ્નેત્દુભ્યા કર્મગો રૌહિણેયઃ કુયદ્વિવ્ય નાયકત્વં બહુનામ્ ।
શિલ્પેઽભ્યાસ સાહસ સર્વકાર્યે વિદ્વદ્વૃત્ત્યા જીવન માનવાનામ્ ।૬।

ત્રિલગ્નતઃ શીતમયૂક્તરશ્મિતો માને મધેનઃ સચિવો યદિ સ્યાત્ ।
નાના ધનાભ્યાગમ નાનિ પુસા વિચિત્ર વૃત્ત્યા નૃપગૌરવ ચ ।૭।

હોરાયાશ્ચ નિશાકરાદ્ ભૃગુસુતો મેષૂરણે સંસ્થિતો નાના શાસ્ત્ર
કલાકલાપ વિલસદ્ વૃત્ત્યા દિશેઽજીવનમ્ । દાને સાધુનિ વૈ
યથા વિનયતાં કામ ધનાભ્યાગમં નાના માનવ નાયકાદિ વિરલં
વિસ્તીર્ણ શીલ યથાઃ ।૮।

હોરાયાશ્ચ સુધાકરા દ્રવિ સુતઃ શૈલૂષ મધ્ય સ્થિતો વૃત્તિ હીને
તરાં નરસ્ય કુરુતે કાર્શ્યં શરોરે સદા । હેદં વાદમય ચ ધાન્ય-
ધનયો હીનિ સ્વમુચ્ચર્મનશ્ચિત્તો દ્વેગસમુદ્ મધેન ચપલં
શીલં ચ નો નિર્મલમ્ ।૯।

જીવો દ્વિ જાત્માકર દેવ ધર્મેઃ શુક્રો મહિષ્યાદિ કરોપ્ય રત્નૈ ।
શનેશ્વરો નીચતર પ્રકારૈઃ કુર્યાન્નરાણાં સ્વલુ કર્મવૃત્તિમ્ ।૧૦।

અર્થ :- જેને લગ્ન અને અન્દ્રમાથી કથમા ભાવમાં ખુબ હોય
તે માણસ ખડું જીનેનો સ્વામી, ધરીગરીના કાર્યમાં કુશળ, સાહસિક
અને લખવા-લખવા વડે નિર્વાહ ચલાવે છે.

લગ્ન થા અન્દ્રમાથી કથમા ભાવમાં બૃહસ્પતિ હોય તેા અનેક
પ્રકારે ધન પ્રાપ્તિ કરે. તે માણસ વિચિત્ર વૃત્તિવાળો હોય અને
રાજ્યનેા મંત્રી બનીને રાજ્યનું ગૌરવ બને.

જેને લગ્ન થા અન્દ્રમાથી, શુક્ર કથમા ભાવમાં બેઠો હોય
તે માણસ અનેક શાસ્ત્રોના અભ્યાસથી તથા અનેક પ્રકારની અતુરાઈથી

ધન મેળવે દાન આપવામાં તે સાધુ-મતિવાળો હોય, ઉત્તમ શીઠ પાળનારો હોય. સર્વત્ર પ્રતિષ્ઠા પામનારો હોય.

જેને લગ્ન યા ચન્દ્રમાથી દશમા ભાવમાં શનિ રહેલો હોય તે અધમ વૃત્તિથી નિર્વાહ ચલાવનારો, રોગી, સજ્જનો સાથે વિવાહ કરનારો, ધન ધાન્ય વગરનો, ચિત્તમાં ઉદ્વેગ રાખનારો અને અચળ તેમજ મલિન સ્વભાવનો હોય છે.

સૂર્ય, ચન્દ્રમા અને લગ્ન આ ત્રણેથી જે દશમા ભાવના સ્વામી છે, તેમથી જે બળવાન છે, તે જે અહના નવાંશમાં બેઠો હોય તે જાતકની વૃત્તિ તેના સ્વભાવ જેવી હોય તેમ જાણવું.

જે નવાંશમાં બૃહસ્પતિ બેઠો હોય તો જાતકને પ્રાહ્મણ્યથી તેમજ ઉત્તમ ધર્મ કાર્ય દેવપૂજા-સક્રિત વગેરેથી ધનનો લાભ થાય છે.

જે નવાંશમાં શુક્ર બેઠો હોય તો જાતકને રાજરાણી વગેરે તેમજ ચાંદી યા રત્નથી ધનનો લાભ થાય.

જે શનિ બેઠો હોય તો નીચ કર્મ કરવાથી ધન મળે.

જે સૂર્ય બેઠો હોય તો શ્રેષ્ઠ ઔષધિઓથી ઉનનાં વસ્ત્રોથી આભુષણો આદિ છે

ચન્દ્રમા બેઠો હોય તો સ્ત્રી અથવા જળથી યા બેટીથી ધન મળે છે.

મંગળ બેઠો હોય તો સાહસ કરવાથી યા સુવર્ણ આદિ ખાતુથી યા શસ્ત્રોથી આભુષણો આદિ છે.

બુધ બેઠો હોય તો કાવ્ય રચના તેમજ બુદ્ધિ બળથી ધન મળે.

કર્મ સ્વામી ગ્રહો यस્ય નવાશે પરિવર્તતિ ।

તત્તુલ્ય કર્મણા વૃત્તિ નિર્દિશન્તિ મનોપિણઃ ।૧૧।

શ્રી યતીન્દ્ર મુદૂર્ત કર્પણ :

: ૩૪૧

મિત્રારિગેહોપગ્ તૈર્ન ભોગૈસ્તતસ્તતોઽર્થઃ પરિકલ્પનોયઃ ।
 તુઙ્ગે પતઙ્ગે સ્વગૃહે ત્રિકોણે સ્યાદર્થ સિદ્ધિર્નિજ બાહુ વોર્યાત્ ૧૨૧
 બુધ માર્ગવ જીવાર્કિ યુક્તો રાહુશ્ચ તુષ્ટયે ।
 કુરુતે કમલારોગ્ય પુત્ર માનાદિક ફલમ્ ૧૨૨

કર્મસ્થાને નિજક્ષેત્રે મીમ શુક્ર બુધૈર્યુતઃ ।
 યદિ રાહુ મંવેત્તસ્ય ક્ષણે વૃદ્ધિઃ ક્ષણે ક્ષયઃ ૧૨૩

પાતાલે ચામ્બરે પાપો દ્વાદશે ય યદા સ્થિતઃ ।
 પિતર માતરં હન્તિ દેશાન્તરં વ્રજેત્ ૧૨૪

અર્થઃ:- દશમા જાવને સ્વામી જેના નવાંશમાં બેઠો હોય તેના સ્વજાવ સુજાવના કર્મોથી જાતક આજીવિકા અક્ષાત્રે છે એમ પડિત પુરુષો કહે છે.

મિત્ર-ધરમાં યા શત્રુના ધરમાં જે ગ્રહો રહેલા હોય છે, તે જ રીતે મિત્ર યા શત્રુથી ધનનો લાભ કરાવનારા નીવડે છે. .

જે સૂર્ય પોતાના ઉચ્ચ સ્થાને હોય યા સ્વસ્થાનમાં હોય । મૂળ ત્રિકોણમાં બેઠો હોય તે તેવા યોગવાળો માણુમ પોતાના બાહુબળથી ધન મેળવે છે.

જેને બુધ, શુક્ર, બૃહસ્પતિ, શનિની સાથે હોય અને રાહુ કેન્દ્ર સ્થાનમાં રહેલો હોય તે પુરૂષ આરોગ્યવાન, પુત્રવાન અને ધનવાન હોય છે.

જેને દશમા સ્થાનમાં પોતાની રાશિનો મંગળ, શુક્ર બુધની સાથે રહેલો હોય અને રાહુ પશુ ત્યાં રહેલો હોય તે માણુસ ક્ષણમાં વૃદ્ધિ અને ક્ષણમાં ક્ષય પામનારો હોય છે.

જેને આઠમે, દશમે, બારમે પાપગ્રહો રહેલા હોય છે, તે

વિભાગ બીજો

પિતાના માતૃપિતાને મારનારો અને દેશ છોડી વિદેશમાં બમણ
કરનારો હોય છે.

ધાપે સૂર્યઃ શનિઃ કુમ્ભે મેષે ભવતિ ચન્દ્રમા . ।

મકરે ચ યદા શુક્રો યાતિ નાશં પિતુર્ધનમ્ ।૧૬।

સપ્તમે ભવને માતુ મધ્યસ્થો ભૂમિનન્દનઃ ।

રાહુ શ્રાન્તે ચ તસ્યૈવ પિતા કષ્ટન ઝીવતિ ।૧૭।

કન્યાયાં મિથુને રાહુઃ કેન્દ્રે ષષ્ઠે ધ્યયે ભવેત્ ।

ત્રિકોણે ચ તદા જાતો, દાતા ભોક્તા નિરામયઃ ।૧૮।

સૂર્યઃ પાપેન સંયુક્તઃ સૂર્યશ્ચ પાપમધ્યગ . ।

સૂર્યાત્સપ્તમગઃ પાપસ્તદા પિતૃવદો ભવેત્ ।૧૯।

દશમસ્થો યદા મૌમઃ જનુસેત્ર સ્થિતો યદિ ।

મ્રિયતે તસ્ય બાલસ્ય પિતા શીઘ્રં ન સંશયઃ ।૨૦।

અર્થ :- જેને ધનુમાં સૂર્ય, કુંભ રાશિમાં શનિ, મેષમાં
ચન્દ્રમા અને મકરમાં શુક્ર હોય તે પિતાની સપત્તિનો નાશ કર-
કરનારો થાય છે.

જેને સાતમે સૂર્ય, દશમે મંગળ અને બારમે રાહુ હોય છે,
તેનો પિતા મુશ્કેલીથી જીવન બીતાવે છે.

જેને રાહુ કન્યા ચા મિથુન રાશિનો થઇને કેન્દ્રમાં છૂટી
બારમે અથવા ત્રિકોણમાં બેઠેલો હોય તે માણસ દાતા, ભોક્તા અને
નિરોગી હોય છે.

જેને સૂર્ય પાપગ્રહયુક્ત હોય અથવા પાપગ્રહોની વચ્ચે
રહેલો હોય અને સૂર્યથી સાતમે પાપગ્રહો હોય તે તેના પિતાનું
મૃત્યુ થાય છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૩૪૩

જેને ૬થમે મંગળ, શુક્રના ક્ષેત્રમાં રહેલા હોય તેના પિતા તરત મૃત્યુ પામે છે.

લગ્ને જીવો ધને મન્દો રવિ મૌમસ્તદા બુધ. ।

વિવાહ સમયે તસ્ય બાલસ્ય મ્ચિયતે પિતા ૧૨૧।

આતૃસ્થાને યદા જીવો, લાભ સ્થાને યદા શશો ।

સ લોકે ગૃહ મધ્યસ્થો જાયતે કુલદીપકઃ ૧૨૨।

સિંહે લગ્ને યદા મૌમઃ પશ્ચમે ચ નિશાકરઃ ।

વ્યયસ્થાને રાહુઃ સ જાતઃ કુલદીપકઃ ૧૨૩।

અર્થ :- જેને લગ્નમાં બૃહસ્પતિ, ધન રાશિમાં સૂર્ય, મંગળ તથા બુધ રહેલા હોય તે તેના વિવાહ સમયે તેના પિતા મૃત્યુ પામે છે.

જેને ત્રીજે બૃહસ્પતિ અને અગ્રારમે ચન્દ્રમા રહેલા હોય છે, તે ગૃહસ્થ પોતાના કુળને અજવાળનારો નીવડે છે.

જેને સિંહલગ્નમાં મંગળ, પાંચમે ચન્દ્રમા અને બારમે રાહુ હોય તે તે પણ કુળ દીપક બને છે.

૬કઃ પાપો યદા લગ્ને પાપશ્રૈં કો રસાતલે ।

જાયતે ચ દ્વિનાલી સ્યાત્ સ જાતઃ કુલદીપકઃ ૧૨૪।

લગ્ને વા સપ્તમે મૌમઃ પશ્ચમે ચ દિવાકરઃ ।

વ્યયસ્થાને યદા રાહુ વિરહ્યાતઃ સ ન સંશયઃ । ૧૨૫।

કેન્દ્રે શુભે યદૈકોઽપિ બલી વિશ્વ પ્રકાશકઃ ।

સર્વ દોષાઃ ક્ષયં યાન્તિ દોર્વાયુશ્ચ મવેજ્જરઃ ૧૨૬।

અર્થ :- જેને એક પાપગ્રહ લગ્નમાં હોય છે અને એક પાપગ્રહ આઠમે હોય છે તે પણ કુળ દીપક બને છે.

જેને લગ્નમાં યા સાતમે મંગળ હોય, પાંચમે ચન્દ્રમા અને બારમે રાહુ હોય તો તે માણસ અચૂકપણે વિધવાત બને છે.

જેને કેન્દ્રમાં એક પણ શુભ ગ્રહ બળવાન થઈને રહ્યો હોય છે, તો તે સર્વ દોષોનો નાશ કરે છે અને તે માણસ દીર્ઘ આયુષ્યવાળો બને છે.

૧૦૬ એકાદશ લાભ ભાવ ફળ

લાભ સ્થાને ગ્રહા સર્વે રાજ્ય લાભફલ પ્રદાઃ ।

ગજાશ્વપતિ મોપ્સાં ચ સૌમ્યા કુર્વન્તિ નિશ્ચિતમ્ ।૧।

સૂર્યેણ યુક્તઃ સ્વવિલોકિતો વા લાભાલયે તસ્ય ગણોઽન્ન
ચેત્સ્યાત્ । મૂપાલતશ્ચૌર કુલાત્વલેર્વા ચતુષ્પદા દેવહુષા

ઘનાપ્તિઃ ।૨।

ચન્દ્રેણ યુક્તં ચ વિલોકિતં વા લાભાલય ચન્દ્રગણાશ્રિત ચેત્ ।

જલાગય સ્ત્રી ગજ વાજિ વૃદ્ધિ પૂર્ણ મચેત્ક્ષીણતરે વિલોમાત્ ।૩।

લાભાલય મંજૂલ યુક્ત દૃષ્ટ પ્રકૃષ્ટ મૂષામણિ હેમ લલ્લિઃ ।

વિચિત્ર યાત્રા બહુ સાહમી સ્થાન્નાના કલાકોમલ વૃદ્ધિયોગે ।૪।

અર્થ :- અગ્યારમા સ્થાનમાં બધા જ ગ્રહો રાજ્ય લાભ દાયક હોય છે.

શુભ ગ્રહ માણસને હાથી ઘોડાના સ્વામી અને ઇચ્છાવાન બનાવે છે.

જો લાભ ભાવમાં સૂર્ય બેઠો હોય, યા લાભ ભાવને દેખતો હોય, અથવા શુક્રગ લાભ ભાવને દેખતા હોય અથવા શુક્રગ લાભ ભાવમાં હોય, તો રાજથી યા ચોરોથી યા કલહથી યા આર પગ વાળા પશુઓથી ધનનો લાભ થાય.

૪૪-શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

:૩૪૫

જો લાલ લાવમાં ચન્દ્રમા ઝેઠો હોય ત્યા ચન્દ્રમાની દૃષ્ટિ હોય પડ્વર્ગ ચન્દ્રમાનો હોય તો જળાશયથી ત્યા સ્ત્રી પક્ષથી ધનનો લાભ થાય. પૂર્ણ ચન્દ્રમા હોય તો હાથી-ઘોડા આદિનો લાભ થાય અને ચન્દ્રમા ક્ષીણ હોય તો વિપરીત પરિણામ આવે.

જો લાલ લાવને મગળ જોતો હોય અથવા મગળ યુક્ત હોય તો ઉત્તમ સુવર્ણ-રત્નો આદિનો લાભ કરાવે અને સાહસ કાર્ય, દેશાટન વગેરેમાં યુદ્ધિનો ચક્રપથેગ કરાવે તેમજ કલામાં પ્રીતિવાન બનાવે.

લાભે સૌમ્ય ગણાશ્રિતે સતિ યુતે સૌમ્યે ચ સદ્વૌક્ષિતૈ નાનાકાવ્ય કલા-કલાપ વિધિના શિલ્પેન લિપ્યા સુખમ્ । યુક્તિ ર્વધમયા ભવેદ્દનચયઃ સત્સાહ સૈરુદ્યમૈઃ સત્ય ચાપિ વણિગ્ જનૈર્બહુતરં કલોર્બૈર્નૃણાં કીર્તિતમ્ ।૫।

યજ્ઞ ક્રિયા સાધુ જનાનુયાતો રાજાશ્રિતોત્કૃષ્ટ કૃપો નર સ્યાત્ । દ્રવ્યેણ હેમપ્રચુરેણ યુક્તો લાભે ગુરો વર્ગં નિરીક્ષણ ચેત્ ।.।

લાભાલ્ભે ભાર્ગવવર્ગયાતે યુક્તેક્ષિતં વા યદિ ભાર્ગવેણ । વેર્યા જનૈર્વાપિ ગમાગમૈર્વા સ દૌપ્ય મુક્તા પ્રચુરાઙ્ગ્ય લઙ્કિઃ ।૭।

લાભવેશ્મ નિરીક્ષિતિ યુક્તે તદ્ ગુણેન સહિતૈ સતિ પુંસામ્ । નીલલેહમહિષી ગજલાભો ગ્રામ વૃન્દપુર ગૌરવ મિશ્રમ્ ।૮।

યુક્તેક્ષિતે લાભાગૃહે સુખાલ્યે વર્ગે શુભાનાં સમવસ્થિતે ચ । લાભો નરાણાં બહુધા થવાઽસ્મિન્ સર્વેઘૃહે યુક્ત નિરીક્ષ્યમાણે ।૯।

અર્થ :- લાલ લાવમાં યુધ ઝેઠો હોય અને શુભ ગ્રહ અને શુભ ગ્રહો પશુ તેને જોતા હોય તો અનેક કાવ્યોની રચના દ્વારા કલા દ્વારા સુખ મળે અને ધનનો સંચય સાહસથી અથવા અનેક ક્ષેત્રોથી તથા વણિક જનોની મિત્રતાથી તથા નિર્માલ્ય માણસોથી થાય.

લાલ ભાવમાં ખૂંટરૂપિતે બેઠો હોય ચા લાલ ભાવને દેખતો હોય ચા ષડ્વર્ગ હોય તો યજ્ઞ કર્મથી સાધુ પુરુષોની સોબતથી ચા રાજ ભારક્ષત સોનુ-આંદી વગેરે સંપત્તિ વિપુલ પ્રમાણમાં મળતી રહે.

લાલ ભાવમાં શુક્ર બેઠો હોય ચા તેની દૃષ્ટિ હોય ચા ષડ્વર્ગ હોય તો વેશ્યાઓથી ચા પરદેશ જવા-આવવાથી ધન, મોતી આદિનો મોટો લાભ થાય.

જો લાલ ભાવમાં શનિ બેઠો હોય ચા તેની દૃષ્ટિ હોય ચા ષડ્વર્ગ હોય તો ગળીના વેપારથી ચા લોખ ડના વેપારથી ચા ભેંસ, હાથીના વેપારથી ધન લાભ થાય છે તેમજ લણા ગામોથી ધન લાભમાં વૃદ્ધિ થાય છે.

જો બધા ગ્રહો લાલ ભાવને દેખતા હોય અને લાલ સ્થાનથી અથવા ચોથા સ્થાનમાં શુભ ગ્રહો હોય ચા તેમની દૃષ્ટિ હોય ચા ષડ્વર્ગ હોય તો નિરંતર ધનલાભ થયા કરે.

૧૦૭ વ્યયભાવ વિચાર

कुशीलं च तथा काणं पापिनं दुःखिनं नरम् ।

महाव्यय महादुष्ट व्ययभावादयो ग्रहाः । १।

વ્યયાલયે ક્ષીણકરઃ કલાનાં સૂર્યોઽષ્ટવા દ્વાવપિ તત્ર સંસ્યૌ ।

દ્રવ્યં હરેદ્ ભૂમિપતિસ્તુ તસ્ય વ્યયાલયે વાહુજ દૃષ્ટિ યુક્તે । ૨।

પૂર્ણેન્દુ સૌમ્યે જ્યસિતા વ્યયસ્યાઃ કુર્વન્તિ સસ્યાં ધનસન્ધયસ્ય ।

પ્રાન્ત્ય સ્થિતે સૂર્યં સુતે કુજેન યુક્તે ક્ષિતે વિક્તવિનાશન સ્યાત્ । ૩।

અર્થ :- જેના ખારમાં ભાવમાં કોઈ ગ્રહ રહેલો હોય તો તે માણસ ખરાબ ચારિત્રવાળો, કાણો, પાપી, દુઃખી, ખર્ચાળ અને દુષ્ટ હોય.

શ્રી ચતીન્દ્ર ગુહર્ત્ત કર્પણ :

: ૩૪૬

જેને વ્યય જાવમાં સ્ત્રીષુ અન્દ્રમા અથવા સૂર્ય અથવા તે
 બને રહેલા હોય તો તેણે ધન રાજ લઈ જાય અને જો મંગળની
 દષ્ટિ હોય તો પણ તેના ધનનું રાજ હરણ કરે.

જેને ખારમા જાવમા પૂર્ણ અન્દ્રમા બૃહસ્પતિ, બુધ, શુક્ર
 એ બેકા હોય તો તેણે ધન શુભ કાર્યોમાં વપરાય પણ જો ખારમે
 શનિ યા મંગળ હોય તો ધનનો નાશ કરે.

૧૦૮ મહર્વના કેટલાક પ્રકારો.

ઉચ્ચા મિલાષિગ્રહ યોગા જન્મકાલે પતન્તિ, ચ સ તરો
 ભૂપ પૂજ્યઃ સ્વાઈ વંશસ્ય નૃપતિ ભવેત્ ૧૧.

રવો મીને, શશી મેષે, મીમે ઘનુષ્યુદાહૃતમ્ ।
 સિંહે બુધે, ગુરો મિથુને, શુક્ર. કુંભે તથૈવ ચ ૧૨।
 કન્યે શનિઃ પ્રકુર્વોતિ હ્યુચ્ચા મિલાષિ પ્રકીર્તિતઃ ૧૩।

અર્થ :- જેના જન્મ સમયે બધા જ ગ્રહો ઉચ્ચાભિલાષી
 રાશિઓમાં થઈને બેકા હોય તે માણસ રાજપૂજ્ય અને પોતાના
 વંશને રાજ બને છે.

સૂર્ય, મીન રાશિમાં ઉચ્ચાભિલાષી બને છે, અન્દ્રમાં મેષ
 રાશિમાં, મંગળ ધન રાશિમાં, બુધ સિંહ રાશિમાં, બૃહસ્પતિ મિથુન
 રાશિમાં શુક્ર કુંભમાં અને શનિ કન્યા રાશિમાં ઉચ્ચાભિલાષી બને છે.

૧૦૯ સખળ-નિર્ઘળ-ગ્રહ-જ્ઞાન

હૃદિતઃ સ્વગૃહસ્થઃ મિત્રગેહે સ્થિતોઽપિ ચ ।
 મિત્રવર્ગેણ દૃષ્ટઃ સ ગ્રહઃ સબલઃ સ્મૃતઃ ૧૧।
 સ્વામિના બલિના દૃષ્ટઃ સબલઃ શુભૈર્ગ્રહૈ ।
 ન દૃષ્ટો ન યુતઃ પાપેઃ સ લગ્નઃ સબલઃ સ્મૃતઃ ૧૨।

અર્થ :- જે ગ્રહ હૃદિત હોય અથવા પોતાના જ ઘરમાં

: વિભાગ બીજો

હોય થા મિત્રના ઘરમાં હોય થા મિત્ર ગ્રહોની દષ્ટિમાં હોય તે ગ્રહને ગળવાન જાણવો.

જે ભાવ પોતાના ગળવાન સ્વામીની પૂર્ણ દષ્ટિથી જોવાતો હોય અને ગળવાન શુભ ગ્રહ પણ તેને દેખતા હોય તેમજ તેની સાથે પાપગ્રહ પણ ન હોય અને પાપગ્રહની દષ્ટિ પણ ન પડતી હોય તે ભાવને ગળવાન જાણવો.

૧૧૦ શર્વ ગ્રહોની દ્રષ્ટિ

જાકેન્દુ શુક્રાભિદશં ત્રિકોણ તુર્યોઽષ્ટ મહૂનમયાંશવૃદ્ધયા ।
પશ્યન્તિ તુર્યાષ્ટમ સપ્તમસ્થં દશ ત્રિકોણ ચ ગુરુઃ ક્રમેણ ૧૧।

ત્રિકોણ ચતુરસ્રં ચ સપ્તમ ત્રિદશ શનિઃ ।

અસ્ત ત્રિસ્ર ત્રિકોણં ચ ચતુરસ્ર ક્રમાત્કુજઃ ૧૨।

વિષમસ્તં ચતુરસ્ર ત્રિકોણ તદા પશ્યતિ ।

ચક્રદષ્ટિ વિજાનીયાજ્ઞોતિ-શાસ્ત્ર વિશારદ ૧૩।

આયે વ્યયે ન પશ્યન્તિ, ન પશ્યન્તિ દ્વિતીયકે ।

મૂર્તી ગ્રહા ન પશ્યન્તિ ષષ્ટિ જાત્યન્ધકો ગ્રહઃ ૧૪।

અર્થઃ : બુધ, સૂર્ય, ચન્દ્રમા અને શુક્ર પોતાના સ્થાનથી ત્રીજા, દશમા, નવમા, પાંચમા, ચોથા, આઠમા સાતમા, સ્થાનને અશવૃદ્ધિ કરીને દેખે છે અર્થાત્ ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને એક ચરણ કરીને, નવમા અને પાંચમા સ્થાનને બે ચરણ કરીને, ચોથા અને આઠમા સ્થાનને ત્રણ ચરણ કરીને અને સાતમા સ્થાનને ચાર ચરણ કરીને અર્થાત્ પૂર્ણ દષ્ટિ કરીને જુઓ છે.

આ ક્રમથી બૃહસ્પતિ પોતાના સ્થાનથી ચોથા, આઠમા, સાતમા, દશમા, ત્રીજા, નવમા અને પાંચમા સ્થાનને જુઓ છે.

શનિ, પોતાના સ્થાનથી એક ચરણ કરીને નવમા સ્થાનને

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ગલ્ દર્શણ :

બે ચરણ કરીને પાંચમાસ્થાનને ત્રણ ચરણ કરીને આઠમા સ્થાનને
ચોથા અને પૂર્ણ દૃષ્ટિ કરીને ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને જુએ છે.

મંગળ એક ચરણ કરીને સાતમા સ્થાનને બે ચરણ કરીને
ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને ત્રણ ચરણ કરીને નવમા અને પાંચમા
સ્થાનને અને ચોથા તેમજ આઠમા સ્થાનને પૂર્ણ દૃષ્ટિ વડે જુએ છે.

વિષમ-સાતમી, ચોથી, આઠમી, નવમી અને પાંચમી દૃષ્ટિને
જ્યોતિષ શાસ્ત્રમાં નિપુણ જનોએ વક્રદ્રષ્ટિ કહી છે,

અગ્યારમા, બારમા, બીજા, લગ્નસ્થાન અને છઠ્ઠા સ્થાનને
અહં નથી ભેતા તે અંધક અહં બાણવા.

૧૧૧ જન્મપત્રિકા નામાનિ

તિથિવારં ચ નક્ષત્ર નામાકાર સમન્વિતમ્ ।

વેદેન હરતે ભાગં શેષં નામ તદુચ્યતે ।૧।

વ્યોમા દ્યોમા ચ મુર્દ્ધા ચ પદ્મા ચૈવ ચતુર્થકમ્ ।

જન્મ પત્રી યદા નામ યો જ્ઞાનાતિ સ પષ્ણતઃ ।૨।

વ્યોમા ચ પિતૃહાનિઃ સ્યાદ્ દ્યોમામાતૃક્ષયકરી ।

મુર્દ્ધા હ્યાયુષ્કરી જ્ઞેયા પદ્મા બલપ્રદાયિની ।૩।

અર્થ : જન્મ સમયની તિથિ, વાર, નક્ષત્ર અને નામના
અક્ષર-એ બધાનો સરવાળો કરીને ચારથી ભાગતા જે શેષ રહે
તેનાથી જન્મપત્રીનો પ્રકાર બાણવો.

એક શેષ વધે તો વ્યોમા, બે વધે તો દ્યોમા, ત્રણ વધે
તો મૂર્દ્ધા અને ચાર અર્થાત્ શૂન્ય શેષ રહે, તો પદ્મા બાણવી.

જન્મ પત્રિકાના આ નામોને જે બાણ છે, તે પંડિત છે.

વ્યોમા હોય તો પિતાની હાનિ થાય, દ્યોમા માતાનો નાશ
કરે. મૂર્દ્ધા હોય તો દીર્ઘ આયુષ્ય બક્ષે અને પદ્મા બળપ્રદ બાણાય છે.

૧૧૨ જન્મ સમયે શબ્દજ્ઞાન

શબ્દો મેષે વૃષે સિંહે મકરે ચ તથા તુલે ।
અર્ધ શબ્દો ઘટે કન્યે શેષાઃ શબ્દ વિવર્જિતાઃ ૧૧।

અર્થ - જે બાળકનો જન્મ મેષ, વૃષ, સિંહ, મકર તથા તુલા લગ્નમાં થાય, તો તે જન્મતાંની સાથે જ રહવા માંડે છે. અને જન્મસમયે કુબ તથા કન્યા લગ્ન હોય છે તો થોડું રૂઠન કરે છે અને શેષ લગ્ન અર્થાત્ મિથુન, કર્ક, વૃશ્ચિક, મિથુ, મીન તે પૈકી કોઈ લગ્ન જન્મ સમયે હોય છે. બાળક જન્મતાંની સાથે જ નથી રહેતો.

૧૧૩ નાળાનું જ્ઞાન

વામે સિંહે વૃષે લગ્ને વૃશ્ચિકે નાલવેદિતઃ ।
નુલગ્ને લક્ષિણે પાશ્વે સ્ત્રી લગ્ને વાચપાશ્વર્ગઃ ૧૧।

અર્થ - સિંહ ૫, વૃષ ૨, વૃશ્ચિક ૮ તેમાં જન્મ થાય, તો નાળ ડાબી બાજુએ લપટાયેલી બાજુની અને પુરુષ લગ્નમાં નાળ જમણી બાજુએ અને સ્ત્રી સંસક લગ્નોમાં ડાબી બાજુએ બાજુની.

૧૧૪ લગ્નથી જન્મહિજ્ઞાન

શીર્ષેદિયે વિલગ્ને મૂર્ધ્વા પ્રસવોઽન્યથોદયે ચરણી ।
ઉભયોદયે ચ હસ્તી શુભદૃષ્ટઃ શોભને ઝન્યયા કષ્ટઃ ૧૧।
સૂર્યશ્ચતુષ્પદસ્થઃ શેષા દ્વિશરીર સંસ્થિતા બલિનઃ ।
કે શૈર્વેદિત દેહી યમલૌ સ્વલુ સમ્પ્રસૂયેતે ૧૨।
ક્રૂર ગ્રહ સંવિગતે શશિનિ વૃષે ભૌમસૌરિર સંદૃષ્ટે ।
મૂક સૌમ્યે દંદ્યો વાચં કાલાન્તરે વદતિ ૧૩।
લક્ષિણાઙ્ગે ગ્રહાઃ સર્વે દીપ્તા અસ્તમિતેક્ષણાઃ ।
તસ્ય ત્રિશતમે વર્ષે ગજો દ્વારે ડવતિષ્ઠતિ ૧૪।

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૩૫૧

યતુઃ સાગરો ચન્દ્રે કૌળે ચૈવ દિવાકરે ।

અપિ દાસકુલે જાતઃ સોઽપિ રાજા ભવિષ્યતિ ॥૧॥

ત્રિમિઃ સ્વર્યૈ મંવેન્મંત્રી ત્રિમિરુચ્ચૈર્નરાધિપ ।

ત્રિમિર્નોચૈર્મંવે દાસલ્લિમિર સ્તજ્ઞ તૈર્જંઙઃ ॥૬॥

અર્થ :- જેના જન્મ સમયે શિર્ષોદય મિથુન, સિંહ, કન્યા, તુલા, વૃષિક, કુંભ રાશિ લગ્નમાં હોય તો તેને માથાના ભાગથી જન્મેલો જાણવો. અન્યથા પગથી જન્મેલો જાણવો અને મીન રાશિ હોય તો હાથથી જન્મેલો જાણવો.

લગ્નને શુભ અહો દેખતા હોય છે તો માતાને કષ્ટ નથી પહોંચતું અને જો પાપઅહો દેખતા હોય તો કષ્ટ પહોંચે છે.

સૂર્ય ચતુષ્પદ રાશિમાં હોય અને બાકી અહો મનુષ્ય રાશિમાં હોય પરંતુ બળવાન હોય તો તે બાળકના શરીરે વાળ હોય છે તેમજ ઓર સાથે તે જન્મે છે.

જેને કુર અહ સધિમાં અર્થાત્ નવમ નવાંશમાં રહેલા હોય, ચન્દ્રમા વૃષમાં હોય અને મગળ-શનિની દૃષ્ટિ હોય, તો તે બાળક મુંઝો હોય છે જો શુભ અહ દેખતા હોય તો બહુ દિવસો પછી તે બાલકો થાય છે.

જેની જન્મપત્રિકાના જમણા ભાગમાં દીપ્ત, અસ્તસંપૂર્ણ અહો રહેલા હોય તો તે ત્રીસ વય નો થાય છે ત્યારે તેના દ્વારે હાથી હોય છે.

યતુઃ સાગરમાં ચન્દ્રમા કેાણુ ૯-૫ માં સૂર્ય, જેને રહેલો હોય, તે નીચ કુળમાં જન્મે તો પશુ રાજ થાય છે.

જેને ત્રણ અહો પોતાની રાશિમાં રહેલા હોય, તે મંત્રી બને છે અને ત્રણ અહો ઉચ્ચના હોય છે તો રાજા બને છે, ત્રણ

શ્રદ્ધ નીચ શશિમાં હોય તો તે કાસ અને છે અને ત્રણ શ્રદ્ધા અંતને પામેલા હોય છે તો તે જરૂર જોવા અને છે.

૧૧૫ નવ શ્રદ્ધાનાં પુરુષાકાર ચક્ર પહેલું સૂર્યચક્ર
લિખિત્વા નરચક્ર ચ યત્ર સૂર્યો વ્યવસ્થિતઃ
તન્નક્ષત્રાદિક, કૃત્વા ત્રય દદ્યાન્ન મસ્તકે । ૧।

વદને ચ ત્રયં, દદ્યાદે કૈંકં સ્કન્ધયોર્દ્વયોઃ।
બાહુ દ્વયે તથૈકંક પાણી ચૈકંકમેવ ચ । ૨।

ઋક્ષાણિ હૃદયે પચ નાભૌ સ્યાદેક મેવ હિ ।
ઋક્ષં ગુહ્યે ભવેદેકમેકંક જાનુનો દ્વયોઃ । ૩।

નક્ષત્રાણિ ષડન્યાણિ દદ્યાત્પાદદ્વયે બુધઃ ।
પાદ સ્થિતે ચ નક્ષત્રે નિર્દ્વિનો ઽત્પાયુરેવ ચ । ૪।

વિદેશગમનો જાતો ગુહ્યે સ્યાત્ પારસ્વારિકઃ ।
અરુપતોષી ભવેન્નાભૌ હૃદયે ચે અસ્તથા । ૫।

અર્થ :- નરચક્ર લખીને જે નક્ષત્રનો સૂર્ય હોય, તેની સાથે ૩ નક્ષત્ર મસ્તક પર ધારણ કરવાં, યુગમાં ત્રણ અને બે ખલામાં એક એક, બંને લુબાઓમાં એક એક તથા બે હાથોમાં એક એક અને બે પગોમાં એક એક નક્ષત્ર ધારણ કરવું. પાંચ નક્ષત્ર હૃદયમાં અને નાભિમાં, એક શુદ્ધામાં અને એક એક ધુટણમાં એક એક ધારણ કરવું. બે પગોમાં ૭ નક્ષત્ર ધારણ કરવાં.

આ રીતે સૂર્ય નક્ષત્રથી જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી.

જો ચરણોમાં જન્મતું નક્ષત્ર પડે, તો બાતક દરિદ્ર અને અધ્યાયુવાળો થાય ધુટણોમાં પડે તો વિદેશગમન કરનારો થાય. શુદ્ધામાં પડે તો પરસ્ત્રીગામી હોય. નાભિમાં પડે તો થોડામાં સ્ત્રી માનનારો થાય, હૃદયમાં પડે તો સમર્થ અને છે.

૪૫-શ્રી વતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

: ૩૫૩

તસ્કરઃ પાણિયુગ્મે ચ વાહી સ્થાન ચ્યુતો ભવેત્ ।

સ્કન્વે ગજ સ્કન્થગામી મુલે મિષ્ટાન્ન ભોજનમ્ ।૬।

મસ્તકસ્થે ચ નક્ષત્રે પટ્ટવન્ધો ભવેન્નર ।

સૂર્યં નક્ષત્ર તો જન્મ નક્ષત્રમિતિ ગણ્યતે ।૭।

શત વર્ષાણિ જીવેત શિરોજાતો ન સશયઃ ।

મુલેના શોતિ વર્ષાણિ સ્કન્ધામ્નાં ચ તથૈવ ચ ।૮।

હસ્તામ્બ્યા બ્રાહ્મયુગ્મેન જીવેત સપ્તસપ્તતિઃ ।

હૃદયે અષ્ટપટિશ્ચ નામૌ ચાપિ તથૈવ ।૯।

ગુહ્યે ચ પષ્ટિવર્ષાણિ ચાણ્ટૌ વર્ષાણિ જાનુનિ ।

પાદયોઃ ષટ્ ચ વર્ષાણિ રવિચક્રે ક્રમેણ ચ ।૧૦।

અર્થ :- જો જન્મનક્ષત્ર પગમાં પડે તો ભાતક ચોર થાય, બાહુમાં પડે તો સ્થાન બળ્ડ કરે ખલામાં પડે તો હાથી ઉપર બેસનારો થાય, કુખમાં પડે તો મિષ્ટ ભોજન કરનારો થાય, મસ્તકમાં પડે તો પટ્ટબાંધી થાય.

સૂર્યના નક્ષત્રથી જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરીને આ બધું જાણવું.

સૂર્યચક્રમાં જન્મનું નક્ષત્ર મસ્તકમાં પડે તો ભાતક મસ્તકમાં પડે તો ભાતક સો વર્ષ જીવે. કુખમાં પડે, તો એસી વર્ષ અને ખલામાં પડે તો પશુ એસી વર્ષ જીવે, જન્મે હાથમાં ચા બને બાહુમાં પડે સિતેર વર્ષ, હૃદયમાં અને નાભિમાં પડે તો અઠસ્રક વર્ષનું આયુષ્ય હોય ગુદામાં પડે, તો સાઠક વર્ષ, જંઘાઓમાં પડે, તો આઠ વર્ષ અને પગમાં પડે તો છ વર્ષ જીવે.

આ રીતે સૂર્યચક્રથી આયુષ્યનો વિચાર કરવો જોઈએ

ગુણિમાયાં તુ ઋક્ષં યઃ તદાદૌ ત્રીણિ મસ્તકે ।
મુખે ત્રીણિ મુજે ષટ્કં હૃદિ ત્રીણ્યુદરે ત્રયમ્ ॥૧॥

ગુહ્યે ત્રીણિ પદે ષટ્ક ન્યસેચ્ચન્દ્રસ્ય સર્વદા ।
યાવત્સ્વજન્મ નક્ષત્ર ગણનીયમિતિ ક્રમાત્ ॥૨॥

અર્થસિદ્ધિર્ન વૃત્ત શ્રીઃ કુશલચ્છાદમૃતં શુભમ્ ।
માર્ગમૃત્યુ શ્રિય ક્ષેમમિતિ ચન્દ્રફલ વદેત્ ॥૩॥

અર્થ :- નજીકની પૂનમે જે નક્ષત્ર હોય, તેની સાથે ત્રણ નક્ષત્ર મસ્તકે સ્થાપિત કરવાં, પછી મુખમાં ત્રણ ભુજમાં છ, હૃદયમાં ત્રણ અને પેટમાં ત્રણ રાખવા. ગુહ્યામાં ત્રણ અને પગમાં છ ધારણ કરવાં.

જે સ્થાનમાં જન્મનક્ષત્ર હોય, ત્યાં મુઘી ગણી જવું

અર્થસિદ્ધિ, લક્ષ્મી, કુશળતા, અદ્ભુત શુભ, માર્ગમાં મૃત્યુ, શ્રી, ક્ષેમ આ ક્ષેપ કેમથ પૂર્વોક્ત સ્થાનેમાં ગણવું.

૧૧૭ ભૌમ [મંગળ] ચક્ર

યસ્મિન્નુક્ષે મવેદ્ ભૌમસ્ત દાદૌ ત્રીણિ મસ્તકે ।
મુખે ત્રીણિ, ત્રયં નેત્રે, કળ્થે દ્વે ચ ચતુષ્કરે ॥૧॥

પશ્ચોદરે ત્રીણિ ગુહ્યે, પાદે ચત્વારિ દ્રાપયેત્ ।
જન્મઋક્ષં સ્થિતં યત્ર ફલં તત્ર વદેત્પુમાન્ ॥૨॥

મુખે રોગં, સુખં નેત્રે શિશૌ રાજ્ય રુજા કરે ।
કળ્થે રોગી, ધની વક્ષે ગુહ્યે ભોગી, પદે-ભ્રમ ॥૩॥

અર્થ :- જે નક્ષત્ર પર મંગળ હોય તેનાથી શરૂ કરીને ૩ નક્ષત્ર મસ્તકે ધારણ કરવાં મુખમાં ૩, આંખોમાં ૩, કઠસાં ૨, હાથોમાં ૪, ઉદરમાં ૫, ગુહ્યામાં ૩ અને પગમાં ૪ નક્ષત્ર સ્થાપવાં.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૩૫૫

જે જગ્યાએ જન્મ નક્ષત્ર પડે તેનું ક્ષણ કહેવું.

જો મોમાં પડે તો રોગ, મસ્તકે પડે તો રાજ્ય, હાથોમાં રોગ, કંઠમાં પડે તો પશુ રોગ, છાતીમાં પડે તો જાતક ધનવાન બને, શુદ્ધામાં પડે તો ભોગી બને અને પગોમાં પડે તો પરદેશમાં બમણુ કરનારો બને.

૧૧૮ યુધ ચક્ર

યસ્મિન્નુક્ષે ભવેત્સોમ્યસ્તદાદૌ મસ્તકે ચતુઃ ।

મુખે ત્રીણિ ચતુર્વામે કરે દક્ષિણકે ચતુઃ ।૧।

તુલિ પચ્ચેકં ગુહ્યંકં ત્રીણિ દ્વે પદે વિન્યસેત્ ।

જન્મઋક્ષ સ્થિત યત્ર ફલં તત્ર વદેત્ પુમાન્ ।૨।

મુલેષ્ઠમુક્ શિરો રાજ્યં કણ્ઠ વામકરે તથા ।

વક્ષે યામ્યકરે સૌહ્ય ગુહ્યં રોગી પદે-ભ્રમઃ ।૩।

અર્થ :- યુધ જે નક્ષત્રમાં હોય ત્યાંથી ગણતરી કરીને મસ્તકે ૪, મુખમાં ૩, હાથા હાથમાં ૪, જમણા હાથમાં ૪, હૃદયમાં ૬, શુદ્ધામાં ચાર અને પગોમાં બે નક્ષત્ર સ્થાપિત કરીને જન્મનક્ષત્ર જ્યાં પડતુ હોય તેનું ક્ષણ વિચારવું.

જન્મ નક્ષત્ર મુખમાં પડે તો જાતક શ્રેષ્ઠ પદાર્થોના ભોગ કરનારો બને, મસ્તકે પડે તો રાજ્ય મળે. હાથા હાથમાં પડે તો કપટ મળે, જમણા હાથમાં પડે તો મુખ મળે. શુદ્ધામાં પડે તો રોગી બનાવે અને પગમાં પડે તો બમણુ કરાવે.

૧૧૯ ગુરુ ચક્ર

શીર્ષે ચત્વારે રાજ્ય યુગ પરિગણિત સ્કન્ધયુગમે ચ લક્ષ્મોરેક કળે વિભૂતિર્મદમ પરિમિતં વક્ષસિ પ્રીતિ લાભમ્ । ષડ્ભિઃ પોઢાંઘ્રિયુગમે જલવિ પરિમિત વામ હસ્તે ચ મૃત્યુદ્વયુગમે ત્રીણિ કુર્યાન્નૃપતિ સમસુખં વાવપતેઽશ્રમે તત્ ।૧।

અર્થ - બૃહસ્પતિ જે નક્ષત્રમાં હોય ત્યાંથી ગણતરી કરતાં મસ્તકમાં ચાર નક્ષત્ર રાજ્ય આપનારાં થાય છે. જને ખલામાં ચાર હઠથી આપનારા છે, કંઠમાં એક ચૈશ્વર્ચ આપનારું છે. હૃદયમાં પાંચ પ્રીતિદાયક છે. જને પગમાં છ પીડા આપનારા છે. જમણાં હાથમાં ચાર મૃત્યુ આપનારાં છે. જને નેત્રોમાં ત્રણ રાજ્ય જેવું સુખ આપનારાં છે.

૧૨૦ જુગુ [શુક] ચક્ર

યસ્મિન્નૃક્ષે ભવેચ્છુકસ્તદાદો ચ ચતુઃ શિરે ।
કળ્થે ચ હૃદયે પચ્ચ, ત્રિ ગુહ્યે પચ્ચ જંઘયોઃ । ૧૧

ત્રીણિ દ્વે ચ પદે દદ્યાત્ફલં જન્મર્ક્ષ યાવતઃ ।
શિરો રાજ્યં, ઘનં કળ્થે હૃદયે સૌખ્યમેવ ચ । ૧૨

શત્રુમીતિ મૈવેદ્ગુહ્યે જંઘાયાં મિષ્ટ ભોજનમ્ ।
પાદે ચ સુખ સંપ્રાપ્તિઃ શુક્રચક્ર ક્રમેણ ચ । ૧૩

અર્થ :- જે નક્ષત્રમાં શુક હોય તે નક્ષત્રથી ગણતા જે પહેલા ચાર નક્ષત્ર આપે તે મસ્તકે સ્થાપવા, પછી પાંચ કંઠમાં, ત્રણ હૃદયમાં, બે મુખમાં, બાહુમાં સાત, શુદ્ધામાં ત્રણ, જાંઘમાં ત્રણ પગોમાં બે સ્થાપવાં.

આ પ્રમાણે જન્મ નક્ષત્ર સુધી ગણતરી કરવી. તે પ્રમાણે ગણતા જે નક્ષત્ર મસ્તકે પડે તે જાતકને રાજ્ય આપાવે, કંઠમાં પડે તે ધન આપાવે, હૃદયમાં પડે તે સુખ આપાવે. શુદ્ધામાં પડે તે શત્રુનો ક્ષય બિલો કરે અને જાંઘમાં પડે તે મિષ્ટ ભોજન આપાવે અને બે પગમાં પડે તે સુખદાયી નીવડે.

૧૨૧ શનિ ચક્ર

શનિ ચક્રં નરાકારં લિખિત્વા સૌરિમાદિતઃ ।
નામઋક્ષં ભવેદ્વત્ર જ્ઞેય તત્ર શુભાશુભમ્ । ૧૧

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્દત્ ૬૪૯

નક્ષત્રમેકં ચ શિરો વિભાગે તથા મુઠ્ઠે ત્રીણિ યુગં ચ ગુહ્યે ।
નેત્રે ચ નક્ષત્રયુગં હૃદિસ્થં મૂળપશ્ચક વામકરે ચતુષ્કમ્ ॥૨॥

વામે ચ પાદે ત્રિતય ચ મ્હાનાં, મ્હાનાંત્રય દક્ષિણપાદ સ્થમ્ ॥
ચત્વારિ ઋક્ષાણિ ચ દક્ષિણેતરે પાણૌ પ્રણીતં મુનિ નારદેન ॥૩॥
રોગો લાભો હાનિ રાપ્તિશ્ચ સૌહ્યં વન્ધ્વઃ પીઢા સત્પ્રયાણ ચ લાભઃ
માન્દે ચક્રે માર્ગે કલ્પનીય તદ્વૈ લોમ્યાચ્છીઘ્રગે સ્યાત્ફલ્ગનિ ॥૪॥

અર્થ :- શનિ જે નક્ષત્રમાં રહેલો હોય તેને મુખ્ય ગણીને
નરાકાર ચક્ર લખવું.

જ્યાં નામનું નક્ષત્ર પડે તેનું શુભાશુભ ફળ કહેવું.

એક નક્ષત્ર મસ્તકે સ્થાપવું અને ત્રણ મોમાં, ચાર નક્ષત્ર
શુક્રમાં, બે નેત્રોમાં, હૃદયમાં ત્રણ, ડાબા હાથમાં ચાર, જમણા પગમાં
ત્રણ, ડાબા પગમાં ત્રણ અને જમણા હાથમાં ચાર નક્ષત્રો સ્થાપવાં.

આ ચક્ર આ પ્રકારે નારદમુનિએ કહ્યું છે.

જો શનિ નક્ષત્ર મસ્તકે પડે તો ભત્રક રોગી રહે. મોમાં પડે
તો લાભ કરે, શુક્રમાં પડે તો લુકસાન થાય, નેત્રમાં પડે તો ધનની
પ્રાપ્તિ થાય, હૃદયમાં પડે તો સુખકામી થાય, જો ડાબા હાથમાં
પડે તો ધનની પ્રાપ્તિ થાય અને ડાબા પગમાં પડે તો પીડા થાય
અને જો જમણા પગમાં પડે તો શ્રેષ્ઠ યાત્રાનો લાભ થાય અને
જમણા હાથમાં પડે તો લાભ થાય.

બીજો પ્રકાર

યસ્મિન્ચ્છન્નિશ્ચરતિ વ્રતગતં તદ્દક્ષ ચત્વારિ દક્ષિણકરેઽધિયુગે .

ચ ષટ્કમ્

ચત્વારિ વામકરણેઽપ્યુદરે ચ પશ્ચ

મૂર્ધ્નિ ત્રય નયનયોદ્વિતય ગુદે ચ ॥૧॥

રોગો લાભસ્તદા દ્રવ્યં લાભો બન્ધનમેવ ચ ।

પૂજા ચ જનસૌભાગ્યમલ્પ મૃત્યુઃ ક્રમાત્ફલમ્ ।૨।

અર્થ :- જે નક્ષત્રમાં શનિ હોય તે નક્ષત્રથી ઉલટા ચાર જમણા હાથમાં, બે પગમાં છ, ચાર નક્ષત્ર જમણા હાથમાં પેટમાં પાંચ, મસ્તકે ત્રણ, આંખમાં અને શુદ્ધામાં બે-બે નક્ષત્ર સ્થાપિત કરવાથી સ્વપ્ન થકે બને છે.

રાગ, લાભ, ધન, લાભ, બધન, પૂજા, સૌભાગ્ય, અપસૃત્તુ એ કેમથી ઉક્ત સ્થાનોનાં રૂળ બાણવા.

૧૨૨ રાહુ થકે

યસ્મિન્નુક્ષે ભવેદ્ રાહુસ્તદાદૌ સપ્ત પાદયોઃ ।

દક્ષિણે ચ ભુજે પન્ચ સિરસિ ત્રીણિ દાપયેત્ ।૧।

દ્વે ઋક્ષે હૃદયે ન્યસ્ય મુખે ચૈકં નિયોજયેત્ ।

પન્ચ ઋક્ષં કરે જ્ઞેયં ઋક્ષમેકં ચ નાભિગમ્ ।૨।

તત્રૈવ ત્રીણિ ગુહ્યે ચ રાહુચક્ર વિધાયતે ।

ધન હાનિર્ભવેત્પાદે સતાપંદક્ષિણે કરે ।

શીર્ષે શત્રુભયં વિદ્યાદ્ઘૃદયે દુર્જન પ્રિયમ્ ।૩।

મુખે દુર્જન સહાર મૃત્યુર્વામિ કરે ભવેત્ ।

નામિસ્થ સર્વનાશાય ગુહ્યે પ્રાણ વિનાશનમ્ ।૪।

અર્થ :- જે નક્ષત્રમાં રાહુ હોય ત્યાંથી ગણુતા પહેલાં આવતા સાત નક્ષત્રો બંને પગમાં સ્થાપિત કરવાં, પછી જમણા હાથમાં પાંચ, મસ્તકે ત્રણ, બે નક્ષત્ર હૃદયમાં, મોમાં એક, પાંચ નક્ષત્ર હાથા હાથમાં અને એક નાભિમાં સ્થાપવું. શુદ્ધામાં ત્રણ સ્થાપીને રાહુથકે બનાવવું.

જો જન્મ નક્ષત્ર બંને પગમાં પડે તો ધન હાનિ થાય.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

જમણી સુખમાં પડે તો સંતાપ થાય, મસ્તકે પડે તો શત્રુનો ભય ઊભો થાય. હૃદયમાં પડે તો ભાતક દુર્જનોનો પ્રિય બને. સુખમાં પડે તો દુર્જનોનો નાશ અને કાળા હાથમાં પડે તો મૃત્યુ થાય. નાભિમાં પડે તો સર્વનાશ થાય અને શુદ્ધમાં પડે તો પ્રાણોનો નાશ થાય.

૧૨૩ કેતુ ચક્ર

શીર્ષે પચ્ચ દ્વે મુલે પચ્ચ કર્ણે વક્ષે ચ દ્વૌ વેદ ઋક્ષ ચં હસ્તે ।
અંઘ્રૌ પચ્ચ વસ્તિ ચત્વારિ જ્ઞેય કેતો ચક્ર પ્રોદિતં બુદ્ધિમદ્ભિઃ ।
મુલે ભય મૂર્ધ્નિ જય કરોતિ કર્ણે ભય પાણિયુગે ચ સૌહ્યમ્ ।
પાદે સુખં વક્ષસિ શોકમેવ ગુહ્યે ભ્રમ દુઃખ વિકાર હેતુઃ ॥૨॥

અર્થ:- જે નક્ષત્રમાં કેતુ હોય તેની સાથે પાંચ નક્ષત્ર મસ્તકે સ્થાપવાં. શ્રોમાં બે, કાનમાં પાંચ, હૃદયમાં બે, હાથમાં ચાર, અંગ્રિમાં નાભિમાં પાંચ, બસ્તિમાં શુદ્ધમાં ચાર નક્ષત્ર સ્થાપવાં. આ પ્રકારે બુદ્ધિમાન પુરૂષો કેતુચક્ર બનાવે છે.

જન્મનક્ષત્ર સુખમાં પડે તો ભય ઊભો થાય, મસ્તકે પડે તો ભય થાય, કાનમાં પડે તો ભય, બંને હાથમાં પડે તો સુખ થાય, પગમાં પડે તો પશુ સુખ. હૃદયમાં પડે તો શોક અને શુદ્ધમાં પડે તો ભય અને દુઃખના હેતુરૂપ થાય.

૧૨૪ નવ-પ્રકાર ગ્રહ ફળ

દોષ્ટઃ ૧ સ્વસ્થો ૨ મુવિતઃ ૩ શાન્તઃ ૪ શક્તઃ ૫ પ્રકોઢિતો
૬ દીનઃ ૭ વિકલઃ ૮ સ્વલશ્ચ ૯ કથિતો નવ પ્રકારો
ગ્રહો હરિણા ॥૧॥

દોષ્ટસ્તુજ્ઞ ગતઃ સ્વગો નિજગૃહે સ્વસ્થો હિતે હર્ષિતઃ ।
શાન્તઃ શોભનવર્ગગ્નઃ સ્વચરઃ શક્તઃ સ્ફુર દસ્મિભાકૂ ।
લુપ્તઃ સ્યાદ્ વિકલઃ સ્વનોચગૃહગો દીનઃ સ્વલઃ પાપયુક્ત્
ક્ષેટો યઃ પરિપીઢિતઃ સ્વચરઃ સ પ્રોચયતે પીઢિતઃ ॥૨॥

અર્થ :- દીપ્ત, સ્વસ્થ, સુદિત, શાન્ત, શક્ત, પીડિત, દીન, વિકલ અને ખલ એ અવસ્થા નવ પ્રકારથી અહોની ઠહી છે.

જે અહ પોતાની ઉચ્ચ રાશિમા જોઠો છે તેની અવસ્થા દીપ્ત છે.

જે અહ પોતાના ઘનમા જોઠો છે, તેની અવસ્થા સ્વસ્થ છે.

જે અહ મિત્રના ઘરમાં છે તે હર્ષિત-સુદિત છે અને જે શુભ અહ વડવર્ગમા હોય તેની શાન્ત અવસ્થા જાણવી, અને જે અહ ઉદય પામેલો છે તે શક્તાવસ્થામા છે. અને જે અહ પોતાની નીચ રાશિમા છે અથવા સૂર્યના કિરણોમાં અસ્ત થઈ ગયો છે તે દીન છે અને જે અહ પાપઅહ સાથે જોઠેલો છે, તે ખલ છે અને જે અહ પાપ-અહોથી પીડિત છે, તે પીડિતાવસ્થામાં છે.

૧૨૫ અવસ્થા કથા

દીપ્તે પ્રતાપાદતિતા પિતા રિર્ગલન્ મદાલંકૃત કુઞ્જરેશઃ ।

નરો ભવેત્તન્નિલયે સલીલં પદ્માલયલકુરુતે વિલાસમ્ ।૩।

સ્વસ્થે મહદ્વાહન ઘાન્યરત્ન વિશાલશાલા બહુલેન યુક્તઃ ।

સેનાપાતિઃ સ્યાન્ મનુજો મહૌજા વૈરિજાવાપ્ત જયાધિશાલો ।૪।

હર્ષિતે ભવતિ કામિની જનોઽત્યત ભૂષણ મણિ વ્રજ વિક્તઃ ।

ધર્મકર્મ કરણૈકમાનસો માનસોદ્ ભવચયો હત શત્રુ ।૫।

શાન્તેઽતિ શાન્તો હિ મહીપતીના મન્ત્રો સ્વતન્ત્રો વહુ મિત્રપુત્રઃ

શાસ્ત્રાધિકારી સુતરાં નરઃ સ્યાત્પરોપકારી સુકૃતૈર્કચિત્ત ।૬।

શક્તેઽતિશક્તઃ પુરુષો વિશેષાત્સુગન્ધમાલ્યા મિરુચિ. શુચિશ્ચ ।

વિખ્યાત કીર્તિઃ સુજનઃ પ્રસન્નો જનોપકર્તાઽરિજન પ્રહર્તા ।૭।

અર્થ :- જે અહ દીપ્ત અવસ્થામાં છે. તેનું કથા ઘણું સાફ હોય છે અર્થાત્ એવા અહયોગવાળો પુરુષ જાહુ પ્રતાપી ગજસ્વામી,

૪૬-શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૩૬૧

ધનવાન, શત્રુઓને છતનારો અને વિખ્યાત કીર્તિવાળો હોય છે, તેના ઘરમાં લક્ષ્મી નિરતર વાસ કરે છે.

જેના જન્મકાળે ગ્રહ સ્વસ્થાવસ્થામાં હોય છે, તે પુરૂષને ઘણા વાહનોનું સુખ હોય છે. તેમજ તે ઉત્તમ સ્થાનમાં નિવાસ કરનારી હોય છે તથા ધનધાન્યથી સમૃદ્ધ તે મોટી સેનાનો સ્વામી અને શત્રુઓને પરાસ્ત કરનારો હોય છે.

જેના ગ્રહ હર્ષિતાવસ્થામાં હોય છે, તે પુરૂષ અનેક સ્ત્રીઓ સાથે લોગ વલાસ કરનારો, રત્નાદિ આભૂષણો પહેરનારો મોટો ધનપતિ, ઉત્તમ યશ મેળવનારો ધર્મનિષ્ઠ અને શત્રુ રહિત હોય છે.

જેના ગ્રહ શાંતાવસ્થામાં બેઠા હોય હોય છે, તે પુરૂષ અંધિક શાન્તિચુક્ત, રાજાનો મંત્રી, સ્વતંત્ર વ્યક્તિત્વવાળો, અનેક મિત્ર અને પુત્રોવાળો, સુખી, પ્રસન્ન ચિત્તવાળો, શાસ્ત્રાભ્યાસી, નિરંતર અભ્યાસમગ્ન, પદોપકારી તથા સાવધાન ચિત્તવાળો હોય છે.

જેના ગ્રહ શકતાવસ્થામાં બેઠા હોય છે, તે પુરૂષ ખાસ કરીને સર્વ કાર્યો કરવામાં સમર્થ હોય છે તેમજ સુગંધી પુષ્પો વગેરે પદાર્થોમાં રૂચિવાળો હોય છે. તથા તે પવિત્ર આત્મા કીર્તિવાન સુખનોમાં પ્રસન્ન થનારો, ઉપકાર બુદ્ધિવાળો અને શત્રુઓને હણનારો હોય છે.

હૃતબલો વિકલે માલનઃ સદા રિપુકુલ પ્રબલત્વ ગલન્મતિઃ ।
 સ્વલસઃ સ્થલ સચરતો નરઃ કૃશતરઃ પરકાર્યગતાદરઃ ॥

દીનેતિ દીનોપચયેન તપ્તઃ સંપ્રાપ્ત ભૂમી પતિ જન્મીતિઃ ।
 સત્યક્તનીતિઃ સ્વલુ હૈનકાન્તિઃ સ્વનાતિવૈરં હિ નરઃ પ્રયાતિ ।૧।
 સ્વલાભિધાને હિ સ્વલ્લ. કલિઃ સ્યાત્ કાન્તાતિ ચિન્તા પરિતપ્ત ચિત્ત. ।
 વિદેશયાન ધનહીન તાન્તઃ કો ઽપિ ભવેલ્લુબ્ધમતિ પ્રકાશ. ।૧૦।

પીઠિ ભવતિ પીઠિતઃ સદા વ્યાધિમિત્યસ નતોઽપિ નિતાન્તમ્ ।
યાતિ સંચલનતાં નિજસ્થલાદ વ્યાકુલત્વમપિ બન્ધુ ચિન્તયા ।૧૧।

અર્થ :- જેના અહ વિકલાવસ્થામાં બેઠા હોય તે પુરૂષ નિર્બળ, મલિન, સદા શત્રુઓથી પીડિત, બુદ્ધિહીન, નીચ માણસોની સોબત કરનારો, પરદેશમાં વસનારો અને પારકા કામ કરનારો હોય છે.

જેના અહ દીનાવસ્થામાં બેઠા હોય, તે પુરૂષ દયાપાત્ર, રાજથી પીડિત, શત્રુઓથી હાથથીત, નીતિહીન, કાંતિહીન અને સ્વજનોથી વેર રાખનારો હોય છે.

જેના અહ ખલાવસ્થામાં બેઠા હોય, તે પુરૂષ ખત્ર-હગ-ધૂત દુઃખી માણસોથી ઝઘડા કરનારો, સ્ત્રીથી દુઃખી ચિતાશ્વસ્ત, દ્રવ્યની જાળમાં જાપના કરનારો, પરદેશમાં અમણ કરનારો, ઠરિદ્ર, કોધી અને બુદ્ધિહીન હોય છે.

જેના અહ પીઠિતાવસ્થામાં બેઠા હોય, તે પુરૂષ સદા પીડા અસ્ત રહે છે. તેમજ ચીંથરેહાલ દશામાં પરદેશ જાય છે અને પોતાના બધુઓની ચિતાથી બચાકુળ રહે છે.

૧૨૬ ગજ ચક્ર

યેન વિજ્ઞાન માત્રેણ યાત્રા યુદ્ધ જયો ભવેત્ ।૧।

ગજાકારં લિખેચ્ચક્રં સર્વાવયવ સયુતમ્ ।

અષ્ટવિશતિ ઋક્ષાણિ દેયાનિ સૃષ્ટિમાર્ગતઃ ।૨।

મુખે શુણ્ડાગ્રે નેત્રે ચ કર્ણગીર્ષા ઘ્રિપુચ્છકે ।

દ્વિકં દ્વિક ચ દાતવ્યં પૃષ્ઠો દરે ચતુશ્ચતુઃ ।૩।

દ્વિરદબ્રય માન્યાદી વદનાદ ગણ્યતે બુધૈઃ ।

યત્ર ઋક્ષે સ્થિતઃ સૌરિજ્ઞેય તત્ર શુમાશુભમ્ ।૪।

અર્થ :- હવે ગજ ચક્ર કહું છું. જેનો ચતુર્થ વિચાર કરવાથી યાત્રા અને યુદ્ધમાં સફળતા મળે છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ગલ દર્પણઃ

: ૩૬૩

પહેલા સંપૂર્ણ અંગોપાંગવાળા હોયીનું ચક્ર બનાવવું.

પછી સૃષ્ટિ માર્ગે કરીને અઠાવીસ નક્ષત્ર સ્થાપવા.

સુખમાં, સૂઢના અગ્રભાગમાં, કાનમાં, મસ્તકમાં, અરણ્યમાં અને પૃથ્ઠામાં જે-જે નક્ષત્ર સ્થાપવા. પીઠ અને પેટમાં ચાર-ચાર સ્થાપવાં.

અશ્વિની આદિ પ્રથમ બાર નક્ષત્રની ગણના સુખથી શરૂ કરવી પછી જ્યાં જે નક્ષત્રમાં શનિ સ્થિત હોય તેનું શુભાશુભ ક્ષણ કહેવું.

મુખે શુન્ઢાગ્રે નેત્રે ચ સૌરિભં મસ્તકોદરે ।

યુદ્ધકાલે ગતે યસ્ય જયસ્તસ્ય ન સંશયઃ ।૫।

પૃષ્ઠે, પાદે ચ પુચ્છે ચ કર્ણે સંસ્યે શનૈશ્ચરે ।

મૃત્યુર્મજ્જો રણે તસ્થ એરાવતસમો યદિ ।૬।

एतेषां दुष्टमङ्गलानां तत्कालः संस्थितः शनिः ।

तत्काले षट्पञ्चोऽपि वर्जनीयः प्रयस्ततः ।७।

પૃથિવ્યા મૂષણં મેરુઃ, શંકેર્યા મૂષણં શશી ।

નરાણાં મૂષણં વિદ્યા, સૈન્યાનાં મૂષણં ગજઃ ।૮।

અર્થ:- સુખમાં, સૂઢના અગ્ર ભાગમાં, નેત્રમાં, મસ્તકમાં તથા પેટમાં જે શનિનું નક્ષત્ર પડે એવા સમયે તેનો યુદ્ધમાં જય થાય છે. અને જે પીઠમાં ચરણોમાં, પૃષ્ઠે અથવા કાનમાં શનિનું નક્ષત્ર રહેલું હોય તો તે હાથી ચૈરાવત જેવો હોય તો પણ તે રણસંગ્રામમાં માર્યો જાય છે.

આ દુષ્ટ ભંગસ્થાનનું શનિની દશાવાળો મનુષ્ય જે પટખમ્બ હોય તો પણ તેણે પ્રયત્નપૂર્વક તરત તેનો યાત્રાદિમાં ત્યાગ કરવો જોઈએ.

પૃથ્વીનું આભૂષણ મેરૂ પર્વત છે, રાગિણું આભૂષણ ચન્દ્રમા
છે, મનુષ્યનું આભૂષણ વિદ્યા છે. તે જ રીતે સેનાનું આભૂષણ હાથી છે

૧૨૭ અર્થ ચક્ર

અશ્વાકાર લિલેચ્ચક્ર વિશ્વધિષ્ણ્યાદિ તારકાઃ ।

વદનાત્ સૃષ્ટિગા દેયા અષ્ટા નિશ્ચિતિ સચ્ચયા ૧૧।

મુખા ક્ષિકર્ણ શીર્ષેષુ પુચ્છાંઘ્રી યુગ્મસંચયયા ।

પચ્ચપચ્ચો દરે પૃથ્થે સૌરિર્યત્ર ફલં તતઃ ૧૨।

મુખાક્ષિકર્ણ શીર્ષસ્યો યદા સૌરિસ્તુરઙ્ગમે ।

તદાડરિર્મૈઙ્ગ માયાતિ રણ શત્રુવંશ ગતઃ ૧૩।

કર્ણાધિ પૃથ્થે પુચ્છસ્યે અશ્વાઙ્ગે ષ્વર્કનન્દને ।

વિશ્વમમઙ્ગ હાર્નિ ચ કુસ્તેઽસૌ મહા હવે ૧૪।

એતત્થાન સ્થિતઃ સૌરિઃ સદા કાલે હ્યસ્ય ચ ।

પટ્ટવન્ધ્વે ગમે યુદ્ધે વર્જયેત્તં હ્ય નૃપઃ ૧૫।

દેશાન્તર સ્થિતઃ સૌરો રિપવઃ સન્તિ શક્તિતા ।

પુરઙ્ગ યસ્ય ભૂપસ્ય વિચરન્તિ મહી તલે ૧૬।

અર્થ :- અશ્વાકાર ચક્ર લખીને, અશ્વિની આદિ અઠાવીસ
નક્ષત્ર સૃષ્ટિ માર્ગ કરીને સ્થાપના.

મુખ, નેત્ર, કાન, પૂછડું, ચરણ તેમાં બે-બે નક્ષત્ર ધરવાં.

ઉદર અને પીઠમાં પાંચ-પાંચ નક્ષત્ર સ્થાપવાં પછી જ્યાં
શનિ સ્થિત હોય, તેનું રૂળ કહેવું.

મુખમાં, નેત્રમાં, કાનમાં, મસ્તકમાં જો શનિ-અવચક્રમાં
સ્થિત હોય, તો યુદ્ધમાં શત્રુ પરાજિત થઈને વશવર્તી બને.

અને જો શનિ, ચરણોમાં, પીઠમાં વા પૂછડે સ્થિત હોય
તો યુદ્ધમાં પરાજય થાય

અશ્વચક્રમાં આ સ્થાનોમાં સ્થિત શનિ પટ્ટબંધમાં, યાત્રામાં,
યુદ્ધમાં છોડી દેવો. અશ્વચક્રમાં અન્ય સ્થાનોમાં જો રાજાને શનિ રહેલો
હોય તો રાજાના શત્રુઓ શંકા સહિત પૃથ્વી પર ફરે છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદૂર્ત કર્પણ :

: ૩૬૫

चक्रं शतपदं वक्ष्ये ऋक्षांशा क्षरसंभवम् ।

नामादि वर्णतो ज्ञेयमृक्षराक्ष्यंशकं तथा ।१।

तिर्यगूर्ध्वगता रेखा रुद्रसंख्या लिखेद् बुधः ।

जायते कोष्ठक तत्र शतमेकं न स शयः ।२।

अ	ब	क	ह	उ	ओ	मे	मु	मी	न
ह	वि	कि	हि	डि	ढे	डु	दी	र	
ख	वु	कु	हु	डू	पो	छे	छु	प	प
ए	वे	के	हे	डे	जे	रे	रु	रा	र
ओ	वो	को	हो	डो	तो	ले	लू	ली	न
ल	लि	लु	ले	लो	वो	जो	जे	यो	को
च	चि	चु	चे	चो	मे	जे	म	ये	ने
द	दि	दु	दे	दो	गु	जु	ग	यु	नु
श	शि	शु	शे	शो	मि	जि	मि	चि	यु
ग	गि	गु	गे	गो	प	ज	म	छ	न

न्यस्यावक हडा दीनि रुद्रादि विदिषः क्रमात् ।

पञ्च पञ्च क्रमेणैव विशद्वर्णान् प्रयोजयेत् ।३।

पञ्चस्वर समायोग एकैकं पञ्चधा कुरु ।

कुर्यात् कुपुमृदु स्थानि त्रीणि त्रीण्य क्षराणि च ।४।

कुधडव भवेस्तंभो रौद्र ईशानगोचरे ।

पुषणठ भवेत् स्तंभो हस्त मान्येय संज्ञके ।५।

અષ્ઠફલ ભવેત્પૂર્વે દુષ્ઠહજ્જ ઉત્તરાતલે ।

એવં સ્તમ્ભ ચતુષ્કં ચ જ્ઞાતવ્યં સ્વર વેદિભિઃ । ૬ ।

ધિષ્ણ્યાનિ કૃત્તિકાદોનિ પ્રત્યેકં ચતુરશરૈઃ ।

સામિજિત્પંચ શસ્તસ્ય શતકં દ્વાદશાધિકમ્ । ૭ ।

યદ્દક્ષાંશક કોઠઃસ્થઃ ક્રૂરઃ સૌમ્યોઽપિ વા ગ્રહઃ ।

યજ્ઞસ્ત દ્વર્જયેન્નિત્યં પુંસો નામાદ્યમશરમ્ । ૮ ।

આમ શતપદ ચક્ર બનાવવાનો ક્રમ ઉક્ત ચક્રથી સ્પષ્ટપણે
જાણી લેવો. ૫છી નામના અક્ષરથી વેધનો વિચાર કરવો.

સૌમ્ય વિદ્ધે શુભં જ્ઞેયમશુભં પાપસેચરૈઃ ।

મિશ્રૈર્મિશ્રફલં તત્ર નિર્વેધેન શુભાશુભમ્ । ૯ ।

યદુક્ત સર્વતો ભદ્રં ગ્રહોપગ્રહવેષતઃ ।

શુભાશુભ ફલં સર્વં તદિદ્ધાપિ વિચિન્તયેત્ । ૧૦ ।

અર્થ :- શુભ ચક્રથી નામાદિ અક્ષરનો વેધ હોય તો શુભ
જાણવો. અને પાપચક્રના વેધથી અશુભ જાણવો. મિશ્ર અર્થાત્
શુભ ચક્ર અને પાપચક્ર બંનેનો વેધ હોય, તો મિશ્ર ફળ જાણવું.
જો વેધ ન હોય, તો શુભાશુભ ફળ ઉપર વિચાર કરવો. જે રીતે સર્વતો
ભદ્ર ચક્રમાં ઉપચક્રના વેધથી શુભાશુભ ફળ કહેલું છે, તે જ રીતે
આ ચક્રમાં પણ વેધના ફળનો વિચાર કરવો.

૧૨૯ સૂર્ય કાલાનલ ચક્ર

સૂર્યકાલાનલં ચક્રં સ્વર શાસ્ત્રોદિતં મહત્ ।

તદદ્દં વિશદં વક્ષ્યે ચમત્કૃતિકર પરમ્ । ૧ ।

ત્રિશૂલકાગ્રાઃ સરલાશ્ચ તિસ્રઃ કીલોર્ધ્વ રેખા પરિકલ્પનીયાઃ ।

રેખાત્રય મધ્યગત ચ તત્ર દ્વે દ્વે ચ કોણો પરિગે વિધેયે । ૨ ।

ત્રિશૂલકોણાન્તર ગાન્યરેખા તદંગ્રગોઃ શૃંગયુગ વિધેયમ્ ।

મધ્ય ત્રિશૂલસ્ય ય દણ્ડમૂલાત્સવ્યેન માન્યર્કમતોઽભિજિચ્ચ । ૩ ।

અર્થ :- સ્વર શાસ્ત્રમાં સૂર્ય કાલાનલ ચક્રનું જે વર્ણન છે
તે કહેલું છે. તે મહા અમતકારી ફળ આપનારું છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત્ત કર્પણ :

પહેલાં ઊભી ત્રણ રેખાઓ ખેંચવી, તે પ્રત્યેક રેખામાં એક એક ત્રિશૂળ બનાવવું અને ત્રણ રેખા ઉત્તરથી દક્ષિણ તરફ આડી બનાવવી તેમજ બે-બે રેખાઓ તે તે ખૂણાઓમાં બનાવવી.

ત્રિશૂળ અને ખૂણાઓ વચ્ચે શ્રુંગ બનાવવું જમણી અને ડાબી તરફ મધ્ય ત્રિશૂળના ઢાંડની નીચે બે નક્ષત્ર પર સૂર્ય હોય તે નક્ષત્રને ત્યાં સ્થાપવું. જમણીખાજુથી અભિજિત સહિત અઠાવીસે નક્ષત્રની સ્થાપના કરવી.

સ્વનામમ્ યત્ર ગતં ચ તત્ર પ્રકલ્પનીયં સદ સત્પલ્લં હિ ।
તત્તત્ત્વ ઋક્ષાગ્રિતયે ક્રમેણ ચિન્તાં વવશ્ચ પ્રતિવન્ધનાનિ ।૪।
મૃદ્ગદ્વયે રક્ ચ ભવેત્ત્વ મઙ્ગઃ શૂલેષુ મૃત્યું પરિકલ્પયન્તિ ।
શેષેષુ ઘિષ્ણેષુ જયશ્ચ લાભોઽમીષ્ટયં સિદ્ધિવિવિધા નરાણામ્ ।૫।

અર્થ :- પછી પોતાના નામનું નક્ષત્ર જ્યાં પડે તેનું શુભ-શુભ દ્રુળ બાણી લેવું.

નીચેના ત્રણે નક્ષત્રોનાં દ્રુળ-ચિન્તા, વધ અને બંધન બાણી.

બંધન શ્રુગોના નક્ષત્રોનાં દ્રુળ-રોગ અને ભંગ છે. અને બે નવ નક્ષત્ર ત્રિશૂળની ઉપર છે અને છ નક્ષત્ર મધ્યમાં છે તેનું દ્રુળ જય, લાભ અને ઇષ્ટસિદ્ધિ છે.

શ્રી સૂર્યકાલાનલચક્ર મેતઙ્ગદદે ચવાદે ચ રણે પ્રયાણે ।
પ્રયત્ન પૂર્વપરિચિન્તનીયં પુરાતનાનાં વચન પ્રમાણમ્ ૬।
રવેર્વેધે મનસ્તાપો દ્રવ્ય હાનિશ્ચ મૂસુતે ।
રોગ પીઢાકરો મન્દો રાહુ કેતુશ્ચ મૃત્યુદઃ ।૭।
ગુરોર્વેધે ભવેલ્લાભો રત્નલાભશ્ચ ભાગ્દેવે ।

સ્ત્રીલાભશ્ચન્દ્રવેધે ચ સુખં સ્યાદ્ વુષ્ઠ વેધતઃ ।૮।

જન્મ રાશેશ્ચ વેધેન ફલમેતત્ પ્રકીર્તિતમ્ ।૯।

અર્થ - આ સૂર્ય કાલાનલ ચક્રે રોગમાં વિવાહમાં, સંગ્રામમાં અને યાત્રામાં વિચારણીય છે.

સૂર્યના વેધથી મન સંતાપિત બને છે, મંગળના વેધથી દ્રવ્યની હાનિ, શનિના વેધથી રોગ અને પીડા રાહુ કેતુના વેધથી મૃત્યુ થાય છે.

બૃહસ્પતિના વેધથી લાભ થાય છે, શુક્રના વેધથી રત્નોનો લાભ થાય છે, ચન્દ્રમાના વેધથી સ્ત્રીનો લાભ થાય છે અને બુધના વેધથી સુખ મળે છે.

જન્મરાશિના વેધથી આ દ્રુળ કહેવામાં આવ્યું છે.

: વિભાગ બીજો

વિભાગ ત્રીજો

‘ચાસ્તુસાર પ્રકરણ’ નામે ગ્રન્થમાંથી

૧ ભૂમિ પરીક્ષા

ચંડ વીસંગુલભૂમી સ્વર્ણે વિ પુરિજ્જ પુણ વિ સા ગત્તા ।

તેણે વ મદ્ધિઆણ હીણાહિય સમફલા નેયા ॥

અર્થ :- જર અને મદ્ધિર આદિ બનાવવાની ભૂમિમાં ચૌવીસ આંગળના માપનો ખાડો ખોદવો તેમાંથી જે માટી નીકળે, તે માટીથી પાછો તે ખાડો પૂરવો. જે ખાડો પૂરતાં માટી ઓછી થાય અર્થાત્ ખાડો પૂરો ભરાય નહિ, તો હીનદગ સમજવું અને જે માટી વધી જાય, તો ઉત્તમ દગ સમજવું અને માટીથી ખાડો બરાબર ભરાઈ જાય તો સમાન દગ સમજવું.

અહ સા મરિય જલેગ ય ચરણસયં ગચ્છમાણ જા સુસહ ।

તિ-દુ-દગ-અગુલ ભૂમી અહમ-મજ્જમ-ઉત્તમા જાણ ॥

અર્થ :- અથવા તે ચૌવીસ આંગળના ખાડામાં બરાબર પૂરું પાણી ભરવું પછી એક સો પગલાં દૂર જઈને, પાછા ફરીને પાણીથી ભરેલા તે ખાડાને જોવો. જે ખાડામાં ત્રણ આંગળ જેટલું પાણી સૂકાઈ ગયું હોય, તો મધ્યમ, બે આંગળ જેટલું પાણી સૂકાઈ જાય, તો ઉત્તમ ભૂમિ જાણવી

૨ વર્ણાનુકૂળ ભૂમિ

સિયવિપ્પિ અરુણસ્વત્તિણો, પીઞ્ઞવહસી અ કસિણસુદ્ધી અ ।

મદ્ધિ અ વણ્ણપમાણા ભૂમિ નિય નિય વણ્ણસુક્કયરી ॥

અર્થ :- સફેદ વર્ણની ભૂમિ આદ્યને લાલવર્ણની ભૂમિ

૪૭-શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્ત કર્પણ

- : ૩૬૬

ક્ષત્રિયને, પીળા વર્ણની ભૂમિ વૈશ્યને અને કાળા વર્ણની ભૂમિ શુદ્રને માટે છે. એ માટીના વર્ણ પ્રમાણે પોત પોતાના વર્ણને સુખ કારક ભૂમિ બાંધવી.

૩ દિશા-આધન

સમભૂમિ દુકરવિત્યરિ દુરેહચવકસ્સ મજિજ્ઞ રવિસંકં ।
પદમત્તં છાય ગલ્ભે જમુત્તરા ભદ્ધિ ઉદયત્થ ॥

અર્થ :- સમતળ ભૂમિ ઉપર જે હાથના વિસ્તારવાળો એક ગોળ-વૃત્ત કરવો પછી તે ગોળકના મધ્ય ભાગમાં બાર આંગ-ળનો એક શંકુ સ્થાપન કરીને સૂર્યોદયના સમયે બેવું.

જ્યાં શંકુની છાયાનો અન્ત્ય ભાગ ગોળકની પરિધિમાં આવે, ત્યાં એક ચિન્હ કરવું આ પશ્ચિમ દિશા બાંધવી.

પછી સૂર્યાસ્ત સમયમાં બેવું અને જ્યાં શંકુની છાયાનો અન્ત્ય ભાગ પરિધિમાં આવે ત્યાં બીજું ચિન્હ કરવું. આ પૂર્વ દિશા બાંધવી.

પછી પૂર્વ અને પશ્ચિમ સુધી એક સરળ રેખા ખેંચવી. આ રેખા બરાબર વ્યાસાર્ધ માનીને એક પૂર્વ ચિન્હથી અને બીજો પશ્ચિમ ચિન્હથી, આ પ્રમાણે જે ગોળાકાર કરવાથી પૂર્વ-પશ્ચિમ રેખા ઉપર માછલીના આકાર જેવી એક આકૃતિ બનશે, આવા મધ્ય-ખિંદુથી, ગોળાકારના સ્પર્શ-ખિંદુ સુધી એક રૂઝા રેખા ખેંચો. જ્યાં આ રેખા ઉપરના ખિંદુને સ્પર્શ કરે તે ઉત્તર દિશા અને જ્યાં નીચેના ખિંદુને સ્પર્શ કરે, તે દક્ષિણ દિશા બાંધવી.

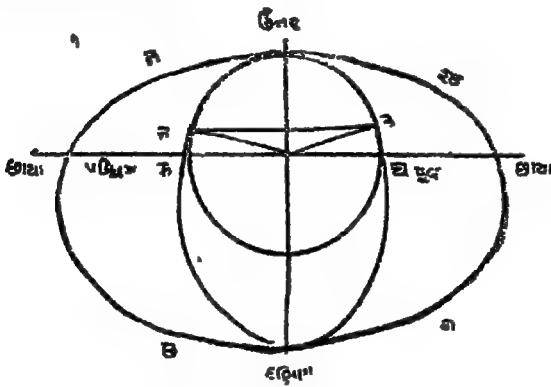
ઉદાહરણ :- જેમકે ‘ઈ ઉ એ’ ગોળાનું મધ્ય ખિંદુ ‘અ’ છે તે ઉપર બાર આંગળનો શંકુ સ્થાપીને સૂર્યોદયના સમયમાં બેવું તો શંકુની છાયા ગોળમાં ‘ક’ ખિંદુની પાસે પ્રવેશ કરતી જણાય છે, તો ‘ક’ ખિંદુને પશ્ચિમ દિશા સમજવી.

અને આ શંકુની છાયા મધ્યાહ્ન પછી સૂર્યાસ્ત સમયમાં 'ચ' બિંદુની પાસે ગોળની બહાર નીકળતી જણાય, તો 'ચ' બિંદુને પૂર્વદિશા બાજુવી.

પછી 'ક' બિંદુથી 'ચ' બિંદુ સુધી એક સરળ રેખા ખેંચવી તો તે પૂર્વ-પશ્ચિમ રેખા થાય છે.

આ પૂર્વ-પશ્ચિમ રેખાને વ્યાસાર્ધ માનીને એક 'ક' બિંદુથી 'ચ' છ બ' અને બીજા 'ચ' બિંદુથી 'ક' બ ગ ગોળ બનાવવો તે પૂર્વ-પશ્ચિમ રેખાના ઉપર એક માછલીની આકૃતિ જેવી આકૃતિ બને છે પછી મધ્યના 'ચ' બિંદુથી એક લાંબી સરળ રેખા ખેંચો જે માછલીની આકૃતિવાળા આકારની મધ્યમાં થઈ બંને ગોળાકારના સ્પર્શબિંદુને સ્પર્શ કરતી બહાર નીકળે તે ઉત્તર-દક્ષિણ રેખા બાજુવી.

૪ દિશા-સાધન યંત્ર

૫

અથવા શંકુની છાયા વીછી 'ક' બિંદુની પાસે ગોળાકારમાં પ્રવેશ કરતી જણાય; તો 'ક' પશ્ચિમ બિંદુ, અને 'ક' બિંદુની બહાર નીકળતી જણાય તો 'ક' પૂર્વ-બિંદુ બાજુવું. પછી 'ક' બિંદુથી 'ક' બિંદુ સુધી સરળ રેખા ખેંચો તો તે પૂર્વ-પશ્ચિમ શ્રી ચતુર્દ્ર સુદૃઢ કર્પણ :

: ૩૭૧

રેખા થાય છે. પછી મધ્યબિંદુ 'અ' થી પૂર્વવત્ ઉત્તર-દક્ષિણ રેખા ખેંચવી.

૫ સમચોરસ સ્થાપના

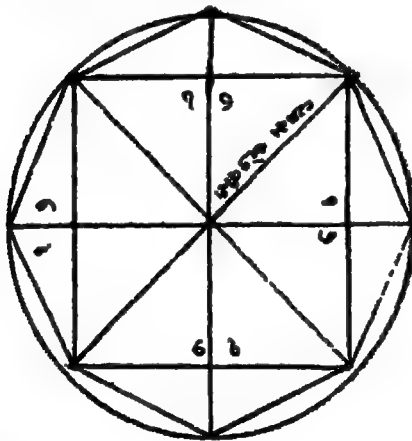
સમભૂમી તિ ટૂંક વદૃતિ અટકોણ કવકડે ।

કૂળ દુ દિસિ સત્તરંગુલ મજ્જિ તિરિય હૃથુચરંસે ॥

અર્થ :- સમતલ ભૂમિ ઉપર એક હાથના વિસ્તારવાળો ગોળાકાર બનાવવો તે ગોળાકારમાં આઠ ખૂણિયો અને તે આઠ ખૂણાની બંને તરફ ૧૭ આંગળની લુબવાળો એક સમચોરસ બનાવવો.

ગણિતશાસ્ત્રના હિસાબે એક હાથના વિસ્તારવાળા ગોળાકારમાં આઠ ખૂણા બનાવવામાં આવે તો પ્રત્યેક લુબલું માપ નવ આંગળ અને સમચોરસ બનાવવામાં આવે તો પ્રત્યેક લુબલું માપ સત્તર આંગળ થાય છે.

૬ સમ ચોરસ ભૂમિ-સાધન ચંત્ર

ભૂમિ લક્ષણ-૩૧

દિગ તિમ વીઅપ્પસવા ચ ઉ રંસાહવમ્મિણી કંફુટ્ટા ય ।

અસરલા મૂ સુહ્યા પુન્ને સાણુત્તરં બુવહા ॥

૩૭૨ :

: વિશાગ ત્રીજો

વમ્પડળો વાહિકરો, ઝસરમૂમીડ હવડ રોરકરો ।

અફુટા મિચ્ચુકરી, ટુક્કકરી તહય સસલ્લા ।૧૦।

અર્થ :- જે ભૂમિમાં બીજ વાવવાથી તથા દિવસમાં ઉગી બાય તેવી સમ ચોરસ ઉધર્ધ વગરની નહિ કાટેલી. શલ્ય રહિત તથા જેમાં પાણીનો પ્રવાહ પૂર્વ, ઈશાન થા ઉત્તર તરફ જતો હોય તેવી ભૂમિ સુખ આપનારી છે.

ઉધર્ધવાળી ભૂમિ વ્યાધિ કારક છે, ખારી ભૂમિ ઉપદ્રવકારક છે. અધિક કાટેલી ભૂમિ મૃત્યુ કારક છે અને શલ્યવાળી ભૂમિ દુઃખ દેનારી છે.

સમરાંગણ સૂત્ર ખારમાં કહ્યું છે કે-

રક્ષોમ્બુનાથકો નાશ-મરુદ્દહનદિકૂલ્લવા ।

મધ્યપ્લવા ચ મૂવ્યધિ-દારિદ્રયમર કાવહા ॥

વહ્નિપ્લવા વહ્નિમિયે મૃતયે દક્ષિણપ્લવા ।

રજેરક્ષપ્લવા પ્રત્યક્પ્લવા ધાન્યધનનચ્છિદે ॥

ક્લહાય પ્રવાસાય રોગાય ચ મરુત્પ્લવા ।

મધ્યપ્લવા તુ મૂમિયાં સર્વેનાશાય સા ભવેત્ ॥

અર્થ :- ઘરની ભૂમિમાં નૈઋત્ય કોણ પશ્ચિમ દિશા, દક્ષિણ દિશા-વાયવ્ય કોણ અને મધ્યભાગ તરફ પાણીનો પ્રવાહ જતો હોય, અર્થાત્ તે-તે ભાગ નીચી હોય તો, તે ભૂમિ વ્યાધિ, દારિદ્ર, રોગ અને વધ કરવાવાળી છે.

ઘર કરવાની ભૂમિ અગ્નિ ખૂણ તરફ નીચી હોય તો અગ્નિને બાય કરે. દક્ષિણ તરફ નીચી હોય તો મૃત્યુ કારક છે. નૈઋત્ય ખૂણ તરફ નીચી હોય તો રોગ કારક છે. પશ્ચિમ દિશા તરફ નીચી હોય તો ધન-ધાન્યનો વિનાશ કરે, વાયવ્ય કોણ તરફ નીચી હોય તો કલેશ-અવાસ અને રોગ વધક છે મધ્ય ભાગમાં નીચી હોય તો સર્વ પ્રકારે વિનાશકારક છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

: ૩૭૩

સમરાંગણ સૂત્ર ધારમાં પ્રથસ્ત ભૂમિનું લક્ષણ આ પ્રમાણે
કહ્યું છે :

ધર્માગમે હિમસ્પર્શા યા સ્યાદુષ્ણા હિમાગમે ।
પ્રાવૃણ્યુષ્ણા હિમસ્પર્શા સા પ્રશસ્તા વસુન્ધરા ॥

અર્થ :- જે ભૂમિ ગરમીની મોસમમાં ઠંડી, ઠંડીની મોસ-
મમાં ગરમ અને ચોમાસાની મોસમમાં ગરમ અને ઠંડી એ પ્રમાણે
સમચાતુકૂળ રહે તે ભૂમિ પ્રશંસનીય છે.

મનસશ્ચક્ષુસોર્યત્ર સન્તોષો જાયતે ભુવિ ।
તસ્યાં કાર્યં ગૃહ સર્વે-રિતિ ગર્ગાદિ સમ્મતમ ॥

અર્થ :- જે ભૂમિને જોવાથી મન અને નેત્ર પ્રસન્ન થાય.
તે ભૂમિ ઉપર ઘર બનાવવું એવો ગર્ગ આદિ આચાર્યોનો મત છે.
૭ શબ્દ શોધન વિધિ :

·બ ક ચ ત ઇ હ સ પ જ્ઞા ઇઞ નવ વળ્લા કમેળ લિહિઅન્વા ।
પુન્વાઈદિસાસુ તદ્વા ભૂમિ કારુણ નવ માણ ॥
અહિમંતિકુળ સ્વડિઅં વિહિપુવ્વં કન્નાયા કરે દારુ' ।
જાણાવિજ્જઈ પળહ પળ્હા ઇમ અક્ષરે સલ્લ ॥

અર્થ :- ભૂમિ ઉપર મકાન, મંદિર આદિ બનાવવાની ઇચ્છા
હોય, તે ભૂમિના એક-સરખા નવ ભાગ કરવા પછી એ નવ ભાગમાં
પૂર્વાદિ આઠ દિશાના ક્રમથી અને એક મધ્યમાં ‘બ ક ચ ત એ હ
સ પ અને જ’ એ નવ અક્ષર ક્રમથી લખવા.

પછી “૩૪ હ્રીં શ્રી એં નમો વાગ્વાદિની । મમ પ્રત્ને
અવતર અવતર” એ મંત્ર વડે ખડી મંત્રીને કન્યાના હાથમાં
આપીને તેની પાસે કોઈ પણ અક્ષર લખાવવો અથવા
જોલાવવો. જે ઉપર લખેલ નવ અક્ષરોમાંથી કોઈ એક અક્ષર
તે લખે ચા જોલે તે તે અક્ષરવાળા ભાગમાં શબ્દ છે એમ

સમજવું અને ઉપરના નવ અક્ષરોમાંથી કોઈ અક્ષર પ્રશ્નમાં ન આવે તો તે ભૂમિ શબ્દ રહીત બાણવી

દિશાન પ	પૂર્વ વ	અગ્નિ ક
ઉત્તર સ	જ	દક્ષિણ પ
વાયવ્ય હ	પશ્ચિમ એ	નૈઋત્ય ત

વપ્પળહે નરસલ્લ સઢ્ઢકરે મિચ્ચુકારણં પુઠ્ઠે ।

કપ્પળહે સ્ત્રરસલ્લ અગ્ગીએ દુકરિ નિવદહં ॥

અર્થ :- જો પ્રશ્નનો અક્ષર 'વ' આવે તો પૂર્વ દિશાની ભૂમિનાં ભાગમાં કોઈ હાથ નીચે મનુષ્યનું શબ્દ (હાકા વગેરે) છે, એમ બાણવું. તે રહી જાય તો ઘરધણીનું મરણ થાય.

જો પ્રશ્નનો અક્ષર 'ક' આવે તો અગ્નિ ખૂણામાં ભૂમિની અંદર જે હાથ નીચે ગંધેડાનું શબ્દ છે એમ બાણવું તે રહી જાય તો રાજ્યનો ભય રહે.

જામે વપ્પળહેણં નરસલ્લં કહિતલમ્મિ મિચ્ચુકરં ।

તપ્પળહે નેરઈએ સઢ્ઢકરે સાણુસલ્લુ સિસુહાણો ॥૧૪॥

અર્થ :- જો પ્રશ્નાક્ષર 'ચ' આવે તો ભૂમિના દક્ષિણ ભાગમાં કમ્બર બરાબર નીચે મનુષ્યનું શબ્દ સમજવું. તે રહી જાય તો ઘરધણીનું મરણ કરે.

જો પ્રશ્નાક્ષર 'ત' આવે તો નૈઋત્ય ખૂણામાં ભૂમિની અંદર કોઈ હાથ નીચે કૂતરાનું શબ્દ બાણવું. તે રહી જાય તો બાળકો ન જીવે, અર્થાત્ ઘરધણીને સંતાન-સુખ ન મળે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુર્તુર્ દર્પણ :

: ૩૭૫

પચ્છિમદિસિ એપણે સિસુસલ્લં કર દુગમ્મિ પરણસં ।
વાયબ્બે હપ્પણિહ ચઝકરી અગારા મિત્તના સયરા ॥

અર્થ :- બે પ્રશ્નાક્ષર 'એ' આવે તો પશ્ચિમ દિશાના ભૂમિ ભાગની અંદર બે હાથ નીચે બાળકનું શય્ય બાણુવું. તે રહી બીજા તો ઘરધણી ઘરમાં સુખ પૂર્વક નિવાસ ન કરી શકે.

બે પ્રશ્નાક્ષર 'હ' આવે તો વાયબ્ય ખૂણામાં ભૂમિની અંદર ચાર હાથ નીચે અંગારા બાણુવા તે રહી બીજા તો મિત્રોનો નાશ કરે. ઉત્તરદિસિ સપ્પણે દિઝવરસલ્લં કહિમ્મિ રોરકર ।
પપ્પણે ગોસલ્લં સટ્ટકરે ઘણવિણાસમીસાણે ॥

અર્થ :- બે પ્રશ્નાક્ષર 'સ' આવે તો ઉત્તર દિશામાં ભૂમિની અંદર કમ્બર ખરાબર નીચે પ્રાણબાણુવું શય્ય બાણુવું. તે રહી બીજા તો ઘરધણીને દરિદ્રી કરે.

બે પ્રશ્નાક્ષર 'પ' આવે તો ઇશાન ખૂણામાં હોઠ હાથ નીચે ગાયનું શય્ય બાણુવું. તે રહી બીજા તો ધનનો નાશ કરે.

જપ્પણે મજ્જગિહે અહ્ચ્ચારકવાલકે સવહુસલ્લા ।
વચ્છચ્છલપ્પમાણા પાણ ય હુંતિ મિચ્ચુકરા ॥

અર્થ :- બે પ્રશ્નાક્ષર 'જ' આવે તો ભૂમિના મધ્ય ભાગમાં છાતી ખરાબર નીચે અધિક ક્ષાર, કપાલ, કેશ આદિ અનેક પ્રકારના શય્ય સમજવાં. તે રહી બીજા તો ઘરધણીનું મરણ કરે.

દ્વિ એવમાઈ અન્નેવિ જે પુવ્વ ગયાઈ હુંતિ સલ્લાઈં ।
તે સવ્વેવિ ય સોહિવિ વચ્છ બલે કીરણ ગેહ ॥

અર્થ :- ઉપર કહ્યા પ્રમાણે અથવા બીજા કોઈ બાતનાં શય્ય બેવામાં આવે, તો તે બધાંને કાઢી નાંખીને ભૂમિને શુદ્ધ કરવી. પછી વત્સનું શુભ બળ બેઈ મકાન આદિ બનાવવા.

‘વિશ્વકર્મા પ્રકાશ’ માં કહ્યું છે કે :-

જલાન્તં પ્રસ્તરાન્તં વા પુરુષાન્ત મથાપિ વા ।

ક્ષેત્રં સશોઘ્યં ચૌદૃત્ય શત્ય સદનમારમેત્ ॥

અર્થ :- પાણી અથવા પથ્થર નીકળે ત્યાં સુધી અથવા એક પુરુષ-પ્રમાણ જોડીને શક્યને કાઢી નાખવું અને ભૂમિને શુદ્ધ કરવી, પછી તે ભૂમિ ઉપર મકાન આદિ બાંધવાની શરૂઆત કરવી.

૮ વત્સ ક્ષણ

અગ્નિમયો જાગરોઃ ઘણક્ષય કુણદ પચ્છિમો વચ્છો ।

ધામો ય દાહિણો વિ ય સુહાવહો હવદ નાયવ્વો ॥

અર્થ :- વત્સ સન્નિપત્તિ હોય તો આયુષ્યનો નાશ કરે છે, પાછળ હોય તો ધનનો નાશ કરે છે કાળો અથવા જમણો વત્સ સુખકારક બાણવો.

પ્રથમ ખાત વખતે શેષનાગ ચક્ર (રાહુચક્ર) જોવાય છે તેને વિધિકર્માએ આ પ્રમાણે ખતાવેલ છે.

ઈંશાનત. સર્પતિ કાલ સર્પે,

વિહાય સૃષ્ટિ ગણયેદ વિદિદુ ।

શેષસ્ય વાસ્તો મુલ મધ્યપુચ્છં,

ત્રયં પરિત્યજ્ય સ્વનેચ્ચ તુર્યમ્ ॥

અર્થ :- પ્રથમ ઈશાન ખૂણાથી રાહુ ચાલે છે સૃષ્ટિ માર્ગને છોડીને વિપરીત વિદિશામાં શેષ નાગનું મુખ, નાભિ અને પૂછડું રહે છે અર્થાત્ ઈશાન ખૂણામાં મુખ, વાયવ્ય ખૂણામાં નાભિ અને નૈઋત્ય ખૂણામાં પૂછડું રહે છે. માટે આ ત્રણે ખૂણાને છોડી દેખે, ચોથો જે અગ્નિ ખૂણો ખાલી રહે છે. તેમાં ખાત સુદૂર્ત કરવું જોઈએ. મુખ, નાભિ અને પૂછડા ઉપર ખાત સુદૂર્ત કરવું તે હાનિ કારક છે

૪૮-શ્રી ચતીન્દ્ર સુદૂર્ત દર્પણ :

: ૩૭૭

‘રાજવલ્લભ’માં ખીલ રીત ખતાવે છે.

કન્યા દૌ રવિતસ્ત્રયે ફણિમુખં પૂર્વાદિ સૃષ્ટિક્રમાત્ ॥

અર્થ :- સૂર્ય, કન્યા, તુલા અને વૃશ્ચિક એ ત્રણ રાશિમાં હોય ત્યારે શેષનાગનું મુખ પૂર્વ દિશામાં રહે છે. પછી સૃષ્ટિક્રમથી સૂર્ય, ધન, મકર અને કુંભ એ ત્રણ રાશિમાં હોય ત્યારે દક્ષિણમાં, મીન, મેષ અને વૃષભ એ ત્રણ રાશિમાં હોય ત્યારે પશ્ચિમમાં અને મિથુન, કર્ક અને સિંહ એ ત્રણ રાશિમાં હોય ત્યારે શેષનાગનું મુખ ઉત્તરમાં રહે છે.

પૂર્વાસ્યે ડનિલ્લાતનં યમમુખે ક્ષાત શિવે કારયેત્ ।

શીર્ષે પશ્ચિમગે ચ વહ્નિસ્તનન સૌમ્યે ક્ષનેદ્ નૈઋતે ॥

અર્થ :- શેષનાગનું મુખ પૂર્વ દિશામાં હોય ત્યારે વાયવ્ય ખૂણામાં ખાત કરવું. મુખ દક્ષિણમાં હોય ત્યારે ઇશાન ખૂણામાં ખાત કરવું. મુખ પશ્ચિમમાં હોય ત્યારે અગ્નિ ખૂણામાં ખાત કરવું અને ઉત્તરમાં મુખ હોય ત્યારે નૈઋત્ય ખૂણામાં ખાત કરવું.

‘દેવશવલ્લભ’ માં કહ્યું છે કે-

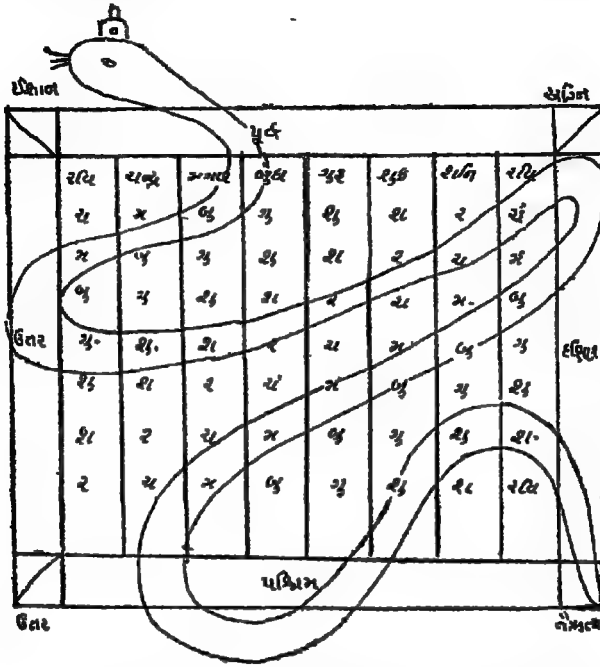
શિર ક્ષનેદ્ માતૃપિતૃન્ નિહન્યાત્, ક્ષનેચ્ચ નાભૌ મયરોગ પીડાઃ ।

પુચ્છ ક્ષનેત્ સ્ત્રી ગુમ ગોત્રહાનિ : સ્ત્રી પુત્ર રત્નાન્નવસૂનિ ગૂન્યે ॥

અર્થ - ખાત ઝુહુંત શેષનાગના માથા ઉપર કરે તો માતા પિતાનો વિનાશ થાય. મધ્યના ભાગમાં કરે તો અનેક પ્રકારના ભય અને રોગ થય પૂંછડાના ભાગમાં કરે તો સ્ત્રી સૌભાગ્ય અને ગોત્રની હાનિ થય, ખાલી સ્થાન પર ખાત કરે તો સ્ત્રી, પુત્ર, રત્ન ધાન્ય અને અને ધનની પ્રાપ્તિ થાય.

૯ શેષનાગ ચક્ર

ઉપરનું શેષનાગ ચક્ર બનાવવાની વિધિ નીચે પ્રમાણે છે.

મકાન આદિ બનાવવાની જમીનમાં બરાબર સમચોરસ ચોસઠ કોઠા કરવા. પછી પ્રત્યેક કોઠામાં રવિવાર આદિ સાતે વાર લખવા અને છેલ્લા કોઠામાં પ્રથમ કોઠાનો વાર લખવો. પછી તેમાં નાગની આકૃતિ એવી રીતે કરે કે પ્રત્યેક શનિવાર અને મંગળવારના કોઠાને તે આકૃતિનો સ્પર્શ થાય આ એ વારના કોઠાઓમાં ખાત સુકું કરવું નહિ.

૧૦ વૃષ વાસ્તુ ચક્ર

ગેહાદ્યારભેડકંમાદ્વત્સ શીર્ષે, રામંદહિો વેદિભિર ગ્રપાદે ।

શૂન્ય વેદેઃ પૃષ્ઠપાદે સ્થિરત્વં, રામૈઃ પૃષ્ઠે શ્રીયુર્ગૈર્દક્ષકુક્ષૌ ॥

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદર્શનપંચ :

લાભો રામૈઃ પુચ્છનૈઃ સ્વામિનાશો,

વેદૈર્નૈઃ સ્વ્ય વામકુક્ષૌ મુલશ્ચયેઃ ।

રામૈ. પીઢા સન્તતં ચાર્કવિષ્ણ્યા દશ્વૈ રુદ્રૈર્દિગ્મિશ્વતં હ્રસત્સત્ ॥

અર્થ - ઘર અને પ્રાસાદ આદિના આરંભમાં આ વૃષ-
વાસ્તુ-ચક્ર જોવાય છે.

જે નક્ષત્રથી ઉપર સૂર્ય હોય, તે નક્ષત્ર અન્દ્રમાના (દિવ્યના) નક્ષત્ર સુધી જણવું. તેમાં પહેલાં ત્રણ નક્ષત્ર વૃષભના મસ્તક ઉપર જાણવાં. આ નક્ષત્રોમાં ઘર આદિનો આરંભ કરે તો અગ્નિનો ઉપદ્રવ થાય.

આરથી સાત નક્ષત્ર વૃષભના આગળના પગ ઉપર જાણવા. આમાં આરંભ કરે તો ઘર આદિ શૂન્ય-ખાલી રહે.

આઠથી અગ્યાર નક્ષત્ર વૃષભના પાછળના પગ ઉપર જાણવા. આમાં ઘર આદિનો આરંભ કરે તો ઘરનો માલીક સ્થિર-વાસ કરે.

બારથી ચૌદ નક્ષત્રને વૃષભની પીઠ ઉપર જાણવા. આ નક્ષત્રોમાં આરંભ કરે તો લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ થાય.

પંદરથી અઠાર નક્ષત્ર જમણી કૂખ ઉપર જાણવાં. આમાં આરંભ કરે તો અનેક પ્રકારના શુભ લાભની પ્રાપ્તિ થાય.

ઓગણીસથી એકવીસ નક્ષત્ર પૂંછડા ઉપર જાણવાં. આ નક્ષત્રોમાં આરંભ કરે, તો ઘરના સ્વામી નો વિનાશ થાય.

બાવીસથી પચીસ નક્ષત્ર ઠાળી કૂખ ઉપર જાણવાં. આમાં આરંભ કરે તો ઘરનો સ્વામી દરિંદ્રી બને.

છવીસથી અઠાવીસ નક્ષત્ર મુખ ઉપર જાણવાં આમાં આરંભ કરે તો નિરતર કષ્ટ રહ્યા કરે.

સામાન્ય પ્રકારે આરંભે કહ્યું છે કે-સૂર્યનાં નક્ષત્રથી અન્દ્ર-

માના નક્ષત્ર સુધી ગણાતાં પ્રથમ સાત નક્ષત્ર અશુભ છે. આઠથી અદાર નક્ષત્ર શુભ છે, યોગણીસથી અઠ્ઠાવીસ નક્ષત્ર અશુભ છે.

૧૧ ઘરના આરંભમાં રાશિનું ફળ

ધનમીનમિહુળ કળ્લા-સંકતીએ ન કારણ ગેહ ।
તુલદિન્નિચયમેસ વિસે પુબ્બાવર સેસ સેસદિસે ॥

અર્થ : ધન, મીન, મિથુન અને કન્યા એ ચાર રાશિઓની ઉપર જ્યારે સૂર્ય હોય ત્યારે ક્યારે પણ ઘરનો આરંભ કરવો નહિ.

તુલા, વૃશ્ચિક, શ્રેષ્ઠ અને વૃષભ એ ચાર રાશિઓની ઉપર સૂર્ય હોય ત્યારે પૂર્વ અને પશ્ચિમ દિશાના દ્વારવાળું ઘર ન કરવું પરંતુ દક્ષિણ અથવા ઉત્તર દિશાના દ્વારવાળા ઘરનો આરંભ કરવો.

માઠી કંક, સિંહ, મકર અને કુંભ-એ ચાર રાશિઓની ઉપર સૂર્ય હોય ત્યારે દક્ષિણ અને ઉત્તર દિશાના દ્વારવાળું ઘર ન કરવું, પરંતુ પૂર્વ અથવા પશ્ચિમ દિશાના દ્વારવાળા ઘરનો આરંભ કરવો.

'દાહિણોવર' इति पाठान्तरे

સુહૃત્ ચિન્તા મણિની ટીકામાં શ્રીપતિ કહે છે.

કર્કિનઋહરિકુમ્ભગતેજ્ઞે, પૂર્વ પશ્ચિમ મુખાનિ ગૃહાણિ ।
તૌલિમેષ વૃષ વૃશ્ચિકયાતે, દક્ષિણોત્તર મુખાનિ ચ કુર્યાત્ ॥
અન્યથા યદિ કરોતિ દુર્મતિ-વ્યાધિશોક ઘનનાશમશ્નુ તે ।
મીનચાપ મિથુનાઙ્ગનાગતે, કારયેત્તુ ગૃહમેવ ભાસ્કરે ॥

અર્થ : કંક, મકર, સિંહ અને કુંભ રાશિનો સૂર્ય હોય ત્યારે પૂર્વ અથવા પશ્ચિમ દિશાના દ્વારવાળા ઘરનો આરંભ કરવો તથા તુલા, મેષ, વૃષ અને વૃશ્ચિક રાશિનો સૂર્ય હોય, ત્યારે દક્ષિણ અથવા ઉત્તર દિશાના દ્વારવાળા ઘરનો આરંભ કરવો આથી ઉલટું

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૩૮૧

કરે તો અથવા મીન, ધન, મિથુન અને કન્યા રાશિનો સૂર્ય હોય ત્યારે ઘરનો આરંભ કરે. તો વ્યર્ધિ અને શોક થાય તથા ધનનો નાશ થાય.

નારદ મુનિ ખરે રાશિનું ક્ષણ આ પ્રમાણે કહે છે.

‘ગૃહસંસ્થાપનં સૂર્યે, મેષસ્યે શુભદં મવેત્ ।

વૃષસ્યે ધનવૃદ્ધિઃ સ્યાદ્ મિથુને મરણ ધ્રુવમ્ ॥

કર્કટે શુભદં પ્રોક્તં, સિંહે મૃત્યુ વિવર્દનમ્ ।

કન્યા રોગ તુલા સૌખ્યં, વૃશ્ચિકે ધનવર્દનમ્ ॥

કામુકેતુ મહાહાનિ-મંકરે સ્યાદ્ ધનનમ્ ।

કુંભે તુ રત્નલાભઃ મીને સદા મવાગહમ્ ॥

ઘરની સ્થાપના બે મેષ રાશિના સૂર્યમાં કરે તો શુભકારક છે. વૃષ રાશિના સૂર્યમાં ધન વૃદ્ધિ કારક છે મિથુનના સૂર્યમાં નિશ્ચય મૃત્યુ કારક છે. કર્ક રાશિના સૂર્યમાં શુભકારક છે સિંહના સૂર્યમાં સેવક જનની વૃદ્ધિ થાય. કન્યાના સૂર્યમાં રોગ થાય, તુલાના સૂર્યમાં સુખ થાય, વૃશ્ચિકના સૂર્યમાં ધન વૃદ્ધિ થાય, ધનના સૂર્યમાં મહાહાનિ થાય. મરકના સૂર્યમાં ધન પ્રાપ્તિ થાય, કુંભના સૂર્યમાં રત્નનો લાભ થાય અને મીનના સૂર્યમાં ઘર લાયકારક થાય.

૧૨ ઘરના આરંભમાં માન્ય ક્ષણ

સોમ-વળ-મિચ્છુ-હાળી અર્થં સુન્નં ચ કલહ-ઉન્વસિથં ।

પૂયા-સંપદ-અગ્ની સુહં ચ ચિત્તાઈ-માસફલં ॥

અર્થ : ઘરનો આરંભ ચૈત્ર માસમાં કરે, તે શોક, વૈશાખ માસમાં કરે તે ધનની પ્રાપ્તિ, જ્યેષ્ઠ માસમાં મૃત્યુકારક, અષાઠમાં હાનિ, શ્રાવણમાં ધન પ્રાપ્તિ, શાદરવામાં કરે તે ઘર ખાલી રહે, આસોમાં કરે તે કલેશ. કાર્તિકમાં ઉજ્જડ થાય, માગસરમાં પૂજા-સન્માન પ્રાપ્ત થાય, પોષમાં કરે તે સંપત્તિ મળે. માહ માસમાં અગ્નિ-ભય અને ક્ષાગણ માસમાં કરે તે સુખ થાય.

હીર કલશ મુનિએ કયું છે કે-

કત્તિત્ર-માહ-મદ્વે ચિત્ત આસો જ જિઠ્ઠ આસાહે ।

ગિહ આરંભ ન કીરદ્ધ અવરે કલ્લાળમંગલ' ।।

અર્થ : કાર્તિક, માહ, શાદરવો, ચૈત્ર, આસો જ્યેષ્ઠ અને અષાઠ-આ સાત મહિનામાં ઘરનો આરંભ કરવો નહિ. અને ખાલીના માગસર, પોષ, ક્ષાગણ, વૈશાખ અને શ્રાવણ-આ પાંચ માસમાં ઘરનો આરંભ કરે તે મંગળ કાયક છે.

મુહુર્ત ચિ તામલિમાં લખે છે કે-ચૈત્રમાં મેષનો સૂર્ય હોય. જ્યેષ્ઠમાં વૃષભનો સૂર્ય હોય. અષાઠ માસમાં કર્ક રાશિનો સૂર્ય હોય. શાદરવામાં સિંહનો સૂર્ય હોય. આસોમાં તુલાનો સૂર્ય હોય. કાર્તિકમાં વૃશ્ચિકનો સૂર્ય હોય. મગસરમાં મકરનો સૂર્ય હોય અને માધ માસમાં મકરના કુંભ રાશિનો સૂર્ય હોય.

ત્યારે ઘરનો આરંભ કરવો તે શુભ માનેલ છે.

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

વડસાહે મગસિરે સાવણિ ફાગુણિ મયતરે પૌસે ।

સિયપક્ષે સુહદિવસે કાળ ગિહે હવડ સુહરિદિ ॥

અર્થ : વૈશાખ, માગસર, શ્રાવણ, કાર્તિક અને મતાંતરે પૌષ એ પાંચ મહિનામાં શુકલ પક્ષમાં શુભ દિવસે ઘરનો આરંભ કરે, તો સુખ અને સમૃદ્ધિની પ્રાપ્તિ થાય.

૧૩ ગૃહારંભમાં નક્ષત્ર-રૂઢ

સુહ લગ્ને ચંદ્રવલે જ્ઞાણિજ્ઞ નોમીડ અહોમુહે રિવસે ।

ઉદ્ધમુહે નરુજ્જતે ચિણિજ્ઞ સુહલગ્નિ ચંદ્રવલે ॥

અર્થ :- શુભ લગ્ન અને ચંદ્રમા પ્રણામ લેઈને અધોમુખ સંજ્ઞક નક્ષત્રમાં ખાતમુહૂર્ત કરવું તથા શુભ લગ્ન અને ચંદ્રમા બળવાન હોય ત્યારે ઉર્ધ્વમુખ સંજ્ઞક નક્ષત્રમાં શિલાનું સ્થાપન કરી અણ્ણતરની શરૂઆત કરવી.

માંડબ્ય સ્થપિતું કહેવું છે કે-

અથો મુલે મૈવિદધીત જ્ઞાતં, શિલાસ્તથા ચોર્ધ્વં મુલંશ્ચ પટ્ટમ ।

તિર્યંકમુલે ઢાર કપાટયાનં, ગૃહ પ્રવેશો મૃદુમિધ્નવર્ક્ષે ॥

અર્થ :- અધોમુખ નક્ષત્રોમાં ખાતમુહૂર્ત કરવું, ઉર્ધ્વમુખ નક્ષત્રોમાં શિલા અને પાટકા આદિનું સ્થાપન કરવું. તિર્યંગમુખ નક્ષત્રોમાં દ્વાર, કબાટ અને વાહન બનાવવાં તથા મૃદુસંજ્ઞક (મૃગશિરા, રેવતી, ચિત્રા અને અનુરાધા) અને ધ્રુવસંજ્ઞક (ઉત્તરા કાર્તિક, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરા-ભાદ્રપદ, રોહિણી) નક્ષત્રોમાં ઘરમાં પ્રવેશ કરવો.

૧૪ નક્ષત્રોની અધીશુખાદિ જ્ઞાના

સવળ-દ-પુસ્સુ રોહિણિતિઉત્તરા । સય ઘણિદ્દુ રહુમુદા ।
ભરણિહસલેસ તિપુન્વા મુ મ. વિ કિત્તો અહો વયળા ॥

અર્થ :- શ્રવણ, આર્દ્રા, પુષ્ય, રોહિણી, ઉત્તરા, કાર્તિકી,
ઉત્તરા આર્દ્રપદ, શતભિષા અને ધનિષ્ઠા આ નવ નક્ષત્રો ઉર્વાશુખ
નામ વાળા છે.

ભરણી, અશ્લેષ, પૂર્વા શકશુની, પૂર્વાષાઠા, પૂર્વા આર્દ્રપદ,
મૂળ, મઘા, વિશાખા અને કૃત્તિકા આ નવ નક્ષત્રો અધીશુખ નામ-
વાળાં છે.

આ સિવાય બાકીનાં આશ્વિની, મૃગશિરા, પુનર્વસુ, હસ્તા,
ચિત્રા, સ્વાતિ, અનુરાગા, જ્યેષ્ઠા અને રેવતી-આ નવ નક્ષત્રો
તીછોશુખવાળાં છે.

૧૫ ખાત-લગ્ન-વિચાર

મિગુ લાગે બુદ્ધ દસમે દિળયરુ લાહે અ વિહ્વ્ફદ્ કિંદે ।
જદ્ ગિહની મારમે તા વરિસ સયાઝય હવદ્ ॥

અર્થ :- શુકલ લગ્ન સ્થાનમાં, પુષ્ય દશમે, સૂર્ય અગ્ન્ય રમે
અને બૃહસ્પતિ કેન્દ્રમાં ૧-૪-૭-૧૦ સ્થાનમાં હોય, એવા લગ્નમાં
જો નવા ઘરદાં ખાત મુહૂર્ત કરે તો ધર સો વર્ષના આયુષ્યવાળું
થાય.

દસમ ચરત્યે ગુરુસસિ સણિકુજલાહે અ લચ્છિ વરિસ અસો ।
દગ તિ ચર છ મુણિ કમસો ગુરુ સણિમિગુરવિવૃહમ્મિ સયં ॥

અર્થ :- લગ્નના દશમા અને ચોથા સ્થાનમાં શુક્ર અને
ચન્દ્રમાં હોય તથા અગ્ન્યારમાં સ્થાનમાં શનિ અથવા મંગળ હોય
શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત કર્પણ :

: ૩૮૫

એવા સમયમાં ઘરનો આરભ કરે તો ઘરમાં લક્ષ્મી એંશી વર્ષ સુધી સ્થિર રહે.

શુક્ર લગ્નમાં (પ્રથમ સ્થાનમાં) શનિ ત્રીજામાં, શુક્ર ચોથામાં, રવિ છઠ્ઠામાં અને બુધ સાતમા સ્થાનમાં હોય એવા લગ્નના સમયમાં ઘરનો આરભ કરે તો તે ઘરમાં લક્ષ્મી સો વર્ષ સુધી સ્થિર રહે.

સુક્રકુદરે રવિ તદ્દા મગલ છત્તં અ પચમે જીવે ।

દ્વય લગ્ન કાળે ગૌરવે દો વરિસ સયાઉયં રિદ્ધિ ॥

અર્થ : શુક્ર લગ્નમાં, સૂર્ય ત્રીજામાં, મંગળ છઠ્ઠામાં અને શુક્ર પાંચમા સ્થાનમાં હોય એવા લગ્નના સમયમાં આરભ કરેલ ઘરમાં બસો (૨૦૦) વર્ષ સુધી અનેક પ્રકારની ઋદ્ધિ થાય.

સગિહસ્થો સાસિલગ્ને ગુરુ કિદે બલજુઓ સુવિદ્ધિ કરો ।

ક્ષરતુમ અદ્વિસુહા સોમા મજ્જિમ ગિહારંભે ॥

અર્થ : ઠઠ્ઠ રાશિનો વ્યંદ્રમાં લગ્નમાં હોય અને બૃહસ્પતિ બળવાન થઈને કેન્દ્રમાં ૧-૪-૭-૧૦ સ્થાનમાં રહેલ હોય, એવા લગ્નના સમયમાં આરભ કરેલ ઘરમાં ધન-ધાન્યની સારી રીતે વૃદ્ધિ થાય. ઘરના આરભ સમયમાં લગ્નના આઠમા સ્થાનમાં કુર અહ હોય તો બહુ અશુભ કારક છે અને શુભ અહ હોય, તો મધ્યમ ફળ ફાયક છે.

દ્વકે વિ ગહે ણિચ્છદ પરગેહિ પરસિ સત્ત-બારસમે ।

ગિહસામી વણનાહે અબલે પર હત્થિ હોઈ ગિહ ॥

અર્થ : જો લગ્નમાં કેાઈ પશુ એક અહ નીચ સ્થાનનો શત્રુના ઘરનો યા શત્રુના નવાંશનો થઈને સાતમા અથવા આરમા સ્થાનમાં રહેલ હોય તથા ઘરના સ્વામીનો વણુપતિ નિર્બળ હોય,

એવા સમયમાં ચરનો આરંભ કરે, તો તે ઘર બીજના હાથમાં જાય.

૧૬ ગૃહપતિના વર્ણનો સ્વામી

બંધન સુવકવિહન્ગ્હ રવિકુજસ્તિય મયકુવદ્ધો ઝા ।

બુદ્ધસુદુ મિચ્છતમસણિ, ગિહસામિય વણ્ણનાહ દ્વમે ॥

અર્થ : પ્રજાણ વર્ણના સ્વામી શુક્ર અને શુર ક્ષત્રિય વર્ણના સ્વામી રવિ અને મંજળ, વૈશ્ય વર્ણના સ્વામી ચન્દ્રમા, શૂદ્ર વર્ણના સ્વામી બુધ તથા મ્લેચ્છ વર્ણના સ્વામી રાહુ અને શનિ આ પ્રમાણે ઘરના સ્વામીના વર્ણપતિ છે.

૧૭ ઘર-પ્રવેશ-મુહુર્ત

સયલ સુહ જાયલગ્ગે નોમારમે ઝા ગિહપવેષે ઝા ।

જદ્ધ અટ્ઠમો ઝા કૂરો અવસ્સ ગિહસામો મારેદ્ધ ॥

અર્થ :- પાંચે જોડવાના સમયે તથા નવા ઘરમાં પ્રવેશ કરવાના સમયે લગ્નમાં સમસ્ત શુભ યોગ હોય, છતાં આઠમા સ્થાનમાં કોઈ દુર ગ્રહ હોય, તો તે ઘરના સ્વામીનો અવશ્ય વિનાશ કરે.

ચિત્ત-ગુરાહ-તિઉત્તર-રેવદ્ધ-મિય રોહિણી ઝા વિદ્ધિકરો ।

મૂલ-દ્વા-અસલેસા-જિઠ્ઠા પુત્તં વિણાસેદ્ધ ॥

અર્થ :- ચિત્તા, અનુરાધા, ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાશાદ્રપદ, રેવતી, મૃગશિરા અને રોહિણી એ નક્ષત્રોમાં ઘર-પ્રવેશ કરે, તો ધન-ધાન્યાદિની વૃદ્ધિ થાય. મૂળ આદ્રા, અશ્લેષા અને જ્યેષ્ઠા એ નક્ષત્રોમાં ગૃહ પ્રવેશ કરે તો પુત્રનો વિનાશ થાય.

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત ઈર્ષણ :

પૃથ્વતિંગ મહરણી ગિહ રામિવ્હ વિસાહ-ધીનાસ ।

કિત્તિય અગિ સમત્તે ગિહપ્પદેસે અ ઠિહસમણ ॥

અર્થ :- ઘરનો આરંભ તથા ઘરમાં પ્રવેશ પૂર્વા દ્વાશુની, પૂર્વાષાઢા, પૂર્વા ભાદ્રપદ, મઘા અને ભરણી એ નક્ષત્રોમાં કરે તો ઘરના સ્વામીનો નાશ થાય. વિશાખા નક્ષત્રમાં ગૃહ-પ્રવેશ કરે તો સ્ત્રીનો વિનાશ થાય કૃત્તિકા નક્ષત્રમાં કરે, તો આગનો ઉપદ્રવ થાય.

તિહિરિત્ત વારકુજરવિ ચર લગ્ગ વિરુદ્ધજોઅ સ્તિળચંદં ।

વજ્જિજ્જ ગિહપ્પદેસે સેસા તિહિવાર લગ્ગસુહા ॥

અર્થ - રિશ્તા તિથિ, મંગળ અથવા સ્વિવાળ. ચર લગ્ન (મિષ, કર્ક, સુભા અને મકર લગ્ન) કંટક આદિ વિરુદ્ધ યોગ, ક્ષીણ ચન્દ્રમા, નીચનો અથવા કુર અહચુક્ત ચન્દ્રમા એ બધા ઘરમાં પ્રવેશ કરતી વખતે છોડી દેવા જોઈએ, અથવા ગૃહારંભ કરતી વખતે છોડી દેવા જોઈએ. બાકીના તિથિ, વાર, લગ્ન શુભ છે.

કિંદુ દુ અઢત કૂરા અસૂહા, તિછગારહા સૂહા મણિયા ।

કિંદુ તિકોળ તિલાહે સૂહ્યા સોમા સમા સેસે ॥

અર્થ . કુર અહ કેન્દ્ર (૧-૪-૭-૧૦) સ્થાનમાં તથા બીજા આઠમા અથવા બારમા સ્થાનમાં હોય તો અશુભ ફળદાયક છે પરંતુ ત્રીજા, છઠ્ઠા કે અગ્યારમા સ્થાનમાં હોય, તો શુભ ફળદાયકી છે. શુભ અહ કેન્દ્ર સ્થાનમાં, નવમા, પાંચમા, ત્રીજા કે અગ્યારમા સ્થાનમાં હોય તો શુભ ફળદાયક છે અને બાકીના બીજા, છઠ્ઠા, આઠમા કે અગ્યારમા સ્થાનમાં હોય તો સમાન ફળ આપનારા છે.

**ગ્રહચરેશ યા ગ્રહારંભમાં શુભાશુભ
ગ્રહ યંત્ર**

વાર	ઉત્તમ	સમ્યક્ષ	જય-ન
રવિ	૩-૧-૧૧	૯-૫	૧-૪-૭-૧૦ ૨-૮-૧૨
સોમ	૧-૪-૭-૧૦ ૯-૫-૩-૧૧	૮-૨-૬-૧૨	૦
મંગળ	૩-૧-૧૧	૯-૫	૧-૪-૭-૧૦ ૨-૮-૧૨
બુધ	૧-૪-૭-૧૦ ૯-૫-૩-૧૧	૮-૨-૬-૧૨	૦
શુક્ર	૧-૪-૭-૧૦ ૯-૫-૩-૧૧	૨-૬-૮-૧૨	૦
શનિ	૩-૧-૧૧	૯-૫	૧-૪-૭-૧૦ ૨-૮-૧૨
રાહુ કેતુ	૩-૧-૧૧	૯-૫	૧-૪-૭-૧૦ ૨-૮-૧૨

-શ્રી ચતીન્દ્ર ગુહર્વાર કૃપાંજી :

૧૬ ઘર આદિના આય લાવવાની રીત
ગિહસામીણો કરેણ મિત્તિવિણા મિણસુ વિત્થરં વીહ ।

ગુણ મટ્ઠેહિં વિહત્તં સેસ ઘયાઈ મેવે આયા ॥

અર્થ :- પાયાના ઓસારની ભૂમિને છોડીને બાકી રહેલ
ઓસારના મધ્ય ભાગની ભૂમિની લખાઈ અને પહોળાઈ જેટલા
ગજની હોય, તે ગૃહ સ્વામીના હાથ વડે માપીને બનેને શુભાકાર
કરવો. જે શુભાકાર આવે તે ક્ષેત્રદળ સમજવું ક્ષેત્રદળને આઠે
ભાગતા જે શેષ વધે તે ધ્વજ આદિ આય સમજવા.

રાજવલ્લભમાં કહે છે કે-

મધ્યે પર્યંકાસને મંદિરે ચ, દેવાગારે મળ્હપે મિત્તિવાહ્યે ॥

અર્થ :- પલંગ, આસન અને ઘર આદિમાં ઓસારને છોડીને
મધ્યમાં રહેલ ભૂમિ માપીને આય લાવવો. પરંતુ દેવમંદિર કે મંડપ
વિગેરેમાં ઓસાર સહિત ભૂમિ માપીને આય લાવવો.

૨૦ આઠ આયના નામ

ઘય-ધૂમ-સીઠ-સાળા વિસ-સર-ગય ધંસ અઠુ આય દમે ।

પૂન્વાઈ ઘયાઈ ઠિઈં ફલ ચ નામાણસારેણ ॥

અર્થ :- ધ્વજ, ધૂમ, સિંહ, શ્વાન, વૃષ, ખર, ગજ અને
ધ્વાંક્ષ (કાક) એ આઠ આયનાં નામ છે. તે પૂર્વાદિ દિશામાં સૃષ્ટિ
ક્રમે અર્થાત્ પૂર્વમાં ધ્વજ, અગ્નિ ખૂણામાં ધૂમ, દક્ષિણ દિશામાં
સિંહ ઇત્યાદિ આઠે દિશામાં ક્રમથી રહે છે. તે પોતાના નામ પ્રમાણે
દળ આપે છે.

૨૧ આય ચક્ર

સંખ્યા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
આય	ધ્વજ	ધૂમ	સિંહ	શ્વાન	વૃષ	ખર	ગજ	ધ્વાંક્ષ
દિશા	પૂર્વ	અગ્નિ	દક્ષિણ	નૈઋત્ય	પશ્ચિમ	વાયવ્ય	ઉત્તર	ઈશાન

૨૨ આય ઉપરથી દ્વારની એમજાણુ

સર્વ દ્વારે હ્રદ દ્વજો વરુણદિગ્દ્વારં ચ હિત્વા હરિઃ ।

પ્રાગ્દ્વારો વૃષભો ગજો યમ સુરે શાશામુક્ષઃ સ્યાચ્છુભઃ ॥

અર્થ :- ઘરનો આય દ્વજ આવે તો પૂર્વ આદિ ચાર દિશામાં દ્વાર રાખી શકાય. સિંહ આય આવે તો પશ્ચિમ દિશાને છોડીને બાકીની ત્રણ દિશામાં દ્વાર રખાય, વૃષભ આય આવે તો પૂર્વ દિશામાં દ્વાર રખાય અને જળ આય આવે તો પૂર્વ અને દક્ષિણ દિશામાં દ્વાર રખાય.

૨૩ એક આયના ઠેકાણે બીજો આય આવી શકે ?

આ પ્રશ્નનો ખુલાસો આરભસિદ્ધિમાં નીચે પ્રમાણે છે.

દ્વજઃ પદે તુ સિંહસ્ય તૌ ગજસ્ય વૃષસ્ય તે ।

એવ નિવેશમર્હન્તિ સ્વતોઽન્યત્ર વૃષસ્તુ ન ॥

અર્થ : સર્વ આયના ઠેકાણે દ્વજ આય આપી શકાય. તથા સિંહ આયના સ્થાનમાં દ્વજ આય, ગજ આયના સ્થાનમાં દ્વજ અને સિંહ એ બેમાંથી કોઈ એક વૃષ આયના સ્થાનમાં દ્વજ, સિંહ અને ગજ એ ત્રણમાંથી કોઈ આય આપી શકાય.

સાત્રાંશ કે સિંહ આય જે ઠેકાણે આપવાનો હોય, તે સ્થાનમાં સિંહ આય ન મળે તો દ્વજ આય આપી શકાય. આ પ્રમાણે એક આયના અભાવમાં બીજો આય ઉપર કહ્યા પ્રમાણે આપી શકાય પરંતુ વૃષ આય, વૃષ આયના ઠેકાણે આપવો. બીજા આયના સ્થાનમાં વૃષ આય હોવો નહિ.

૨૪ કયે કયે ઠેકાણે કયે કયે આય આપવો ?

વિપે ઘયાઠ દિજ્જા સ્થિત્તે સોહાઠ વહસિ વસહાઓ ।

સુદ્ધે અ કુંજરાઓ ઘંઘાઠ મુળીણ નાયવ્વં ॥

-શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત ૬૫૯ :

: ૩૬૧

અર્થ :- બ્રાહ્મણના ઘરમાં દેવજ આય, ક્ષત્રિયના ઘરમાં સિંહ આય, વૈશ્યના ઘરમાં વૃષ આય, શુદ્રના ઘરમાં ગજ આય અને મુનિના આશ્રમમાં દ્વાંક્ષ આય આપવો.

ઘય-ગય-સીહું દિજ્જા સંતે ઠાળે ઘઓ અ સવ્વત્થ !

ગય-પંચાણ-વસહા હેડય તહ કવ્વ ઢાઈસુ ॥

અર્થ :- દેવજ, ગજ અને સિંહ આ ત્રણે આય ઉત્તમ ઠેકાણે, દેવજ આય સર્વે સ્થળે, ગજ, સિંહ અને વૃષ આય નગર ગામ કિલ્લા આદિ ઠેકાણે આપવા.

વાવી-કુવ-તહાગે સયણે અ ગઓ અ આસણે સીહેા !

વસહો ભોઅણપત્તે છત્તાલવે ઘઓ સિદ્ધો ॥

અર્થ : વાવ, કૂવા, તળાવ અને ચમ્પા (પલંગ) વગેરે એ ઠેકાણે ગજ આય આપવો શ્રેષ્ઠ છે. આસનમાં સિંહ આય શ્રેષ્ઠ છે. લોજન કરવાના પાત્રમાં વૃષ આય શ્રેષ્ઠ છે. તથા છત્ર ચામર આદિમાં દેવજ આય શ્રેષ્ઠ છે.

વિસ-કુંજર-સીહાયા નયરે પાસાય સવ્વ ગેહેસુ !

સાણં મિચ્છાઈસું ધંલં કાર અગિહાઈસુ ॥

અર્થ : વૃષ, ગજ અને સિંહ એ ત્રણે આય નગર, રાજમહેલ, દેવમંદિર અને ઘર એ ફરેક ઠેકાણે આપવા-શ્યાન આય મ્હેન્દ્ર આદિના ઘરોમાં તથા દ્વાંક્ષ આય સંન્યાસીઓના મઠ, સાધુઓના ઉપાશ્રય આદિ ઠેકાણે આપવા.

ધૂમં રસોહ્ઠાણે તહેવ ગેહેસુ વણ્હિ જોવાણં !

રાસાહુ વિસાળગિહે ઘય-ગય-સીહાઉ' રાયહરે ॥

અર્થ : રસોઈ કરવાના રસોડામાં તથા અગ્નિ વડે આજીવિકા ચલાવનારાના ઘરમાં ધૂંઝ આય આપવો વૈશ્યના ઘરમાં ખર આય આપવો. રાજમહેલમાં દેવજ, ગજ અને સિંહ આય આપવો.

૨૫ ઘરના નક્ષત્રની સમજણ

દોહં વિત્થર ગુણિયં જં જાયદ મૂલરાસિ તં નેયં ।

અટ્ઠ ગુણં ડહુમત્તં ગિહનવલ્લત્તં હવદ્દ સેસં ॥

અર્થ :- ઘર કરવાની ભૂમિની લંબાઈ અને પહોળાઈનો ગુણાકાર કરવો. જે ગુણાકાર આવે તે ઘરનું ક્ષેત્રફળ બાબતું પછી ક્ષેત્રફળને આઠ વડે ગુણીને તેને સત્તાવીસ વડે ભાગવું. જે શેષ બચે તે ઘરનું નક્ષત્ર બાબતું.

૨૬ ઘરની રાશિની સમજણ

ગિહરિક્ષ ચક્રગુણિ અ નવમત્તં લઢ્ઢ મુતરાસીઝો ।

ગિહરાસિ સામિરાસી સઢ્ઢઠ ઢુ ઢુવાલસં અસુહં ॥

અર્થ :- ઘરના નક્ષત્રને ચારથી ગુણીને નવ વડે ભાગો. જે લખિય આવે તે ઘરની ભુક્ત રાશિ સમજવી. આ ઘરની રાશિ અને ઘરના સ્વામીની રાશિ પરસ્પર છઠ્ઠી અને આઠમી હોય અથવા ખીજી અને બારમી હોય તો અશુભ સમજવી.

૨૭ ગૃહરાશિનું જ્ઞાન

અશ્વિન્યાદિત્રયં મેષે સિંહે પ્રોક્તં મઘાત્રયમ્ ।

મૂલાદિત્રિતય ચાપે શેષમેષુ દ્વયમ્ ॥

અર્થ :- અશ્વિની આદિ ત્રણ નક્ષત્રો મેષ રાશિના, મઘા આદિ ત્રણ નક્ષત્રો સિંહ રાશિના અને મૂળ આદિ ત્રણ નક્ષત્રો મધ્ય રાશિના છે. બાકીની નવ રાશિઓના બે-બે નક્ષત્ર છે. વાસ્તુ શાસ્ત્રમાં નક્ષત્રમાં ચરણુએક વડે રાશિ માનેલ નથી. વિશેષ ખુવાસો નીચેના ગૃહરાશિ ચંત્રમાં છે.

૨૮ ગૃહરાશિ ચંત્ર

મેષ ૧	મૃગ ૨	મિથુન ૩	કર્ક ૪	મિથ ૫	કન્વા ૬	તુલા ૭	વૃ ૮	ધન ૯	મકર ૧૦	કુમ્ભ ૧૧	મીન ૧૨
અશ્વિ ન	રોહિની	આર્દ્રા	પુષ્યા	મઘા	હસ્તા	ચાર્તા	અશ્લેષા	મૂળા	પૂર્વાશ્વિ	શરણ	ધનિષ્ઠા
ભરણી	સ્વતિ	પૂર્વફલ્ગુણી	મઘાફલ્ગુણી	પૂર્વ	હસ્તા	મઘાફલ્ગુણી	અશ્લેષા	મૂળા	ધનિષ્ઠા	પૂર્વ	ધનિષ્ઠા
પૂર્વફલ્ગુણી	૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

-શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃદ્ ૬૫૯ :

: ૩૮૩

૨૯ વ્યય લાવવાનો પ્રકાર

વસુભત્તરિક્વસેસં વયં તિહા જક્ષ-રક્ષસ્સ-પિસાયા ।

બાઝબકાઝ કમસો હીણા હિયસમં મુણયવં ॥

અર્થ :- ધરના નક્ષત્રની સંખ્યાને આઠ વડે ભાગવી જે શેષ આવે તે વ્યય બાણુવો યક્ષ રાક્ષસ અને પિશાચ એ ત્રણ પ્રકારનો વ્યય છે. આયની સંખ્યાથી વ્યયની સંખ્યા ઓછી હોય, તો યક્ષ નામનો વ્યય, અધિક હોય તો રાક્ષસ નામનો વ્યય અને સંખ્યા બરાબર હોય તો પિશાચ નામનો વ્યય સમજવો.

૩૦ વ્યયનું ફળ

જક્ષવઓ વિદ્ધિકરો ઘણનાસા કુણહ રક્ષસાવઓ અ ।

મજ્ઞિમવઓ પિસાઓ તહ ય જમસં ચ વરિજજગ્ગા ॥

અર્થ :- ધરનો યક્ષ વ્યય હોય તો ધન-ધાન્યાદિની વૃદ્ધિ કરે. રાક્ષસ વ્યય હોય તો ધન-ધાન્યાદિનો વિનાશ કરે અને પિશાચ વ્યય હોય તો મધ્યમ ફળ આપે. નીચે બતાવેલ ત્રણ અંશોમાંથી યમ નામના અંશને છોડી દેવો.

૩૧ અંશ લાવવાનો પ્રકાર

મૂલરાસિસ્સ અક ગિહનામક્ષર-વયક સજુત્ત ।

તિવિહત્તુ સેસાં અંસાં દ્વંસ-જમંસ-રાયંસા ॥

અર્થ :- ધરના ક્ષેત્રફળની સંખ્યા ધ્રુવ આદિ ધરના નામાક્ષરની સંખ્યા અને વ્યયની સંખ્યા, એ ત્રણેનો સરવાળો કરીને તેને ત્રણ વડે ભાગવો, જે શેષ રહે તે અંશ બાણુવો. શેષ એક રહે તો ઇન્દ્ર અંશ બે રહે તો યમ અંશ અને શૂન્ય શેષ રહે તો રાજ અંશ બાણુવો.

૩૨ તારાની સમજણ

ગેહમસામિભપિઢં નવમત્તં સેસ છ ચઝ નવ સુહયા ।

મજ્ઞિમ દુગ્ગ દ્વિગ અટ્ઠા તિ પચ-સત્તહગ્ગા તારા ॥

અર્થ :- ઘરના નક્ષત્રથી ઘરના સ્વામીના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. જે સંખ્યા આવે, તેને નવથી ભાગવી જે શેષ રહે તે તારા બહુવી. તેમાં છઠી, ચોથી અને નવમી તારા શુભ છે. બીજી, પહેલી અને આઠમી તારા અધ્યમ ફળવાળી છે. ત્રીજી, પાંચમી અને સાતમી તારા અધમ છે.

તારા બહુવાને માટે ઘરનું નક્ષત્ર ઉત્તરા ફાલ્ગુની છે. અને ઘરના માલીકનું નક્ષત્ર રેવતી છે. તે ઉત્તરા ફાલ્ગુનીથી રેવતી સુધી ગણતા ૧૬ ની સંખ્યા થાય છે. તેને ૬ વડે ભાગવાથી શેષ ૭ વધે છે તે સાતમી તારા બહુવી.

૩૩ આચારિને અપવાદ

આચારિને અપવાદ વિચિત્રમાં પ્રકાશમાં ખતાવે છે કે-

एकादशयवाद्वर्च यावद् द्वात्रिंश हस्त ।
 तावदायादिकं चिन्त्यं तद्वर्चं नैव चिन्तयेत् ॥
 आयव्ययौ मासशुद्धि न जीर्णे चिन्तयेद् गृहे ॥

અર્થ :- જે ઘરની લંબાઈ ૧૧ જવથી અધિક ૩૨ હાથ સુધી હોય, તેવા ઘરમાં તે આય-વ્યય આદિનો વિચાર કરવો પરંતુ ૩૨ હાથથી વધારે લંબાઈવાળા ઘર હોય તેમાં આય-વ્યય આદિનો વિચાર કરવો નહિ તથા છુટું ચર્ચ ગયેલા મકાનનો ફરી ઉદ્ધાર કરતી વખતે પણ આય-વ્યય કે માસ શુદ્ધિ આદિનો વિચાર કરવો નહિ.

‘ચુદ્ધર્ત માર્તન્ડ’માં પણ કહ્યું છે કે-

द्वात्रिंशाधिकहस्तम विध्वंसनं तानं त्वलिन्दा दिक् ।
 नैष्वायादिकमोरित तृणगृह सर्वेषु मास्सूदितम् ॥

અર્થ :- જે ઘર ૩૨ હાથથી વધારે લાંબું હોય, આર ફર-વાળવાળું હોય, ઘાસનું હોય તથા અલિન્દ નિર્ચૂંદ (માફલ) ઇત્યાદિ

-શ્રી ચતીન્દ્ર ચુદ્ધર્ત દર્પણ

: ૩૬૫

ઠકાણે આય-વ્યય આદિનો વિચાર કરવો નહિ. તેમજ ઘાસનું ઘર કોઈ પણ મહિનામાં બનાવી શકાય છે.

૩૪ લેણુ દેણુનો વિચાર

જહ કણાવરપીઈ ગણિજ્જણ તહય સામિયગિહાણ,
જોણિ-ગણ-રાસિ પમુહા નાહીવેહો ય ગણિયવ્વો ।૬૪।

અર્થ :- જેમ જ્યોતિષ શાસ્ત્રના પ્રમાણે કન્યા અને વરનો પરસ્પર વચ્ચેનો પ્રેમભાવ જોવાય છે, તે પ્રમાણે ઘર અને ઘરના સ્વામીનો લેણુ દેણુ આદિનો વિચાર થોળિ, ગણુ, રાસિ અને નાહી-વેધ દ્વારા અવસ્ય કરવો જોઈએ.

૩૫ ગૃહપ્રવેશનો શુભાશુભ પ્રકાર

ઉત્સન્નો હીનબાહુશ્ચ પૂર્ણ વાહુસ્તથા પર ।
પ્રત્યક્ષાયશ્ચતુર્થશ્ચ નિવેશઃ પારક્ષીત્તિતઃ ॥

અર્થ :- ઘરમાં પ્રવેશ કરવાને માટે પહેલો ‘ઉત્સન્ન’ નામનો પ્રવેશ. બીજો ‘હીનબાહુ’ અર્થાત્ ‘સવ્ય’ નામનો પ્રવેશ. ત્રીજો ‘પૂર્ણબાહુ’ અર્થાત્ ‘અપસવ્ય’ નામનો પ્રવેશ અને ચોથો ‘પ્રત્યક્ષાય’ અર્થાત્ ‘પૃષ્ઠભાંગ’ નામનો પ્રવેશ એ ચાર પ્રકારનો પ્રવેશ માનવામાં આવે છે તેનું શુભાશુભ લક્ષણ નીચે બતાવે છે.

ઉત્સન્ન એકદિકાભ્યાં દ્વારાભ્યાં વાસ્તુ વેશ્મનોઃ ।
સ સૌભાગ્ય પ્રજાવૃદ્ધિ-ધન ધાન્ય-જયપ્રદઃ ॥

અર્થ :- સુખ્ય ઘરનું દ્વાર અને પ્રથમ પ્રવેશદ્વાર અર્થાત્ ખડકીનું દ્વાર એક જ દિશામાં હોય. તેને ‘ઉત્સન્ન’ નામનો પ્રવેશ કહે છે. આ પ્રકારનો પ્રવેશ સૌભાગ્યકારક, સંતાન વૃદ્ધિ કારક, ધન ધાન્ય વૃદ્ધિ કારક અને વિજયપ્રદ છે.

યત્ર પ્રવેશતો વાસ્તુ-ગૃહં ભવતિ વામતઃ ।

તદ્વીન બાહુકં વાસ્તુ નિન્દિતં વાસ્તુ ચિન્તકૈઃ ॥

તસ્મિન્ વસન્નલ્પવિત્ત સ્વલ્પ મિત્રો ઝલ્પ બાન્ધવઃ ।

ક્ષીજીતશ્ચ ભવેન્નિત્યં વિવિધ વ્યાધિ પીડિતઃ ॥

અર્થ :- જે સુખ્ય ઘરનું દ્વાર પ્રવેશ કરતી વખતે ઠાળી તરફ હોય અર્થાત્ પ્રથમ ખડકીના દ્વારે પ્રવેશ કર્યા પછી ઠાળી તરફ વળીને સુખ્ય ઘરમાં પ્રવેશ થતો હોય તેને ‘હીનખાહુ’ પ્રવેશ કહે છે. આ પ્રકારના પ્રવેશને વસ્તુ શાસ્ત્રના વિદ્વાને ‘નિંદિત’ કહે છે. આ પ્રકારના પ્રવેશવાળા ઘરમાં રહેનારા માણસો થોડા ધનવાળા થોડા મિત્રવાળા સ્ત્રીને આધીન રહેનારા અને અનેક પ્રકારની વ્યાધિઓથી પીડા પામનારા હોય છે.

વાસ્તુ પ્રવેશતો યત્તુ ગૃહં દક્ષિણતો ભવેત્ ।

પ્રદક્ષિણ પ્રવેશ ત્વાત્ તદ્ વૈદ્યાત્ પૂર્ણ બાહુકમ્ ॥

તત્ર પુત્રાંશ્ચ પૌત્રાંશ્ચ ધન ધાન્ય સુખાનિ ચ ।

પ્રાપ્તુવન્તિ નરા નિત્યં વસન્તો વાસ્તુનિ દ્યુવય ॥

અર્થ :- પ્રથમ પ્રવેશ કરતી વખતે સુખ્ય ઘરનું દ્વાર જમણી તરફ હોય અર્થાત્ પહેલા ખડકીના બારણે પ્રવેશ કર્યા પછી જમણી તરફ વળીને સુખ્ય ઘરમાં પ્રવેશ થતો હોય, તેને ‘પૂર્ણ-ખાહુ’ પ્રવેશ કહે છે. આવા પ્રવેશવાળા ઘરમાં રહેવાવાળા મહુબ્ધને પુત્ર, પૌત્ર, ધન, ધાન્ય અને સુખની નિરંતર પ્રાપ્તિ થાય છે.

ગૃહપૃષ્ઠં સમાશ્રિત્ય વાસ્તુદ્વારં યદા ભવેત્ ।

પ્રત્યક્ષાય સ્વસૌ નિન્દ્યો વામાવર્ત્તં પ્રવેશવત્ ॥

અર્થ :- સુખ્ય ઘરની પછીત ફરીને સુખ્ય ઘરમાં પ્રવેશ થતો હોય તે ‘પ્રત્યક્ષાય’ અર્થાત્ ‘પૃષ્ઠભાગ’ પ્રવેશ કહેવાય. આવા પ્રવેશવાળા ઘર ‘હીનખાહુ’ પ્રવેશવાળા ઘરની જેમ નિંદનીય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

૩૬ મંદિરની ધબ્બની છાયાનું રૂપ

પદમંત-જામ વજ્જિય ઘયાહ દુ-તિ-પહર સંભવા છાયા ।
દુહહેક નાયવ્વા તઓ પયત્તેણ વજ્જિજ્જા ॥

અર્થ :- પહેલા અને ચોથા પ્રહરને છોડી દઈને બીજા અને ત્રીજા પ્રહરમાં મંદિરની ધબ્બની છાયા ધરની ઉપર પડતી હોય તો તે દુઃખ કારક છે. તે માટે આ છાયાને છોડીને ઘર બનાવવું જોઈએ. અર્થાત્ બીજા અને ત્રીજા પ્રહરમાં મંદિરની ધબ્બની છાયા પડતી હોય તે ઠેકાણે ઘર ન બાંધવું જોઈએ.

આમલસાર કળશનું સ્વરૂપ

પદિરહ-વિકલ્પમજ્જો આમલ સારસ્સ વિત્થર દ્વુદયે ।
ગીવંહય ચંડિકામલ સારિય પલ્લુ સવાસ હક્કિ ॥

અર્થ :- બંને રેખાની વચ્ચેમાં પ્રતિરથના વિસ્તાર જેટલી આમલસાર કળશનો વિસ્તાર કરવો અને વિસ્તારથી અર્ધોઉંચ્ય કરવો. ઉંચ્યના ચાર ભાગ કરવા. તેમાં પોણા ભાગનો ગળો, સવા ભાગનો ઈંડક (આમલસારના ગોળાનો ઉંચ્ય) એક ભાગની ચન્દ્રિકા અને એક ભાગની આમલસારિકા કરવી.

‘પ્રસાદમંદન’ માં પણ કહ્યું છે કે

રથયોરુમયોર્મધ્યે વૃત્ત મામલ સારકમ્ ।
સચ્છ્રયો વિસ્તારાર્દ્ધેન ચતુર્ભાગીવિભાજિતઃ ॥

ગ્રીવા આમલસારસ્તુ પાદોના ચ સપાદકઃ ।
ચન્દ્રિકા ભાગમાનેન ભાગેનામલસારિકા ॥

અર્થ :- બંને ઉપરથના મધ્ય વિસ્તાર જેટલી આમલસાર કળશની ગોળાહ કરવી. આમલસારના વિસ્તારથી અર્ધી ઉંચાઈ કરવી. તે ઉંચાઈના ચાર ભાગ કરવા. તેમાં પોણા ભાગનો ગળો,

સવા ભાગનો આમલસારના ગોળાનો ઉદય, એક ભાગની ચન્દ્રિકા અને એક ભાગની આમલસારિકા કરવી.

આમલસારના કળશની સ્થાપના વિધિ

આમલસારય મજ્જે ચંદણસ્રદ્ધાસુ સેય પટ્ટચુઆ ।
તસ્સુવરિ કળયપુરિસં ઘયપૂરતઓ ય વરકલસો ॥

અર્થ :- આમલસાર કળશને શિખર ઉપર સ્થાપીને તેમાં રેશમની શર્યા સાથે અંકનનો પલંગ રાખવો. તેની ઉપર કનકપુરુષ (સોનાનો પ્રાસાદ પુરુષ) રાખવો અને પાસે ઘીથી ભરેલો શ્રેષ્ઠ કળશ રાખવો. આ ક્રિયા શુભ દિવસે આમલસારને શિખર ઉપર અઢાળ્યા પછી કરવી.

ધનભંડનું માન

દ્વગ હૃથે પાસાણ દંઢં પડળંગુલં ભવે પિંઢ ।
અદ્વગુલ વુદ્ધિકમે જાકર પન્નાસ કન્નુદણ ॥

અર્થ :- એક હાથના વિસ્તારવાળા પ્રાસાદમાં ધનભંડની બઢાઈ-પોણા આંગળાની કરવી. પછી પ્રત્યેક હાથ દોઢ અર્ધા-અર્ધા આંગળી વધારે બઢાઈ કરવી. જેમ કે બે હાથના વિસ્તારવાળા પ્રાસાદમાં સવા આંગળી, ત્રણ હાથના પ્રાસાદમાં પોણા બે આંગળી, ચાર હાથના પ્રાસાદમાં સવા બે આંગળી પાંચ હાથના પ્રાસાદમાં પોણા ત્રણ આંગળી ઇત્યાદિ અનુક્રમે પચાસ હાથના વિસ્તારવાળા પ્રાસાદમાં સવા પચીસ આંગળી બઢાઈને ધન ભંડ કરવો.

‘પ્રાસાદમંડન’ માં ધનભંડની બઢાઈનું માન (માપ) ખતાવે છે.
એક હસ્તે તુ પ્રાસાદે દણ્ઢઃ પાદોત્તમઙ્ગુલમ્ ।
કુર્યાદિદ્વાઙ્ગુલા વુદ્ધિ-યવિત્ પન્નાસદ્ધસ્તકમ્ ॥

અર્થ :- એક હાથનાં વિસ્તારવાળા પ્રાસાદમાં પોણા આંગળીનો

શ્રી યતીન્દ્ર સુકુર્ત દર્પણ :

: ૩૯૯

જાડો ધબગરો કરવો. પછી પ્રત્યેક હાથ ફીઠ અર્ધા-અર્ધા આંગળી વૃદ્ધિ જાડાઈમાં કરવી. તે પચાસ હાથના વિસ્તારવાળા પ્રાસાદ સુધી કરવી.

ધબદંડની ઉંચાઈનું માન (આપ)

दण्डः कार्यं स्तृतीयांशः शिलातः कलशानघिम ।

मध्येऽष्टांशेन हीनांशो ज्येष्ठात् पादोनः कन्यसः ॥

અર્થ :- પુરુશિલાથી શિખરના કળશ સુધીની ઉંચાઈના ત્રણ ભાગ કરવા તેમાંથી એક ભાગ જેટલો લાંબો ધબદંડ કરવો. તે જ્યેષ્ઠ માનનો ધબદંડ થાય. જ્યેષ્ઠ માનનો આઠમો ભાગ જ્યેષ્ઠ માનમાંથી ઘટાડીએ તો મધ્યમ માનનો અને ચોથો ભાગ ઘટાડીએ તો કનિષ્ઠ માનનો ધબદંડ થાય.

૩૭ પ્રતિમાનું દૃષ્ટિ સ્થાન

दस भायकयं दुवारं उदुंवर-उत्तरंग-मज्जेण ।

पढमंसि सिवदिट्टो बीए सिवसत्ति जाणेह ॥

અર્થ :- પ્રાસાદના મુખ્ય દારનો જે ઊંચરો અને ઓત-રંગની વચમાંના ઉદયના દસ ભાગ કરવા. તેમાં નીચેના પ્રથમ ભાગમાં મહાદેવની દૃષ્ટિ રાખવી. બીજા ભાગમાં શિવશક્તિ (પાર્વતી) ની દૃષ્ટિ રાખવી.

सयणासुर-तईए लच्छो नारायणं चउत्थे अ ।

वाराहं पंचमए छट्ठंसे लेवचित्तस्स ॥

અર્થ :- ત્રીજા ભાગમાં શેષશાયીની દૃષ્ટિ. ચોથા ભાગમાં લક્ષ્મીનારાયણની દૃષ્ટિ, પાંચમા ભાગમાં વરાહ અવતારની દૃષ્ટિ, છઠ્ઠા ભાગમાં લેપ અને ચિત્રામની મૂર્તિની દૃષ્ટિ રાખવી.

સાસણસુર સત્તમણ સત્તમ સત્તસિ વીયરાગસસ ।

ચંડિય-મદરવ-અહંસે નર્વામિદા છત્તચમર ઘરા ॥

અર્થ :- સાતમા ભાગમાં શાસનદેવ (શ્રી જિનેશ્વરદેવના ચક્ષુ ચક્ષિણી) ની દષ્ટિ. આ સાતમા ભાગના હસ ભાગ કરીને તેમાંના સાતમા ભાગ ઉપર શ્રી વીતરાગ (શ્રી જિનેશ્વરદેવ)ની દષ્ટિ, આઠમા ભાગમાં અંડીદેવી અને કૌશવની દષ્ટિ નવમા ભાગમાં છત્ર અને આમર ધારણ કરવાવાળા દેવોની દષ્ટિ રાખવી.

દસમે માણ સુન્તં જક્ષ્ણા ગંધવ્વરક્ષ્ણ સા જેણ ।

હિદ્ધાત્તકમિઠવિજ્જહ સયલ સુશણં ચ દિટ્ઠીજ ॥

અર્થ :- ઉપરના હસમા ભાગમાં કેાઈ પણ દેવની દષ્ટિ રાખવી નહિ, કારણ કે ત્યાં ચક્ષુ, ગંધર્વ અને રાક્ષસોની દષ્ટિ છે. સર્વે દેવોની દષ્ટિનું સ્થાન દ્વારના નીચેના ભાગથી ગણવું.

૩૮ ધીજ્ઞ પ્રકારે શ્રી જિનેશ્વરદેવની દ્રષ્ટિનું સ્થાન

ભાગદ્વ મળંતેગે સત્તમસત્તંસિ વિટ્ઠિ અરિહંતા ।

ગિહ દેવાલુ પુણેવં કીરહ જહ હોહ વુહિહકરં ॥

અર્થ - દ્વારના ઉદયના આઠ ભાગ કરવા. તેમાં નીચેથી ગણતા જે ઉપરનો સાતમો ભાગ, તેના ફરી આઠ ભાગ કરવા. તેનો સાતમો ભાગ ગળથ તેમા શ્રી અરિહંતની દ્રષ્ટિ રાખવી અર્થાત દ્વારના ચોસઠ ભાગ કરીને પચાવનમા ભાગ ઉપર શ્રી વીતરાગ પરમાત્માની દષ્ટિ રાખવી. આ પ્રમાણે ઘર-દેરાસરમાં પણ શ્રી અરિહંતની દષ્ટિ રાખવી કે જેથી લક્ષ્મી આદિની વૃદ્ધિ થાય.

‘પ્રાસાદ મહન’ માં પણ કણુ છે કે—

આય માગે મજેદ્ દ્વાર-મષ્ટમ મૂધ્વં તસ્ત્ય જેત્ ।

સપ્તમ સપ્તમે દષ્ટિ-વૃષે સિહે-ધ્વજે શુમા ॥

અર્થ :- દ્વારની ઉચ્ચાઈના આઠ ભાગ કરીને ઉપરનો

૫૧ શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્દર્ત દર્પણ :

: ૪૦૧

આઠમો ભાગ છોડી દેવો, ચાછી ઉપરનો જે સાતમો ભાગ તેના દરી
આઠ ભાગ કરીને તેના સાતમા ભાગ ઉપર હિંટ રાખવી. અથવા
સાતમા ભાગના જે આઠ ભાગ કર્યા છે, તેમાં વૃષ, સિંહ અથવા ધ્વજ
આચને ઠેકાણે એટલે પાચમે, ત્રીજે અથવા પહેલે ભાગે હિંટ રાખવી.

૩૯ કળશનો ઉદય

કળશનો ઉદય પ્રાસાદમહનમાં જતાવે છે.

ગ્રીવા પીઠં ભવેદ્ ભાગ ત્રિભાગેનાણ્ડકં તથા ।

કર્ણિકા ભાગતુલ્યેન ત્રિભાગં બોજપૂરકમ્ ॥

અર્થ - કળશના ગળાનો તથા પીઠનો ઉદય એક એક ભાગ,
અંડક એટલે કળશના મધ્ય ભાગનો ઉદય ત્રણ ભાગ. કર્ણિકાનો
ઉદય એક ભાગ અને બીજાનો ઉદય ત્રણ ભાગ કરવા, કુલ નવ
ભાગ કળશના ઉદયના કરવા.

૪૦ પ્રતિષ્ઠાદિના મુહુર્ત

નીચેનામુહુર્તો આરંભશુદ્ધિ, દિનશુદ્ધિ, લગ્નશુદ્ધિ, મુહૂર્ત
ચિત્તામણિ, મુહૂર્ત-માર્તંડ, જ્યોતિષ રત્નમાળા અને જ્યોતિષ
હીર આદિ અથેના આધારે લીધેલા છે.

૪૧ વર્ષની શુદ્ધિ

સવત્સરસ્ય માસસ્યે દિનસ્યર્કસ્ય સર્વથા ।

કુજતારોજ્જિતા શુદ્ધિઃ પ્રતિષ્ઠાયા વિવાહવત્ ॥

અર્થ :- સિંહસ્થ ગુરુના વર્ષને છોડીને વર્ષ, માસ, દિન
નક્ષત્ર અને મગળવારને છોડીને બીજા શુભ વારો-એ બધાની શુદ્ધિ
જેમ વિવાહના કાર્યમાં જોવાય છે. તેમ પ્રતિષ્ઠાના કાર્યમાં પણ
જોવી જોઈએ.

૪૨ અયનશુદ્ધિ

ગૃહપ્રવેશ ત્રિદશતિષ્ઠા વિવાહચૂડાવ્રત વન્ધવૂર્વમ્ ।
સૌમ્યાયને કર્મ શુભં વિવેયં, યદ્ગર્હિતં તત્ત્વલુ દક્ષિણે ચ ॥

અર્થ :- ગૃહપ્રવેશ, દેવની પ્રતિષ્ઠા, વીવાહ, સુંડન-સંસ્કાર અને યજ્ઞોપવીત આદિ વ્રત ઇત્યાદિ શુભ કાર્ય ઉત્તરાયણમાં એટલે મકર આદિ છ રાશિ ઉપર સૂર્ય હોય ત્યારે કરવા શુભ છે અને દક્ષિણાયનમાં એટલે કર્ક આદિ છ રાશિ ઉપર સૂર્ય રહે ત્યાં સુધી તે શુભ કાર્ય કરવા અશુભ છે.

૪૩ માસ-શુદ્ધિ

મિગસિરાઈ માસઠુ ચિત્તપોસાહિય વિ મુત્તુ સુહા ।
જહ ન ગુરુ સુત્તકો વા બાલો વુહ્ઠો અ અત્થમિઓ ॥

અર્થ :- ચૈત્ર, પોષ અને અધિક માસને છોડીને માગસર આદિ આઠ માસ એટલે માગસર, માહ, ફાગણ, વૈશાખ, જ્યેષ્ઠ અને અસાદ એ મહિના શુભ છે. પરંતુ તેમાં શુરુ અથવા શુક્ર ખાળ હોય, વૃદ્ધ હોય અથવા અસ્ત હોય, તો તે મહિના અશુભ છે.

ગેહાકારે ચેહ્મ વજ્જિજ્જા માહમાસ અગ્ગિમયં ।
સિહરજુમ જિણમુવણે વિવપવેસો સયા મણિઓ ॥

આસાઢે વિ પહ્ઠા કાયવ્વા કેહ સૂરિણો મણહ્ ।
પાસાયગમ્મ ગેહે વિવપવેસો ન કાયવ્વો ॥

અર્થ :- ઘર દહેરાસરનો આરંભ મહા માસમાં કરે, તો અગ્નિનો ભય ઉભો થાય. માટે મહા માસમાં ઘર-દહેરાસર બનાવવાની શરૂઆત કરવી નહિ. પરંતુ શિખરવાળા દહેરાસરનો આરંભ અને જિંબનો પ્રવેશ મહામહિનામાં થઈ શકે છે, અસાદ માસમાં

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃદ્ દર્પણ :

પ્રતિબ્ધા થઈ શકે છે તેમ કેટલાક આચાર્યો કહે છે. પરંતુ આ માસમાં પ્રાસાદના ગભારામાં ખિંખ-પ્રવેશ કરાવવો નહિ.

૪૪ તિથિ શુદ્ધિ

છટ્ટી રિત્તદ્વમી વારસી અ અમાવસા ગયતિહીઓ ।

બુદ્ધ તિહિ કૂર દદ્ધા વજ્જિજ્જ સુહેસુ કમ્મેસુ ॥

અર્થ :- છઠ, રિક્તા તિથિ (૪-૬-૧૪) આઠમ, ખારસ, અમાવસ્યા, ક્ષય તિથિ, વૃદ્ધિ તિથિ, કૂર તિથિ અને કલ્યા તિથિ શુભ કાર્યમાં છોડી દેવી.

૪૫ કૂર તિથિ

ત્રિગશ્વતુળમિપિ મેષ સિહ-ઘન્વાદિકાનાં ત્રમતશ્ચ તસ્ર' ।

પૂર્ણાશ્વતુલ્કાત્રિ તયસ્ય તિસ્ર-ત્યાજ્ય તિથિઃ કૂર યુતસ્ય રાશેઃ ॥

અર્થ :- મેષ આદિ, સિંહ આદિ અને ધન આદિ ચાર ચાર રાશિઓના ત્રણ ચતુષ્ક કરવા, તેમાં પ્રથમ ચતુષ્કમાં પડવા આદિ ચાર તિથિ અને પાંચમ, બીજામાં છઠ આદિ ચાર તિથિ અને દશમ ત્રીજામાં અગ્યારસ આદિ ચાર તિથિ અને પૂનમ એ કૂર તિથિ છે. તેમાં શુભ કાર્ય કરવું નહિ. ઉત્તર બતાવેલ રાશિઓ ઉપર સૂર્ય, મંગળ, શનિ અથવા રાહુ આદિ કોઈ એક પણ પાપગ્રહ હોય ત્યારે કૂર તિથિ માનવામાં આવે છે. અન્યથા કૂર તિથિ માનવી નહિ.

૪૬ કૂર-તિથિ-ચંત્ર

મેષ ...૧-૫	સિંહ....૬-૧૦	ધન....૧૧....૧૫
વૃષ....૨-૫	કન્યા....૭-૧૦	મકર...૧૨-૧૫
મિથુન....૩-૫	તુલા....૮-૧૦	કુંભ...૧૩-૧૫
કર્ક....૪-૫	વૃશ્ચિક....૯-૧૦	મીન....૧૪-૧૫

૪૭ સૂર્યદગ્ધા તિથિ

છગ ચત્ર મદ્દમિ છદ્દો દસમદ્દમિ બાર દસમિ બોલા ઉ ।
બારસિ ચત્રત્થિ બોલા મેસાદ્દસુ સુરદદ્દ દિના ॥

અર્થ :- મેષ આદિ રાશિઓ ઉપર સૂર્ય હોય ત્યારે અનુ-
ક્રમે છઠ, ચોથ, આઠમ, છઠ, દશમ, આઠમ, બારસ, દશમ, બીજ
બારસ, ચોથ અને બીજ એ સૂર્યદગ્ધા તિથિ કહેવાય છે.

૪૮ પ્રતિષ્ઠા તિથિ

સિયપક્ષે પાઢવય બીજ પંચમી દસમિ તેરસી પુણ્ણા ।
કસિળે પઢિવય બોઆ પંચમી સુહ્યા પઢ્દાણ ॥

અર્થ :- શુકલપક્ષની એકમ; બીજ, પાંચમ, દશમ, તેરસ
અને પૂનમ તથા કૃષ્ણપક્ષની એકમ, બીજ અને પાંચમ એ તિથિઓ
પ્રતિષ્ઠાના કાર્યમાં શુભ છે.

૪૯ વાર શુદ્ધિ

॥૮૮॥

આદ્દત્ત્વ બુહ વિહ્ત્કદ્દ સણિવારા સુદશ વયગ્ગ હળે ।
બિંવપદ્દાદ્દ પુળે વિહ્ત્કદ્દ સેમ બુહ સુક્કા ॥

અર્થ :- રવિવાર, બુધવાર, શુક્રવાર અને શનિવાર એ તત-
અહથ કરવા માટે શુભ છે તથા શુક્રવાર, સોમવાર, બુધવાર અને
શુક્રવાર એ બિંબ-પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે શુભ છે.

‘રત્નમાળા’માં પણ કહ્યું છે કે-

તેજસ્વિની ક્ષેમકૃદગ્નિદ્દાહ વિધાયિની સ્યાદ્દરદ્દા દ્દહા ચ ।
આનન્દકૃત્કલ્પ નિવાસિની ચ, સૂર્યાદિચારેષુ મવત્ પ્રતિષ્ઠા ॥

અર્થ :- રવિવારે પ્રતિષ્ઠા કરવાથી તે પ્રતિમા પ્રભાવેશાળી
થાય છે. સોમવારે પ્રતિષ્ઠા કરવાથી કુશળ મંગળ કરનારી, મંગળ-

શ્રી યતીન્દ્ર ગુહ્તૈર્દર્પણ :

વારે પ્રતિષ્ઠા કરવાથી અગ્નિદાહ કરનારી. બુધવારે પ્રતિષ્ઠા કરવાથી મનોવાંછિત પૂરનારી, ગુરુવારની પ્રતિષ્ઠા સ્થિરત્વ પ્રાપ્તિનારી, શુક્રવારની પ્રતિષ્ઠા આનંદવર્ધક અને શનિવારે પ્રતિષ્ઠા કરે તો તે પ્રતિમા કદપ્ત પર્યાંત એટલે કે સૂર્ય-ચંદ્ર રહે ત્યાં સુધી રિશ્તર રહેવાવાળી થાય.

૫૦ ગ્રહોનું ઉચ્ચગણ

અજવૃષમૃગાઙ્ગનાકુલીરા ક્ષણવાળજો ચ દિવાચારાદિતુઙ્ગાઃ ।
દશ શિલિમનુયુક્ તિથીન્દ્રિયાશંત્રિનવકવિશતિભિશ્ચ તેઽસ્ત નિચા ॥

અર્થ :- સૂર્ય શેષ રાશિનો હોય ત્યારે ઉચ્ચનો, તેમાં પશુ દશ અંશ પરમ ઉચ્ચનો કહેવાય

મગળ, મકર રાશિનો ઉચ્ચ તેમાં અઠ્ઠાવીસ અંશ પરમ ઉચ્ચનો કહેવાય.

ચંદ્રમા વૃષભ રાશિનો હોય ત્યારે ઉચ્ચનો, કહેવાય. તેમાં ત્રણ અંશ પરમ ઉચ્ચનો કહેવાય.

બુધ કન્યા રાશિનો ઉચ્ચ તેમાં પંદર અંશ પરમ ઉચ્ચ.

ગુરુ, કર્ક રાશિનો ઉચ્ચ, તેમાં પાંચ અંશ પરમ ઉચ્ચ.

શુક્ર, મીન રાશિનો ઉચ્ચ, તેમાં સત્તાવીસ અંશ પરમ ઉચ્ચ.

શનિ, તુલા રાશિનો ઉચ્ચ, તેમાં વીસ અંશ પરમ ઉચ્ચ કહેવાય.

એ ગ્રહો પોતાની ઉચ્ચ રાશિથી સાતમી રાશિ ઉપર હોય ત્યારે નીચ કહેવાય.

જેમકે સૂર્ય, શેષ રાશિનો ઉચ્ચ છે, પશુ તેનાથી સાતમી રાશિ તુલાનો સૂર્ય હોય તો તે નીચ કહેવાય તેમાં પશુ દસ અંશ સુધી પરમ નીચ કહેવાય. આ પ્રમાણે દરેક ગ્રહોની નીચ અવસ્થા જાણવી.

૫૧ ગ્રહોની દ્રષ્ટિ ભળ

પશ્યન્તિ પાદતો વૃદ્ધ્યાં આતૃવ્યોમ્ની ત્રિત્રિકોણકે ।

ચતુરસ્ત્રે ત્વિયં સ્ત્રીવન્મતેનાયાદિભાવપિ ॥

અર્થ — ફરેક ગ્રહ પોત પોતાના સ્થાનથી ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને એક પાદ દષ્ટિથી નવમા અને પાંચમા સ્થાનને બે પાદ દષ્ટિથી, ચોથા અને આઠમા સ્થાનને ત્રણ પાદ દષ્ટિથી જુએ છે. અને સાતમા સ્થાનને ચાર પાદ દષ્ટિથી જુએ છે. કેટલાક આચાર્યોને એવો પણ મત છે કે પહેલા અને અગ્યારમા સ્થાનને પૂણું દષ્ટિથી જુએ છે. બાકીના બીજા, છઠ્ઠા અને બારમા સ્થાનને કોઈ ગ્રહ દેખતા નથી.

અહો સાતમા સ્થાનને પૂણું દ્રષ્ટિથી જુએ છે કે બીજા કોઈ સ્થાનને પણ પૂણું દષ્ટિથી જુએ છે ? તે સ્પષ્ટતા.

પશ્યેત્ પૂર્ણ શનિર્માતૃ વ્યોમ્ની ધર્મધિયો ગુરુઃ ।

ચતુરસ્ત્રે કુજોઝ્કેન્દુ-બુધ શુક્રાસ્તુ સપ્તમસ ॥

અર્થ — શનિ, ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને, શુક્ર, નવમા અને પાંચમા સ્થાનને, મંગળ, ચોથા અને આઠમા સ્થાનને પૂણું દષ્ટિથી જુએ છે.

રવિ, સોમ, બુધ અને શુક્ર એ ચાર ગ્રહો પોતાના સ્થાનથી સાતમા સ્થાનને જ પૂણું દષ્ટિથી જુએ છે.

જેમ કે ત્રીજા અને દશમા સ્થાન પર ગ્રહોની એક પાદ દષ્ટિ છે, ત્યાં શનિની તો પૂણું દષ્ટિ છે.

નવમા અને પાંચમા, ચોથા અને આઠમા તેમજ સાતમા સ્થાન પર જેમ અથવા ગ્રહોની અનુક્રમે બે પાદ, ત્રણ પાદ અને પૂણું દષ્ટિ છે, તેમ શનિની પણ છે, તેથી શનિની એક પાદ દષ્ટિ કોઈ પણ સ્થાન પર નથી.

નવમા અને પાંચમા સ્થાન પર અથવા ગ્રહોની બે પાદ દષ્ટિ છે, ત્યાં શુક્રની તો પૂણું દષ્ટિ છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુદૃઢ દર્શક :

જેમ બીજા ગ્રહોની, ત્રીજા અને દશમા ચોથા અને આઠમા તથા સાતમા સ્થાન પર અનુક્રમે એક પાદ, ત્રણ પાદ અને પૂર્ણ દષ્ટિ છે, તેમ ગુરૂની પણ છે. જેથી ગુરૂની બે પાદ દષ્ટિ કે ઇં પણ સ્થાન પર નથી.

ચોથા અને આઠમા સ્થાન પર જેમ અન્ય ગ્રહોની ત્રણ પાદ દષ્ટિ છે. ત્યાં મંગળની તો પૂર્ણ દષ્ટિ છે. જેમ બીજા ગ્રહોની ત્રીજા અને દશમા, નવમા અને પાંચમા તથા સાતમા સ્થાન પર અનુક્રમ એક પાદ, બે પાદ અને પૂર્ણ દષ્ટિ છે, તેમ મંગળની પણ છે, જેથી મંગળની ત્રણ પાદ દષ્ટિ કે ઇં પણ સ્થાન પર નથી એમ સિદ્ધ થાય છે.

રવિ, સોમ બુધ અને શુક્ર-એ ચાર ગ્રહોની તો સાતમા સ્થાન પર જ પૂર્ણ દષ્ટિ હોવાથી. બીજા કે ઇં પણ સ્થાનને તેઓ પૂર્ણ દષ્ટિથી જોતા નથી.

પર પ્રતિષ્ઠાના નક્ષત્રો

મહ મિઅસર હત્યુત્તર અનુરાહા રેવઈ સવળ મૂલં ।

પુસ્સ પુળવસુ રોહિણિ સાઈ ઘણિટ્ટા પહટ્ટાણ ॥

અર્થ :- મહા, મૃગશિર, હસ્ત, ઉત્તરાશ્વિની ઉત્તરાષાઢા ઉત્તરાભાદ્રપદ, અનુરાધા, રેવતી, શ્રવણ, મૂળ, પુષ્ય, પુનર્વસુ, રોહિણી, સ્વાતિ અને ધનિષ્ઠ પ્રતિષ્ઠાના કાર્યમાં શુભ છે.

પર શિલાન્યાસ અને સૂત્રપાતના નક્ષત્રો

ચેઈ અસુઅં ધ્રુવમિત્ત કર પુસ્સ ઘણિટ્ટા સયમિસા સાઈ ।

પુસ્સ તિત્તરરે રો કર મિમ સવળે સિલ નિવેસો ॥

અર્થ :- ધ્રુવ સંજ્ઞકા ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાભાદ્રપદ અને રોહિણી, મૃદુસંજ્ઞક, મૃગશિર, રેવતી, ચિત્રા અનુરાધા, હસ્ત, પુષ્ય, ધનિષ્ઠા, શતભિષા અને સ્વાતી એ નક્ષત્રોમાં કૌત્ય

(મર્હર) નો સૂત્રપાત કરવો. તથા પુષ્ય ત્રણે ઉત્તરા નક્ષત્ર, રેવતી, રેહિણી, હસ્ત, મૃગશિર અને શ્રવણ એ નક્ષત્રોમાં શિલાની સ્થાપના કરવી.

૫૪ પ્રતિષ્ઠાકારકના અશુભ નક્ષત્ર

કારાવયસ્સ જમ્મરિકલ્લં વસ સોલસં તહ દ્વારં ।

તેવીસં પચવીસં વિવપદ્દુદ્ધાઢ વજ્જિજ્જા ॥

અર્થ :- બિંબ-પ્રતિષ્ઠા કરવાવાળા એ પોતાનું જન્મ નક્ષત્ર હસમ્, સોળમ્, અઠારમ્, તેવીમમ્ અને પચીસમ્ હોય, તે દિવસે બિંબ-પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય છોડી દેવું જોઈએ.

૫૫ બિંબપ્રવેશ નક્ષત્ર

સયમિસ પુસ્સ ઘણિટ્ટા મિગસિર ધુવમિઠ અણ્હિ સુહવારે ।

સસિ ગુરુસિણ ઉદ્દણ ગિહે પવેસિજ્જ પહિમાઓ ॥

અર્થ :- શનિશિખા, પુષ્ય, ધનિષ્ઠા, મૃગશિર, ઉત્તરાશ્વિનિ, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાશ્વિનિ, રેહિણી, ચિત્રા, અનુરાધા, અને રેવતી એટલા નક્ષત્રોમાં તથા શુભ વારોમાં ચંદ્રમા, શુક્ર અને શુક્રના ઉદયમાં પ્રતિમાનો પ્રવેશ કરાવવો સારો છે.

૫૬ નવીન બિંબ અંગે

નવીન બિંબ કરાવનાર ગૃહસ્થને અનુકૂળ પ્રતિમાનું નક્ષત્ર, યોનિ, ગણ આદિનું બળ જોવાય છે. તે સંબંધમાં કહે છે કે-

યોનિગણ રાશિ ભેદા લમ્યં વર્ગશ્ચ નાહીવેધશ્ચ ।

નૂતન વિમ્બવિધાને ષઢ્વિધમેતદ્ વિલોક્યં-જ્ઞઃ ॥

અર્થ - યોનિ, ગણ રાશિભેદ, લેન-હેન અને નાહિવેધ-એ છ પ્રકારનું બળ નવીન બિંબ કરાવતી વખતે જોવું જોઈએ.

૫૭ નક્ષત્રોની યોનિ સંજ્ઞા

ઉડૂના યોન્યોઽશ્વ-દ્વિપ-પશુ-મુજક્ષ-હિ-શુન કૌત્વજા-માજરા-
હ્રુદય-વૃષ-મહ-વ્યાઘ્રમહિષાઃ ।

તથા વ્યાઘ્ર-ળ-ળ-શ્ચ-કપિ-નકુલ-દ્વન્દ્વ-કપયો, હરિર્વાજી દન્તા
બલરિપુ-રજઃ કુન્ડર ર્હતિ ॥

અર્થ :- અશ્વિની નક્ષત્રની યોનિ અશ્વ, કાર્ત્તિકી નક્ષત્રની
યોનિ હાથિ, કૃત્તિકાની પશુ (બકરો) રૌહિણીની સર્પ, મૃગશિરની
સર્પ; આર્દ્રાની કૃતરો, પુનર્વસુની બિલાડો, પુષ્યનો બકરો, આશ્લે-
ષાની બિલાડો, મઘાની ઉંદર, પૂર્વાશ્વિનીની ઉંદર,
ઉત્તરાશ્વિનીની યોનિ ગાય, હસ્તની પાડો, ચિત્રાની વાઘ
સ્વાતિની પાડો, વિશાખાની વાઘ, અનુરાધાની મૃગબયેષ્ઠાની મૃગ,
મૂળની કૃતરો, પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રની યોનિ વાનર, ઉત્તરાષાઢાની નોળીઆ
શ્રવણની વાનર, ધનિષ્ઠાની સિંહ, શતભિષાની અશ્વ, પૂર્વાભાદ્રપદની
સિંહ, ઉત્તરાભાદ્રપદની બકરો (કેટલાક અંથોમા ગાય લખેલી છે.)
અને રેવતી નક્ષત્રની યોનિ હાથી છે.

૫૮ યોનિ વૈર

શ્વેળં હરીમમહિવશ્રુ પશુલ્લવજ્ઞં,

ગોવ્યાઘ્રમશ્ચ મહમો તુકમૂષિકં ચ ।

લોકાત્તથાહન્યદપિ દમ્પતિ ભર્તુ ભૂત્ય

યોગેષુ વૈરમિહ વજ્યં મુદા હરન્તિ ॥

અર્થ :- કૃતરા અને હરણને પરસ્પર વૈર છે. તેવી રીતે
સિંહ અને હાથીને, સર્પ અને નોળીઆને, બકરા અને વાનરને,
ગાય અને વાઘને, ઘોડા અને પાડાને, બિલાડા અને ઉંદરને-એ બધાને
પરસ્પર વૈર છે. આ સિવાય લોકમાં પ્રચલિત વૈર પણ જાણી લેવા.

આ યેનિ-વૈર પતિ-પત્ની, સ્વામી-સેવક, શુર-શિષ્ય આદિના
સંબંધમાં છેડી દેવાં જોઈએ.

૫૬ નક્ષત્રોની ગણ્ય ઝંજી

દિવ્યો ગણઃ કિલ પુનર્વસુપુપ્ય હસ્ત

સ્વાત્યશ્ચિની શ્રવણ પૌષ્ણ મૃગાનુરાધાઃ ।

સ્યાન્માનુષસ્તુ ભરણી કમલાસનક્ષં

પૂર્વેત્તિરા ત્રિતથ શઙ્કર દૈવતાનિ ॥

રક્ષોગણઃ પિતૃમ રાક્ષસ વાસવૈન્દ્ર

ચિત્રા દ્વિદૈવ વરુણાગ્નિ ધ્રુવજ્ઞમાનિ ।

પ્રોતિઃ સ્વયોરતિ નરામરયોસ્તુ મધ્યા,

વૈરં પલાદ સુરયોમૃતિરન્ત્યયોસ્તુ ॥

અર્થ :- પુનર્વસુ, પુષ્ય, હસ્ત, સ્વાતિ, અશ્વિની, શ્રવણ, રેવતી મૃગશિર અને અનુરાધા એ નવ નક્ષત્ર દેવગણવાળાં છે.

ભરણી, રોહિણી, પૂર્વાશ્વિની, પૂર્વાષાઢા, પૂર્વાશાદ્રપદ, ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાશાદ્રપદ અને આર્દ્રા એ નવ નક્ષત્ર મનુષ્યગણવાળાં છે.

મઘા, મૂળ ધનિષ્ઠા, જ્યેષ્ઠા, ચિત્તા, વિશાખા, શતભિષા, કૃત્તિકા અને આશ્લેષા એ નવ નક્ષત્ર રાક્ષસ ગણ વાળાં છે.

બંને જોઈ જ વર્ગમાં હોય તો અત્યંત પ્રીતિ રહે.

જોકનો મનુષ્ય ગણ અને બીજાનો દેવ ગણ હોય તો મધ્યમ પ્રીતિ રહે.

જોકનો દેવગણ અને બીજાનો રાક્ષસ ગણ હોય તો પરસ્પર દેશ રહે. તથા જોકનો મનુષ્ય ગણ અને બીજાનો રાક્ષસ ગણ હોય તો મૃત્યુકારક છે.

૬૦ રાશિ ફલ

વિસમા અઠમે પીઈ સમાર અઠમે રિલ ।

સત્તુ છટ્ટુમં નામરાસિહિ પરિવજ્જહ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્દર્ત દર્પણ :

વાયવારસમ્મિ વજ્જે નવપચ મંગં તહા ।

સેસેસુ પીઈ નિદ્દિઠ્ઠા જઈ દુચ્ચાગહ મુત્તમા ॥

અર્થ :- વિષમ રાશિ (૧-૩-૫ ૭ ૯-૧૧)ની આઠમી રાશિની સાથે મિત્રતા છે અને સમ રાશિ (૨-૪-૬-૮-૧૦-૧૨)ની આઠમી રાશિની સાથે શત્રુતા છે તથા વિષમ રાશિની છઠી રાશિની સાથે શત્રુતા છે અને સમ રાશિની છઠી રાશિની સાથે મિત્રતા છે

જો છઠી અને આઠમી, ખીજી અને બારમી તથા નવમી અને પાંચમી રાશિઓના સ્વામીની સાથે પરસ્પર મિત્રતા ન હોય તો પણ છોડવી જોઈએ.

ખીજી, સાતમીથી સાતમી રાશિ, ત્રીજીથી અઘ્યારમી રાશિ તથા દશમી અને ચોથી રાશિ પરસ્પર શુભ છે.

૬૧ રાશિ કૂટનો પરહાર

નાહી યોનિગણ સ્તારા ચતુષ્ક શુભદ યદિ ।

તદૌદાસ્યેઽપિ નાથાના મ્હૂટ શુભદ મતમ્ ॥

અર્થ :- જો નાહી, યોનિ, ગણ અને તારા એ ચાર શુભ હોય તો રાશિઓના સ્વામીઓ મધ્યસ્થ પણ હોવા છતાં રાશિકૂટ શુભદાયક માનેલ છે.

૬૨ રાશિઓના સ્વામી

મેપાદીશાઃ કુજઃ શુક્રો બુધશ્ચન્દ્રો રવિર્બુધઃ ।

શુક્રઃ કુજો ગુરુમન્દો મન્દો જીવ હતિ ક્રમાત્ ॥

અર્થ - મેષરાશિનો સ્વામી મંગળ, વૃષનો શુક્ર, મિથુનનો બુધ, કર્કનો ચંદ્રમા, સિંહનો રવિ, કન્યાનો બુધ, તુલાનો શુક્ર, વૃશ્ચિકનો મંગળ, ધનનો શુક્ર, મકરનો શનિ. કુંભનો શનિ અને મીન રાશિનો સ્વામી શુક્ર છે. આ પ્રમાણે બારે રાશિઓના સ્વામી જાણવા.

૬૩ નાડી ફેટ

જ્યેષ્ઠાયમ્ણેશની રાધિપમ યુગ યુગ દાસ્રમં ચંકનાડી,
પુષ્યેન્દુ ત્વાષ્ટ્ર મિત્રાન્તક વસુજલમ યેનિબુધ્ન્યે ચ મધ્યા ।
વાટવગ્નિ ધ્યાલ વિવોદુ યુગ ધુગમથો પૌષ્ણમંચાપરા સ્યાદ્,
દમ્પત્યેરેકનાડ્યા પરિણય નમસન મધ્યનાડ્યાં હિ મૃત્યુઃ ॥

અર્થ :- જ્યેષ્ઠા, મૂળ, ઉત્તરા કાશ્યુની, હસ્ત, આર્દ્રા, પુનર્વસુ, શતતારકા, પૂર્વા ભાદ્રપદ અને અશ્વિની એ નવ નક્ષત્રોની આધનાડી છે.

પુષ્ય, મૃગશિર, મિત્રા, અનુરોધા, ભરણી, ધનિષ્ઠા, પૂર્વાષાઢા પૂર્વા કાશ્યુની અને ઉત્તરા ભાદ્રપદ એ નવ નક્ષત્રોની મધ્ય નાડી છે.

સ્વાતિ, વિશાખા, કર્તિકા, રોહિણી, આશ્લેષા, મઘા, ઉત્તરાષાઢા, શ્રવણ અને રેવતી એ નવ નક્ષત્રોની અંત્ય નાડી છે.

વર-વહુનો એક નાડીમાં વિવાહ કરવો તે અશુભ છે મધ્ય નાડીમાં વિવાહ કરે તો મૃત્યુ થાય.

૬૪ નાડી ફેળ

સુજ સુહિ સેવય સિસ્સા ઘર પુર દેસ સુહ એગ નાડોઆ ।
કન્ના પુળ પરિણોત્રા હ્ણદ્ પદ્ સમુરં સાસું ચ ॥

અર્થ :- એકનાડી સ્થિત્તા યત્ર ગુરુમન્ત્રા દેવતા ।

તત્ર દ્વેષ રજ મૃત્યુ ક્રમેણ ફલમાદિ શેન્ ॥

અર્થ :- પુત્ર, મિત્ર, સેવક, શિષ્ય, ઘર, પુર અને દેશ એ એક નાડીમાં હોય તો શુભ છે પરંતુ કન્યાનો વિવાહ એક નાડીમાં કરવામાં આવે, તો પતિ, સસરા અને સાસુનો વિનાશ થાય

શુર, મત્ર અને દેવ-એ એક નાડીમાં હોય, તો અનુકેમે શત્રુતા, રોગ અને મૃત્યુ કરે છે

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્રૂર્ત્ત્ત્વં કર્પણ :

૬૫ તારા યજ્ઞ

જનિભાન્નવ કૈષુ ત્રિષુ જનિકર્મા ધાન સર્જિતા પ્રથમાઃ ।
તામ્યન્ત્રિ પન્ચ સપ્તમ તારાઃ સ્યુર્નં હિ શુભાઃ ક્વચન ॥

અર્થ :- જન્મ નક્ષત્ર અથવા નામ નક્ષત્રથી શરૂઆત કરીને નવ-નવ નક્ષત્રની ત્રણ લાઈન કરવી. એ ત્રણે લાઈનમાં પહેલાં પહેલાં તારાના નામ અનુક્રમે જન્મતારા, કર્મતારા અને આધાન તારા છે.

આ નવ નવ ત્રણે લાઈનમાં ત્રીણ, પાંચમી અને સાતમી તારા અશુભ છે.

૬૬ તારાનો ચંત્ર

જન્મ ૧	સંપત્ ૨	વિપત્ ૩	ક્ષમ ૪	યમ ૫	સાધન ૬	નિધન ૭	કૌત્રી ૮	પરમગૌ ત્રી ૯
કર્મ ૧૦	„ ૧૧	„ ૧૨	„ ૧૩	„ ૧૪	„ ૧૫	„ ૧૬	„ ૧૭	„ ૧૮
આધા ન ૧૯	„ ૨૦	„ ૨૧	„ ૨૨	„ ૨૩	„ ૨૪	„ ૨૫	„ ૨૬	„ ૨૭

એ તારાઓમાં પ્રથમ, બીજી અને આઠમી તારા મધ્યમ ફળ દાયક છે. ત્રીજી પાંચમી અને સાતમી તારા અધમ છે ચોથી, છઠ્ઠી અને નવમી તારા શ્રેષ્ઠ છે.

કથું છે કે-

ઋક્ષં ન્યૂનં તિથિન્યૂના ક્ષપાનાથોઽપિ ચાષ્ટમઃ ।

તત્સર્વં શમયે તારા ષટ્ ચતુર્થ નવ સ્થિતાઃ ॥

અર્થ :- નક્ષત્ર અશુભ હોય, તિથિ અશુભ હોય ચન્દ્રમા પણ આઠમો હોય. એ બધાને છઠ્ઠી, ચોથી અને નવમી તારા કાળી છે છે. અર્થાત્ એ અશુભ ફળ આપી શકતાં નથી.

યાત્રા યુદ્ધ વિવાહેષુ જન્મતારા ન શોભના ।

શુભાન્ત્ય શુભકાર્યેષુ પ્રવેશે ચ વિશેષતઃ ॥

અર્થ :- યાત્રા, શુદ્ધ અને વિવાહમાં જન્મની તારા શુભ નથી. પરંતુ બીજા શુભ કાર્યોમાં જન્મની તારા શુભ છે અને પ્રવેશ કરવામાં તેા વિશેષે કરીને શુભ છે.

૬૭ વર્ગ બળ

અ ક વ ટ ત પ યશ વર્ગાઃ સ્વગેશ માર્ગારસિંહ શુનામ્ ।
સર્પાશ્વિમૃગાત્રીનાં નિજપચ્ચમ વૈરિણામષ્ટી ॥

અર્થ :- અ વર્ગ, ક વર્ગ, ય વર્ગ, ટ વર્ગ, ત વર્ગ, પ વર્ગ, ય વર્ગ અને શ વર્ગ - એ આઠ વર્ગ છે.

તેના સ્વામી અ વર્ગને ગરુડ, ક વર્ગનો બિલાડો, ય વર્ગનો સિંહ, ટ વર્ગનો કૂતરો, ત વર્ગનો સર્પ, પ વર્ગનો ઉંદર; ય વર્ગનું હરણ, અને શ વર્ગનો બકરો છે.

આ આઠ વર્ગોમાં પોતાના વર્ગથી પાંચમેા વર્ગે શત્રુ બાણવો.

૬૮ લેણુ દેણીનો વિચાર

નામાદિ વર્ગાઙ્ક મયંક વર્ગે, વર્ગાઙ્ક મૈવ ક્રમતો ક્રમાચ્ચે ।
ન્યત્યોમયો રષ્ટ્રહતા વશિષ્ઠે-ઽદિતે વિશેષા પ્રયમેન દેયાઃ ॥

અર્થ - બંનેના નામના પહેલા અક્ષરવાળા વર્ગોના અંકોને અનુક્રમે પાસે રાખીને પછી તેને આઠથી ભાગેા એ શેષ રહે તેના અર્ધ કરેા. બાકી રહે તેટલા વિંધા, પહેલા અંકના વર્ગ વાળેા, બીજા વર્ગ વાળાનો કરબદાર બાણવો.

એ પ્રમાણે વર્ગના અંકોને ઉત્ક્રમથી અર્થાત્ બીજા વર્ગના અંકને પહેલા લખી પૂર્વવત્ ક્રિયા કરેા. પછી બંનેમાં જેના વિંધા અધિક હોય; તે કરબદાર બાણવો.

ઉદાહરણ : શ્રી મહાવીર દેવ અને જિનકાસ. આ બંને નામમાં

-શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્દત્ ૬૫૯ :

૪૧૫

પહેલા શ્રી મહાવીરદેવનો વર્ગ છટ્ટો છે અને જિનદાસનો વર્ગ ત્રીજો છે. તે બંને વર્ગના અંક પાસે લખ્યા તો ૬૩ થયા. તેને આઠે ભાગતા શેષ ૭ વધ્યા. તેના અર્ધા કર્યા, તો બાકી ૩૦ વિશ્વા રહ્યા. જેથી શ્રી મહાવીરદેવ જિનદાસના સાડાત્રણ વિશ્વા કરજકાર છે એમ નક્કી થયું.

હવે ઉત્ક્રમથી એટલે જિનદાસના વર્ગને પહેલો લખ્યો. તો ૩૬ થયા તેને આઠે ભાગ્યા તો ૪ રહ્યા તેના અર્ધા કર્યા. તો ૨ વિશ્વા રહ્યા. જેથી જિનદાસ શ્રી મહાવીરદેવના ૨ વિશ્વા કરજકાર છે એમ નક્કી થયું.

યોનિ, ગણ; રાશિ તારાશુદ્ધિ અને નાહીવેધ એ પાંચ તો જન્મના નક્ષત્રથી લેવા બે જન્મ નક્ષત્રનો ખ્યાલ ન હોય તો પ્રાચી નામ-નક્ષત્રથી લેવા. પરંતુ વગરૈત્રી અને લેણા-દેણી તો પ્રગટપણે યોદ્ધાતા નામના નક્ષત્રથી લેવા-એમ 'આરંભસિદ્ધિ' અથમાં કહ્યું છે.

૬૬ રાશિ, યોનિ, નાહી, ગણ આદિ જાણવાનું
રાતપદ ચક્ર

સંખ્યા	નક્ષત્ર	અક્ષર	રાશિ	વર્ણ	વસ્થ	યોનિ	રાશીરા	ગણ	નાહી
૧	અશ્વિન	ચૂ. રો. ચો. લા.	મેષ	ક્ષત્રિય	ચતુ- ષ્પદ	અશ્વ	મંગળ	દેવ	આદ્ય
૨	ભરણી	લી. લ. લે. લો.	મેષ	"	"	ગજ	"	મનુષ્ય	મધ્ય
૩	કૃતિકા	અ. ઈ. ઉ. એ	૧મેષ ૩વૃષ	૧ક્ષત્રિ ૫૩વૈશ્વ	"	ખકરો	૧મંગ ૫૩શુક	રાક્ષસ	અંત્ય
૪	રોહિણી	ઓ. વા. વી. પુ.	વૃષ	ગૌરવ	"	સર્પ	શુક્ર	મનુષ્ય	અત્મ

પ.	સૂગ સિર	વે ક.	વો. કી	રવૃષ મિદન	રર ર શુદ્ધ	રોર ર મનુ	રય ર મનુ	સર્પ	ર શુક ર યુધ	દેવ	મધ્ય
૧	આદ્રા	કે. ધ કે. જ	મિદન	શુદ્ધ	મનુષ્ય	શ્વાન	યુધ	મનુષ્ય	આદ્રા		
૭	પુન વંસુ	કે. કો કો. કી	૪ મિથુ ૧૧ કર્ક	૩ શ. ૧ આ	૪ મનુ. ૧ જલ.	માર્ગર	૩ યુધ ૧ ચન્દ્ર	દેવ	આદ્રા		
૮	પુસ્ત	કે. કે. કો. કા.	કર્ક	આહ	ચલચર	બકેરો	ચન્દ્રમા	દેવ	મધ્ય		
૯	આવે પા	કી કે કે. કો	"	"	"	માર્ગર	"	રાક્ષસ	અત્ય		
૧૦	મધા	મા મી મુ. મે	સિંહ	ક્ષત્રિય	વનચર	ઉદર	સર્પ	"	"		
૧૧	પૂર્વાશ	મો ઠા કી. કે	"	"	"	"	"	મનુષ્ય	મધ્ય		
૧૨	ઉત્તરા કો	કે. કો મા પી.	૧ સિંહ ૩ કન્યા	૨ ક્ષત્રિય ૩ લેશ્ય	૧ વન ૩ ચર	ગાય	૧ સર્પ ૩ યુધ	"	આદ્રા		
૧૩	હરત	પુ. પા જુ. ક	કન્યા	લેશ્ય	મનુષ્ય	બેસ	યુધ	દેવ	"		
૧૪	ચિત્રા	પે. પો રા રી	૨ કન્યા ૨ વૃષા	૨ લેશ્ય ૨ શર	"	વાધ	૨ યુધ ૨ શુક	રાક્ષસ	મધ્ય		
૧૫	સ્વાતિ	રૂ. રે રો. તા	વૃષા	શર	"	બેસ	શુક	દેવ	અત્ય		
૧૬	વિશા ખા	તી વૃ તે તો	૩ વૃષા ૧ જ્ઞેષ્ઠ	૩ શર ૧ આ	૩ મનુ. ૧ કોડ	વાન	૩ શુક ૧ મ	રાક્ષસ	"		
૧૭	અનુ રાધા	તા ની તુ ને	જ્ઞેષ્ઠ	આ	કોડ	હરણ	મંગલ	દેવ	મધ્ય		
૧૮	જ્યેષ્ઠ	નો પા ચી. ચુ.	"	"	"	"	"	રાક્ષસ	આદ્રા		

૧૯	મૂળ	ચે ચો ભા ભી	ધન	ક્ષત્રિય	મનુ.	કુર્કર	ગુર	રાક્ષસ	આઘ
૨૦	પૂર્વા	શુ.ધા પ ઢા	ધન	"	મનુ.ચ તુરપદ	વાનર	ગુર	મનુષ્ય	મધ્ય
૨૧	ઉત્તરા	લે ભો પાઠા	૧ ધન ૭ મકર	૧ ક્ષત્રિ ૭ વૈશ્ય	ચતુ ૨૫૬	નોળી ઓ	૧ ગુર ૭ ઠનિ	મનુ	અંત્ય
૨૨	શ્રવણ	ખિ ખુ ખે ખો	મકર	વૈશ્ય	ચતુ. ૭ લયર	વાનર	શનિ	દેવ	"
૨૩	ધનિષ્ઠા	ગા ગી ગુ ગે	૨ મકર ૨ કુભ	૨ વૈશ્ય ૨ શુદ્ર	૨ નક્ષ ૨ મનુ	સિંહ	"	રાક્ષસ	મધ્ય
૨૪	શતભિષા	ગો સા સી સુ	કુંભ	શુદ્ર	મનુ	ધોડો	"	"	આઘ
૨૫	પૂર્વાભાદ્રપદ	સે સો દા દી	૩ કુંભ ૧ મીન	૩ શુદ્ર ૧ બ્રા.	મનુ. ૭ લયર	સિંહ	૭ શનિ ૧ ગુર	મનુ.	"
૨૬	ઉત્તરાભાદ્રપદ	દુ થ. ઝ ઝા	મીન	બ્રા	૭ લયર	ગાય	ગુર	મનુ	મધ્ય
૨૭	રેવતી	દે દો. ચા ચી	"	"	"	હાથો	"	દેવ	અંત્ય

૭૦ કાળમુખી યોગ

ચરુત્તર પંચમઘા કત્તિઅ નવમીદ્ તદ્વઅ અનુરાહા ।

અઠમિ રોહિણો સહિઆ કાલમુહી જોગિ માસ છગિ મચ્ચૂ ॥

અર્થ :- ચોથના દિવસે ત્રણ ઉત્તરા, પાંચથે મઘા, નવ-મીને કૃતિકા, ત્રીજને અનુરાધા અને આઠમને રોહિણી નક્ષત્ર હોય તો કાળમુખી નામનો યોગ થાય

આ યોગમાં કોઈ શુભ કાર્ય કરે તો કરનારનું ૭ મહિનાની અંદર મરણ નીપળે

૭૧ યમલ અને ત્રિપુબ્ધર યોગ

મગલ ગુરુ સળિ મદા મિગ ચિત્ત ઘણિ દિઆ જમલજોગો ।

કિત્તિ પુન ડક વિસાહા પૂમ ડસાહિ તિપુવકરઓ ॥

અર્થ :- મંગળ શુક્ર અથવા શનિવારે ભદ્રા (૨-૭-૧૨) તિથિ હોય તથા મૃગશિર, ચિત્રા અથવા અનુરાધા નક્ષત્ર હોય, તો 'યમલયોગ' થાય છે. તેમજ ઉક્ત વાર અને ઉક્ત તિથિને નિઃસે કૃત્તિકા, પુનર્વસુ. ઉત્તરા શ્રાવણી, વિશ ખા, પૂર્વાશાદ્રપદ અથવા કિતારાષ્ટદા નક્ષત્ર હોય, તો 'ગિપુષ્કર' નામનો યોગ થાય છે.

૭૨ પચ્ચક્રયોગ

પચગ ઘણિદ્ધ અદ્ધા મયકિયવજ્જિજ્જ જામ વિસિ ગમણં ।

एसु तिसु सृहं असृहं विह्विं द्रुति पण गुणं हेई ॥

અર્થ :- પચિષ્ઠા નક્ષત્રના ઉત્તરાધંથી રેવતી નક્ષત્ર સુધી-એ પાંચ નક્ષત્રની પંચક સંજ્ઞા છે.

આ યોગમાં મૂતક કાર્ય અને હક્ષિણ-દિશામાં ગમન કરવું નહિં.

ઉક્ત ત્રણે યોગમાં અર્થાત્ યમલયોગ ત્રિપુષ્કરયોગ અને પંચકયોગમાં શુભ અથવા અશુભ કાર્ય કરવામાં આવે તો અનુક્રમે યમલ્યુ, ત્રણ શુભ અને પાચશુભ થાય છે.

૭૩ અખલ્લાયોગ

कृत्ति अपभिई चउरी सणि बुहि ससि सूर वार जुत्त कमा ।

पंचमि विइ एगारंसि वारसि अबला सुहे कज्जे ॥

અર્થ :- કૃત્તિકા, રૌહિણી, મૃગશિર અને આદ્રા એ ચાર નક્ષત્રના દિવસે અનુક્રમે શનિ, બુધ, સોમ અને રવિવાર હોય તથા પાંચમ, બીજ, અગ્રહારસ અને બારસ તિથિ હોય, તો અખલા નામનો યોગ થાય. આ યોગ શુભ કાર્યમાં વાજર્ય છે.

૭૪ તિથિ અને નક્ષત્રનો મૃત્યુ યોગ

मल्लसाइ चित्ता असेस सर्यामिस य कत्तिरे वइआ ।

नदाए भद्दाए भद्दवया फग्गुणी दो दो ॥

विजयाए मिग सबणा पुस्सज्जिस्सणि भरणिजिदु रित्ताए ।

आसाढदुग विसाहा अणुराह पुणव्वसु महाय ॥

पुण्णाइ कर घणिट्ठा रौहिणी इअ मयगज्जत्थ नक्खत्ता ।

नदिपइद्धा पमुहे सुहकज्जे वज्जए मइमं ॥

श्री यतीन्द्र भूदूर्त दर्पण :

અર્થ :- નંદા તિથિ (૧-૬-૧૧) ને દિવસે મૂળ, આદ્રા, સ્વાતિ, ચિત્રા, આશ્લેષા, શતભિષા, કૃત્તિકા અથવા રેવતી નક્ષત્ર હોય, ભદ્રા તિથિ (૨-૭-૧૨) ને દિવસે પૂર્વા ભાદ્રપદ, ઉત્તરા ભાદ્રપદ પૂર્વા ફાલ્ગુની અથવા ઉત્તરા ફાલ્ગુની નક્ષત્ર હોય, જ્યેષ્ઠા તિથિ (૩-૮-૧૩) ને દિવસે મૃગશિર, શ્રવણ, પુષ્ય, અશ્વિની, ભરણી અથવા જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર હોય. રિકતા તિથિ (૪-૯-૧૪) ને પૂર્વાષાઢા વિશાખા અનુરાધા અથવા મઘા નક્ષત્ર હોય, પૂર્ણિ તિથિ (૫, ૧૦, ૧૫) ને દિવસે હસ્તા, ધનિષ્ઠા અથવા રોહિણી નક્ષત્ર હોય તો તે સર્વ નક્ષત્ર મૃતક અવસ્થાવાળાં કહેવાય છે. તેથી તે નક્ષત્રોના દિવસે નદી, પ્રતિષ્ઠા આદિ શુભ કાર્ય કરવા નહીં.

૭૫ અશુભ યોગોનો પરિહાર

કુયોગાસ્તિથિ વારોત્થા-સ્તિથિભોત્થા મવારજાઃ ।

દુળબંગસજેષ્વેવ વજ્યાર્હિતયજાસ્તથા ॥

અર્થ :- તિથિ અને વારના યોગથી, તિથિ અને નક્ષત્રના યોગથી, નક્ષત્ર અને વારના યોગથી તથા તિથિ, નક્ષત્ર અને વાર, એ ત્રણેના યોગથી જે-જે અશુભ યોગ થાય છે, તે બધા દુષ્ટ (ઓરિસ્સા) બંગાળ અને ખશ (નેપાળ) દેશમાં વર્જ્ય છે. બીજા દેશોમાં વર્જ્ય નથી.

રવિયોગ રાજજોગે કુમારજોગે અમુદ્ધ દિશ્વહે વિ ।

જ સુહકજ્જ કોરઈ ત સંવ બહુફલ હોઈ ॥

અર્થ :- અશુભ યોગના દિવસે જો રવિયોગ, રાજયોગ અથવા કુમારયોગ હોય તો તે દિવસે જે કાંઈ શુભ કાર્ય કરવામાં આવે તે અધક ફળદાયી થાય છે

અયોગે સુયોગોઽપિ ચેત્ સ્યાત્ તદાનોમયોગં નિહત્યૈષ સિદ્ધિવનોતિ ।

પરે લગ્નશુદ્ધયા કુયોગાદિ નાશ દિનાર્દ્ધોત્તર વિષ્ટિપૂર્વં ચ શસ્તમ્ ॥

અર્થ - અશુભ યોગના દિવસે જો શુભ યોગ હોય, તો તે

અશુભ યોગોને નાશ કરીને સિદ્ધિકારક થાય છે. કેટલાક આચાર્યો કહે છે કે લગ્ન શુદ્ધ ઠીક હોય તો કુયોગોને નાશ થાય છે. ભદ્ર તિથિ દિનાર્ધ પછી શુભ થાય છે.

કુતિહિ-કુવાર-કુજોગા ત્રિટો વિ ચ જમ્મરિક્ક દહ્દ તિ હો ।
મઞ્જણ્હવિષાઓ પર સવ્વપિ મમં મવેઽસ્સ ॥

અર્થ :- દુષ્ટ તિથિ, દુષ્ટ વાર, દુષ્ટ યોગ, વઘિ, જન્મ નક્ષત્ર અને મઞ્જણતિથિ એ બધા દિવસના મધ્યાહ્ન પછી અવશ્યપણે શુભ થાય છે.

અયોગાસ્તિથિ વારક્ષ-જાતર યેઽમી પ્રકીર્તિતાઃ ।

લગ્ને ગ્રહબલોપેતે પ્રભવન્તિ ન તે ક્વચિત્ ॥

યત્ર લગ્ન વિના કર્મ ક્રિયતે શુભ સઙ્ગકમ્ ।

તત્રૈ તેષાં હિ યોગાન્તર પ્રભાવાજ્જાયતે ફલમ્ ॥

અર્થ - તિથિ વાર અને નક્ષત્રોથી જે-જે કુયોગો થાય છે, તે બધા બળવાન ગ્રહવાળા લગ્ન સમયમા નિર્બળ બની જાય છે. અર્થાત્ લગ્નબળ સાફ હોય તો કુયોગોને હોય થતો નથી. જ્યાં લગ્ન વિના જે શુભ કાર્ય કરવામાં આવે તો ત્યાં તે કુયોગોના પ્રભાવથી અશુભરૂપે ફળે છે.

૭૬ લગ્ન-વિચાર

લાતં શ્વેત પ્રતિષ્ઠાયા ક્રમાન્મધ્યમયા વરમ્ ।

દ્વયજ્ઞં સ્થિર ચ ભૂયોમિ-ગુર્ણૈરાદ્યં ચરં તથા ॥

અર્થ - પ્રતિષ્ઠા આદિના શુભ કાર્યમાં દ્વિત્વભાવ-લગ્ન શ્રેષ્ઠ છે. સ્થિર લગ્ન મધ્યમ છે અને ચર લગ્ન કનિષ્ઠ છે. પરંતુ અત્યંત બળવાન શુભ લગ્નયુક્ત ચર લગ્ન હોય તો તે લઈ શકાય છે.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ કૃપાં :

: ૪૨૧

૭૭ લગ્નચક્ર

ચર	મેપા	કર્ક	૪૫	મકર ૧૦	અધમ
સ્થિર	૪૫ ૨	સિંહ	૮	કુંભ ૧૧	મધ્યમ
દ્વિ.સ્વ ભાવ	મિથુન ૩	કન્યા	૬	મીન ૧૨	ઉત્તમ

૭૮ કુંડળીમાં સાતમા સ્થાનની શુદ્ધિ

રવિ. કુજોર્કજો રાહુઃ શુક્રો વા સપ્તમ સ્થિતઃ ।
હન્તિ સ્થાપકક્ત્તારૌ સ્થાપ્યમપ્યવિલમ્બિતમ ॥

અર્થ :- રવિ, મંગળ, શનિ, રાહુ અથવા શુક્ર એ કુંડળીના સાતમા સ્થાનમાં હોય, તો સ્થાપના કરાવવાવાળાને અને પ્રતિમાને ઝડપથી વિનાશ થાય છે.

ત્યાજ્યા લગ્નેઽઽધયો મન્વાત્ ષષ્ઠે શુક્રેન્દુલગ્નપાઃ ।

રન્ધ્રે ચન્દ્રાદયઃ પચ્ચ સર્વે ઽસ્તે ઽઽજ ગુરુ સમૌ ॥

અર્થ :- લગ્ન સ્થાનમાં શનિ, રવિ, સોમ અથવા મંગળ હોય, છદ્દા સ્થાનમાં શુક્ર ચંદ્રમા અથવા લગ્નને સ્વામી હોય, આઠમા સ્થાનમાં ચન્દ્ર, મંગળ, બુધ શુક્ર અથવા શુક્ર હોય તો લગ્ન વળતર છે અને સાતમા સ્થાનમાં કોઈ પણ ગ્રહ હોય તો સારું નહીં. પરંતુ કેટલાક આચાર્યોનો મત છે કે ચન્દ્રમા અને શુક્ર, સાતમા સ્થાનમાં હોય તો મધ્યમ ફળદાયક છે.

૭૯ પ્રતિષ્ઠા કુંડળીમાં ગ્રહોની સ્થાપના

પ્રતિષ્ઠાયાં શ્રેષ્ઠે રવિરુપચયે શીતકિરણા,

સ્વધર્માદયે તત્ર ક્ષિતિજ રવિજોત્ર્યાયરિપુર્ગી ।

બુધ સ્વર્ગાચાર્યૌ વ્યયનિધન વર્જૌ મૃગુસુતઃ

સુતં યાવલ્લગ્નાન્નવમદશમાયેષ્વપિ તથા ॥

: વિશાળ ત્રીજો

અર્થ :- પ્રતિષ્ઠા સમયની લગ્ન કુંડળીમાં સૂર્ય ને ઉપચય (૩-૬-૧૦-૧૧) સ્થાનમાં હોય તો શ્રેષ્ઠ છે.

ચન્દ્રમા ધન અને ધર્મસ્થાનમાં તથા ઉપચય સ્થાનમાં હોય તો શ્રેષ્ઠ છે.

મંગળ અને શનિ ગીળ, છઠ્ઠા અને અગ્રમા સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

બુધ અને શુક્ર ભારમા અને આઠમા સ્થાન સિવાય બાકીના કોઈ પણ સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

શુક્ર પહેલાં, બીજા, ત્રીજા ચોથા, પાંચમા, નવમા, દશમા; અને અગ્રમા સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

લગ્નમૃત્યુ સુતાસ્તેષુ પાયાસ્ત્રે શુભાઃ સ્થિતિઃ ।
સ્પર્શ્યા દેવ પ્રતિષ્ઠાયા લ.નષ્ટાદ્યગઃ શશી ॥

અર્થ : પાપચક્ર (રવિ, મંગળ, શનિ, શકુ અને કેતુ) ને પહેલાં, છઠા, પાંચમા અને સાતમામાં હોય, શુભ ચક્ર (ચન્દ્રમા, બુધ, શુક્ર અને શુક્ર) આઠમા સ્થાનમાં હોય એ પ્રકારની ચક્રસ્થિતિવાળી કુંડળી હોય તો પ્રતિષ્ઠા કાર્યમાં અશુભ છે.

નાશચંદ્ર ચથમાં કલ્પુ છે કે-

ત્રિરિપા ૧ વાસુતલ્લે ૨ સ્વત્રિકોણ કેન્દ્રે

૩ વિરંદ્મરેડ્વા ૪ જ્યેષ્ઠે ૫ ।

લાભે ૬ કૂર ૧ બુધા ૨ ત્રિત ૩ મૃગુ

૪ ગણિ ૫ સર્વે ૬ ક્રમેણ શુભાઃ ॥:

અર્થ : કૂર ચક્ર ત્રીજા અને છઠ્ઠા સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે
બુધ પહેલાં, બીજા, ત્રીજા ચોથા, પાંચમા અને દશમા સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

શ્રી ચતિન્દ્ર મુકુર્ત્ત ૬૫૭

: ૪૨૩

શુક્ર-બીજ પાંચમા, નવમા અને કેન્દ્ર સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

શુક્ર ૬, ૫, ૧, ૪, ૧૦ એ પાંચ સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

ચન્દ્રમા બીજા અને ત્રીજા સ્થાનમાં શુભ છે. એ દરેક ગ્રહ અભ્યારમા સ્થાનમાં હોય તો શુભ છે.

સે ઝકઃ કેન્દ્રારિ ઘર્મેષુ શશિ જોડરિનવાસ્તગઃ ।

ષ્ઠેજ્ય રચત્રિગઃ શુક્રો મધ્યમઃ સ્થાપના કષ્ણે ॥

આરેન્દ્રકર્કા. સુતેઽસ્તારિરિર્વફે શુક્ર સ્ત્રિગો ગુરુઃ ।

વિમધ્યમઃ શનિર્ધીસે સર્વ શેષુષુ નિન્દિતાઃ ॥

અર્થઃ સૂર્ય ૬થમા સ્થાનમાં હોય. ચન્દ્રમા કેન્દ્ર (૧, ૪, ૭, ૧૦) છઠ્ઠા અને નવમા સ્થાનમાં હોય યુધ સાતમા અને નવમા સ્થાનમાં હોય, શુક્ર છઠ્ઠા સ્થાનમાં હોય; શુક્ર બીજા અથવા ત્રીજા સ્થાનમાં હોય, તો તે પ્રતિષ્ઠા કુડળી મધ્યમ ફળ હાયક બાણવી

મંગળ ચન્દ્રમા અને સૂર્ય એ પાંચમા સ્થાનમાં હોય, શુક્ર છઠ્ઠા સાતમા અથવા બારમા સ્થાનમાં હોય, શુક્ર ત્રીજા સ્થાનમાં હોય; શનિ પાંચમા અથવા ૬થમા સ્થાનમાં હોય તો તે કુડળી વિમધ્યમ ફળહાયક છે. તે સિવાય બીજા સ્થાનોમાં કોઈ ગ્રહ હોય, તો તે નિન્દનીય છે.

૮૦ શ્રી જિનરાજ - પ્રતિષ્ઠા સુદ્ધર્ત

બલવ્રતિ સૂર્યસ્ત સુતે બલહોનેઽઙ્ગરકે બુધ ચૈવ ।

મેષવૃષ્ઠ્યે સૂર્યે કષ્ણાકરે ચાર્હતી સ્થાપ્યા ॥

અર્થઃ શનિ બળવાન હોય મંગળ અને યુધ બળવાન હોય તથા મેષ અને વૃષમાં સૂર્ય અને ચન્દ્રમા હોય ત્યારે શ્રી અરિહંતની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરવી.

૮૧. દાર ખૂણાની સ્તંભ યગેરે રાખવાનો ક્રમ

‘વારં વારસ્સ સમ અહવારં વારમન્નિ કાયવ્વ ।

અહ વજ્જિઝ્ઞણ વારં કીરડ વાર તહાલં ચ ॥

મુખ્ય દારની બરાબર બીજા દાર રાખવાં, અથવા ફરેકનાં મથળાં સમસૂત્રમાં રાખવાં. અથવા મુખ્ય દારની મધ્યમાં આવે એ પ્રમાણે સાંકડું કરવું. એ મુખ્ય દારની સન્મુખપણું છોડીને એક તરફ દાર કરવામાં આવે તો પોતાની ઇચ્છાનુસાર કરે.

‘અન્તદ્વારિદ વહિદ્ધારિં નોચ્ચં કુર્યાન્ન સઙ્કટમ્ ।

ઉચ્ચ વિસઙ્કટ વાપિ તચ્છિવ્વાય ન ગાયતે ॥

અંકરના મુખ્ય દારથી બહાર ખડકીનું દાર બિંચું તથા સાંકડું કરવું નહીં. બન્નેના મથળાં (ઉત્તરેંગ) સમસૂત્રમાં રાખવાં, બિંચુ થા સાંકડું કરે તો, સાફ નહીં ।

‘તુલા ઉપતુલા વાસ્યુ-દ્ધારિ તિર્યગ્ યદા કૃતાઃ ।

દારિદ્ય વ્યાધિસન્તાપા ભવન્તિ સ્વામિનસ્તદા ॥

ભારત તથા પીઠાઓ દારની સામા રાખવા નહીં. યદી સામા હોય તો ઘરનેા સ્વામી દરિદ્રપણથી અને વ્યાધિથી દુઃખી થાય.

કૂળં કૂળસ્સ સમં અલય ઝાલં ચ કીલ્લં કીલ્લં ।

થમે થમં કુઝ્ઝા અહ વેહં વજ્જિ કાયવ્વા ॥

ખૂણાની બરાબર ખૂણા, ગોંબડાની બરાબર ગોંબડા, ખીલીની બરાબર ખીલીથો અને થાંભલાની બરાબર બધા થાંભલા એ બધા વેધ ન આવે તેમ કરવાં.

આલયસિરમ્મિ કીલા થમે વાસુવરિ ત્રાહ થંમુવરે ।

વાર દ્વિવાર સમલ્લણ વિસમા થંમા મહા અસુદ્ધા ॥

ગવાક્ષની ઉપર ખીલી, દારની ઉપર, સ્તંભ, સ્તંભની ઉપર દાર, દારની ઉપર એ દાર, અમાન ખંડ અને વિષમ સ્તંભ એ બધાં મહા અશુભકારક છે.

યંમહોળં ન કાયત્વં પાસાયં મઠમંદિરં ।

કળકક્ષતરેઽવરસં દેય ધમં પયત્તઓ ॥

પ્રાગ્રાહ (રાજમહેલ અથવા હવેલી) મઠ (આશ્રમ) અને દેવ મંદીર એ સ્તંભ વગરનાં ન કરવાં જોઈએ. ખૂણાની વચમાં જરૂર સ્તંભ મૂકવો જોઈએ.

૮૨ સ્તંભોનું માન

'उच्छ्रये नवधा भवते कुम्भिकाभागतो भवेत्

स्वमः षड्भाग उच्छ्रये भागाद्धं भरणं स्मृतम् ॥

शारं भागाद्धंनः प्रोक्त पट्टोच्चभागसम्मितम् ॥

ધરના ઉદયના નવ ભાગ કરવા, તેમાં એક ભાગની કુલી, છ ભાગનો સ્તંભ, અરધા ભાગનું ભરણું, અરધા ભાગનું શર અને એક ભાગ ઉદયમાં પાટડો કરવો.

कु भोसिरम्मि सिहर वट्टा अट्टंसभद्गयायारा ।

सुवगपल्लवसहिआ गेहे यंभा न वायव्या ॥

કુલીના માથા ઉપર શિખરવાળા, ગોળ, આઠ ખૂણાવાળા, ભદ્રના આકારવાળા (ચઠતા ઉતરતા આથાવાળા) રૂપકવાળા (મૂર્તિ-જોવાળા) અને પલ્લવ (પાંદડા) વાળા, એવા સ્તંભ સામાન્ય ઘરમાં નહિ કરવા જોઈએ. પરંતુ હવેલી રાજમહેલ કે દેવમંદિરમાં કરે તો દોષ નથી.

खणमज्जे न कायच्च कीलालयग ओखमुखसममुहं ।

अतरहत्तामच कारज्ज खण तह् य पीढसमं ॥

ખડના મધ્ય ભાગે ખીલી આકા અને ગવાક્ષ ન કરવા
 બેઠથે । પરંતુ અંતરવટી અને માચી કરવી । ખડમાં પાટકાઓ સમ
 સંખ્યામાં રાખવાં.

૮૩ ઘરનું શુભાશુભ ક્ષણ

ગિહમજ્જિ અંગણે વા તિકોણય પંચકોણયં જત્ય ।

તત્થ વસંતસ્સ પુણો ન હવદ્દ સુહરિદ્ધિ કદંયાત્તિ ॥

જે ઘરની મધ્યમાં અથવા આંગણમાં ત્રિકોણ કે પચકોણ
 ભૂમિ હોય તો તે ઘરમાં રહેવાવાળાને ક્યારે પણ સુખ સમૃદ્ધિની
 પ્રાપ્તિ ન થાય.

મૂર્લાંગહે પચ્છિમમુહિ જે વારદ્દ કુત્તિવારા ઓવરાઅં ।

સો ત ગિહ ન મુંજદ્દ અહ મુંગદ્દ કુલ્લકો હવદ્દ ॥

પશ્ચિમ દિશાના દારવાળા સુખ્ય ઘરમાં જે દાર અને એક
 ઓરડો હોય, તેવા ઘરમા વાસ કરવો નહિ, કદાચ રહે તો તે
 દુઃખી થાય.

કમલેગિ જ દુવારો અહવા કમલેહિં વજ્જિઓ હવદ્દ ।

હિદ્દાવ ઉવરિ પિહ્લો ન ઠાદ્દ થિર લલ્લિ તમ્મિ ગિહે ॥

જે ઘરનાં દાર એક કમલવાળા હોય, અથવા બીલકુલ કમ-
 લથી રહિત હોય. તથા નીચેના અપેક્ષા ઉપર પહોળા, હોય એવા
 દારવાળા ઘરમાં લદમી નિવાસ કરે નહીં

વલયાકારં કૂળેહિ સંકુલ અહવ એગ દુ તિ કૂળ ।

વાહિણ વામદ્દ દીહ ન વાસિયવેરિસ ગેહં ॥

ગોળ ખૂણવાળા અથવા એક ગે કે ત્રણ ખૂણવાળા, તથા
 જમણી અને ડાબી તરફ લાખા એવા ઘરમા ક્યારે પણ વસવું
 નહિ

સયમેવ કિવાઢા પિહિ યતિ ય ઋઘઢતિ તે ંસુહા ।
 ચિત્તકલસાઢમોહા સવિસેસા મૂલદારિ સુહા ॥

જે ઘરનાં દાર પોતાની મેળે બંધ થઈ બચ અથવા ઉધડી
 બચ તે અશુભ બાણવા. ઘરના સુખ્ય દાર કળશ આદિના ચિત્ર-
 વાળા હોય તો બહુ શુભકારક છે.

છત્તિતરિ મિત્તિતરિ મગ્ગંતરિ દોસ જે ન તે દોસા ।
 સાલ ઓવરયકુક્લી પિટ્ઠિ દુવારેહિં બહુ દોસા ॥

ઉપર જે વેધ આદિ દોષ બતાવ્યા છે તેમાં છબતુ મિતતુ
 કે રસ્તાતુ અંતર હોય તો તે દોષ નથી. શાળા અને ચોરકાની
 કુક્લી અને પૃષ્ઠ ભાગ દાર ભાગમાં હોય તો બહુ દોષકારક છે.

૮૪ ઘરમાં ચિત્રનો વિચાર

જોઈણિનટારંભ મારહરામાયણ ચ નિવજુદ્ધં ।

રિસિચરિઅ દેવચરિઅ ઇઅ ચિત્તં ગેહિં નહુ જુત્તં ॥

યોગિનિઓનાં નાટક; મહાભારત, રામાયણ અને રાબાઓતુ
 શુદ્ધ; ઋષિઓના ચરિત્ર અને દેવોના ચરિત્ર ઇત્યાદિક વિષયના ચિત્ર
 ઘરમાં નાંહ ચિતરવા બેઠથે ।

ફાલયત્તર કુસુમવલ્લી સરસ્સઈ નવનિહાણ જુઅલચ્છી ।

ક્લસં વદ્ધાવળય સુમિણાવલિયાઈ સુહચિત્ત ॥

ફલવાળા વૃક્ષ; પુષ્પોળી લતાઓ, સરસ્વતીદેવી; નવનિધાન
 શુકત લક્ષ્મીદેવી, કલશ, વેદપાનાદિ મંગલિક ચિહ્ન અને
 સુઢર સ્વપ્નાની માળા એવા ચિત્ર ઘરમાં ચિતરવા તે શુભ છે.

પુરિસુલ્લ ગિહસ્સ ગં હીણં આહિય ન પાવહ સોહં ।

તમ્હા સુદ્ધ કીરઈ જેણ ગિહં હવઈ રિદ્ધિકર ॥

પુદ્ગળના અંગની માફક ઘરતું કોઈ અંગ હીન અથવા અધિક
 હોય તો શોભા પામતું નથી, તેથી શીલ્પ શાસ્ત્રમાં કહ્યા પ્રમાણે
 શુદ્ધ ઘર કરવું જેથી તે ઘર ઋદ્ધિકારક થાય.

૮૫ ઘરના દ્વાર સામે દેવોના નિવાસનું શુભાશુભ રૂંધ

વજ્જિજ્જઈ જિણપિટ્ઠો રવિઈંસરવિટ્ઠિ વિણ્ઠ વામો મં

સવ્વત્થ અસુહ ચંઢી વમાણ વરદિસિં ચયહે ॥

ઘરની સામે જિનેશ્વરની પીઠ હોય સૂર્ય અથવા મહાદેવની દિપ્તિ હોય અને વિષ્ણુની હાખી બુદ્ધ હોય તો અશુભ છે, ચંડી-દેવી સર્વ જગ્યાએ અશુભ છે । અને બ્રહ્માની ચારે દિશા અશુભ છે. તે માટે એવા ઠેકાણે ઘર બનાવવું નહિ.

અરિહતવિટ્ઠિ વાહિણ હરપુટ્ઠી વામણુ કલ્લાણં ।

ચિંવરીણ વંહુદુકલ્લં પરં ન મગંતરે દોસો ॥

ઘરની સામે જિનેશ્વરની દિપ્તિ અથવા જંમણી બુદ્ધ હોય, તથા મહાદેવની પીઠ અથવા હાખી બુદ્ધ હોય તો કલ્યાણકાયક છે. પરંતુ આર્થી ઉર્લટું હોય તો બહુ-દુઃખકામક છે, પરંતુ વ્યથામાં રસ્તાનું અંતર હોય તો હોપ નથી.

૮૬ મંદિરની ધ્વજા-છાયા આદિનું રૂંધ

પઢમંત-જામ વજ્જિય ધયાઈ દુ-તિ-પહરસં મવા છાયા ।

દુહહેઠ નાયવંવા તમો પયત્તેણ વજ્જિજ્જા ॥

પહેલા અને ચોથા પ્રહરને છાંયી હઈને બીજા અને ત્રીજા પ્રહરમાં મંદિરની ધ્વજા આદિની છાયા ઘરની ઉપર પડતી હોય તો હુ ખ કારક છે. તે માટે આ છાયાને છાંયી હઈને ઘર બનાવવું જોઈએ. અર્થાત્ બીજા અને ત્રીજા પ્રહરમાં મંદિરની ધ્વજા આદિની છાયા પડતી હોય તે ઠેકાણે ઘર કરવું ન જોઈએ.

સમકટ્ઠા વિસમસ્રણા સંવયયારેસુ ઇગવિહી કુજ્જા ।

પુવ્વુત્તરેણ પલ્લવ જમાવરા મૂલકાયંવા ॥

ઘરમાં સમાન કાષ્ટ અને વિષમ ખંડ એક વિધિથી કરવા,
પૂર્વ ઉત્તર દિશામાં (ઇશાન કોણમાં) પલ્લવ અને કક્ષિણ પશ્ચિમમાં
(નેઋત્ય કોણમાં) મૂલ કરવા.

સન્નેવિ ભારવટ્ટા મૂલગિહે એગ સુત્તિ કીરંતિ ।

પીઠ પુણ એગસુતે સ્વરય ગુંજારિ અલિદેસુ ॥

ગુપ્ત ઘરમાં બધા ભારવટ્ટા ઘરાબર સમસૂત્રમાં રાખવાં,
તથા ઝોરડા ગુંબરી અને અલિંદમાં પીઠાઓ પણ સમસૂત્રમાં રાખવા.

૮૭ ઘરમાં કેવા લાકડા વાપરવા તે

હલધાળય સગડમઈ અરહટજંતાણિ કટઈ તહ ય ।

પંચુવરિ સીરતરુ એયાળ ય કટ્ટુ વજ્જિજ્જા ॥

હળ, ઘાણી, ગાડી, રેહટ, કાંટાવાળા વૃક્ષ, પાંચ પ્રકારનાં
ઉદુંબર (ઉંબરો, વઠ, પીપલ, પલાશ અને કદુંબર) અને જે વૃક્ષ
કાપવાથી દૂધ નિકળે, ઇત્યાદિના લાકડાંઓ ઘરકામમાં લાવવા નહિ.

વિજ્જરિ કેલિ દાહિમ જંમીરી દોહલિદ્ અંબલિયા ।

બઘ્બૂલ બોરમાઈ કળયમયા તહ વિ નો કુજ્જા ॥

ખીનોરૂં, કેળ, ફાડિમ, લીંબુ, આકડો, આંબડી, બાવળ,
ખોરડી અને પીળા પુલવાળા વૃક્ષ ઇત્યાદિ વૃક્ષોના લાકડા ઘરકામમાં
નહિ લાવવા, તેમજ તે વૃક્ષો ઘર આગળ વાવવાં પણ નહિ.

એયાળ જઈ વિ જહા પાહિવસાઓ પપિસ્સઈ અહવા ।

છાયા વા જમ્મિગિહે કુલનાસો હવઈ તત્થેવ ॥

ઉપર કહેલ વૃક્ષોનાં મૂલ ઘરની સમીપમાં હોય અથવા ઘરમાં
પ્રવેશ કરતાં હોય તથા જે ઘરની ઉપર તે વૃક્ષોની છાયા પડતી
હોય તો કુલનો નાશ થાય.

સુસુક્ષ્મગદક્ષ્ઠા મસાળ સ્વગનોલય સોર ચિરદોહા િ
નિબ બહેદયસ્કૃણા નહુ કદ્વિજ્જંતિ ગિહુડ ॥

જે વૃક્ષ પોતાની મેળે સુકાયેલું, ભાંગી ગયેલું કે બળી ગયેલું
હોય, રમસાન નજીકેલું, પક્ષિઓનાં માળાવાળું, ફૂલવાળું, બહુ
લાંબું (ખજુરી તાડ) વગેરે લીમડો અને બેકડા ઇત્યાદિ વૃક્ષોનાં
લાકડા ઘર બનાવવા માટે કાપવાં નહિ.

૮૮ ઘરની પાસેના વૃક્ષોનું શુભાશુભ ફળ

‘આસન્નઃ કનૃકિનો રિબુમયદાઃ સ્તીરિજોડ્યનાશાય ।
ફલિન પ્રજાક્ષયકરા દારુણ્યપિ વર્જ્યે દેષામ્ ॥
દિગ્દાદ યદિન તરું સ્તાન તદન્તરે પૂજિતામ્ વપેદન્યાન્ ।
પુત્રાંગાશોકારિપ્ટબકુલપનસાન્ જામીસાલી ॥

ઘરની સમીપમા જે કાંટાવાળાં વૃક્ષ હોય તેો શત્રુનો ભય
થાય ફૂલવાળાં વૃક્ષ હોય તેો લક્ષ્મીનો નાશ થાય. અને ફળવાળાં
વૃક્ષ હોય તેો સત્તાનનો નાશ થાય । તે માટે તે વૃક્ષોનાં લાકડાં
પણ ઘર કાંઈમા વાપરવાં નહિ. તે વૃક્ષ ઘરમાં અથવા ઘરની
સમીપમાં હોય તેો કાપી નાખવાં જોઈએ. જો તે વૃક્ષોને ન કાપવા
હોય તેો તેની પાસે ‘પુન્નાગ (નાગકેસર), અશોક, અરીઠા, કેસર,
ફનસ, શમી અને શાલ્મલી ઇત્ય દિક સુગન્ધિત પૂજ્ય વૃક્ષો વાવવાં
તો ઉકત દોષવાળા વૃક્ષોનો દોષ રહેતો નથી.

યામ્માદિલ્લશુભફલા જાતાસ્તવઃ પ્રદક્ષિણેનૈતે ।

ઉદગાદિષુ પ્રશસ્તાઃ પ્લક્ષવશ્વદુન્નરાટોત્થા. ॥

પીપર, વડ ઉંબરો અને પીપળો જે વૃક્ષો અનુક્રમે ઘરની
દક્ષિણાદિ દિશામાં હોય તેો અશુભ છે. અને ઉત્તરાદિ દિશામાં હોય
તો શુભ છે. અર્થાત્ દક્ષિણમાં પીપર, પશ્ચિમમાં વડ, ઉત્તરમાં ઉંબરો
અને પૂર્વમાં પીપળો હોય તેો અશુભ બાણવો. તથા ઉત્તરમાં પીપર

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

૪૩૧

પુર્વમાં વડ, ક્ષિણમાં ઉંઘરે અને પશ્ચિમમાં પીપળે હોય તો શુભ બાણવો.

૯૬ પત્થરના સ્તંભ વગેરે ઘરમાં રાખવાનો વિચાર

પાહાણમયં થમં પીઠં પટ્ટં ચ વારણત્તાણં ।

એઓ ગેહિ વિરુદ્ધા સુહાવદ્ધા ઘમ્મઠાણેસુ ॥

પત્થરના સ્તંભ ભારવટ પાટિયા અને આરશાખ એ સાધારણ ઘરમાં હોય તો અશુભ છે.

પરંતુ ધર્મસ્થાન દેવમંદિર આદિ ઠેકાણે હોય તો શુભ છે. પાહાણમંયે કટ્ઠં કટ્ટમણ પાહણસ્સ થમાઈ ।

પાસાએ ય ગિહે વ વજ્જેયન્ના પયેતેણં ॥

જો પ્રાસાદ અથવા ઘર પત્થરનાં હોય ત્યાં લાકડાનાં અને લાકડાનાં હોય ત્યાં પત્થરના સ્તંભ ભારવટ આદિ કરવાં નહિ. અર્થાત્ ઘર આદિ પત્થરના હોય તો સ્તંભ વિગેરે પણ પત્થરનાં કરવા અને લાકડાનાં હોય તો સ્તંભ વિગેરે લાકડાનાં કરવા.

૯૭ સૂર્યદગ્ધા તિથિ અને યંત્ર

છગ ચત્ત અટ્ટમિ છટ્ટી, દસમઠ્ઠમિ ચાર દસમિ બીઆઝ

ચારસિ ચરતિય બીઆ, મેસાઈસુ શુર દહ્ઠ દિણા ॥

એવ આદિ રાશિઓ ઉપર સૂર્ય હોય ત્યારે અનકમે છટ્ટ, ચોથ, આઠમ, છઠ, દશમ, આઠમ, બારસ, દશમ, બીજ, બારસ, ચોથ અને બીજ એ સૂર્યદગ્ધા તિથિ કહેવાય.

ઘન-મીન સંક્રાંતિમા	૨	મિથુન-કન્યા સંક્રાંતિમા	૮
વૃષ-કુંભ	૪	સિંહ-વૃશ્ચિક	૧૦
મેષ-કર્ક	૬	તુલા-મકર	૧૨

૯૮ ચંદ્રદગ્ધા તિથિ અને યંત્ર

કુંભઘણે અજમિહુણે તુલસીહે મયરમીણ વિસકક્કે ।

વિન્નિલ્લયકક્કાસુ કંના બીઆઈ સમતિહી ડ સસિદહ્ઠા ॥

કુંભ અને ઘનનો ચંદ્રમા હોય ત્યારે બીજ, મેષ અને મિથુનનો ચંદ્રમા હોય ત્યારે ચોથ તુલા અને સિંહનો ચંદ્રમા હોય ત્યારે છઠ, મકર અને મીનનો ચંદ્રમા હોય ત્યારે આઠમ, બીજાગ્રીને

વૃષ અને કર્કનેા ચંદ્રમા હોય ત્યારે દસમ, વૃશ્ચિક અને કન્યાનેા ચંદ્રમા હોય ત્યારે બારશ એ બીજ આદિ સમ તિથિ ચંદ્રહગ્ધા તિથિ કહેવાય છે.

૬૧ ચંદ્રહગ્ધા તિથિ યંત્ર

કુ મ-ધન ના ચદમામાં-૨	મકર-મોનના ચદમામાં	૮
મેષ-મિથુનના ,, ૪	વૃષ-કર્ક ,,	૧૦
તુલા-સિંહ ,, ૬	વૃશ્ચિક-કન્યા ,,	૧૨

૬૨ સ્થિરયોગ

સ્થિરયોગ: શુભો રોગો-છેદાદૌ જ્ઞાતિજીવયો:

ત્રયોદશયદ્વિતિલાસુ દ્વયન્તરે કૃતિકાદિભિ:

ગુરુવાર અથવા શનિવારે તેસ્મ, આઠમ, ચોથ, નવમી અને ધૌહથ એ તિથિઓમાંથી કોઈ કોઈ એક તિથિ હોય, તથા કૃતિકા આદ્રી, અશ્લેષા, ઉત્તરાશ્વિની, સ્વાતિ, જ્યેષ્ઠા ઉત્તરાષાઢા, શતભિષા અને રેવતી એ નક્ષત્રોમાંથી કોઈ એક નક્ષત્ર હોય તો સ્થિર યોગ થાય છે. તે રોગ આદિના નાશ કરવામાં અને સ્થિર કાર્ય કરવામાં શુભ છે.

૬૩ વજ્રપાત યોગ

વજ્રપાતં ત્યજેદ્ દિપ્તિ-પન્થષદ્ સપ્તમે તિથૌ ।

તત્તઽય ઋષુપરે વૈત્રયે વહ્નો મૂલકરે કમાત્ ॥

બીજને દિવસે અનુરાધા, તીજને દિવસે ત્રણે ઉત્તરા (ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા અથવા ઉત્તરાશાદ્રપદ), પાચમે મઘા, છઠે રૌહિણી અને સાતમના દિવસે મૂલ અથવા હસ્ત નક્ષત્ર હોય તો વજ્રપાત નામનો યોગ થાય છે. આ યોગ શુભ કાર્યમાં વર્જનીય છે. નારચંદ્ર દિગ્ધનમાં તેરસે ચિત્રા અથવા સ્વાતિ, સાતમે ભરણી, નવમીએ પુષ્ય અને દશમીએ આરદ્રેષા નક્ષત્ર હોય તો વજ્રપાત યોગને દિવસે શુભ કાર્ય કરે તો છ માત્રમાં કાર્ય કરનારનું મરણ થાય એમ હર્ષ પ્રકાશ ગ્રંથમાં કહ્યું છે.

કલ્યાણ કલિકા ગ્રંથમાંથી સામાર ઉધૃત વિભાગ થોથો

૧ કળશના અંગ વિભાગો

અત ઉર્ધ્વ પુનશ્ચાન્યં, પ્રવેક્ષ્યેઽહમનુક્રમમ્ ।
 પૂર્વવચ્ચ સમુત્સેધો, વિસ્તરઃ પૂર્વકલ્પિતઃ ॥
 પદ્મપત્ર ત્રિભાકારા, ત્રિપદા પદ્મ પત્રિકા ।
 કર્ણિકા પદમેકં તુ, સપાદઃ પદ્મ સભવઃ ॥
 દ્વિભાગ ચાણ્ડક કુર્યાદ્, વૃત્તાકાર સુલક્ષણમ્ ।
 શ્રીવા પાદોનભાગા સ્યાદ્, ભામાર્ધ ચાર્કં પટ્ટિકા ॥
 લતિને ચૈવ કર્તવ્યા, અર્ધાશે પદમ પત્રિકા ।
 ત્રિભાગં બીજપૂર સ્યાદ્, વિકસિત પદમાકૃતિ ॥
 ઉચ્છ્રયઃ કથિતશ્ચૈત્ય, વિસ્તરં શૃણુ સાંપ્રતમ્ ।

અર્થ - હવે કલશ અંગે બીજે કમ કહું છું કલશની ઉચ્ચાઈના અને વિસ્તારના અનુક્રમે ૯ અને ૬ ભાગો કલપવા ઉચ્ચાઈના નવ ભાગોમાંથી નીચે ૩ ભાગની પદ્મપત્રિકા કમલપત્રના આકારની કરવી. ૧ ભાગની કર્ણિકા અને ૧ ભાગનો કમલ (સભવ) પત્ર કરવો, તે પછી ૨ ભાગનું ગોળ આકારનું સુલક્ષણ અંક કરવું ૦ ૥ ૥ ભાગની શ્રીવા અને ૦ ૥ ૥ ભાગની અર્ધપટ્ટી કરવી. લતિને પ્રાસાદના કલશમાં પદ્મપત્રિકા અર્ધ ભાગની કરવી ૩ ભાગનું બીજે (ડાહલો) કરવું. બીજપૂરનો આકાર વિકાસી કમળના ડાહા જેવો કરવો આમ ઉચ્ચાઈના ભાગો કરવા.

હવે વિસ્તારના અંગ ધે જણવેલ છે.

પદમ પત્ર ત્રિમિર્માણે—દ્વિભાગા કર્ણિકા વૃતા ॥

પદમાગ્રે પત્રિ (ટ્ટિ) કા ચૈત્ર, ચતુર્માળા ચ વિસ્તરે ।

षष्ठાભાગ મણ્ડક ચૈવ, શ્રોત્રા મધ્યે દ્વિભાગિકા ॥

અર્કપટ્ટો ચતુર્માસા, સાર્ધત્ર્યંશા ચ પત્રિ (દ્વિ) કા ।

સાર્ધદ્વયં બીજપૂરં, નિમ્નાગ્રે પદ્મકાઠ્ઠિતિ ॥

પદ્મનિબન્ધતિલક, મુક્તરત્નાં સુવૃતકામ્ ।

અર્કોઽર્કપટ્ટિકા કુર્યાત્, પદ્મપત્રાઽગ્ર ઇન્નતામ્ ॥

અર્થ :- પદ્મપત્રનેા વિસ્તાર ૩ ભાગનેા, ઈર્ષિકાનેા ૨ ભાગનેા. પદ્મપત્ર પછી પટ્ટિકાનેા વિસ્તાર ૪ ભાગનેા અઠક વિસ્તાર ૬ ભાગનેા, શ્રીવા મધ્યમાં ૨ ભાગની, અર્ક પટ્ટી ૪ ભાગની, ૩ા ભાગની પટ્ટીકા અને ૨ા ભાગનેા ખીભેરાનેા વિસ્તાર કરવેા. ખીભ-પુરનેા આકાર કમળના ડોહા જેવેા રાખવેા

સુચેના મંદિરે પત્રપદ્મની આગળ ઉચી અર્ક પટ્ટી ગોળ પદ્મના તિલક જેવી રત્નજડીત કરવી

૨ દ્વજા દંડ

દ્વજાધારસ્તંભિકા ચ, કલશૌચ્ર વિભૂષિતા ।

વશાધારા વજ્રવન્ધા, વશાના વેદનાદિકૈઃ ॥

અર્થ :- દ્વજાધાર (થાંભણી) દંડ કડથેા વડે શેાલિત કરવી (વાંશ) દંડ આધાર જેવી તે થાંભણીને ખીખ વાંશના આધારે વાંશ વેદનાદિના મળ ખંધનેા વડે બાધીને સજ્જડ કરવી.

૩ દંડમાપ - પહેત્રેા પ્રકાર

આદિશિલોદ્ભવ માનં, ઋર્ધ્વે ચ કલશાંતિકમ્ ।

તૃતીયાશે પ્રકર્ત્તવ્યો, દ્વજા દણ્ડ. પ્રમાણતઃ ॥

અટમાશેન હીનોઽસૌ, મધ્યમઃ શુભલક્ષણ ।

કનિષ્ઠ. સ મહેદ્ દણ્ડો, જ્યેષ્ઠતઃ પાદવર્જિતઃ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૪૩૫

અર્થ :- ખરશિલાથી કળશના મથાળા સુધીની પ્રાસાદની ઉંચાઈના ગીજા ભાગ જેટલો લાખો ફંડ ઉત્તમ ગણાય અને અષ્ટ-માંશ હીન કરતા મધ્યમ કહેવાય અને ચતુર્થાંશ હીન કરતા કનિષ્ઠ માપનો ફંડ થાય.

૪ ફંડમાપ - બીજા પ્રકારે

પ્રાસાદ પૃથુમાનેન, ધ્વજાદણ્ડ તુ કારયેત્ ।
મધ્યમં દશમાશોનં, કનિષ્ઠં ચોન પચ્ચમમ્ ॥

અર્થ :- પ્રાસાદના વિસ્તારના માપનો ધ્વજા ફંડ કરાવવો. તે દશમાંશ હીન કરીને મધ્યમ અને પંચમાંશ હીન કરીને કનિષ્ઠ માપનો ફંડ કરાવવો.

૫ ફંડમાપ ત્રીજા પ્રકારે

મૂલ રેક્ષા પ્રમાણેન, જ્યેષ્ઠઃ સ્યાદ્ દણ્ડસંભવઃ ।
મધ્યમે દ્વાદશાંશોનઃ, ષઢ્ઢશોનઃ કનિષ્ઠકઃ ॥

અર્થ :- રેખા મૂળના વિસ્તારના માપે જ્યેષ્ઠ માપનો ફંડ થાય છે. તેમાંથી ૧ દ્વાદશાંશ હીન કરતાં મધ્યમ અને ૧ ષઢાંશ હીન કરતાં કનિષ્ઠ માપનો ફંડ બને છે.

૫ (અ) ફંડની જાડાઈ

એકહસ્તે તુ પ્રાસાદે, દણ્ડે પાદોનમંગુલમ્ ।
અર્ધાઙ્ગુલા ભવેદ્ વૃદ્ધિઃ પચ્ચાશદ્વસ્તકાવધિઃ ॥
પૃથુત્વ ચ પ્રકર્તવ્યં, સુવૃત્તં, પર્વકાન્વિતમ્ ।
एकादि पर्वतः कार्यः पञ्चविंशतिक्का वधिः ॥
વિષમ્ પર્વદ્ભાશ્ચ શસ્તાઃ સ્વસ્વામિધાનતઃ ।
ત્રયોદશ સ્યુર્દણ્ડા વૈ, પર્વભેદસ્તથોત્તમાઃ ॥

અર્થ : ૧ હાથના કંડમાં જડાઈતું માપ પોણા આંગળતું અને એ પછી ૫૦ હાથ સુધીના માપના પ્રાસાદે કંડની જડાઈમાં ૬૨ હાથે ૦૧ આંગળની વૃદ્ધિ કરવી. આ પ્રમાણે ૬૩નો વ્યાસ પર્વ સહિત ગોળાકારનો કરવો. ૧ થી ૨૫ પર્યંતના એક પર્વા, ત્રિપર્વા, પંચ પર્વા આદિ વિષમ પર્વવાળા ૧૩ પ્રકારના કંડો અને છે અને આ બધાને પર્વાનુસાર જુદાં જુદાં નામે ઉત્પન્ન થાય છે.

૧ જયન્ત, ૨ શત્રુમર્દન, ૩ પિંગલ, ૪ શંભવ, ૫ શ્રીમુખ, ૬ આનંદ, ૭ ત્રિદેવ, ૮ દિવ્યશેખર, ૯ કાલકંઠ, ૧૦ મહોત્કટ, ૧૧ સૂર્ય, ૧૨ કમલ, અને ૧૩ વિશ્વકર્મા. આ બધા કંડો પોતાના નામ પ્રમાણેના શુભ કરનારા છે.

૬ કંડની પાટલી

મण्डूकी तस्य कर्तव्या, अर्धचन्द्राकृतिस्तथा ।

पृष्ठदण्ड सप्तगुणा, हस्तादिपञ्चकावधि ॥

षड्गुणा च द्वादશान्ते, शेषા पञ्चगुणा तथा ।

तथा त्रिभाग विस्तारा, कर्तव्या सर्वकामदा ॥

અર્થ :- કંડની પાટલી અર્ધચંદ્રાકારની કરવી, તેનું માપ ૧ થી ૫ હાથ સુધીના કંડે વિસ્તારથી ૭ ગણી, ૬ થી ૧૨ હાથ પર્યંતના વિસ્તારથી ૬ ગણી અને તે ઉપરના માપવાળા કંડે વિસ્તારથી ૫ ગણી લાંબી કરવી તથા વિસ્તારમાં લંબાઈના ૩ જા ભાગની કરવી. આ પ્રમાણે લાગી-પહોળી પાટલી સર્વ ઇચ્છાઓને પરિપૂર્ણ કરનારી હોય છે.

૭ પાટલીનું સ્વરૂપ

अर्धचन्द्राकृतेऽर्धैव, पक्षे कुर्याद् गगारकम् ।

वशोर्ध्वे कलशं चैव, पक्षेघण्टाप्रलम्बनम् ॥

चामिरंमૂषित कुर्याद्, घटापक्षे विचक्षण ।

पताका पापहारी च, शत्रुपक्ष क्षयं करो ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્દત્ કર્પણ :

: ૪૩૭

અર્થ :- પાટલીના મધ્યભાગે અર્ધચંદ્રાકાર કરી તેની બંને બાજુમાં ગગારા કરવા. પાટલીના મધ્ય ભાગે ફંડ ઉપર કલશ કરવો અને બંને તરફ ઘંટડીઓ લટકાવવી. બુદ્ધિમાને ઘંટડીઓની તરફના ભાગોને ચામરો વડે શુશોભિત કરવા અને પાટલી ઉપર પાપને હરનારી તથા શત્રુનો નાશ કરનારી પતાકા-ધ્વજ ચડાવવી.

૮ ફંડ શાનો બનાવવો ?

વંશમયસ્તુ કર્તવ્યઃ સારદારુસમન્વિતઃ ।

નિર્બળઃ સુદૃઢઃ કાર્યઃ (દણ્ડઃ) પ્રાઞ્જલો દોષવર્જિતઃ ॥

સમગ્રન્થિ વિઘ્નાવ્યો, વિષમૈઃ પર્વમિયુતઃ

અર્થ :- ફંડ વાંશનો કરવો અથવા શ્રેષ્ઠ જાતના લાકડાનો કરવો. તે ફંડ ઘા લાગેલો, પોચો કે વાંકો ચૂંકો ન હોય એવો નિર્દોષ, સમગાંઠોવાળો અને વિષમ પર્વોવાળો બનાવવો જોઈએ.

૯ ધ્વજાનુ-માપ

ધ્વજાદૃષ્ટમામાણેન પતાકાં ચ પ્રલંબયેત્ ।

પૃથુત્વદ્દર્શણેન, ત્રિશિખાગ્રવિમૂષિતામ્ ॥

શિખાં પશ્વપર્તવ્યા, ધ્વજાગ્રે તદ્ વિચક્ષણૈઃ ।

દિવ્ય તત્ર પતાકા ચાઽર્ધચન્દ્ર ંવ કિંકિણી ॥

અર્થ :- ધ્વજ ફંડના માપની ઉપર પતાકા લંબાવવી. પતાકાનો વિસ્તાર લંબાઈના આઠમા ભાગનો કરવો. ૩ શિખાઓ વડે પતાકાને ભૂષિત કરવી અથવા તેને ૫ શિખાઓ કરવી. પતાકા દિવ્ય વસ્ત્રની બનાવવી. તે ઉપર અર્ધચન્દ્રનો આકાર કરવો, નીચલે છેડે શિખાઓ ઉપર ધ્રુવરીઓ લટકાવવી.

૧૦ ધ્વજાવતી (સ્તંભિકા) રાપણુ

રેખાથેં ત્રિભાગોધ્વે વા, સૂત્રાંશે પાદવર્જિતે ।

ધ્વજાવતી તુ કર્તવ્યા, ર્દેશાને નૈર્ઘૃતેઽપિવા ॥

પાસાદવૃત્તિદેશે તુ દક્ષિણે ચ પ્રતિરથે ।

સ્તમવેઘસ્તુ કર્તવ્યો, મિત્તેરસ્યાષ્ટમાંશકે ॥

અર્થ :- રેખાના અર્ધ ભાગે જે તૃતિયાંશે અથવા પોણા ભાગે ઉપર ધ્વજવતી સ્તંભિકા. ઇશાન અથવા નૈઋત્ય તરફ રાખવી. પ્રાસાદની પૃઠ્ઠી તરફના જમણા પડખામાં પ્રાસાદની ભીંતના ૮ માં ભાગ જેટલો સ્તંભિકા રોપવા માટે ખાડો કરવો.

શંભુજે ચંચ પાસાદે, કલશસ્ય પદાનુગમ્ ।

સ્નાદિર મિન્દ્રકીલ્ તુ પ્રવેશ્ય કલશાન્તિકે ॥

ચતુરસ્રમણ્ણં વા, વૃત્તં ત્રાગ્રાગ્રવર્તુલમ્ ।

મુદ્દં નિર્વ્રજં કુર્યાદ્, ગર્ભં શુદ્ધં પ્રમાણતઃ ॥

ધ્વજાવતી સ્તંભિકાચ ચતુરસ્રા ત્રાષ્ટાંશકા ।

વૃત્તાધ્વે ચતુરસ્રિકા ॥

તદધ્વે કલશં કુર્યાત્, સુરુપલક્ષણાન્વિતમ્ ।

નિકુ ચ્ચવલિકે કાર્યે, વંશાધારસ્ય વાહ્યતઃ ॥

વંશવન્ધાસ્તુ કર્તવ્યા, હસ્તે હસ્તે તથા પુનઃ ।

હસ્તે સપાદે સાર્થે ચા, દ્વિહસ્તે વાગ્ધ્યયોચિત્તે ॥

અર્થ :- પશ્ચિમના પ્રાસાદમાં કલશ સ્થાને ખેરનો 'કિન્દ્રકીલ' નીચે ખોસીને કલશ પર્થત ઉચે રાખવો. કિન્દ્રકીલ નીચે ચોરસ મધ્યમાં અષ્ટાસ્ર અને ઉપર ગોળ કરવો. મજબૂત, ખાડા-ખાંચા વગરનો નક્કર અને પ્રમાણસુક્ત કરવો.

ધ્વજવતી સ્તંભિકાને પણ નીચેથી અનુક્રમે ચતુરસ્ર, અષ્ટાસ્ર પોઠશાસ્ર કરી ગોળ અને અંત ભાગમાં પાછી ચોરસ કરવી તેના ઉપર સુદર અને સુલક્ષણવાળો કલશ કરવો. ચાંસલીને કબાવીને સ્થિર રાખવા માટે ખાડાની બહાર જે વળીઓ (મજબૂત લાકડીઓ) ટેકા રૂપે ઉભી કરવી. આમ સ્તંભિકાને મજબૂત સ્થિર કરી પછી તેની સાથે ધ્વજડંડને

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ ૬૫૭ :

: ૪૩૬

મજાનું બધા વડે ખાંધવો, આ બધા હાથે હાથે, સવા સવા હાથે
દોઢ દોઢ હાથે અથવા બે બે હાથે દંડની લંબાઈનો વિચાર કરીને
હેવા. બધા વચ્ચે બે હાથથી વધારે અંતર ન રાખવું.

૧૦ જ જિનેન્દ્ર પ્રાસાદનાં પાંચ નામ

પદ્મરાગો વિશા લાલ્યો, વિભવો રત્ન સમવઃ

લક્ષ્મી કોટર હત્યેવં પશ્વંતે તુ જિનાલયઃ ॥

અર્થ : ૧ પદ્મરાગ, ૨ વિશાલ ૩ વિભવ, ૪ રત્નસંભવ
અને ૫ લક્ષ્મી કોટર એ પાંચ જિનપ્રાણદોનાં નામ છે.

૧૦ વ તદ્દલિ ભકિત, ૨૨ ભાગ

કર્ણોનન્દી-પ્રતિરથઃ પૂર્વવચ્ચ સુસંસ્થિતઃ

નન્દિકા ભાગ નિષ્કાસા, દ્વિ ભાગા પાર્શ્વક્ષોભણા ॥

ભાગનન્દી પુનઃ કાર્યા, વેદાશો મદ્રવિસ્તરઃ ।

નિષ્કા સશ્રૈકભાગરત્તુ, કર્તવ્યઃ શુભ લક્ષણઃ ॥

ચતુર્ભાગા મવેદ્ મિત્તિઃ શેષં ગર્ભગૃહં મવેત્ ।

અર્થ : કર્ણુ કર્ણુની નન્દી અને પ્રતિરથ એ પૂર્વની જેમ
જ અનુક્રમે ૩, ૩, ૧, ભાગનાં બનાવવાં. નન્દીનો નિર્ગમ ૧ ભાગનો
કરવો. આ કર્ણુનન્દી, અને પ્રતિરથની વચ્ચે ૧-૧ ભાગની ક્ષોભણ
કરવી. બકી ૧ ભાગની ભદ્રની પાસે નન્દી કરવી ૪ ભાગનો ભદ્રનો
વિસ્તાર કરવો આમ તલના ૩-૧-૧-૩-૧-૪-૧-૩-૧-૧-૩=૨૨
ભાગની કલ વિભક્તિ કરવી. આમ કરતાં ચાર ભાગની ભીંત થશે
અને બાકીનો ગભારો રહેશે, અર્થાત ભીંતોઓમાં ૮ ભાગનું તળ
રોકાશે અને ૧૪ ભાગનો ગભારો થશે. પાંચે જિનેન્દ્ર પ્રાસાદો
એજ પ્રમાણે ૨૨ ભાગના વરાહમાં બનાવવા.

૧૧ કલશ-લક્ષણ

પ્રાસાદમસ્તકે મૌલિરૂપઃ કુમ્ભોનિગદ્યતે ।

તસ્માત્ સલક્ષણઃ કુમ્ભમ, કારયેદુ વિધિવિત્તમ્ ॥

અર્થ :- કલ્પ શ્રાસાદના મસ્તક ઉપર મુગટ રૂપ કલ્પવાય છે. માટે વિધિના બહુકરે ઉત્તમ લક્ષણવાળો કળશ બનાવવો.

ફહેરાના શિખર ઉપર કલ્પશુ લક્ષણ અને પરિમાણ શિદ્ધ શાસ્ત્રોમાં ફહેરાના માપ અને જાતિના અનુસારે સિન્ન બિન્ન પ્રકારનું કહેલું છે.

નાગર, લતિન, સાંધાર, મિશ્રક, વિમાનનાગર, વિમાન પુષ્પક અને ધાતુજ, રતનજ, હાફજ, રથાકુક આદિ આ જાતિના શ્રાસાદોના ક શોનાં પરિમાણ નીચે મુજબ ૩ પ્રકારના હોય છે

(૧) નાગરાદિનો પ્રસાદના વિસ્તારથી અઠમા ભાગનો કલ્પનો વિસ્તાર મધ્ય ભાગે કરવો અને રતનજાદિનો એથી સવાથો કરવો. કલ્પશુ આ જથ્થા માપ ગણાય છે. આમાં ત્રોણમે ભાગ ઉમેરવાથી તેનું ઉત્તમ માપ અને જત્રીશમે ભાગ ઉમેરવાથી મધ્યમ માપ થાય છે.

(૨) પ્રાસાદની મૂળ રેખાથી પાંચમા ભાગ જેટલું પણ કલ્પશુ માપ હોય છે આ કલ્પશના માપનો બીજો પ્રકાર છે બૃહત્પ્રાસાદોના કલ્પશોના માટે ઉપયોગી છે.

(૩) આંબહસારાનો વિસ્તાર ૪ ભાગ કરી તેના ૧ ભાગને સવાથો કરતા જે માપ આવે તેના ત્રણગર પણ કલ્પશનો વિસ્તાર થાય છે.

(૪) વરાટ-દાવિક, બૂમજ, વિમાનોદ્ભવ અને સર્વ પ્રકારના વક્ત્રી પ્રાસાદોના કલ્પશોનું વિસ્તારમાપ પ્રાસાદના વ્યામના છઠ્ઠા ભાગ જેટલું હોય છે આ મધ્યમ માપ છે. અને સ્વવષ્ટાશ મુક્ત કરવાથી ઉત્તમ અને વષ્ટાશ હીન કરવાથી કનિષ્ઠ માપ ગણાય છે.

૧૨ આજકાલ કલ્પશમાપમાં ચાલતી ભૂલ

ઉપર નાગરાદિ જાતિના પ્રાસાદોના કલ્પશોનાં સિન્ન બિન્ન માપો અને પ્રત્યેકના ઉત્તમ, મધ્યમ, કનિષ્ઠાદિ ભેદો લખ્યા છે. છતાં આજ કાલના કારીગરો તેનો કંઈ પણ ઉપયોગ કરતા નથી. સર્વ માપના પ્રાસાદોના કલ્પશોનું માપ એક જ પ્રકારનું રાખે છે. ખરી વસ્તુ તો એ છે કે હંડનું તેમજ કલ્પશોનું માપ પણ કનિષ્ઠા

પ્રાસાદોમાં ઉત્તમ અને ઉત્તમ પ્રાસાદોમાં કનિષ્ઠ પ્રકારનું રાખવું જોઈએ બધા માપના પ્રાસાદોના કલશો આઠમે ભાગે વિસ્તાર વાલાજ ન રાખવા જોઈએ. સાંધાર પ્રાસાદોમાં કે ૮ ૯ ગજના નિરન્ધાર પ્રાસાદોના કલશોમાં કલશો કનિષ્ઠમાપના અથવા બીજા પ્રકારના માપવાળા બનાવવા જોઈએ. બીજી પછી કલશોના માપને અગે કારીગરોમાં એક ભૂલ પ્રચલિત થયેલી છે, અને તે અવરિયોના કલશોના માપમાં.

કેટલાક મંદિરોના ગભારામાં ચાંદીની અથવા સફેદ પાષાણની ૩ ધુમટિયોવ લી અવરિયો બનાવે છે. અને તે ઉપર કલશિયા ચઢાવે છે એ કલશોનું માપ પછી કારીગરો અવરીના વ્યાસના અષ્ટમાંશ જેટલું નાગર પ્રાસાદોના કલશોના હિસાબે રાખે છે. જે ખરી રીતે ભૂલભરેલું છે. અવરિયો એ નાગરાદિ ભતિમાં નહિ પણ વાસ્તવમાં વલ્લ્લી પ્રાસાદોનું લઘુરૂપ છે. અને વલ્લ્લી પ્રાસાદોના કલશોનું માપ અપરાજિત પૃષ્ઠમાં પ્રાસાદના પષ્ઠાંશ તુલ્ય રાખવાનું વિધાન છે. આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તેવી અવરિયો ઉપરના કલશો તેના અષ્ટમાંશ તુલ્ય નહિ પણ પષ્ઠાંશ તુલ્ય વિસ્તૃત કરવાનું કારીગરોએ લલ્લ્ય રાખવું જોઈએ.

૧૩ કલશની ઉચ્ચાઈ

કલશ વિસ્તારમાં ૬ ભાગનો અને ઉચ્ચમાં ૯ ભાગનો હોય છે એટલે કે એની ઉચ્ચાઈ વિસ્તારથી દોઢ ગુણી થાય છે. કલશનાં બધાં મલીને ૬ અંગો હોય છે

૧. પીઠ (પડધી) ૨. અંકક (પેટ) ૩. ગ્રીવા ૪. પહેલી કણી ૫. બીજી કણી અને ૬ બીજેડ (ડોઢલો) આ ૬ અંગોનું ઉચ્ચમાં માપ અનુક્રમે નીચે પ્રમાણે હોય છે.

પદ્મપત્ર (પીઠ) ભાગ ૦૧૧, અંકક ભાગ ૩ (કૃત્રિત ભાગ ૧ અને ૩ લખેલ છે.) ગ્રીવા ૦૧૧, બે કણીઓ ૧૧ (કૃત્રિત ૧-૧ ભાગની કણી લખેલી છે.) અને બીજપૂરક (સાલ) ભાગ ૩ ઉચ્ચમાં હોય છે.

૧૪. છ અંગોનું માપ

પદ્મપત્ર નીચે ભાગ ૩ અને ઉપર કન્દમાં ભાગ ૨, અંકક ભાગ ૩, શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત ૬૫૭ :

ગ્રીવા, મધ્યમાં ભાગ ૨, કર્ણિકા અંતરમાં ભાગ ૪, નીચલી કર્ણિકા ૪ અને ઉપરની કર્ણિકા ભાગ ૩ ની બીજપુર નીચે ૨ અને ઉપર ૧॥ ભાગ (કોઈ સ્થળે ૧ ભાગ પશુ લખેલ છે.) વિસ્તાર. અનાવણુ બેઠાએ

ઉપર જે ૪ પ્રકાર કલ્પના બતાવ્યા છે તેનો મુલાકાત શ્રંથ અપરાજિત પૃથ્થા છે, જેનું વિધાન નીચે મુજબ છે.

પ્રાસાદસ્યાપ્ટમાશન, પૃથુત્વ કલ્પાઢકે ।
પોઢશા શ્રૈયુન શ્રંઘ. દ્વાત્રિશાશંતુ મધ્યમમ્ ॥

મૂલરેખા પચ્ચમાજે, પૃથુત્વ તસ્ય કારયેત્ ।
ઘન્ટા વિસ્તાર પાદેન તસ્ય પાદયુત પુન. ॥

ઉક્ત કલશ વિસ્તાર ઉચ્છ્રય તસ્ય સાર્ધકમ્ ।
નાગરે લતિને સ્વસ્થ, સાધારેપુ ચ મિશ્રકે ॥

વિમાને નાગરચ્છન્દે, કુર્યાત્ વિમાન-પુષ્પકે ।
ધાતુજે રત્નજે ચૈવ દારુજે ચ રથારુહે ॥

શૈલજે સ ચતુર્થાશ, ઇષ્ટકાદિ સમસ્તકે ।
ઇત્યુક્ત કલશશ્રૈવ, સર્વકામ ફલપ્રદ. ॥

વરાટે દાવિહે ચૈવ, ભૂમજે વિમાનો દ્ભુવે ।
વલ્ભીના સમસ્તાના, પ્રાસાદ ષ ઠમાશકે ॥

તત્ષઢંશયુત શ્રેષ્ઠ, કન્યસ તદ્દિના કૃતમ્ ।
ઇત્યુક્ત માનમુદ્દિષ્ટ, કર્તવ્ય સર્વકામદમ્ ॥

ઉચ્છ્રય નવ ભાગ ચ, વિસ્તાર રસ ભાગિકમ્
અળ્લક ત્રિસપાદ ચ, ત્રિસદા (પાદોના) પચ્ચ પત્રિકા ॥

ગ્રીવા ભાગ પાદૂના, સપાદે દ્વ ચ કર્ણિકે ।
માતુર્લિંગ ત્રિભિર્ભાગે, કર્તવ્ય સર્વકામદમ્ ॥

અપરાજિત પૃથ્થાના ઉપર્યુક્ત પાઠનો તાત્પર્યાર્થ અભોએ આ કલ્પ લક્ષણના નિરૂપણમા પ્રારભમાં જ આપી દીધા છે. એટલે

પુનરૂક્તિ કરતા નથી. આ વિષયના બહુકાર દારીગરો આ વિષયનું શાસ્ત્રીય નિરૂપણ સમજીને કલશે. બનાવે એજ આ લેખનું પ્રયોજન છે.

૧૫ દેવજઠંડ દક્ષણ

દહઙ્ઘ્રત્યધ્વજાધાર, સ્તરમાલ્લક્ષણવેદિના ।

દણ્ડ. સુલક્ષણ. કાર્ય. સમાનો ગ્રન્થિ-પર્વમિઃ ॥

અર્થ : હંડ એટલેની ધ્વજનો તો આધાર છે. એટલે દક્ષણના બહુનારે હંડને ગાંઠો અને પર્વોના શાસ્ત્રોક્તમાન સંહિત લાક્ષણિક બનાવવો.

૧૬ હંડની લંબાઈના પ્રકારો

પ્રાસાદની અર્ચલક્ષી કલશના અગ્રભાગ પર્યન્તની ઉંચાઈના એક તૃતીયાંશ જેટલી ધ્વજ હંડની લંબાઈ કરવી. તે હંડનું જ્યેષ્ઠ માપ સમજવું, જ્યેષ્ઠ માપને અષ્ટમાંશ હીન કરવાથી મધ્યમ માપ અને અતુર્થાંશ હીન કરવાથી કનિષ્ઠ માપનો હંડ થાય છે. -કોઈ અથકારે ષડશહીનને કનિષ્ઠમાપ કહેલ છે.

(૨) પ્રાસાદના વિસ્તાર (વ્યાસ) બરોબર હંડ હોય તેને પણ જ્યેષ્ઠ માપનો હંડ કહે છે. આ જ્યેષ્ઠ માપને દશમાંશ હીન કરવાથી મધ્યમ માપ અને પંચમાંશ હીન કરવાથી તે હંડ કનિષ્ઠ માપનો ગણાય છે.

(૩) પ્રાસાદની મૂળરેખા પરિમિત હંડ હોય તે હંડ પણ કનિષ્ઠમાપનો ગણાય છે.

આ કનિષ્ઠમાપમાંથી દ્વાદશાંશ એછો કરવાથી 'કનિષ્ઠ મધ્યમ' અને ષડશ હીન કરવાથી 'કનિષ્ઠકનિષ્ઠ' માપનો હંડ ગણાય છે. કયા માપના પ્રાસાદને માટે કયા માપનો હંડ હોવો જોઈએ ? એ વિષયમાં ઘણા શિલ્પીઓ વિચાર કરતા નથી. અને 'પ્રાસાદવ્યાસ માનેન' ઇત્યાદિ શ્લોકમાં જણાવેલા માપનાજ ફોડો કરાવે છે પણ વારતવમાં સર્વ માપના પ્રાસાદો માટે એકજ પ્રકારનું હંડનું માપ આપવું યોગ્ય નથી.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

: ૪૪૪

ઉક્ત ૩ પ્રકારનું કંઠાનું માપ અને તેના વિવેકને અંગે અપ-
રાજિત પૃથ્થામાં નીચેના શબ્દોમાં નિરૂપણ કર્યું છે.

આદિ શિલોદ્ભવ માન, તદૂર્ધ્વં કલ્યાણતિકમ્ ।

તૃતીયાશો પ્રકર્તવ્યો, ધ્વજાદણ્ઢ પ્રમાણતઃ ॥

અષ્ટમાશો તતો હીને, મધ્યમ શુભ લક્ષણઃ ।

કનિષ્ઠો યો ભવેદ્ દણ્ઢો, જ્યેષ્ઠત પાદર્વાજિતઃ ॥

પ્રાસાદ પૃથુમાનેન, ધ્વજાદણ્ઢ તુ કારયેત્ ।

મધ્યમ દશમાશોન, કનિષ્ઠ ચોનપચકમ્ ॥

મૂલરેખા પ્રમાણેન, કનિષ્ઠો દણ્ઢસમ્ભવઃ ।

મધ્યમો દ્વાદશાશોન પદ્મોન કનિષ્ઠક ॥

પ્રાસાદ કોણ મર્યાદા, સપ્તહસ્તાન્તકં મતા ।

ગર્ભમાન ચ કર્તવ્ય, હસ્તા સ્યુ ચ વિશતિ ।

રેખા માન ચ કર્તવ્ય, યાવત્ પચાશહસ્તકમ્ ॥

અર્થઃ : પ્રથમ શિલાથી કલશના મથાળા સુધીની ઉંચાઈના ત્રીજા ભાગ જેટલો જોયો. ધ્વજકંઠ બનાવવો એ ઉત્તમ, એથી અષ્ટમાંશ એછો તે મધ્યમ અને ઉત્તમથી ચોથા ભાગે જોછો તે કનિષ્ઠ માપનો કંઠ હોય છે. વહી પ્રાસાદના વિસ્તાર જેટલો લાંબો તે ઉત્તમ તેથી દશમાંશ હીન તે મધ્યમ, અને પંચમાંશ હીન તે કનિષ્ઠ માપનો કંઠ હોય છે. પ્રાસાદની મૂળરેખા જેટલો લાંબો કંઠ કનિષ્ઠોત્તમ, દ્વાદશમાંશહીન કરતાં કનિષ્ઠો મધ્યમ, અને પદ્મશહીન કરતાં કનિષ્ઠ કનિષ્ઠ માપનો કંઠ હોય છે.

(૧) ૧ થી ૭ હાથ સુધીના પ્રાસાદોનો ધ્વજકંઠ પ્રાસાદના કોણથી માપવો જોઈએ, જેટલો કે જેટલા હાથનો પ્રાસાદ હોય તેટલા હાથનો કંઠ બનાવવો. આ માપ ૭ હાથ સુધીના કંઠને માટે સમજવું.

(૨) ૮ થી ૨૫ હાથ સુધીના પ્રાસાદોને માટે કંઠનું માપ તે પ્રાસાદના ગર્ભના જેટલું માપ જેટલું રાખવું.

૪૪૫ :

વિભાગ ચોથો

(૩) ૨૬ થી ૫૦ હાથ સુધીના કોઈ પણ માપના પ્રાસાદો હોય તો તેના હંડનું માપ મૂલ રેખાના હિસાબે રાખવું એટલે કે મહાવરાની રેખા ઉંચાઈ જેટલું હંડનું માપ ગણવું. આ માપનો હંડ પ્રાસાદના વ્યાસથી લગભગ એક દ્વિતીયાંશ જેટલો લાંબો થાય છે.

૧૭ હંડનાં ઉપાદાન કાષ્ટો

મુખ્ય રીતે તો 'દડ' અંદરથી પોલો ન હોય. ક્રીટ લાગેલો ન હોય. અને કાણા-કોતરવાળો ન હોય એવા વાંચનોજ બનાવવો એવો શાસ્ત્ર આદેશ છે. પણ તેવા પ્રકારનો વાંચ ન મળે તો બીજા ઉત્તમ વૃક્ષોના કાષ્ટનો પણ બનાવી શકાય છે. આ સંબંધમાં અપરાજિત પૃથ્વીમાં નીચેનું વિધાન દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે-

વશમયસ્તુ કર્તવ્યઃ સારદારૂમયસ્તથા ।

સમગ્રન્થિર્વિઘાત્ય., પર્વભિર્વિષમસ્તથા ॥

અર્થ. દેવજાદંડ વાંચનો બનાવવો અથવા બીજા શ્રેષ્ઠ લાકડાનો પણ બનાવી શકાય છે, જે વાંચનો હોય તો સમ સંખ્યાક ગાંઠો અને વિષમ સંખ્યાક પર્વો (જે ગાંઠો વચ્ચેનો ભાગ) વાળો હોવો જોઈએ (બીજા લાકડાનો હોય તો તેને સમ સંખ્યાક બંગડીઓ લગાડીને તેવો બનાવવો) .

અન્યથાનતરમાં હંડના ઉપાદાન રૂપે નીચે પ્રમાણે પણ કેટલાક વૃક્ષોનો નામ નિર્દેશ કર્યો છે.

વશમયોઽથ કર્તવ્ય, આજનો-મધુકસ્તથા ।

શૈગપઃ સ્વાદિર શ્રૈવ, પિપ્પ્લુ ચંત્ર નુ કારયેત્ ॥

અર્થ : દંડ વાંચનો કરવો અથવા તેમાં અંજનનો, મહુડાનો, શીશમનો તથા ખેરનો બનાવવો અને તેને જોળરૂપે કરવો.

૧૮ દેવજાદંડની બાંધણી

દેવજાદંડની બાંધણી પણ નિયમ હોય છે એ વિષયમાં

લગભગ બધા અંથકારો એકમંત છે કે એક હાથના દંડની જાડાઈ પોણા આંગળની કરવી અને તે પદ્મ પ્રત્યેક હાથે અડધા આંગળની વૃદ્ધિ કરવી કોઈપણ માપના દંડને માટે એજ નિયમ લાગુ પડે છે એ નિયમનું પ્રતિપાદન નીચેના સ્લોકમાં કર્યું છે—

एक हस्ते तुं प्रासादे, दण्ड पारोनमङ्गुलम् । -
अर्धगुला भवेदवृद्धि-यांवत् पचाश हस्तकम् ॥

અર્થ : ૧ હાથના પ્રાસાદ ઉપરના દંડની જાડાઈ પોણા આંગળની અને પછીના માપ માટે પ્રતિહસ્ત અડધા આંગળની વૃદ્ધિ કરવી, ૨ હાથથી ૫૦ હાથના પ્રાસાદે એજ પ્રમાણે દંડ જાડો કરવો.

એ વિષયમાં એક મત એવો પણ છે કે દંડના છૂટા ભાગ જેટલી લાંબી પાટડી કરવી અને પાટડીની લંબાઈથી છૂટા ભાગે તેની જાડાઈ કરવી, પાટડીની જાડાઈ અમે દંડની જાડાઈ સરખી કરવી, આ માન્યતા રત્નકોષકારની છે, અને આ માન્યતા પ્રમાણે દંડની જાડાઈ રાખવામાં આવે તો ૪-૬ હાથના પ્રાસાદોને અંગે શોધ ગણી શકાય તેવી છે.

૧૬ દંડની પાટડી

દંડ ઉપરની પાટડીની લંબાઈ દંડની લંબાઈના . છઠ્ઠા ભાગ જેટલી રાખવાને નિયમ છે. અને પાટડીની જાડાઈ તેની લંબાઈના છૂટા ભાગ-જેટલી હોવી જોઈએ એવું વિધાન છે. પાટડી પોતાની લંબાઈથી અર્ધી પહોળી હોય છે. પાટડીને શિલ્પ શાસ્ત્રકારો ‘મકંટી, મંડૂકી’ ઇત્યાદિ નામોથી ઓળખાવે છે. અધિકાંશ અંથકારોની માન્યતા પાટડીના વિષયમાં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે છે. છતાં એને અગે પણ મતભેદ છે જ. એ વિષયમાં અપરાજિત પૃચ્છાનું વિધાન નીચે પ્રમાણે છે.

मण्डूकी तस्य कर्तव्या, अर्द्धचन्द्रा कृतिस्तथा ।

पृथु दण्ड सप्त गुणोक्ता, हस्ताद्वा पंच कोद्धवा ॥

षड્ગુणा च द्वादशान्ता, शेषा पंचगुणोच्यते ।

भागेन च विस्तारा, कर्तव्या सर्वं कामदा ॥

અર્ધં ચન્દ્રા કૃતિશ્ચવ, પક્ષે કુર્યાત્ ગગારકમ્ ।

વંશોર્ધ્વે કલશ ચૈવ, પક્ષે ઘણ્ટા પ્રલવનમ્ ॥

અર્થ :- તે ફંડની પાટલી અર્ધઅંદ્ર આકારે બનાવવી અને તેની લંબાઈ ફંડની બહારથી સાત ગણી કરવી. આ માપ ૧ થી ૫ હાથ સુધીના ફંડના પાટલીનું છે. ૬ થી ૧૨ હાથ સુધીના ફંડની પાટલી ફંડની બહારથી છ ગણી અને તે ઉપરાંતના ફંડની પાટલી ફંડની બહારથી પાંચ ગણી લાંબી કરવાં જોઈએ. પાટલી પોતાની લંબાઈથી અર્ધ ભાગે વિસ્તૃત કરવી. તેનો વચ્ચેથી ભાગ અર્ધઅંદ્રાકારે કરવો અને બંને બાજુમાં ગગારા બનાવવા. વાંશના ઉપરના ભાગે કલશ અને પાટલીના બંને છેડાઓ ઉપર ઘંટડિયો લટકાવવી.

અપરાજિત પૃચ્છામાં ફંડ ઉપર કલશ બનાવવાનું વિધાન તો ક્યું પણ કલશની ઉંચાઈના સંબંધમાં કંઈ જણાવ્યું નથી. પણ બીજા ત્રણેમાં આ સંબંધમાં નીચે પ્રમાણે ઉલ્લેખ મળે છે.

કલશ કારયે તસ્યા: પંચમાશેન દૈર્ઘ્યત' ।

અર્થ :- પાટલીના પચ્ચમાંશ જેટલો લાંબો તે ઉપર કલશ કરાવવો.

૨૦ દ્વલ પરિમાણ

ફંડ ઉપર દ્વલ કેવા માપની જોઈએ એનો પણ શિલ્પશાસ્ત્રોમાં નિયમ બાંધેલો છે, જો કે એ વિષયમાં પણ મતભેદ તો છે જ. પણ આજકાલ દ્વલની લંબાઈ ફંડ જેટલી જ રખાય છે અને તેની ચોડાઈ (પહોળાઈ) લંબાઈના આઠમા ભાગની હોય છે. એ વિષયમાં અપરાજિત પૃચ્છાનું વિધાન નીચે પ્રમાણે છે.

ધ્વજદણ્ડ પ્રમાણેન, પતાકાં ચ પ્રલમ્બયેત્ ।

પૃથુત્વમપ્ટમાશેન, ત્રિશિખાત્રવિમૂષિના ॥

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૪૪૮

શિલ્પા. પંચ પ્રકર્તવ્યા, ધ્વજાગ્રે તદ્વિચ ક્ષણં ।

દિવ્ય વસ્ત્ર મય્યઞ્ચૈવ, કિકિળી ઘુર્મુરાન્વિતાઃ ॥

અર્થ :- ધ્વજાદંડ પ્રમાણવાદી તે ઉપર પતાકા (ધ્વજ) લંબાવવા. ધ્વજનો વિસ્તાર તેની લંબાઈના અઠમા ભાગ જેટલો રાખવો. તેના છેડાના અથ્ર ભાગમાં ૩ અથવા ૫ શિખાઓ બનાવીને તેને સુશોભિત કરવી તે દિવ્ય વસ્ત્ર (રેશમી પટકુદ)ની બનાવવી. અને ઘુમરીથી વડે અલંકૃત કરવી.

૨૧ મોક્ષ ચક્ર

મૂલે મોમે ત્રિકૃક્ષ, ગૃહપતિ મરણ પચ્ચમધ્યે સુલં સ્યાત્,

મધ્યે સ્વાદૃષ્ટ ઋક્ષ ઘનસુત સુલ્લદ પૂર્ણદેશેષ્ઠહાનિ ।

ગચ્છાન્મોમે ત્રિકૃક્ષ, શુભફલમતુલ્લ ભાગ્ય પુત્ર ચંદં ચ,

સૂર્યક્ષાન્વિન્દ્ર ઋક્ષં પ્રતિદિન મુડયાન્મોમ ચક્રે વિલોક્યમ્ ॥

અર્થ :- સૂર્ય ચક્રથી ૩ મોક્ષન મૂલમાં લખવાં, તેમાં જો ચંદ્ર હોય તો ગૃહસ્વામીનું મરણ થાય, ૫ નક્ષત્રો મોક્ષના મધ્ય ભાગે લખવાં. તેમાં જો ચંદ્ર હોય તો સુખદાયક થાય. તે પછીના વળી મધ્યે ૮ લખવાં ત્યાં ચંદ્ર હોય તો ધન તથા પુત્રનું સુખ થાય. પૃથ્થ ભાગે ૮ નક્ષત્રો લખવા, ત્યાં ચંદ્ર હોય તો હાનિ કરે મોક્ષના છેલ્લા ભાગે ૩ નક્ષત્રો લખવાં તેમાં ચંદ્ર હોય તો અતુલ શુભ ફળ ભાગ્ય પુત્ર સંપત્તિદાયક થાય. સૂર્યોક્ષાત્ ચંદ્રભ. ૩ ને ૦ ૫ શ્રે ૦ ૮ શ્રે ૦ ૩ ને ૦

૨૨ ઘંટાચક્ર આમલક્ષ્મીના રથોપન ચક્ર

ષણ્ઠાચક્ર વિદાયૈર્વં, મધ્યપૂર્વદિશા ક્રમાત્ ।

ત્રીણિ ત્રીણિ પ્રદેયાનિ, સૃષ્ટિભાગેણ ચાર્કભાત્ ॥

મધ્યે ચૈવ સ્મૃતો લાભ, પૂર્વભાગે જયો રણે ।

આગ્નેયાં ચૈવ હાનિઃ સ્યાદ્, દક્ષિણે પતિનાશનમ્ ॥

નક્ષત્ર્યાં પારણા લાભ., પશ્ચિમે સવદા મુખમ્ ।

વાયવ્યામશ્વલાભ., સ્યાદુચરે વ્યાધિ સંભવ ।

ઈશાને વસ્ત્રલાભશ્ચ, ઘન્ટાચક્ર ફલ સ્મૃતમ્ ॥

અર્થ :- ઘંટા-આમંત્ર્યારાના આકારનું ચક્ર બનાવીને તેના મધ્ય, પૂર્વ, અગ્નિ, દક્ષિણ આદિ ચુષ્ટિક્રમે અતુકેષે ૨૭ નક્ષત્રો લખવા. સૂર્ય નક્ષત્રો ૩ નક્ષત્રો મધ્યમાં સ્થાપવા, ૩ પૂર્વમાં, ૩ અગ્નિકોણમાં, ૩ દક્ષિણ દિશામાં, ૩ નૈઋત્યકોણમાં, ૩ પશ્ચિમમાં, ૩ વાયવ્યકોણમાં ૩ ઉત્તરમાં અને ૩ ઈશાનકોણમાં લખી મુહુર્તના દિવસે જોવું. તે ચંદ્ર નક્ષત્ર જો મધ્યમાં હોય તે લાભ, પૂર્વમાં હોય તે લાઘ્યમાં જીત, અગ્નિકોણમાં ધનહાનિ, દક્ષિણમાં કર્તાતું મરણ, નૈઋત્યકોણમાં અંતતિનો લાભ, પશ્ચિમમાં સદા સુખ, વાયવ્યમાં ઘોડાનો લાભ, ઉત્તરમાં રોગની પ્રાપ્તિ અને ઈશાનમાં વસ્ત્ર લાભ થાય. આ પ્રમાણે ઘંટાચક્રનું રૂપ કહેલું છે.

સૂર્યભાત ચંદ્રશ ૬ શ્રે ૬ ને ૬ શ્રે ૦ ૩ ને ૦ ૩ શ્રે ૦

૮૩ (૧૦૬)ભાદિ વિધેય કાર્યો

‘ચૌલ ચ વીજરોપં ચ, સ્ત્રીસંતાં દન્તકલ્પનમ્ ।

કાળકર્મ રિપૂ જ્વાલં, વિપ્લવં તુ પ્રકારયેત્ ॥

મિત્રત્વં લેપનં ચૈવ, ભૂપર્ણં ભૂપરિગ્રહમ્ ।

રાજવશ્યં મહોત્સાહં પ્રીતિયોગે પ્રકારયેત્ ॥

વીજવાપં ધનગ્રાહ-માયુરારોગ્ય કર્મ ચ ।

વિવાહં વ્રતં વન્ત્રં ચ, હ્યાયુષ્મતિ ચ કારયેત્ ॥

વસ્ત્ર વંચ-મલંકારં, સૌભાગ્યં લેપકર્મ ચ ।

સોમપાન મુરાપાનં, સૌભાગ્યં તુ પ્રકારયેત્ ॥

વિવાહ દાન કર્માણિ, ભૂપર્ણં પરિગ્રહમ્ ।

રાજાભિષેક માયુષ્યં, જોખને ચ પ્રકારયેત્ ॥

શ્રી ૨તીન્દ્ર મુહુર્ત કૃપાણુ :

૧૪૫૦

અર્થ :- ચૂડાકર્મ, બીજ વાવવાનું, સ્ત્રીમંગ, દત્તશોધન, કાષ્ટકાર્ય, શત્રુનું ઉચ્ચાટન, એ કાર્યો વિષ્કલમાં કરાવવા, મિત્રતા, વિલેપન, ભૂષણધારણ, ભૂમિની ખરીદી, રાજવશીકરણ અને મહોત્સાહજનક કાર્ય એ સર્વ કાર્યો પ્રીતિયોગમાં કરાવવાં, બીજવયના દ્રવ્યસમાહાન, અથુ તથા આરોગ્ય વર્ધક કાર્યો, વિવાહ, મતગ્રહણ એ કાર્યો આયુષ્માન યોગમાં કરાવવાં, વસ્ત્રપરિધાન, અલંકાર કાર્ય, ઔશધ કર્મ લેપ કર્મ, સોમવહ્ની રસપાન, મહિરાપાન એ સૌભાગ્ય યોગમાં કરાવવાં, વિવાહ, જ્ઞાન, ભૂષણકર્મ, ભૂમિગ્રહણ, રાજ્યાભિષેક અને આયુષ્યવર્ધકકર્મ શોભન યોગમાં કરાવવાં.

વિગ્રહ નિગ્રહં ચંવ, રોદન વન્નવન્નનમ્ ।

છેદન વન્નવન્ન ક્ષુદ્ર-મતિગણે પ્રકરયેત્ ॥

ચિત્રકર્મ ગૃહસ્થાપ, કલ્યાણ ભૂપરિગ્રહમ્ ।

રાજાભિષેક કર્મણિ, સુકર્મણિ, ચ કારયેત્ ॥

પ્રાકાર તોરણાદીનિ, દેવાલય ગૃહાણિ ચ ।

સેતુવન્ન ગજારોહ ધૃતિયોગે તુ કારયેત્ ॥

કૂરકર્મ રિપુન્નાટ, મારણ દાહન તથા ।

વન્નન ચાવમાન ચ, શૂલયોગે પ્રકારેત્ ॥

શત્રુઘાત રિપુન્નાટ, તઢાગ સેતુ વન્નનમ્ ।

ક્ષેત્રસેવા મદાયુદ્ધ, ગહયોગે પ્રકારયેત્ ॥

અર્થ :- લકાઈ, દંડ કરવો, રૌવરાવણુ, વધ-બંધન, કાપણું ઠગણું અને હેલકટકામ અતિગંડયે ગમાં કરાવવા ચિત્રકારી ગૃહસ્થાપન મંગલકાર્ય, ભૂમિગ્રહણ, રાજ્યાભિષેક, ક્રિયા એ કામો સુકર્મ યોગમાં કરાવવા. કિલ્લેબંધી, તોરણાદિક કાર્યો, દેવાલયો ઘરો, પુત્ર બાંધવા, હાથી ઉપર ચઢવું એ કર્મો ધૃતિયોગમાં કરાવવાં, કૂર કાર્ય શત્રુનું ઉચ્ચાટન, મારણ મરર બાળણું, બંધન અને અપમાન એ કાર્યો શૂલ-યોગમાં કરાવવાં. શત્રુનો ઘાત, શત્રુનું ઉચ્ચાટન, તળાવ ખોદવું, પુલો બાંધવા, ક્ષેત્રકર્મણુ કરવું અને ગદાયુદ્ધ એ કામો ગંડયોગમાં કરાવવાં.

બીજવીય ઘનગ્રાહ, વિવાહ વસ્ત્રબન્ધનમ્ ।

તઢાગ શેતુવન્ધચ, વૃદ્ધિયોગે પ્રકારયેત્ ॥

વસ્ત્રબન્ધ, ગૃહસ્થાપ, તઢાગ શેતુવન્ધનમ્ ।

ભૂષણ વહુરત્ન ચ ધ્રૂવયોગે પ્રકારયેત્ ॥

વન્ધન રોધન, ચૈવ, ઘાતન છેદન તથા ।

ક્રૂરાણિ બહુ કર્મણિ વ્યાઘાતે તુ પ્રકારયેત્ ॥

વસ્ત્ર બન્ધે ગજારોહ વિવાહ, ભૂપરિગ્રહમ્ ।

રાજાભિષેકમાયુષ્ય, હર્ષણે તુ પ્રકારયેત્ ॥

શસ્ત્રકર્મ, રિપુચ્ચાટમ્, શસ્ત્રાણા ચ પરિગ્રહમ્ ।

સેનાધિપત્ય સૌમ્ય ચ, વજ્રયોગે પ્રકારયેત્ ॥

અર્થ : યીજ વાવવાં, ધનઅડધુ, વિવાહ, વસ્ત્રપરિધાન, તળાવ ખોદવું, પુત્ર બાંધવો વગેરે કામેા વૃદ્ધિયોગમાં કરાવવાં, વસ્ત્ર પરિધાન ગૃહસ્થાપન, તળાવ બાંધવું પુત્ર બાંધવો ભૂષણપરિધાન, અનેકવિધ રત્નધારણ, એ ધ્રુવયોગમાં કરાવવાં. બંધન, અવરોધ, ઘાતના છેદન અનેકવિધ કુર કામેા વ્યાઘાત યોગમાં કરાવવાં. વસ્ત્ર બંધન, હસ્ત્યારોહણ, વિવાહ, ભૂમિઅડધુ રાજ્યાભિષેક આયુષ્ય પોષક કર્મ એ સવે હપંથુ યોગમાં કરાવવા. શસ્ત્રપ્રયોગ શત્રુનું ઉચ્ચાટન શત્રોનો સંશ્લેષ સેનાપતિત્વનો સવીકાર અને સૌમ્યકર્મ વજ્રયોગમાં કરાવવાં.

હારકાન્ત્રીકલાર્પ ચ, હસ્તાભરણમેવ ચ ।

અગ્લી ભૂષણ ચૈવ, સિદ્ધયોગે પ્રકારયેત્ ॥

• દાન વેદવિદે દશાચ્છ્રુદ્ધા સકલ્પન તથા ।

રિપૂચ્ચોટ વિપાદીનિ, વ્યતીપાતે તુ કારયેન ॥

હારકાન્ત્રીકલાય ચ, હસ્તાભરણ મેવ ચ ।

અગ્લી ભૂષણ ચૈવ, વરિયસિ ચ કારયેત્ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્શન :

: ૪૫૨

વન્ધન છેદન ચૈવ, મેદન વિષદીપનમ્ ।

તથાઞ્જ્યકૂર કર્માણિ, પરિઘે તુ પ્રકારયેત્ ॥

માલિકા કટિસૂત્રં ચ ઘ (ક) ણ્ઠમરણમેવ ચ ।

કર્ણયોર્મૂષણ ચૈવ શિવયોગે પ્રકારયેત્ ॥

અર્થ : હાર કટિચેખલા, હસ્તભૂષણ અંગૂલી ભૂષણ એ સર્વ સિદ્ધિ યોગમાં કરાવવાં, વેદ પાઠી દાન દેવું શ્રદ્ધાપૂર્વક સંકલ્પ કરવો, શત્રુનું ઉત્થાટન, વિષદાન આદિ કાર્યો વ્યતિપાત યોગમાં કરાવવાં. હાર કટિસૂત્ર હસ્તભૂષણ અંગૂલીભૂષણ એ કામે વશિષ્ઠ યોગમાં કરાવવાં. બધન, છેદન, લેદન, વિષપ્રયોગ તથા બીજાં કુર કામે પરિઘ યોગમાં કરાવવાં. માલા (મૌકિલક માલા) કટિસૂત્ર, ગલાતું ભૂષણ કાનેનાં ભૂષણ, ઇત્યાદિ શુભ કાર્યો શિવયોગમાં કરાવવાં.

પ્રતિષ્ઠા દેવતાના ચ, ગૃહાણિ નગરાણિ ચ ।

પ્રાકાર તોરણાદાનિ, સિર્વયોગે પ્રકારયેત્ ॥

દેવતા ગુરુપૂજા ચ, વિદ્યાપૂજા તથૈવ ચ ।

મન્ત્ર પૂજાન્ય નેકાનિ, સાધ્યયોગે પ્રકારયેત્ ॥

વીજવાપ ગૃહોત્સાહ, ઘન ધાન્યાદિ સંગ્રહમ્ ।

સર્વેરત્નમહી ગ્રાહ, શુભયોગે પ્રકારયેત્ ॥

લેપન મૂષણમ્ ચૈવ રાજસંદર્શનં તથા ।

કન્યાદાન મહોત્સાહ, શુક્લયોગે પ્રકારયેત્ ।

શાન્તિક પૌષ્ટિક ચૈવ, તઢાગ સેતુવન્ધનમ્ ।

ચૌલોપનયન ક્ષૌર બ્રહ્મયોગે પ્રકારયેત્ ॥

અર્થ : દેવતાઓની, પ્રતિષ્ઠાઓ ગૃહાનિવેશ નગરનિવેશ, પ્રાકાર નિર્માણ, તોરણનિવેશ આદિ કાર્યો સિદ્ધિ યોગમાં કરાવવાં દેવતાપૂજન, ગુરુપૂજન, સરસ્વતી પૂજા અને અનેક વિધ મન્ત્ર પૂજનો સાધ્યયોગમાં કરાવવાં. બીજવાપન, ગૃહોત્સવો ઘન-ધાન્ય સંગ્રહ,

સર્વરત્ન સંગ્રહ ભૂમિશ્લેષ, આદિ કાર્યો શુભયોગમાં કરાવવાં.
વિલેપન, ભૂષણ, રાજધર્મ, કથાકાન, ઉત્સાહ પ્રેરક કાર્યો શુભ
યોગમાં કરાવવાં, શાન્તિક, પૌષ્ટિક કર્મ તળાવખંધન, પુણ્યખંધન,
ચૂડાકર્મ ઉપનયન ક્ષૌર એ સર્વે બ્રહ્મ યોગમાં કરાવવાં.

કન્યાદાન ગજારોહ, ત્રીસંગ, વસ્ત્ર વન્ધનમ્ ।

કાવ્ય ગાયનં વાદ્યાનિ, યોગે ચૈન્દે પ્રકારયેત્ ॥

ઘાતનં પરરાષ્ટ્રાણા, વઙ્ચન દાહન તથા ।

છેદનં ક્રૂરકર્માણિ, વૈદ્યતૌ તુ પ્રકારયેત્ ॥

અર્થ : કન્યાદાન, ગજારોહણ, ત્રીસંગ, વસ્ત્રપરિધાન,
કાવ્યાભ્યાસ. ગાનાભ્યાસ વાદ્યકલાભ્યાસ એ કાર્યો ઐશ્વર્ય યોગમાં
કરાવવાં. ખીજા રાષ્ટ્ર ઉપર ચઢાઈ, ઠગપુ, બાળપુ, છેલ્લું અને ખીજા
કુર કર્મો વૈદ્યતિયોગમાં કરાવવાં.

૨૪ પ્રતિષ્ઠાની મુદ્રાઓ

૧ જિનમુદ્રા

‘ચતુરઙ્ગુલમગ્રત’, પાદયોરન્તર, કિઞ્ચિન્ન્યુન ચ પૃષ્ઠત.

કૃત્વા સમપાદકાર્યોત્સર્ગેણ જિનમુદ્રા ।’

અર્થ : એ પગવચ્ચે આગળ અને પાછળ ચાર આગળ કંઈક
ઓછું અતર રાખીને કાર્યોત્સર્ગ કરવો તે ‘જિનમુદ્રા’ કહેવાય છે.
કશ્યપ સ્થાપન અને સ્થિરીકરણમાં આ મુદ્રા કરાય છે.

૨ કુંભ મુદ્રા

‘કિઞ્ચિદાકુઞ્ચિતાઙ્ગુલી કસ્ય વામહસ્તસ્યો પરિશિથિ-

લમુષ્ઠિ દક્ષિણકર સ્થાપનેન કુમ્ભમુદ્રા ।’

અર્થ :- કંઈક વાળેલ આંગળીવળા ઠાઠા હાથ ઉપર ઢીલી
મુઠીયોવાળો જમણો હાથ સ્થાપવાથી કુંભમુદ્રા થાય છે. જલ
કલશેા વડે સ્નાન કરાવતાં આ મુદ્રાશુદ્ધિ કરવી.

શ્રી ચતિન્દ્ર મુહુર્ત કપંષુ :

: ૪૫૪

૩ નમસ્કાર મુદ્રા

‘સંલગ્ની દક્ષિણાદ્ગુણ્ઠાક્રાન્ત વામાદ્ગુણ્ઠી પાળી વમસ્કૃતિ મુદ્રા’

અર્થ :- જમણા હાથના અંગૂઠાવડે ડાબા હાથના અંગૂઠાને દબાવીને બે હાથો બેડવા તે નમસ્કાર મુદ્રા કહેવાય.

૪ પ્રણિપાત મુદ્રા

‘જાનુ-હસ્તાત્તમાઙ્ગાદિ સપ્રણિપાતેવ પ્રણિપાત મુદ્રા’

અર્થ :- બે હાથો, બે હાથ અને મસ્તક એ પાંચ અંગોને જોડી સાથે નમાવીને ભૂમિએ અડકાવવા તે પ્રણિપાત મુદ્રા.

૫ ભૂંગાર મુદ્રા

‘પરાદ્મુખ હસ્તરમ્યોમદ્ગુલીવિદમ્ય’ મુષ્ઠિ વધ્વા તર્જન્યૌ
સમીકૃત્ય પ્રસારયેદિતિ ભૂંગાર મુદ્રા’

અર્થ :- હાથો એકબીબીથી ઉઠાટી રાખીને આંગળીઓ પર-
સ્પર શુધીને તર્જનીઓ ફેલાવવી તે ભૂંગાર મુદ્રા.

૬ અસમ મુદ્રા

‘દક્ષિણ હસ્તેનોઘ્વાદ્ગુલિન પતાકાકારેણ મય મુદ્રા’

અર્થ :- ધ્વજના આકારે ઉઘી ઠરેલી આંગળીઓવાળા
જમણા હાથને સામે ઉભો રાખવો તે અસમ મુદ્રા છે.

૭ ત્રાસની મુદ્રા

‘વર્ધમુષ્ઠે દક્ષિણ હસ્તસ્ય પ્રસારિત તર્જન્યા વામ હસ્ત-
તલવાદનેન ત્રાસની મુદ્રા’

અર્થ મુઠ્ઠી વાળેલ જમણા હાથની લાંબાવેલ તર્જની વડે

હાથા હાથની હથેલીમાં તાડન કરવું તે ત્રાસની મુદ્રા. આ મુદ્રા વિધન ત્રાસનાથે કરાય છે.

૮ વજ્ર મુદ્રા

‘વામ હસ્તસ્યોપરિ દક્ષિણ કર કૃત્વા કનિષ્ઠિકાઙ્ગુલ્લાભ્યા મણિવન્ધ સવેષ્ટય શેષાઢ્ગુલીના વિસ્ફારિત પ્રસારણેન વજ્રમુદ્રા’

અર્થ : હાથા હાથ ઉપર જમણા હાથ મૂકી કનિષ્ઠા આંગળીને અંગુલો વડે હાથના ઠાંડાઓને વીટીને બાકીની આંગળીઓ ફેલાવીને છોડી દેવી તે વજ્ર મુદ્રા. આ મુદ્રા વડે જિનબિંબ આકૃતિ દુષ્ટ રક્ષા નિમિત્તે સહલીકરણ કરાય છે.

૯ પદ્મ મુદ્રા

‘પદ્માકારો કરો કૃત્વા મધ્યેઙ્ગુલ્લો કર્ણિકા કરો

વિન્ય સેદિતિ પદ્મમુદ્રા’

અર્થ : ખીલ્યા વિનાના કમળના ફૂલના આકારે બંને હાથ લેંગા કરી વચ્ચે કહ્ણિકાના આકારે બંને અંગુલો સ્થાપવા તેણું નામ પદ્મ મુદ્રા છે. પ્રતિષ્ઠામાં આ મુદ્રા કરાય છે.

૧૦ ચક્ર મુદ્રા

‘વામહસ્તતલે દક્ષિણહસ્તમૂલ સનિવેશ્ય કરણાશ્વા

વિરલીકૃત્ય પ્રસારયેદિતિ ચક્રમુદ્રા’

અર્થ :— હાથા હાથની હથેલીમાં જમણા હાથનો ઠાંડો સ્થાપીને આંગળીઓ છૂટી પાડીને ફેલાવવી તે ચક્ર મુદ્રા. આ મુદ્રા વડે અધિવાસનના પ્રસંગે બિંબના પંચાંગોને રૂપથ કરાય છે.

૧૧ પરમેષ્ઠી મુદ્રા

ઉત્તાનહસ્તદ્વયેન વેણીવન્ધ વિધાયઙ્ગુલ્લાભ્યા કનિષ્ઠિકેતર્જનીભ્યા ચ મધ્યમે સંગૃહ્યાનામિકં સમીવૃર્થાદિતિ પરમેષ્ઠી મુદ્રા’

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

: ૪૫૬

અર્થ :- ચત્તી રાખેલી જે હાથની આંગળીઓને વેણી બધ કરીને (એક બીજામાં ભરાવીને) જે અંગુઠાઓ વડે જે દંચડીઓ અને જે તર્જનીઓ વડે મધ્યમાઓ પકડી અનામિકાઓની જોડે ઉભી કરવી તે પરમેષ્ઠી મુદ્રા જિનવું મંત્ર દ્વારા આજ્ઞાન કરતા આ મુદ્રા દરાય છે.

૧૨ અંગ મુદ્રા

પોતાના હાથે હાથે જમણે હાથ પકડવો તે અંગ મુદ્રા. આ મુદ્રા વડે પ્રતિમને અદનાદિકતું વિદેપન કરવું એવું વિધાન છે.

૧૩ અંજલી મુદ્રા

‘उत्तानो किञ्चिदाकुञ्चित कैरशाखां

‘‘‘‘ પાણી વિદ્યા રયેદિતિ અબ્જલિ મુદ્રા

અર્થ - ચત્તી જે હાથની આંગળીઓ કાંઈક વાળીને જે હાથે જોડવાં, તેનું નામ અંજલી મુદ્રા આ મુદ્રા વડે પ્રતિષ્ઠાપ્ય બિંબાદિ પુષ્પારોપણાદિ કરાય છે.

૧૪ સૌભાગ્ય મુદ્રા

परस्परामिमुखौ ग्रथिताङ्गुलीकौ करौ कृत्वा तर्जनोम्याम्
नामिके गृहित्वा मध्यमें प्रसार्य तन्मध्येऽङ्गुष्ठद्वयं निक्षेपेदिति सौभाग्य
મુદ્રા ।’

અર્થ :- બંને હાથે એક બીજાની સાથે ઉભા રાખી આંગળીઓ પરસ્પર ગુંથવી પછી જે તર્જનીઓ વડે જે અનામિકાઓને પકડી મધ્યમાઓ ઉભી કરી તેઓના મૂળમાં જે અંગુઠા નાખવા એટલે સૌભાગ્ય મુદ્રા થયે. આ મુદ્રા વડે પ્રતિમામાં સૌભાગ્ય મંત્રનો ન્યાસ કરાય છે.

૧૫ ગરુડ મુદ્રા

‘‘‘‘‘આત્મનોઽમિમુખ દક્ષિણહસ્ત કનિષ્ઠિં કયા વામક નિષ્ઠિકાં સંગૃહ્યાથ પરાવર્તિત હસ્તામ્યાં ગરુડ મુદ્રા’

અર્થ :- પોતાની સામે જમણે હાથ ઉભો કરી તેની ટચલી આંગળી વડે ઠાળા હાથની ટચલી આંગળી પકડીને બંને હાથો નીચલી તરફ ઉત્તરાવી દેવા એટલે ગરૂડ મુદ્રા નિષ્પન્ન થશે. હ્રદય રક્ષા નિમિત્તે આ મુદ્રા વડે પ્રતિમાને મંત્ર કવચ કરાય છે.

૧૬ સુક્રતાશુક્રિ મુદ્રા

‘કિञ्चिद्ગમિતૌ હસ્તૌ સમૌ વિધાય લલાટ

દેશયોજનેન મુક્તાશુકિત મુદ્રા’

અર્થ :- વચ્ચે થોડાક પોલા રાખી બે હાથો સરખા બેડી લલાટ પ્રદેશ અડકાડવાથી સુક્રતાશુક્રિ મુદ્રા થાય છે. આ મુદ્રા વડે પ્રતિષ્ઠામય દેવતું આહ્વાન કરાય છે.

૧૭ મુદ્ગર મુદ્રા

‘મિથ પરાદ્મુખૌ કરૌ સયોજ્યાદ્ગુલી વિદમ્પ્યા-

ત્મસમુખ કરદ્વય પરાવર્તનેન મુદ્ગર મુદ્રા’

અર્થ :- બંને હાથોને એક બીજાથી ઉલટા બેડીને આંગળીઓ ગુંથવી અને હાથો પોતાની અનુબ સુલતાવવા એટલે મુદ્ગર મુદ્રા નિષ્પન્ન થશે. વિદ્ધ વિધાતનાર્થે પ્રતિષ્ઠામાં આ મુદ્રા કરાય છે.

૧૮ તર્જની મુદ્રા

‘વામકર સહતાદ્ગુલિ હૃદયાગ્રે નિવેશ્યોપરિ દક્ષિણ-

કરેણ મુષ્ઠિબદ્ધવા તર્જની મૂર્ધ્વી કુર્યદિતિ તર્જની મુદ્રા’

અર્થ :- જોની આંગળીઓ એક બીજાને અડકેલી છે એવો હાથો હાથ દ્વય આગળ સ્થાપીને તે ઉપર મુઠી વાળીને જમણે હાથ રાખવો અને તેની તર્જની આંગળી ઉચી કરવી એટલે તર્જની મુદ્રા થશે. આ મુદ્રા પ્રતિષ્ઠામાં વિદ્ધ નિવારણાર્થે કરાય છે.

૧૯ પ્રવચન મુદ્રા

‘અદ્ભુતલિંગિક સરલોક્ત્ય તર્જન્યદ્ગુણો મીલયિત્વા

હૃદયાગ્રે ધારયેદિતિ પ્રવચન મુદ્રા’

અર્થ - જમણા હાથની ત્રણ આંગળીઓ સરખી લાંબી કરીને તર્જનીને અગૂઠા સાથે જોડીને હાથ હૃદયની આગળ રાખવે તે પ્રવચન મુદ્રા. આ મુદ્રા વડે પ્રતિમાનું ઉદ્દેશોધન કરાય છે.

૨૦ ધેનુમુદ્રા

‘અન્યોન્ય પ્રથિતાદ્ગુણીષુ કનિષ્ઠિકાનામિકયોર્મઘ્ય

માતર્જન્યોશ્ચ સંયોજનેન ગોસ્તનાકાર ધેનુમુદ્રા’

અર્થ : પરસ્પર ગુથાઓએ આંગળીઓમાં કનિષ્ઠિકાઓ અનામિકાઓથી અને મધ્યમાઓ તર્જનીઓથી જોડવાથી ગાયના સ્તનાકારે ધેનુ મુદ્રા થાય છે. આ મુદ્રા વડે અમૃત ઝરાવાય છે.

૨૧ આસન મુદ્રા

‘અઞ્જલિકોપરિ અઞ્જલી કુર્યાદિતિ આસનમુદ્રા’

અર્થ : ઠાળા હાથની અંજલી ઉપર જમણા હાથની અંજલી કરવી. તે આસન મુદ્રા નંકાવર્તના પાટલા આદિનું વાસ વડે પૂજન કરવામાં આ મુદ્રાનો ઉપયોગ કરાય છે.

૨૨ આસન મુદ્રા

‘વદ્ધ મુષ્ટર્થમ હસ્તસ્ય તર્જની પ્રસાર્ય કિઞ્ચિદા

કુશ્રયે દિત્યદ્કુશ મુદ્રા’

અર્થ : મુઠી વાળેલી ઠાળા હાથની તર્જની લાંબાવીને કાંઈક વાકી વાગવી તે અંકુશમુદ્રા.

[અંકુશમુદ્રાનું સ્વરૂપ નિર્વાણકવિકામાં આપેલ છે પણ ત્યાં

આ સુદ્રા જયાદેવીના પૂજનમાં પ્રયુક્ત કરવાનો નિર્દેશ છે. છતાં આધુનિક જળયાત્રા વિધિઓમાં આ સુદ્રાનો ઉલ્લેખ છે. આધુનિક વિધિકારો કુવામાંથી જળ કાઢતાં આ સુદ્રાનો પ્રયોગ પણ કરે છે. તેથી પ્રતિષ્ઠાપયોગી સુદ્રાઓમાં આનો સમાવેશ કર્યો છે.]

૨૩ મત્સ્ય સુદ્રા

‘દશપાણિ પૃષ્ઠદેશે, વામપાણિતલં ન્યસેત્ ।

મહ્નગુઢો ચાલયેત્ સમ્યક્ મુદ્રેય મત્સ્યરૂપિણી ।’

અર્થ : જમણા હાથના પૃષ્ઠ ભાગ ઉપર ડાબા હાથનું તલ સ્થાપવું અને એ અંગૂઠા, ફરકાવવા એટલે માછલાના આકારની સુદ્રા થશે.

૨૪ કવચ સુદ્રા

‘પૂર્વેવન્મુષ્ટિં બદ્ધ્વા કનીયસ્પૃહગુઢો પ્રસારયેદિતિ કવચ મુદ્રા’

અર્થ : અને હાથની સુડીઓ બાંધીને ટચલી આંગળીઓ અને અંગૂઠાઓને ફેલાવવા તે કવચ સુદ્રા મંત્ર વડે કવચ કરવામાં આ સુદ્રાનો ઉપયોગ કરાય છે.

૨૫ અસ્ત્ર સુદ્રા

‘વક્ષિણકરેણ મુષ્ટિં બદ્ધ્વા તર્જની મધ્યમે પ્રસારયેદિતિ અસ્ત્ર મુદ્રા’

અર્થ : જમણા હાથની સુડી બાંધી તર્જની અને મધ્યમા આંગળીઓને લખાવવી તે અસ્ત્ર સુદ્રા. આ વિન્યાસ સુદ્રા મંત્રો સ્ત્રનો વિન્યાસ કરતા કરાય છે.

૨૬ કુરમ સુદ્રાઓ

‘કનિષ્ઠિકામહ્નગુઢેન સંપીઢય શેષાદ્ગુલીઃ પ્રસારયેદિતિ કુરમમુદ્રા ।’

અર્થ : કનિષ્ઠિકા આંગળીઓને અંગૂઠાથી દબાવીને બાકીની આંગળીઓ લખાવવાથી કુરમસુદ્રા થાય છે.

શ્રી ચેતીન્દ્ર સુદંત ઈપણ :

: ૪૬૦

૨૫ બાપ અનુકાનની સુદ્રાઓ

૧ આહ્વાનની સુદ્રા

‘હસ્તાભ્યામઞ્જલિં કૃત્વા અનામામૂલ પર્વાદ્ગુપ્ત સર્વોજનેના વાહનો’

અર્થ : જે હાથો વડે અંજલી કરીને કનિષ્ઠાના મૂળ પર્વમાં અંગૂઠા જોડવાથી આહ્વાનની સુદ્રા નિષ્પન્ન થાય છે. આ સુદ્રા વડે મંત્રાધિષ્ઠાયક દેવનું અથવા જ્યોતેવીનું આહ્વાન કરાય છે.

૨ સ્થાપની સુદ્રા

‘દ્યમે વાગોમુલ્કી સ્થાપની’

અર્થ : આવાહની સુદ્રાને જ ઉલટાવી નીચા સુએ કરી અંગૂઠા તર્જનીના મૂળમાં સ્થાપવાથી સ્થાપની સુદ્રા નિષ્પન્ન થાય છે. આ સુદ્રા વડે આરાધ્ય દેવતાનું સ્થાપન કરાય છે.

૩ સંનિધાની સુદ્રા

‘સલગ્નમુષ્ટ્યુછિતાદ્ગુપ્તી કરો સનિધાની’

અર્થ : સુઠી વાળેલા જે હાથ જોડી અંગૂઠા ઉભા કરવાથી સંનિધાની સુદ્રા નિષ્પન્ન થાય છે. સુદ્રા દ્વારા આરાધ્ય દેવતાનું સંનિધાન કરાય છે.

૪ નિષ્કુરા અથવા સંનિરોધિની સુદ્રા

‘તાવેવ ગર્ભંગાદ્ગુપ્તી નિષ્કુરા’

અર્થ : સંનિધાની સુદ્રામાં જે અંગૂઠા ઉભા રાખવામાં આવે છે તે સુઠીઓની અંદર ભરાવી દેવાથી નિષ્કુરા અથવા સંનિરોધિની સુદ્રા નિષ્પન્ન થાય છે. આ સુદ્રા વડે આરાધ્ય દેવનું અવરોધન કરાય છે.

૫ સંસુખીકરણ સુદ્રા

‘દ્યમેવોત્તારૂપા સમુલ્લીકરણામિધાના’

(અસુસંધાન પાના-૪૬૬ ઉપર જુઓ)

પ્રાચીન લક્ષણે પરિશિષ્ટ

દ્વારે દષ્ટિ સ્થાન-જ્ઞાપક કોષ્ટક

દ્વારોદ- યાશુલ	અધઃ ૫૪ ભાગા	ઉપરિ ૯ ભાગા	દષ્ટિપદ્મ	આનઃ	આયસ્થાનમ્
૪૧	૩૪૧-૧૧	૫૧૧૦	૧૧=૧	સિંહ	આદિ ૧=૧ ભાગે
૪૩	૩૬૧૦	૬)૧૧	૧૧=૧૧	વૃષભ	સંપૂર્ણ
૪૫	૩૭૧૧=૧૧	૬૧-૧	૧૧=૧	ગજ	આદિ ૦૧ વિના
૪૭	૩૯૧૧૧૧૧	૬૧૧-૧૧	૧૧=૧૧	ધન	આદિ ૧-૧૧ વિના
૪૯	૪૧૧-૧૧	૬૧૧=૧	૧૧૦	સિંહ	અન્યે -૧૧
૫૧	૪૩)૧૧	૭=૧૧	૧૧૦૧૧	શ્વાન	સંપૂર્ણ
૫૩	૪૪૧=૧૧	૭=૧	૧૧-૧	વૃષભ	આદિ ૧=૧ ભાગે
૫૫	૪૬૧=૧૧	૭૧=૧૧	૧૧-૧૧	ગજ	અદિ ૧=૧
૫૭	૪૮-૧૧	૮)૧	૧૧=૧	ધન	સંપૂર્ણ
૫૯	૪૯૧૧૦૧	૮૦૧૧	૧૧=૧૧	સિંહ	આદિ ૧=૧૧ વિના
૬૧	૫૧૧=૧૧	૮૧૧-૧	૧૧=૧	વૃષભ	અન્યે ૧=૧
૬૩	૫૩=૧૧	૮૧૧-૧૧	૧૧=૧૧	ગજ	અન્યે =૧
૬૫	૫૪૧૧-૧૧	૯=૧	૧)૧	ગજ	આદિ =૧
૬૭	૫૬૧૦૧	૯૧=૧૧	૧)૧૧	ધન	આદિ ૧=૧
૬૯	૫૮=૧૧	૯૧=૧	૧)-૧	સિંહ	આદિ ૧૧=
૭૧	૫૯૧૧=૧૧	૯૧૧=૧૧	૧)-૧૧	વૃષભ	આદિ -૧૧
૭૩	૬૧૧-૧૧	૧૦૧૦	૧)=૧	ગજ	આદિ ૧=૧
૭૫	૬૩૦૧	૧૦૧૦૧૧	૧)=૧૧	ધન	અન્ય ૧=
૭૭	૬૪૧૧=૧૧	૧૦૧૧-૧	૧)=૧	ધન	આદિ ૦૧
૭૯	૬૬૧=૧૧	૧૧)-૧૧	૧)=૧૧	સિંહ	આદિ ૧-૧૧
૮૧	૬૮૦૧	૧૧૧=૧	૧૦૧	વૃષભ	આદિ ૧=૧૧ ભાગે

પ્રાચીન લક્ષણો પરિશિષ્ટ
દ્વારે દર્શિતસ્થાન-જ્ઞાપક કોષ્ટકે

દારો- યગુલ	અધ પર ભાગા	ઉપરિ દ ભાગા	દર્શિતપદમ	આય-	આયસ્થાનમ્
૮૩	૭૦, ૧૧	૧૧૧=૧૧૧	૧૧૦૧૧	ગજ	આદિ ૧૧=૧૧
૮૪	૭૧૧=૧૧	૧૧૧૧=૧	૧૧-૧	દ્વજ	આદિ ૧૦૧ વિના
૮૭	૭૩=૧૧	૧૨=૧૧૧	૧૧-૧૧	સિંહ	આદિ ૧૧-૧૧ વિના
૮૬	૭૪-૧૧	૧૨૧૦૧	૧૧=૧	વૃષભ	આદિ ૧૧=૧૧ વિના
૯૧	૭૬૧૧૦૧	૧૨૧૧૦૧	૧૧=૧૧	વૃષભ	આદિ =૧
૯૩	૭૮૧=૧૧	૧૩-૧	૧૧=૧	ગજ	આદિ ૧૦૧
૯૪	૮૦=૧૧	૧૩૧-૧૧	૧૧=૧૧	દ્વજ	આદિ ૧૧-૧૧
૯૭	૮૧૧૧-૧૧	૧૩૧=૧	૧૧૦૧	સિંહ	આદિ =૧૧ વિના
૯૬	૮૩૧૦૧	૧૩૧૧=૧૧	૧૧૦૧૧	વૃષભ	આદિ ૧=૧ ,
૧૦૧	૮૪=૧૧	૧૪=૧	૧૧-૧	ગજ	આદિ ૧૧-૧ ,
૧૦૩	૮૬૧૧=૧૧	૧૪૧=૧૧	૧૧-૧૧	ગજ	આદિ -૧ અંત્ય ૧૦૧
૧૦૪	૮૮૧-૧૧	૧૪૧૧૦૧	૧૧=૧	દ્વજ	આદિ ૧=૧ અંત્ય =૧૧
૧૦૭	૯૦૦૧	૧૪૧૧	૧૧=૧૧	સિંહ	આદિ ૧૧=૧૧ભાગતક
૧૦૯	૯૧૧૧=૧૧	૧૪૧-૧	૧૧=૧	વૃષભ	આદિ ૧૦૧ વિના સં. અંગુલે
૧૧૧	૯૩૧=૧૧	૧૪૧-૧૧	૧૧=૧૧	ગજ	આદિ ૧-૧૧ વિના સં. અંગુલે
૧૧૩	૯૪૧-૧૧	૧૪૧૧=૧	૧૧૦૧	દ્વજ	આદિ ૧૧-૧૧ વિના સં. અંગુલે
૧૧૪	૯૭૦૧	૧૬=૧૧	૧૧૦૧૧	સિંહ	આદિ ૧૦=૧૧ વિના

પાસાઈ લક્ષણે પરિશિષ્ટ નાગરી રેખાઓ
પચ્ચઅનકાલ્ય રપ રેખાઓ (ખંડકલા સહિત)

૧	૫	૧	૨	૩	૪	૫	૧૫								
૨	૬	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૨૧							
૩	૭	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૨૮						
૪	૮	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૩૬					
૫	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૪૫				
૬	૧૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૫૫			
૭	૧૧	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૬૬		
૮	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૭૮	
૯	૧૩	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૯૧
૧૦	૧૪	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૧	૧૫	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૨	૧૬	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૩	૧૭	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૪	૧૮	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૫	૧૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૬	૨૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૭	૨૧	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૮	૨૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૯	૨૩	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૦	૨૪	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૧	૨૫	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૨	૨૬	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૩	૨૭	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૪	૨૮	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨૫	૨૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪

୧୦୪

୧୪ ୧୨୦

୧୪ ୧୫ ୧୩୧

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୪୩

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୭୧

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୧୯୦

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧୦

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୩୧

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୪୩

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୭୧

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୩୦୦

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୩୨୫

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୨୬ ୩୪୧

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୨୬ ୩୭୮

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୨୬ ୨୮ ୪୦୬

୧୪ ୧୫ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୨୬ ୨୮ ୨୯ ୪୩୪

୧୯-ଶ୍ରୀ ଯତି-ନି-ଅନୁଷ୍ଠାନ-ବ୍ୟାପ୍ତି

: ୪୬୫

અર્થાં નિષ્કુર મુદ્રાની બને મુઠીઓ ચત્તી કરવી તેનું નામ
અ મુખીકરણ મુદ્રા છે.

૬ અવગુઠની મુદ્રા

‘સચ્ચદ્રુસ્તકૃતા મુષ્ઠિ-દીર્ઘા સમુચ્ચ તર્જની ।

અવગુઠન મુદ્રેયમભિતો આભિતા મતા ॥’

અર્થ : જમણા હાથની મુઠી આંધી તર્જની સન્મુખ હાંથી
રાખી મુઠી લાવવી તે અવગુઠિની મુદ્રા છે.

૭ અંહાર મુદ્રા

ગ્રાહ્યસ્યોપરી હસ્ત પ્રસાર્ય, કનિષ્ઠિ કાદિતર્જન્યન્તા નામદ્ગુલીના
ક્રમસકોચનેનાદ્ગુપ્ત મૂલાનયનાત્ સહાર મુદ્રા વિસર્જન મુદ્રેયમ્ ।

અર્થ : ગ્રાહ્ય વસ્તુ ઉપર હાથ ફેલાવીને કનિષ્ઠિકા માંડીને
તર્જની સુધીની આંગળીઓને અનુક્રમે વાળી અગૂઠાના મૂળ તરફ
લાવવાથી અંહાર મુદ્રા નિષ્પન્ન થાય છે. આ વિસર્જન મુદ્રા
છે. મત્રપદ્ આદિ ઉપર બાપ કર્યા પછી આ મુદ્રા વડે બાપ વિષયક
દૈવતાનું વિસર્જન કરાય છે.

પરશુરામ કલ્પસૂત્રમાં અંહાર મુદ્રા આ પ્રમાણે છે

‘ક્ષિપ્તાદ્ગુલીરદ્મુલિમિ સગ્રધ્ય પરિવર્તયેત્ ।

એવા સહાર મુદ્રા સ્યાદ્, વિસર્જન વિધૌ સ્મૃતા ॥

અર્થ : અંદર નાખેલ આંગળીઓને આંગળીઓ વડે શુથીને
ફેરવવી તે અંહાર મુદ્રા. વિસર્જનમાં આ મુદ્રા કરવી.

(અનુસંધાન પાના-૪૬૧ નું આછું)

વિભાગ પાંચ મે।

બાણખે ધ જ્યોતિષ સાર સંગ્રહમાંથી સાભાર

૧ નવું વસ્ત્ર પહેરવું

રોહિણીપુરુષપત્નિકે ૬ શ્રિમેત્યુત્તરે પિચયુનુર્વમુદ્ધયે ।

રેવતીપુત્રસુદેવતે ચ મેનવ્યવસ્ત્રગરિધાનમિષ્યતે ॥

રોહિણી, હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતી, વિશાખા, અનુરાધા, અશ્વિની
ઉત્તરાશ્વિની, ઉત્તરાષાઢા, ઉત્તરાભાદ્રપદ, પુનર્વસુ, પુષ્ય, રેવતી અને
ધનિષ્ઠા આ નક્ષત્રોને વિષે પુરૂષોએ નવન વસ્ત્ર ધારણ કરવા શ્રેષ્ઠ છે.

૨ ગણિત આરંભ મુહૂર્ત

શનદ્વયેઽનુરાધાદે° રોહિણી લેતો કરે ।

પુણ્યે જીવે જીવે કુર્યાન્પ્રારંભ ગણિતાદિષૂ ॥

શતતારકા, પૂર્વભાદ્રપદ, અનુરાધા, આર્દ્રા, રોહિણી, રેવતી,
હસ્ત તથા પુષ્ય નક્ષત્રો અને યુજ, યુજ એ વારોમાં ગણિત લખ-
વાનો આરંભ કરવો શ્રેષ્ઠ છે.

૩ રત્ન પરીક્ષા મુહૂર્ત

પુનર્મે° શતહસ્તક્ષે° શ્રવેજ્યષ્ટે° પરીક્ષણમ્

રત્નાનામષ્ટમા° ભૂતં હિત્વા મોન શનિશ્ચરમ્

પુનર્વસુ, શતતારકા, હસ્ત, શ્રવણ તથા જ્યેષ્ઠા એ નક્ષત્રોમાં
ચોક્કસ એ તિથિઓનો ત્યાગ કરી રત્ન પરીક્ષા કરવી.

૪ કુંભારના કામનુ મુહૂર્ત

પુનર્વસુ દ્વયે હસ્તત્રયેત્યે રોહિણી મૃગ ।

અનુરાધાશ્રવે° જેષ્ઠા માનુષદ્ર વાસરે ॥

તથાચરોદયે પ્રોત્કા કુ મકાર ક્રિયાબુધૈ°

પુનર્વસુ, પુષ્ય, હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતી, રેવતી, રોહિણી,
મૃગશિર્ષ, અનુરાધા, શ્રવણ, બૈષા, એ નક્ષત્રોમાં રવિ, સોમ, શુક્ર,
શુક્ર તે વારોમાં ચર લગ્નમાં કુલકાર કાર્યનો આરંભ કરવો શ્રેષ્ઠ છે.

૫ નટકિયા આરંભ મુહૂર્ત

મૃગાર્દ્રા રોહિણી પુષ્યે પુનર્મે શ્રવણેત્રયે ।

ચિત્રાત્તતયોત્તરામૂલ્લ કૃત્ય સંજી નૃત્ત ભૂવન ॥

મૃગ, આર્દ્રા, રોહિણી, પુષ્ય, પુનર્વસુ, શ્રવણ, ધનિષ્ઠા,
ચિત્રા, જિતરા, મૃગ એ નક્ષત્રોમાં નૃત્યશૃંગીકા શુકત મનુષ્યે નૃત્યારંભ
કરવો..

૬ યંત્ર ઉપર વસ્ત્ર વણવાનું મુહૂર્ત

રોહિણી રેવતી ચિત્રા અનુરાધા મૃગમોત્તર ।

શનિહિત્વા વિદ્ધ્યાતુ તંતુભિઃ પટસાઘનમ્

રોહિણી, રેવતી, ચિત્રા, અનુરાધા, મૃગશિર્ષ તથા ત્રણ
ઉત્તરા એ નક્ષત્રોમાં શનીવાર આઠ કરીને બાઢીના વારોમાં વસ્ત્ર
વણવાનું શુભ છે.

૭ વ્યાકરણ ભણવાનું મુહૂર્ત

રોહિણ્યાં પંચકે હસ્તાત્પુનર્મે મૃગમેઽશ્વિમે ।

પુષ્યે શુક્રેત્વત્રિદ્વારે શબ્દં શાસ્ત્ર પઠેત્સુધિઃ ॥

રોહિણી, હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતી, વિશાખા, અનુરાધા, પુનર્વસુ
પુષ્ય, મૃગશિર, અશ્વિની અને હસ્ત એ નક્ષત્રો તથા બુધ, શુક્ર, શુક્ર
એ વારોમાં વ્યાકરણ ભણવાનો આરંભ કરવો.

૮ મહલ વિધા શીખવાનું મુહૂર્ત

જ્યેષ્ઠાર્દ્રા મરણીપૂર્વા મૂલાશ્લેષા મદાભિધે

જયાપૂર્ણા સુસદ્વારે સાકે શીર્ષાદિયેંગકે

સત્સ્વેદૈઃ કદગૈઃ મલ્લાક્રિડા શુમાવહા ॥

જેઠા, આદ્રા, ભરણી, ત્રણ પૂર્વા, મુળ, આશ્લેષા એ નક્ષત્રો
અને જ્યા તથા પૂર્ણા તિથિઓમાં યુધ, ગુરુ, શુક્ર એ વારોમાં મંદ
વિધા શીખવવાનો આરંભ કરવો શ્રેષ્ઠ છે

૯ સૂવર્ણકારના કામનું સુહૃત્

શ્રવણત્રયેઽશ્વિની મૃગહસ્ત ચતુષ્થયે ।

કૃતિકાયાં પુનર્વસ્વોઃ શુભેલગ્ન તથાવપિ ॥

હેમાવનર ક્રિયાગસ્તા હિત્વા બુધ શનૈશ્ચરૌ ।

શ્રવણ, ધનિષ્ઠા, શતતારકા, અશ્વિની, પુષ્ય, મૃગશિર હસ્ત,
ચિત્રા, સ્વાતિ; વિશાખા, કૃતિકા અને પુનર્વસુ એ નક્ષત્રોમાં શુભ
તિથિમાં યુધ અને શની ત્યાગ કરી કાગીના ધડવાનો આરંભ કરવો
શ્રેષ્ઠ છે.

૧૦ ચોરના કાચનું સુહૃત્

વિશાખા કૃતિકાપૂર્વા મૂલાર્દ્રા મરણી મથે ।

અશ્લેષા જ્યેષ્ઠ્યોમદે ભૌમયો શકુને બલે ॥

લગ્ને વા દશમે ભૌમે ચૌર્યે સદ્રવ્યંત્કલઙ્ઘયે

વિશાખા, કૃતિકા, ત્રણ પૂર્વા, મૂળ આદ્રા ભરણી, મઘા, આશ્લેષા
તથા જેઠા એ નક્ષત્રોમાં મંગલ અને શનિવારે શકુન બળમાં ગમન
લગ્નમાં મંગલ કથમે હોય તે સમયે કર્મ કરતાં મારો લાભ મળે.

૧૦ જ સ્ત્રીએ નવાં વસ્ત્ર ધારણ કરવાનું સુહૃત્

હસ્તાદિ પચકેઽશ્વિન્યા, ધનિષ્ઠાયાચ પૂર્ણિ ।

ગુરૌ શુક્રે બુધ વારે ધાર્યં વસ્ત્રાભિર્નવીમ્વરમ્ ॥

હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતી, વિશાખા, અનુરાધા, અશ્વિની, ધનિષ્ઠા
અને રેવતી આ નક્ષત્રો તથા ગુરુ શુક્ર અને શનિ આ વારોમાં
સ્ત્રીઓએ નવીન વસ્ત્ર ધારણ કરવાં

૧૧ નવું વસ્ત્ર પહેરવાના વારનું ફળ

જીર્ણં રવૌ સતતમમ્બુમિશ દૈમિન્દ્રો

ભૌમે શુચં બુધદિને ચ મવેદ્ધનાય ॥

જ્ઞાનાય મત્રિણિ મૃગો પ્રિયસંગમાય

મંદે મલાય ચ નવામ્બરધારણ સ્યાત્ ॥

રવિવારને દિવસે નવું વસ્ત્ર ધારણ કરે તો શીઘ્ર ભુક્ષુ (જૂનું) થાય, સોમવારને દિવસે અશૌચ નિમિત્ત સ્નાનના જળથી હંમેશાં ભીનું રહે, મંગળવારને દિવસે શોકની પ્રાપ્તિ, બુધવારને દિવસે ધનની પ્રાપ્તિ, ગુરુવારના દિવસે જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, શુક્રવારને દિવસે પ્રિય માણસોના સંગમ તથા શનિવારે નવું વસ્ત્ર ધારણ કરે તો હંમેશાં મદિન (મેલું) રહ્યા કરે છે.

૧૨ ધરના આરંભનું માસ ફળ

શોકો ધાન્ય મૃતિ પશુહતિદ્રવ્યબુદ્ધિ વિનાગો ।

યુદ્ધં ભૃત્યક્ષતિરથ ધન શ્રીશ્ચ વહર્ણેર્મય ચ ॥

લક્ષ્મી પ્રાપ્તિ ભવતિ ભવનારમકર્તુઃ મેળ

ચૈત્રાદ્વે મુનિરિતિ ફલં વાસ્તુ શાસ્ત્રો પદિટ્ટમ

ચૈત્ર માસમાં ગૃહારંભ કરે તો શોક કરાવે વૈશાખ માસમાં ધાન્યનો લાભ, જ્યેષ્ઠ માસમાં મૃત્યુ, અષાઢ માસમાં પશુનો નાશ, શ્રાવણ માસમાં ધનનો વધારો, ભાદ્રપદ માસમાં વિનાશ, અશ્વિન માસમાં યુદ્ધ કારક કાર્તિક માસમાં નોકરનો નાશ, માર્ગશીર્ષ માસમાં ધનનો લાભ, પૌષ માસમાં લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ, માઘ માસમાં અગ્નિનો ભય અને ફાલ્ગુન માસમાં લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ થાય છે. આ પ્રમાણે વાયુશાસ્ત્રને વિષે કહેલું ચૈત્રાદિ માસનું ફળ ઋષિઓએ કહેલું છે.

ફાલ્ગુને પૌષ વૈશાખે શ્રાવણે માર્ગશીર્ષકે ।

ગૃહારંભ પ્રકૃર્ષીત ધનુર્મીન રવિ ત્યજેત્ ॥

ફાગણ, પોષ, વૈશાખ, શ્રાવણ અને માગશર માસમાં ધન મીનના સૂર્યનો ત્યાગ કરીને ગૃહારંભ શ્રેષ્ઠ છે.

૧૩ ધરના આરંભનું પક્ષ તિથિ ફળ

શુકલપક્ષે મવેત્સૌખ્ય કૃષ્ણે તસ્કરતો મયમ્ ।

ત્યક્ત્વા ચતુર્દશી ષષ્ઠીં ચતુર્થાં મહત્તમીમમામ્ ॥

નવમીં ચ રવિ મોમ ગૃહારંભો વિધિયતે ॥

શુકલપક્ષમાં ગૃહારંભ કરવાથી સુખની પ્રાપ્તિ થાય તથા કૃષ્ણ-પક્ષમાં ગૃહારંભ કરવાથી ચેારનો ભય થાય છે. ચતુર્દશી, ૫ ઠી, ચતુર્થી, અષ્ટમી, અમાવાસ્યા, નવમી તિથિ. આ તિથિઓનો તથા શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

રવિવાર અને મંગળવારનો ત્યગ કરીને બાકી રહેલા તિથિઓમાં તથા બારેમાં ગૃહારંભ કરવો શ્રેષ્ઠ છે

૧૪ ઘરનો આરંભ કરવાનું મુહૂર્ત

મૃગે ઘાતૃચિત્રાનુરાધોત્તરાન્ત્યે ઘનઘ્ઠાકર સ્વાતિ પુષ્યામ્બુપેષુ ।
નમો માર્ગે વૈશાખ પૌષે તપસ્યે સમન્દે શુમાહે ગૃહારંભગ સત્ ॥

મૃગશીર્ષ, રેહિણી, ચિત્રા અનુરાધા, ઉત્તરાશ્વિની ઉત્તર-
પાદા, ઉત્તરાશાદ્રપદ, રેવતી, ધનિષ્ઠા, હસ્ત, સ્વાતી, પુષ્ય અને
શતભિષા. આ નક્ષત્રોને વિષે આવણ માગસર, વૈશાખ, પૌષ અને
દાશ્યુન આ મહિનાઓ વિષે તથા શનિવાર સંક્રિત શુભ ગૃહ (અં.
ધુ શુ શુ)ના વારને વિષે ઘરનો આરંભ કરવો શ્રેષ્ઠ છે.

૧૫ ઘર બાંધવામાં ગ્રહબળ અને વર્જિત ગ્રહ

ગુરુશુક્રાર્ક ચંદ્રપુસ્વોચ્ચાદિ વલશાલિષુ ।

ગુર્વેર્કે દુર્બલ લઘ્વયા ગૃહારંભ પ્રશસ્યતે ॥

શુક્ર શુક્ર સૂર્ય તથા ચંદ્ર એ સ્થાન ઉચ્ચ હે થ અથવા
બળવાન તો તે ભેદને ગૃહારંભ કરવો.

ધિવાહોત્કાન્હા દોષાન્નૃતે જામિત્ર શુદ્ધિત ।

રિક્તા કુજાર્ક વારો ચ ચરલગ્ન ચરાંશક ॥

વિવાહમાં જે મહાદોષ કથિત છે તેનો નામિગ ભેદીને રિક્તા
તિથિ તથા મંગળ, રવિ એ વાર તેમ જ ચર લગ્ન તથા તેનો
અથ એ વખતનો ઘર બાંધવામાં ત્યાગ કરવો.

૧૬ ઘર શુદ્ધિ

દ્વારશુદ્ધિ નિરોક્તાદો મકાશુદ્ધિ વૃષ ચક્રતઃ ।

નિષ્પચકે સ્થિરેલગ્ને ટયગે ચાલયમારમેત્ ॥

પ્રથમવાર શુદ્ધિ ભેવી તેમજ નક્ષત્ર શુદ્ધિ વૃષચક્રને પણ
જોવા પચકને ત્યાગ કરવો સ્થિર લગ્ન અથવા દિવસ્વસાવમાં
બારણું મૂકવું

૧૭ અનુક્રુગ ગામના લાસાલાસ

સ્વાનામરાશેયંદ્રાશો દ્વિશરાકેશ દ્રઙ્ગમિતા ।

સંગ્રામ શુભદઃ પ્રોત્કા સ્વશુભઃ સ્થાત્તોતોન્યથા ॥

સ્વમાન રાક્ષિથી ગામની રાશિ ૨-૫-૬-૧૦-૧૧ આવે તે।
એ ગામ શુભ જાણવું.

એકમે સપ્તમે વ્યોમ ગ્રહદાનિલિષ્ટમો ।

તુર્યા દૃષ્ટ દશેરોગાઃ શેષ સ્થાને ભવયેત્સુખં ॥

સ્વ નામથી ગામની રાક્ષિ ૧-૭ હોય તે। શૂન્ય ક્ષણ ૨-૬
હોય તે। હાનિકારક ૪-૮-૧૨ હોય તે। રોગકારક જાણવી બાકી
સ્થાન શુભ જાણવા.

ત્યક્તા કુજાર્કયો શ્વાસં ષષ્ટે ચાગ્રસ્થિતં વિદ્યુ

બુધેજ્યરાશિક ચાર્ક કુર્યાહ્ગેહં શુમાપ્તયે ॥

મંગળ, શુક્ર તેનો અંશ અને છઠો અંદ્રમા તેમજ સન્મુખ
અંદ્રમા તેનો ત્યાગ કરવો પણ મિથુન, કન્યા, ધન, મીન એ રાશિનો
સૂર્ય હોય તે। ગુહારંભ કરવો શુભ છે.

૧૮ શિલાન્યાસ નક્ષત્ર

શિલાન્યાસઃ પ્રકર્તવ્યો ગૃહાણાં શ્રવણમૃગે ।

પોષ્ણે હસ્તેચ રોહિણ્યાં પુષ્યાશ્વેનિ ન્યુયરાત્રયે ॥

શ્રવણ મૃગશિર્ષ, રેવતી, હસ્ત, રોહીણી, પુષ્ય, અશ્વિની તથા
ઉત્તરા ૩ એ નક્ષત્રોમાં શિલાન્યાસ કરવો.

૧૯ ઘરના આરંભમાં કાળનો નિષેધ

મધ્યાહને તુ કૃતવાસ્તુ કર્તુર્વિતવિતવિનાશમ્ ।

મહાનિશાસ્વપિ તથા સન્ધ્યયૌનેવ કારયેત્ ॥

મધ્યાહ્ન સમયે વાસ્તુ પૂજનનો આરંભ કરવાથી ધનનો નાશ
થાય છે. અને રાત્રિમાં આરંભ કરવાથી પણ ધનનો નાશ થાય છે.
ભાટે પ્રાતઃકાલમાં આરંભ કરવો ઉત્તમ છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદૂર્ત્ત કૃપાંજી :

: ૪૭૨

૨૦ ઘરના આરંભમાં માથા શુદ્ધિ

પાષાણાદ્યંશ્ર ગેહાનિ નિન્દમાસે ન કારયેત્

તૃણદારુ ગ્રહારંભે માસ દોષો ન વિચિતે ॥

ઈંટયું તથા પથ્થરનું ઘર બનાવવામાં ત્યાગ કહેતા માસ લેવા નહીં. ઘાસ તથા કાષ્ટનું મકાન બનાવવા માટે દોષ માનવો નહિ.

૨૧ બારણું મૂકવામાં વારનો વિચાર

ગુહત્રં લક્ષ્મી રવો સૌખ્ય શુક્રે ચૈવ ઘનાગમઃ ।

શનૈશ્ચરે તથા સૌખ્યં દ્વારશાસ્ત્રા નિરોપણં

શિવવારે સુખ, શુક્રવારે ધનલાભ, શુક્રવારે ધનલાભ, શનિવારે સુખ મળે માટે તે ઉક્ત ક્ષારમાં બારણું બેસાડવું શુભ છે.

બારણું પૂજનમાં વારનો વિચાર

આદિત્ય પ્રીત વજર્યાસ્તુ, સર્વવારા શુભાવરા ।

શિવવાર અને મંગળવારનો ત્યાગ કરી બાકીના બીજા વારોમાં વારણું પૂજન કરવું તે શુભ છે.

૨૨ બુના ઘરમાં પ્રવેશવાનું સુદ્ધર્ત

જોર્ણં ગૃહેઽન્યાદિ ભયાન્નવેઽપિ ।

માર્ગોર્જયોઃ શ્રાવણિ કેઽપિ સન્સ્યાત્ ॥

વેશોઽબુ પેજ્યા નિલવાસ પેષુ ।

નાવશ્યમસ્તાદિ વિચારણાઽપ્ર

મણી, છુલું અથવા અગ્નિ ભયથી નવીન બનેલા ઘરમાં કાર્તિક, માગસર અને શ્રાવણ માસમાં પુષ્ય, સ્વાતી, ધનિષ્ઠા અને શતભિષા નક્ષત્રોમાં પ્રવેશ કરવો શુભ છે. અને તેમાં શુક્ર કે શુક્રના અસ્તનો વિચાર કરવો નહિ.

૨૩ વામ સૂર્ય લક્ષણ

રઘ્રાત્મજં કુટુમ્બાયાત્ પંચમે માસ્કરે સ્થિતે ।

પૂર્વાશાદિ ગૃહે શ્રેષ્ઠ ક્રમાદ્વારા શુભો રવિ ॥

વામ સૂર્ય જોવા માટે ઇષ્ટ લગ્ન કુટુંબમાં આઠમા સ્થાનથી

૮-૬-૧૦-૧૧-૧૨ સુધીમાં સૂર્ય હોય તો પૂર્વ મુખ ઘરમાં પ્રવેશ કરનારને ડાબો સૂર્ય જાણવો. પાંચમા સ્થાનથી ૫-૬-૭ ૮-૯ સુધીમાં સૂર્ય હોય તો દક્ષિણ મુખ ઘરમાં પ્રવેશ કરનારને વામ સૂર્ય જાણવો. બીજા સ્થાનથી ૨-૩-૪-૫-૬ સ્થાનમાં સૂર્ય હોય તો પશ્ચિમ મુખ ઘરમાં પ્રવેશ કરનારને વામ સૂર્ય જાણવો. તેમજ અગિયારમા સ્થાનથી ૧૧-૧૨-૧-૨-૩ સુધીમાં સૂર્ય હોય તો ઉત્તર મુખ ઘરમાં પ્રવેશ કરનારને વામ સૂર્ય જાણવો.

૨૪ નવા ગ્રામમાં પ્રવેશવાનું મુહૂર્ત

તપસિ નર્તસિ માર્ગે માઘવાસયે તપસ્યે ।

ગુરુભૃગુબુધવારે નંદપૂર્ણાન્યાસુ ॥

મૃદુ ધ્રુવશશિપુષ્યે વાસવે સ્વાતિકૃત્યે ।

નવનગરનિવેશ વાસ્તુશાસ્ત્રે પ્રદિષ્ટમ ॥

દાગણ, ભાદરવો, વૈશાખ તથા માઘ માસમાં તથા બુધ, ગુરુ, શુક્રવાર નાના (૧-૬-૧૧) પૂર્ણા (૫-૧૦-૧૫) એ તિથિઓ અને મૃદુ, ધ્રુવ તથા પુષ્ય, ધનિષ્ઠા અને સ્વાતિ એ નક્ષત્રોમાં નવા ગ્રામમાં કે નગરમાં વાસ કરવો એમ વારતુ શાસ્ત્રમાં કહેલું છે.

૨૫ ત્રિરાગમને માસિક રાહુ વાક્ષ વિચાર

આઘાક ભ્રમતે રાહૂ પૂર્વાશાદિકચતુષ્ટયે ॥

સંમુખે દક્ષિણે ત્યાજ્ય સ્તૃતીય ગમતે સ્ત્રિયા ।

૨૬ માસિક રાહુ વિચાર

પૂર્વ	દક્ષિણ	પશ્ચિમ	ઉત્તર	રા. દિવસ
મેષ,	વૃષભ	મિથુન	કર્ક	
સિંહ	કન્યા	તુલા	વૃશ્ચિક	સૂર્ય રાશિ
ધન	મકર	કુંભ	મીન	

મેષ રાશિના કેમથી ચાર દિશામાં મેષ રાશિના સૂર્યથી ક્રમે કરીને ચાર દિશામાં રાહુ રહે છે, તેમા વધુના ત્રિશગમન બળતે સમુખ તથા દક્ષિણ રાહુનો ત્યાગ કરવો અને રાહુનો વાસ નાશુના માટે ઉપરના માસિક રાહુવાસ ચક્રમા જોવું.

૨૭ રાહુનું ફળ

અગ્રે રાહૌ ચ વૈધવ્યં દક્ષિણે દુઃખદો મવેત્ ।

પુષ્ટે પુત્રવતી નારી વામે સૌભાગ્યશાલી ॥

સંમુખ રાહુ હોય તો વિધવા થાય દક્ષિણ બાજુ હોય તો દંબી થાય રાહુ પાછળ હોય તો પુત્રવાળી થાય અને ઠાબી બાજુ હોય તો સૌભાગ્યપણુ રહે

૨૮ ત્રિમાસિક રાહુ ચક્ર

પૂર્વ	દક્ષિણ	પશ્ચિમ	ઉત્તર	રાહુવાસ
વૃશ્ચિક	કુમ્ભ	વૃષભ	સિંહ	
ધન	મીન	મિથુન	કન્યા	સૂર્ય રાશિ
મકર	મેષ	કર્ક	તુલા	

આ ત્રિમાસિક રાહુનો વિચાર ત્રિશગમનમા અવશ્ય કરવો.

૨૯ કેમાક ચક્ર

કૃતાકરાન્ધિયુગમરામમંતકશ્ચ વારાધિઃ ।

કરો સમુદ્રસૂર્યમાદિનક્ષત્રે પલં વહેત્ ॥

ધનાગમં વિનાશસૌખ્યબધનં મૃતિઃ ક્ષતિઃ ।

શુભ ચ રોગસૌખ્યદં કમાડ્ચક્રયોઃ ॥

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્ગર્ત દર્પણ :

= ૪૭૫

સૂર્ય નક્ષત્રથી દિન નક્ષત્ર સુધી ગણીને પ્રથમ ચાર નક્ષત્ર ધનાગમ કરે, ખીજા બે નક્ષત્ર વિનાશ કરે, ત્રીજા ચાર નક્ષત્ર સૌખ્ય-કારક બાણવા, ચોથા બે નક્ષત્ર બધનકારક બાણવા, પાંચમાં ત્રણ નક્ષત્ર મૃત્યુકારક બાણવા, છઠા બે નક્ષત્ર ક્ષયકારક બાણવા, સતમા ચાર નક્ષત્ર શુભકારક બાણવા, આઠમાં બે નક્ષત્ર રોગકારક બાણવા અને નવમા ચાર નક્ષત્ર સૌખ્યકારી બાણવા. આ ક્રમાંક ચઢાવવાનું ચક્ર છે. તે શુભ ગણીને ચઢાવવાં.

૩૦ સૂર્ય સાત ક્રમાંક ચક્ર

૪	૨	૪	૨	૩	૨	૪	૨	૪
શુભ	અશુભ	શુ	અ	અ	અ	શુ	અ	શુ

૩૧ કલશ ચક્ર

પ્રવેશઃ કલશેર્કક્ષાત્, પંચનાગાષ્ટષ્ઠક્રમાત્ ।

અશુભ ચ શુભઃજ્ઞેયમશુભ ચ શુભ તથા ॥

સૂર્ય નક્ષત્રથી દિન સુધી ગણીને પ્રથમ પાંચ નક્ષત્ર અશુભ, ખીજા આઠ નક્ષત્ર શુભ, ત્રીજા આઠ નક્ષત્ર અશુભ અને ચોથા છ નક્ષત્ર શુભ બાણવા. કલશચક્ર બેધને ગૃહ પ્રવેશ કરવો.

૫	૮	૮	૬
અશુભ	શુભ	અશુભ	શુભ

૩૨ હળ હાંકવાનું રહસ્ય

અનુરાધાચ્છત્તુ ક ચ મઘાદિતિયુગે કરે ॥

સ્વાતી શ્રુતિવિધિદ્વન્દે રેવત્યામુત્તરાસુ ચ ॥

ગોસ્ત્રીયુગમે હલ. કર્યાં મીને હેય શનિઃ કુજઃ ॥

ષષ્ઠી રિક્તા દ્વાદશી ચ દ્વિતીયા દ્વયપર્વચ ॥

અનુરાધા, જ્યેષ્ઠા, મૂળ, પૂર્વાષાઢા, મઘા, પુનર્વસુ, પુષ્ય, હસ્ત, સ્વાતી, શ્રવણ, રોહિણી, મૃગશીર્ષ, રેવતી, ત્રણે ઉત્તરા તથા વૃષભ, કન્યા, મિથુન અને મીન લગ્નમાં હળ પ્રવાહ શ્રેષ્ઠ છે, શનિ અને મંગળવાર તથા પછી રિક્તાર્તિથ દ્વાદશી, દ્વિતીયા અને અમાવાસ્યા હળ પ્રવાહમાં વર્જિત છે

૩૩ હળચક્ર

ત્રિક ત્રિકં ત્રિકં પચ ત્રિકં પચ ત્રિકંત્રિકમ્ ।

સૂર્યમાદિન્નમ યાવત્જ્ઞાનિવૃદ્ધી હલે ક્રમાત્ ॥

સૂર્ય નક્ષત્રથી દિન નક્ષત્ર સુધી ગણીને પ્રથમ ત્રણ નક્ષત્રમાં હાનિ, બીજા ત્રણ નક્ષત્રમાં વૃદ્ધિ, ત્રીજા ત્રણ નક્ષત્રમાં હાનિ, ચોથા પાંચ નક્ષત્રમાં વૃદ્ધિ, સાતમાં ત્રણ નક્ષત્રમાં હાનિ તથા આઠમા ત્રણ નક્ષત્રમાં વૃદ્ધિ આ પ્રમાણે હળચક્ર સમજી હળપ્રવાહ કરવો.

હળચક્ર

૩	૩	૩	૫	૩	૫	૩	૩
હાનિ	વૃદ્ધિ	હાનિ	વૃદ્ધિ	હાનિ	વૃદ્ધિ	હાનિ	વૃદ્ધિ

૩૪ બીજોત્તર મુહૂર્ત

હસ્તાશ્વિપુષ્યોત્તરરોહિણીષુ ચિત્રાનુરાધા મૃગરેવતીષુ ।

સ્વાતી ધનિષ્ઠાસુ મઘાસુ મૂલે બીજોત્તરકૃષ્ણ ફલાપ્રદિદ્ધા ॥

હસ્ત, અશ્વિની, પુષ્ય, ત્રણે ઉત્તરા, રોહિણી, ચિત્રા, અનુરાધા, મૃગશીર્ષ, રેવતી, સ્વાતી, ધનિષ્ઠા, મઘા અને મૂળ આ નક્ષત્રોમાં બીજોત્તર કર્મ કરવાથી ઉત્કૃષ્ટ ફળદાયક થાય છે.

૩૫ કલ્પમર્દન (ખળાં કરવાં) મુહૂર્ત

અનુરાધા શ્રવે મૂલે રેવત્યા ચ મઘાત્રિમે ॥

જ્યેષ્ઠાયા ચંચ રોહિણ્યાં શુભં સ્યાત્કળમર્દનમ્ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્પણ :

: ૪૭૭

અનુરાધા, શ્રવણ, મૂળ, રેવતી, મઘા, પૂર્વાશ્વિની, ઉત્તરાશ્વિની, જ્યેષ્ઠા, અને રોહિણી આ નક્ષત્રોને વિષે અન્નનું કાન મર્દન કરવું (ખળામાં લેવું) શુભ છે.

૩૬ ચૂડી પહેરવાનું સૂત્ર

નાસત્યપીણવસુભૈઃ કરપંચકેન માર્તણ્ડમૌમગુરુદાનમાત્રિવારૈઃ ।
મુક્તસુવર્ણમણિવિદ્રુમશં સ્વદન્ત સ્તામ્બ રાણિવિઘ્નનાનિ ભવતિ સિદ્ધી ।

અશ્વિની, રેવતી, ધનિષ્ઠા, હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતી, વિશાખા અને અનુરાધા આ નક્ષત્રોમાં તથા સૂર્ય, મંગળ, શુક્ર અને શુક્ર આ વારોને વિષે મોતી, સુવર્ણ, મણિ, સિદ્ધિ થાય.

૩૭ ચૂડીચક્ર

યાવદ્ માસ્કરમુક્તિ માનિદિવસેઘિષ્ણા નિસંખ્યાતથા
વન્દિત્ ભૂતગુણાન્નિવસપ્તનયન પૃથ્વીકરેન્દુ ક્રમાત્ ॥
સુર્યારૌ કવિસૌમ્યવારા હરવિજાઃ જીવઃ શશી કેતવઃ ।
ક્રૂરેઽસચ શુભેશુભં ચ કથિતાં ચક્રે કરે ભૂષણે ॥

સૂર્ય સ્થિત નક્ષત્રમાં દિન નક્ષત્ર સુધી ગણી ત્રણ, પાંચ, ત્રણ, ચાર, સાત, બે; એક; બે અને એક એક મથી સૂર્ય, મંગળ, શુક્ર, બુધ, રાહુ, શનિ, ગ્રહસ્પતિ, ચંદ્ર કેતુ આમાં શુભ ગ્રહમાં દિન નક્ષત્ર હોય તો શુભ તથા પાપ ગ્રહમાં હોય તો અશુભ ગણવું. આ પ્રકારે પંડિતોએ ચૂડીચક્ર કહેલું છે.

૩૮ સૂર્ય સાત ચૂડી ધારણ કરવાનું ચક્ર

૩	૫	૩	૪	૭	૨	૧	૨	૧
મૂ	મં	શુ	બુ	રા	શ	ગુ	-	કે.
અશુભ	અશુભ	શુભ	શુ	અ.	અ,	શુ.	શુ	અ.

૩૯ બીજો પ્રકાર ચૂડી ચક્ર

સૂર્યભાદૃષ્ટાન્ત્ર વન્દિન્દુક્રમતો બુધઃ ॥

અશુભ ચ શુભં જ્ઞેયં ચૂડિકાધારણે સ્ત્રિયામ્ ॥

સૂર્યના નક્ષત્રથી દિન નક્ષત્ર સુધી ગણતાં આઠ અશુભ, સાત શુભ, નવ અશુભ, ત્રણ શુભ અને એક અશુભ. આ પ્રમાણે સ્ત્રીઓને ચૂડી ધારણ કરવા માટે ચૂડી ચક્ર બાંધવું.

૪૦ ચૂડી ધારણ ચક્ર

૮	૭	૬	૩	૧
અ.	શુ.	અ.	શુ.	અ.

૪૧ અગ્નિવાસ

સૌકા તિથિર્વિરયુતા વૃત્તાપ્તા શેષે ગુણેઽન્ત્રે ભુવિ વન્દિવાસઃ ॥

સૌમ્યાય હોમે શશિયુગ્મરોષે પ્રાણાર્થનાશી દિવિ ભૂતલે ચ ॥

શુક્રપક્ષની પ્રતિપદાથી આરંભીને વર્તમાન તિથિની સંખ્યામાં એક જોડીને રવિવારાદિની વારની સંખ્યા જોડવી અને ચારનો ભાગ આપવાથી જે શેષ ત્રણ અથવા પૂર્ણ વધે તો અગ્નિનો વાસ પૃથ્વીમાં જાણવો. તેનું ફળ સુખ પ્રાપ્તિ. એક શેષ વધે તો અગ્નિવાસ સ્વર્ગમાં જાણવો, તેનું ફળ પ્રાણ નાશ અને બે વધે તો અગ્નિનો વાસ પાતાળમાં જાણવો, તેનું ફળ ધનનાશ.

૪૨ હોમ આહુતિ વિચાર

સૂર્યમાત્રિત્રિભે ચાન્દ્રે સૂર્યવિચ્છુત્રપંગવઃ ॥

ચન્દ્રારેજ્યા ગુણિલ્લિનો નેષ્ટા હોમ કૃતિઃ સ્વલેઃ ॥

સૂર્ય નક્ષત્રથી ત્રણ ત્રણ નક્ષત્રોના ક્રમથી સૂર્ય, બુધ, શુક્ર,

શ્રી યતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

: ૪૭૬

શનિ, ચંદ્ર, મંગળ, જૂહસ્પતિ, રાહુ અને કેતુના હોય છે. તેમાં શુભ ગ્રહ હોય તો હોમની આહુતિ તથા પાપ ગ્રહ હોય તો હોમની આહુતિ નેષ્ટ જાણવી.

૪૩ હોમ આહુતિ ચક્ર

સૂ	બુ	શુ	શ.	ચ	મ	ગુ.	રા	કે.
૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
અ.	શુ.	શુ	અ.	શુ	અ	શુ	અ.	અ.

વિનાહયાત્રાન્નતગોચરેષુ ચૂડોપનોતે ગ્રહણે યુગાર્ધઃ ॥

દુર્ગાવિધાને ચ સુતપ્રસૂતૌ નૈવાગ્નિચક્ર પરિચિતનોયમ્ ॥

વિવાહ યાત્રા, મતની શાંતિ, ગ્રહોની શાંતિ, મુંડન, ઉપનયન, ગ્રહણ, યુગાદિ, દુર્ગાવિધાન અને સંતાન પ્રસૂતને વિષે અગ્નિ-ચક્રની ચિંતા કરવી નહિ, અર્થાત્ જોડું નહિ.

૪૪ રોગથી મુક્ત થયા પછીનું સ્નાન

इन्द्रोर्वारि भाग्वि च ध्रुवेषु सर्पादित्यस्वातियुक्तेषु मेषु ॥

पित्ये चांत्ये चैवं कुर्यात्कदाचिन्नव स्नानरोगमु क्तस्य जतो॥

ચંદ્રવાર, શુક્રવાર આ વારોને વિષે તથા રોહિણી ત્રણે ઉત્તરા, આશ્લેષા, પુનર્વસુ, સ્વાતી, મઘા અને રેવતી આ નક્ષત્રોને વિષે રોગથી મુક્ત થયેલા પુરૂષે કોઈ વખત સ્નાન ન કરવું.

૪૫ રોગ ઉત્પન્ન થાય તેનું શુભાશુભ ફળ

उरगरुणरुद्रा कासवेन्द्रत्रिपूर्वा, यमदहनविशाखा भानुभौमकियुक्ताः॥

तिथिनवमिचतुर्थी द्वादशोषष्टिभूता हर्गिरविधिरक्षो

रोगिणां मृत्युकालः ॥

આશ્લેષા, શતભિષા, આદ્રા, ધનિષ્ઠા, જ્યેષ્ઠા ત્રણે પૂર્વા, ભરણી, કૃતિકા અને વિશાખા આ નક્ષત્રો રવિ, મંગળ અને શનિ આ વાર તથા નવમી ચતુર્થી દ્વાદશી, વધી અને ચતુર્દશી આ તિથિઓને વિષે જે પુરૂષને રોગ થી ઉત્પત્તિ થઈ હોય તે પુરૂષનું રક્ષણ સાક્ષાત્ પ્રદા, વિષ્ણુ અને મહાદેવજી કરે તો પણ મૃત્યુ થાય છે.

૪૬ અશ્વિરોહણે અશ્વચક્ર

સ્કન્ધે	પૃષ્ઠે	પૃચ્છે	પાદે.	ઉદરે.	મુલે.
૫	૧૦	૨	૪	૫	૨
લક્ષ્મીપ્રા	અર્થસિદ્ધિ	સ્ત્રીનાશ	સંગ્રામભંગ	અશ્વનાશ	અર્થલાભ

૪૭ હાથી સંબંધીના કાર્યો

હસ્તત્રયે સૌમ્ય હરિત્રયે ચ પૌષ્ણદ્વયે પુણ્ય પુનર્વસૌ ચ ॥
મૈત્રેયિ સર્વાણ્યપિ કુંજરાણાં કર્માણિ શરતાન્યલિલાનિ યાતિ ॥

હસ્ત ચિત્રા, સ્વાતી, મૃગશીર્ષ. શ્રવણ, ધનિષ્ઠા, શતભિષા, રેવતી, અશ્વિની, પુષ્ય, પુનર્વસુ અને અનુરાધા નક્ષત્રોમાં હાથી સંબંધી કયવિક્રય અથવા સર્વ કાર્યો શુભ કાર્યો કર્યાં છે.

૪૮ ઘોડાને હાથી રથ પર બેસાડવાનું મુહૂર્ત
પૌષ્ણાશ્વિની વરુણમાસ્તશીતરશ્મિ ॥

ચિત્રાદિતિશ્રવણપાણિ સુરેજ્યવિત્તે: ॥

વારેષુ જીવશશિસૂર્યસિતેન્દ્રગાના-

મારોહણે ગજતુરંગ્ગરથેષુ શસ્ત્રમ ॥

રેવતી, અશ્વિની, શતભિષા, સ્વાતી, મૃગશીર્ષ, ચિત્રા, પુન-

૧૧-શ્રી ચતીન્દ્ર મુહૂર્ત દર્શણ :

: ૪૮૧

ર્વસુ, શ્રવણ, હસ્ત, પુષ્ય અને ધનિષ્ઠા આ નક્ષત્રોને વિષે તથા શુક્ર ચંદ્ર, સૂર્ય, શુક્ર અને બુધ આ વારોને વિષે હાથી, ઘોડા અને રથમાં પ્રથમ સવારી કરવી શ્રેષ્ઠ છે.

૪૬ નવું ગાડું, વહાણ અથવા અગાધવાનું મુહૂર્ત
આદિત ક્ષિપ્રમશાકમૃદુસ્તથા મૃગુજવાક્ષપતિપૂર્ણજ્યાતિયૌ ॥
શકટનાવસુલાસનગિલ્પિકા ભ્રમણિ કાશરહટ્ટકસિદ્ધિદમ્ ॥

પુનર્વસુ, પુષ્ય હસ્ત, અશ્વિની, આશ્લિષ્ઠિ, જ્યેષ્ઠા, ચિત્રા, અનુરાધા, રેવતી, મૃગશીર્ષ. આ નક્ષત્રોને વિષે શુક્રવાર અને શુક્રવાર આ વારને વિષે તથા પાંચમ, દશમ, પૂનમ, તૃતીયા, અષ્ટમી અને ત્રયેકશી આ તિથિઓને વિષે નવીન ગાડું, વહાણ. આમન, પાલખી, હીડોળા અને રહેંટ અલાવવાનું શરૂ કરવું સિદ્ધિદાયક છે.

૫૦ રાજ્યાભિષેકનું મુહૂર્ત

મૃગાન્ત્યોત્ત રાત્રાહ્યચિત્રાશ્વિનીષુ શ્રતૌ પુણ્યહસ્તાનુરા ષેન્દ્ર મેષુ ॥
રવૌ સૌમ્યગે સૌમ્યવારે સિતાબ્જા મરેઞ્જોદયે સ્યાન્મહીપાભિષેકઃ ॥

મૃગશીર્ષ, રેવતી, ત્રણે ઉતરા, રેહિણી, ચિત્રા, અશ્વિની, શ્રવણ, પુષ્ય હસ્ત. અનુરાધા અને જ્યેષ્ઠા આ નક્ષત્રોમાં ઉત્તરાયણના સૂર્યમાં તથા શુભ વાર (ચંદ્ર બુધ, શુક્ર, શુક્ર)માં શુક્ર ચંદ્રમાં અને શુક્રના ઉદયમાં નવાં રાજાને રાજ્યાભિષેક શુભ છે.

૫૧ નૃત્યના આરંભનું મુહૂર્ત

નિસ્ત્રોત્તરામિત્રગુરુશ્રવિષ્ટા હસ્તેન્દ્રવારીશ્વરપૌષ્યમેષુ ॥
સંગીતનૃત્યાદિમમસ્તકર્મં કાર્યં વિમોર્માર્કજવાસરેષુ ॥

ત્રણે ઉતરા, અનુરાધા, પુષ્ય, ધનિષ્ઠા, હસ્ત, જ્યેષ્ઠા, શતભિષા અને રેવતી આ નક્ષત્રોને વિષે મંગળ અને શનિવાર મિવાયના વારોને વિષે સંગીત તથા નૃત્યાદિ કાર્ય કરવું શ્રેષ્ઠ છે.

૫૨. યાત્રાદું સુહૃત્

હૃતેન્દુમૈત્રશ્રવણાશ્ચ પુષ્ય પૌષ્ણ અવિષ્ટાશ્ચ પુનર્વસુશ્ચ ॥

પ્રોક્તાનિ ધિષ્ણ્યાનિ નવપ્રયાણે ત્યક્ત્વા ત્રિપચાદિમસન્ત તારા ॥

હસ્ત, મૃગશીર્ષ, અનુરાધા, શ્રવણ, અશ્વિની, પુષ્ય, રેવતી, ધનિષ્ઠા અને પુનર્વસુ આ નવ નક્ષત્રો યાત્રામાં શ્રેષ્ઠ છે પરંતુ ત્રીણ, પાંચમી, પહેલી અને સાતમી આ તારાઓ યાત્રામાં (સુસાક્ષરી) વર્જિત છે.

કૃતિકા એકવિંશત્યા ભરણ્યાઃ સપ્રનાઢિકા ॥

एकादश मघायाश्च त्रिपूर्वाणां या षोडशः ॥

स्वात्य॑लेषा त्रिंशत्त्रासु ज्येष्ठायाश्चचतुर्दरा ॥

आद्यास्तु षटिकास्त्याज्या शेषासे गमनगुमम् ॥

કૃતિકાની એકત્રીસ ઘડી, ભરણીની માત્ર ઘડી, મઘાની અગિયાર ઘડી, ત્રણે પૂર્વાની સોળ ઘડી અને સ્વાતી આદેસા વિશાખા તથા બ્યેષ્ઠા આ નક્ષત્રોની પ્રથમની ઓઠ ઘડી ત્યાગ કરીને શેષ ઘડી યાત્રા (સુસાક્ષરી) ના નિમિત્ત શુભ બહુવી.

૫૩ શૂલદોષ નિવારણાર્થે ભક્ષણ

सूर्यवारे घृतं पीत्वा, गच्छेत्सोमे पयस्नथा ।

गुडमङ्गारके चैत्र, बुधवारं तिलानपि ॥

गुरुवारं दधि ज्ञेयं शुक्रवारं यवानपि ।

माषान् भुक्तवा शनेवरि शूले दोषोपशान्तये ॥

રવિવારે ઘી, સોમવારે દૂધ, મંગળવારે ગોળ, બુધવારે તલ, શુક્રવારે હાથી, શુક્રવારે જવ, શનિવારે અડદ એ પ્રમાણે શૂદ્ર દોષની શાંતિને માટે ભક્ષણ કરીને યાત્રા (સુસાક્ષરી) કરવી.

૫૪ કાલવાચ

अर्कोत्तरे वायुदिशा च सोमे भौमे प्रतीच्या बुध नैर्ऋते च ।

याम्ये गुरौ वह्नि दिशा च शुक्र, मन्दे च पूर्वे प्रवदन्ति कालम् ॥

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

રવિવારે ઉત્તર દિશામાં, ચંદ્રવારે વાયવ્ય દેશમાં, મંગળ-
વારે પશ્ચિમ દિશામાં, બુધવારે નૈઋત્ય દેશમાં, શુક્રવારે દક્ષિણ
દિશામાં, શુક્રવારે અગ્નિદેશમાં અને શનિવારે પૂર્વ દિશામાં કાળનો
વાસ જાણવો. એમ પૂર્વાચાર્યો કહે છે તે યાત્રામાં (સુસાક્ષરી) વર્જિત છે.

૫૫ ચંદ્રવાસ

મેષે ચ સિંહે ઘનુષીન્દ્રમાગે વૃષે ચ કન્યા મકરે ચ યામ્યે ।

તૃતી નૃયુગમે ચ ઘટે પ્રતોચ્યા કર્કાલિમોનેષુ તથાત્તરસ્યામ્ ॥

મેષ, સિંહ અને ધનનો ચંદ્રમાં પૂર્વ દિશામાં જાણવો. વૃષભ,
કન્યા અને મકરનો ચંદ્રમાં દક્ષિણ દિશામાં જાણવો. મિથુન, તુલા
અને કુંભનો ચંદ્રમાં પશ્ચિમ દિશામાં જાણવો તથા કર્ક વૃશ્ચિક અને
મીનનો ચંદ્રમાં ઉત્તર દિશામાં જાણવો.

સન્મુખે હ્યર્થલાભાય, વક્ષિણે સુખસંપદઃ ।

પૃષ્ઠે ચ પ્રાણનાશય વામે ચંદ્ર ઘનક્ષયઃ ॥

અન્મુખ ચંદ્રમાંમાં યાત્રા (સુસાક્ષરી) કરે તો અર્થને લાભ,
જમણા ભાગમાં હોય તો સુખ અને સંપત્તિ મળે. પાછળના ભાગમાં
હોય તો પ્રાણનો નાશ તથા ડાબા ભાગે હોય તો ધનનો ક્ષય કરે છે

૫૬ અન્મુખ ચંદ્ર વિશેષ ફળ

કરણમગળદ્વોષં વારસંક્રાન્તિદોષં

કુતિથિકુલિકદોષં

વામયામાઘ દોષમ્ કુજનિરવિદોષં રાહુકેત્યાદિદોષં

હરતિ સકલદોષં ચન્દ્રમા સન્મુખસ્થઃ

કરણ નક્ષત્ર વ.ર અંકોતિ કુતિથિ કુલિકવાન ચારાધર્મ મંગળ
શનિ, રવિ, શકુ, અને કેતુ આદિના દોષોને અન્મુખ રહેલો ચંદ્રમાં
હરણ કરે છે.

૫૭ ગમન વર્જિત

નવ વામા ન ગચ્છેયુર્ન ગન્તવ્યં પિતા મજઃ ॥

દિજત્રય ન ગચ્છેદ્વે ગચ્છેન્નો સોઢગ્દ્વયમ્ ॥

નવ સ્ત્રીઓએ ભેગા થઈ કાઢ પણ સ્થાને જવું નહિ, પિતા

અને પુત્ર બંને સાથે જવું નહિ, ત્રણ બ્રાહ્મણો સાથે જવું નહિ તથા સગા બંને સાથે જવું નહિ.

૫૮ કાળવેળાનો વિચાર

पूर्वाह्नं चोत्तरां गच्छेत्प्राच्या मध्याह्नके तथा ॥

दक्षीणे चापराह्णे तु पश्चिमे त्रघरात्रके ॥

દિવસના ત્રણ ભાગ કરવા તેમાં પહેલા ભાગમાં ઉત્તરદિશાની યાત્રા બીજા ભાગમાં પૂર્વ દિશાની યાત્રા, ત્રીજા ભાગમાં દક્ષિણ દિશાની યાત્રા તથા અડધી રાત્રે પશ્ચિમ દિશાની યાત્રા કરવી શ્રેષ્ઠ છે.

चरल्लगने प्रयातव्यं द्विस्वमाठे तथा नरेः ॥

लग्न स्थिरे न गन्तव्यं यात्रायां क्षेममोप्सुमिः ॥

અરણ્યન મેષ, કર્ક, તુલા અને મકરમાં યાત્રા કરવી તથા દિવસના દગત મિથુન, કન્યા, ધન અને મીનમાં યાત્રા કરવી શ્રેષ્ઠ છે. પરંતુ સુબની ધૃત્વાથી સ્થિર લગ્ન, વૃષભ, સિંહ, વૃશ્ચિક અને કુમ્ભમાં યાત્રા કરવી નહિ.

૫૯ પ્રસ્થાન વિચાર

अहं क्षीरं चपंचादि क्षीरं सप्तदिन रतम् ॥

वर्ज्यं यात्रादिनात्पूर्वमराशस्तनेऽपि च ॥

यज्ञोपवीतकं शस्त्रं मघ्नુ च स्थापयेत्फलम् ।

विश्राદિકमतः सर्वे स्वर्गे धान्याम्बरादिकम् ॥

राजा दशाह पंचाहमन्यो न प्रस्थितो वसेत् ।

अङ्गप्रस्दानसम्पूर्णं वस्तु प्रस्थानकेऽर्द्धકમ્ ॥

યાત્રાથી ત્રણ દિવસ પહેલાં દૂધ પીવું નહિ. પાંચ દિવસ પહેલાં હાલમત કરાવવી નહિ. સાત દિવસ પહેલાં મૈથુન (સી સંભોગ) કરવો નહિ. જો અશક્ત હોય તો યાત્રાના દિવસે અવશ્ય ત્યાગ કરવું.

શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ કૃપાય :

: ૪૮૫

પ્રાણીયે યજ્ઞોપવીત, ક્ષત્રિયે શસ્ત્ર, વૈશ્યે મધ તથા શુદ્રે દળ આ વસ્તુઓથી પ્રસ્થાન 'કરવું' શ્રેષ્ઠ છે. તથા પ્રસ્થાન નિમિત્ત સુવર્ણ, અન્ન અને વસ્ત્રાદિ વસ્તુઓ સાથે રાખવામાં શુભ છે. રાત્રીથી દશ દિવસ સુધી પ્રસ્થાન રાખી શકાય છે. અને બીજા માણસોથી પાંચ દિવસ સુધી પ્રસ્થાન કરી, નિવાસ કરી શકાય છે. પરંતુ અંગના પ્રસ્થાનમાં પૂર્ણ દળ અને વસ્તુના પ્રસ્થાનમાં અર્ધુદ્ધન જણવું.

૬૦ ગર્ભાધાન

મદ્રાષ્ટીપર્વરિક્તાશ્ચ સધ્યા મૌમાર્કાકા-
નાદ્યરાત્રોશ્ચનસ્ત્રઃ ગર્ભાધાનાં ત્ર્યુત્તરન્દર્ક
મૈત્રજાહ્વાસ્વાતી વિષ્ણુવસ્વંબુપે સત્ ॥

હદા ૫૭ી, પર્વદિન, રિક્તાતિથિ, સંધ્યાસમય મંગળ, રવિ, શનિ તથા રજોદર્શન પહેલાની ચાર રાત્રિ વર્જિત કરીને ત્રણે ઉત્તરા, મૃગશીર્ષ, હસ્ત, અનુરાધા, રેહિણી, સ્વાતી, શ્રવણ ધનિષ્ઠા તથા શતભિષા આ નક્ષત્રોને વિષે ગર્ભાધાન શુભ છે.

૬૧ પુંસવન સીમંત સુદ્ધતં

આર્દ્રાત્રયં માદ્રયુગ્મ મૃગ. પૂષા શ્રુતિઃ કર ।
મૂલત્રયં ગુરૌ સૂર્યે ભોમે રિક્તાં વિના તિથિસ્મઃ ॥
આદ્યે દ્વયે ત્રયે માસે ઘને કન્યાજ્ઞપે સ્થિરે ।
ચાપે પુંસવનં કુર્યાત્સીમન્તં ચાષ્ઠમે તથા ॥

આર્દ્રા, પુનર્વસુ, પુષ્ય, પૂર્વા ભાદ્રપદ, ઉત્તરા ભાદ્રપદ, મૃગશીર્ષ, રેવતી, શ્રવણ, હસ્ત, મૂળ પૂર્વાષાઢા અને ઉત્તરાષાઢા આ નક્ષત્રો શુદ્ધ સૂર્ય અને મંગળ આ વાર તથા રિક્તા તિથિ વિના અન્ય તિથિઓમાં સીમંતકર્મ શ્રેષ્ઠ છે. ગર્ભાથી પહેલા, બીજા અને ત્રીજા માસમાં તથા કન્યા, મીન, વૃષભ, સિંહ, વૃશ્ચિક અને કુંભ આ લગ્નોમાં પુંસવન કર્મ શ્રેષ્ઠ છે. ગર્ભથી આઠમા માસમાં સીમંતકર્મ શ્રેષ્ઠ છે.

૬૨ સંસ્કારે સ્ત્રી ચંદ્ર બળનો વિચાર

વિવાહે ગર્ભસંસ્કારે ચન્દ્રશુદ્ધિસ્ત્રિયા અપિ ॥

મૂષામ્બરાત્કાર્યેષુ મર્તુરે વૈન્દવં બલમ્ ॥

વિવાહ કાર્યમાં તથા ગર્ભ સંસ્કાર અર્થાત્ પુંસવન સીમતાદિ કાર્યમાં સ્ત્રીઓના નામથી અવરથ ચંદ્રબળનો વિચાર કરવો. સ્ત્રીઓને અમૂલ્ય વસ્તુ ધારણ આદિ કાર્યમાં સ્વામીના નામથી ચંદ્રબળનો વિચાર કરવો.

૬૩ મૂળ નક્ષત્રમાં જન્મેલાનું ફળ

મૂલાદ્યે જનને તાતો દ્વિતીયે જનની તથા ॥

તૃતીયે તુ ઘન નશ્યેશ્ચતુર્થે તુ શુભાવહઃ ॥

મૂળ નક્ષત્રના પહેલા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાના પિતાનો નાશ કરે છે, બીજા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાની માતાનો નાશ છે, ત્રીજા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક ધનનો નાશ કરે છે તથા ચોથા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક શુભકારક છે.

૬૪ જ્યેષ્ઠાનક્ષત્રમાં જન્મેલાનું ફળ

બાદ્યે પાદેઽગ્રજં હન્તિ જ્યેષ્ઠાયાં દ્વિતીયેઽનુજમ્ ॥

તૃતીયે જનની જાતઃ સ્વાત્માન તુ તુરીયકે ॥

જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રના, પ્રથમ ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાના મોટા ભાઈનો નાશ કરે છે, બીજા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાના નાના ભાઈનો નાશ કરે છે. ત્રીજા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાની માતાનો નાશ કરે છે તથા ચોથા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાનો જ નાશ કરે છે.

૬૫ આશ્લેષા નક્ષત્રમાં જન્મેલાનું ફળ

સાર્ષણે પ્રથમે રાજ્યં દ્વિતીયે તુ ઘનક્ષયઃ ॥

તૃતીયે જનનીનાશશ્ચતુર્થે મરણં પિતુઃ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુદૂર્ત ૬૫મું શ્લોક :

: ૪૮૭

આશ્લેષા નક્ષત્રના પહેલાં ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક રાજ્યની પ્રાપ્તિ કરે છે, બીજા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક ધનનો નાશ કરે છે. ત્રીજા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાની માતાનો નાશ કરે છે. તથા ચોથા ચરણમાં ઉત્પન્ન થયેલું બાળક પોતાના પિતાનો નાશ કરે છે.

૬૬ પ્રસુતાને સ્નાન કરવાનું મુહુર્ત

હસ્તાશ્વિનોત્યુત્તરોહિણીષુ મૃગાનુરાધા-પવનાત્યમેષુ ॥

સ્નાયાત્પ્રમુતા ગુરુમાનુ-મૌમે ત્યક્ત્વા મૂહરેર્વાસરમષ્ટષઠી ॥

સ્નાતા પ્રમુતાપ્પ્રમુતા કુવેન સ્નાતા ચ વધ્યામૃગુનદનેન ॥

સૌરેમૃતિઃ ક્ષીર-ઇતિશ્ચ સોમે પુત્રાર્થંલામૌ રવિજીવનભોમે ॥

હસ્ત અશ્વિની ત્રણે ઉતરા રોહિણી, મૃગશીર્ષ, અનુરાધા સ્વાતી અને રેવતી આ નક્ષત્રો વિષે, તથા શુક્ર, રવિ અને મંગળ એ વારો વિષે દ્વાદશી, અષ્ટમી અને ષષ્ઠી આ તિથિઓને ત્યાગ કરીને બીજી તિથિઓને વિષે પ્રસુતા સ્ત્રી સ્નાન કરે-પ્રસૂતા સ્ત્રી પુષ્કવારને દિવસે સ્નાન કરે તો સંતાન રહિત થાય, શુક્રવારને દિવસે સ્નાન કરે તો વાળણી થાય, શનિવાર ના દિવસે સ્નાન કરે તો મૃત્યુ થાય, સોમવારનો દિવસે સ્નાન કરે છે તો સ્તનના દૂધનો નાશ થાય તથા રવિવાર, શુક્રવાર અને મંગળવારના દિવસે સ્નાન કરે તો પુત્ર અને ધનનો લાભ થાય.

૬૭ બાળકનું નામકરણ મુહુર્ત

ચિત્રાનુરાધા મૃગરેવતીષુ ઘાત્રાશ્વિનો, ત્યુત્તરહસ્તપુષ્યે ॥

પુનર્વસૌ ચ શ્રવણ-ત્રિકેષુ બુધાર્કચન્દ્રેજ્યસિતેષુ નામ ॥

શર્માન્તિં જ્ઞાહ્યણસ્ય સ્યાદ્ધર્માન્તિ ક્ષત્રિયસ્ય ચ ॥

વૈસ્યસ્ય ધનસયુક્ત શુદ્રસ્ય પ્રેમ્ય સયુતમ્ ॥

ચિત્રા, અનુરાધા, મૃગશીર્ષ, રેવતી રોહિણી અશ્વિની. ત્રણે ઉતરા, હસ્ત, પુર્વાષ્ટ, શ્રવણ, ધનિષ્ઠા અને શતભિષા આ નક્ષત્રોને વિષે તથા પુષ, સૂર્ય ચંદ્ર, શુક્ર અને શુક્ર આ વારોને વિષે નામકર્મ

શુભ છે. પ્રક્ષણના બાળકનું નામ શર્માન્ત રાખવું, જેમ કે વૃંદાવન શર્મા, ક્ષત્રિયના બાળકનું નામ વર્માન્ત રાખવું જેમ કે ચક્ષુસ્તવર્મા, વૈરયના બાળકનું નામ ધન-સંયુક્ત અથવા શુભતાંત રાખવું, જેમ કે-ધનપતિ ચંદ્રશુભ અને શુદ્રના બાળકનું નામદાસાન્ત રાખવું જેમ કે રામદાસ, દેવીદાસ ઇત્યાદિ અવકર્ષકમાં જે નક્ષત્રના જે ચરણમાં જે અક્ષર જન્મ સમયે હોય એજ અક્ષર ઉપર નામ પાડવું.

૬૮ બાળકને પાંચે ડાહ્યાવવાનું સુહૃત્

દોલારોહેડકં માતૃપચશરપંક્ષેષુસપ્તમૈઃ ॥

નૈરુચ્યં મરણ કાર્યવ્ય્યાધિઃ સૌક્યં ત્રમાન્દિશોઃ॥

સૂચ્ય નક્ષત્રથી દિન નક્ષત્ર સુધી ગણી પ્રથમના પાંચ નક્ષત્રમાં બાળકને પાંચમાં ડાહ્યાવે તો આરોગ્ય રહે, બીજા પાંચ નક્ષત્રમાં મરણ થાય, ત્રીજા પાંચ નક્ષત્રમાં દુર્ગળ થાય, ચોથા પાંચ નક્ષત્રમાં વ્યાધિ થાય અને પાંચમા સાત નક્ષત્રમાં સુખ થાય.

૬૯ બાળકને કાન વીંધવાનું સુહૃત્

રેવતીદ્વિતયે પુણ્યેપુનવસ્વનુરાધયોઃ ॥

શ્રવણ દ્વિતિયે ચિત્રા મૃગેહસ્તે શુભે તિથી ॥

શુભે વારે હિ જન્માહાદ્ દ્વાદશે ષોડશે દિને ॥

કર્ણવેષોઽયવા માસ ષષ્ઠે સપ્ત ઇમેતિ વા ॥

રેવતી, અશ્વિની, પુષ્ય, પુનર્વસુ, અનુરાધા શ્રવણ, ધનિષ્ઠા, ચિત્રા, મૃગશીર્ષ અને હસ્ત આ નક્ષત્રોને વિષે, શુભ તિથિઓને વિષે અને શુભ ગૃહના વારને વિષે જન્મ દિવસથી બાગમા અથવા ચોળામા દિવસે અથવા છઠ્ઠા, સાતમા, આઠમા મહિનાને વિષે કર્ણ વેધ શુભ છે.

ન જન્મમાસે ન ચૈત્ર પીપે ન જન્મતારામ્ હરૌ પ્રમુત્તે ॥

તિથાન્નરિક્તે ન ચ વિષ્ટિ દુષ્ટે કર્ણસ્ય વૈધો ન નમાન વર્ષે ॥

૬૨ શ્રી યતીન્દ્ર સુહૃત્ ૬૪૯ :

: ૮૮૯

જન્મમાસ, વૈશ્રમાસ, પૌષમાસ, જન્મ તારા, હરિશ્ચંદ્ર
(આષઠ શુકલ ૧૧ થી કાર્તિક શુકલ ૧૧ સુધી) રિક્તા ૪-૯-૧૪
તિથિ. વિષ્ટિ અને સમવર્ષ આ સર્વ કર્ણવેધમાં અશુભ છે.

૭૦ મુંડન કરાવાનું મુહૂર્ત

શ્રવણાત્ત્રિતયે હસ્તાત્રિતયે રેવતીદ્વયે ॥

જ્યેષ્ઠયા મૃગશીર્ષે ચ પુનર્વસુદ્વયે તથા ॥

સૌમ્યાયને શુભેમારે ચૂડાકર્મ સ્મૃતં બુધેઃ ॥

શ્રવણ, ધનિષ્ઠા, શતભિષા હસ્ત, ચિત્રા, સ્વાતી, રેવતી,
આશ્વિની, જ્યેષ્ઠા, મૃગશીર્ષ, પુનર્વસુ અને પુષ્ય આ નક્ષત્રોને વિષે
ઉત્તરાયણના સૂર્યમાં શુભ ગ્રહના વારના દિવસે પડિતોએ મુંડન
કર્મ કહેલું છે.

ન જન્મમાસે ન ચ જન્મય તિથૌ વિધૌ વિરુદ્ધે શુભતારકાસુ ॥
યુગ્માન્દમાસે ન ચ કૃષ્ણપક્ષે ચૂડા ન કર્યાં ક્ષલુ ચૈત્રાપૌષે ॥

જન્મ માસ, જન્મનક્ષત્ર, જન્મતિથિ, નેષ્ટ ચંદ્રમા, અશુભ
તારા, સમવર્ષ, સમમાસ, કૃષ્ણ પક્ષ, તથા વૈશ્ર અને પૌષ માસ
મુંડન કર્મમાં વર્જિત છે.

૭૧ જન્મ વખતે ઉપસૂતિદાઓ ભણવાની રીત

મીન અને મેષ લગ્ન હોય તો બે સ્ત્રીઓ વૃષભ અને કુંભ
લગ્ન હોય તો ચાર સ્ત્રી, મકર, મિથુન, ધન અને કર્ક લગ્ન હોય
તો પાંચસ્ત્રીઓ, સિંહ જ્ઞ્યા, તુલા અને વૃશ્ચિક લગ્ન હોય તો ત્રણ
સ્ત્રીઓ સુવાવહી પાસે હાવી એમ ભણવું.

જેટલા પાપગ્રહ હોય તેટલી વિધવાઓ, જેટલા કુર ગ્રહ
હોય તેટલી કુવારીઓ અને જેટલા શુભ ગ્રહ હોય તેટલી સૌભાગ્ય
વંતી સ્ત્રીઓ કહેવી.

૭૨ જન્મ વખતે હીવો, ખત્તી, તેલ વિગેરે જોવાની રીત,
જન્મ કુહળીમાં જ્યાં સૂર્ય હોય તે દિશામાં હીવો કહેવો,
ચંદ્રની દીશામાં તેલ કહેલું એટલે ચંદ્ર રાશિમાં પ્રવેશ થતાં જન્મ
હોય તો હીવો તેલથી સંપૂર્ણ બરેલો, ચંદ્ર રાશિના મધ્યમાં હોય
હીવામાં અર્ધું તેલ બાણુવું અને ચંદ્ર રાશિના ઉત્તરતા ભાગમાં
જન્મ હોય તો તેલ થઈ રહેલું બોણું હતું તેમ બાણુવું.

ભાર ભાવ

તનુર્ધનં સોદરમિત્રપુત્રપ્રિયામૃત્યુ શુભાઃ ક્રમેણ ॥

કર્મયસ જ્ઞો વ્યયનામધેયો લગ્નાદિભાવા વિબુર્ધૈરિહોક્તાઃ ॥

૧ તનુ, ૨ ધન, ૩ ભાતુ, ૪ મિત્ર, ૫ પુત્ર, ૬ શત્રુ, ૭ સ્ત્રી, ૮
મૃત્યુ; ૯ ધર્મ, ૧૦ કર્મ, ૧૧ લાભ, ૧૨ વ્યય, આ ભાર ભાવ
લગનથી ભારમા સ્થાન સુધી પહોંચે તેવા છે.

યો યો ભાવઃ સ્યામિ દૃષ્ટિયુતો વા

સૌમ્વૈર્વા સ્યાત્તસ્ય તસ્યામિ વૃદ્ધિ ॥

પાપૈરેનં તસ્ય ભાવસ્યહાનિર્નિદિષ્ટવ્યા પૃચ્છતા જન્મતો વા ॥

જે જે ભાવ ચોતાના સ્વામીથી યુક્ત દ્રષ્ટ હોય તથા શુભ
અહોથી યુક્ત અથવા દ્રષ્ટ હોય તો તે ભાવની વૃદ્ધિ બાણવી. અને
પાપઅહોથી યુક્ત અથવા દ્રષ્ટ હોય તો તે ભાવને હાનિ બાણવી.
મશ્ર સમય અથવા લગ્ન સમય આ વિચાર કરવો.

૭૪ દ્રષ્ટિવિચાર

પાદૈર્કર્ત્ત્વિર્દશમે તૃતીયો દ્વિપાદદૃષ્ટિર્નવપંચમે ચ ॥

ત્રિપાદદૃષ્ટિ શ્રતુરષ્ટકે વા સપૂર્ણદૃષ્ટિઃ કિલ સપ્તમે ચ ॥

તૃતીયો દશમે મન્દો નગમે પંચમે ગુરુઃ ॥

વિશતીવીક્ષ્યતે વિવાશ્રતુર્યે ચાષ્ટમેકુજઃ ॥

સૂર્ય, ચંદ્ર, બુધ અને શુક્ર, દશમા અને ત્રીજા સ્થાનને એક

શ્રી ચતીન્દ્ર ગુહર્ત્ ૬૫૭ :

: ૪૯૧

ચરણથી, નવમા અને પાંચમા સ્થાનને એ ચરણથી, ચોથા અને આઠમા સ્થાનને ત્રણ ચરણથી તથા સાતમા સ્થાનને ચાર ચરણથી અર્થાત્ સંપૂર્ણ દ્રષ્ટિથી જુએ છે. ત્રીજા અને દશમા સ્થાનને શનિચર, નવમા અને પાંચમા સ્થાને બૃહસ્પતિ તથા ચોથા અને આઠમા સ્થાનને મંગળ વીસવિંશ અર્થાત્ સંપૂર્ણ દ્રષ્ટિથી જુએ છે.

૭૫ ઉચ્ચ નીચ અહ

અજ વૃષભ મૃગાજ્ઞના કુલિરા

જાષ વણિજોં ચ દિવાકરાદિ તુજ્ઞા ॥

દશ શિલ્પિનુયુક્તિથીન્દ્રિયાંશો

સ્ત્રિનવકવિશતિમિશ્રતેસ્તનીચાઃ ॥

એષ, વૃષભ, મકર, કન્યા, કર્ક, મીન અને તુલા આ રાશિઓના ક્રમથી દશ, ત્રણ, આઠાવીસ, પંદર પાંચ, સત્તાવીસ અને વીસ અંશોએ કરી સૂર્યાદિ ગ્રહોનાં ઉચ્ચસ્થાન જાણવાં અને ઉપર રહેલી રાશિઓથી સાતમી રાશિઓના ક્રમથી ઉપર કહેલા અંશોએ કરી સૂર્યાદિ ગ્રહોનાં નીચ સ્થાન જાણવા, તે નીચેના ચક્રમાં સમજ લેવાં.

ગ્રહ	સૂ	ચં	મ	બુ	ગુ	શુ	શ
ઉચ્ચ	૧	૨	૧૦	૬	૪	૧૨	૭
	૧૦	૩	૨૮	૧૬	૬	૨૭	૨૦
નીચ	૭	૮	૪	૧૨	૧૦	૬	૧
	૧૦	૩	૨૮	૧૫	૫	૨૭	૨૦

૭૬ જન્મ કુંડળી ઉપરથી જન્મ માસ જાણવાની રીત

વંશાલે સ્થાપ્ય તે મેષો યા વદમાનુશ્ચ ગાયતે ॥

તાવન્માસા ભવે જન્મ ગર્ગસ્યવચનંયમા ॥

વૈશાખ માસમાં મેષ રાશિનો સૂર્ય હોય છે તો જન્મ કુંડળીમાં
જે રાશિનો સૂર્ય હોય તે રાશિ ઉપરથી માસ કાઢવો.

૭૭ અંગ રૂરુણ

અંગસ્ય દક્ષિણે ભાગે પ્રશસ્ત સ્ફુરણં ભવેત્ ॥

અપ્રશસ્ત તથા વામે પૃષ્ઠસ્ય હૃદયસ્ય ચ ॥

પુરુષનો દક્ષિણ ભાગ ફરકે તો શુભ તથા ડાબો ભાગ, પીઠ
અને હૃદય ફરકે તો શુભ જાણવું તેમજ સ્ત્રીઓનું આનાથી વિપરીત
ફળ જાણવું.

૭૮ પલ્લી (ગરોળી) પડે તેનું ફળ

યદિ પતતિ ચ પલ્લી દક્ષિણાઞ્જે નરાણા સુજનજનવિરોધો
લાભ કૃદ્ધમ ભાગે ।

ઉદરશિરસિકળે પૃષ્ઠભાગે ચ મૃત્યુ નરપદ્મદિગૃહ્યે
સર્વસૌખ્યં કરોતિ ॥

જો પુરુષોના જમણા અંગ ઉપર ગરોળી પડે તો નેષ્ટ પુરુષો
સાથે વિરોધ કરાવે. ડાબા અંગ ઉપર પડે તો લાભ કરાવે, પેટ
માથુ અથવા કંઠ ઉપર પડે તો મૃત્યું કરાવે. તથા હાથ, પગ, છાતી
અથવા શુદ્ધ ઉપર પડે તો સર્વ પ્રકારથી સુખી કરે છે.

૭૯ છીંક થાય તેનું ફળ

અગ્રે કલ્પકૃત છિક્કા ચાત્મછિક્કા મહદ્ભયમ્ ।

ઉર્ધ્વં ચૈવ શુભં જ્ઞેય મધ્યે ચૈવ મહદ્ભયત્ ॥

બાસને શયને ચૈવ દાને ચૈવ તુ ભોજને ।

વામાઞ્જે વૃષ્ઠતશ્રેવ ષટ્ છિક્કા હિ ગુભાવહાઃ ॥

શ્રી યતીન્દ્ર મુરુતી ઇર્પણ :

આગળ સન્મુખ થયેલી છીંક કલેશ કરનારી બાણવી, પોતાની છીંક મહાશય કરનારી બાણવી, ઉંચે થયેલી છીંક શુભકારક બાણવી તથા મધ્ય ભાગમાં થયેલી છીંક મહાશય કરનારી બાણવી. જેસતી વખતે, સુતી વખતે, ફાન આપતી વખતે, લોજન કરવા જેસતી વખતે ફાગી બાણુએ તથા પાછળના ભાગમાં આ પ્રમાણેની છ છીંકો શુભકારક બાણવી.

૮૦ સંતાન પ્રપ્તિ વિચાર

સંતાન થશે કે નહિ તે વિશે પૂછવા આવે તે દિવસની તિથિની સંખ્યાને ચાર ગણી કરવી પછી વાર અને યોગના અંક તેમાં ઉમેરવા અને સરવાળો કરી જો થી ભાગવા અને જે બચે તેને ત્રણે શુભવા તેમાંથી ચાર બાદ કરવા બાકી ૧ બચે તો વિદ્યંબથી સંતાન થશે ૨ રહે તો નહિ થાય ૩-૪ બચે તો તરત થશે એમ બાણુવું.

૮૧ સોનાના પાયાનું ફળ

કુટુંબરોધં बहुरोगयुक्तं कलशोदय चंव करोति नित्यम् ॥

द्रव्यार्थનાશं बहुलं करोति सुवर्णपादे स्वजने विरोधम् ॥

સોનાને પાથે પનોતી જોડી હોય તો તે કુટુંબમાં વિરોધ નાના પ્રકારના રોગોથી શુકત તથા હંમેશા કલેશનો ઉદય કરે છે તેમ જ ઘણા પ્રકારથી દ્રવ્યો નાશ અને સંબંધી વર્ગમાં વિરોધ કરાવે છે.

૮૨ રૂપાના પાયાનું ફળ

यापारमुग्रं धनधान्यं संपत् महत्प्रतापो खलु राज्यमानम् ॥

तद्वषमध्ये सुखं संपदाप्तिं स्यान्मंगलानि: यदि रौप्यदि ॥

રૂપાને પાથે પનોતી જોડી હોય તો વેપારને વિશે ઘણું લાભ, ધન ધાન્યથી સંપત્તિ, મોટો પ્રતાપ, રાજ્યદ્વાર તરફથી માન તથા તે વર્ષને વિશે, સુખ અને સંપત્તિની પ્રાપ્તિ અને મંગળ કાર્યની પ્રાપ્તિ કરે છે.

૮૩ તાંબાના પાયાનું ક્ષણ

અનંતલક્ષ્મીં પ્રકરોતિ લાભં કલત્રપુત્રૈ. સુખસંપ્રદાપ્તિમ્ ॥
લાભોદય ચૈવ કરોતિ સૌખ્યં શરોરસૌખ્યં સ્વલુ તામ્રપાદે ॥

તાંબાને પાથે પનોતી જેઠી હોય તો તે ઘણા પ્રકારની લક્ષ્મીને લાભ કરે છે. સ્ત્રી અને પુત્ર તરફથી સુખી અને સંપત્તિની પ્રાપ્તિ, લાભનો ઉદય, સુખ અને શરીર સખંધી નિશ્ચય સુખ કરે છે.

૮૪ લોહના પાયાનું ક્ષણ

શરીરપોઠાં રુધિરપ્રકોપ કલત્રપુત્રો પશુ પીઢનં ચ ॥
વ્યાપારનાશં નૃપતેર્ભયં ચ લોહસ્યપાદે નિઘનં વઘતિ ॥

લોહને પાથે પનોતી જેઠી હોય તો તે શરીરને વિષે ખીડા, રુધિરનો પ્રકોપ, સ્ત્રી, પુત્ર અને પશુને ખીડા, વ્યાપારનો નાશ; રાજાથી ભય તથા મૃત્યુ કરે છે.

વિભાગ ૬

જ્યોતિષ પ્રવેશ

સચોજક : સુનિ શ્રી જયંતવિજયજી ‘મધુકર’ માંથી

૧ પાત્રું ૪૦ : પ્રતિમા પ્રવેશ

કેટલાક ગ્રંથોમાં રવિવાર એને શનિવાર પ્રતિષ્ઠામાં ગણે છે. પણ મંગળ વારે પ્રતિષ્ઠા કરવાનો ઉલ્લેખ કોઈ ગ્રંથમાં નથી, એટલે મંગળવારનો ત્યાગ કરવાનો છે.

૨ પાત્રું ૪૨ : નૂતન ગૃહ પ્રવેશ મુહૂર્તમાં

રવિવાર અને મંગળવારનો ત્યાગ અવશ્ય કરવો તેમ મુહૂર્તના ગ્રંથોમાં જતાવેલ છે.

૩ પાત્રું ૪૨ : વિવાહના નક્ષત્રો નીચે સુજળ હોધેલ છે.

મધા, મૃગશ્રરા, હસ્ત, સ્વાતિ, મૂળ, અનુશઘા, રેવતી, રોહિણી અને ગણે ઉતારા.

૪ પાના ૨૭ માંથી ‘જ્યોતિષ પ્રવેશ’ સન્નુખ શુક

રેવતી નક્ષત્રથી મૃગશ્રરા નક્ષત્રનો ચંદ્રમા રહે ત્યાં સુધી શુક અંધ હોય છે. માટે તે શુક સન્નુખ કે જમણે હોય તો પણ લેવો શુભ છે.

આજ ગ્રંથના પાના ૨૨ માં ઉમેરો કે

સંક્રાન્તિ વીતી દિન પાંચમે,

સપ્તમે, નવમે જોય,

૬થ, ઇક્ષીસ, ચોવીસમે,

૫૮ દિન પૃથ્વી સોય.

ગુરુ શુભમટ કુળ જલ,

તાલ મુક હવવાહ,

એતાં નિષ્કળ જાન રે,

સાચ કહે મુનિ રાય.

(હીરકલશ પાત્ર-૩૨૭)

૫ શુકન વિષે

(૧) મમન સમય ભે સ્વાન

નિજ દેહકાય હે કાન.

મહા અશુભ દેશ કાલ કે

શ્રીધર શાસ્ત્ર પ્રમાણ.

(૨) બાહી ભચી પીઠ કી

છીંક હો તે શુભકાર.

નીચી, સન્મુખ, ફાહિણી,

અપની છીંક અસાર.

(૩) બાયાં બલા ન ફણિયાં,

રોગી, રીંછ, સુનાર

નિશિમે બોલે બાહો,

શ્રીધર અશુભ વિચાર

(૪) મમન સમય ભે સામને

સુધાં ભે ચીક જાય.

મનોકામના સળ સફળ હે,

શ્રીધર શાસ્ત્ર બતાય.

(૫) શ્વાન ફાહિને પાવસે

ખણે ખાલ નિજ શિશ.

રાજ્ય લાભ અરૂ ઉદર મુખ,

શ્રીધર વિચાર વીશ.

(૬) મૃગ જાયે વ દક્ષિણે,
 આવે જો તત્કાલ,
 ધન જન કીર્તિ જહું મિલે,
 ચલને આવે શાહ.

(૭) ગમન સમય જો કાઢિને,
 દેખ પડે કહું કાગ,
 સંપત્તિ વળી સુખ મિલે,
 જાકે જહો તસો સાંખ.

(૮) કાળી ચીડિયાં વામ હીથી,
 જોલે તો શુભકાર,
 સુર, સાંપ અરૂ જોહ કે
 કશું ન દુઃખ અપાર.

(૯) રાસલ લેસા નર ચડયો,
 મીલે લડત મંભર,
 જ્ઞાન મહિષ માનવ લડે,
 શ્રીધર અશુભ વિચાર

(૧૦) ખર ઠાળો વરસીહર જમણો,
 પેઠ તો કર ખ્યાલ.
 તિતર ઠાળો સુખી કરે,
 જમણો માથે ન્યાલ.

(૧૧) જમણી જોલે ચીનરી,
 ઠાળી સુખથી વાસ.

રામજાણે શુકન જણો,
 કંહે છે કાલીકાસ.

✽

૬ દ્વાદશ ચંદ્ર વિચાર

(મુહુર્ત વિચારાદિ બાળબોધ જ્યોતિષ સાર

સંગ્રહ પાના નં. ૮૩ શ્લોક નં. ૨૩)

તત્સવે ચામિષેકે ચ જનને વ્રત વન્ધને ।

પાણિગ્રહે પ્રયાણે ચ શશિર્દ્વાદશય શુભઃ ॥

અર્થ : માંગલિક ઉત્સવ કાર્ય, રાજ્યાભિષેક, જન્મકાળ, જનોર્ધ, વિવાહ અને પ્રયાણમાં બારમે ચંદ્ર શુભ કહેલો છે.

આ અંગે : મુહુર્ત માતૃક વિવાહ

પ્રકરણ છઠું, પાના નં. ૧૬૯, શ્લોક ૩૨ માં જણાવ્યું છે કે—

‘ માંગલિક, ઉત્સવ, રાજ્યાભિષેક, જન્મકાલ, જનોર્ધ, વિવાહ અને પ્રયાણમાં ૧૨ મે ચંદ્રમાં શુભ કહેલો છે. ’

મુહુર્ત પ્રકાશ : પાના નં. ૩૦ શ્લોક ૧૭ માં પણ જણાવ્યું છે કે—

‘ ઉત્સવ, રાજ્યાભિષેક, જન્મકાલ, યજ્ઞોપવિત, વિવાહ અને યાત્રામાં બારમે ચંદ્રમાં શુભ છે. ’

શ્રી હીરકલ્પશ જેન જ્યોતિષ ગ્રંથ

પાના નં. ૧૩૦ માં જણાવ્યું છે કે

આઘાને, સપ્રદાને ચ વિવાહે રાજ્ય વિગ્રહે ।

શુભે કાર્યે ચ યાત્રાયાં ચન્દ્રો દ્વાદશો શુભઃ

નીચેના કાર્યોમાં ૧૨ મે ચંદ્ર ઉત્તમ છે.

નલ્લક્ષ્ણેઽભિષેકે ચ વપને, વ્રતવંધને ।

પાણિગ્રહણે પ્રયાણે ચ ચન્દ્રો દ્વાદશો શુભઃ ॥

‘ જ્યોતિષ પ્રવેશ ’ પુસ્તક પાના ૧૨માંથી

‘ સિદ્ધિયોગ એટલે સારો યોગ જે દિવસે હોય, તે દિવસે હજી

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

: ૪૬૬

યોગ હોય તો ચારો યોગ મુખ્ય બહુાય અને તેનાથી દુષ્ટ યોગનો નાશ થાય છે. જેમ કે સૂર્યના ઉગવાથી અંધકારનો નાશ થાય છે તેમ સિદ્ધિયોગના પ્રભાવે કુયોગનો નાશ થઈ શુભ ફળ પ્રાપ્ત થાય છે.’

પાત્રું ૨૭-૨૮

‘ઘાતક ચંદ્રનો વિચાર ન કરવો જોઈએ એવો ઉલ્લેખ કેટલાક પુસ્તકોમાં છે. પરંતુ ઘાતકચંદ્રના સંબંધમાં જ્યોતિષ ભરત ગોચર પ્રકરણમાં નીચે મુજબ જણાવ્યું છે.

વધૂ પ્રવેશે, યુધિ, યાન યાન મેહં ક્રિયા વિવાહેષુ હલ પ્રવાહે નૃપાભિષેકે,
મરસ્ત્ર ઘત્યોર નિષ્ટદઃ સ્યાત્કલ કાલ ચન્દ્ર ॥

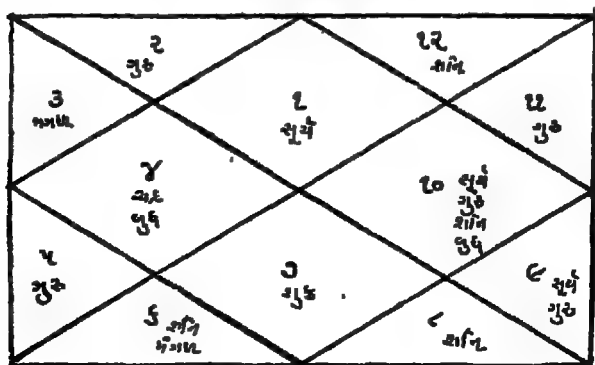
અર્થ : વધૂ-પ્રવેશ, સંગ્રામ, યાત્રા, વિવાહ, હલપ્રવાહ, રાજ્યાભિષેક અલંકાર ધારણ, શસ્ત્રધારણ એટલી જગ્યાએ ઘાતચંદ્ર શુભ નથી.

પાત્રું-૪૨

નૂતન ગૃહ પ્રવેશમાં રવિવાર અને મંગળવારનો ત્યાગ અવશ્ય કરવો. એમ મુહુર્તોના ગ્રન્થમાં બતાવેલ છે.

જ્યોતિષ પ્રવેશ પાત્રું ૨૫

૭ કેન્દ્રોના સ્થાન કારકે શુભ ગ્રહ

૮. નક્ષત્રની રોગ ઉપર અસર

કૃત્તિકા નક્ષત્રમાં ફાટેલું જવર અને પિત્તાની વ્યાધિ ઉત્પન્ન થાય છે.

જો કૃત્તિકાના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો ફસ દિવસ સુધી પીડા રહે છે.

જો કૃત્તિકાના બીજા ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો પચ્ચ દસ દિવસ સુધી પીડા રહે છે.

જો કૃત્તિકાના ત્રીજા ભાગમાં પીડા ઉત્પન્ન થાય તો પાંચ દિવસ સુધી પીડા રહે છે.

(૨)

જો રોહિણી નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો નવ રાત સુધી પીડા રહે છે, બીજા ભાગમાં અઠાર દિવસ અને ત્રીજા ભાગમાં ફસ દિવસ સુધી પીડા રહે છે.

(૩)

મૃગશિરાના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો પાંચ રાત સુધી પીડા રહે છે, બીજા ભાગમાં બાર દિવસ સુધી, ત્રીજા ભાગમાં એક મહિના સુધી પીડા રહે છે અને પછી મૃત્યુ થાય છે.

(૪)

આર્દ્રા નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો એક પખવાડીયા સુધી રહે છે. બીજા ભાગમાં રોગ થાય છે તો બાર દિવસ સુધી રહે છે અને ત્રીજા ભાગમાં થાય છે તો માણસ મરતો નથી.

(૫)

પુનર્વસુ નક્ષત્રના પ્રથમ અંશમાં આવેલો તાવ ગણુ પખવાડીયા સુધી રહે છે. બીજા અંશમાં આવેલો વીસ દિવસ રહે છે. ત્રીજા અંશમાં આવેલો એકવીસ દિવસ રહે છે.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૫૦૧

(૬)

જે માણસને અશ્લેષા નક્ષત્રના પ્રથમ અંશમાં તાવ આવે છે તે તાવ મહા સુરકેલીએ ઉતરે છે અને જે બીજા અને ત્રીજા અંશમાં તાવ આવે છે તે માણસ બચી શકતો નથી.

(૭)

જે માણસને મધ્યા નક્ષત્રના પ્રથમ અંશમાં બિમારી આવે છે તે બિમારી સાત દિવસ સુધી રહે છે, બીજા અંશમાં આવે છે તે ૬૫ દિવસ રહે છે. ત્રીજા અંશમાં આવે છે તે બહુ પીડાકારી થાય છે.

(૮)

જે માણસ પૂર્વા ફાલ્ગુની નક્ષત્રના પ્રથમ અંશમાં માંદો પડે છે તે માંદગી પાંચ દિવસ સુધી રહે છે. બીજા અંશમાં બે દિવસ સુધી રહે છે અને જે ત્રીજા અંશમાં માંદો પડે છે તે એક માંદગીની માંદગી પછી તેનું મૃત્યુ થાય છે.

(૯)

ઉત્તરાના પ્રથમ ભાગમાં જેને પીડા થાય છે તે પીડા ચૌદ દિવસ રહે છે, બીજા ભાગમાં થાય છે તે સાત દિવસ સુધી અને ત્રીજા ભાગમાં થાય છે તે નવ દિવસ સુધી રહે છે.

(૧૦)

હસ્ત નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં જે માણસ માંદો પડે છે તેની તે માંદગી સાત દિવસ સુધી રહે છે, બીજા ભાગમાં ચાર દિવસ સુધી અને ત્રીજા ભાગમાં પાંચ દિવસ સુધી રહે છે.

(૧૧)

ચિત્રા નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં જે બિમાર પડે છે તે બચતો નથી. બીજા ભાગમાં બિમાર પડે છે તે ગંભીર માંદગી લોગવીને સારો થાય છે અને ત્રીજા ભાગમાં માંદગી તેર દિવસ સુધી રહે છે.

(૧૨)

સ્વાતી નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય છે તે તેની પીડા ૧૩ દિવસ સુધી રહે છે, બીજા ભાગમાં પીડા ૨૧

૫૦૨ :

વિભાગ છોડો

દિવસ સુધી રહે છે ત્રીજા ભાગમાં રોગ થાય છે તો માણસ મૃત્યુ પામે છે.

૧૩

વિશાખા નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ થાય છે તો ૪૮ દિવસ સુધી રહે છે. બીજા ભાગમાં થાય છે તો પીઠા ૧૨ દિવસ સુધી રહે છે. ત્રીજા ભાગમાં થાય છે તો પીઠા ૧૨ દિવસ સુધી રહે છે.

૧૪

અનુરાધા નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય છે તો તેની પીઠા સાત દિવસ સુધી રહે છે. બીજા ભાગમાં થાય છે તો પંદર દિવસ અને ત્રીજા ભાગમાં થાય તો ચૌસક દિવસ સુધી પીઠા રહે છે.

૧૫

જ્યેષ્ઠાના પ્રથમ ભાગમાં પીઠા થાય છે તો ૪૫ દિવસ રહે છે અને બીજા-ત્રીજા ભાગમાં થાય છે તો ૧૬ દિવસ સુધી રહે છે.

૧૬

મૂળ નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં માંદગી આવે છે તો તે ત્રણ મહિના સુધી રહે છે. બીજા ભાગમાં આવે છે તો ૧૬ દિવસ સુધી રહે છે. ત્રીજા ભાગમાં આવે છે તો પંદર દિવસ સુધી રહે છે.

૧૭

પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં માંદગી આવે છે, તો તે પંદર દિવસ સુધી રહે છે, બીજા ભાગમાં આવે તો પચ્ચ પંદર દિવસ સુધી રહે છે, ત્રીજા ભાગમાં આવે તો રોગી બચતો નથી.

૧૮

ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રના પ્રથમ અને બીજા ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો બાર દિવસ તેની પીઠા રહે અને ત્રીજા ભાગમાં થાય તો પીઠા ૨૦ દિવસ સુધી રહે.

શ્રી ચતિન્દ્ર સુહૃત્ ૬૫૯ :

: ૫૦૩

૧૯

અવલુ નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ થાય તો સાત દિવસ રહે, બીજા ભાગમાં થાય તો વીસ દિવસ અને ત્રીજા ભાગમાં થાય તો ૧૬ દિવસ રહે.

૨૦

ધનિષ્ઠા નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં માંદગી આવે તો ૨૦ દિવસ સુધી રહે, બીજા ભાગમાં આવે તો ૬૦ દિવસ સુધી રહે. ત્રીજા ભાગમાં આવે તો પીડા એક માસ સુધી રહે.

૨૧

પૂર્વા ભાદ્રપદના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો તેની પીડા ૪૫ દિવસ સુધી રહે. બીજા ભાગમાં થાય તો પીડા છ મહિના સુધી રહે. ત્રીજા ભાગમાં થાય તો પીડા ૧૬ દિવસ રહે.

૨૨

ઉત્તરા ભાદ્રપદના પ્રથમ ભાગમાં માંદગી આવે તો તેની પીડા ૧૫ દિવસ સુધી રહે. બીજા ભાગમાં આવે તો પીડા એક મહિના સુધી રહે. ત્રીજા ભાગમાં આવે તો પીડા ૨૮ દિવસ સુધી રહે.

૨૩

રેવતી નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં માંદગી આવે તો તેની પીડા ૮ દિવસ રહે, બીજા ભાગમાં આવે તો પીડા ૧૬ દિવસ સુધી રહે, ત્રીજા ભાગમાં આવે તો પીડા ૩૦ દિવસ સુધી રહે.

૨૪

આશ્વિની નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો એક દિવસ રહે. બીજા ભાગમાં થાય તો પાંચ દિવસ રહે, ત્રીજા ભાગમાં થાય તો ૭ દિવસ રહે.

૨૫

ભરણી નક્ષત્રના પ્રથમ ભાગમાં રોગ ઉત્પન્ન થાય તો ૭

દિવસ રહે બીજા ભાગમાં થાય તો માણસ ન બચે, ત્રીજા ભાગમાં થાય તો ત્રણ માસ સુધી રહે,

૨૬

શતભિષા નક્ષત્રમાં મીઠગી આવે તો ૨૦ દિવસ પછી સ્વાસ્થ્ય પુનઃ પ્રાપ્ત થાય છે.

વિંશોતરી મહાદશા વિચાર ને કોઠો

૧. પારાશર પદ્ધતિમાં વિંશોતરી મહાદશા અહણ કરવી.
 - ૨ રાજ્યયોગ કરનાર બ ને અહોની મહાદશામાં રાજ્યયોગનું ફળ મળે છે.
 - ૩ પાપઅહ પણ યોગ કરનાર હોય તો પોતાની અંતરદશામાં શુભ ફળ આપશે .
 - ૪ મારકની મહાદશામાં તેના સાથે શુભ અહનો સંબંધ હોય તો તે મહાદશામાં કે અંતરદશામાં અશુભ ફળ નહિ આવે. પણ સંબંધ ન હોય તો પાપઅહ અશુભ ફળ આપશે.
 - ૫ રાજ્યયોગ કારક અહની મહાદશામાં તેની સાથે સંબંધ કરનાર શુભઅહની મહાદશામાં રાજ્યયોગનું ફળ મળે છે.
 ૬. નવમેશ, પંચમેશ, દશમેશ, ચતુર્થેશ અને તેમની સાથે રહેલા અહોની દશા શુભ ફળદાયક છે. એવા ભાવનો સ્વામી દશમાં ભાવથી ચુકત હોય પછી તે શુભ કે અશુભ સ્થાનમાં હોય તો પણ તે દશા શુભ ફળ આપનારી છે.
- (વિંશોતરી મહાદશા કોઠો જુઓ પેજ નં. ૫૦૮)

ગામ તથા ગ્રામીણ બેંચાડનારને માટે અનુક્રમ

	મેય	વૃષભ	મિથુન	કર્ક	સિંહ	કન્યા
એકારાશિ	૧-૧૬ ૧૮-૨૧	૨-૧૭	૩-૪	૧૫	૫	૬ ૨૨-૨૪
૨-૧૧	૧૩-૧૪ ૧૮	૩-૪	૨-૧૭	૫	૧૫	૭-૨૩
૩-૧૧	૩-૪ ૧૨	૧૩-૧૪ ૧૫-૧૮	૫-૬ ૧૮-૨૧	૨-૬-૭ ૨૨-૨૪	૩-૪-૭ ૨૩	૮-૧૫
૪-૧૦	૧૧-૧૫ ૨૦	૫-૧૨	૬-૧૬-૧૪ ૧૮ ૧૨-૨૪	૭-૧૬-૧૮ ૨૧-૨૩	૨-૮ ૧૭	૧-૩-૪ ૬-૧૦
૬-૫	૧-૫ ૬-૦	૬.૧૧.૨૦ ૨૨-૨૪	૭-૨૩	૮	૧-૬-૧૦ ૧૬ ૧૬-૨૧	૨-૧૭
૬-૫	૦	૦	૧૨	૧૩-૧૪ ૧૮	૦	૧૧-૨૦
૬.૮ પ્રાંત અબહક	૮	૭-૨૩	૧૧-૨૦	૧-૬ ૧૦	૧૩-૧૪ ૧૮	૧૨
૬-૮ મૃત્યુ	૬-૨૨ ૨૪	૧-૬ ૧૦	૮	૧૨	૧૧-૨૦	૧૬-૧૮ ૨૧
૭-૭	૭-૨૩	૮	૧-૬-૧૦	૧૧-૨૦	૧૨	૧૩-૧૪ ૧૮
૨-૧૨	૨-૧૭	૧૬-૧૮ ૨૧	૧૫	૩-૪	૬-૨૨ ૨૪	૫
લગ્ન ધર્મી	૩-૫૮	૪-૨૭	૫-૧૦	૫-૩૬	૫-૩૧	૫-૧૮
લગ્ન ધર્મી	૧-૩૬	૧-૪૮	૨-૨૪	૨-૧૪	૨-૧૨	૨-૭

-પ્રતિકુળ ભગવાનની રાશિ સાથે મિલાપ

ગુણ	વૃથિક	ધન	કુલ	મીન	ફળ
૭-૨૩	૮	૧-૯-૧૦	૧૨	૧૩-૧૪ ૧૮	શુભ
૬-૨૨-૨૪	૧-૯ ૧૦	૮	૧૧-૨૦	૧૬-૧૯ ૨૧	મધ્યમ
૯-૧૦ ૧૫	૧-૧૧-૨૦ ૨૨-૨૪	૭-૧૨ ૨૩	૧-૯-૧૦ ૧૬-૧૯-૨૧	૨-૧૧ ૧૭-૨૦	શુભ
૧૦-૧૫ ૨૦	૫-૧૨	૧-૧૪-૧૩ ૧૮-૨૨-૨૪	૨-૮ ૧૭	૧-૩-૪ ૯-૧૦	અતિ શુભ
૩-૪-૧૨	૧૫	૫-૧૬ ૧૯-૨૧	૭-૨૩	૮	મધ્યમ
૦	૧૩-૧૪ ૧૮	૦	૩-૪	૧૫	અશુભ
૨-૧૭	૧૬-૧૯ ૨૫	૧૫	૬-૨૨ ૨૪	૫	મધ્યમ
૧૩-૧૪ ૧૮	૩-૪	૨-૧૭	૧૫	૭-૨૩	અશુભ
૧૬-૧૯ ૨૧	૨-૧૭	૩-૪	૫	૬-૨૨ ૨૪	શુભ
૮	૭-૨૩	૧૧-૨૦	૧૩-૧૪ ૧૮	૧૨	અશુભ
૫-૧૮	૫-૩૧	૫-૩૬	૪-૨૭	૩-૫૮	ધીપણ
૨-૭	૨-૧૨	૨-૧૪	૧-૪૮	૧-૩૬	મંદા મિનિટ

અતિન્દ્ર મુહુર્ત દર્શક :

૨ ૫૦૭

(અનુસંધાન પેજ નં. ૫૦૫ નું ચાલુ)

વિંશોત્તરી મહાદશાનો કોડો

શિપાક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
અક્ષ	સૂ	ચં	મ	રાહુ	શુક્ર	શનિ	કુબ્ધ	કેતુ	શક
કયા કયા દિન	કૃ	રો	મૃગ	આદ્રા	પુન	પુષ્ય	આર્દ્રા	મધા	ત્રિકા
નક્ષત્રો ઉપરથી	ઉ કા	હસ્તા	ચિત્રા	સ્વાતિ	વિશા	અનુ	જ્યેષ્ઠા	મૂળ	પુ. પા.
મહાદશાએસે તે નક્ષત્રો	ઉ પા	શ્રવણ	ધનિ	શત	પુ. જા	ઉ. જા	રેવતી	અશ્વિની	ભરણી
વર્ષ	૬	૧૦	૭	૧૮	૧૬	૧૯	૧૭	૭	૨૦
એક ધટીના દિવસ	૩૬	૬૦	૪૨	૧૦૮	૯૬	૧૧૪	૧૦૨	૪૨	૧૨૦

નિત્ય ઉપયોગી ભાવિ ફળાદેશો

સંપાદક : પૂનમચંદ નાગરલાલ દોશી (શશિપૂનમ)

થરાદવાળા-ડીસા (બ. કાં.)

(પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી લુવનશેખરસૂરિ મ. સા. ના હસ્ત
લિખિત નોટ પરથી સાક્ષાર ઉતારો તા. ૨૧-૨-૪૭)

૧ ગરોળી પડે તેનો ફળાદેશ

કેઈ પુરુષ ઉપર ગરોળી પડે તો તેનું ફળ નીચે સુખળ
લખેલું છે પરંતુ જી પર પડે તો તેથી ઉલટું ફળ મળે છે. ૧-૪
-૧૪-૧૫ તિથિ અને રવિ. શનિ. મંગળ ના રોજનો ગરોળી પડે
તો નુકશાન કરનાર છે.

સ્થાન	ફળ	સ્થાન	ફળ
મસ્તક	રાજ્યપ્રાપ્તિ	કંઠ	ચતુનાશ
કપાલ	માતામિલન	સ્તન	હુર્ભાગ્ય
ઘોડું	રાજ્યમાન	પીઠ	બુદ્ધિનાશ
ઉપલી હોઠ	ધનક્ષય	જાંઘ	શુભ
નીચી હોઠ	ધન વૈભવ	ઘાંઘે હાથ	વસ્ત્ર લાભ
નાક	વ્યાધિ	કંઘા-કાંધ	વિજય
જમણાકાન	આયુઝ્ઞિ	નાભિ	ઘણું ધન
ડાબો કાન	બહુત લાભ	પેટ	ઘોડો વાહન
આખ	બધન	જમણી કલ્કાર્થ	મનસંતાપ
જમણી બૂજ	રાજ્ય સન્માન	ડાળી કલ્કાર્થ	કીર્તિવધે
ડાળી બૂજ	રાજ્ય ક્રોધ	નથ	ધાન્ય લાભ
કેશ અને ઝોડી	મરણ	મુખ	મિષ્ટ ભોજન
જમણો પગ	મુચ્ચાકરી	પગનો અંગ	સી નાશ
ડાબો પગ	બાંધવનાશ	અથવા મધ્ય ભાગ	

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૫૦૬

૨ ગધેડો ખોલે તેનો દેખાદેશ

ઉત્તર દિશામાં

પહેલા પહોરે	ચોરભય
બીજા પહોરે	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ત્રીજા પહોરે	રાજમરણ
ચોથા પહોરે	વિજય કથન

દક્ષિણ દિશામાં

પહેલા પહોરે	અધ્યાગત આવે
બીજા પહોરે	સુખ સંતોષ
ત્રીજા પહોરે	અત્યંત સુખ
ચોથા પહોરે	મરણ સૂણાવે

પૂર્વ દિશામાં

પહેલા પહોરે	ધન પ્રાપ્તિ
બીજા પહોરે	સ્ત્રી સમાગમ
ત્રીજા પહોરે	અગ્નિ ભય
ચોથા પહોરે	કાર્ય નાશ

પશ્ચિમ દિશામાં

પહેલા પહોરે	સુખ સંતોષ
બીજા પહોરે	પર મરણ
ત્રીજા પહોરે	ધન પ્રાપ્તિ
ચોથા પહોરે	વિદ્યાલાભ

ઈશાન કોણમાં

૧.	મૃતક દેખાય
૨.	અગ્નિ ભય
૩.	રાજ પ્રસાદ
૪.	ચોર ભય

અગ્નિકોણમાં

૧.	સ્ત્રી સમાગમ
૨.	કલહ દેખાય
૩.	સુખ સંતોષ વાર્તા
૪.	મિત્ર દર્શન

નૈરૂત્ય કોણમાં

૧.	વૃષ્ટિ થાય
૨.	અધ્યંતર ભય
૩.	અન્યન્ય વાર્તા
૪.	વિજય કથાણુ

વાયવ્ય કોણમાં

૧.	વિદ્યા લાભ
૨.	કલહ થાય
૩.	સ્ત્રી સમાગમ
૪.	સીધાં-લોજન

૩ ભેરવ દિવસે બોલે તે કળાદેશ

ઉત્તર દિશા			ઈશાન કોણ	
પહેલે	પહોરે	પૂણ્ય પ્રાપ્તિ	૧.	અગ્નિ ભય
બીજા	"	રાણીમરણ	૨.	નિષ્કળ વાર્તા
ત્રીજા	"	સર્પભય	૩.	કલહ વાર્તા
ચોથા	"	દેશમધ્યે ભય	૪.	લાભ વાર્તા

દક્ષિણ દિશા			અગ્નિ કોણ	
પહેલે	પહોરે	લાભ વાર્તા	૧.	સ્ત્રી મરણ
બીજા	"	ઘરમાં કલહ	૨.	સંયોગ વાર્તા
ત્રીજા	"	પંથ મધ્યે ભય	૩.	ધન હાનિ
ચોથા	"	હાનિ મરણ	૪.	સંતોષ વાર્તા

પૂર્વ દિશા			નોર્કલ કોણ	
પહેલે	પહોરે	પંથ મધ્યે ભય	૧.	અર્થ લાભ
બીજા	"	ચોટાણું મરણ	૨.	અગ્નિ ભય
ત્રીજા	"	ચોરનો ભય	૩.	સ્ત્રી ભય
ચોથા	"	વટાવી સૂણાવી	૪.	રાજકંડ

પશ્ચિમ દિશા			વાપવ્ય કોણ	
પહેલે	પહોરે	શાકીની ભય	૧.	અકસ્માત મરણ
બીજા	"	સંતોષ વાર્તા	૨.	કન્યા જન્મ
ત્રીજા	"	વિજય વાર્તા	૩.	સંયોગ વાર્તા
ચોથા	"	શત્રુ મરણ	૪.	અંથ મધ્યે ભય

મી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ કર્પણ :

: ૫૧૧

૪ ભેરવ રાત્રે બોલે તે કળાદેશ,

ઉત્તર દિશા		ધંશાન કોણ	
પહેલે પહોરે	નાશ વાર્તા	૧.	હાનિ કરે
બીજા	બ્યાપાર લાભ	૨.	રાજમરણ
ત્રીજા	સાથી મરણ	૩.	અભ્યાગત કથન
ચોથા	જનહાનિ	૪.	અત્યંત ભય
દક્ષિણ દિશા		અગ્નિ કોણ	
પહેલે પહોર	ચોપગાં લાભ	૧.	પુત્ર પ્રાપ્તિ
બીજા	પરદેશ અલાવે	૨.	માતાપિતા પીડા
ત્રીજા	ગામ ગયો આવે	૩.	પશુ હાનિ
ચોથા	ભેશીમરણ	૪.	કંદલ છલિ
પૂર્વ દિશા		નૈરૂપ કોણ	
પહેલે પહોરે	દેશ ચાલો કહે	૧.	રાબળી સ્ત્રી લાભ
બીજા	જ્ઞાતિમાં મરણ	૨.	રાબળ વિરાગ્યો
ત્રીજા	યાગાની વાત	૩.	દેશે ચાલો
ચોથા	સંતોષ વાર્તા	૪.	ગત વસ્તુ લાભ
પશ્ચિમ દિશા		વાયવ્ય કોણ	
પહેલે પહોરે	વર્ષા કથન	૧.	સ્ત્રી નાશ
બીજા	રાજમરણ	૨.	વિજય વાર્તા
ત્રીજા	શાંતિ મળે	૩.	ભૂત લાગે
ચોથા	રાજ્યથી લાભ	૪.	અભ્યાગત કથન

૫ માસિકિ દિવસે ધોતે તે દળાદેશ

ઉત્તરદિશા

પહેલા પહોરે	સ્ત્રી મરણ
બીજા "	સતી સમાગમ
ત્રીજા "	દિન દેશભય
ચોથે	શત્રુનો ભય

દક્ષિણ દિશા

પહેલા પહોરે	અન્યંત ભય
બીજા "	સર્પ ભય
ત્રીજા "	પર મરણ
ચોથા "	અન્યંતર ભય

પૂર્વ દિશા

પહેલા પહોરે	દેશચાલો સહી
બીજા "	ઠાકાર મરણ
ત્રીજા "	રાજ ભંગ
ચોથા "	અન્યંત ભય

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા પહોરે	પરચક્ર ભય
બીજા "	અગ્નિ ભય
ત્રીજા "	પર મરણ
ચોથા "	વશિષ્ઠ લાભ

ઈશાન કોણ

૧	લાભ દેખાય
૨	ન્યાય ફળ
૩	શત્રુ ભય
૪	રાજ પ્રસાદ

અગ્નિ કોણ

૧.	હાનિ સુધાવે
૨.	આમાંતર ચક્રાવે
૩.	રાજવિગ્રહ થાય
૪.	હર્ષ કલ્યાણ વૃદ્ધિ

નોડ્ય કોણ

૧.	અકાલ વર્ષા
૨.	દેશ મધ્યે ભય
૩.	અકાલ વૃદ્ધિ
૪	શત્રુ ભય

વાયવ્ય કોણ

૧.	રાજમાન્ય કહી
૨.	પુત્ર જન્મ સહી
૩.	ગત વસ્તુ કહી
૪.	સંશ્રામ દેખાડે

૬૫-શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૫૧૩

૬ માશ્વિધિ રાત્રે બોલે તે દ્વિગદેશ,

ઉત્તરદિશા

પહેલા પહોરે	દેશ ઉલ્કાપાત
બીજા	સ્ત્રીને નાશ
ત્રીજા	અન્ય લાભ
ચોથા	ગર્ભ વસ્તુ મળે

ઈશાન કોણ

૧.	ચોરભય
૨.	અગ્નિ ભય
૩.	રાજ ભય
૪.	ચોપગાં લાભ

દક્ષિણ દેશા

પહેલા પહોરે	સુખવાર્તા
બીજા	સ્ત્રી લાભ
ત્રીજા	વ્યંતર ભય
ચોથા	હુ ખ વાર્તા

અગ્નિ કોણ

૧.	અગ્નિ ભય
૨.	અસંભવિત કહે
૩.	પશુ હાનિ
૪.	પર મરણ

પૂર્વ દિશા

પહેલા પહોરે	રાજ્ય પ્રસાદ
બીજા	રોગ કલેશ,
ત્રીજા	કલાવંત આવે
ચોથા	અત્યંત ભય

નૌદિત્ય કોણ

૧.	દિન પ મધે ભય
૨.	અગ્નિ ભય
૩.	કલહ કરે
૪.	હાનિ કરે

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા પહોરે	પરચક આવે
બીજા	અગ્નિ ભય
ત્રીજા	શત્રુ નાશ
ચોથા	વ્યાપાર લાભ

વાયવ્ય કોણ

૧.	રાજ માન્ય
૨.	ચોપગાંનો લાભ
૩.	કલહ કંઠાશ કરે
૪.	ગોત્રનાશ.

૭ શિયાળ દિવસે બોલે તે દ્વાદશ

ઉત્તર દિશા

પહેલા પહોરે	મોટી સી મરણ
બીજા "	ચોર લાય
ત્રીજા "	લોભન કરે
ચોથા "	સુખ વાર્તા

દક્ષિણ દિશા

પહેલા પહોરે	દિન બે મધે લાય
બીજા "	સપ્તલય
ત્રીજા "	મરણ સલગાય
ચોથા "	રાજ પ્રમાદ

પૂર્વ દિશા

પહેલા પહોરે	રાજ્યભાગ
બીજા "	રાજ લશ્કર આવે
ત્રીજા "	દેશ ભાગ
ચોથા "	ગોત્ર નાશ

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા પહોરે	પરચક આવે
બીજા "	અગ્નિ લાય
ત્રીજા "	શત્રુ નાશ
ચોથા "	વહિજલાલ

કુશાન કોણ

૧. દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
૨. સ્ત્રી સમાગમ
૩. શત્રુ નાશ
૪. પુત્ર પ્રાપ્તિ

અગ્નિકોણ

૧. દેશમધ્યે પાળવા
૨. રાજાથી પ્રભ મરણ
૩. રાજરાણી મરણ
૪. પુત્રપ્રાપ્તિ

નૈરત્ય કોણ

૧. દિન ૫ માં કલહકરાવે
૨. લાય ઉપજે
૩. ગોત્ર નાશ વાદ
૪. મિત્ર હાનિ

વાયવ્ય કોણ

૧. રાજમાન
૨. ઓપગાંનો લાભ
૩. કલહ કરાવે
૪. ગોત્રનો નાશ

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ કવિ :

. ૫૧૫

૮ શિયાળ રાત્રે બોલે તે ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા			ધશાન કોણ	
પહેલા	પહોરે	દેશ ઉલ્કાપાત	૧.	માસ ૧ ચોરભય
બીજા	"	સ્ત્રી હત્યા ચઢે	૨.	અગ્નિભય
ત્રીજા	"	અશ્વપ્રાપ્તિ	૩.	રાજભરણ
ચોથા	"	શાંતિમળે	૪.	ઓપગાં પ્રાણીનેા ત્રાસ
દક્ષિણ દિશા			અગ્નિ કોણ	
પહેલા	પહોરે	અત્યંત દુઃખ	૧.	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
બીજા	"	સ્ત્રી સમાગમ	૨.	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ત્રીજા	"	ભય ઉપજે	૩.	પુત્ર વ્યંજન
ચોથા	"	રોગનબટ	૪.	પુન્ય પ્રાપ્તિ
પૂર્વ દિશા			નોરત્ય કોણ	
પહેલા	પહોરે	લાલ થાય	૧.	રોગ કલેશ
બીજા	"	રોગ ઉપજે	૨.	અત્યંત ભય
ત્રીજા	"	કલાવંત આવે	૩.	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ચોથા	"	શત્રુભય	૪.	રાજ પ્રાસાદ
પશ્ચિમ દિશા			વાયવ્ય કોણ	
પહેલા	પહોરે	સર્પ વિષ કરે	૧.	ચોરભય
બીજા	"	ચોર ત્રાજે	૨.	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ત્રીજા	"	ઘણો લાલ થાય	૩.	પાળવો સુણાવે
ચોથા	"	મસાનો ભય	૪.	ઘર સુનો થાય

૯ ઘુવડ ગાથે તેને ફળાદેશ

ઉત્તર દિશા

પહેલા પહોરે	લક્ષ્મી લાલ
બીજા "	શુભ વાર્તા
ત્રીજા "	મિત્ર આગમન
ચોથા "	પુત્ર લાલ

દક્ષિણ દિશા

પહેલા પહોરે	મિત્ર મરણ
બીજા "	ભય કહે
ત્રીજા "	ભયવાર્તા
ચોથા "	લોજનવાર્તા

પૂર્વદિશા

પહેલા પહોરે	અર્થ લાલ
બીજા "	જરની વાર્તા
ત્રીજા "	ચોર ભય
ચોથા "	અશ્વલાલ

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા પહોરે	વિષ્ટિ કરે
બીજા "	પુત્ર લાલ
ત્રીજા "	મિત્ર લાલ
ચોથા "	શુભ વાર્તા

ઈશાન કોણ

૧. લક્ષ્મી લાલ
૨. ભય ઉપજે
૩. પુત્ર ગર્વના કહી
૪. પુત્ર જન્મ થશે

આગન કોણ

૧. હાનિ કરે
૨. સ્ત્રી સમાગમ
૩. ફરની વાત કહે
૪. મરણ કહે

નોરત્ય કોણ

૧. ગમન સહે
૨. બધન થશે.
૩. ભય કહે
૪. મિત્ર મળશે

વાયવ્ય કોણ

૧. સર્વ ભય કહે
૨. રાજ્ય પ્રસાદ
૩. લોજન વારતા
૪. રાજ્ય પ્રસાદ

શ્રી ચતીન્દ્ર મુહુર્ત દર્પણ :

: ૫૧૭

૧૦ કાગડો બોલે તેનું કુળાદેશ

ઉંચો બોલે

પહેલા પહોરે પરોણા આવે
બીજા " ચોરસય

ઉત્તર દિશા

પહેલા પહોરે લાય ઉપજે
બીજા " લક્ષ્મી લાભ
ત્રીજા " સંતોષ મળે
ચોથા " ધનવાતા

દક્ષિણ દિશા

પહેલા પહોરે લાભ થાય
બીજા " અર્થનાશ
ત્રીજા " અકાલ વર્ષા
ચોથા " એલી વાર્તા કહે

પૂર્વ દિશા

પહેલા પહોરે લક્ષ્મી મળે
બીજા " દ્રવ્ય લાભ
ત્રીજા " કલેશ થશે
ચોથા " ફરની વાર્તા મળે

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા પહોરે અકાલ વર્ષા
બીજા " લાભ સંતોષ
ત્રીજા " દ્રવ્ય લાભ
ચોથા " ચિંતા ઉપજે

ત્રીજા પહોરે અગ્નિભય
ચોથા " અર્થલાભ

ઈશાન કોણ

૧ ફરની વાર્તા મળે
૨ લાભ થશે
૩ કલક થશે
૪ દ્રવ્ય વાર્તા

અગ્નિ કોણ

૧ શત્રુદર્શન
૨ દ્રવ્ય લાભ
૩ કલક થશે
૪ ફરની વાર્તા મળે

નૈરૂત્ય કોણ

૧ મિત્ર દર્શન
૨ સુખ સંતોષ
૩ અવ્યાગત આવે
૪ સંતોષ વાર્તા

વાયવ્ય કોણ

૧. શોક સંતાપ ધાત
૨. મિત્ર સમાગમ
૩. ધન લાભ
૪. પરદેશ ગયો મળે

૧૧ ફૂતરો કાન ફેંકાવે તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર - અત્યંત કલહ થાય
દક્ષિણ- લાલ સંતોષ થશે
પૂર્વ - કામ ચિંતનું હોય તેનો
નાશ થાય.
પશ્ચિમ - અશુભ અરિષ્ટ સૂચવે છે.

ઈશાન-૧. હાનિ દેખાડે
૨. અશુભ ભણવું
અગ્નિ-અકસ્માતનો ભય સૂચવે છે.
નૈરૂત્ય-મન સંતોષ સુખ સૂચવે છે
વાયવ્ય-કલહ તથા ઉચાટ થાય

૧૨ હોલી ચક્રનો ફળાદેશ (ઉચો પવન વાય)

ઉત્તર - સુકાલ રસાયણ વણે
નીપળે
દક્ષિણ-વિશ્વાપને પતિ પશુનું મરણ
પૂર્વ-નીપળ સુદર, પ્રભામાં શાંતિ
પશ્ચિમ-દેશમાં સારી નીપળ પરંતુ
છત્ર ભંગ

ઈશાન-નીપળ સારી, થાય સુખ-
સંતોષ
અગ્નિ-મહા કલહ, દુઃખ રોગ થશે
નૈરૂત્ય-લીઠ વગેરેનો ઉપદ્રવ
વાયવ્ય નીપળ, સારા પ્રમાણમાં થાય

૧૩ કુવડીઓ દિવાળીના દિવસે દેખાય તેનો ફળાદેશ

ઉત્તર- વસ્ત્ર લાલ, સ્ત્રી લાલ થશે
દક્ષિણ- રોગ ઉપજે, અશુભ
પૂર્વ-લાલ વિજય કલ્યાણ કરનાર
પશ્ચિમ-દ્રવ્ય લાલ, સુખકારી ભણવું

ઈશાન-અદેખાઈને અસત્ય મોઢું પડશે
અગ્નિ-ધન લાલ, સુખ સમજવું
નૈરૂત્ય-કલહ, કંદે, અશુભ દેખાશે
વાયવ્ય-સ્ત્રી લાલ, સંતોષ મળશે.

૧૪ દેવચક્રી બોલે તેનો કળાદેશ

ઉત્તર દિશા

પહેલા	પહોરે	કલક દેખાય
બીજા	"	ધનલાભ
ત્રીજા	"	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
ચોથા	"	રાજ પ્રાપ્તિ

ઈશાન કોણ

૧.	સુખ વાર્તા કહે
૨.	લાભ વારતા
૩.	વસ્ત્ર લાભ
૪.	શીત રોગ ઉપજે

દક્ષિણ દિશા

પહેલા	પહોરે	સ્ત્રી મરણ
બીજા	"	સંયોગ વાર્તા
ત્રીજા	"	ધનહાનિ
ચોથા	"	લાભ

અગ્નિ કોણ

૧.	અગ્નિભય
૨.	દ્રવ્ય પ્રાપ્તિ
૩.	તુરંગમ લાભ
૪.	વૈરીનો ક્ષય

પૂર્વ દિશા

પહેલા	પહોરે	રાજભાગ
બીજા	"	પુત્ર લાભ
ત્રીજા	"	ગોત્રનો નાશ
ચોથા	"	કલાવંત આવે

નોર્ત્ય કોણ

૧.	અર્થ લાભ
૨.	શાક્તિની ભય
૩.	સંતોષ વાર્તા
૪.	પુત્ર મરણ

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા	પહોરે	ધરની વાત કહે
બીજા	"	ચોર ભય કહે
ત્રીજા	"	અન્ન લાભ
ચોથા	"	સ્ત્રી સમાગમ

વાયવ્ય કોણ

૧.	લક્ષ્મી લાભ
૨.	ભય ઉપજે
૩.	કાલસા કપાટિ
૪.	મિત્ર મરણ

૧૫ છીંક આવે તો તેનું કળાદેશ

માથા ઉપર છીંક આવે તે ભય કરનારી, અને પાતાળની છીંક આવે તો મરણ કરનારી

ઉત્તર દિશા

પહેલા પહોરે	મિત્ર સંતોષ
બીજા પહોરે	ઠાકોર મળે
ત્રીજા પહોરે	લક્ષ્મી લાભ
ચોથા પહોરે	લોભન લાભ

દક્ષિણ દિશા

પહેલા પહોરે	લાભ દેખાય
બીજા પહોરે	મિત્ર સમાગમ
ત્રીજા પહોરે	વશીક ગયો આવે
ચોથા પહોરે	દ્રવ્ય લાભ

પૂર્વ દિશા

પહેલા પહોરે	મન વાંછીત થાય
બીજા પહોરે	લક્ષ્મી લાભ
ત્રીજા પહોરે	અપૂર્વ લાભ સૂણે
ચોથા પહોરે	મૃતક દેખાય

પશ્ચિમ દિશા

પહેલા પહોરે	ગ્રામ ચલાવે
બીજા પહોરે	લાભ વારતા
ત્રીજા પહોરે	દેશ ચલાવે
ચોથા પહોરે	લાભ દેખાય

ઈશાન કોણ

૧	લાભ દેખાય
૨	ગામ ગયો આવે
૩	મિત્ર મળે
૪	વાયુરોગ થાય

અગ્નિ કોણ

૧	અપૂર્વવાત સાંભળે
૨	મિત્ર સમાગમ
૩	લક્ષ્મી સંપત્તિ કરે
૪	અત્યંત ભય થાય

નૌરૂત્ત કોણ

૧	લાભ વારતા
૨	મિત્ર ઘર દરશન
૩	મિત્ર ઘર દરશન
૪	લાભ દેખાય

વાયવ્ય કોણ

૧	સુખ સંતોષ થાય
૨	લાભ વારતા
૩	વસ્ત્ર લાભ
૪	શીત રોગ ઉપજે

૧૬ આંકડા ઉપરથી કાર્યસિદ્ધિનો કળાદેશ (સંગ્રહિત)

પ્રશ્ન પૂછનારને કોઈ એક ધારવા કહેા પછી તારીખ ને વારના અંકો નીચેના કોઠા પરથી ઉમેરેવા. પછી પોતાના નામના અંક ઉમેરી તે આવતી સંખ્યાને ૩૦ થી ભાગવા કહેલું તે પરથી નીચેનું લવિષ્ય કહી શકાશે.

(૧) વારના અંકો

રવિ સોમ મંગળ બુધ શુક્ર શુક શનિ
૧૪૦ ૯૭ ૯૧ ૨૧૬ ૧૦૬ ૧૧૩ ૧૦૦

(૨) નામના પહેલા અક્ષર પરથી ઉમેરવાના અંકો

અ. આ. શ. સ. ધ. દ્ર.	૪	મ. ધ.	૨૧
બ. ભ.	૬	હ.	૨૮
ચ. છ.	૨૬	ઘ. ઘ. ન.	૧૧
ક. ક. ઠ. ણ.	૧૮	ક. ખ. ક્ષ.	૧૬
ઝ. ઞ. ર. પ. લ.	૧૨	મ.	૧૬
વ. ળ.	૯	ર. ત. ર. ઠ.	૬
ઉ. ઓમ્. જ. ઝ.	૩	ય.	૨
ધ	૫		

દ્રુળ ૧ ૨ ૩ ૪ ૭ ૯ ૧૧ ૧૩ ૧૪ શેષ રહે તો

ધારેલું કાર્ય સફળ થાય.

૧૦ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૨૦ ૨૧ ૨૪ ૨૬ ૨૭ શેષ રહે તો

ધારેલું કાર્ય મોડું થાય.

૫ ૬ ૮ ૧૨ ૧૫ ૧૬ ૨૩ શેષ રહે તો

ધારેલું કાર્ય ઉલટું થાય.

૨૨ ૨૫ ૨૮ ૨૯ ૦ શેષ રહે તો

ધારેલું કાર્ય નિષ્ફળ થાય.

૧૭ પાસા પરથી લાવે દ્વિગદેશ

- ૧ છ પાસાવાળી બે દાનલેવા તેના દરેક પાસા પર ૧થી૬ સુધીનાં આંકડા મુકવા. બે પાસા સાથે નાખી જે અંક પડે તે પરથી દ્વિગદેશ જોવો.
- ૨ નીચેના કોઠા પર છપ્પટદેવનું સ્મરણ કરી જે અંક પર આગળી મુકવી તે લેના કરી દ્વિગદેશ જોવો. (બીજી રીત)
- ૩ આ કોઠા ૨૮ પૂંઠાં પર આ કોઠા સુજળ આંકડા લખી પુઠા ઊધાં મૂકી તેમાંથી કોઈ પણ બે પૂંઠાં ઉપડાવી તે અંક નો દ્વિગદેશ જોવો. (ત્રીજી રીત)

૬	૫	૩	૦
૫	૪	૨	૨
૪	૩	૧	૧
૩	૨	૦	૦
૨	૧	૩	૧
૧	૦	૨	૦
૦	૪	૧	૦

દ્વિગદેશ

૬૬-સદ્ગતતા મળશે જ આગળ વધે ચિંતા ઊડે.

૬૫-તમારાથી કોઈ સત્કાર્ય થશે જ્ઞાન પુણ્ય કે ધાર્મિક માંગણિક કાર્ય કરશે.

૬૪-કોર્ટના કામમાં નિષ્ફળતા, સુઝવણીને ઉકેલમાં વિલંબ.

૬૩ તમારૂં ક્ષેત્ર સફળ થશે. સુસાધરી લાભ-કાયક થશે.

૬૨ કોઈ ઉત્તમ વત્તે, ભેટ લાભ મળશે. નજીકના સમયમાં શુભ પ્રસંગ આવશે.

૬૧ બધા સુરક્ષીનો અત, સફળતા નો વિકાસ

૬૦ મિત્રો માનતા હો તેમનાથી સાવધ રહેવું ઉત્તરથી કીને લુકચાન થવા સભવ.

૫૫ નવું મકાન મળશે. સુખ સપત્તિ વધશે.

૫૪ લાભ થશે શેર જુગાર સટાથી લાભ નથી સમય સુધરી રહેલ છે.

૫૩ અણધારી સહાય મળી જાય. સખંધીઓ ઉપયોગી બનશે.

૫૨ સંતાનસુખ મળે, નજીકમાં જ સ્વજનના ત્યાં બાળક જન્મશે

૫૧ કોઈ લાગણી પ્રેમનો સંબંધ થાય, પણ લવિષ્યમાં તેનાથી હુ ખ જન્મશે.

૫૦ નવા-નવા પ્રસંગ પાર પડશે આગળી વ્યક્તિથી લાભ, ઉત્તરથી ન

૪૪ મહત્વનો પ્રસંગ પાર પડશે આગળી વ્યક્તિથી લાભ, ઉત્તરથી ન

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દાસ :

- ૪૩ નિરાશાકે નિષ્ફળતાની કલ્પના છોડી દો, મુશ્કેલીથી લય ન પામો, ડરવાનું કારણ નથી.
- ૪૨ કોઈ મહત્વની વ્યક્તિનો તમારા જીવનમાં પ્રવેશ થાય, સારા મિત્ર સાથે રનેહ બધાય.
- ૪૧ કરજ ચૂકવી શકશો, થોડો વખત આર્થિક મુશ્કેલી ભોગવવાની છે.
- ૪૦ અપેક્ષાઓ પુરી થવામાં મુશ્કેલીઓ આવશે મિત્રની મદદની આશા નકામી છે. તમારી મેગેજ રસ્તો કાઢી શકશો.
- ૩૩ પ્રેમ કે લગ્ન જીવનમાં દુઃખ જન્મશે, પ્રતિસ્પર્ધીઓના કારણે ચિંતા થશે. અગત્યના લગ્ન અંગે હંમણા નિર્ણય ન લેવો.
- ૩૨ શેર; સ્ટોકો, બુગારમાં નશીબ અજમાવવા ન જશો, લાભ ઉલટું પડશે. પુરૂષાર્થથી જ સફળતા મળી જશે.
- ૩૧ ઉપયોગીને સારા સમાચાર-તક મળશે આગળ વધે સમય સારો છે.
- ૩૦ હિંત શત્રુને ઇર્ષાળુઓથી સાવધ રહો મહત્વની વાત કોઈને ન કહો. ભગતા રહો.
- ૨૨ લગ્નના પ્રશ્નનો ઉકેલ જલદી આવશે. લાગીકારી થશે. મુસાફરી સફળ થશે.
- ૨૧ મિલકત-સંપત્તિનું લુકસાન થશે, ખર્ચ વધે માટે હાલ નાણા રોકાણ વધારવું નહિ.
- ૨૦ નવો સંબંધ બંધાશે, તેની સારી તક મળશે સુખનો સમય આવે છે, અટકેલો લાભ મળી બચ.
- ૧૧ કોઈ દ્વિધા હોય તે છોડી દો, દૃઢ નિર્ણય કરો સાહસ ફળશે, ચિંતા ન કરવી.
- ૧૦ (જવાબ કંઈ મળતો નથી)
- ૦૦ નિરાશાને નિષ્ફળતાના ઘણા પ્રસંગો હોવાથી સાહસ કે નવું કરવાનું બંધ રાખવું.

ત્રણ વાર જોક જ જવાબ મળે તો તેજ ફળ ચોક્કસ મળશે જ
અદ્ભુત અમલકાર જણશે.

વિભાગ છઠો

શ્રીમદ્ યશોવિજયજી ઉપાધ્યાય વિરચિત

૧૮ મંત્રનું કૃણાકૃણ દર્શાવતું ચક્ર

ૐ હ્રીં શ્રીં અર્હં નમઃ ॥ આ મંત્ર ૨૧ વાર ગણીને પાતું પડરેના કાઠા મંત્ર ઉપર પ્રભુ પૂજનની આંગળી મૂકવી અથવા સોપારી આ મંત્ર વડે મંત્રીને મૂકવી પછી તે તીર્થ કરની સામેના પૃચ્છા પરથી પ્રશ્ન સમજશે, પછી તેનો કૃણાદેશ નીચેની લીટીઓમાંથી વાંચી લેવો.

કૃણાદેશ

૧ શ્રી આદિનાથ ભગવાન	૪ સકુશળ સલાભથી આમાંતર થશે.
૧ કાયૅ સિદ્ધિ જલદી સફળ થશે	૫ સ્થાન સુખ દેનાર મળશે
૨ આ બ્યંબહારતું મધ્યમ કૃણ જણાય છે.	૬ મોટા દેશ સાથે મિત્રાચારી થશે.
૩ પરગામ જવાથી કંઈ કૃણ મળવાતું નથી ઉલટું કંટ પડશે.	૩ શ્રી અંભવનાથ ભગવાન
૪ આ સ્થાન ભવ્યને સુખ આપનાર છે.	૧ ભવ્ય દેશ સાથે મિત્રાચારી થશે.
૫ દેશને માટે મધ્યમ કૃણ ભવિષ્યમાં આપશે.	૨ મધ્યમ વરસાદ પડશે.
૬ અદ્ય વરસાદ થવાની સંભાવના છે.	૩ કાયૅ સિદ્ધિ થશે. પણ કૃણ મળશે નહિ.
૨ શ્રી અજિતનાથ ભગવાન	૪ બ્યંબહારથી લાભ થશે
૧ છુટક વરસાદ થશે	૫ પરગામ જવાતું મધ્યમ કૃણ મળશે.
૨ કાર્ય સિધ્ધિ મધ્યમ ફલ છે	૬ મહાનસંત સ્થાન સાથે મિત્રાચારી થશે.
૩ આ લગ્નમાં લાભ નથી	

૪ શ્રી અભિનંદન સ્વામિ

- ૧ ભવ્ય સ્થાન પ્રાપ્ત થશે
- ૨ દેશનું સૌખ્ય મધ્યમ મળશે
- ૩ પ્રજાના ભાગ્યથી વરસાદ આવશે
- ૪ સુહર કાર્યસિદ્ધિ થશે
- ૫ વ્યવહારમાં મધ્યમ ફલ મળશે
- ૬ ગ્રામાંતર કષ્ટ પડશે, અને ફળ નહિ મળે

૫ શ્રી સુમતિનાથજી

- ૧ સકુશળ, સફળ ગ્રમાંતર થશે
- ૨ સ્થાન સૌખ્ય મધ્યમ મળશે
- ૩ દેશનું સૌખ્ય નથી દેખાતું
- ૪ ખંડ વૃષ્ટિ થશે
- ૫ કાર્યસિદ્ધિ થશે પણ ફળ મળશે નહિ
- ૬ વ્યવહારમાં નિષ્ફળતાને હાનિ કરનાર થશે

૬ શ્રી પદ્મપ્રભુ સ્વામિ

- ૧ વ્યવહારમાં લાભ આપનાર થશે
- ૨ ગ્રમાંતરનું ફળ મધ્યમ ભણવું
- ૩ સ્થાનનું સૌખ્ય સર્વદા નહીં રહે
- ૪ ભવ્ય દેશનું સૌખ્ય પ્રાપ્ત થશે
- ૫ મધ્યમ વરસાદ થશે
- ૬ કાર્યસિદ્ધિ નહિ થાય ફળ પણ નહિ મળે

૭ શ્રી સુપાર્શ્વનાથજી

- ૧ વ્યાપારમાં મહાન લાભ થશે
- ૨ સુહર સેવક મળશે
- ૩ સેવા ફળ કાયમ નહિ મળે
- ૪ ચાર પગવાળાની મહાન વૃદ્ધિ થશે.
- ૫ ભય આવશે પણ દ્રવ્ય હાનિ કરશે

- ૬ વ્યાજે ઠત્ત, ફરીથી હાથે ન લેવાય

૮ શ્રી ચંદ્ર પ્રભુ સ્વામિ

- ૧ દીધેલું જ્ઞાન વધુ લાભ કરશે
- ૨ વ્યાપારમાં લાભ છે હાનિ નથી
- ૩ સમર્થ સેવકો મળશે
- ૪ કરેલી સેવા મહા લાભકારી છે
- ૫ ચોપગાંથી મધ્યમ લાભ થશે
- ૬ ભય ને તોડનાર ધર્મનો સાથ છે

૯ શ્રી મુચિધિનાથજી

- ૧ ભયથી સર્વથા કાર્ય થતું નથી
- ૨ જ્ઞાન લાભના નાશ માટે થશે
- ૩ વ્યાપારથી કલેશ ફળ મળશે
- ૪ સેવક ભવ્ય મળશે
- ૫ સેવા મધ્યમ ફળ આપશે

૬ ચોપગાંથી હાનિ થશે

૧૦ શ્રી શીતલનાથજી

૧ ચતુષ્પદથી લાભ દેખાય છે.

૨ ભયથી પરમલોક મળશે

૩ કાનથી સર્વ રીતે લાભ છે.

૪ વ્યાપારનું મધ્યમ ભાવિ છે

૫ સેવક મધ્યમ ગુણવાળો છે

૬ સેવાથી કષ્ટે કરી લાભ મળશે

૧૧ શ્રી શ્રેયાંશનાથજી

૧ સેવા સદ્ગુણ થશે

૨ ચતુષ્પદથી હાનિ ને લાભથશે

૩ ભય આવે આત્મચિંતામા રમે

૪ કાનથી લાભ ને પરોપકાર થશે

૫ વ્યાપારના અંતે લાભ હાનિ નથી

૬ સેવક ઉદ્દેગ કરનારો મળશે

૧૨ શ્રી વાસુ પૂજ્યજી

૧ સેવક ભવ્ય ઉપકારી મળશે

૨ સેવાનું મધ્યમ ફળ મળશે

૩ ચતુષ્પદથી નથી લાભ, નથી
સુકથાન.

૪ ભય મટશે, ચિંતા ન કરવી

૫ કાનનો લાભ બહુ મોટો મળશે

૬ વ્યાપારમાં ઘણું કષ્ટ કરી ફળ
મળશે.

૧૩ શ્રી વિમલનાથજી

૧ ધારણા ગતિ ભવ્ય થશે

૨ જય પરાજય ભવિષ્યમાં થશે

૩ વર પુણ્ય વિનાનો કરિન્દી છે

૪ પૂન્યવાન કન્યા પ્રત્યક્ષ લક્ષ્મી
રૂપ છે

૫ થોડાક કંઠથી પુરરોધો શાંત થશે

૬ કેહી બહુ કંઠથી ભાગ્યથી છૂટશે

૧૪ શ્રી અનંતનાથજી

૧ જોલમાં ગયેલ માણસ જલહી
છૂટશે

૨ ધારણાગતિ મધ્યમ થશે

૩ જય નથી, હાનિ થશે

૪ પુણ્યવાનને હીર્વાશુ વર છે

૫ કન્યા મધ્યમા થશે

૬ પુરરોધો મહા ભાગ્યથી છૂટશે

૧૫ શ્રી ધર્મનાથજી

૧ પુરરોધો યથાને પામશે

૨ કેહી છૂટશે પણ દ્રવ્ય ખર્ચાશે

૩ ધારણાગતિ ને ઉદ્દેગ થશે

૪ જય અને પરાજય ભવિષ્યમાં
થશે

૫ વર ભવ્ય છે પણ થોડું
આયુષ્ય છે

૬ કન્યા કુળને કલંક આપનારી છે

૧૬ શ્રી શાંતિનાથજી

૧ કન્યા શુશીલને સહાચારી છે

૨ પુરરોધ કષ્ટમાં છે

૩ કેહી મહા ભાગ્ય વડે છૂટશે

૪ ધારણાગતિ ભવ્ય છે

૫ પરાજય જય થશે

૬ વર લબ્ય નથી વ્યસની છે

૧૭ શ્રી કુંથુનાથજી

૧ વર પૂણ્યવાનને સુખી છે

૨ કન્યા લબ્ય છે પણ કલહ
કરનારી છે

૩ પુરરોધ પૂણ્યથી છૂટશે

૪ કેહી પોતાની મેળે જલહી છૂટશે

૫ ધારણાગતિ મધ્યમ થશે

૬ જયથી બધા અર્થ ચિંતા
કરાવે છે

૧૮ શ્રી અરનાથજી

૧ જય અને યશ લવિષ્યમાં મળશે

૨ વર મધ્યમ શુભોવાળો થશે

૩ કન્યા ઉદ્દેગવાળી થશે

૪ પુરરોધ છે કહી નવી સ્થિતિ થશે

૫ કેહી મહાક્રોધ વડે છૂટશે

૬ ધારણાગતિ સુંદરી ઉદ્દેગ
વાળી છે

૧૯ શ્રી મલ્લીનાથજી

૧ મંત્ર ઔષધિ મહાશુભ વાળી છે

૨ ગર્ભ વસ્તુ વિલંબથી મળશે

૩ આગંતુક તુષ્ટપતિત છે તેથી
વિલંબથી આવશે.

૪ સંતાનમાં પુત્ર જન્મશે

૫ અર્થ ચિંતા સહેજે ન અર્થ
પ્રાપ્તિ

૬ રાજ્ય કોઈ પણ છે નહિ પ્રાણ
રક્ષણ કરો

૨૦ શ્રી સુનિસુવતજી

૧ રાજ્ય બીજાને જનલકિત નથી

૨ મંત્રી ઔષધિ મધ્યમ શુભ
વાળી છે

૩ ગયેલી વસ્તુ ગઈ, વધી તેનું
રક્ષણ કરો.

૪ આગંતુક જલ્દીથી આવશે

૫ સંતાનમાં પુત્ર થશે, સુંદર થશે

૬ અર્થચિંતા છે, પણ જોવાશે નહિ

૨૧ શ્રી નમિનાથજી

૧ લવિષ્યમાં અર્થલાભ છે

૨ સંતાનમાં પુત્ર થશે

૩ મંત્ર ઔષધિ અનર્થકરનાર છે

૪ ગયેલ જલહીથી પાછો ફરશે

૫ આગતુંકને માર્ગમાં વિલંબ
થશે.

૬ રાજ્ય વિલંબથી થશે.

૨૨ શ્રી નેમિનાથજી

૧ સંતાનમાં પુત્ર લબ્ય થશે

૨ અર્થની ચિંતા છે પણ મધ્યમ છે

૩ રાજ્ય નથી પ્રયાસથી ન કાર્ય

૪ ગયેલી વસ્તુ અધી પાછી મળશે

૫ મંત્ર ઔષધિ શુભવાળી છે

૬ આગંતુંકનું આગમન હંમણું
જ દેખાશે

૨૩ શ્રી પાર્શ્વનાથજી

૧ આગંતુક આવતા જ વધશે
૨ સત્તાનમા પુત્રને પુત્રી ધશે
૩ અર્થની ચિંતા છે તે દુર્લભ છે
૪ રાજ્ય મળશે પણ પ્રયાસ
કરવાથી
૫ મંત્ર ઔષધિમા શુચી નથી
૬ ગએલી વસ્તુ આતે મળશે

૨૪ શ્રી મહાવીર સ્વામી

૧ ગયેલ વસ્તુ જેમ ગઈ તેમ
પાછી મળશે
૨ આગંતુક હંમણું વિલંબથી
આવશે
૩ સત્તાન સુખ નથી મળવાતું
૪ રાજ્ય કષ્ટથી વિલંબથી મળશે
૫ અર્થની ચિંતા ન કરવી
૬ મંત્ર વિદ્યા ઔષધિ શુણ્ણવાન
નથી

(પ્રભુ સ્થાપના કેાઠો પાછળ પા પડર પર જુઓ)

૧૬ ભક્તારામજીની ૧૩ મી ગાથા (અસાધ્ય રોગ માટે)

આ ગાથાની માળા ગણવાથી મહા અસાધ્ય રોગ પણ મટી
ગયા છે એ બહુમવસિદ્ધ વાત છે
નીચેના મંત્રની સવાર, બપોર ને સાંજે ત્રિકાલ પાંચે પદની
એક એક આખી માળા ગણવી. માળા શરૂ કરતા પહેલા ૧૩ મી
ગાથા ૭ વાર બોલવી.

ગાથા વકત્રં કવતે સુર નરોરગ નેત્ર હારિ,
નિઃશેષ નિર્જિત જગત્ ત્રિતયો મપનામ્,
ભિંબં કલંક મલિનં, કવ નિશા કરસ્ય,
યદ્રાસરે ભવતિ પાંડુ પલાય કલપમ્
મંત્ર ઠં હ્રીં પૂર્વ આમો સહિ લઙ્ગિધણું,
ઠં હ્રીં વિધ્યો સહિ લઙ્ગિધણું,
ઠં હ્રીં બેલો સહિ લઙ્ગિધણું,
ઠં હ્રીં જલો સહિ લઙ્ગિધણું,
ઠં હ્રીં સન્વો સહિ લઙ્ગિધણું, નમઃ સ્વાહા.

૬૭-શ્રી યતીન્દ્ર મુદ્ગલ્ દર્પણ

: ૫૨૯

૧૦૯૩૮૧૦૫૨૧૦ ૪૨મી ગાથા(ફિજીદારી દિવાની દાવા નિવારણ માટે)

ઉત્તર દિશા તરફ શ્રી આદિનાથ ભગવાનની છબી સામે આસન પર બેસી ધૂપ દિપ સાથે વાસણેપથી પ્રભુ પૂજન કરીને દેવ પુલ નૈવેદ્ય ધરીને રોજ ૪૨ મી ગાથાની આખી માળા ગણવી અને મંત્રના સવા લાખ બાપ પુરા કરવા.

મંત્ર : ૐ ઋષભાયં નમઃ

ગાથા ૪૨

આપાદ કંઠે મરૂ શુભલ વેણિ તાંગા,
ગાઠં બૃહન્નિગડ કૌટિ નિધુષ્ટ જંઘા;
તાં નામ મંત્ર મનિશં મનુજ સ્મરંતઃ,
સઘઃ સ્વયં વિગત બંધ ભય! ભવતિ.

૨૧ ચિંતવેલી વસ્તુ અંગે સ્વપ્નમાં જવાબ મેળવે.

મંત્ર-ૐ હ્રીં અહં, નમો જિજ્ઞાસુ, લોચુત્તમાસુ લોગનાદાસુ,
લોગ દિયાસુ, લોગ પર્થવાસુ, લોગ પત્ન્યો અગરાસુ, મગ શુભા
શુભ દર્શય દર્શય ૐ હ્રીં કણ્ પિશાચિની સુઠે સ્વાહા-

રોજ રાત્રે સૂતી વખતે હાથ પગ ધોઈ મોઢુ સાફ કરી જે બાળ તની માગણી કરવી હોય તેનું ચિંતવન કરી આ મંત્રની એક માળા ગણીને સુઈ જવું પહેલા નવકાર મંત્રની એક આખીમાળા ગણવી તો ચિંતવેલ વસ્તુનો સ્વપ્નમાં જવાબ મળશે.

૨૨ કેટલાકે ફૂંડા (ઝુખ પાઠ કરવા લાયક)

૨૧મી બાર

૧	૨	૩	૪	૫	૬
મેષ	વૃષભ,	મિથુનને,	કર્ક,	સિંહ	કન્યા;
૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
તુલા	વૃશ્ચિક	ધન	પછી, મકર	કુંભ	મીન્યા.

૨૪ નક્ષત્ર સત્તાવીશ

૧	૨	૩	૪	૫
આશ્વિની	ભરણી	કૃતિ,	રોહિણી	મૃગશીર;
૬	૭	૮	૯	
આર્દ્રા	પુનર્વસુ પછી,	પુ. ચ	અશ્વલેષા ક્ષીર,	૧
૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
મઘા	પુ. ઉ દાહ્યુની,	હસ્ત	ચિત્રા	સ્વાતી
૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦
વિશાખા	અનુરાધ જયેઠા,	મૂળ	પૂર્વા ઉ પાઠી	૨
૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
અભિજિત	ચક્રિ શ્રવણ	ધનિષ્ઠા	પૂ. ઉ ભાદ્ર	

૨૬ - ૨૭
શતભિષા રેવતી મળે, નક્ષત્ર વીથને સાત ૩

૨૫ વારના નક્ષત્ર પરથી સિદ્ધિ યોગ

રવિવાર હસ્તિ હ સોમે મૃગશિર નોધ,
મંગળ અશ્વિની મળે, બુધ અનુરાધા શોધ ૧

શુક્રવાર જો પુષ્યને, શુક્ર રેવતી ભોગ,
શનિવારમાં રોહિણી, અમૃત સિદ્ધિ યોગ ૨

૨૬ તિથિ પરથી સિદ્ધિ યોગ

૧-૬-૧૧ ૨-૭-૧૨ ૩ ૮-૧૩
નક્ષા ભદ્રા શુક્ર બુધ, મંગલ જથા તિથિ,

૪-૯-૧૪ ૫-૧૦-૧૫
રિક્તા શનિ, પૂર્ણ શુક્ર, થયે યોગ સિદ્ધિ
(શબ્દ ઉપરના આંકડા તિથિના સમજવા)

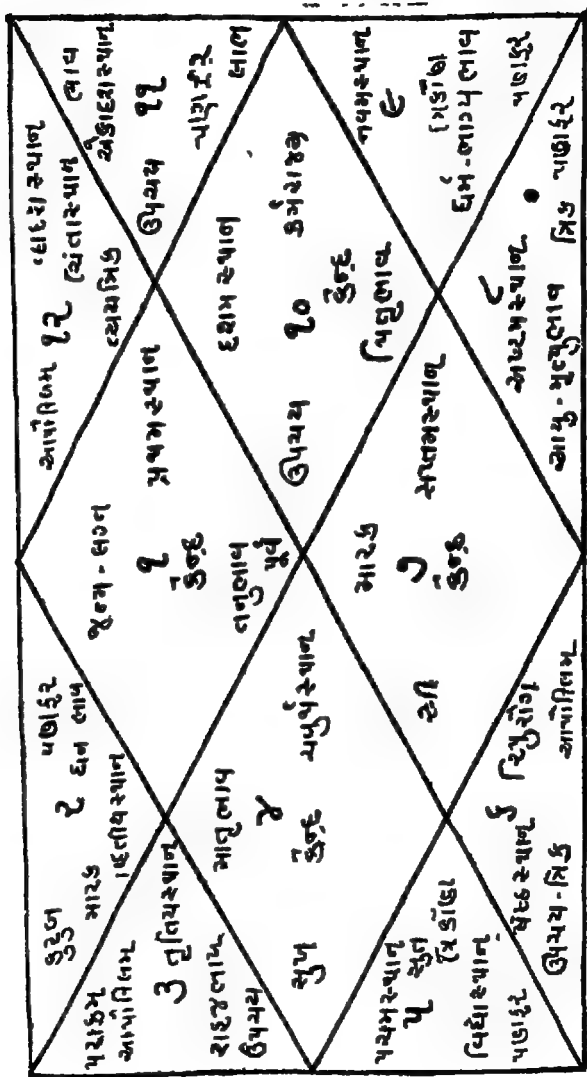

શ્રી ચતીન્દ્ર મુદ્રત્ કર્પણ :

: ૫૩૧

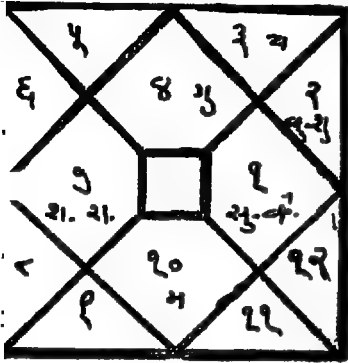
કુંડલી અવલોકન

[illegible]

અભ્યાસનીય ચાર કુંડલિઓ.

પૂ. આદ્ય શૈકરાઆદ્ય

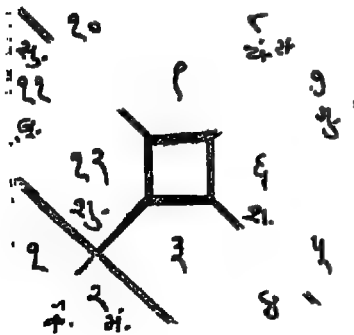

૧ સહયોગ :

એકજ સ્થાનમાં એકે અહની સાથે બીજો ગ્રહ પડેલો હોય એટલે એકજ સ્થાનમાં એક ગ્રહથી વધુ ગ્રહ હોય તે સહયોગ અથવા યુતિ સબધ કહેવાય. આ કુંડળીમાં ચારે યોગ થાય છે.

આ કુંડળી પૂ આઘશકરાચાર્યની છે તેમા સહયોગ, કારક-યોગ, સંપૂર્ણ દષ્ટિયોગ અને એકાદી દષ્ટિયોગોનો સમાવેશ થાય છે.

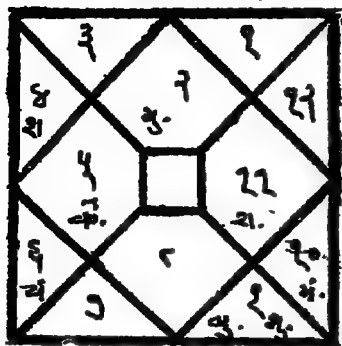
શ્રી. સયાજીરાવ ગાયકવાડ

૨. કારક અથવા પરિવર્તન યોગ એકરાશીનો સ્વામી બીજી રાશીમાં હોય અને બીજી રાશીનો સ્વામી પ્રથમની રાશીમાં હોય તે કારક અથવા પરિવર્તન યોગ કહેવાય આ કુંડળીમાં ચારે યોગ થાય છે.

આ કુંડળી સયાજીરાવ ગાયકવાડ વડોદરા મહારાજની છે. ને તેમાં ચારે યોગોનો સમાવેશ થાય છે.

સર જગદીશચંદ્ર બોઝ

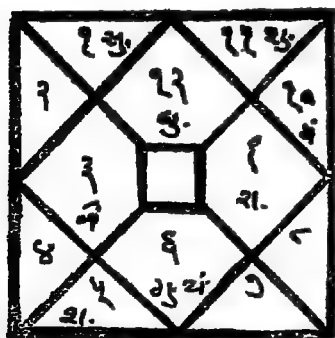

૩. સંપૂર્ણ દ્રષ્ટિયોગ :

એક ગ્રહ બીજા ગ્રહને સંપૂર્ણ દ્રષ્ટિથી દેખે અને દ્રષ્ટિગ્રહ તેજ ગ્રહને સંપૂર્ણ દ્રષ્ટિથી દેખે તે સંપૂર્ણ દ્રષ્ટિયોગ કહેવાય એટલે પરસ્પર બંને ગ્રહનું સંપૂર્ણ દેખવું. આ કુંડલીમાં આરેયોગ થાય છે.

આ કુંડલી સર જગદીશચંદ્ર બોઝની છે. જેમાં આરેયોગોના સમાવેશ થાય છે.

સર જગદીશચંદ્ર - પટ્ટણી

૪. એકાકી દ્રષ્ટિયોગ :

એક ગ્રહ બીજા ગ્રહને દેખે પરંતુ દ્રષ્ટિગ્રહ પ્રથમગ્રહને દેખી ન શકે તે એકાકી દ્રષ્ટિયોગ કહેવાય. આ કુંડલીમાં આરેયોગ થાય છે.

આ કુંડલી શ્રી પ્રભાશંકર પટ્ટણીની છે. જેમાં આરેયોગોના સમાવેશ થાય છે.

ગ્રહ-પરિચય.

અનુક્રમ નંબર	ગ્રહ	સૂર્ય	ચન્દ્ર	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ	રાહુ	કેતુ
૧	સ્વામી ૨૧- ગ્રહો	૫ સિંહ	૪ કર્ક	૧ મેષ ૮- ૫૫૬	૩- મિથુન. ૭- કન્યા	૮ ઘન ૧૨- મીન	૭-લુલા ૨- વૃષભ	૧૦- મકર ૧૧- કુંભ	૬ કુર્યા	૧૨ મીન
૨	મૂળ મિકોલ	સિંહ ૨૦ અંશ	૪-૩૦ વૃષભ	મેષ ૦-૧૨	કન્યા ૧૫	ઘન ૧૦	લુલા ૧૫	કુંભ ૨૦	—	—
૩	ઊંચ	૧-મેષ ૧૦ અંશ	૨ વૃષભ ૩ અંશ	૧૦ મકર ૨૮ અંશ	૬ કન્યા ૧૫ અંશ	૪ કર્ક ૫ અંશ	૧૨ મીન ૨૭ અંશ	૭ લુલા ૨૦ અંશ	૩ મિથુન ૧૫ અંશ	૮ ઘન ૧૫ અંશ
૪	લીચ	૭- લુલા ૧૦- અંશ	૮ વૃષભ ૩ અંશ	૪- કર્ક ૨૮ અંશ	૧૨ મીન ૧૫ અંશ	૧૦ મકર ૫ અંશ	૬ કન્યા ૨૭ અંશ	૧ મેષ ૨૦ અંશ	૮ ઘન ૧૫ અંશ	૩ મિથુન ૧૫ અંશ
૫	સંપૂર્ણ દેહિ	૭	૭	૭-૪ ૮	૭	૭-૫ ૮	૭	૭-૩ ૧૦	—	—
૬	૩ ૬૬	૪-૮	૪-૮	૪-૮	૪-૮	૪-૮	૪-૮	૪-૮	—	—
૭	૧ ૬૬	૫-૮	૫-૮	૫-૮	૫-૮	૫-૮	૫-૮	૫-૮	—	—
૮	૧ ૬૬	૩-૧૦	૩-૧૦	૩-૧૦	૩-૧૦	૩-૧૦	૩-૧૦	૩-૧૦	—	—
૯	સમ	બુધ	મં.ગુ. શુ.શ.	શુક્ર શનિ	શ. મ. ગુ.	શનિ	મ ગુ	ગુરુ	ગુરુ	ગુરુ
૧૦	શનુ	શુક્ર શનિ	—	બુધ	ચંદ્ર	બુધ શુક્ર	સૂ. મં.	સૂ.સૂ. મ.સૂ. ચં.મં.	સૂ. ચં.મં. ચં.મં.	સૂ. ચં.મં.
૧૧	મિત્ર	ચંદ્ર મંગળ ગુરુ	સૂર્ય. બુધ.	સૂ ચં. ગુ.	સૂ. શુ.	સૂ ચં. મં.	બુ શ.	બુ. શુ. શ.	બુ. શુ. શ.	બુ. શુ. શ.

ગ્રહાવસ્થા કોષ્ટક

લિખ્ય રાશિ (૧-૩-૫-૭-૯-૧૧)	૦ થી ૬	૭ થી ૧૨	૧૩ થી ૧૮	૧૯ થી ૨૪	૨૫ થી ૩૦
	જાળ	કુમાર	યુવા	વૃદ્ધ	મૃત્યુ
સમ-રાશિ (૨-૪-૬-૮-૧૦-૧૨)	૦ થી ૬	૭ થી ૧૨	૧૩ થી ૧૮	૧૯ થી ૨૪	૨૫ થી ૩૦
	મૃત્યુ	વૃદ્ધ	યુવા	કુમાર	જાળ

પ્રભુ સ્થાપન-કોડો

શ્રી પદ્મપ્રભુ ૬ વ્યવહાર પ્રશ્ન	શ્રી મધુભ ૧ કાર્યસિધ્ધિ પ્રશ્ન	શ્રી અભિજિતનાથ ૨ મેદા વૃષ્ટિ પ્રશ્ન	શ્રી વાસુપ્રભુ ૧૨ સેવક પ્રશ્ન	શ્રી સ્વાધર્મનાથ ૭ વ્યાપાર પ્રશ્ન	શ્રી શંકરપ્રભુ ૮ વ્યાજદાન પ્રશ્ન
શ્રી સુમતિનાથ ૫ ગામીતર પ્રશ્ન	મૃદુ નમઃ	શ્રી સંભવ ૩ દેશ સૌખ્ય પ્રશ્ન	શ્રી શ્રયાંસનાથ ૧૧ સેવા પ્રશ્ન	મૃદુ નમઃ	શ્રી સુવિધિનાથ ૯ ભય પ્રશ્ન
	શ્રી અભિનંદન ૪ સ્થાનસૌખ્ય પ્રશ્ન			શ્રી શિતામનાથ ૧૦ ચતુષ્પદ પ્રશ્ન	
શ્રી અરનાથ ૧૮ જય-પરાજય પ્રશ્ન	શ્રી વિમલનાથ ૧૩ દારાદાગતિ પ્રશ્ન	શ્રી અનંતનાથ ૧૪ જંદાગ પ્રશ્ન	શ્રી મહાવીરસ્વામી ૨૪ ગત વસ્તુ પ્રશ્ન	શ્રી મલ્લીનાથ ૧૯ મન-વિદ્યા સૌખ્ય-પ્રશ્ન	શ્રી સુનિસુદ્રત ૨૦ રાજ્યપ્રાપ્તિ પ્રશ્ન
શ્રી કુંથુનાથ ૧૭ વાર પ્રશ્ન	મૃદુ નમઃ	શ્રી ધર્મનાથ ૧૫ પુર સોદા પ્રશ્ન	શ્રી પાર્શ્વનાથ ૨૩ આગતુક પ્રશ્ન	મૃદુ નમઃ	શ્રી નંદિનાથ ૨૧ અર્થ-ચિંતા પ્રશ્ન
	શ્રી શાંતિનાથ ૧૬ કળ્યાણ પ્રશ્ન			શ્રી નેમિનાથ ૨૨ સંતાન પ્રશ્ન	

અંતરદશામાં અંતરદશા

ગ્રહ	વં.	મં.	રા.	ગુ.	રા.	લુ.	કે.	શુ.	મૂ.	ઓ
વ.	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૦	૧	૦	૧૦
મા	૧૦	૭	૬	૪	૭	૫	૭	૮	૬	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ગુરુની મહાદશામાં અંતરદશા,

ગ્રહ	ગુ	રા	લુ	કે	શુ	મૂ	વં	મં	રા	ઓ
વ.	૨	૨	૨	૦	૨	૦	૧	૦	૨	૧૬
મા	૧૬	૩	૧૧	૮	૭	૪	૧૧	૪	૦	
દિ.	૧૮	૧૨	૬	૬	૦	૧૮	૦	૬	૨૪	૦

કેતુની મહાદશામાં અંતરદશા

ગ્રહ	કે	શુ	મૂ	વં	મં	રા	ગુ	રા	લુ	ઓ
વ.	૦	૧	૦	૦	૦	૧	૦	૧	૦	૭
મા	૪	૨	૪	૭	૪	૦	૧૧	૧	૧૧	૦
દિ	૨૭	૦	૬	૦	૨૭	૧૮	૬	૮	૨૭	૦

મોગળમહાદેશામાં અંતરદેશા

ગ્રહ	મં.	ચ.	ગુ.	શ.	બુ.	કે.	શુ.	મૂ.	ચં.	ઓ
વ.	૦	૧	૦	૧	૦	૦	૧	૦	૦	૭
મા.	૪	૦	૧૧	૧	૧૧	૪	૨	૪	૭	૦
દિ.	૨૭	૧૮	૬	૮	૨૭	૨૭	૦	૬	૦	૦

શાનિની મહાદેશામાં અંતરદેશા

ગ્રહ	શ.	બુ	કે	શુ	મૂ	ચં	મં	શ	ગુ	ઓ
વ	૩	૨	૧	૩	૦	૧	૧	૨	૨	૧
મા	૦	૬	૧	૨	૧૧	૭	૧	૧૦	૬	૦
દિ	૩	૮	૮	૦	૧૨	૦	૮	૬	૧૨	૦

શુક્રની મહાદેશામાં અંતરદેશા.

ગ્રહ	શુ	મૂ	ચં	મં	શ	ગુ	શ	બુ	કે	મો
વ	૩	૧	૧	૧	૩	૧	૩	૨	૧	૨૦
મા	૪	૦	૬	૨	૦	૬	૨	૧૦	૨	૦
દિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

સૂર્ય મહાદશામાં અંતરદશા.

ગ્રહ	સૂ.	ચં	મં.	રા.	મુ.	શ.	કુ.	કે.	શુ.	ઓ.
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૬
મા.	૩	૬	૪	૧૦	૯	૧૧	૧૦	૪	૦	૦
દિ.	૧૬	૦	૬	૨૪	૧૬	૧૨	૬	૬	૦	૦

ચાંદ્ર મહાદશામાં અંતરદશા.

ગ્રહ	રા.	મુ.	શ.	કુ.	કે.	શુ.	સૂ.	ચં	મં	ઓ.
વ.	૨	૨	૨	૨	૧	૩	૦	૧	૧	૧૬
મા.	૮	૪	૧૦	૬	૦	૦	૧૦	૬	૦	૦
દિ.	૧૨	૨૪	૬	૧૬	૧૬	૨૪	૦	૧૬	૦	૦

બુધની મહાદશામાં અંતરદશા.

ગ્રહ	કુ.	કે.	શુ.	સૂ.	ચં	મં	રા.	મુ.	શ.	ઓ.
વ.	૨	૦	૨	૦	૧	૦	૨	૨	૨	૧૭
મા.	૪	૧૧	૧૦	૧૦	૫	૧૨	૬	૩	૬	૦
દિ.	૨૭	૨૭	૦	૬	૦	૨૭	૧૬	૬	૯	૦

રોગીના જીવનના કેટલાક સંકેતો

૧ આંખ આગળ ધરેલી આગળી-ગણી ન શકે કે પૂનમનો ચંદ્ર પણ જાગે ન તોઈ ગદે તે માણસ ૧ દિવસ જીવે

૨. જેની આંખો સાલ હોય, આંખો ઉંચી જ નહેતી હોય, અડતા અગ્નિ પેઠે બળતી હોય તેને અમૃતપાન પણ નહિ જાણે, તે ૨ દિવસ જીવે.

૩ જેનું આંખું મોડું લાલ થઈ ગયું હોય, જે લવારો કરે જેની જામ લાંબી પડી હોય ગણા જેની ચીજ મોઢામાં નાખતા લોટ જેવી જ રહે, શ્વાસમાં ૫૨-૫૨ અવાજ આવતો હોય તે ૩ દિવસ જીવે.

૪. જેનું નાક સદા હરપ્રમ, તે પોતે જે આખ એકાગ્ર છતા નાકનું દેનું દેખી ન શકે તેનું આયુષ્ય ૪ દિવસનું માનવું.

૫ જેને પાણી છાટતા કે પવન નાખતા પણ જો રૂંવાડા પર અસર ન થાય તો તે ૫ દિવસનો મહેમાન માનવો.

૬. જે માણસને સ્નાન કર્યા પછી એકદમ હૃદયનો ભાગ અને હાથ પગ સુકાઈ જાય, અને સ્તરીના બીજા ભાગનું પાણી પણ મુશ્કેલ તો તે ૬ દિવસ દેખા જાય.

૭ જેના કાન સાત મિથિન થઈ જાય, કે મૂળ જગાએથી જરા ખસી ગયા હોય કે વાગી ગયા હોય તેનું જીવન તે ૭ દિવસ જીવે.

૮ જેને મૂંચની ગરમી ન લાગે અથવા રાત્રે જેને ઠંડક ન વળે અથવા ગરમી ફરીનું જેને બાન જ ન હોય એ જ્ઞાન આદ્ય જાય તે ૮ દિવસ જીવે.

૯ જે અચાનક બહેંગ બની જાય, અથવા કાન ખેંચે, મારો કે દડો લગાવે તો પણ કાનને કંઈ અમર ન થાય તે ૯ દિવસનો મહેમાન છે.

૧૦. જે માણસ ધી-મેધ પાણી કે દર્પણમાં પોતાનો પડછાયો માથા વગરનો જુએ તે ૧૦ દિવસ જીવે

૧૧ જેના હાથથી રોટલી કે ભાત પકડીને જાપરે નાખે પણ કાગડા ન ખાય તો તે ૧૧ દિવસ જીવે.

૧૨ જેના હાથ પગ આગળીના ટચાકા ફેંકવાનો પ્રયત્ન કરવા છતા ન ફટે તો પણ તે ૧૨ દિવસ જીવે.

૧૩ પોતાને જેવા આવનાર માણસોનું માથું તેને ન દેખાય પણ માથા પિનાનો એકલો દેહ દેખાય અથવા માથું વાળ વગેરે ન દેખાય તો તે ૧૩ દિવસ જીવે

૧૪ જે માણસને પોતાનો પડછાયો જ ન દેખાય તે માણસ ૧૪ દિવસ જીવે.

૧૫. જે સંપૂર્ણ ચંદ્રને કાળો દેખે તે ૫૬૨ દિવસ જીવે.

૧૬ જેને નદીના પાણી અવળા વહેતા હોય એનું સ્વપ્ન આવે તે સોલ દિવસ જીવે

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત દર્પણ :

: ૫૪૧

૧૭. જેને સૂકા ઝાડ પર લીલા પાન કે છાલ ન દેખાય એ સત્તર દિવસ જીવે.

૧૮. જેની યુદ્ધિ દિવસે વિપરીત થાય પણ રાત્રે ઠેકાણે આવી જાય તેવો માણસ અઢાર દિવસ જીવે.

૧૯. જેની યુદ્ધિ રાત્રે વિપરીત થાય, અને દિવસે બરાબર રહે તે માણસ ઓગણીસ દિવસ જીવે.

૨૦. જે રાત્રે અચાનક એક પણ તારો દેખી ન શકે તે ૨૦ દિવસ જીવે.

૨૧. જેને આકાશ પૃથ્વી જેવું જડ દેખાય તે માણસ એકવીસ દિવસ જીવે.

૨૨. જેને સૂર્યમાં છિદ્રો પડેલાં દેખાય તે ૨૨ દિવસ જીવે.

૨૩. જેને ગુરૂના તારાનો રંગ વિપરીત દેખાય તે ૨૩ દિવસ જીવે.

૨૪. જે માણસ એકદમ ટૂંકા થઈ ગયો હોય એમ લાગે અથવા પથારીમાં અગ ખેંચાઈને ટૂંકા થાય તે ૨૪ દિવસ જીવે.

૨૫. જેનાં જ્ઞાનનંતુઓ શિથિલ થઈ જવાથી તે પથારીમાં લાંબો દેખાય તે ૨૫ દિવસ જીવે.

૨૬. જેને પોતાની પાસે મરુદું દેખાય અથવા જેને એ પ્રકારનું સ્વપ્ન આવે તે ૨૬ દિવસ જીવે.

૨૭. ચારે બાજુ સ્વચ્છ હોવા છતાં ધૂળવાળું વાતાવરણ દેખાય અથવા ઘોળે દિવસે જેને તારા દેખાય અથવા મેઘ ન હોવા છતાં જેને વીનળી દેખાય તે ૨ મહિના જીવે.

૨૮. જેને દીવો પાસે લાવતા પણ દિવો ન દેખાય અથવા ગંધની શક્તિ જતી રહે અથવા પોતાની છાયા માથા વગરની જુએ અથવા જેને એકાએક મંદનાદ કે ઝાલરનો અવાજ સંભળાય તો તે માણસ ૩ મહિના જીવે.

૨૯. જે માણસ માથાના વાળ તોડે, તે વાળ ઝટ છૂટા પડી જાય. કાંચીકાની માફક તેના અંગમાં વિવિધ રંગો દેખાય, અને પોતે પણ ન સમજી શકે તેવા કાર્યો કરે તે ૪ મહિના જીવે.

૩૦. કાઠવ કે માટીવાળા રસ્તા પર ચાલતા જેના પગલાં અર્ધાં પડે તે અકલા ન પડે તે ૫ મહિના જીવે.

૩૧. જે માણસ પોતાની આગળીઓ હલાવે પણ તે હસતી દેખી ન શકે (અચાનક) અને આંખનું તેજ એકદમ જતું રહે તે માણસ ૬ મહિના જીવે. (આંખના રોગી માટે આ લક્ષણ નથી)

૩૨. જે માણસની પાણી પીતા તરસ ન છીપે, અકસ્માત માથું ભારે રહ્યા કરે તે માણસ ૭ માસ જીવે.

૩૩. જે માણસને વૃક્ષો સોનાના હોય એવું દેખાય અથવા એવાં સ્વપ્ન આવે તો તે માણસ ૮ મહિના જીવે.

જે માણસ બીકણ હોય તે શરવીર બની જાય અને શરવીર હોય તો એકાએક બીકણ બની જાય, કાળો હોય તો ગોરો બની જાય અને ગોરો હોય તો

કાળો બની જાય, દૂકો હોય તો લાખો બની જાય ને લાખો હોય તો દૂકો બની શકે આમ પ્રકૃતિના ભાવ જેના બદલી જાય તે આઠ મહિના થવે.

૩૪. સૂર્યને વચ્ચે કાળો છેલ્લાળો કે વિચિત્ર દેખે તે ૯ મહિના થવે.

૩૫. જેના નાક, કાન, હાથ, પગ અને ગુપ્ત અંગો અચાનક કાળા પડી જાય તે દસ મહિના પૂરા ન થવે.

૩૬. જેના શરીરમાંથી કુલના ગુચ્છ સમાન સુંદર સુગંધ આવે તે માણસની થોડા સમયમાં છરી-તલવારથી હત્યા થાય

૩૭. જેની જ્ઞાનેન્દ્રિય કે કર્મેન્દ્રિય બગડે જેના નાકમાંથી જાત જાતની સુગંધ આવે જેને બધી વસ્તુઓ વિપરીત દેખાય, જે પોતાના શરીરને દર્પણમાં જોતા ખંડિત જુએ તે જરૂર રોગીગ્રિહ બનીને મરણ પામે.

૩૮ રોગી માણસને ત્યાંથી વૈદરાજને બોલાવવા જે જાય તે વૈદરાજને બોલાવવા જે વાંક્ય બોલે તે વાંક્યના અક્ષરો ગણી લેવા તેને બમણા કરી તે ૩ વડે ભાગવાથી જે શેષ કંઈ ન રહે તો રોગી ચોક્કસ મરી જશે, જ્યારે શેષ વધે તો તે રોગી દવા લેવાથી સાજો થશે

ઉપરના લક્ષણો પચારીવસ રોગીના જોવામાં આવે તો ને પરથી તેના જીવન વિષેની આ કડિકાઓ આધુવેદમાં વર્ણવેલી છે. વૈદરાજ ચિન્મય ભટ્ટ વિગ્રયિત “વૈદ્યવંદોદય” નામના પુસ્તકમાંથી આ ચિન્હો વર્તમાન પંચોમાં આવેલ હતા તેના સમૂહ પરથી આભાર સહ અહીં આપવામાં આવેલ છે

કાળજ્ઞાન (યોગ શાસ્ત્રમાંથી)

૧ જે માણસને છીક, વિષ્ટા, વીર્ગસ્ત્રાવ અને મૂત્ર એ ચાર એકી સાથે થઈ જાય તો તે માણસ ૧ વરસના અંતે તેજ મહીને તેજ નિધિએ મરણ પામે

૨ જીભ અને નાકનો અગ્રભાગ અને આખની કીકીમાં જોતા પોતાની આખની કીકી અને ભૂકૃષ્ટિ આ ચાર ન દેખે તે માણસનું આયુષ્ય થોડું હોય.

૩ જે સ્વપ્નમાં ગીધ, કાગડા કે રાત્રે ચાલવાવાળા પ્રાણીઓ પોતાના શરીરનું ભક્ષણ કરતા જુએ તો એક વરસ અંતે તેનું મરણ થાય છે.

૪ જે ગધેડા ઉટ મુવર જેવા પ્રાણી ઉપર પોતે સ્વારી કરેલી જુએ અથવા તેઓ પોતાને તાણતા હોય, ખેંચતા હોય કે ધસડતા હોય તેવું સ્વપ્નમાં જોવામાં આવે તો પશુ એક વરસમાં તેનું મરણ થાય.

૫ જ્યારે સૂર્ય ચોળ કિરણ વિનાનો સ્વપ્નમાં દેખાય, અગ્નિને કિરણો સહિત દેખે તો તે માણસ ૧૧ માસ પછી તેજ નિધિએ મરણ પામે છે

૬ કોઈ ઠેકાણે વૃક્ષના અગ્રભાગ ઉપર જે ગધર્વ નગર અથવા ત્રેત-પિશાચ આદિને સ્વપ્નમાં જોવામાં આવે તો દશમે મહિને મૃત્યુ થાય.

શ્રી ચતીન્દ્ર સુહૃત્ દર્પણ :

: ૫૪૩

૭ જે સ્વપ્નમાં ઉલટી, મૂત્ર વિષ્ટા, સોનું, રૂપું જેવામાં આવે તો નવ મહિના જીવે. (આ લંકીકેત માદા માણસને આશ્રયી છે.)

૮ જે માણસ કારણ સિવાય અકસ્માત, ગાંડો થઈ જાય, અકસ્માત દુષ્કર્મ થઈ જાય, અકસ્માત કોઈ થઈ જાય, અકસ્માત બીજા થઈ જાય તે માણસ ૮ મહિના જીવી શકે.

૯ ધૂળ કે કાદવ અંદર આખો પગ મૂકતા તે પગણું અધુરૂં પડેલું જણાય તો માણસ ૭ મહિના અંતે મરણ પામે.

૧૦ જે આખની કીકી તદ્દન કાળી અંજન સરખી દેખાય રોગ વિના અકસ્માત હોહને તાલવું સૂકાય, મોઢું પહેળું કરવા છતાં ઉપર નીચેના દાંત વચ્ચે પોલાણમાં પોતાની ૩ આંગળી ન સમાય તેમજ ગીધ, કાગડો, પારેલુ કે કોઈ માંથી લક્ષી પંખી માથા પર આવી ખેસે તો ૭ મહિનામાં માણસ મરણ પામે.

૧૧ વિષય સેવન કર્યા પછી જે અકસ્માત શરીરમાં ધટાના નાદ જેવો અવાજ સંભળાય તો ૫ મહિનામાં માણસનું મરણ થાય.

૧૨ કાંચીડો ઝડપથી માથા પર ચડીને ચાલ્યો જાય અને જતાં જતાં શરીર પર વિષ્ટા જુદા જુદા ત્રણ પ્રકારની કરે તો માણસ પાંચ મહિને મરણ પામે.

૧૩ જે નાશિકા વાંકી થઈ જાય, આખો ગોળ થઈ જાય, કાન પોતાના ઠેકાણેથી દીલા થઈ જાય તો ચાર મહિને માણસ મરણ પામે.

૧૪. જે સ્વપ્નમાં કાળા રંગ વાળો, કાળા પરિવાર વાળો અને લોહાના ઢંડને ધારણ કરનારો માણસ જુએ તો ત્રણ મહિને મરણ થાય.

૧૫ ચંદ્રમાને ગરમ જુએ. સૂર્યને ઠંડો જુએ, જમીનમાં અને સૂર્યમાં છિદ્ર જુએ, જીભને કાળી ને મોઢાને લાલ ક્રમજોતુ જુએ, તાળવું કંપે, મનમાં શોક થાય, શરીરમાં અનેક જાતના વર્ણ થયા કરે, નાભિથી અકસ્માત હેડકી ઉગાન થાય તો તે માણસ બે મહિને મરણ પામે.

૧૬ જીભથી સ્વાદને જાણી ન શકે, બોલતાં વારંવાર રખડના થાય, કાન શબ્દો ન સાંભળે નાશિકા ગંધ ન જાણી શકે, નિરંતર આંખો ફરક્યા કરે, દેખેલી વસ્તુમાં ભ્રમ થાય, રાત્રે ઈન્દ્ર ધનુષ્ય દેખાય, અરિસામાં દે પાણીમાં પોતાની આકૃતિ ન દેખાય, વાદળ વિનાની વિજળી જુએ, કારણ વિના પણુ મરતકે ખળ્યા કરે હંસ કાગડા મચૂરનું કોઈ પણ ઠેકાણે વિષય સેવન જેવામાં આવે ટાહા, ઉના, બરછટ અને સુંવાળા સ્પર્શને જાણી ન શકે આ બધાં લક્ષણમાંથી કોઈ પણ એક લક્ષણ માણસને દેખાય તો તે માણસનું મરણ એક મહિનામાં થાય તેમાં કોઈ પ્રકારનો સંશય ન જાણવો.

